

Slobodan Praljak

**Razvoj političkih i vojnih
priprema napada ABiH na
HVO u središnjoj Bosni i
Dolini Neretve 1992.-1994**

Mostar

**Ofanziva ABiH na HVO
“Neretva 93”**

**Dragovoljci iz Hrvatske
(HV) u ABiH i HVO-u**

I ine istine.

Činjenice

www.slobodanpraljak.com

---

besplatni primjerak

Slobodan Praljak

**Razvoj političkih i vojnih
priprema napada ABiH na
HVO u središnjoj Bosni i
Dolini Neretve 1992-1994**

Mostar

**Ofanziva ABiH na HVO
“Neretva 93”**

**Dragovoljci iz Hrvatske
(HV) u ABiH i HVO-u**

I ine istine.

Činjenice

www.slobodanpraljak.com

Zagreb, prosinac 2010.

---

besplatni primjerak

01.
KAKO JE SRUŠEN STARI MOST
  02.
ZLOČINI KOJE SU POČINILI NEKI PRIPADNICI JNA/VRS NAD HRVATIMA U BiH 1991.-1995.
  03.
ZLOČINI KOJE SU POČINILI NEKI PRIPADNICI ABIH NAD HRVATIMA U BiH 1991.-1995.
  04.
SRUŠENE I OŠTEĆENE KATOLIČKE CRKVE I VJERSKI OBJEKTI U BiH U RATU 1991.-1995. SRUŠENO I DEVASTIRANO OD NEKIH POSTROJBI JNA I VRS
  05.
SRUŠENE I OŠTEĆENE KATOLIČKE CRKVE I VJERSKI OBJEKTI U BiH U RATU 1991.-1995. SRUŠENO I DEVASTIRANO OD NEKIH POSTROJBI A-BiH
  06.
URBICID KOJI SU POČINILE POSTROJBE JA POD VODSTVOM MOMČILA PERIŠIĆA NAD MOSTAROM U LJETO '92.
  07.
POMOĆ REPUBLIKE HRVATSKE MUSLIMANSKO-BOŠNJAČKOM NARODU I ARMiji BOSNE I HERCEGOVINE TIJEKOM 1991.-1995. GODINE
  08.
PROCJENA RATNIH ŠTETA U HRVATSKOJ NASTALIH ZBOG AGRESIJE NA PODRUČJU ILI S PODRUČJA BiH
  09.
PROCJENA RATNIH ŠTETA U HRVATSKOJ
  10.
PAD BOSANSKE POSAVINE 1992. GODINE
  11.
AGRESIJA BOSNE I HERCEGOVINE NA REPUBLIKU HRVATSKU
  12.
RATNO ZDRAVSTVO HVO
  13.
IZBJEGLICE I PROGNETANICI (HRVATI I BOŠNJACI) U BOSNI I HERCEGOVINI TIJEKOM 1991.-1995.
  14.
FINANCIRANJE HVO-a
  15.
LOGORI-ZATVORI-SABIRNI CENTRI U KOJIMA SU NEKE POSTROJBE A BiH I DRUGE STRUKTURE MUSLIMANSKE VLASTI DRŽALE ZATOČENE HRVATE
  16.
POLITIČKI I VOJNI HRVATSKO-MUSLIMANSKI (BOŠNJAČKI) ODNOSI 1991.-1995. (I i II)
  17.
STUPNI DO
  18.
RAZVOJ POLITIČKIH I VOJNIH PRIPREMA NAPADA ABIH NA HVO U SREDIŠNJOJ BOSNI I DOLINI NERETVE 1992.-1994
MOSTAR
OFANZIVA ABIH NA HVO "NERETVA 93"
DRAGOVOLJCI IZ HRVATSKE (HV) U ABIH I HVO-U
I INE ISTINE.
-

Nakladnik:
Oktavijan d.o.o.
Nikola Babić Praljak

Urednik:
Ured obrane Slobodana Praljka

CIP zapis dostupan u računalnom katalogu Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu pod brojem 749569.

ISBN: 978-953-7597-08-5

Napomena

Ova knjiga, u dva međusobno povezana dijela, predstavlja činjenice rata između ABiH i HVO.

U prvom dijelu su komentari generala Slobodana Praljka, koje u drugom dijelu knjige neposredno potkrepljuju dokumenti, zemljovid, grafički prikazi i drugi materijali.

Obim materijala u ovoj knjizi mogao je biti daleko veći, ali je skraćen iz razumljivih tehničkih razloga, a i zbog toga što su već objavljeni u znatno većem obimu na www.slobodanpraljak.com

U svakom slučaju gdje je bilo moguće zbog čitljivosti objavljene su preslike dokumenata, a kod dokumenata gdje nije bila zadovoljavajuća čitljivost načinjen je prijepis uz koji su zadržan neki dijelovi autentičnih dokumenta (zaglavlje, žig, potpis ...).

Prijepisi su načinjeni doslovno, dakle, sadrže i greške koje se nalaze u originalnom dokumentu.

Ranija izdanja	4	D-31	128	D-59	325
Napomena	5	D-31 a	179	D-60	327
Dokumenti, pitanja i komentari (autor)	9	D-31 b	181	D-61	329
		D-31 c	182	D-62	332
D-1	36	D-31 d	184	D-63	333
D-2	38	D-31 e	187	Karte XXI. i XXII.	335
D-3	39	D-31 f	199	D-64	338
D-4	40	D-31 g	201	D-65	339
D-5	41	D-32	208	D-66	341
D-6	44	D-33	210	D-67	346
D-7	44	D-34	212	D-68	347
D-8	45	D-35	213	D-69	350
D-9	45	D-36	220	D-70	351
D-10	47	D-37	221	D-71	352
D-11	49	D-38	223	D-72	354
D-12	50	D-39	227	D-73	358
D-13a	51	D-40	228	D-74	359
D-13b	55	D-41	229	D-75	360
D-14	56	D-42	231	D-76	360
D-15	57	D-43	232	Karte od 1. do 20.	362
D-16	58	D-44	235	D-77	386
D-17	60	D-45	242	D-78	387
D-18	63	D-46	244	D-79	388
D-19	64	D-47	253	D-80	389
D-20	65	D-48	254	D-81	390
D-21	65	D-49	255	D-82	399
D-22	66	Karta XV.	256	D-83	401
D-23	68	D-50	257	D-84	404
D-24	70	Karte XVI. i XX.	290	D-85	408
D-25	76	D-51	300	D-86	420
D-26	93	D-52	309	D-87	423
Karte od I. do XIV. a	98	D-53	311	D-88	424
D-27	112	D-54	316	D-89	424
D-28	113	D-55	318	D-90	429
D-28a	117	D-56	319	D-91	430
D-29	119	D-57	320	D-92	431
D-30	127	D-58	321	D-93	432

D-94	.....	433	D-125	.....	568
D-95	.....	434	D-126	.....	569
D-96	.....	435	D-127	.....	589
D-97	.....	436	D-128	.....	614
D-98	.....	438	D-129	.....	629
D-99	.....	444	D-130	.....	630
D-100	.....	447	D-131	.....	635
D-101	.....	449	D-132	.....	637
D-102	.....	450	D-133	.....	652
D-103	.....	469	D-134	.....	654
D-104	.....	471	D-135	.....	657
D-105	.....	484	D-136	.....	680
Karte A i A 1	.....	484	D-137	.....	681
D-106	.....	488	D-138	.....	684
D-107	.....	501	D-139	.....	687
D-108	.....	503	D-140	.....	695
D-109	.....	506	Karta X	.....	696
D-110	.....	508	Karta Y	.....	698
D-111	.....	510	Karta Z	.....	700
D-112	.....	512			
D-113	.....	514			
D-114	.....	516			
D-115	.....	522			
D-116	.....	524			
D-117	.....	527			
D-118	.....	527			
D-119	.....	528			
D-120	.....	532			
Karte B i C	.....	534			
D-121	.....	538			
Karta D	.....	544			
D-122 a	.....	546			
D-122 b	.....	547			
D-122 c	.....	547			
Karta 21. i 22.	.....	548			
D-123	.....	552			
D-124	.....	560			

Očevije opijedvale vojne formacije A BiH
o selo te civili iz susjednih muslimanskih
linovići, Solun i Musići.

Neuspjivo da doste sigurnosnih p
asunović načelnik bezbjednosti 3. operativ
a koji je jedno vrijeme bio i smješten u s

Postoji osnovana sumnja da su ubije
jevine i skrnavljenja vjerskih objekata i
ornja i Donja Borovica i Lopjari u najveće
ripadnici 7. muslimanske brigade A BiH (iz
osebno sela Drujić i Našbilj, te Muslimani
ići i Dragovići.

Za potrebe nadležnog suda koji bud
ne slučajeve krivičnih djela sa područja o
vako da se sastrale i podaci od SJB Vareš
a su pripadnici ove stanice oduzimali, je
tvari i predmeta od građana pa su neke od
leancima. U slučaju potrebe mogu se sastr
beni podaci kojima raspolaže Osnovni sud V
je obavljao svoju ustavnu funkciju, mora
adnicima SJB preduzeti određene mjere pre
vih djela na svom području.

D-1

SEFER HALILOVIĆ: „LUKAVA STRATEGIJA“ – SARAJEVO

Na tim stranicama piše Sefer Halilović, načelnik GŠ ABiH, bivši radnik i suradnik KOS-a, kada i gdje Alija Izetbegović i Ejub Ganić govore o svojim pregovorima i planovima zamjene teritorija i naroda Sandžaka za teritorij i narod Istočne Hercegovine.

Komad Srbije za komad BiH.

A Sefer je tada već imenovan u „Predsjedništvo BiH“, kao da je to „Predsjedništvo BiH“ institucija DVD-a u Prnjavoru a ne skup ljudi koji su izabrani na slobodnim izborima.

Na pregovorima u Genevi, mjestu gdje su se vodili razgovori o tome kako UREDITI POLITIČKI USTROJ BiH, za Sefera je Halilovića delegacija koju vodi Izetbegović BOSANSKA, a ne BOSANSKOHERCEGOVAČKA, delegacije Hrvata i Srba su ustaške i četničke delegacije pa je situacija zastrašujuća jer je „palata UN puna četnika i ustaša“.

Pravu, izvornu i demokratsku delegaciju BiH čine samo on, Sefer Halilović i njegovo društvo iz TEMELJNOG NARODA BiH prostora.

S tim čovjekom, s njegovim mišljenjem i stavovima formiranim u učionicama KOS-a mi iz HVO-a trebali smo formirati zajedničko zapovjedništvo i napraviti efikasnu i zajedničku vojsku. Koliko truda i uzaludnih pokušaja je propalo? Koliko je štete nanoseno hrvatskom narodu?

U dokumentu broj jedan piše i što je, na povratku iz Švicarske, u zrakoplovu, Izetbegović govorio o savjetima Arafatovim, kako treba uzeti svoj komad i praviti svoju državu.

Halilović se ne slaže sa stavovima svog vrhovnog zapovjednika jer Sefer „ne uskraćuje nikom ko poštuje bosansku državu nikakvo pravo“.

A tko što poštuje i koliko poštuje a posebno koji narodi ili pojedinci poštuju BOSANSKU DRŽAVU procjenjivat će um i veleum Sefera Halilovića.

A ako Halilović procijeni da neki ne poštuju njegovu Bosnu onda će ih poraziti svojom PATRIOTSKOM LIGOM, i svojom A-BiH, i oni će morati otići ili u Hrvatsku (ustaše) ili u Srbiju (četnici).

Zar se u svemu tome, čitatelju, ne prepoznaje UTEMELJENJE AGRESIJE A-BiH na HVO?

D-2

Zar sve nije jasno u tom govoru gospodina Okuna?

I tko se prvi organizirao u BiH (Hrvati – HVO) i tko je

obranio BiH (Hrvati i HVO) i tko je spasio BiH (Tuđman – referendum, priznanje, izbjeglice, naoružanje, obučavanje policajaca koje šalje SDA, vojske, pilota, škole, ranjenici...). Kako je to Izetbegović mislio „zamoliti“ JNA da napusti BiH kad već nije željela postati njegova državna vojska, kako je nudio i predlagao, znaju samo hrvatski analitičari.

D-3

Gospodinu generalu Kleinu Tuđman je rekao da mu je Izetbegović nudio Zapadnu Hercegovinu, a Klein je tu tvrdnju provjerio pitajući Izetbegovića da li je točna.

Alija mu je odgovorio da je to točno, jer su mu (Aliji) Hrvati u BiH „veliki problem“, pa ih se želi riješiti.

Sa Srbima se već bio dogovorio kako podijeliti ono što ostane kada se riješi Zapadne Hercegovine.

Srbi su se Hrvata već bili riješili, a A-BiH željela je očistiti i očistila je i ono što je od Hrvata ostalo u Središnjoj Bosni, Sarajevu i dolini Neretve.

Do Neuma pa i Ploča.

A Tuđman i Hrvati su smetnja.

I, dragi čitatelju, u ovom prijedlogu ne radi se o unutarnjem teritorijalnom ustroju BiH, nikako NE. Alija gospodin Izetbegović nudi Franji gospodinu Tuđmanu Zapadnu Hercegovinu; neka je priključi Hrvatskoj.

D-4

Gospodin Galbraith ovdje govori o humanitarnoj pomoći.

A potpisi na svaki prijedlog međunarodne zajednice pa i onaj u Daytonu, štetan i nepravedan i za Hrvate u BiH neprihvatljiv, a izbjeglice, a oružje, a vojska za A-BiH, jedinice, ranjenici, škole na bošnjačkom jeziku,...

D-5

Percepcija „ISLAMSKJE DEKLARACIJE“ u hrvatskim „intelektualnim“ krugovima zadivljujući je primjer moralnog i misaonog kukavičluka i zakrivljene komunističke svijesti.

Ta je društvena i religijska programatska ideja sazrijevala na prostorima Jugoslavije još od prije II svjetskog rata, posebno na relaciji Sarajevo – Zagreb; za tu su ideju robijali mnogi i dugotrajno a dovršena je osamdesetih godina prošlog stoljeća kada je Alija Izetbegović i drugi istomišljenici, zreli, umni, ozbiljni ljudi na robiji uobličuju a potom i objavljuju u 200.000 besplatnih primjeraka kao svojevrsni KOMUNISTIČKI MANIFEST.

I to uoči PRVIH slobodnih, demokratskih izbora u BiH. Ti ljudi, buduće vodstvo SDA, stranke koja bitno oblikuje

političke i narodne težnje MUSLIMANA, kažu javno i razgovjetno i glasno, urbi et orbi da:

„nema mira i koegzistencije između islamske vjere i neislamskih društvenih i političkih institucija“;

„da je prvi i najvažniji zaključak jest – zaključak o nespojivosti islama i neislamskih sistema“;

„islamski pokret treba i može prići preuzimanju vlasti čim je moralno i brojno toliko snažan da može ne samo srušiti postojeću neislamsku nego i izgraditi novu islamsku vlast“.

PUNKTUM.

E pa gospodo mislitelji svih oblika, ovi stavovi su čisti fašizam, sublimirani nacizam, komunizam, nepatvoreni fundamentalizam, religijski, u ovom slučaju talibanski.

Memorandum SANU šipkova je vodica prema ovom djelu.

Islamska deklaracija Alije Izetbegovića i društva koje je vodilo muslimansku politiku u BiH jest isto što i „MEIN KAMPF“, fundamentalno radikalna, netolerantna, opasna i militantna misao i program.

Nakon citata trebali bi slijediti moji pasusi isprika i objašnjenje kako sve to „nije upereno protiv ISLAMA i BOŠNJAKA“, a sve to u ime nečega što bi trebala biti krivnja nepostojeća, i na tragu lažnih ljubavi i pomirenja.

Ništa od toga.

„ISLAMSKA DEKLARACIJA“ JEST TO ŠTO JEST.

A ISLAM jest velika religija a Bošnjaci su narod kao i svi ostali narodi.

Razvoj ideja iz „Islamske deklaracije“ osjetili smo u agresiji A-BiH na HVO u ratu u BiH, a kako će to ići dalje ovisi između ostalog o veličini šutnje, o količini magle i opsjene u glavama onih koji pišu i govore o idejama na teritoriju BiH.

Razvoj svake pogubne ideje, nacističke, komunističke, islamskofundamentalističke upravno je srazmjernan šutnji i kukavičluku koji prati njen razvoj.

Pogledati Bergmanovo „Zmijsko jaje“

D-6, D-7

A zašto taj ultimatum „građanska država ili građanski rat“ gospodina Alije Izetbegovića. Imali smo mi bolju situaciju u SFRJ pa nitko nije bio zadovoljan i sve se završilo agresijom i krvavo.

A taj gospodin ponovo nudi „bratstvo i jedinstvo“, i majoritet većinskog, ovaj put njegovog naroda.

A Švicarska, a Kanada, a Belgija...?

Ništa.

Biti će ili građanska ili ćemo se potučiti. A u pozadini stoje ideje iz „Islamske deklaracije“ i procjene Sefera Halilovića tko je dobar bosanac.

Da li ste kada čuli da se netko odrekao stavova iz tog programa?, da li se netko ispričao?

Ako tome dodamo teritorijalne pretenzije Srbije svi preduvjeti rata su ispunjeni.

Hrvati su se branili i ostaje nejasno zašto napad, agresiju A-BiH na HVO nazivate „nesretni sukob“ kada je taj napad utemeljen u razmišljanju čelnih ljudi muslimanskog vodstva, „ustase“, „građanska država“, „svoj teritorij“, nadoknaditi ono što su im Srbi vojskom osvojili,...

D-8

Kakvo je to „prvo zasjedanje“ Skupštine BiH tek osmog oktobra 1992. ne znam, ali čitam što govori prvi vojnik ABiH. Kaže da su PATRIOTSKA LIGA i MUP zaustavili neprijatelja i „spasili opstojnost i postojanje muslimanskog naroda na ovim prostorima“. Hrvata nema, HVO-a nema ako ga ne uračunamo u „organizirane i neorganizirane grupe“.

I opet je BiH „demokratska država građana“. Neće to biti istina jer je nesrazmjernost pameti i riječi tog gospodina grandiozna. HVO je zaustavio prodor JNA preko Neretve ka Zapadu i Hrvatskoj i oslobodio Stolac i MOSTAR, HVO je zaustavio prodor tenkovske brigade JNA (VRS) kod Livna, HVO se borio u Kupresu, HVO se bori u Posavini, Jajcu, Rami, Bugojnu.

S mnogo Muslimana u svojim postrojbama. Mi nismo imali onakve nacionalno obojene programe. A Sefer sjedi u opkoljenom Sarajevu, 73% BiH kontrolira VRS a on govori da je „prešao u strategijsku ofanzivu“.

Blagi Bože.

D-9

Alija Izetbegović ovlastio jest, opunomoćio jest, odredio jest, Adila Zulfikarpašića i Muhameda Filipovića da sačine u ime Muslimana „Historijski sporazum“ sa Srbima.

A Hrvati u BiH?

Njih se poziva da ostanu u Jugoslaviji „u punoj ravnopravnosti“.

U isto vrijeme vojska te države napada Hrvatsku i sa teritorija BiH.

Ako je BiH država a jest – ima demokratski izabranu vladu – i ona je agresor.

Stvar je jednostavna, ostanite u Jugoslaviji i rata biti neće, a u toj Jugoslaviji biti ćete ravnopravni, sa zajedničkom

jedinstvenom vojskom, jedinstvenom monetarnom politikom, inozemnim poslovima.

Na stranu to što je Izetbegović KASNIJE izigrao Filipovića i Zulfikarpašića (M. Filipović: „Bio sam Alijin diplomata“) ovo je bio bijedan pokušaj trgovanja sudbinom jednog naroda – Hrvata u BiH.

Poslije su Hrvati bili krivi što se nisu potpuno i jedinstveno podredili Muslimanskoj ekipi iz Sarajeva kada ih je JNA napala, krivi što su htjeli biti ravnopravni, krivi što su se organizirali i borili, krivi što nisu ostali u Jugoslaviji.

A nikada nisu negirali BiH kao cjelovitu državu.

Ne jedinstvenu nego cjelovitu.

D-10

Tko je „otac Patriotske lige“.

Da li je „Patriotska liga“ tajna vojna organizacija?

Da li je P. LIGA formirana u okviru SDA, političke stranke Muslimana BiH?

Kada je formirana?

Koga će braniti ti borci?

Komu se zaklinju borci „Patriotske lige“?

Sve je to u redu, Muslimani se organiziraju, branit će sebe, zaklinju se Allahu dž. š., jedino je nezgodno što u BiH žive tri naroda, što u pozadini cijele priče „stoje“ „Islamska deklaracija“ i „Memorandum SANU“.

Znatno kasnije, kada osnuju HVO, HZ-HB, Hrvati postati će KRIVCI, trajni krivci. Za ni više, ni manje nego „PODJELU BiH“. Mogli su se ti Hrvati staviti „pod kapu“ jedne ili druge ideje i sve bi bilo u redu, ne bi bili krivi, ne bi se predsjednici RH morali ispričavati okolo decenijama.

Jadnije logike ne može biti.

D-11

Ovakvu je papazijaniju teško razumjeti.

Elem!

Snage SDS – 80.–120.000 ljudi – neprijatelj.

Ekstremne snage HDZ – 1–2 brigade – neprijatelj.

Patriotska liga 120.000 boraca – prava i jedina snaga BiH. → snage Muslimana izvan BiH 30.000 boraca.

Taj dokument „ručni rad Sefera Halilovića“, službeni je dokument iz Mehurića (kasnije stalnog mjesta mudžahedina).

Sefer će dakle sa svojom armadom zaštititi muslimanski narod, poraziti oba neprijatelja, osloboditi Hrvate i Srbe i

omogućiti im miran život u BiH.

Pomoći će tu hrvatski narod bez HDZ-ovih ekstremista i njihovih brigada.

Što mu to znači „u sadejstvu sa susjedima“?

Kojim susjedima, gdje, kako?

A treba pozvati i „progresivnu svjetsku javnost“, kako bi ova ujdurma sačinjena od malih komunističko KOS-ovskih ideoloških floskula bila potpuna.

D-12

Samo jedan od stotina dokumenata o promišljanjima i stavovima Hrvata iz BiH. Kako je to na kraju završilo znamo, a i dokumenti koji slijede sve će jasnije pokazati što, tko i kako je igrao u BiH loncu.

Ali pouka ostaje:

NIKADA, NIKOME I NI POD NIŠTA NEMOJTE
POPUSTITI U PITANJU OSNOVNIH PRAVA
NARODA.

Ako niste poraženi, a mi nismo bili poraženi.

Referendum je trebalo podržati, referendumsko pitanje je prevara.

D-13a, D-13b

Izetbegović priča kako je i zašto lagao i varao u Lisabonu.

A to što je tamo potpisao – ustavno uređenje BiH – bio je uvjet za priznanje BiH i jedini razlog zašto su Hrvati izišli na referendum o neovisnosti BiH.

Uz ogromnu pomoć Franje Tuđmana koji je na taj način želio još jednom zaštititi i osigurati i definirati granice RH.

Alija kaže: „Nevoljko, ali smo se usaglasili“.

A zašto je pristao?

Odgovor: „Ako hrvatska zajednica (ne kaže „hrvatski narod“?) ne izađe na referendum, referendum je propao. Imajte tu stvar u vidu. Nemojte se nipošto s tim kockati. Mi na referendumu moramo proći, ako ne prođemo ostali smo u bunaru, i nema načina da se izvadimo za daljnjih trideset godina.“

Izetbegović dalje govori nešto o kamenu i brijegu ali se Sizifa ne može sjetiti i zaključuje: „Referendum se ne smije izgubiti!“ Tako će dobiti priznanje a onda „unutra nek se burka što hoće, šta ja mogu“.

8. 10. 1992. već je „debelo“ rat i Izetbegović govori malo drugačije. Popustljivije.

Situacija je teška valja nam opet mijenjati obrazinu.

HVO ima vojne uspjehe, na svakom dokumentu HZ-HB stoji da smo u državi BiH, stoji da su svi propisi privremeni, ne pravimo svoju skupštinu, svoj ustav, nemamo ministre nego predstojnike odjela, nemamo predsjednika vlade nego...

Sami se financiramo (dobrim dijelom nametima Hrvatima koji rade u inozemstvu a takvih je s tog područja mnogo), sami kupujemo oružje, prevozimo i smještamo izbjegle i prognane i Muslimane i Hrvate, naftom koju smo valjda negdje „zdepili“, prevozimo 10.000 ranjenih boraca A-BiH u automobilima koje smo (a to je „sigurno“/“ukrali“), pomaže nam i Hrvatska s novcima koje su u zajedničku kesu obrane uplatili i Hrvati iz BiH, naoružavamo i logistički pomažemo A-BiH i Muslimane u HVO,... (poslije će veleizdajnički okrenuti oružje na svoju vojsku).

Od onih svih milijardi dolara koji su dati kao pomoć BiH iz islamskih zemalja dobili smo kurac.

Itđ. i tome slično.

Za sve to Hrvat treba se ispričati, jer je sluga i posilni uvijek KRIV, treba se ispričati jer se tako „šika“, to je tako humanistička gesta, povijesno pomirbena gesta.

Ispričaj se gospodinu i ako ti je na nogu stao, mora da si KRIV jer što je tvoja noga radila u to vrijeme na tom mjestu.

D-14

Bilo je to 1992. u proljeće kada je general Kukanjac „zarobio“, „zadržao“, kako tko već to interpretira, Aliju Izetbegovića, na aerodromu u Sarajevu, kako bi izvukao JNA iz grada. I tada gospodin Izetbegović telefonom kaže Kljuiću i Ganiću, članovima Predsjedništva BiH: „Ako mi se šta dogodi Ganiću ti preuzmi“.

Preuzmi vlast, mjesto predsjedavajućeg u Predsjedništvu.

Kao da nema pravilnika, kao da poslovnik o rotaciji predsjedavajućeg ne postoji, kao da Ustav ne postoji, sine Ejube ostavljam ti Pašaluk, tvoj je, a ti Kljuiću čekaj bolja vremena iako je tvoj red došao, ako se Aliji šta dogodi.

Klasični državni udar, jasno kršenje Ustava BiH.

Nitko se na to nije ni osvrnuo.

Koncem 1992. kada mu je, Izetbegoviću, istekao drugi mandat predsjedavajućeg Predsjedništva BiH, produžio je Alija sam sebi trajanje te uloge i bacio u koš sve odredbe Ustava;

NITKO se na to nije ni osvrnuo.

Dokument D-14 pokazuje vam kako se biraju članovi Predsjedništva Rep. BiH.

Carskim dekretom, partijskom direktivom, sultanovom miloću?

S ulice po volji i procjeni Predsjedavajućeg.

Gdje se, kada se, na kojim se izborima, u ime koga se kandidirala dr. Tatjana LJUJIĆ-MIJATOVIĆ?

Tko je za nju glasovao?

Nitko se nikad nije ozbiljno osvrnuo na tu šprdnju od prava i ustavnih odredbi.

Jer znamo KRIVCA.

Uz JNA i Srbe postati će to oni koji su uvijek bili KRIVI, „ustaše“, Hrvati, HVO, HZ-HB, Franjo Tuđman.

Dosoliti po volji.

D-15

U ovom dokumentu možete pročitati kakvi su odnosi zapovjednika A-BiH (Izetbegović) i njegovog prvog vojnika (Halilovića).

Sefer tvrdi:

a) Izetbegović tvrdi da rata u BiH neće biti

b) Izetbegović je neutralan kada se s teritorija njegove države razara Dubrovnik i drugi dijelovi Hrvatske

c) „Ovo nije naš rat“ govori Izetbegović kada je razoreno Ravno u BiH; (tamo su Hrvati i logično je da piscu „Islamske deklaracije“ to nije „njegov rat“).

d) 10. marta 1992. za Izetbegovića je agresija na Hrvatsku „priljavi rat koji je harao Hrvatskom“, a nakon takvog rata „jugoslavenski se narod budi iz košmara“.

Kada se taj i takav jugoslavenski narod po Aliji probudi iz košmara on u BiH neće ratovati. Zatim 17. marta u „Danasu“ novinarima istog intelektualnog dometa objašnjava da je JNA danas drugačija „po kvalitetu, po kvantitetu, po psihologiji pa i po namjerama i ciljevima. Armija neće okupirati BOSNU (opet nema Hercegovine u nazivu te države), neće izvršiti državni udar“.

Kratko i jasno, „promišljeno“ i „pametno“, „on se zalaže za mir“, „on ne širi ideje rata“, „njegovina je politika politika pomirenja“ i kada mi netko kaže da je povijest učiteljica života ja idem povraćati.

e) 5. marta 1992. „Situacija je pod kontrolom i mirno šetaje gradom (Sarajevom)“.

A Mostarom Izetbegoviću, a Širokim Brijegom i Ljubuškim, a Čapljinom, a Ravnim...?

f) Sefer konstatira da je „BiH praktično, pored Vojvodine, postala osnovica za izvođenje operacije na Hrvatsku“.

Vidjet ćemo kasnije što kaže PRAVO o uporabi vojske spram napadača, što je vojište a što ratište i čija se vojska mogla i gdje je mogla i smjela ratovati.

g) I na kraju; 26. aprila iliti travnja kada u Sarajevu ima već 1000 mrtvih (po Haliloviću), Izetbegović vjeruje da će se JNA „pretvoriti u bosansku armiju“!!

(Opet BOSNA, valjda zato što se u Hercegovačku armiju sigurno neće pretvoriti.)

Komentirajte molim, čitatelji moji nadasve umni.

D-16

Kao sunčani ljetni dan u podne jasno, Jevrem Cokić piše što je zadatak JNA i njenih trupa. Šta trebaju zauzeti, kojim snagama i političkim ciljem.

Zbog toga je razloga 10. 4. 1991. Četvrta bojna Četvrte gardijske brigade (a ta bojna u brojkama jest 160 mladića), popunila „rupu“, posjela položaje Tepčići – Slipčići kod Čitluka.

Ostali su tu i sudjelovali u oslobađanju lijeve obale Neretve a potom i Bune i Blagaja – desna obala Neretve.

Sjajni momci, sjajni zapovjednik Krstičević.

Isti cilj agresora, zajednička obrana napadnutih.

Pogledajte karte I.- XIVa.

D-17

Svatko je u Hercegovini znao da tenkovska brigada JNA ide prema Hrvatskoj i zaustavili su tenkovsku brigadu JNA.

Samo tako, ti „opančarski dinaroidi!“.

Izetbegović, čija smo promišljanja o mogućnosti rata već upoznali, došao i molio Hrvate da puste tenkove da idu svojim putom, jer...

Zbog mira u kući, poslušali njega i Kljuića, mirotvorce blažene.

Poslije su, 1992. u travnju, ti isti tenkovi nanijeli težak poraz HVO-u u Kupresu, ali su zaustavljeni u Livnu i iz pravca Glamoča. I iz pravca – Livanjskim poljem.

A sve to nakon što su se, prema proizvođačima magle iz poduzeća za proizvodnju „ROGOVA i KOPITA“, Mate Boban i Radovan Karadžić u Grazu dogovorili o svemu.

Kako je izgledao napad (dva snažna napada) pitajte Livnjake i Duvnjake i Kuprešake, ostale iz HVO-a, pitajte Antu Gotovinu.

Ako me sjećanje i pamet ne vara on je bio tamo. I Glasnovića i sve druge!

A i one borbe za Stolac i one za Mostar, i one za Jajce, Bugojno, Posavinu,...

Sve to je nakon „SPORAZUMA“ u Grazu.

D-18

Ravno nije Sarajevo, gdje je uostalom to Ravno i tko uopće živi u tom Ravnom da bi ubijanje ljudi u Ravnom bio nečiji rat.

Tamo nije ubijen nijedan „intelektualac“, značajan za daljnje uredno odvijanje svjetske povijesti.

Ali, ali, ali, ako Vam ijedan od tih preostalih komunističkih intelektualnih porotnika može izračunati koliko je 3,2% od 17,8% od 560 KUNA, ili riješiti nepoznanicu u prostom pravilu trajnom dođite po moju desnu ruku. U realnom društvu kruha bi bili gladni, zbog toga je kreiranje društva kaosa, kaosa smisla i istine jedina njihova sinekura.

D-19

JNA “brani” Mostar.

D-20, D-21, D-22, D-23, D-24

D-25

Treba čitati poštene kroničare događaja kako bi se smanjila mogućnost da svaka polupismena šuša misli da je svijet i povijest moguć samo kao njegova „volja i predodžba“, pa u tu svrhu reducira i događaje i ljude na mjeru vlastite bijede.

A onda je lako umisliti kako na nekom sastanku, u fotelji, u sobi ugodno rashlađenoj upravljajući svijetom.

A bol majke iz npr. Širokog Brijega kojoj je bomba iz MIG-a ubila dijete, boli i očaj i mržnja i strah i prkos, što ćemo s takvim «banalnostima»?

Ljudi kojima se to događa, sve su to za te velikane uma kojih u postkomunističkoj Hrvatskoj ima više nego dovoljno, sve su to zanemarljive matematičke veličine, peto, šesto mjesto iza decimalnog zareza njihovih velikih ideja. Reducirati, derivirati, zanemariti i eto Nas, velikih i moćnih i humanih i neshvaćenih, a kad Nas nisu poslušali – KRIVI SU! Jedini je problem što ti i takvi MISLITELJI nikad nisu sudionici u događaju. Oni su uvijek samo promatrači, prilagođeni svakom sustavu do potrebne granice ugodnog življenja, oni su najgora sorta – PROFITERA MIRA.

Preporučam pročitati cijelu knjigu gospodina Radoslava Zovka, svećenika, „MOSTARSKI DNEVNIK 1991–1996“.

D-26

Zamislite da vam neki arhitekti i građevinari grade kuće i gradove i mostove i to 45 godina i da im se to što su gradili sruši u krvi i vatri, a oni vam odmah poslije toga kažu da će vam projektirati ponovo, da oni to najbolje znaju, zamislite doktore čiji su pacijenti ili bolesni ili mrtvi nakon njihovog višegodišnjeg liječenja, a kažu vam da će oni

ponovo liječiti i da oni to najbolje znaju, a pravници, doktori samoupravnog socijalizma, ekonomisti bankrotiranih privreda,... Reciklirana društvena pamet u obrani pozicija iz komunizma.

Pogledajte genijalan Dragičev crtani film „Zid“.

KARTE I. - XIVa.

- I. ORUŽANE SNAGE SFRJ 1985.
- II. OPERACIONALIZACIJA JNA 1987.
- III. OPERATIVNI RAZVOJ OS SFRJ 1992.
- IV. VOJNE OBLASTI 1992.
- V. RASPORED SNAGA JNA U BiH 20. OŽUJKA 1992.
- VI. AGRESIJA SRBIJE, CRNE GORE I BiH NA b HRVATSKU
- VII. UKUPNA JAČINA SNAGA JNA I VRS 1992. I 1993.
- VIII. SASTAV 10. I 4. KORPUSA VRS
- IX. SASTAV 5. I 9. KORPUSA VRS
- X. SASTAV 17. KORPUSA VRS
- XI. PLAN NAPADNE OPERACIJE NA HRVATSKU 1991.
- XII. PLAN NAPADA JNA NA BiH I HRVATSKU PREMA KNJIZI ADMIRALA COKIĆA
- XIII. PLAN NAPADA I NAPAD JNA I VRS NA JUŽNI DIO REPUBLIKE HRVATSKE S TERITORIJA BiH (1991-1992, PRVA POLOVINA)
- XIII. OPĆA POČETNA ZAMISAO AGRESIJE NA HRVATSKU I SLOVENIJU – IZ KNJIGE MARTINA ŠPEGELJA
- XIV. PLAN NAPADA NA HRVATSKU POSLIJE POVLAČENJA JNA IZ SLOVENIJE (SRPANJ 1991.)-IZ KNJIGE MARTINA ŠPEGELJA
- XIVA. JUG HRVATSKE (1992.-1993.)

D-27

Točno je definirano u međunarodnom ratnom pravu što jest ratište a što jest agresija, bila objavljena ili neobjavljena. Nadam se da ćete pročitati ovaj dokument i shvatiti da je Hrvatska, da je mogla, imala pravo napasti sve vojne potencijale JNA ma gdje se oni nalazili – u Srbiji, Makedoniji, Crnoj gori, BiH...

JNA napada Hrvatsku iz BiH od Slavenskog Broda do Dubrovnika i ta je država agresor na RH.

RH ima pravo uzvratiti.

Ali nova tumačenja ratnog prava iz glava nekih hrvatskih političkih nezalica kažu „ta ne napada BiH Hrvatsku nego JNA s teritorija BiH“ a kada par stotina hrvatskih vojnika pređe granicu BiH pri oslobađanju Stoca i Dubrovnika kažu „hrvatska vojska ne smije preći granicu jer je to agresija na drugu zemlju“.

Što o tome govore grobovi mrtve djece i civila od Slavenskog Broda do Dubrovnika koje je pobilo topništvo JNA – koga briga.

I ta podla igra gospodina Izetbegovića, koji ne kontrolira 73% svoje zemlje, a napada se Hrvatsku – on ne želi potpisati vojni sporazum s Franjom Tuđmanom, a ne kontrolira agresora – sve to da bi se ipak umilio Srbima iz šićara za vlastiti narod.

Zašto je uopće Tuđman trebao vojni sporazum kada mu ratno pravo daje pravo poslati trupe na agresora ma gdje on bio.

Lupetanje domaćih nezalica i pritisak kreatora rata – bjelosvjetskih.

Usput, vojni sporazum s Hrvatskom Alija je potpisao kada je njegova vojska bila pred potpunim krahom – Srebrenica, Bihać.

Ofanziva na Hrvate u Središnjoj Bosni i dolini Neretve do Neuma i Ploča nije uspjela, deblokirati Sarajevo ne može, u Srebrenici pobili mu ljude a Bihać čeka ista sudbina.

Tek tada

Ali tko je za sve to kriv, čitatelju?

Hrvati, po prirodi kmetskoj i podvorničkoj, Hrvati.

Ispričajte se, molim.

D-28, D-28a

Zašto Izetbegović onu silnu vojsku „Patriotske lige“ ne pretvori u A-BiH ili nešto slično? Zašto pokušava reanimirati TO, mrtvi, bankrotirani priljepak JNA, razoružan i u rukama umirovljenih oficira JNA?

Zašto to radi tek 27. 5. 1992., a za tako nešto suviše je kasno?

Zašto među svim tim imenovanim komandantima nema ama baš nijednog Hrvata? Kako to objasniti?

Kakva je to zajednička borba?

Kako vjerovati takvoj politici i takvom čovjeku?

Kako je moguće da hrvatsku pukovnicu, pukovnicu HV “KRALJ TOMISLAV“ sa zapovjednikom generalom MATOM ŠARLIJOM DAIDŽOM preimenuje u jedinicu TO BiH?

Da li je to zato jer je Mate Šarlija zapravo NIJAZ BATLAK

Hrvat islamske vjere pa ga Alija prisvaja po vjerskom načelu?

Koga je on to pitao?

A potom zapovijeda DAIDŽI (MATI ŠARLIJI, NIJAZU BATLAKU), ne obazirući se na uniformu koju nosi on i jedinica kojom zapovijeda i na plaću koju tim ljudima daje HV, ni na vrhovnog zapovjednika Franju Tuđmana.

Eto odgovora o angažiranju HV u BiH. A o tome će biti još rečeno.

D-29

Nakon što je konzistentnim nizom pogrešnih odluka doveo svoj narod u katastrofalnu situaciju Alija Izetbegović pozvao je u pomoć borce iz islamskih zemalja. I kako kaže M. Frisch u jednoj knjizi, govoreći o „gastarbajterima“: „Mi smo pozvali radnike a došli su ljudi“, tako je bilo i s mudžahedinima.

Oni su se došli boriti za islam a ne za BiH, bilo ona građanska ili drugačije uređena. Dolazili su s ispravama humanitarnih organizacija.

Kada smo pokušali zaustaviti njihov konvoj pun boraca s bezvrijednom robom koju usput voze, polovicu „humanog“ svijeta skočilo bi nam za vrat.

Posljedice znate.

D-30

Ovakvim i sličnim porukama, lecima, bili smo u BiH u proljeće 1993. godine dobro zasuti.

Vidjet ćete, čitatelji, da su takve namjere trebale biti ostvarene napadnom operacijom A-BiH „Neretva 93“.

Dokumenti koje sve vodimo pod D-31

Svi dokumenti označeni D-31 govore o tome koliko je vojnika dragovoljaca iz RH otišlo u A-BiH a koliko u HVO.

Ako tome pridodamo mudžahedine, 20x (dvadeset puta) više otišlo je dragovoljaca IZ HRVATSKE u A-BiH nego u HVO.

Dakle, ponavljam, najmanje 20 puta više Hrvatska je opremila i poslala dragovoljaca u A-BiH nego u HVO.

D-31a

Najavljena posbrojba iz Broda nije stigla, a Milićević i Mandić doveli su nešto manje dragovoljaca od navedenog broja.

D-31b

Dragovoljaca iz 5. gr. brigade – 230. „Pješaka“ – 160. To je stanje „na terenu“, vjerojatno je krenulo nešto više, ali, ali, nešto se ljudi uvijek putom predomisli.

Ovim koji su došli, zahvala, svaka čast i dika.

D-31c

One koji su dragovoljno došli, neorganizirano, iz raznih pobuda udaljili smo s teritorija HZ-HB.

D-31d

Kad se Rommel iskrcao u Afriku, Englezi i Amerikanci poslali su svoje trupe za njim, kad se Wehrmacht iskrcao u Norvešku, Britanci su tamo poslali svoje jedinice, kada su Nijemci pregazili Nizozemsku, Britanci su poslali nekoliko stotina tisuća vojnika u pomoć Francuzima, itd., itd.

To je ratna logika i tako to tumači ratno pravo.

Svi oni koji su u ime ne znam koje pameti i logike galamili da HV vojnik ne smije prijeći granicu Hrvatske da se suprotstavi agresoru neka pogledaju u lica ubijene djece i civila u Sl. Brodu i neka odgovor na pitanje, da li je bilo bolje zaustaviti JNA i VRS dalje od granica Hrvatske, i njihovo topništvo držati na udaljenosti koju nazivamo taktička dubina?

Zar nije bolje poslati 160 momaka da pomognu HVO kod Tepčića, Slipčića (općina Čitluk) nego se kasnije boriti u predgrađima Splita a s djecom bježati u Italiju?

Zar ne, Horacije moj dobri?

D-31e

Pita gospodin Tihić, sebe ili se, zašto je i kako je mogla „pasti Posavina“.

Bezrazložna i pretjerana euforija nakon početnih uspjeha, ne vojske nego mnogih lokalnih političara čija je pamet u kratkom vremenu narasla od bukvara i Crvenkapice do Kanta i Hegela, Plancka, Webera i opće završne spoznaje o biti povijesti; Arogancije, svađe, kapitaliziranja vlastite pozicije u valutnim iznosima, bijeg onih koji se grade „kao da nešto znaju“ u zbiljnost; objašnjivači „kako bi to trebalo uraditi“ a ne sudionici borbe, preslikavanje zapovjednih formalizama iz JNA na dobrovoljačku vojsku u nastajanju, čitanje „preciznih“ vojnih karata i pomicanje olovnih vojnika daleko od bojišnice, kao igra bez uvida u suštinu stanja „na terenu“, nerazumijevanje, neodlučnost kao posljedica nerazumijevanja i neznanja, nesposobnost da se problemi poslože po važnosti i značenju i mnogo toga još gospodine Tihić.

Ne treba podcijeniti ni snagu i organiziranost VRS i značaj tog koridora za Banja Luku ostale dijelove BiH koje je ta vojska već stavila pod svoje, ne treba podcijeniti ni Martićevu brigadu koja je došla pomoći „svojoj braći“ (a za Unprofor u UNPA zonama u HRVATSKOJ TO JE BILO NORMALNO), ne treba zanemariti ni odsutnost „PRAVA“ da HV, po zapovijedi, bez pogovora, prijeđe granicu BiH jer to ne dopušta Alija Izetbegović (nema vojnog sporazuma), itd.

Na kraju, oni koji su se borili na pravi način sačuvali su ORAŠJE, ĐURO MATUZOVIĆ i ostali HVO-ovci.

Sve to, i više od nabrojanog, samo ne one nebuloze o izdaji Bosanske Posavine ili o zamjeni Bosanske Posavine za JUG HRVATSKE ili o oružju koje je otišlo u Hercegovinu ili o nekoj krivnji nekog Praljka.

Vika i galama, naknadna vika i galama nesposobnih i gore od toga, neodgovornih sudionika. Nije bilo dobrog vođenja izvrsnih boraca kao i bijedna trabunjanja, naknadna pamet kao opravdanje.

D-31f

Dokument kaže da molim naslov da mi pomogne s dvije bojne HV-a.

Pomoć nisam dobio.

A A-BiH nakon Konjica i Bugojna i Mostara i Središnje Bosne, nakon napada na HVO i Hrvate, kreće prema moru i „zapadnim granicama BiH“ i situacija za HVO i zapovjednika GS HVO-a zbilja nije dobra.

Prevelika je razlika u broju „vojnih efekativa“ između A-BiH i HVO-a, a ja se stalno pitam zašto su navalili na nas, zašto ne idu u pravcu Banja Luke, zašto ne deblokiraju Sarajevo, zašto ne idu prema Srebrenici, zašto ovo i ono. Retoričko pitanje, stvarni razlozi su jasni – udari na slabijeg, osvoji teritorij i idi na neku međunarodnu konferenciju gdje će svjetski djelatnici pravde priznati zatečeno stanje i tako zaustaviti rat. Radili su to i do tada pa je odluka vrha A-BiH da se napadne HVO „sasvim logična“.

Samo nemojmo lagati o činjenicama.

D-31g

Kada sam u Splitu govorio o situaciji u BiH (5. 11. 1993.), a ofanziva A-BiH ipak je slomljena uz mrtve i ranjene na obje strane (tako to već u ratu biva), opet sam tražio dvije bojne HV-a.

Nisam ih dobio.

Tri dana kasnije razriješen sam dužnosti zapovjednika GS HVO (na osobni zahtjev).

Samo neka mi nitko ne govori da je taj dugo pripremani, politički i misaono, napad na HVO i Hrvate „nesretni rat s

Muslimanima“.

HVO nije napadao, HVO je napadnut, HVO se branio.

I kao da je rat sa Srbima „sretan rat“? Onaj tko me napada jest agresor na mene.

Točka!

Objašnjenje uz kartu – položaji HVO „TG-2“ južno od Stoca.

Natezali smo se s HV – dali oni trebaju braniti taj prostor obzirom na Metković i Ploče od VRS ili HVO treba braniti taj prostor obzirom na Čapljinu.

Nekoliko puta smo se mijenjali uz prigovore nekih stranih sila zašto HV na teritoriju BiH i prigovore nas iz HVO-a da se Hrvatska može braniti u dubini ili na samoj granici, a potonje bome nije, vojno gledano, najpametnije rješenje.

D-32

Seđmog juna 1993. HVO je već napadnut od strane A-BiH i u Travniku, i u Konjicu, i u Kaknju i u Mostaru i Petković ide na dogovoreni sastanak u Kiseljak, a može u Kiseljak doći samo ako ga doveze Unprofor, a Haliloviću se „nekako ne da“. A i Izetbegović mu kaže „taj sastanak ionako nije toliko važan“, kaže mu zapravo pusti Petkovića, pusti HVO, pusti primirje, pusti dogovoreno zajedničko zapovjedništvo, sve je to nevažno, i taj W-O plan koji smo potpisali. Najprije ćemo mi njih slistiti a onda ćemo pregovarati.

A u toj knjizi piše kako je Sefer odbrusio Morillonu i toj skalameriji od Unprofora, jer da on Sefer ima oružje brzo bi se on i sa ustašama i sa četnicima „dogovorio“.

Pa zatim piše o toj svojoj vojsci koja bi ustaše i četnike smazala samo tako, piše i da je Juka Prazina, „poznati sarajevski kriminalac“, u toj vojsci „komandant rezervnog sastava specijalne policije“, a zatim je „Juka unaprijeđen: Predsjedništvo države imenovalo ga je za komandanta specijalnih jedinica ARMIJE“.

I opet piše da je Sarajevo opljačkano a „nijedan četnik nije ušao u grad“.

Pitanje – gdje su „četnici“ i šta se njima dogodilo?

Mogući zaključak – valjda su ga „ustaše“ opljačkale jer jedinice A-BiH to nisu, njih vodi Izetbegović i Halilović i oni bi slistili itd., itd., osim toga nisu oni razbojnici „ustaške“ i „četničke“ sorte.

Pa opet piše o raboti Alije Delimustafića i Aleksandra Vasiljevića i kaže da Alija sve zna o tome;

Pa piše o KOS-u (za koga je radio – ne zna se dokad – i Halilović) i piše da je u „Patriotskoj LIGI bio gori naš MUP nego KOS, jer ovdje nikad ne znaš na koga ćeš da naletiš“.

Pa s kojom tom vojskom on želi pobijediti VRS kada mu Mladić zna šta doručkuje? Pa opet piše o Fikretu

Muslimoviću načelniku KOS-a u 4 K. JNA, a taj je Muslimović kasnije postao glavni sigurnjak u A-BiH. Poslije ćemo vidjeti što Muslimović misli o Seferu, ali da su im obojici Hrvati ustaše to im je KOS-ovska genetska struktura, i nažalost ne samo njima.

Nastavi čitati taj dokument, poštovani čitatelju, pa ćeš saznati da „ustaške“ i „četničke“ jedinice „nigdje nisu međusobno ratovale“ i nastavlja priču o Stocu i Mostaru.

„Ustaše“ su se povukle iz grada, naravno „prema dogovoru“ i „četnici“ su ušli bez ispaljenog metka.

A šta je bilo nakon toga?

„Nakon toga“ piše Halilović naprežući one tri ćelije sive moždane mase, „su se ponovo dogovorili. Onda su se četnici povukli iz Stoca, a ustaše u njega umarširale. I DANAS SU TAMO.“

„USTAŠE“ NARAVNO.

A i prije tog igrokaza „mi izlazimo vi ulazite“ u Mostar i Stolac, sve je bilo dogovoreno, zna to Sefer Halilović kome je KRATKI KURS Skapeba bilo preteško štivo. Molim Vas strpljenje, pročitajte do kraja, pa se nadam da ćete razumjeti s kakvim ljudima smo trebali i htjeli zajedno voditi obranu u BiH.

D-33

U ovom dokumentu piše što gospodin Muhamed Filipović misli tko je KRIV za takvu politiku Muslimana i što je Franjo Tuđman (i Slovensko rukovodstvo) nudilo Aliji Izetbegoviću ješ 8. 4. 1990. godine.

Ali Franjo Tuđman koji se visoko uzdiže iznad te ekipe pričuvnih provincijalnih političkih igrača, koji se uzdiže dubokim razumjevanjem društvenih i političkih silnica ne samo u bivšoj YU nego „u tom i takvom svijetu“, Franjo Tuđman zna da je „Izetbegović suviše impresioniran i da je u neku ruku, prepariran od strane JNA“.

Ocijenio je gospodin Tuđman, a i znao je da je Alija „okružen agentima KOS-a i DBJ-e,... te da on (Izetbegović) neće imati snage da se otrgne od toga i uđe u rizik sukoba s tom silom“.

Zar nije bilo tako.

A u nastavku dokumenta piše da jest Alija i kako je Alija poslao M. Filipovića da sa Srbima dogovori „historijski sporazum“.

Bez Hrvata.

A onda je prevario i Muhameda Filipovića – Alija Izetbegović.

D-34

Na osnovu čega je Izetbegović uvjeren (baba vračara?) da će ON (MILOŠEVIĆ) predložiti Tuđmanu neka „parcijalna rješenja, koja bi dijelom bila ostvarena na račun Muslimana u BiH?“

I koje su to „izvjesne informacije“ i tko mu ih je dao?

KOS?, kojim je okružen, DBJ?, kojom je okružen ili netko treći, četvrti od mnogih koji su modelirali sukob?

Cilj je više nego jasan i zbog uštede papira neću analizirati.

Uvijek iznova je zanimljivo samo to kako laž može postati „prihvaćeni događaj“ i koliko se „muha govvara“ sakupi oko takve laži?

Proizvođači takvih storija vrhunski su stručnjaci i više nego dobro znaju kako funkcioniše ono što tako uzvišeno nazivamo „ČOVJEK“.

D-35

O susretu u Karađorđevu i o priči, sagi, mitu koji je nastao poslije, o prenositeljima priče, s koljena na koljeno, i o smislu i svrsi iscrpno piše Miroslav Tuđman.

Molim, pročitajte, molim osporite.

D-36

24. siječnja 1991. piše Tuđman VS UN-a, on Tuđman zna što će se dogoditi, on traži pomoć kojom bi se izbjegle kasnije žrtve, on nabraja republike kao države,...

I kakvu je izjavu poslije toga u Beogradu dao BAKER?

Amerika želi sačuvati Jugoslaviju!

I JNA je krenula izvršiti zadatak! Bezuspješno. Posljedice poznate!

D-37

11. 12. 1992. piše Tuđman Vijeću sigurnosti i između ostalog, u točki 2.

2. da Unprofor, prema Rezoluciji vijeća sigurnosti 769 (1992) hitno uvede strogi režim kontrole međunarodnih granica RH prema Srbiji i BiH radi sprječavanja, a posebno prijelazu oružanih postrojbi ili dopreme oružja i ratne opreme.

Kakva podjela BiH, kakva Banovina i priključenje Hrvatskoj, kakvi bakrači, kakvi „historijski sporazumi“.

Stanite gospodo na granice Hrvatske i zaštitite državu, koju ste priznali, od agresije:

a) Srbije

b) BiH

Igre su se nastavile još dugo, koga briga za Peruću, za Maslenicu, za autoput, za 600 ubijenih u UNI Hrvata u UNP-a zonama?

„Oluja“ je riješila problem!

HVO se ipak uspio obraniti.

D-38

A što piše Fikret Muslimović, bivši GLAVNI ŠEF KOS-a u 4 K. JNA a poslije to isto u A-BiH.

Kaže Fikret da je ona tenkovska brigada koju su Hrvati zaustavili kod Pologa – „Pokret ove brigade je bio u funkciji zaštite četničke paravojske na teritoriji RH, posebno u regiji KNIN – ZADAR – SPLIT“.

Dobro, on to zna, bio je u JNA dok je rušila Hrvatsku, a u to vrijeme on naravno nije bio „četnik“.

A kako mu mali mozak oficira KOS-a teško dopušta imenicu „HRVAT“ to je narod koji je zaustavio tenkove „HERCEGOVAČKI NAROD“.

A onda piše da je tenkovska brigada JNA propuštena jer su „VRHOVI HDZ iz Zagreba, Sarajeva i Mostara inzistirali da se narod ukloni i da kolona prođe“.

Lažeš „brate“ Fikrete, lažeš kao pas, Izetbegović je molio i kumio i zaklinjao se da „on ne umije izdati“, pa je narod (koji ga je dočekao aplauzom) popustio. Radio je to Alija zbog svojih interesa i one politike koju ste u dokumentima do sada već dobro upoznali, vrlo čitatelji. Istina, nešto je zborio i Ključić.

A zatim piše Fikret tko je otjerao Srbe i Hrvate iz redova A-BiH.

A onda konstatira: „Sasvim je realan zaključak da u Sarajevu nema objekta koji nije manje ili više opljačkan i da nema građanina koji nije manje ili više oštećen ovakvim djelovanjem kriminalaca“.

Nije mi jasno kako će oni ratovati kada ni u Sarajevu ne mogu uvesti niti najminimalniji red i zakon.

A šta Sefer Halilović, načelnik GŠ A-BiH, misli i govori o Aliji Izetbegoviću, svom nadređenom kolektivnom zapovjedniku?

„Eto budale. Neznam šta da radim s ovim matorim. Ja mu govorim jedno, a on radi drugo“.

„On je izdajnik BiH i bošnjačkog naroda“; (Sefer o Aliji. ON jest ALIJA).

„On je grobar BiH“;

„Eto notornog budale. Pa sad sam s njim bio i govorio mu drugačije a on opet govori gluposti...“

E moj rahmetli Alija, kakva vojska?, kakva država?

Molim, za sve to su Hrvati krivi. Kažem Vam.

A onda Muslimović piše o Delaliću – Čeli i Topaloviću – Caci i ORIČU ?????? i „pucanju u meso“ i uzimanju talaca 3. 7. 93. i ucjeni Izetbegovića, koji i pregovara s tim kriminalcima i popušta ucjenama.

Jedino se nadam da će oni koji žele govoriti i koji su do sada govorili o problematici rata u BiH sve to na miru i pozorno pročitati.

D-39

Šta je Alagić radio do 13. januara 1993. godine kada se javio personalcu u vojarni u Travniku, samo Bog zna, ali da se javio kasno i da je sve to mutno više je nego sigurno.

Ali kad je već došao Alagić je jasan:

„Tada me je posjetio ambasador Tibo, bio je aktualan Vance-Owenov plan“, a potom Alagić citira sam sebe: „Ovdje će pasti taj plan, gospodine Tibo, ovdje će pasti Herceg-Bosna“.

I još jasnije nastavlja: „Kasarnu u Travniku još smo dijelili sa HVO-om“ i opet citira Alagić sebe: „Dvije vojske ne mogu biti u jednoj kasarni, niti dvije zastave“ – rekao sam Gaši, tj. Alagić, general A-BiH; rekao je Gaši komandantu HVO-a.

„TI ČEŠ IĆI IZ KASARNE!“, tako zapovjedno vojnički, kratko i jasno uređuje Alagić.

Kakva Ženeva, kakvi pregovori, kakav Alija Izetbegović, kakav Vance i kakav lord Owen, sve je to za Alagića mačja pišalina.

On određuje, nakon što se smucao po JNA i ostalim srpskim postrojbama i agenturama sve do 13. 1. 93. godine, kada je došao po zadatku valjda Tolimira ili Mladića.

On, Alagić isto tako piše da:

„Stvaranje Operativne grupe Bosanske krajine smatram embrionom uvojničavanja naše Armije“.

U PROLJEĆE 93.

Eto.

Kakva Patriotska liga, kakav Sefer i sve ostalo u Tuzli, Sarajevu,... kada odnekud dođe Alagić došao je embrion, kao kad dopliva malo oveći spermatozoid i eto začeca naše Armije.

Nakon što je istjerao HVO iz vojarni u Travniku, u očekivanju napada „neprijatelja“ (tj. HVO-a) „mi smo već u tajnosti planski rasporedili snage, i na Vilenici smo imali snage, iza leđa HVO-a, a da oni to nisu znali“.

A piše Alagić i slijedeće:

„Nakon jednog sastanka u Visokom svojom rukom napisao sam naredbu za operaciju za Vareš“ i nastavlja objašnjavati tko je i kojim jedincima trebao osloboditi VAREŠ.

Kakva VRS, kakav Mladić, kakva Srebrenica, Sarajevo, Bihać,... Alagić i njegovi oslobađaju Vareš, nakon što su oslobodili Travnik, Konjic, Kakanj, Bugojno,...

I da završimo s citatima iz Alagićeve knjige.

Prilikom prvog susreta sa Izetbegovićem, rekao sam – gospodine Predsjedniče, moramo preći u ofanzivni rat

Vrijeme u međuvremenu prolazi, vodite bitku za bitkom. Kada ste prvi put ušli u Sarajevo?

Krajem ljeta 1993. godine. Tada sam i upoznao predsjednika Aliju Izetbegovića.

Kako ste gledali na vrh Armije, na visoke oficire?

Nisam znao ko su ljudi u vrhu, nisam znao interne relacije, nisam znao ništa o tome šta se dešava među oficirima u Sarajevu. Od njih do tada nisam dobivao nikakve naredbe, upute, direktive, pomoć, ništa... Razgovarao sam sa predsjednikom Izetbegovićem. Bio je to ljudski razgovor. Rekao sam mu da imam kontakte sa Bošnjacima u Zagrebu, baš sam mu prenio selam od Hasana Čengića. Objasnjavao sam mu kako Krajišnici imaju tradicionalno dobre borce i da moramo preći u ofanzivni rat.

Prešli su naravno u ofanzivni rat, naime nastavili su ofanzivni rat protiv Hrvata i HVO jer je Alagić i društvo radilo i do tada prema svojim idejama i zamislima jer „do sada (KRAJ LJETA 93.) od njih (iz Sarajeva, od GŠ A-BiH) nisam dobivao nikakve naredbe, upute, direktive, pomoć, ništa...“

Zbog svega što piše, zbog činjenica koje su jasne nemojte promijeniti svoje mišljenje o tome kakva je A-BiH, koga je branila, što je htjela, kakve je političke ideje zastupala, kakvi su im visoki oficiri i kakvi su odnosi među njima, kakva je disciplina i red, protiv koga se ta Armija bori... Ako želite biti dosljedan „intelektualac“ sorte „a la Kroatia“ nedajte činjenicama da vam utiču na stav:

Hrvati su KRIVI, oni su dijelili BiH, oni HVO, napali su Muslimane, jadne i nezaštićene,...

Činjenice su ionako vulgarne same po sebi nedostojne bilo kojeg uzvišenog komunističko-skolastičkog uma.

D-41, 42, 43

Ako Vam se čitatelju, dok sjedite u lijepoj sobi, toploj i ugodnoj, učini slučajno da to baš i nije jednostavno, prevesti 15.000 (petnaest tisuća) ljudi i 3.000 (tri tisuće) automobila preko Neretve, na splavi, i smjestiti ih u Čitluku i Međugorje a uz to neke budale stalno pucaju iz nekih oruđa, nemojte u to povjerovati, u to što vam je tako brzopleto palo napamet. A ako biste slučajno bili član neke humane ekipe, i ako biste vidjeli neku grupicu u noći, na ledini kako čeka jutro jer nisu smješteni, a noći i nisu baš hladne, a i ranije je već došlo u to područje puno izbjeglica, onda u tom slučaju

napišite oštro, protestno pismo o nehumanom postupku lokalnih vlasti i zapovjednika jer su zločesti i nehumani i krše ratna prava i obveze, itd.

Dosolite po volji vašeg humanog nagnuća.

D-44

Tako je to nekako bilo u Mostaru i oko njega 1992. godine.

D-45

Dokument, izvod iz knjige Franje Borasa, legalno izabranog člana Predsjedništva BiH iz korpusa hrvatskog naroda, o još jednom crimenom hrvatske politike – razgovorima Boban – Karadžić u Grazu.

Kod tih se sastanaka sa suprotnom stranom primjenjivala metoda dokazivanja KRIVNJE VJEŠTICA.

Ako osoba optužena da je u njoj vrag, sotona, đavo, ne priznaje onda joj se dio tijela gurne u vrelo ulje, npr. ruka.

Ako osoba čvrsta u svojoj vjeri otrpi bol, šuti mukom, onda je KRIVA jer se ta bol bez pomoći đavola izdržati ne može – zaključuju suci, prosuditelji.

Ako osoba krikne bolom i slabošću čovjeka, onda je KRIVA jer se đavo oglasio krikom boli, jer da đavo nije obuzeo osobu ona bi izdržala kušnju – zaključuju suci, prosuditelji.

Isto tako je bilo i kod tih sastanaka, ako ne odeš na razgovor – e onda nisi za mirno rješenje, ne radiš na miru, želiš samo ratnu opciju i slična sranja; a ako odeš na razgovor još je gore, razgovaraš s neprijateljem, sigurno nešto mučkaš, trguješ, mutiš, sve je to ista ujdurma, ista sorta i slična sranja, zaključuju prosuditelji.

Na sastanak u Graz moralo se otići!

Na sastanku u Grazu ništa nije dogovoreno i nije potpisan nikakav dogovor i ni u čemu se strane nisu složile.

Zadovoljena je želja i naputak i zahtjev moćnog igrača lorda Carringtona pa je u točki 5 priopćenja sa sastanka konstatirano „Ovim dogovorom prestaju razlozi za prekid konferencije Europske zajednice o BiH, te obje strane traže hitan nastavak konferencije“.

A onda je nastala orkestrirana vika i galama i laži i lupetanja i izmišljotine.

A rat se među stranama „koje su se dogovorile“ nastavio u Stocu, u Mostaru, u Livnu, u Jajcu, u Bosanskoj Posavini, u Bugojnu, u Rami, ... a sve to možete provjeriti u slijedećim dokumentima i kartama; i mnogim drugim dokumentima u WEB-u, a sve na istu temu – UTVRDIRI ČINJENIČNU ISTINU.

D-46

Tko brani Mostar? Tko je u Kriznom štabu Mostara?

Kad je i pod kakvim okolnostima napuštena lijeva strana Mostara – lijeva obala Neretve.

A Uborak, a Sutina?

A što je sve porušeno i od koga?

Kako se naoružavala „Patriotska liga“ i koliko su oružja dobili od Daidže, generala HV i otkud je on dobio oružje?

O akciji oslobađanja Mostara, lijeve i desne obale?

O pripremama za oslobađanje Sarajeva i ulozi Niazza Batlaka iliti Mate Šarlije iliti Daidže generala HV.

Zašto je odbijen moj prijedlog Izetbegoviću u Mostaru, a dugo smo razgovarali u jednom stanu da HVO i A-BiH zajedničkom akcijom deblokiraju Sarajevo?

Neće velikog generala i ratnika Safeta Halilovića „ustaše oslobađati“.

Da gospodo, mi smo tom trabantu kontraobavještajne službe JNA-e bili ustaše od početka do kraja te Odiseje („Ilijade“).

Svi, TUTTI COMPLETI.

A za tu akciju posebno smo im dali jedan top T-130 (poslije poznat kao „Sultan“), jedan tenk, nekoliko stotina pušaka, sve što su tražili, naravno i municiju.

A sama akcija kakav amaterski fijasko.

Nikada to oružje nisu vratili, a poslije su nas tim oruđima tukli.

Sve za bratstvo i jedinstvo i ljubav vječnu među narodima.

U tom „nesretnom sukobu Hrvata i Muslimana“.

Zvuči glupo.

D-47, 48, 49, XV., 50

Ma kakve akcije, kakav rat, kakvi mrtvi, sve je to dogovor „ustaša i četnika“ tvrdi Sefer Halilović ispijajući kafe u svom brlogu u Sarajevu jer kako tvrdi Muslimović „on ne obilazi jedinice“, a kako tvrdi Alagić „Alagiću ne šalje ni zapovijedi ni, ni, ni“.

KARTE XVI. - XX.

D-51

Pogledajte te zahtjeve.

D-52

Proučite taj tahtjev!

Ratno predsjedništvo općine Gacko traži da mu regionanlni odbor SDA riješi problem potrebe za 1707 stanova, a te stanove žele u Mostaru.

U „normalna“ bivšejugoslavenska vremena podjela tri stana bio je problem, a ove izbjeglice i prognanici traže od svoje stranke da im u njihovoj državi riješi problem ni više ni manje nego potrebu za tisućsedamstotina i sedam stanova.

D-53

Da li su stanovi napušteni od oficira JNA i Srba pravilno raspoređeni i tko je dobio najviše?

D-54

Što piše list 4 K. A-BiH, iz Mostara, u veljači 93.

Da li VRS granatira Mostar, Stolac, Konjic? Ima li pješačkih borbi.

Što govori gospodin Mirsad Zuhrić, njegova jedinica sastavljena je od Muslimana a u HVO-u je formacijski

Nose li, kao svoje oznake ljiljane od početka rata?

Smeta li to kome u HVO-u.

A u tom listu piše (ne mogu sve tiskati) da je prve ljiljane donio i podijelio zapovjednik u Čapljini Luburić.

Preskočit ćemo ime čovjeka koji je to odlučio i dao šivati, ime nekog generala.

A otkud oni poginuli Muslimani, kada su se, kako tvrdi Sefer Halilović, „ustaše“ i „četnici“ dogovorili o podjeli BiH a potom odigrali igrokaz ti izađi ja ću ući i obratno.

D-55

A za cijelo to vrijeme, vrijeme događanja o kojima govore i dosad navedene činjenice Ustavni sud BiH, u pitaj Boga kojem sastavu pokreće postupak ocjene ustavnosti HZ-HB i to na papirima s petokrakom zvijezdom u zaglavlju.

Samo s jednim političkim ciljem – BiH mora biti jedinstvena država.

Unitarna država.

D-56

Tko je zapovijedao HOS-om.

D-57

Da li Oružane snage BiH čine A-BiH i HVO?

Što kaže predsjednik Predsjedništva BiH Alija Izetbegović.

D-58

Oružane snage BiH imaju vrhovnog zapovjednika a to je kolektivno tijelo – Predsjedništvo BiH a ne Sefer Halilović, ali ostavimo to postrani i pogledajmo DIREKTIVU od 10. 9. 92.

Osim A-BiH koja je agresoru pružila snažan otpor tu su „i druge naoružane snage“. Spomenuti HVO Sefer ne može; kako njega u BiH mogu braniti „ustaše“.

A protiv Sefera su i ruski, grčki i izraelski lobi.

On ne navodi tko brani BiH u mostarskoj regiji i na Tomislavgradsko-livanjskom prostoru, ako to nisu naše snage, a mi ne znamo koje su to naše snage.

Kaže Halilović da: „Oružane snage Rrepublike Hrvatske, izvedeci ofanzivna dejstva za oslobođenje teritorija Hrvatske, dijelom svojih snaga angažovanim u rejonu Dubrovnika, najneposrednije sadejstvuju našium snagama u oslobađanju Istočne Hercegovine, a posebno gradova Trebinje i Stolac.

Dejstvima u Posavini, posebno na prostoru Derventa i Odžak, te Brčko i Orašje, dio ovih snaga sadejstvuje našim snagama u razbijanju agresora i sprečavanju njihovog prodora na pravcu Brčko – Derventa – Banja Luka.» (Iz Direktive Sefera Halilovića od 10. 9. 1992. godine; vidi cijeli dokument D-58.)

Autor ovog teksta i sam sudionik ne zna baš da je bilo HV bilo HVO želio osloboditi Trebinje ali ako Sefer kaže drugačije...

Potom se na papiru razvijaju veliki planovi, strateški udari po raznim pravcima i slične bla-bla vojne zamisli.

A Sefer za IV K. A-BiH i za snage RH određuje ofanzivu na pravcu Mostar-Nevesinje, Trebinje-Bileće, Tomislavgrad-Kupres-Šipovo, Livno-Glamoč, (ovo zadnje učiniti s pomoćnim snagama) a zatim Glamoč-Drvar, Livno-Grahovo.

Razmahao se čovjek van svake pameti, bunca, lupeta, somnambulira, laže, petlja, melje gluposti.

A tako nešto opasno je raditi u miru, u ratu to vodi katastrofi...

D-59

U isto vrijeme Jadranko Prlić smireno i jasno objašnjava što jest privremeno izvršno i upravno tijelo vlasti HZ-HB, zašto su bili primorani donijeti propise u nekim oblastima društvene zajednice, „uz napomenu da su svi propisi donijeti kao propisi privremenog karaktera, da su ograničeni na

vrijeme trajanja ratnog stanja i neposredne ratne opasnosti.

Nadam se da ćete dokument (i stotine drugih) pročitati pozorno i do kraja.

D-60

Opet samo Muslimani, opet su samo Muslimani žrtve, opet je samo Patriotska liga pružila otpor i narasla na silu od 150.000 boraca.

A 50.000 boraca 1. K. A-BiH samo u Sarajevu ne može deblokirati grad ne znam koliko godina, ili neće deblokirati grad, ne mogu obraniti Srebrenicu, Bihać spašava HV, ali zato oslobađaju Kakanj (od Hrvata), Konjic (od Hrvata), Travnik, Bugojno,... (sve od Hrvata) i kreću ka Adrijanskom moru.

D-61

Jedinicu od oko 260 ljudi, vojnika, doveo je Prkačin iz Hrvatske (HOS), 70% sastava bili su Muslimani, obučeni su u uniforme i naoružani i opremljeni u HVO vojarni u Čapljini (Grobovine) i krenuli su pomoći Jajcu.

Prkačinovo izvješće treba pročitati da bi se shvatilo i razumjelo kada je i kako utemeljen sukob u Središnjoj Bosni.

I Hercegovci su išli pomoći Jajcu.

Jesen je 1992. godine a muslimanska vojska zaustavlja pomoć Jajcu!??

D-62

Ovaj će zapis Stjepana Šibera još bolje pomoći da shvatite prethodni dokument.

Napomena: Nije mi jasno zašto Šiber govori o hercegovačkom HVO-u kao posebnoj i zasebnoj cjelini i nije mi jasno zašto nije napisao da se u Sarajevu nije moglo ući „samo tako se ušetati“, trebalo je tražiti i moliti Unprofor da vas prebace ili helikopterom ili u transporteru. A osim toga koliko se sjećam bilo je tamo dolje u toj Hercegovini žestokih borbi; mjesecima, a o tome piše i Šiber na prethodnim stranicama svoje knjige.

Elem, nebitno, Petković i ostali (Blaškić, Koštroman, Keža, Bandić) su stigli.

Ali Sefer neće na razgovore s „ustašama“ jer „svi su oni ustaše, osim tebe“ moj Stjepane.

I Petković, kolega mu iz JNA je „ustaša“, a što tek reći o onima koji nisu bili u JNA?

DAKLE – SVI SU HRVATI USTAŠE za SEFERA HALILOVIĆA.

I za mnoge druge njegove oficire bilo je isto. I za mnoge

političare Muslimane.

Elem Stjepan Šiber nije tom dripcu od zapovjednika drmnuo šamarčinu, nije skinuo uniformu vojske čiji zapovjednik govori kao klasični komunistički fašist.

Ništa.

Amoralna, oportunistička ujdurma!, moj Stjepane Šiberu!

I zar mislite da se klima takovih misli nije osjećala, da je borci HVO-a nisu bili svjesni.

Takvo je mišljenje UTEMELJENJE agresije A-BiH na Hrvate od kraja 1992. pa nadalje, sve jače i sve očitije agresije.

D-63

Operacija „Bura“ još je jedan primjer „suradnje“ HVO-a i VRS, a sve poslije „dogovora“ u Grazu i „u skladu“ sa stavovima Sefera Halilovića.

Karte XXI. - XXII.

D-64

Nakon dogovora o zajedničkoj akciji osobno sam dva puta išao u izviđanje prije planiranja akcije.

A kad je sve bilo spremno i kad sam došao u Konjic da dogovorenu operaciju sprovedemo (tako se to valjda kaže), na nečiju uputu „odozgo“ A-BiH je odustala.

D-65

Dokument koji govori o tome što je HVO želio i radio, i kako je radio, i zašto su ti naponi na kraju bili bezuspješni, a slabili su, obzirom na stavove „partnerske“ strane, naše i vojne i političke pozicije.

Svakako je već tada a i znatno ranije trebalo jasno precizirati sve stavove i povući konkretne poteze u skladu s interesima suverenog i konstitutivnog naroda u BiH – Hrvata.

Popuštanje u načelima uvijek vodi lošem.

D-66

Ako ste sudjelovali u tim događanjima ili ako ste barem iskren i nepristran promatrač moralo Vam je biti jasno da su pozicije onih koji su potpisali W-O plan još uvijek nepromijenjene, da osim Hrvata svi potpisuju s figom u džepu i da će poradi toga plan propasti a rat se nastaviti.

Ni danas ne bih ništa promijenio u analizi situacije u BiH koju sam izložio visokoj francuskoj delegaciji (zajedno s generalom Tusom) 13. 1. 1992.

D-67

Svima onima koji su znali za rečenicu komandanta III K. A-BiH koju je napisao komandi štaba obrane Bugojna i 307. br. A-BiH, 20. 1. 93.

Savršeno je jasna i dobro je i pažljivo treba pročitati.

„Izvjestaje pišite tako da odražavaju borbenu situaciju, a ne da budu političke lekcije.

ZA SUKOB U SVIM GRADOVIMA HZ HERCEG BOSNA još je PREURANJENO, MADA JE I TA OPCIJA PREDVIĐENA“.

A 20. 1. 1993. godine jest datum kada je opcija NAPADA NA HRVATE (HVO) već debelo predviđena.

Molim, nastavite se ispričavati za „pogrešnu“ hrvatsku politiku u BiH, koja je „sigurno“ pripremala sukobe s A-BiH.

Za takvu rabotu ne nedostaje Vam ni pameti, ni znanja, ni snishodljive podaničke pokornosti.

„Dostojanstveno“ i europski se ispričavajte i dalje ali, molim, ne u moje ime.

D-68

Da ne bi bilo zabune:

a) 12. 2. 1993. kada piše ovo pismo Jasmin Jaganjac vojni savjetnik Alije Izetbegovića

b) Za Hrvate u BiH nije bilo ni najmanja dilema da su potpisom W-O plana prestali razlozi postojanja HZ-HB, da treba početi primjenjivati potpisani plan i da je potrebno prijelazno razdoblje.

c) da Praljak moli Izetbegovića da odredi jednog, dvojicu viđenijih političara Muslimana koji bi zajedno s tim Praljkom otišli u Srednju Bosnu i radili, uticali na daljnje smirivanje stanja.

Da li je Praljak otišao? Da.

Da li mu se itko od Muslimana pridružio?

Ne.

Jedino je Jaganjac zdušno i pošteno radio na tom projektu.

Ali smo naoružavati A-BiH nastavili i dalje.

D-69, 70

Mile Akmadžić je predsjednik vlade Republike Bosne i Hercegovine.

On nije, eto čuda, nikakav „nelegalni“ Hrvat iz HZ-BH ili HVO-a, bilo vojnog dijela bilo političkog dijela.

Što piše Akmadžić, komu piše, kad piše i zašto piše.

Molim, pročitati!

D-71

Kako u praksi izgleda razgradnja svakog dogovora i potpisanog prijedloga međunarodne zajednice o unutarnjem uređenju BiH pokazuje ovaj dokument.

Armija BiH bavi se politikom, točnije Ministarstvo obrane BiH stavlja u funkciju neke okruge a taman je potpisan W-O plan i treba ga realizirati.

Kakvi okruzi, otkud sad okruzi, gdje se i kad razgovaralo o okruzima, kakva republička povjerenstva za te okruge i kakve veze s tim okruzima ima Ministarstvo obrane?!!

Čovjek mora biti pristojan i zbog te pristojnosti ne smije pitati: „Tko tu koga zajebava i s kojom svrhom?“

A trebala bi tako pitati tog Muniba Bisića i njemu slične individue.

D-72

U ovom dokumentu na takve i slične dokumente odgovara HVO HZ-HB – to je politički dio HVO-a.

D-73

A tko će „hitno provesti radnje radi stavljanja u funkciju okruga Mostar i Livno“?

Arif Pašalić zapovjednik 4. K. A-BiH, u suradnji s još nekim.

Toliko od Lagumdžije.

Gdje je predsjednik Vlade BiH?

On piše pisma po svijetu, bratija ga ne šljivi, igra svoju igru, prave od nas Hrvata budale.

Treba se ispričati.

D-74

A kako to izgleda u toj Armiji BiH, vladi, centrali SDA u Zagrebu, novcu i ostalom pročitajte.

D-75

Kakav je to vojni dokument potpisan u New Yorku, između koga?

A 10. mart 1993.

Važno je što Sefer misli o već potpisanom dokumentu, a Sefer o dokumentu ne misli dobro.

I tako stalno, potpiši dokument a onda se razmisli o potpisanom pa se od potpisanog odustane.

Sefer predlaže točke 2., 4., 5. i 6.

4. RH – mora se konačno riješiti s tom „ustaškom“ državom logistika za potrebe A-BiH.

5. RH – sve prijateljske zemlje (koje?) moraju izvršiti pritisak na tu zemlju da „odustane od podrške Herceg-Bosni i raditi aktivno na njenom dokidanju.

Već je počelo Seferu u Konjicu agresijom na Hrvate i nastavljeno sve žešće jer

6. Obezbjediti da LUKA PLOČE i put PLOČE MOSTAR – SARAJEVO – ZENICA bude u neprekidnoj funkciji za potrebe države BiH.

I nastavlja sadržajem i stilom nad kojim se u Zagrebu zamislio malen broj ljudi. Niti ih je bilo briga, niti su znali, niti su razumjeli. Većina vergla svoje samoupravne referate dozlaboga dosadno i ustrajno.

Tako do dana današnjeg.

A SEFE NASTAVLJA:

„Ako je nužno, za ovo angažovati međunarodne snage, a po potrebi i našim snagama taj prostor osigurati“.

AKO STE ZABORAVILI PLOČE SU U HRVATSKOJ.

I tako je Armija BiH krenula prema Pločama i Neumu jer osim mudžahedina nije Seferu Haliloviću uspjelo angažirati druge međunarodne snage, američku ili francusku vojsku na primjer.

A svaka je šuša polupismena optuživala Hrvate i podižući zadnju nogu zapišavala vlastitim neznanjem po cijelom jednom narodu, imperijalnom nadmoći ideološkog prosuđivanja.

Jadno.

D-76

Najbolje je pročitati cijelu knjigu, ali evo malo nešto o problemima koji se javljaju kada rat poremeti osjetljivu nacionalnu ravnotežu u nekom mjestu ili području.

O istom piše i M. Thatcher na način na koji veliki um razumije problem.

KARTE 1. - 20.

1. STANJE U BiH – TRAVANJ-SVIBANJ 1992.
2. SITUACIJA U HERCEGOVINI DO I OKO 10. IV 1992.
3. ZAJEDNIČKO DJELOVANJE HVO I A-BiH, STANJE 10.IV 1992. – 7. VI 1992.
4. ZAJEDNIČKO DJELOVANJE HVO I A-BiH OD VI 1992. – 29. X 1992.
5. ZAJEDNIČKO DJELOVANJE HVO I A-BiH 29.X 1992. ,VRS ZAUZIMA JAJCE

6. ODNOSI HVO I A-BiH - SIJEČANJ 1993.
7. NAPAD A-BiH NA HVO - TRAVANJ 1993.
8. NAPAD A-BiH NA HVO – SVIBANJ 1993.
9. NAPAD A-BiH NA HVO – LIPANJ 1993.
10. ODNOSI HVO – A-BiH 30.VI 1993.
11. NAPADI A-BiH NA HVO – SRPANJ 1993.
12. STANJE NA PROSTORU POD KONTROLOM A-BiH I HVO 30.VII 1993.
13. ODNOSI HVO - A-BiH – 8.XI 1993.
14. ODNOS SNAGA A-BiH I HVO ,OŽUJAK 1993. TE USTROJ I RAZMJESTA OZ SB , TRAVANJ 1993.
15. ŠEMA DODIRA SA SNAGAMA AGRESORA I RASPORED SNAGA HVO U CENTRALNOJ BOSNI – 01.IV 1993.
16. SREDIŠNJA BOSNA – LINIJE FRONTOVA I RASPORED VOJNIH SNAGA
17. OBRANA VITEZA NAKON 20. IV 1993.
18. POLOŽAJI HVO-a U VITEZU , SVIBANJ 1993
19. POLOŽAJI HVO-a U VITEZU OD SRPNJA 1993.
20. RASPORED SNAGA I NAPAD A-BiH NA VAREŠ, 05.XI 1993.

D-77

ZAPOVIJED SEFERA HALILOVIĆA KOJOM SE ODUSTAJE OD SURADNJE A-BiH I HVO

Vidjeli smo u dokumentu D-67 kojeg potpisuje Enver Hadžihasanović zap. III. K. A-BiH da je u ovo vrijeme (siječanj 93.) još rano za napad na HVO u gradovima.

Trebalo je napraviti pretpostavke za napad a to znači očistiti sve one Muslimane koji surađuju s Hrvatima, s političkim i vojnim dijelom HVO-a.

Ti Muslimani, legalno, demokratski izabrani predstavnici naroda, a koji su u mnogim mjestima (Mostar, Konjic, Jablanica, Rama, Bugojno,...) zajedno s Hrvatima sastavili vlast, postali su smetnja ostvarenju već sačinjenih planova o „oslobađanju“ tih prostora od Hrvata.

Plan i A-BiH i politike SDA; tako Alije Izetbegovića u proljeće 1993., bez zakonskog uporišta, oktroyanom voljom, smjenjuje izabrane Muslimane u Jablanici, Konjicu i Rami i postavlja dr. Safeta Ćibu.

D-78, 79

A-BiH u Konjicu je počela opći obračun s „ustašama“ kako

to postojano govori Sefer Halilović.

Političko vodstvo SDA pripremio je teren a propaganda će učiniti svoje – HVO uvijek napada.

Muslimani su žrtve u Sarajevu, a kada su već jedanput postali žrtve – žrtva ne može biti kriva.

Kako će i zašto će 20% Hrvata u Konjicu, s vojnom silom od jedne bojne HVO u gradu (na linijama prema VRS) i jednoj bojni iz Kostajnice (ukupno 600–700 vojnika) napasti 4 puta jače snage A-BiH?

Ali tko šljivi logiku i činjenice!?

Nastavimo čitati dokumente.

D-80

16. 4. 1993., Esad Ramić piše borbeni izvještaj:

a) objekt Zlatar je u okruženju a HVO traži pomoć „na izmaku su snaga“

b) Babin Nos je blokiran

c) „Interesantno je da HVO Konjic putem veze vapi za pomoć...“

Eto „interesantno“ je da HVO traži pomoć.

I na kraju jasna poruka do kada će to A-BiH raditi:

„DO KONAČNE POBJEDE“!

Ali ne u Sarajevu, ili Srebrenici ili Bihaću...,treba probati slomiti slabijeg a cjelokupno naoružanje dobili su iz Hrvatske i od HVO-a.

Molim da se ne zaboravi, ta se agresija sakrila pod floskulom „Nesretni muslimansko-hrvatski sukob u BiH“.

Ma koga vi, izgovaratelji te laži, gluposti, prevare, koga vi zajebavate i do kada ćete to raditi.

Kome vi muda pod bubrege prodajete?

D-81/1, 2, 3, 4, 5, 6, 7

Kakvi potpisani sporazumi u Genevi, kakav W–Owen, kakvi dogovori o prekidu borbi, kad Araf Pašalić 17. 4. 93. naređuje:

Točka 3. „U svemu ostalom pridržavati se ranije dobijenih naređenja i uputstava.“

Esad Ramić istoga dana 17. 4. 1993. izvještuje svog zapovjednika Pašalića (4. K. A-BiH): „NASTOJACEMO ŠTO PRIJE ZAVRŠITI POSAO U KONJICU A ZATIM SA SVIM BRIGADAMA KRENUTI U PROTIVUDAR U DVA PRAVCA

1. Konjic – Jablanica – Mostar
2. Konjic – Prozor – Rama.

Kakav je to udar HVO-a bio i na koga i iz kojeg pravca i s kojim efektivima i koja vojska? HVO, NIJE NAPADA!

Bijedne ofucane laži.

Ponavljale su se do u nedogled a i prodavača i kupaca bilo je i previše. Iz mnogih razloga.

Točno je dakle da je HVO naftom platio VRS da izvuče civile i spasio ih masakra, da zbrine ranjenike i spasi ih od smrti, ali VRS je granatirala Konjic iz svojih vojnih razloga.

I što je u toj „nafti“ sporno, što je sporno u toj „trgovini“ – dati naftu za spasiti ljude – a to je bila jedina mogućnost.

Kad se spašava ljudske živote „jedina mogućnost“, najbolja je mogućnost.

A vi čitatelji mislite da možda nije trebalo tako postupiti?

A da Vam je sin bio tamo, da je bio ranjen da li biste tako postupili?

Prezrite one koji „tuđim kurcem mlate gloginje“ – u ime svojih glupih i kretenskih ideja, načelnih naravno.

A da u to vrijeme počinje strateški dogovor Muslimana i Srba u pokretu prema moru pokazat će naredni dokumenti.

A čitat ćete na tu temu i Mladićeve dnevnik.

D-82

Rezultate i uspjehe te muslimanske agresije na Hrvate u Konjicu pročitajte u izvješću Žarka Keže – 23. travanj 1993.

D-83/1

Pogledati! Pročitati, molim!
AGRESIJA – NAPAD POSTROJBI A-BiH NA HVO

D-83/2

PREOSTALI DŽEPOVI OBRANE HVO – POSLIJE
NAPADA A-BiH

D-84

Pogledati i pregledati.

Osporiti ako je neistinito.

Osporiti činjenicama a ne papagajski ponavljati laži i isprikama ih potvrđivati.

D-85

RATNI RAZVOJ U BiH, NAPAD A-BiH NA HVO

D-85/1

PLAN ZA OSVAJANJE SREDIŠNJE BOSNE I
IZBIJANJE U NEUM I PLOČE

D-86/1

A sada o Mostaru.

Što piše gospodin Hadžiosmanović?

Što piše o zajedničkom priopćenju Hrvata i Muslimana i zajedničkom izlasku na ulice zapovjednika obje vojske.

O tome ću napisati nešto više stranicu, dvije kasnije.

Za sada pročitajte o islamizaciji A-BiH, „djelomičnoj“ (koliko djelomično?) i kako ta vojska brani BiH kličući ime Allaha dž. š.?

Križarski ratovi?

D-86/2

U isto vrijeme dok „prijateljski“ šeta ulicama Mostara s Mićom Lasićem zapovjednikom HVO-a u toj operativnoj zoni i sa Slobodanom Praljkom piše isti taj Pašalić 16. 4. 1993.

Naređenje:

1. Nastaviti sa b/d (borbenim dejstvima) u svojoj zoni odgovornosti,...
2. Uskladiti i objediniti zajednička b/d radi što uspješnijeg vođenja borbi i SLAMANJA SNAGA HVO-a.

D-87, 88, 89

Fotografija: GEN. SLOBODAN PRALJAK UZ NJEGA
ARIF PAŠALIĆ

GEN. MIĆA LASIĆ

Travanj je mjesec u Mostaru i proljetno je toplo.

Ne nije lipanj i ne mirišu lipe u Mostaru kao prošle godine (1992.) kada smo oslobađali grad.

Grupa momaka, 20–30, iz A-BiH, dobro obučeni, dobro naoružani i koliko se sjećam kršnih momaka zauzela je položaje na RONDOU.

Naizgled samo tako iz čista mira, i što će na RONDOU.

Uostalom tu je i sjedište Mate Bobana. Kako su se vojske (A-BiH i HVO) već u priličnoj mjeri podijelile a Rondo je „debelo“ na zapadnoj strani, situacija je „samo što neće početi pucnjava“.

Došao sam na Rondo, pozvao momke, razgovarao, uvjeravao i pozvao ih da prošetamo.

Tada su mi još vjerovali, od ranije, znali su da nisam pravio razliku među vojnicima, ni u čemu.

Došao je i Arif Pašalić, pozvan, i Mića Lasić, pozvan, i tako smo prošetali, pili smo i kave/kafe i razgovarali.

Smirila se situacija, zakratko.

Da li je s nama bio HUKA?

Dvostruka igra, dvostruka politika, preveliki pritisci odozgo.

Poslije sam otišao u prostorije SDA u Mostaru, na lijevoj obali i razgovarao, uvjeravao, objašnjavao, pridružio se Pašalić i Hujka. Naravno, uskoro su smijenili Hadžiosmanovića i ljude njemu nalik.

Silnice koje su provodile rat protiv Hrvata već su postale suviše snažne; vrijedilo je pokušati suprotstaviti se tim snažnim poljima.

Uzalud.

Ali to sam znao znatno ranije.

Previše raznorodnih igrača ložilo je tu vatru.

D-90

Arif Pašalić već je očistio Konjic od Hrvata, izdao zapovijedi „O SLAMANJU SNAGA HVO-a“, poslao momke na Rondo da izazovu incident, prošetao i popio kafu sa mnom i onda piše Unproforu da se na njega i njegovu vojsku sprema ataka HVO-a pod mojim vođenjem i brigada HV-a, i HVO-a.

Čovjek jest pokojan, ali je i besprimjerni lažov.

Malo kasnije vidjet ćete dokument Zapovijed o napadu na HVO koja je u to vrijeme već bila napisana.

D-91

Tko smije preko mosta na Neretvi, u Mostaru?

Tko to određuje?

D-92

Počele su pripreme za napad 4. K. A-BiH na HVO u Mostaru.

D-93

Raspored snaga A-BiH u gradu Mostaru.

Pripreme za napad na HVO.

D-94

Tko kontrolira most „Bijela“?

Tko blokira magistralni put?

Zašto? Protiv koga?

A da bi cijeloj toj ujdurmi dali još veći značaj opasnosti za Muslimane „koje napadaju dva fašizma – „ustaše i četnici“ uvijek uz HVO treba dodati i HV.

D-95

Minirali su Armijevci most „Bijela“, imali su kontrolu nad tim mostom i srušili su ga mislim u listopadu 93. U međuvremenu su novinare vodili nekim planinskim stazama kako bi ih uvjerali da su u blokadi.

Dobra, lažna priča, prihvaćena od mnogih.

D-96

Armija BiH i politika SDA obavili su posao u Konjicu.

Da sve to pojačaju doveli su i Zulfikara Ališpagu – Zuku, dali mu ovlasti izvan Pašalićevih (tako da se ne zna tko s kim i o čemu može nešto dogovoriti).

Španjolski bataljon nemoćan jest.

Isto tako neće moći garantirati sigurnost ni višestranačkoj delegaciji Sabora RH koja je nekoliko dana kasnije htjela posjetiti Konjic.

Pročitati na Webu njihovo izvješće.

D-97

Bajro Pizović zapovjednik brigade A-BiH razmještene na području Stoca – Dubravske visoravni priprema napad na HVO Stoca i Čapljine. „Osigurati kontrolu pravca Buna – Gubavica,... kontrolisati prostor S. Stanojevići,... kontrolisati i zatvoriti pravac Žitomislići – Pijesci, Bivolje Brdo – Pijesci“.

„Snagama razmiještenim u selima na pravcu Čapljina – Domanović kontrolisati pravce: Tasovčići – Domanovići, Počitelj – Muminovače, Ševač Polje – Bivolje Brdo“.

A gdje su položaji spram VRS-e?

Što će jedinice u selima koja su od položaja VRS udaljena 20 km?

A „Plan upotrebe jedinica brigade za borbena dejstva... i rok za izvršenje navedenih zadataka je 19. 4. 1993. g. do 12 časova“; kada te dokumente treba donijeti komandantu Bajri Pizoviću na uvid i ovjeru.

D-98

Istoga dana 19. 4. 1993. napisana je zapovijed o napadu A-BiH na HVO u Mostaru.

Sve je spremno i „Na signal –RAK–625 – otpočnite sa opštim napadom na svim mjestima i po zadatim pravcima“.

U potpisu komandant Midhad Hujdur.

A kojim pravcima napadaju i koga napadaju možete pročitati u zapovijedi i pogledati na karti koje vam je data na uvid.

D-99, 100, 101

A onda se u Mostaru pojavio general Pellnas.

Velikim naporima i silnom energijom, uz pomoć španjolskog bataljuna UN, potpunom kooperativnošću HVO-a uspjelo se postići rješenje o razdvajanju snaga.

I moja nemalenkost imala je u tome ulogu.

A dokument D-101 govori vam o opstrukciji A-BiH tom dogovoru.

Odgodio im je realizaciju PLANA napada.

D-102

Više dokumenata pod ovim brojem zorno će vam, čitatelji, pokazati što je sve u gradu Mostaru svojim potpisom rekvirirao zapovjednik IV. K. A-BiH Arif Pašalić.

Kakvo pravo i čije pravo?

Kakva civilna vlast i čija civilna vlast?

Nije to sve što je ta vojna diktatura uzela ali je dovoljno da razumijete o kakvoj se radi.

HVO je to manje-više šutke prihvaćao jer bi inače bio još veći „agresor“ na nezaštićeni muslimanski narod.

Pogledajte i kartu koju vam prilažem a nacrtana je prema dokumentima.

D-103

A čim je general Bo Pellnas napustio Mostar, uvjeren da je nešto postigao Arif Pašalić i društvo iz A-BiH nastavlja svoje planove.

Sve je to davno ranije planirano na višim političkim i vojnim razinama i ne može se zaustaviti.

Točka 3.

Zbilja molim vaše strpljenje i pozornost u čitanju ovog dokumenta.

Dakle „na sastanku održanom dana 17. 4. 1993. u 22.00 usmeno je rečeno (zapovijedeno) sljedeće:

– NE OTPOČINJITE DEJSTVA BEZ NAREDBE

– IZVRŠENO JE UVEZIVANJE SA NAŠIM LJUDIMA U HVO-u!!!“

Što tu piše i što to znači?

Muslimani iz A-BiH uvezali su se s Muslimanima pripadnicima HVO-a, s planom napada na Hrvate u HVO.

To je svugdje na svijetu, i u svakoj vojsci i u bilo koje vrijeme bila IZDAJA i VELEIZDAJA.

VOJNI SU SUDOVI PO KRATKOM POSTUPKU DONOSILI PRESUDU – SMRT

a) STRIJELJANJEM

b) VJEŠANJEM

ovisno o tradiciji izvršenja kazne.

Nakon što u daljnjem tekstu nabroje šta sve treba zauzeti i blokirati iza leđa HVO-u, u njegovoj pozadini piše Arif Pašalić:

„Zauzimanje grada Stoca sa našim ljudima u HVO“.

A što je s ljudima u HVO koji nisu „naši“, nisu Muslimani?

Njih treba ili zarobiti ili ubiti jer se plan drugačije i ne može ostvariti.

Dokumenti koji slijede pokazat će vam kako se to dalje odvijalo.

Da, i:

„MB 60 1'82 postavljeni za dejstvo protiv HVO“.

Tražim da se hitno neki predsjednik RH ispriča u ime Hrvata, Muslimanima naravno.

Neka se, molim, usput ispriča i Srbima mora da smo i njima nešto skrivili, naime nismo se baš predali i nismo išli kao stoka na klanje. A to se od Hrvata očekivalo.

Sve drugo je ili nacionalizam ili ustašluk.

JEBITE SE DRUGOVI.

D-104

Pročitati dokumente pod ovim brojem.

Demantirati, osporiti ako nešto nije tačno.

Posebno Vam svrćem pozornost na zarobljavanje MIRE ANDRIĆA.

U to vrijeme pukovnik Andrić bio je zamjenik načelnika GS HVO-a generala Petkovića, pukovnik Andrić bio je član Zajedničkog zapovjedništva HVO-a i A-BiH, a koje zapovjedništvo je formirano sukladno dogovorenom i potpisanom W-O planu.

Pukovnik Andrić išao je na sastanak Zajedničkog zapovjedništva A-BiH i HVO-a. Pukovnik Andrić iz pristojnosti i ponosa ne piše tačno što se njemu i pratnji tačno dogodilo, kako su i koliko su maltretirani i ponižavani.

Neću o tome pisati ni ja.

D-105

Armija BiH, postrojbe IV. K., napale su 9. 5. 1993. postrojbe HVO-a u Mostaru.

Nakon dugotrajnih priprema.

Nekoliko dana ranije dogovorena je (Bo Pellnos) neka psihološka crta razgraničenja – kako bi se spriječilo da incident ne preraste u sukob vojski. Linija Bulevar – dijelom Šantićeve, Carinski most.

Duboko na zapadnoj strani u zgradi „Vranice“ ostalo je, i bez problema radilo, i Zapovjedništvo IV. K. I Zap. 41. mbr. A-BiH i RADIO MOSTAR, Arifov radio i njegova njepaganda.

Sve je to točno vidio i istinito napisao gospodin Hadžiosmanović.

D-106

Dokumenti pod ovim brojem pokazuju reakcije HVO-a, točnije generala Miće Lasića zapovjednika OZ JIH, dakle i obrane grada Mostara, na napad ARMIJE 9. 5. 93. na HVO u Mostaru.

On traži pomoć, u ljudstvu, u naoružanju, u kolima hitne pomoći.

On piše UNPROFORU.

HVO uspio se obraniti.

D-107

Ali Predsjednička izjava (čitaj Izjava Alije Izetbegovića), usvojena u Vijeću sigurnosti kaže, HVO su „paravojne jedinice bosanskih Hrvata“.

O Konjicu ništa (Hrvati su napali)!

O Mostaru – Hrvati su napali!

Molim, Mile Akmadžić je predsjednik Vlade BiH, i to je njegovo pismo Vorontsovu.

Propaganda radi svoje, zbiljna istina ne postoji, činjenice su nevažna banalnost.

I tako do dana današnjeg!

D-108

Primirje, nakon što napad A-BiH nije uspio. Primirje.

Za kratko vrijeme jer se nikad ne analizira tko je i kad i zašto napao a posebno nema arbitra, nema garanta, nema provoditelja potpisanog.

D-109

Čemu je služio radio Mostar, tko je bio gazda, i o kakvoj se

propagandi radilo.

D-110

HVO i dalje se brine da humanitarni konvoji prođu, da i narod bude sit i vojska koja napada HVO, neka bude sita.

Pročitajte što o humanitarnoj pomoći protivničkoj strani u ratu kaže međunarodno ratno pravo.

D-111

I dok je situacija u Mostaru na kratko „umirena“, A-BiH „oslobađa“ Središnju Bosnu od Hrvata.

Na tu temu možete proučiti priložene karte.

5. 6. 93. pišu se pisma, ne samo ova Brune Stojića, o tome što se događa u Središnjoj Bosni.

Pogledajte u priloženim dokumentima raspored snaga A-BiH i HVO u tom području, pogledajte omjer snaga u priloženim dokumentima i još jedanput pročitajte Alagića i dokumente Hadžihasanovića i planove Sefera Halilovića.

Kakav je zapravo mozak ljudi koji kažu da je HVO napao Armiju?

D-112

Usprkos svemu HVO ostaje multinacionalna vojska (za razliku i od VRS i od A-BiH).

Proučite dokument.

D-113

Da bi se kapitalizirala vojna pobjeda A-BiH u Konjicu i Jablanici nad HVO-om, da bi se stvorili bolji uvjeti za daljnje napade na HVO formiran je VI. K. A-BiH u Konjicu – 9. 6. 1993.

D-114

Jasno, precizno, istinito, umno, činjenično točno,... o osnovnim uzrocima rata, o razlozima napada A-BiH na Hrvate, o svemu tome u dokumentu.

Dr. Franjo Tuđman bio jest i ostao jest toliko nadmoćan nad trabantima oko sebe i poslije sebe, da je više nego razumljivo što su ga „pod svaku“ cijenu htjeli „detuđmanizirati“.

Jer nije moguće drugačije kod tih ljudi nahvao koji i kad o kozama pričaju (jer koze brste, bit će manje požara) govore o povijesnoj izjavi, događaju, povijesnoj prekretnici, neponovljivo značajnoj misli.

A oni, upravo oni su povijesna prekretnica, oni otvaraju i

„zatvaraju priče“, vode narod misaonom snagom patogenog virusa.

Oni su okrenuti budućnosti a tamo nas čeka svjetlost iznad njihovih glava.

Pa za ime Boga, po svim pokazateljima povijest je sve gora.

I usput rečeno i pišanje uz vjetar povijesni je fenomen.

D-115

Armija BiH imala je u svom vrhu, u GŠ dvojicu generala, oficira JNA, Hrvata Stjepana Šibera i Srbina Jovana Divjaka.

Dva sitna ukrasa kojima su mahali pred nosom međunarodnoj zajednici s tvrdnjom o multinacionalnom sastavu Armije.

To je isti onaj Šiber kojem Sefer Halilović govori da je general Petković ustaša, i svi oni dole u HVO-u su ustaše, samo on Šiber nije ustaša.

Šiber šuti, ne odgovara, ne reagira, prilagođava se jer to nije mala stvar kad te Sefer Halilović amnestira od USTAŠTVA.

Što piše Stjepan Šiber 25. 6. 1993. Aliji Izetbegoviću i Seferu Haliloviću – NA LIČNOST.

Sastanak je u Zenici, govori predsjednik općinske vlade Ramiz Đaferović (ako sam pogriješio prezime – isprika):

– kao građanin razočaran sam u 3. K., a vrh korpusa umiješan je u pljačke i kriminal

– ima starješina koji vrše likvidaciju ljudi poslije pljačke.

Tko to govori i o komu to govori?

ŠIBERU, KARIĆU, VRANJU.

Pročitajte još jedanput.

Sastanak je u Zenici, a predsjednik okruga Hodžić i predsjednik općinske vlade HAR... (?) kažu:

– Merdan je glavni organizator vjerskih jedinica

– Zenicom i vojskom 3. K. A-BiH vladaju komandanti koji su teški kriminalci koji ne žele, jer im ne odgovara pobjeda nad četnicima a istovremeno im odgovaraju sukobi sa HVO-om

Tko to govori, gdje govori, o čemu se tu radi, tko je upoznat s tim stanjem. Izetbegović, Halilović?

«NA LIČNOST!»

Što se promijenilo.

A u kojem je selu i kada strijeljano 35 Hrvata, a kada je i u kojem selu strijeljano 30 Hrvata i od koga?

Pročitajte Šiberov izvještaj do kraja kako biste znali.

A što 28. 8. 1993. muči gospodina Divjaka, Delićevog zamjenika.

Sada je Delić komandant A-BiH.

Muči Divjaka to što je FIKUS, ali on će to i nadalje ustrajno prakticirati.

Malo ćemo protestirati, uljudno tek da zadovoljimo sitne moralne dvojbe, ali kao ni Hrvat Šiber neće reagirati snažno, „ženski“ dosljedno.

Neću napisati da je trebao reagirati „muški“, jer toga kod većine muškaraca nema.

Ta je sorta, e da bi ostalo na nekom položaju prilagodljiva do gadljivosti.

D-116, 117, 118, 119, 120

30. 6. 1993. A-BiH ponovo je napala HVO, u Mostaru, Stocu, Dubravskoj visoravni, Bijelom polju, Livnu.

Ovaj put oružje na svoje suborce okrenuli su i Muslimani iz HVO-a.

Bijedno! Izdaja!!!

Ne uzbuđujte se, Haris Silajdžić još će vam deceniju i pol prodavati drugačiju priču i soliti će Vam mozak dok se ne pretvorite u slane srdele. A onda ćete usoljeni i presoljeni otići gospodinu i ispričati mu se, i njemu i njegovoj vojsci, njegovoj arogantnoj napuhanosti. Bravo, bravissimo!

D-121

Dokumenti jasno pokazuju kako su terorističke grupe A-BiH i bivši pripadnici HVO – Muslimani izdajom napali HVO.

U jednom danu ubili su 23 vojnika HVO, van crte bojišnice, bez borbe. Saveznici, oni isti koji su bježeći pred JNA i VRS smješteni u Međugorje, oni isti koji su obučavani od HVO-a, naoružani, opremljeni.

Nije to bila borba za BiH, bila je to borba, nasrtaj, ataka, agresija na HVO i HRVATE da bi se svojio prostor, teritorij za muslimansku državu iz „Islamske deklaracije“.

D-122 a, b, c

a) Jedinice 1. K. A-BiH izvlače jedinice iz Sarajeva i transportiraju se u Mostar.

(A, molim, nikada nemojte zaboraviti da se i Sarajevo i Mostar prema neprestanoj propagandi nalaze u okruženju).

Zadatak je trebalo završiti do 15. 8. 1993., toliko su se nakon izdaje i početnih uspjeha osjećali nadmoćno i sigurni u brzu pobjedu.

b) Nakon Bugojna 3. K. A-BiH treba „uspješno goniti

preostale snage HVO-a“.

Jer i u Bugojnu su snage A-BiH jedne nedjelje s leđa, mučki napale snage HVO-a koje su se nalazile na položajima spram VRS-u.

c) U MOSTARU – napad prema jugu – idemo u Neum, idemo u Ploče.

D-123

Šest dokumenata HVO dajem Vam na uvid da možete vidjeti tko napada, gdje i koga, što se događa s primirjima, tko ih poštuje, tko ne, tko laže, obmanjuje i propagandno vrišti da HVO napada A-BiH.

I priču su uspješno prodali.

Mnogo je bilo i ostalo onih kojima je krivnja Hrvata unosno zanimanje, bilo političko, bilo osobno, a sve pod geslom: razbijmo ih, demoralizirajmo ih, nabijmo im osjećaj krivnje, pomiješajmo im jezik kako ne bi znali o čemu govore, učinimo da više ne razlikuju moral od nemorala,...

JEDNOM RJEČJU – POJEFTINIMO TU ROBU, OGLASIMO RASPRODAJU.

D-124

Mislim da je najkorektnije staviti čitatelju na uvid dokumenta agresora, protivnika, dokumente onoga tko vas napada.

Pročitajte što o agresiji na HVO piše Šefko Hodžić, on prati operaciju „Neretva 93“ iz prve ruke, on je sa Seferom Halilovićem i društvom, on svaki dan izvještava javnost iliti pučanstvo.

Ja ću citirati samo nekoliko ulomaka:

1) «Pričali smo i o bitkama i o komandantima. Pitao sam Delića vjeruje li da će ovi pregovori o miru stvarno donijeti mir, ili su samo «ornamentika rata».

– Mislim da su ornamentika i da se rat nastavlja – odgovorio je.

– Od pregovora imamo samo štete – dodao je Sefer. – Opada moral boraca...

– A šta, Sefere, ti veliš: «Izaći ćemo i u Ploče!», kaže, smješkajući se, Delić Seferu, aludirajući na nedavnu Seferovu izjavu, kako će naša armija «izbiti i u Ploče». Zbog te njegove izjave podigla se velika prašina u hrvatskoj štampi.

Sefer nam, takođe se smijući, objasni kako je došlo do tog njegovog gafa.

– Istupio sam na skupu Podrinjaca – pričao nam je on. – Govorio sam kako ćemo osloboditi svaki dio Bosne i Hercegovine, pa kako će naša armija izbiti na bosanske granice,

izbiti u Neum... Tada je neko iz prvog reda dobio: «I u Ploče!» A ja velim, nek mu bude, «i u Ploče!»

2) „Ovo je do sada naša najveća operacija – kaže Sefer. – Ako uspije, potpuno će izmijeniti stratešku situaciju u našoj zemlji. I predsjednik Izetbegović će u pregovorima prvi put imati jake adute.“

3) «Pred komandom Prozorskog bataljona Sefer je održao ponovo govor borcima Prozora i Neretvice. Govorio je o značaju ove naše «prve ofanzive». A onda je dodao da se ova ofanziva, koja počinje sutra, «slučajno podudara sa datumom kada sam, prije dvije godine, 13. septembra '91. počeo da sa prijateljima tajno organizujem Patriotsku ligu.»

Ta podudarnost datuma naše prve ofanzive i datuma osnivanja PL-a, takođe je bila efektana. Ali Sefer nije govorio istinu. Jer, kasnije, u onom velikom intervjuu sa njima, on je naveo da je JNA napustio 18, 19. ili 20. septembra '91. i tek nakon više dana provjere, uključio se u rad PL-a. Dakle, nije baš na «sutrašnji dan kad počinje ofanziva».

Kada je Sefer završio govor, kratko je vladala tišina. A onda je jedan od boraca viknuo: «Živio drugi Tito!» Svi smo se nasmiјali. Borcima je bilo drago što je s njima Sefer, a i Seferu što se nalazi među njima. Sefer im kaže:

– Ovo je prava stvar – biti s borcima na terenu! Dođe mi da uzmem brigadu i komandujem.

Bio je oduševljen motivacijom boraca za borbu.

– Cijelu ćemo mi Bosnu osloboditi, je li, Ćibo? – obratio se on Ćibi koji je stajao kraj nas. – Nema podjele Bosne. Ratovaćemo deset godina, ali ćemo je cijelu osloboditi.

– Ni govora! Kakva podjela! – veli Ćibo.»

4) „Do sada nije bilo veće operacije od početka rata – kaže Sefer. – I ovo je, u stvari, naša prva ofanziva. Jer, ujutro će planuti front od Bugojna do Mostara.“

5) «Kako je dužina fronta u operaciji «Neretva» bila oko 200 kilometara, odlučio sam da bitke pratim sa isturenih komandnih mjesta, gdje se slijevaju informacije, koje odmah mogu poslati redakciji. Sasvim je drukčije bilo pratiti bitke na Žuču, gdje su komandanti rukovodili bitkama sa prvih linija.»

6) «I Glavni štab Armije RBiH je izvještavao o borbama. U utorak, 21. septembra, Glavni štab Armije je saopštio više od mene: pored oslobađanja Medveda, oni su javili i oslobađanju Velike Vlainje i sela Vratnice.

Razumije se, javljeno je i o oslobađanju Huma, Raštana i Semovca u Mostaru, te odbacivanje snaga HVO-a sa brda Vojno, koje je bilo jedino uporište «ekstremista HVO na lijevoj obali Neretve od Drežnice do Blagaja».

Ali, odmah nakon našeg povratka u Sarajevo, Radio BiH je u srijedu, 22. septembra u 13 sati objavio informaciju da je između Armije RBiH i HVO u Vrdima potpisano primirje, te da su obustavljene borbe u Hercegovini. Spomenuto je da

je na tim razgovorima o primirju u Hercegovini učestvovao i sadašnji zagrebački muftija Šefko ef. Omerbašić.

Ta vijest nas je zbunila. Povodom te informacije, Komanda Četvrtog korpusa je istog dana zatražila od Glavnog štaba objašnjenje «šta to znači za daljnje aktivnosti u zoni odgovornosti 4. korpusa». Nikad nije utvrđeno ko je tu lažnu vijest lansirao.

Baš toga dana, pred večer, sretнем dra Safeta Ćibu. Pošao kod Sefera. Dr. Ćibo mi kaže kako je sinoć četiri sata bio kod predsjednika Izetbegovića. «Predsjednik ratoboran», kaže Ćibo i dode kako mu je predsjednik Izetbegović sinoć rekao: «Oslobodite što prije Stolač!» I još mu je, kaže, nekoliko puta dodao: «Požurite, požurite!» Ćibo je produžio kod Sefera da ga informiše o razgovoru sa predsjednikom Izetbegovićem.

Dakle, nema govora o nekom primirju koje je, navodno, potpisano.»

7) «Pitao sam Ćilića i Zajku hoće li se oni pridržavati ove naredbe i hoće li sutra napadati HVO na Pisviru.

– Mi ne vjerujemo da će se HVO poštovati primirje. Zar ti vjeruješ? – kaže Ćilić.

Otišao sam u Komandu jedinice Zulfikar u Donjoj Jablanici da pitam Sefera, koji je, vjerovatno, dobio naredbu o prekidu borbenih dejstava između Armije i HVO, vraćamo li se u Sarajevo. Sefera, međutim, nema u Zukinoj bazi. Ali, bio je Nihad Bojadžić. On mi kaže da su za ovu novu bitku prema Vrdima i Mostaru pripremili «strašnu ratnu varku».

– Kakvu? – pitam.

– Kao što je Tito ovdje pripremio u Četvrtoj ofanzivi – veli Nihko.»

8) «Kako je, zaista, sinoć u 18 sati stupilo na snagu primirje između HVO i Armije, o čemu je preko radija i sutros neprekidno javljano, valjalo mi je izvještaj početi kako je prvi napao HVO. Inače, još je tada vladalo pravilo ratnog izvještavanja – da «oni uvijek prvi napadaju, a mi se uvijek branimo».

9) «I dok su njih dvojica razgovarali, «Zoka» je upao u vezu i saopštio Seferu da sa njim želi da razgovara Haris Silajdžić, koji je tada bio ministar vanjskih poslova. I «Zoka» je spojio Silajdžića i Sefera.

Silajdžić je rekao:

– Molim te, Sefer, smanji ta dejstva dole. Jer, to nije u skladu sa mirovnim inicijativom predsjednika Izetbegovića. Znaš da Predsjednik vodi pregovore o miru sa predsjednikom Tuđmanom...

– Ali, HVO nas je prvi napao i mi smo morali uzvratiti – prekinuo ga je Sefer. Mi smo se nasmijali.»

Čitatelju!, primišljaj sam, zaključuj sam!

Ja ću Vam samo reći da im je OFANZIVA otišla u tri P. M.

A koliko su ljudi izgubili pokazat ću Vam u jednom dokumentu koji slijedi.

I još jednom Vas molim, kakve priče o „nesretnom sukobu Hrvata i Muslimana“!

D-125

Jer dokument govori o tome da je A-BiH, Seferu i ostalima cilj bio i ostao:

„Definitivno slamanje četničko-ustaškog fašizma i oslobađanje BiH“.

Zar i ne piše tako po ne znam koji put.

I to se i tako govori na vojnom savjetovanju A-BiH u Zenici 21. i 22. augusta 93.

Zar ne?

D-126

Dokumenti pod ovim brojem su dokumenti A-BiH, a kazuju nam da A-BiH, napada, da A-BiH napada HVO, da su angažirane snage 1. K., 3. K., 4. K., 6. K. A-BiH, topništvo, helikopteri, da je cilj dolina Neretve, Mostar, Neum,...

Tek da utvrdimo gradivo na istinit i pravedan način a da bi se mogli početi «miriti».

D-127

Kako se HVO ponaša spram ranjenika A-BiH i civila Muslimana, usprkos agresiji?

Opet zamolba: pažljivo pročitati!

D-128

Tijekom iliti u vrijeme agresije A-BiH na HVO od Bugojna pa dalje, u njenom osvajačkom pokretu prema moru počinjeni su zločini nad Hrvatima civilima.

Tu su dokumenti.

Ovdje nema Središnje Bosne, te zločine nad Hrvatima, a koje je počinio netko iz A-BiH objavio sam u jednoj drugoj knjizi.

E sad tko je počinio te zločine, pojedinci, jedinice, grupe, uz zapovijed (usmenu ili pismenu), poticanjem, odobravanjem, planski, zataškavanjem, prešućivanjem,...

NE ZNAM.

Ali, za ime Boga, pogledajte podatke, pogledajte brojeve, imena i prezimena i zapitajte se gdje su procesi, gdje su krivci i tko se kome i u ime koje politike i u ime kojeg

etniciteta treba ispričati?

Ako vam je stalo do istine!

D-129

U Ženevi 14. 9. 1993. potpisan je „Tajni sporazum o konfederaciji“ između dr. Franje Tuđmana i Alije Izetbegovića. I tu piše što piše i sve je dobro u tom sporazumu.

Ali potrebno je pročitati i slijedeći dokument.

D-130

Dva dana kasnije isti Izetbegović u istoj Ženevi, 16. 9. 1993., u istoj godini i mjesecu uglavljuje sa Srbima, Momčilom Krajišnikom posve drugačiju priču.

a) prekinuti sva neprijateljstva između A-BiH i VRS „U SKLADU sa sporazumom od 30. srpnja 1993“.

Dakle već ste se, gospodo, 30. srpnja sporazumjeli da se ne napadate – pa Armija mirno može na HVO.

b) a što je s teritorijem koji kontrolira HVO, već dijelite dolinu Neretve, a Hrvate tko jebe.

Već ste gospodo iz A-BiH uračunali pobjedu nad HVO-om.

MALO PRERANO!

c) Dijelite BiH, govorite o Uniji, predviđate referendum, a muslimanska bi država kada se sve raspadne zadržala sva međunarodna prava BiH, npr. članstvo u UN-ima.

A sada možete nastaviti sa gozbama (simpozijumima) na temu tko je i kako dijelio BiH, nastavite trucati, muljati, mucati i prodavati svoje pogane jezike okolo kao stare pokrpane lonce.

Koliko prevara, političkih laži, muljaže u tom BOSANSKOM loncu.

I navedite mi jednu jedinu prevaru i laž s hrvatske strane!

D-131

Sjećate li se dokumenta D-125 (Savjetovanje, vojno, A-BiH) i gromoglasnog Sefera Halilovića (a bozima olimpijskim je nalik), kako arlauče o „definitivnom slamanju četničko-ustaškog fašizma...“.

Gdje je „četnike“ slamao Sefer ostaje tajna do dana današnjeg ali da mu je prva velika ofenzivna akcija (i njemu i Alagiću) bila napad na HVO, to oni kažu, da to tako jest.

A evo sad niti mjesec dana kasnije 17. 9. 1993., a u skladu sa SPORAZUMOM od 30. jula 1993. Stjepan Šiber NAREDUJE.

A zašto ti to potpisuješ moj Stjepane, zašto ne Delić?

Ukrasna biljko multinacionalnog karaktera A-BiH.

D-132

Dokumenti A-BiH sa zapovijedima za napad na HVO pokazuju vam sve jasno, kao sunčan ljetni dan u podne.

Formula je jednostavna, potpišimo sporazum sa VRS (Srbima), oslobodimo jedinice za napad na HVO, potpišimo i sa Hrvatima i primirje i konfederaciju, zadovoljimo međunarodnu zajednicu koja se zatim može pohvaliti mirotvornim uspjehom, nastavimo se „braniti“ od HVO (jer „kao što je poznato“) HVO uvijek napada prvi, osvojimo teritorij a onda ćemo opet za pregovarački stol, sada u potpuno drugačijim vojnim a time i političkim kondicijama.

Sve je to u redu, nema nikakvih problema osim što tu govnersku ujdurmu Hrvati gutaju kao oštrige, kao jagode, piju taj kiseliš koji vonja na prevarantski smrad savršavan na ovim prostorima stoljećima, piju taj kiseliš pod francuski šampanjac (a šampanjac i može biti samo francuski), smiješe se kao indijske krave i beče oči kao „Hera Volooka“.

D-133

A sada, opet i ponovo, da vidimo što pišu zapovjednici A-BiH.

Ovaj put je to Esad Šejtanić, zapovjednik A-BiH, OG „JUG“ – MOTAR 4. K. A-BiH.

Ispravak: Nažalost imali su više od 70 poginulih boraca u tom napadu i to ne zbog primirja i povlačenja. To su Esade opravdanja za neuspjeh. I nije isto, nipodništa nije isto, dragi čitatelju, HVO je „surađivao“ sa VRS-e da bi izvukao civile i ranjenike, i da bi liječio ranjenike u njihovim bolnicama jer ih nismo mogli prevesti do naših bolnica, i da bi se obranili od Armijske agresije – Vareš, Konjic (Turija, Zabrdje) ali nikad, baš nikad nismo surađivali sa VRS-om da bi nekoga napali ili da smo neku akciju izvodili zajedno.

Nikad.

D-134

Pogledajte fotografije...

D-135

Dokumenti su vam na uvid e da na samom kraju još jedanput provjerite sve ono što je, u ovim komentarima, izneseno kao tvrdnja.

- a) A-BiH napada HVO
  - b) Prije svakog napada pišu da su napadnuti od HVO-a
  - c) Napadaju prije primirja, u vrijeme primirja; prekršili su svako PRIMIRJE
  - d) Lažu u Ženevi, lažu u Sarajevu, laže Delić, laže Halilović, laže Izetbegović, laže Pašalić, Silajdžić i ostali.
- Prosto rečeno LAŽU.
- e) Kad, na kraju nisu uspjeli u svojoj namjeri, IDEMO NA MORE – NEUM–PLOČE (zajedno s VRS) svi su im krivi.

D-136

Laž o snajperima i snajperistima posebna je laž, ali to je preširoka tema, tehnički zahtjevnija, i o tome drugom prilikom opširno će biti riječi.

D-137

Da gospodine Izetbegoviću (neka Ti Allah dž. š. podari mir) onakva BiH kakvu ste vi htjeli i politički i teritorijalno ustrojena nije moguće. Nije moguće ni s agresijom JNA i Mladićevim čišćenjima i željom da Srbi vladaju sa 70% teritorija.

I na kraju 1993. opet su Vam i četnici i ustaše krivi, i srpski i hrvatski fašizam vas satire.

Nepošteni ste, neznalica ste bili politička i vojna.

Brljavili ste, sklapali sporazume koje ste svaki put sutradan prekršili, porekli, izdali.

Od početka do kraja.

Sve to je ponajviše platio Vaš narod, nažalost, i Hrvati bez kojih i bez čije pomoći davno prije ovog vašeg govora ne bi od BiH bilo ništa a stradanja Vašeg naroda bila bi višestruka.

I vjerujte mi trebate biti zahvalni tom narodu hrvatskom i u BiH, i u Hrvatskoj, a o dr. Franji Tuđmanu i ne govorim.

A tu je i Šušak i Vlada RH, i doktori i građani i Sabor, i, i, i...

D-138

Čak se i HSS BiH, druga Komšića, osjetio povrijeđenim Alijinim izjavama pa su reagirali.

A to društvo reagira samo kad ih netko baš popiša.

D-139

Predzadnji dokument ove knjige i opet jedan general A-BiH i opet činjenice.

Kada bih ja to govorio mogla bi biti laž, ovako kako ne

povjerovati u istinitost iznesenih tvrdnji.

1. HAKALOVIĆ ZVANI „Homeini“ je islamski vjerski službenik a postao je zapovjednik brigade A-BiH. Pogledajte na webu Slobodanpraljak.com postrojavanje te brigade u Jablanici i recite čija je to vojska i za što se bori ta vojska i za što će se u budućnosti boriti borci te brigade?

Tko je važniji Izetbegoviću, s kim on razgovara a koga ostavlja pred vratima?

Niti u ono vrijeme niste htjeli znati, niti raspoznajete znakove vremena, niti vas istina uopće interesira. Za uzvišene „komunističke“ umove činjenice su banalnost nedostojna bilo kakve pažnje.

2. Dreković precizno navodi snagu Šestog korpusa A-BiH.

Od brojnog stanja do artiljerije.

A bili su „goloruki“?!

A tko im je dao ili prepustio topnička oruđa, odakle su to dobili?

3. Na istu temu!

4. Pogledajte tabelu poginulih i ranjenih pripadnika 4. K. A-BiH. 1992. borili su se protiv VRS-e – 103 poginula, 99 ranjenih, 1993. napali su HVO – 312 mrtvih, 523 ranjena borca A-BiH.

I tko je onda bio glavni neprijatelj 6. K. A-BiH – VRS ili HVO.

5. Piše Dreković kako su protjerali Hrvate i HVO iz preostalih enklava oko Konjica, kako su nudili novce, i kako borci Armije nisu dozvolili ostvarenje dogovora „velikosrpske“ i „velikohrvatske“ politike o podjeli R BiH.

Zbog toga su nakon napada u proljeće 1993. na HVO i Hrvate (uz zločine koje su počinili i koji su vam dati na uvid) sada protjerali i ostale. Iz enklava koje su se vojno održale.

A kada momci iz HVO nisu htjeli primiti novce i podmićeni „otići kao gospoda“ to je Drekoviću neobično i čudno.

A tko je bio kapo tog etničkog čišćenja preostalih Hrvata iz Konjica i to za novac?

Haris Silajdžić, vladar novca iz islamskih zemalja, milijarde, novca koji se dogovarao u Zagrebu i u Beču i Grazu, novca koje su državni činovnici BiH uzimali i dobivali i dijelili isključivo i samo kao MUSLIMANI.

Pogledajte dokument D-139-2. Proučite te dokumente i razumjet ćete i shvatit ćete da se tom čovjeku i njegovoj politici nikada i nipodništa ne smijete ispričati.

Pitajte Hrvate Konjica da li to ima smisla.

A kada je u Mostaru eksplodirala naprava podmetnuta od nekog islamskog fundamentaliste, Haris je Silajdžić istoga dana, bez istrage i prije istrage, bez suda i zakona javno

optužio Hrvate e da su sami sebi postavili tu bombu.

Taj se čovjek, zao duh bošnjačke politike prema Hrvatima, i danas prodaje kao Europejac.

On se nikada nikome neće ispričati, jerbo Haris Silajdžić je ETALON MORALNOSTI.

6. Tabela; Snaga 4. K. A-BiH.

7. Vrlo je važno, nakon Šejtanica, pročitati što kaže Dreković na temu – ima li Armija BiH, 6. K. I 4. K., imaju li uopće vojnike okrenute prema VRS.

Nemaju, od Konjica do juga Mostara imaju stražarska mjesta (za pregovore, šverc i ostalo), vojske nemaju.

I to zato, čitatelju, jer imaju zajednički vojni i politički cilj – podijeliti između sebe obalu od Ploča do Dubrovnika.

Čini vam se neobično?, ima vremena saznat ćete vi više o tome.

Međunarodna zajednica?, sjetite se plana Z-4, nije tim igračima bilo bitno ništa drugo nego da rat stane. O načelima i uvjetima mira, koga je za to briga, ako se ne radi o vlastitoj koži, nego o tamo nekim balkancima kojima je, prema tim humanistima, međusobno klanje u krvi.

I zar to ne rade od Berlinskog kongresa nadalje ustrajno glupo?

Na našu štetu.

8. Pročitati, molim, kako bi se u budućim promišljanjima o ratu izbjegli „krive pretpostavke“ i „reduciranje“ kao temeljne logičke pogreške svakog lošeg mišljenja.

9. Tabela, gubici 4. K. A-BiH.

579 poginulih i 1168 ranjenih u napadima na HVO u 1993. godini.

U toj godini nisu ratovali protiv VRS-a.

Pogledajte te brojke.

D-140

Bez komentara!?

I sada bih na kraju trebao nešto napisati „pametno“ i „značajno“, „zaokružiti temu“.

A što?

MOLBU!?

Provjerite činjenice, molim, a oko su točne, usvojite ih kao dio mišljenja i govora.

A zašto?

Jer kao i u KRALJEVINI Jugoslaviji, kao i u SFRJ, kao i uvijek i svuda ovolika količina laži pretvorena u istinu samo je podloga i uzrok ponavljanja klanja.

Nema na tim osnovama nikakvog pomirenja, nikakvog razumijevanja, nikakve dobre budućnosti.

Nikakvi sitni politički izljevi ljubavi, grljenja i tapšanja neće tu ništa promijeniti.

A pogotovo krive, lažne, smiješne isprike ili uvjerenost tih malih bogova da će „zatvoriti povijesnu priču“ čim se oni negdje pojave. Ne ide to tako, poslijeratni je period vrlo, vrlo težak posao, odgovoran i ozbiljan, težak i mučan, osjetljiv i bolan.

Pa onima koji žele raditi na taj način kažem i molim, nedajte se ušutkati, ne dajte opsjenarima da nastave posao koji su radili i u SFRJ a koji je doveo do agresije i zločina.

A sve je, tvrdili su godinama, bilo da ne može biti bolje u najboljem od svih svjetova.

Idila.

I cijela ta komunistička falanga stampedom je pretrčala u demokraciju i u tom društvenom obliku nastavila diktaturu, tiraniju laži i galame.

Diktatura liberalne demokracije, brbljaonica neukih, uhljebljenih i neupitnih koji na svoje ideološke protivnike, na one koji misle drugačije, pljuju, hračkaju, pišaju i seru, lažu i objeđuju bez ikakve efikasne zakonske regulative (koja bi to kao sankcionirala) i bez i najmanje moralne odgovornosti.

Čitatelju, za njih je „činjenica“ smetnja, nepotrebna gnjavaža, a u realnom svijetu znanja većina tih Ostapa Bendera bila bi kruha gladna.

I zbog toga i samo zbog toga, zbog peneza koje nezasluzeno ubiru, održavaju i bore se za društvo u kome je i krivo, i nevažno i vulgarno magarcu prebrojiti zube – kada se želi saznati koliko magarac ima zuba.

Razgovarati, raspredati, trućiati o broju tovarovih zuba, na sjednicama, sastancima, simpozijumima, dobro plaćenim i klimatiziranim, godinama postojano, omogućuje tim komunističkim skolastičarima dobar život.

I ta će se rabota nastaviti, uglavnom su ušutkali one druge – do konačnog zajedničkog društvenog bankrota.

Za ime Boga – recite riječ i spasite dušu svoju.

Slobodan Praljak

Milčevići, Solun i Musići.

Resumljivo da dosta sigurnosnih, Masumović nabavnik bezbjednosti 3. operativne vojske koji je jedno vrijeme bio i snajper u

Postoji osnovana sumnja da su ubištva i skrnavljenja vjerskih objekata i u Gornja i Donja Borovica i Kopjari u najvećem broju pripadnici 7. muslimanske brigade A BiH (iz posebno sela Drujić i Našbilj, te Muslimanovići i Dragovići.

Za potrebe nadležnog suda koji bude riješio slučajeve krivičnih djela sa područja ovog okruga da se sastrale i podaci od SJB Vareš. Oni su pripadnici ove stanice vodimali, je li odgovorni i predmeta od građana pa su neke od optužbenice. U slučaju potrebe mogu se sastrati i drugi podaci kojima raspolaže Osnovni sud u Varešu. On je obavljao svoju ustavnu funkciju, moraju pripadnici SJB preduzeti određene mjere protiv krivičnih djela sa ovom području.

KAKO SE DIJELILA BOSNA

Do tada je podjela Bosne bila posao iza zavjese: javno je važila priča o suverenoj i cjelovitoj državi. I sam sam nasjeo na cjelovitost koja je, zapravo, bila osnovni, temeljni i najveći razlaz između mene i Izetbegovića. Ja sam vjerovao njegovim javnim istupima čak i onda kada se meni prvi put servirala varijanta podjele. Bilo je to još novembra 1992. Tog dana, ja sam bio u svojoj kancelariji namjeravajući da poslije podne obiđem jedinice. U neko doba, Predsjednik me zovne telefonom i ja se javim. Bio sam iznenađen:

«Otkud Vi, Predsjedniče?» Kaže: «Zauzeta mi je sekretarica» i pita me šta radim, a ja pričam kako pripremam neke kratke naredbe. «Možeš li malo doći do mene?», kaže. «Mogu, naravno», odgovorim i odmah krenem. U Izetbegovićevom kabinetu zatekao sam njega i Ganića. Kad sam ušao, pozdravim: «Es-selamu alejkum, Predsjedniče. Zdravo, Ganiću». Bio je to moj redovan način šaljenja sa Ganićem na koji je Ganić, obično u četiri oka, reagirao ljuteći se. Onda bih mu ja rekao: «Ti si, bre, Jugosloven». I tako se to završavalo. No, tada sam nakon pozdrava, odmah upitao smetam li, stičući dojam da se vodi ozbiljan razgovor. Rekli su mi: «Ne, ne, samo ti sjedi. Ti si član Predsjedništva». Sjeo sam, a oni nastaviše razgovor:

– Šta kaže Suljo?, pita Ganić Aliju. Predsjednik se okreće meni i kaže:

– Dobro je da ti čuješ ovaj razgovor. Pričao sam telefonom sa Ugljaninom i ja ga pitam... (okreće se Ganiću) bi li narod u Sandžaku pristao da se zamijeni Sandžak za istočnu Hercegovinu?

– I, šta kaže Suljo?, kaže opet Ganić koji, kad razgovara s Alijom, sav lebdi i ja redovno imam dojam da će svakog časa završiti u njegovom krilu. A Izetbegović, hladan i miran kao da razgovara o prebacivanju šibica iz jednog džepa u drugi, odgovara:

– Suljo kaže da bi to narod u Sandžaku sa oduševljenjem prihvatio.

Od muke sam u tom času zapalio jednu cigaretu. U tom periodu Alija je nastojao da prestane pušiti, pa smo se svi mi oko njega suzdržavali da zapalimo dok on sam ne uzme cigaretu. Ja pripaljujem, oni nastavljaju razgovor. Ganić kaže:

– To bi bilo odlično.

– Naravno da bi bilo odlično. Skupiti narod, srediti državu i raditi svoja posla, odgovori zadovoljno Predsjednik. Ja sam imao dojam da su potpuno zaboravili na mene razmišljajući o toj ideji, kad se Ganić okrenu ka meni i reče:

– Šta ti o tome misliš?

– Ništa ne mislim. Prva misao koja mi se nameće jeste da sam jako iznenađen, gospodine Ganiću, – ozbiljno odgovorih i nastavih: – Jer, to za sobom povlači niz posljedica za koje treba mnogo više pameti od one koja može stati u ovu moju vojničku glavu. Uostalom, kad mi bilo šta pokušamo reći što

vi ocijenite da je politika, vi se jako ljutite. A za vas je politika obično ono što se ne poklapa s vašim mišljenjem i ja se ni o čemu ne bih izjašnjavao.

Do tada sam ja već uveliko shvatio da se možeš baviti politikom do besvjesti ukoliko podržavaš njihove stavove. U protivnom, čim imaš svoje mišljenje odmah te podsjetite da si vojnik. Ganić je preskočio moju primjedbu, ali i dalje nastoji da me navede na razgovor. Ja ostajem pri tezi da je to politika, da o tome trebaju raspravljati Predsjedništvo, Vlada, političke stranke... Uključio se i Alija i kaže meni: «Znamo mi da ti to dobro razumiješ, i da o tome imaš svoje mišljenje. Ali zapamti: samo budala ne mijenja mišljenje. Nama je jako važno što ti misliš i trebalo bi da nam kažeš».

– Dobro, prihvatim, prvo: to podrazumijeva etničku podjelu Bosne i Hercegovine i uništavanje bosanske države u njenom tisućljetnom trajanju, što ja mislim da je u najmanju ruku neprihvatljivo. Niti mi na to imamo bilo kakvo pravo. Drugo: to podrazumijeva stvaranje neke minijaturne muslimanske države, sa velikim rizikom kako će to biti prihvaćeno u međunarodnoj javnosti. Treće, to predviđa masovna ili, kako ih je Moljević nazvao, humana preseljenja naroda. To je radio Staljin u Sovjetskom Savezu i pokazalo se potpuno pogrešnim. Četvrto: to podrazumijeva nepoštivanje Ustava RBiH i poništavanje Platforme Predsjedništva koju smo s teškom mukom donijeli. I peto: pored ostalog, malo mi se to čini neozbiljnim. Jer, konačno, istočnu Hercegovinu Karadžić za sad čvrsto drži, a Sandžak je pod Miloševićem.

Kad sam to rekao, obojica su ustali. Ustadoh i ja. Alija kaže Ganiću:

– Jesam li ti rekao da s njim na ovu temu ne vrijedi razgovarati. On je navalio: suverena, cjelovita, nedjeljiva i ne odustaje od toga.

...

Još samo jednom smo otvoreno i direktno razgovarali na istu temu u avionu, kada smo se vraćali iz Ženeve.

Bio je to i inače poseban put. Iz Sarajeva smo krenuli prvog januara 1993. godine.

...

Prva plenarna sjednica je slijedećeg jutra, u 11 sati. Odmah iza deset je došao moj pratilac i nas dvojica smo izašli u hodnik. Uđem u Predsjednikov apartman i vidim: on klanja. Još je u ogrtaču. Kažem Lukavcu: «Da ne čekam na hodniku, kad krenete kucni mi, molim te, na vrata». Vratimo se Mido i ja u moju sobu i čekamo. Pogledam na sat: deset minuta do jedan-aest. Čudim se, niko ne kuca. Izadem iz sobe: pred vratima je švajcarska policija i policajac mi pokazuje rukom da su oni već otišli. Ja ne vjerujem, uzmem za kvaku i vidim: vrata zaključana. Pitam Midu: «Znaš li engleski?» Kaže: «Little». To sam little zapamtio za čitav život. Izadem iz hotela, sjednemo

u taxi i dođemo do palate Ujedinjenih naroda. Naravno, obojica govorimo engleski rukama. Tražimo bosansku delegaciju. Ali... bosanska je delegacija i Karadžić, bosanska je delegacija i Boban. Na pregovorima učestvuje i jugoslovenska delegacija: Čosić, Milošević, Bulatović sa ostalom ekipom u kojoj je samo obezbjeđenje brojalo oko 200 ljudi. Dakle, palata UN je puna četnika i ustaša. Jedva smo mi nabasali na pravu bosanskohercegovačku delegaciju.

...

Na povratku u Sarajevo, opet smo u malom avionu, ali sada je naša delegacija sama i ima dovoljno mjesta. Predsjednik i ja sjedimo jedan preko puta drugog, noge nam se dodiruju. Usko je. Tu su sve naše stvari, a među njima nešto poput daske upakovane u najobičniji karton i zavezano kanapom. Uzgred pitam:

«Šta Vam je ovo, Predsjedniče?» «E», kaže, «baš da ti pokažem». Uze onu dasku, dugu možda 80, a široku recimo 50-ak centimetara i počeo da je odmotava. «Nemojte se», kažem, «zamarati». «Neka», odgovori i odmota izuzetno lijepu sliku džamije u Palestini, rađenu u sedefu. U dnu slike nešto piše na arapskom jeziku. Pitam: «Znate li Vi da čitate arapsko pismo?» «Ne znam», veli, «ali znam ovu dov napamet». Prstom mi pokazuje i uči: «Bismillah irrahman...» Kada je sve proučio, kaže mi: «Ovu mi je sliku poklonio Arafat. Bio sam s njim. Imali smo dugačak razgovor. Sudbina palestinskog naroda je vrlo slična našoj sudbini.» Nisam se složio: «Sudbina našeg naroda je slična Jevrejima, jer Palestinac, kad ga protjeraju, stavi kaput preko ramena i ode u Jemen, u Egipat, ode negdje, a Jevrej nema gdje». «To je tema za drugi put, ali vidjet ćeš da nisi u pravu», odgovori mi Predsjednik i nastavi: 'Nego, da ti ispričam šta mi kaže Arafat. Pita me: 'Alija, nude li oni tebi šta?' Ja mu kažem: 'Nude, nude, i to dobar komad'. I Arafat kaže: 'Uzmi, Alija, I meni su nudili, pa ja nisam htio nego hoću sve. Na kraju sam ostao bez išta. Uzmi, Alija, dok ti nude, jer ćeš i ti na kraju ostati bez išta'. Kad je sve ispričao, pogleda ravno u mene i nastavi: «Ti si u opasnoj zabludi. Mi, čovječe, treba da uzmemo komad Bosne. Na taj komad Bosne nek' se vrati narod, sredi stanje i napravi država. Ovako ćemo i mi ostati bez išta.»

Tu je onda nastala rasprava. Počeo sam obrazlagati: «Mi nećemo sve. Mi hoćemo da živimo ravnopravno sa onima koji su uvijek živjeli u Bosni, ne uskraćujući nikom ko poštuje bosansku državu nikakvo pravo. Mi samo hoćemo da živimo na cijelom prostoru BiH, jer smo živjeli na 94 odsto njene teritorije. Niko ne spori pravo bosanskim Hrvatima i Srbima da budu suvereni i ravnopravni, a ako uzmemo komad Bosne – to je onda uništavanje bosanske države sa neizvjesnom sudbinom šta će dalje biti. I konačno, na taj komad zemlje koji nama sada nude, ne mogu stati Muslimani jer će, u tom slučaju, po zakonu spojenih sudova, Muslimani sa ostalih prostora Balkana težiti ka toj bosanskoj državici». Predsjednik

kaže: «Nama treba komad na koji će stati jedno dva miliona stanovnika. Neki će doći, neki će otići i taman». Zašutismo obojica.

Sefer Halilović,
Lukava strategija, Sarajevo

Veleposlanik Herbert S. Okun proveo je punih trideset šest godina u službi State Departmenta i američke diplomacije. Rođen je u New Yorku prije 76 godina, podrijetlom iz ruske židovske useljeničke obitelji, nije nastavio uspješnu očevu tradiciju u prehrambenoj branši, proizvodnji i distribuciji hrane, nego se obrazovao na prestižnim američkim sveučilištima Stanfordu i Harvardu te se od 25. godine života potpuno posvetio diplomaciji. U Hrvatskoj je prvi put kao turist boravio 1957. godine. Odmah su ga osvojile ljepote Hvara i Dubrovnika. U našu se zemlju vratio 1990. najprije kao izvršni direktor neprofitne fondacijske grupacije koja je pružala pomoć u uspostavi slobodnog tržišta u postkomunističkim zemljama istočnog bloka. Volontersku ulogu ubrzo zamjenjuje službenom dužnošću zamjenika Cyrusa Vancea, posebnog izaslanika glavnog tajnika Ujedinjenih naroda Boutrosa Boutrosa Chalija pa je na područjima bivše Jugoslavije aktivno boravio od 1991. do 1993. godine. Danas predaje međunarodne odnose na sveučilištima Yale i Johns Hopkins.

• Jednom ste komentirali da ste već tijekom prvoga susreta s Miloševićem znali da je riječ o karakterno lošem čovjeku, spremnom na sve!

– Da, Miloševića sam upoznao 12. prosinca 1990. godine u Beogradu. Doputovao sam s grupom poslovnih ljudi te smo se Cyrus Vance i ja nasamo sastali s Miloševićem. Slušajući kako govori i kako se ponaša, nisam ništa drugo mogao zaključiti nego da je Milošević obični gangster. Znaite, oni likovi iz mafijaških filmova s cigarama u ustima koji se trude teatralno razgovarati, a zapravo prodaju maglu. Tadašnji američki veleposlanik u Beogradu Warren Zimmermann o Miloševiću je govorio kao o šarmantnoj osobi. To je mene šokiralo. Rekao sam mu: «Zar ne vidiš da je to gangster?» Na žalost, bio sam u pravu jer se ubrzo pokazalo da je rat i sve zločine pokrenuo Milošević, da je profesionalni lažljivac i političar koji nije poštovao dogovore ni svoj potpis.

• Pregovarali ste o dolasku UNPROFOR-a u Hrvatsku, bili potpredsjedatelj Međunarodne konferencije o bivšoj Jugoslaviji. Je li se mogao zaustaviti rat u Hrvatskoj da je Zapad na vrijeme intervenirao?

– Kad sam devedesetih bio u Beogradu, sve koje sam pitao – od Miloševića do običnih ljudi, taksista, konobara – misle li da će doći do rata, odgovarali su, zamislite, da to nije moguće.

Iskustvo mi je govorilo da to nije točno i da sigurno slijedi rat jer Miloševiću nisam vjerovao. Pitao sam ga, na primjer, uoči izbora u Srbiji, ima li JNA značajnu ulogu u zemlji. Odgovorio mi je da nema. «Gospodine Okun», rekao mi je, «mi gradimo demokraciju». A sutradan ga ugledam na fotografiji u Politici s generalima JNA.

Upozoravao sam da mu se ne može vjerovati. No Milošević je znao manipulirati stranim medijima i političarima. Stalno je ponavljao da «Hrvati prave ogrlicu od prstiju srpske djece». Ma zamislite te izjave! Zapad je pokušavao zaustaviti rat više nego što se zna ili zaključuje u javnosti, ali to Milošević nije želio. Lord Carrington i Cyrus Vance nudili su plan takozvanog mirnog razvoda svih strana u Jugoslaviji, ali dok su Hrvati pristajali na razgovore, planove, sve potpisivali i pokazivali da žele mir, u Beogradu je bilo sve suprotno.

• Kakvi su bili vaši dojmovi o predsjedniku Tuđmanu?

– Otvoreno kažem da je meni Tuđman bio vrlo drag, jer je bio ozbiljan političar koji je držao svoju riječ. Istina, imao je krut stil ponašanja koji su mnogi pogrešno tumačili, osobito novinari na Zapadu, ali sva svu moja iskustva s Tuđmanom pozitivna. Pa nije se Tuđman, koji je vodio zemlju u rat, uz embargo na oružje, mogao ponašati poput Ghandija. Bio je kooperativan, želio je mir i aktivno je sudjelovao u pregovorima u Haagu, Ženevi, Zagrebu. Zamjeraju mu što je mijenjao imena ulica iz komunističkog vremena, a dok je on to radio, Milošević je ubijao Hrvate po istočnoj Slavoniji.

Bio sam kod Tuđmana kad je počeo egzodus Hrvata iz Iloka. Rekao mi je: «Veleposlaniče, učinite nešto, strašno je što prolazi moj narod!» Tada je Vance zvao Miloševića, ali ovaj je rekao da ne zna o čemu govori, da on nema ništa s Ilokom. Taj nije nikad govorio istinu. Tuđman je bio mudar, poznao je povijest i, otvoreno govoreći, uz njegovo vodstvo Hrvati su preko Oluje i drugih vojnih akcija spasili Bosnu i Hercegovinu. Izetbegović mi je na sastanku u Sarajevu u prosincu 1991. godine rekao da će zatražiti od JNA da napusti BiH, a ja sam ga pitao: «Gdje je vaša vojska, tko će braniti zemlju ako vas ne poslušaju?» Brzo sam shvatio da su se u Bosni jedino Hrvati organizirano borili i obranili je od pada, što često prešućuju mediji, ali i političari.

• Kreirali ste Vanceov plan koji je zaustavio rat u Hrvatskoj. Jeste li imali teškoća pri provedbi plana?

– Nakon petnaestak primirja koje je proglasio EZ, a koje nitko nije poštovao, krenuli smo drugom logikom, a to je da primirje ne proglašavamo mi, nego sukobljene strane. Srbi su u tom trenutku već bili spremni za pohod na BiH tako da su relativno brzo pristali na primirje. Kad sam izložio sadržaj plana predsjedniku Tuđmanu, odmah je postavio nekoliko pitanja, poput statusa policije, koja su upozoravala na ranjivost plana. Poslije su se pokazala točnima jer ih je srpska strana koristila za izbjegavanje svojih obveza.

Razgovarala: Jadranka Jureško-Kero (Večernji list, 14. 6. 2006., Obzor br. 73, 15. 4. 2006.)

RAZGOVOR Jacques Paul Klein, bivši prijelazni upravitelj UNTAES-a:

Izetbegović Tudmanu ponudio Hercegovinu

JADRANKA JUREŠKO-KERO

Umrovljeni američki general Jacques Paul Klein, koji je od 1995. do 1997. bio prijelazni upravitelj UNTAES-a za hrvatsko Podunavlje i potom zamjenik visokog predstavnika glavnog tajnika Ujedinjenih naroda za BiH, često u američkoj javnosti govori o svojim iskustvima iz toga razdoblja. Nakon što je o gospodarskim problemima u novim državama jugoistočne Europe predavanje održao ovih dana u New Yorku na Columbia sveučilištu, Jacques Klein je za Večernji list komentirao aktualne, ali i bivše političke događaje u Hrvatskoj i BiH.

VL: Kako komentirate presudu Međunarodnog suda pravde kojom je Srbija amnestirana od izravne odgovornosti za genocid u Srebrenici?

KLEIN: Želim tu presudu, prije nego što donesem konačan sud, dobro pročitati jer još nisam stigao. Uvjeren sam da sve strane ne mogu biti podjednako zadovoljne, a nikako se

ne smije dopustiti da odluka Suda poremeti napore za unapređivanje političkih i gospodarskih odnosa u jugoistočnoj Europi. Pojam genocida očito se različito tumači. Ono što se dogodilo u Ruandi

Izetbegović mi je rekao da su mu Hrvati velik problem pa ih se želio riješiti tako da im da Hercegovinu

genocid je nad genocidima. Također i u Srebrenici! Ratko Mladić je zločinac i nisam siguran da je njemu trebala naredba iz Srbije da ubija jer on je to i sam želio raditi. Ne, ne, nije to amnestija Srbije od odgovornosti, samo govorim o činjenicama. Sramota je da on i Karadžić nisu u Haagu!

Neki kažu da je Dayton mrtav. A ja ih pitam: žele li doista islamsku državu u središtu Europe? Mislim da treba ubrzati integraciju BiH u Europsku uniju.

Jacques Klein

VL: Pa zašto nisu? Mnogi u Hrvatskoj, ali i na prostorima bivše Jugoslavije, tvrde da Tribunal u Haagu nije ispunio ulogu zbog koje je osnovan prije 14 godina. Hrvatska ispunjava sve obveze, naši generali čekaju sudeenje, a srpski zločinci...

KLEIN: Da, da, znam. To je politički sud! I dok sam bio u Bosni, oštro sam reagirao zbog činjenice da nema političke volje za uhićenje Karadžića.

VL: Na predavanju ste naglasili da su Tudman, Izetbegović i Milošević jedno govorili kad su bili s vama nasamo, a drugo pred svojim ljudima ili u javnosti. A tvrdite da je Izetbegović nudio Tudmanu da pripoji Hercegovinu!

KLEIN: U politici postoji realnost koju mnogi ne

razumiju ili ne žele vidjeti. Koliko su mi puta, ali baš isto znali reći: Ja bih to napravio kako vi predlažete, gospodine Klein, ali ako to kažem svom narodu, izgubit ću podršku.

Mislim da je BiH eksperimentalna priča, sve na papiru izgleda odlično, ali u stvarnom životu sporo se primjenjuje

Ne, neću izdvajati nikoga, sa svima sam imao slična iskustva. A nakon što mi je predsjednik Tudman rekao da mu je Izetbegović zaista nudio odcjepljenje Hercegovine, u Sarajevu sam to otvoreno pitao bosansko-hercegovačkog predsjednika. Odgovorio je da su njemu Hrvati velik pro-

blem pa ih se želio riješiti te je mislio da je to najbolji način, ali Tudman nije prihvatio tu ponudu.

VL: A danas Tudman, a ne Izetbegovića, optužuju da je dijelio Bosnu! Vjerujete li u opstanak te države!

KLEIN: Iskreno mislim da je Bosna i Hercegovina još uvijek eksperimentalna priča. Sve na papiru, svi dogovori i zakoni izgledaju odlično, ali u stvarnom životu sporo se primjenjuju.

Neki kažu Dayton je mrtav. A ja ih pitam: žele li oni zaista islamsku državu u središtu Europe? Mislim da treba ubrzati integriranje jugoistoka Europe, dakle i BiH, u Europsku uniju. Nije sukob devedesetih na Balkanu jedin u svjetskoj povijesti. I mi smo u Americi imali građanski rat pa smo poslije nastavili živjeti zajedno!

Razgovor vodila: Jadranka Jureško-Kero (Večernji list, 6. 3. 2007.)

Stranica transkripta 6599

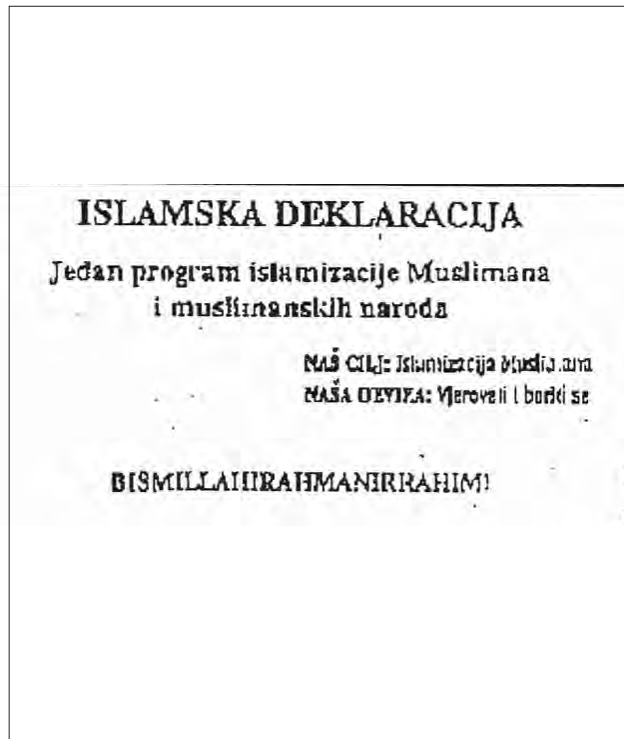
Pitanje: Siguran sam da možete potvrditi da je sva humanitarna pomoć, osim malim dijelom za Sarajevo, koja je dostavljana avionima, da je sva humanitarna pomoć za BiH od početka srpske agresije pa sve do Daytonskog sporazuma, išla isključivo kroz Republiku Hrvatsku, transportni su putevi bili kroz Hrvatsku, kroz luku Ploče za teritorij BiH, dolazeći iz mnogih luka i aerodroma. Je li to točno?

GALBRAITH: To bi bilo, da, to bi u suštini bilo točno. Ja mislim da zračni put za Srajevo nije bio značajan. Mislim, bilo je to vrlo važno, ali glavnina pomoći humanitarne koje je došla za Bosnu i Hercegovinu, došla je preko Hrvatske. Bez Hrvatske, Bosna ne bi preživjela (opstala).

Pitanje: ..... po pitanju izbjeglica, možete li potvrditi da Republika Hrvatska na svom teritoriju, nikada, niti jednog trenutka nije zaustavila humanitarne konovoje koji su išli za Bosnu i Hercegovinu.

GALBRAITH: Mislim da je ta tvrdnja točna.

Jedan program islamizacije Muslimana i muslimanskih naroda

NAŠ CILJ: Islamizacija Muslimana

NAŠA DEVIZA: vjerovati i boriti se

BISMILLAHIRRAHMANIRRAHIM!

Našu poruku osvećujemo uspomeni naših drugova koji su pali za Islam.

Sarajevo, 1970.

Džumadel-ula, 1390.

Nema mira ni koegzistencije između «islamske vjere» i neislamskih društvenih i političkih institucija.

Polažući pravo da sam uređuje svoj svijet, Islam jasno isključuje pravo i mogućnost djelovanja bilo koje strane ideologije na svom području. Nema, dakle, laičkog principa, a država treba da bude izraz i da podržava moralne koncepte religije.

Tiskano u 200.000 primjeraka

Islamski pokret treba i može prići preuzimanju vlasti čim je moralno i brojno toliko snažan da može ne samo srušiti postojeću neislamsku, nego izgraditi novu islamsku vlast.

VI NEĆETE MOĆI REĆI DA NISTE ZNALI!

ISLAMSKA DEKLARACIJA

Jedan program islamizacije Muslimana i muslimanskih naroda

NAŠ CILJ: Islamizacija Muslimana

NAŠA DEVIZA: vjerovati i boriti se

BISMILLAHIRRAHMANIRRAHIM!

Deklaracija koju danas predajemo javnosti nije nikakva lektira, koja strancima ili onima koji sumnjaju treba dokazivati superiornost Islama nad ovim ili onim sistemom, ovom ili onom grupom ideja.

Ona je upućena Muslimanima koji znaju gdje pripadaju i koji u svom srcu jasno osjećaju na kojoj strani stoje. Za takve ova deklaracija predstavlja poziv da izvuku neophodne konzekvence o tome na što ih ta ljubav i pripadnost obvezuje.

Čitav muslimanski svijet nalazi se u stanju vrienja i promjena. Ma kakav bude izgledao ovaj svijet pošto ove promjene naprave prvi uzlazni krug, jedno je sigurno: on neće više biti svijet iz prve polovice ovoga vijeka. Epoha pasivnosti i mirovanja prošla je zauvijek.

Ovaj trenutak mijene i kretanja nastoje iskoristiti svi a posebno moćni stranci s Istoka i Zapada. Umjesto svojih armija oni sada ubacuju svoje ideje i svoj kapital, i ovom novom formom utjecaja nastoje ponovo postići isti cilj: da osiguraju svoju prisutnost i da muslimanske narode održavaju i dalje u stanju duhovne nemoći i materijalne i političke zavisnosti.

Kina, Rusija i zapadne zemlje prepiru se o tome kojoj od njih i nad kojim dijelom muslimanskog svijeta pripada patronat. Njihova svađa je bespredmetna. Islamski svijet ne pripada njima, nego muslimanskim narodima.

Jer, jedan svijet sa 700 milijuna ljudi i ogromnim prirodnim izvorima i na geografskoj poziciji prvog reda, koji je nasljednik kolosalnih kulturnih i političkih tradicija i koji je nosilac žive islamske misli, taj svijet ne može dugo ostati u položaju najamnika. Ne postoji sila koja bi mogla spriječiti novu muslimansku generaciju da ne učini kraj tom nenormalnom stanju.

S ovim uvjerenjem mi objavljujemo prijateljima i neprijateljima da su Muslimani odlučili sudbinu islamskog svijeta uzeti u svoje ruke i taj svijet urediti po svojoj zamisli.

U ovom pogledu deklaracija ne sadrži ideje koje bi se mogle smatrati potpuno novim. Ona je sinteza ideja koje se sve češće čuju na raznim stranama i koje imaju približno opću važnost u svim dijelovima muslimanskog svijeta. Ipak, njena novost je u tome što traži da se s ideja i planova pređe na organiziranu akciju za njihovo ostvarenje.

Borba za nove ciljeve ne počinje danas. Naprotiv, povijest ove borbe već pozna svoje šehide i ispisane stranice o stradanjima i žrtvama. Ipak, to je osobno žrtvovanje izrazitih pojedinaca ili hrabrih malih grupa u sudaru s moćnim silama džahilijeta. Veličina problema i teškoća, međutim, zahtijeva organiziranu akciju milijuna.

Našu poruku posvećujemo uspomeni naših drugova koji su pali za Islam.

Sarajevo, 1970.

Džumadel-ula, 1390.

Islamski poredak je stanje društva bez ovog konflikta i sistem odnosa u kojima se Musliman nalazi u potpunom skladu sa svojom sredinom.

Na pitanje: što je muslimansko društvo, mi odgovaramo: to je zajednica sastavljena od Muslimana i smatramo da je time rečeno sve ili gotovo sve.

Smisao ove definicije je da ne postoji sistem ustanova, odnosa i zakona, koji bi se mogli odvojiti od ljudi koji su njihov subjekt i za koje bi se moglo reći: to je islamski sistem. Nijedan sistem nije islamski ili neislamski po sebi. On je to samo po ljudima koji ga čine.

Euroljanin vjeruje da se društvo uređuje pomoću zakona. Još od Platonove «Države», pa preko poznatih utopija, marksizma, europski duh traga za jednim nacrtom, jednom šemom u kojoj bi se pukom izmjenom odnosa između ljudi ili skupina ljudi, konstruiralo idealno društvo.

Zato se u Kur'anu nalazi relativno malo pravih «zakona», a mnogo više «vjere» i ciljeva za praktičnim djelovanjem u skladu s ovom vjerom.

Mnoštvo zakona i složenost zakonodavstva obično je pouzdan znak da je u društvu «nešto trulo» i da treba prestati donositi zakone a početi odgajati ljude. Kada iskvarenost sredine pređe izvjesnu granicu, zakoni postaju nemoćni. Oni ili dolaze u ruke pokvarenih izvršilaca pravde, ili postaju predmet otvorenog ili prikrivenog izigravanja od strane iskvarene sredine.

Vino, kocka i vraćanje – tri vrlo rasprostranjena i ukorijenjena poroka na čitavom području Srednjeg i Bliskog istoka, uklonjena su za dugo razdoblje i na ogromnom području samo jednim jedinim ajetom Kur'ana i s jednim jedinim objašnjenjem da je to Bog zabranio. Čim je ova vjera oslabila, opijanje i praznovjerje vratili su se jednakom snagom, a neusporedivo viši kulturni stupanj sredine nije im činio nikakvu zapreku. Američki Prohibition Law (Zakon o zabrani

alkohola), proglašen u ime nauke vijeka i sproveden silom jedne od najorganiziranijih zajednica na svijetu, morao je u četvrtom deceniju ovog vijeka biti konačno povučen, nakon 13 godina uzaludnih napora, ispunjenih nasiljem i zločinima. Pokušaj uvođenja prohibicije u skandinavskim zemljama, završio se jednakim neuspjehom.

Ovaj i mnogi slični primjeri jasno govore da se društvo može popravljati samo u ime Boga i odgojem čovjeka i mi trebamo ići tim jedinim putem koji sigurno vodi do cilja.

Potvrđujući načelo duhovnog unutrašnjeg pristupa u svakoj svojoj manifestaciji, Islam ipak nije ostao na tome. On je učinio pokušaj da iz ruku đavola otme njegova sredstva. Kada Islam na relaciji čovjek – svijet ne bi polazio od čovjeka, on ne bi bio religija; kada bi ostao na tome, on bi bio samo religija i predstavljao bi jednostavno ponavljanje Isusova učenja o idealu i vječnom dijelu čovjekovog bića. Preko Muhameda a.s. i Kur'ana Islam se okrenuo stvarnom čovjeku, vanjskom svijetu, prirodi, da bi postao učenje u potpunom čovjeku i totalnom životu. Vjeri se pridružio zakon, odgoju sila. Islam je postao poredak.

... se svjesno i voljno prihvate ova dva vida života kao ljudsko određenje i smisao ovjekovog života na zemlji (Kur'an 28/77). Prevodeći ovaj zahtjev na jezik svakodnevnog života, mogli bismo reći: onaj tko vjeruje da život treba uređivati ne samo vjerom i molitvom, nego i radom i naukom, čija slika svijeta ne samo dopušta nego i traži da jedna pored druge stoje i bogomolja i tvornica, tko smatra da treba ne samo odgajati ljude nego i olakšavati i unapređivati njihov život na zemlji, i da ne postoje nikakvi razlozi da se ova dva cilja žrtvuju jedan drugome – taj pripada Islamu.

Uz vjeru u Boga u ovome je sadržana glavna poruka Kur'ana i u njoj je čitav Islam. Sve drugo je samo njena razrada i objašnjenje. Ovaj aspekt Islama, pored toga što sadrži sam princip islamskog poretka, kao jedinstva vjere i politike, vodi i drugim važnim zaključcima, čiji je načelni i praktični značaj ogroman.

Prvi, i najvažniji takav zaključak svakako je zaključak o nepojivosti Islama i neislamskih sistema. Nema mira ni koegzistencije između «islamske vjere» i neislamskih, društvenih i političkih institucija. Nefunkcioniranje ovih institucija i nestabilnost režima u muslimanskim zemljama, koje se manifestira u čestim promjenama i državnim udarima, najčešće je posljedica njihove apriorne opozicije prema Islamu, kao fundamentalnom i vodećem osjećanju naroda u ovim zemljama. Polažući pravo da sam uređuje svoj svijet, Islam jasno isključuje pravo i mogućnost djelovanja bilo koje strane ideologije na svom području. Nema, dakle, laičkog principa, a država treba da bude izraz i da podržava moralne koncepte religije.

Pred svakim vremenom i svakom generacijom stoji zadatak da novim oblicima i sredstvima ostvaruje poruke Islama.

Postoje nepromjenjivi islamski principi koji određuju odnose među ljudima, ali ne postoji nikakav nepromjenjiv islamski privredni, društveni ili politički sustav.

Ovo je samo prvi i najvažniji zaključak iz prilaza Islamu kao integralnom poretku. Ostala tri isto tako važna – ali manje isključiva – zaključka su:

Prvo, samim tim što se izjasnio za ovaj svijet, Islam se izjasnio za najbolje uređen svijet. Ništa što čini da svijet bude bolji, ne može biti a priori odbačeno kao neislamsko;

Drugo, otvorenost prema prirodi znači otvorenost prema nauci. Svako rješenje da bi bilo islamsko mora ispunjavati dva uvjeta: mora biti maksimalno efikasno i maksimalno humano. Ono mora, dakle, biti najviši izraz usaglašenih stavova vjere i nauke; i

Treće, ukazujući na jedan oblik povezanosti između vjere i nauke, morala i politike, individualnog i kolektivnog, duhovnog i materijalnog, na kojim pitanjima se duhovno podijelio današnji svijet, Islam ponovo dobiva ulogu posredničke misli a islamski svijet ulogu posredničke nacije u podijeljenom svijetu. Predstavljajući obećanje «religije bez mistike i nauke bez ateizma» Islam može podjednako interesirati sve ljude bez razlike.

Islamska vlast

Naglašavanje prioriteta vjersko-moralne obnove ne znači – niti se može tumačiti da znači – da se islamski poredak može ostvariti bez islamske vlasti. Ovaj stav znači samo da naš put ne polazi od osvajanja vlasti, nego od osvajanja ljudi, i da je islamski preporod prvo prevrat u oblasti odgoja, tek zatim u oblasti politike.

Moramo, dakle, biti prvo propovjednici, a zatim vojnici. Naša sredstva su osobni primjer, knjiga, riječ. Kada će se ovim sredstvima pridružiti i sila?

Izbor ovog trenutka uvijek je konkretno pitanje i zavisi o nizu faktora. Ipak se može postaviti jedno opće pravilo: islamski pokret treba i može prići preuzimanju vlasti čim je moralno i brojno toliko snažno da može ne samo srušiti postojeću neislamsku, nego i izgraditi novu islamsku vlast. Ovo razlikovanje je važno, jer rušenje i građenje ne zahtijeva podjednak stupanj psihološke i materijalne pripremljenosti.

Preuraniti ovdje je jednako opasno kao i zakasnuti.

Osvojiti vlast na osnovu sretnog sticaja okolnosti, bez dovoljne moralne i psihološke pripreme i bez neophodnog minimuma čvrstih i izgrađenih kadrova, znači ostvariti još jedan državni udar, a ne islamsku revoluciju (a državni udar je nastavak neislamske politike od strane druge grupe ljudi ili u ime drugih načela). Zakasnuti s preuzimanjem vlasti, znači lišiti se jednog moćnog sredstva za ostvarenje ciljeva islamskog poretka i neislamskoj vlasti pružiti mogućnost da nanese udarac pokretu i razređuje njegove kadrove. Za

ovo posljednje, nedavna povijest pruža dovoljno tragičnih i poučnih primjera.

... pretvorimo u aktivne sile. Odanost prema Kur'anu treba prerasti u odlučnost da se on primijeni; emocionalna islamska zajednica treba da se pretvori u organiziranu, svjesnu zajednicu, a narodni humanizam u jasne ideje, koje će postati moralni i socijalni sadržaj idućih zakona i institucija.

Tko i kako će izvršiti ovu transformaciju?

Svako djelovanje na događaje jest društveno djelovanje. Svaka uspješna borba jest samo zajednička, organizirana borba. Mlada generacija će moći izvršiti svoj zadatak preobražaja samo ako njene težnje i idealizam budu pretočene u organizirani pokret, u kojem će oduševljenje i osobna vrijednost pojedinaca biti udruženi s metodama koordiniranog i zajedničkog djelovanja. Stvaranje ovog pokreta s jedinstvenim osnovnim ciljem i programom, pokazuje se kao neopoziv uvjet i polazna točka preporoda u svakoj muslimanskoj zemlji.

Ovaj pokret će okupljati izgrađene, odgajati neizgrađene, podizati i pozivati, definirati ciljeve i nalaziti puteve do njih. On će svugdje unositi život, misao i akciju. On će postati savjest i volja jednog svijeta nakon dugog i dubokog sna.

Upućujući ovu poruku svim Muslimanima svijeta, mi jasno ističemo da nema obećane zemlje, čudotvoraca ni mehdija. Postoji samo put rada, borbe i žrtve.

U trenucima iskušenja imajmo uvijek na umu dvije stvari: iza nas stoji blagoslov Božji i pristanak našeg naroda.

VI NEĆETE MOĆI REĆI DA NISTE ZNALI!

ALIJA IZETBEGOVIĆ, PREDSEDNIK
STRANKE DEMOKRATSKE AKCIJE

Građanska republika ili građanski rat

Alija Izetbegović

– Aleksandar Zinoviev, sovjetski disident, tvrdi kako će za koju deceniju sa vrha Ajfelovog tornja, učiti muzejin. On kaže kako će to biti poraz evropocentričnog hrišćanstva i sukob koji će, nakon umiranja klasnog i smrti boljševizma, obeležiti vek pred nama. Šta kažete na Zinovieva?

– Što se samog islama tiče, obradovao bih se muzejinu sa Ajfelove kule. Međutim, nisam ubijeden u tačnost ove teorije i pored priznanja da je islam jedina religija koja doživljava ekspanziju.

– Napisali ste i knjigu »Islam između Istoka i Zapada«. Zašto je, po Vama, obod islamskog sveta, od Kašmira, preko Azerbejdžana, Bugarske, Kosova, Sandžaka pa do Zapadne Evrope u vremenima kolapsa boljševizma, potražio Kuran? Jesu li svi ti nemiri deo jedinstvenog talasa?

– Mislim da bi se mogli posmatrati kao jedinstveni talas pored ostalog i zato što islam, kao misao i filozofija, jeste u znaku preporoda. Ljudi koji pripadaju islamu, pripadaju mu u cijelosti, jer je islam takva misao da nijedno polje života ne ostavlja netaknutim; ne možete biti Musliman a da niste definisan u svakom pitanju. Narodi su po obodu islamskog svijeta bili pod dominacijom stranih sila i kada vode oslobodilačku borbu, oni to redovno čine pod zastavom islama.

– Vredni li to i za Bosnu i Hercegovinu.

– Ne! Naša se partija zauzima za stvaranje građanske republike i baš sam u Kladuši pozvao sugrađane Srbe i Hrvate da nam se pridruže u borbi za stvaranje građanske republike. Ništa nas ne može bolje povezati od građanske republike jer ne možemo od Bosne praviti nacionalnu državu. Neka Srbija i Hrvatska idu na stvaranje takvih država, mi uslova za to nemamo. Imamo samo mogućnost da ostvarimo ideal građanske republike ili građanski rat!

– Vredni li to i za Bosnu i Hercegovinu.

– Ne! Naša se partija zauzima za stvaranje građanske republike i baš sam u Kladuši pozvao sugrađane Srbe i Hrvate da nam se pridruže u borbi za stvaranje građanske republike. Ništa nas ne može bolje povezati od građanske republike jer ne možemo od Bosne praviti nacionalnu državu. Neka Srbija i Hrvatska idu na stvaranje takvih država, mi uslova za to nemamo. Imamo samo mogućnost da ostvarimo ideal građanske republike ili građanski rat!

D-7 Tajna zvana Bosna: govori, intervjui, pisma --- 1989.–1993. / Alija Izetbegović

/Priredile Nermina Šaćić, Bahrija Čehović). – Sarajevo: Stranka demokratske akcije, Centar za analitiku, dokumentaciju i komuniciranje s javnošću, 2004. – 354 str.; 25 cm/

Bosna neće biti u Velikoj Srbiji

Predizborni skup SDA

Velika Kladuša*), 15. 09. 1990. godine

Draga braćo i sestre, dragi Krajišnici, dragi prijatelji,

Počinjem ovo svoje izlaganje bismilom i molim Boga da nam pomogne i da nas uputi na pravi put.

...

Naš ideal je građanska republika. Bosna i Hercegovina kao građanska republika. Dakle, ne islamska republika, ali ne ni

socijalistička republika. Građanska, slobodna republika. To je definitivno opredjeljenje muslimanskog naroda. Ali to nije dovoljno. Zato je potreban pristanak i Srba i Hrvata, i mi ih ovdje pozivamo da nam se pridruže u naporu za izgradnju Bosne i Hercegovine kao građanske republike i demokratske zemlje.

...

Smatram da za ovo imamo pristanak ne samo muslimanskog nego i srpskog i hrvatskog naroda. Zašto imamo takav pristanak? Zato što je alternativni građanske republike, koju ovdje proglašavamo, jedino građanski rat, a nijedan razuman čovjek u Bosni ne može stajati iza takvog rješenja. Dakle, imamo dva izlaza, ili da zajednički u miru, sporazumno, gradimo građansku republiku od Bosne i Hercegovine ili da ovdje imamo građanski rat...

Na prvom zasjedanju Skupštine Republike Bosne i Hercegovine, osmog oktobra 1992. godine, istupio sam u ime Armije RBiH:

Dame i gospodo, uvaženi gosti,

...

Započeli smo odbrambeni rat sa Patriotskom ligom, MUP-om i organizovanim i neorganizovanim grupama i pojedincima i dobili najveću bitku – zaustavili strategijsko napadanje agresora, spasili RBiH i posebno spasili opstojnost i postojanje muslimanskog naroda na ovim prostorima i nakon toga prešli u strategijsku ofanzivu jer smo počeli oslobađati nove prostore i dobijati prvu veliku bitku. Mi ćemo pokoju bitku izgubiti, ali i nacistima je postalo jasno da ćemo rat dobiti, pa su u ofanzivi koja je u toku postali još bestijalniji i u svojim zločinima beskrupulozniji.

Sve je ovo bilo moguće učiniti zato što je naš građanin, naš borac, izvoriste morala i s veoma jasnim političkim ciljevima koji su od samog početka nametnutog nam rata, bili veoma jasno postavljeni:

1. Suverena, jedinstvena i nedjeljiva Republika BiH.
2. Republika BiH kao demokratska država građana koji u njoj žive. Iz ovoga, nama vojnicima slijede sasvim precizni vojni ciljevi, a to su:

– oslobođenje cjelokupne teritorije Republike BiH i definitivno vojni poraz unutrašnjeg i spoljnog neprijatelja

...

Miroslav Tuđman: Istina o Bosni i Hercegovini: Dokumenti 1991.–1995.

Poglavlje 5.

Srpsko-muslimanski «Historijski sporazum»: Muhamed Filipović – Radovan Karadžić (2. 8. 1991.)

Tekst srpsko-muslimanskog sporazuma

Suočeni sa razvojem događaja koji u sebi nose sve veću opasnost konfrontacije naša dva naroda, čiji se interesi historijski ne sukobljavaju i koji nikada nisu imali sukob takve vrste, svjesni svoje odgovornosti pred narodima koje zastupamo i svim narodima Bosne i Hercegovine i Jugoslavije, odlučili smo da u cilju buduće suradnje i mira uspostavimo i potpišemo sljedeći politički Sporazum:

1. Svjesni teškoća koje su naslijeđene i onih do kojih je doveo dosadašnji politički život poslije izbora, odlučili smo da se u duhu otvorenosti i uzajamnog poštovanja, založimo za ostvarenje istorijskih i političkih interesa naša dva naroda. Pri tome, ovo nije sporazum ni protiv koga, već za sve i kao takav biće otvoren svima koji podržavaju načelo zajedničkog života u slobodi i punoj ravnopravnosti.
2. Smatramo da osnovu takvog života čini međusobno priznavanje suverenosti pojedinih naroda i osiguranje punog teritorijalnog integriteta i političkog subjektiviteta naše Republike Bosne i Hercegovine i njenog istovjetnog ustavnopravnog položaja s ostalim republikama u zajedničkoj državi Jugoslaviji.
3. Po našem mišljenju Jugoslavija ima puno istorijsko opravdanje kao zajednička država potpuno ravnopravnih republika i naroda, te ćemo se zalagati za održanje i razvoj takve zajednice.
4. Saglasni smo da Bosna i Hercegovina treba da bude pravno-politički jedinstvena i demokratski uređena federalna jedinica, sa pravnim ingerencijama na svakom dijelu svoje

teritorije, pod uslovom da su savezni ustav i zakonodavstvo osnov pravnog sistema zemlje i garant ravnopravnosti građana, naroda i republika.

5. Izražavamo svoj interes da Hrvati u Bosni i Hercegovini žive sa nama u punoj ravnopravnosti te ih pozivamo da pristupe ovom sporazumu. Bez obzira na položaj Republike Hrvatske u ili izvan Jugoslavije, Hrvati u BiH su potpuno ravnopravan narod.
6. Međusobni odnosi građana, naroda i republika u Jugoslaviji biće uređeni u zajedničkom ustavu, uz korišćenje evropskih standarda.
7. Svjesni smo da ovaj Sporazum predstavlja tek političku i historijsku osnovu za naš trajan i miran zajednički život. Međutim, ovakav politički dogovor otvara prostor za nalaženje najkonstruktivnijih i najracionalnijih rješenja na planu funkcionisanja saveznih odnosno zajedničkih organa: monetarnog sistema, jedinstvenog tržišta, jedinstvenih oružanih snaga, kao i spoljnih poslova.
8. Isto tako, smatramo da je optimalna jugoslovenska zajednica ona koja obuhvata svih šest republika i sve narode koji inicijalno konstituišu takvu zajednicu. Svako istupanje iz takve zajednice, onih naroda i republika koje to žele, podrazumijeva postizanje sporazuma o tome i pružanje garancije za realne interese svake od članica u odnosu na druge.

Miroslav Tuđman: Istina o Bosni i Hercegovini: Dokumenti 1991.- 1995. / Zagreb, Slovo M, 2005.

FAKSIMIL ZAKLETVE SA POTPISIMA

104

ZAKLETVA

Zaklinjem se Allahom Dželešanuhu da ću uvijek, u svako vrijeme i na svakom mjestu, braniti sve interese muslimanskog naroda, i sve... (nečitke dvije riječi op. IL.) po cijenu vlastitog života!

Također se zaklinjem da ću braniti slobodu i integritet države Bosne i Hercegovine, jedine moje domovine, čije su granice istorijske, trajne i nepovredive!

U to ime prihvatam sve obaveze koje proistaknu iz potreba organizacije za ostvarenje pomenutih ciljeva.

POTPIS:

Sarajevo, 17.04.1991. godine

Safet Hadžić

... Kapidžija

... (op. IL.)

Ovo je jedno od svjedočanstava da su patriote ove zemlje pravilno ocijenili šta se sprema.

ZAKLETVA

Zaklinjem se Allahom Dželešanuhu da ću uvijek, u svako vrijeme i na svakom mjestu, braniti sve interese muslimanskog naroda i sve...(nečitke dvije riječi op. IL.) po cijenu vlastitog života!

Također se zaklinjem da ću braniti slobodu i integritet države Bosne i Hercegovine, jedine moje domovine, čije su granice istorijske, trajne i nepovredive!

U to ime prihvatam sve obaveze koje proistaknu iz potreba organizacije za ostvarenje pomenutih ciljeva.

POTPIS

Safet Hadžić

? Kapidžija

Slijedi još sedam potpisa(op. IL.)

Sarajevo, 17. 04. 1991. godine

PATRIOTSKA LIGA

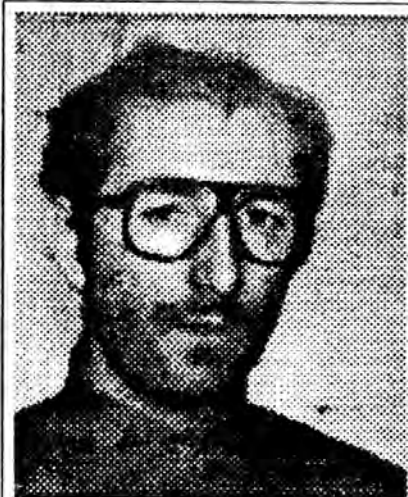
Patriotska liga imala je historijsku ulogu u organiziranju naroda na općenarodni otpor protiv srpsko-crnogorskog agresora, bivše JNA i četničkih hordi. Liga je prva, vizionarski, u praskozorje agresije na Sloveniju, Hrvatsku i Bosnu i Hercegovinu i neviđenog genocida nad bošnjačkim narodom, stala na čelo patriotski orijentiranih rodoljuba, organizirala i povelala sudbonosnu borbu. Duh

PL-e i danas se osjeća kod većine građana i velikog broja boraca Armije R BiH. Taj duh ne smije nestati, on se mora pohranjivati i prenositi na buduće generacije. Naši borci koji su dali živote protiv okrutnog neprijatelja, naši šehidi nam neće oprostiti, ako ne nastavimo borbu za slobodnu, nezavisnu i cjelovitu Republiku Bosnu i Hercegovinu. Mi im to obećavamo. Garantiramo im da ćemo duh PL-e njegovati i vječno čuvati.

OTAC PATRIOTSKE LIGE

Gospodin Izetbegović je, i pored tadašnjih neprilika, uspio okupiti Bošnjake, prije svega formiranjem Stranke demokratske akcije, a kroz ostale oblike mobilizirati na otpor agresoru. Nukleus prvih vojnih formacija bila je Patriotska Liga

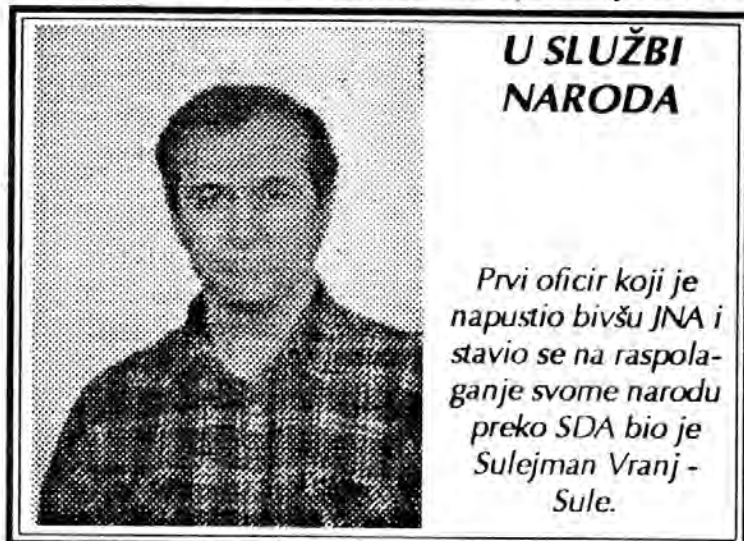
ČOVJEK OGROMNIH ZASLUGA

Sve ono što je Hasan Čengić uradio za Patriotsku ligu i državu Bosnu i Hercegovinu tek će se saznati

Patriotsku ligu je formirala, organizirala i naoružavala Stranka demokratske akcije. Liga je vojno krilo SDA, a nastala je iz vojno-političke organizacije formirane 31.03.1991. godine, dok njeni korjeni sežu još iz kluba SDA "Herceg-Bosna", formiranog krajem 1990. godine. Otac Patriotske lige je osnivač SDA i Predsjed-

nik Predsjedništva R BiH gospodin Alija Izetbegović. Čovjek koji ima ogromne zasluge u organiziranju i radu PL-e je gospodin Hasan Čengiđ. Nezaobilazno ime u osnivanju i radu PL-e je i rahmetli Safet Hadžić. Naziv "Patriotska liga" nastao je u okrilju SDA, u dogovoru gospode Hasana Čengiđ, dr Rasmira Mahmutćehajića, kao i drugih. Prvi oficir koji je napustio bivšu JNA i došao u centralu SDA je Sulejman Vranj - Sule.

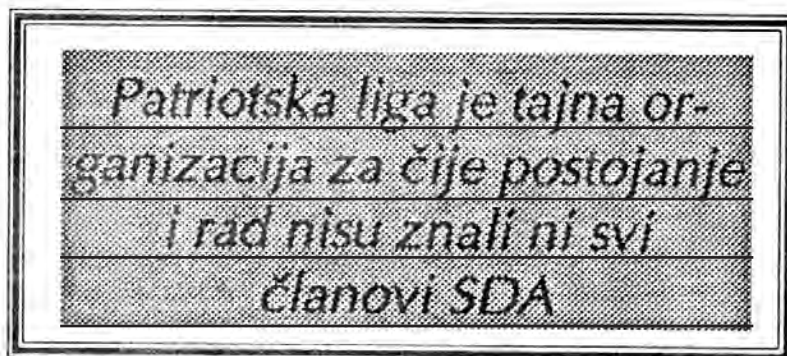

U SLUŽBI NARODA

Prvi oficir koji je napustio bivšu JNA i stavio se na raspolaganje svome narodu preko SDA bio je Sulejman Vranj - Sule.

Pobjedom SDA na izborima 1990 godine, bošnjačkom narodu prvi put je omogućeno da se, proučavajući historiju upozna sa svojom prošlošću, pretpostavi šta ga očekuje, i da se što brže organizira. Prije agresije na Sloveniju bilo je jasno da Srbija i Crna Gora imaju teritorijalnih pretenzija i prema Bosni i Hercegovini. Nacionalšovinističke

postavke "Memoranduma" SANU, izlaganje moštiju cara Lazara, podsjećanje na kosovski boj, manifestacije na Gazimestanu, prizivanje srpskih svetaca i junaka, otkopavanje zajedničkih grobnica, javne sahrane, javne liturgije, pjevanje nacionalističkih i šovinističkih pjesama, guslarske večeri i slično, upozoravale su na opasnost koja se nadvija nad BiH, a posebno nad Bošnjacima.

Bivša JNA vršila je ozbiljne pripreme za ostvarivanje plana etničkog čišćenja u Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini i stvaranju uslova za "Veliku Srbiju". Između ostalog, znatno je

smanjen broj obveznika Teritorijalne obrane, s tendencijom da se ona ukine (broj obveznika TO smanjen je sa 7 na 1,8 procenata), dok je oružje stavljeno pod kontrolu i u skladišta bivše JNA. Ukida se i komanda 7. Armijske oblasti, koja je bila nadležna za jedinice na teritoriji BiH, dok se sva komanda koncentriše u vojnim centrima smještenim u Beogradu, pod plaštom formi-

Poglavlje 34.**Direktiva Glavnog štaba Patriotske lige BiH za odbranu suvereniteta Republike Bosne i Hercegovine (Sarajevo, 25. 2. 1992.)***

«Neprijatelji (snage dezintegracije BiH) svojim dosadašnjim vojno-političkim djelovanjem u velikoj mjeri su uspjeli narušiti sistem vlasti i stvoriti uporišta na određenim prostorima, čime su stvorili uslove za potpunu dezintegraciju bosanskohercegovačke vlasti i cijepanje teritorija BiH.

Glavna uporišta snaga dezintegracije su u banjalučkoj regiji, istočnoj i zapadnoj Hercegovini i dobojskoj regiji, a glavni nosioci su SDS sa jugoslovenskom armijom i ekstremno krilo HDZ.

U svojim dosadašnjim aktivnostima uspjeli su: ostvariti puno političko jedinstvo SDS-a i JA, stvoriti paralelne organe vlasti na cijelom prostoru BiH, formirati komande, štabove i jedinice, uspostaviti djelimično sopstveni informativni sistem i izvršiti dislokaciju materijalnih rezervi za svoje potrebe. Reorganizacijom JA na cijeloj teritoriji BiH došlo je do velike koncentracije JA, a dolaskom Plavih šljemova ta koncentracija će biti još veća.

Ukupne snage neprijatelja su:

- JA: šest korpusa KOV (sarajevski, banjalučki, tuzlanski, bihački i dijelovi kninskog i titogradskog korpusa), vjerovatne jačine 2-3 korpusa KOV i jedan ojačani VAK
- snage SDS-a (jačine 80.000–120.000 ljudi)
- ekstremne snage HDZ-a (jačine jedna do dvije brigade)

Osnovni cilj dejstva ovih snaga je podjela teritorije BiH i priključivanje matičnim (nacionalnim državama). Ostvarivanje ovog cilja težiti će da ostvare u dvije etape: u prvoj etapi stvaranje nacionalnih konfederalnih jedinica u BiH, a u drugoj priključenje istih Velikoj Srbiji i Velikoj Hrvatskoj.

Do početka opštih dejstava očekivat je: dalje intenziviranje psihološko-propagandnih dejstava na zaoštavanje međunacionalnih odnosa, izvođenje diverzantsko-terorističkih dejstava, izazivanje socijalnih nemira, sabotaza, kidnapovanja i atentata na najistaknutije ličnosti muslimanskog naroda. Sa otpočinjanjem opštih dejstava očekivat je snažnu avio i artiljerijsko-raketnu podršku po svim rejonima.

2. Naše snage su organizovane u Patriotsku ligu BiH u formacije od voda do odreda i brigade, ukupne jačine 120.000 ljudi. Sa otpočinjanjem borbenih dejstava očekivati je veći priliv dobrovoljaca, pripadnika MUP-a BiH, pripadnika JA, kao i snaga muslimanskog naroda van teritorije BiH, što bi povećalo jačinu naših snaga na oko 150.000 ljudi. Osnovni zadatak snaga PL BiH je zaštita muslimanskog naroda, očuvanje integriteta i cjelovitosti BiH, kako bi se obezbijedio i ubuduće dalji zajednički život svih naroda i narodnosti na državnoj teritoriji BiH. Sa otpočinjanjem borbenih dejstava izvršiti zaštitu stanovništva i istovremeno zatvaranje glavnih pravaca koji vode na teritoriju BiH, uz masovnu primjenu rušenja, zaprečavanja, a unutar

Republike određenim snagama, brzim i energičnim dejstvima blokirati i zauzeti vojne objekte (skladišta naoružanja, municije i MES i kasarni), a potom što prije naoružati formirane jedinice, dalje nastaviti planirana dejstva, u cilju stvaranja što većih slobodnih teritorija i obezbjeđenje funkcionisanja legalnih organa vlasti. Posebnu pažnju pokloniti izvlačenju i obezbjeđenju stanovništva iz ugroženih područja.

3. Sa otpočinjanjem dejstava pozvati narod Sandžaka, Kosova i Makedonije da se solidarišu sa našom pravедnom borbom i odmah otpočnu borbena dejstva u cilju vezivanja snaga neprijatelja i slabljenja njegove udarne moći na prostoru BiH. Istovremeno uspostaviti kontakt, saradnju i koordinaciju na zajedničkim dejstvima sa hrvatskim narodom u BiH protiv zajedničkog neprijatelja. Na međunarodnom planu pozvati progresivnu svjetsku javnost da zaštiti bosanskohercegovački suverenitet.

4. Odlučio sam, uz angažovanje svih snaga Patriotske lige BiH, u sadejstvu sa susjedima, brzim i energičnim dejstvima zatvoriti glavne pravce koji izlaze na teritoriju BiH, a posebno iz doline Drine i Sutjeske. Istovremeno po unutrašnjim pravcima, izvršiti zaprečavanje i posjedanje pogodnih položaja za odbranu naroda BiH, sa težištem na pravcima koji vode iz šireg regiona Banje Luke i istočne Hercegovine. Određenim snagama, brzim i energičnim prepadnim dejstvima zauzeti skladišta i magacine municije, MES-a i naoružanja JA, blokirati kasarne, sprečavati prodore i širenje neprijateljskih dejstava na cjelokupnom prostoru BiH. Po stvaranju povoljnih uslova preći na šira ofanzivna dejstva sa ciljem razbijanja, uništenja i protjerivanja neprijatelja sa teritorije BiH. Glavne snage imati u Centralnoj Bosni, a pomoćne u cazinsko-prijedorskom i regionu Tuzle...»

---

* Sefer Halilović: Lukava strategija, Sarajevo: Maršal, 1977., str. 164-169: «Sedmog i osmog februara 1992. godine, u selu Mehurići kod Travnika, održano je vojno savjetovanje koje će kasnije ponijeti epitet istorijsko, a na kome su se sastali komandanti regionalnih štabova i dio Glavnog štaba Patriotske lige BiH. Cilj savjetovanja bilo je usaglašavanje planova po regijama i podjela zadataka za naredni period. Priprema ovog skupa počela je krajem 1991. godine, kada sam svim štabovima na terenu poslao uputstvo: Zadaci RVŠ. Bio je to dokument kojim su, pored ostalog, udareni i temelji domaćoj namjenskoj industriji. Kada smo se sastali, podnio sam uvodno izlaganje o tadašnjoj vojnoj i političkoj situaciji i procjenu i ocjenu buduće strategije. Osnova ovog izlaganja na savjetovanju je prihvaćena i sažeta u prve dvije tačke najvažnijeg dokumenta PL-a: Direktive za odbranu suvereniteta Republike Bosne i Hercegovine. Izlaganje i izvještaj komandanata, neposredna razmjena mišljenja i saznanja, kompletirali su ovaj dokument koji je završen 25. februara, u Sarajevu. U pripremi i realizaciji dokumenta, kao i u vođenju skupa u Mehurićima, kao savjetnici su mi pomagali Rifat Bilajac i Zičro Suljević. No, Direktiva je moj ručni rad: u rukopisu je i umnožena, tek kasnije prekućana i dostavljena komandantima regionalnih štabova.»

Općina Grude
Hrvatska demokratska zajednica Grude

Grude, 19. veljače 1992.

PREDSJEDNIŠTVO HDZ BiH

S A R A J E V O

PREDMET: Zaustavljanje stava o referendumu

Svjesni važnosti vremena u koje se našizimo, osjećamo potrebu hitnog, definitivnog i djelotvornog izjašnjenja i zauzimanja jasnog stava povodom zakazanog referenduma o statusu BiH.

Hrvatska demokratska zajednica, politička stranka kroz koju će hrvatski narod Herceg-Bosne eksplicitno izraziti svoju volju i iskonske težnje, mora i ovoga puta, odlučno - preko svog najvišeg organa, jasno i pravodobno iskazati konačni stav o referendumu.

Sveukupna aktivnost stranke u svezi ovih problema, dobila je svoj jasní izraz u predloženom referendumu kao pitanju u okviru 9. veljače ove godine. Očito je, da sadržaj ovog predloženeog pitanja jest rezultat životnog povijesnog iskustva hrvatskoga naroda ovih prostora bivših Jugoslavija, kao i realne i pravde želje za onakvim saživotom u BiH, u kojem će biti zaštićeni nacionalni interesi svih suverenih naroda. Stoga predloženo pitanje zahtjeva i predviđa konkretno i jasno definiranu poveranost, kroz kantone.

S obzirom da je ovo predloženo pitanje rezultat kontinuiteta političke borbe našega naroda, odnosno ujedinih legitimnih predstavnika, odstupanje od njega ujednae bi bilo i nastajanje od nacionalnih zahtjeva zaštite nacionalnih interesa, ispod kojih se ne smije ići, ovdje i sada. Isto tako, u svrhu principijalnosti i digniteta stranke, ne može se dovoditi u sumnju činom definirani, gotovo jednoglasno usvojeni stav.

U vrijeme neumljivo teče, pa je potrebna odluka - radi očuvanja hrvatskog nacionalnog korpusa i hrvatskog prostora u cjelini, jasno se opredijeliti prema zakazanom referendumu.

Samo tako možemo očekivati, da će i ovaj prigodan jedinstvena i jasno izražena volja našega naroda jedinom dobiti i službenom potvrdu, od čega će svakako biti i perspektiva naraštaja, koji će živjeti u punom dostojanstvu i perspektiva dužno štovanje,

Predsjednik HDZ Grude
Zoran Zorić

Predsjednik SO Grude
Jozo Marić

NAPOMENA: ovaj dopis poslan je i u Općinu Grude, Općinske odbore HDZ u BiH, Središnjicu HDZ u Zagreb, Republiku Hrvatsku, Izbornu komisiju BiH, Evropskim promatračima, vrhovništvu stranke HDA i ostalim odgovarajućim institucijama.

Alija Izetbegović: Govor na zatvorenoj sjednici SDA nakon povratka s Lisabonskih pregovora, 25. veljače 1992.

Svoja stajališta o Lisabonskoj izjavi i pregovorima, **Alija Izetbegović** je objasnio na zatvorenoj, proširenoj sjednici Glavnog odbora SDA koja je održana **25. februara 1992.** godine u Domu milicije u Sarajevu

Izetbegović: Prije svega da vas obavjestim jer se pogrešno interpretira ono što smo mi u Lisabonu uradili, mi nismo nikakve odluke tamo donijeli, mi nismo nikakav dogovor postigli, naime, mi nismo ništa potpisali, mi smo nakon dvodnevni razgovora o kojima ću vam reći okolnosti, kako su se odvijale, i neke možda nepoznate za vas činjenice. Nama je Kutiljero koji vodi sastanak a uz njega imaju još dvojica ljudi, jedan je Portugalac Goreš koji je inače neki konzul u Parizu i Darwin, Englez. Njih trojica su bili ispred Evropske zajednice, s tim što Kutiljero vodi taj sastanak kao zamjenik predsjedavajućeg, dakle ne u svojstvu nekog Portugalca ili portugalskog funkcionera nego u svojstvu funkcionera Evropske zajednice.

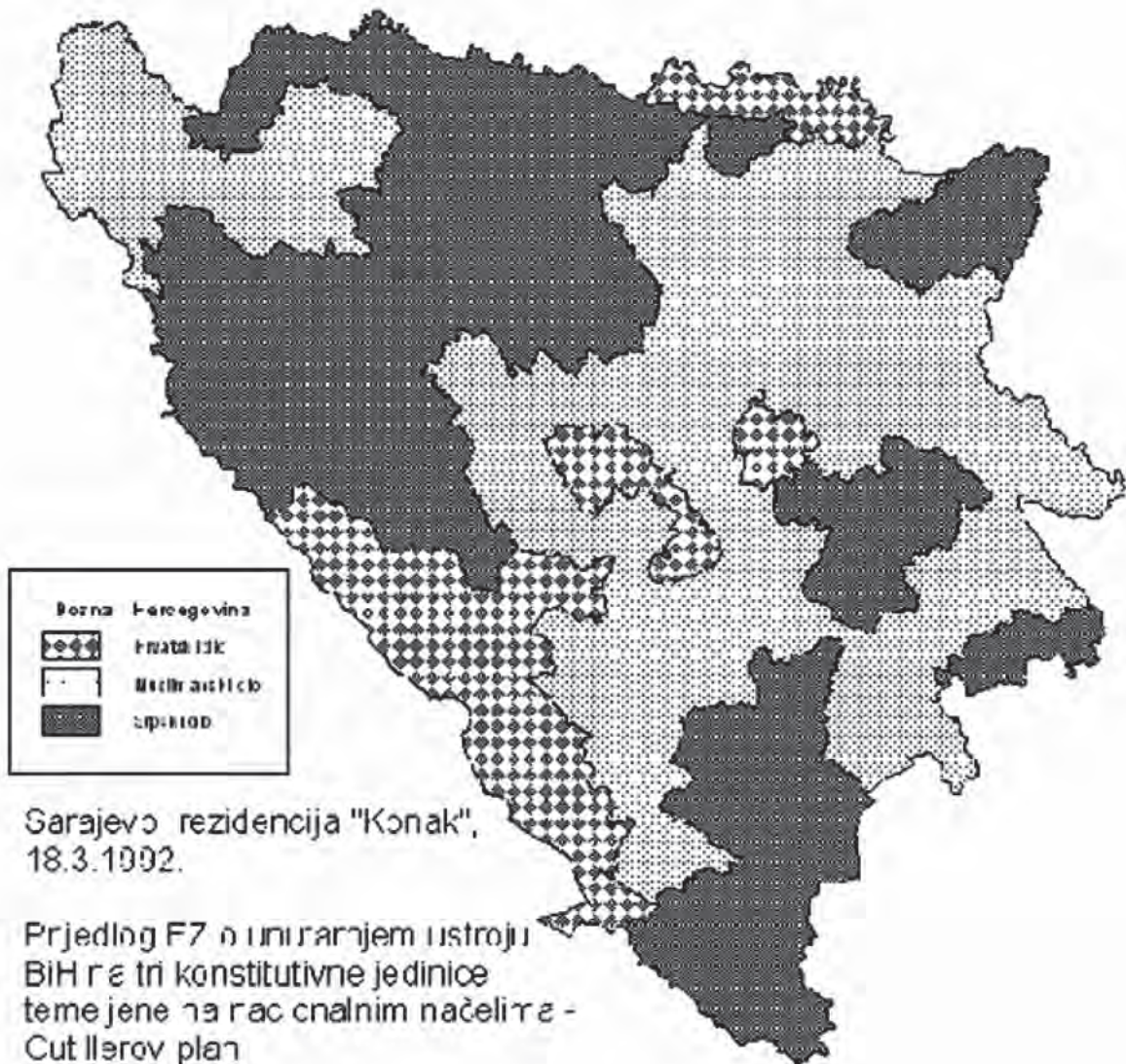
Dakle, na tom sastanku koji je trajao dva dana, jedno popodne intenzivnih razgovora jedno četiri-pet sati i sutradan jedno pet do šest sati, negdje do otprilike tri popodne, od devet do tri. Mi smo nakon prvog dana razgovora, navečer, od Evropske zajednice dobili jedan papir, prvu verziju mi imamo, mi smo dobili dva papira tamo, ja sad govorim o prvom papiru koji smo dobili prve večeri koji nas je jednostavno ako ništa drugo da ne kažem konsterniro ali dobro začudio. Taj papir je predviđao konfederalno uređenje Bosne i Hercegovine i došao je na naše čuđenje od strane Evropske zajednice, ne kao prijedlog nekih od ovih partnera, nekih od ovih stranaka, nego obrnuto baš od Evropske zajednice. To je bilo negdje iza večere, zapravo za vrijeme večere je bilo najavljeno da ćemo dobiti taj papir, poslije večere taj papir je podijeljen. Mi smo se vratili u hotel i čitali taj tekst i ostali smo jedno tri četiri sata. Kao što znate, kad kažem mi, mislim na sebe, profesora Mahmutčehajića i Harisa Silajdžića, nas trojica smo predstavljali našu delegaciju tamo.

Nakon čitanja papira nastala je jedna prilično neprijatna situacija, nismo znali šta da činimo, osjećali smo se pritisnuti uza zid, jer jednostavno, znali smo, da taj papir odgovara i Srbima i Hrvatima u cijelosti a da nama nikako ne odgovara. Naime, uglavnom ne odgovara, ne znam da li bih mogao reći baš nikako ali sadržavaju nekoliko vrlo nezgodnih odredaba.

Nakon duže diskusije i pošto smo popričali sa HDZ-om, negdje oko ponoći, mi smo se razišli . . .

. . . Ono što je najnezgodnije u tome bilo to je jasna konfederalna opcija Bosne i Hercegovine, takve nezavisne ali konfederalne Bosne i Hercegovine, jer je tamo stajalo Bosna i Hercegovina će se sastojati iz tri "status" - "države". I dalje je bilo odredaba, bilo je predviđeno da Sarajevo bude eksteritorijalno, . . .

Cutellerov plan

Izvor: Vesnik, 19.3.1992.

Hrvati prvi potpisali – Izetbegović potpisao, pa porekao

Cutellerov plan

19.03.1992.

40. Cutelleirov plan: Tekst izjave o načelima za novo ustrojstvo

Bosne i Hercegovine (Sarajevo, 18. 3. 1992.)*

A. Nezavisnost

1. Bosna i Hercegovina će biti država sačinjena od tri sastavne jedinice, temeljene na nacionalnim načelima i vodeći računa o gospodarskim, zemljopisnim i drugim kriterijima.
2. Bosna i Hercegovina će zadržati svoje sadašnje granice i niti vlada Bosne i Hercegovine, niti vlade sastavnih jedinica neće poticati ni podupirati težnje prema bilo kojem dijelu njezina teritorija od strane susjednih država.
3. Suverenitet počiva u građanima muslimanskog, srpskog i hrvatskog naroda, te drugim narodima i nacionalnostima, koji ostvaruju svoju suverenost građanskim sudjelovanjem u sastavnim jedinicama i u središnjim organima republike.

B. Opća načela

1. Bosnom i Hercegovinom i njenim sastavnim jedinicama upravljat će se u skladu sa slijedećim ustavnim načelima, kako se ona razumiju i općenito provode u demokratskim državama zapadne Europe, te kako su izložena u nacrtu konvencije o kojem se raspravlja na konferenciji:
  - a. Poštivanje ljudskih prava kao najviših mjerila predviđeno u nacrtu konvencije, poštivanje privatnog vlasništva, tržišne privrede i slobodnog poduzetništva;
  - b. Opće i jednako pravo glasa, slobodni izbori i tajno glasanje;
  - c. Sloboda za političku i sindikalnu djelatnost;
  - d. Svjetovni državni sustav s punom slobodom vjeroispovijesti, razdvojenošću crkve od države, razdvojenošću ovlasti izvršne, zakonodavne i sudske vlasti, s poštivanjem zakona i s demokratskim djelotvornim sustavom nadzora i zaštite ustavnosti i zakonitosti;
  - e. Međunarodni nadzor i jurisdikcija nad zaštitom ljudskih prava i sloboda.

... Oni nama kažu - Mi znamo šta je vaš cilj - nezavisna Bosna i Hercegovina - imate je. Njihov je cilj reorganizacija Bosne i Hercegovine, i vi to ne možete osporavati. Imajte u vidu da dva naroda to traže. Mogu vam reći da je ovo dva naroda bio glavni argument, jer, oni to nisu ali mi smo imali u vidu, u pitanju je bio referendum.

Ja ovdje iznosim naše motive i naš način razmišljanja, čime smo bili motivirani ono kasnije jedno saopštenje koje je bilo izdato da ga prihvatimo kao nešto s čime smo se eto usaglasili. Nevoljko, ali smo se usaglasili. Ja ću vam kasnije reći na što se to saopćenje odnosi jer ga ne treba miješati s ovim papirom. Naime, papir nije prihvaćen. Prihvaćeno je samo saopćenje od tri tačke. Ovo ostalo nismo prihvatili, rekli smo - to je stvar budućih razgovora.

Naime, ja sam imao u vidu i vi to imajte u vidu molim vas, i kod daljih ovih razgovora šta da radimo. Imajte to u vidu. Ako hrvatska zajednica ne izađe na referendum, referendum je propao. Imajte to stvar u vidu. Nemojte se nipošto s time kockati. Mi na referendumu moramo proći, ako ne prodemo ostali smo u bunaru i nema načina da se izvadimo za daljnjih trideset godina. Ko zna? Naime, vjerovatno bi nastala jedna faza, srozali bi se dosta duboko natrag, ko kad guraš onaj kamen, znaš onaj što kažu kako se zvao, gurate ga do vrha brda a onda vam se izmakne i odleti ponovo u dolinu, pa hajde za njim ponovo i guraj uz ono brdo. Referendum se ne smije izgubiti. ...

Ovakva Bosna kakva je danas u slučaju da prođe uspješno referendum, makar sa 55 posto, mi imamo već seriju priznanja u toku slijedeće sedmice, pa u toku one slijedeće seriju i mi smo definitivno učvrstili situaciju ovdje.

Naš rezon je ovakav bio - dobro, dajte da mi stavimo obručeve oko Bosne, da to sačuvamo, da otklonimo osnovnu opasnost a unutra nek se burka šta hoće, šta ja mogu? Pa neka transformacija, pa neke regije, pa neke nacionalne... Nek su obručevi oko Bosne definitivno stavljeni. To je bio naš rezon.

Dakle, imajmo u vidu kod ovog raspravljanja šta ćemo uraditi sada jednu stvar. Nemojte, jutros sam raspravljao s nekim ljudima , vrlo finim, dobranim ljudima i oni mi iznose samo spisak želja, nama treba to, mi trebamo to , muslimanski narod ima pravo na ovo i na ono i niko mi ne kaže kako da ro realiziramo. Zato vi ako imadnete neke prijedloge, recite mi na koji način to mislite postići . Imajte na umu jednu stvar da sve to mora ići pred ovu skupštinu. U Skupštini morate imati pristanak HDZ na svako rješenje, inače nemate većinu. Mjerite taj prijedlog, što kažu dva puta dva četiri . Mi smo neki dan referendum jedva izgurali. Mi smo imali tamo onu čistu formulu, jeste li za nezavisnost Bosne i Hercegovine . Odugovlačenje je bilo ne samo zbog odbijanja Srba, ali mogu vam reći i zbog HDZ-a. Oni su nam uzeli daljnja tri četiri sata raspravljanja, nisu htjeli da izadu na referendum. Onda su oni preformurisali, pa su stvorili ovo pitanje, pa su otišli u Livno pa su pobili vlastito mišljenje, nisu se složili sa samima sobom pa su ubacili ako se sjećate one kantone. Mislim da smo ovim sada gore, ovim uslovnim pristankom , mislim da smo hrvatski element dobili za referendum. Oni hoće sad da glasaju jer se nadaju da će u toj Bosni i Hercegovini dobiti nekakvu suverenost, nekakva nacionalna priznanja, nekakve regije itd. jer je to dio ove saglasnosti. A ta saglsnost se sastojala iz tri tačke. Prva tačka, Bosna i Hercegovina ostaje, garantuje se opstanak u nepromijenjenim historijskim i sadašnjim granicama. Druga tačka- da će se transformisati Bosna stvarajući regije , uzimajući kao osnov etnički sastav stanovništva, na etničkoj osnovi, kako se kaže. I treća tačka da će se sve ovo provoditi i sve dalje provoditi uz prisustvo i garancije Evropske zajednice. Prva i treća tačka nisu sporne, druga jest. Druga je ona koja izaziva kontroverze i razmišljanja bi li to trebalo ovako ili onako itd.

BiH zadaća za Nobelovu nagradu

Gospodine Izetbegoviću, jučer ste razgovarali sa gospodinom Bobanom u Grudama, jučer i danas sa dr Prlićem u Mostaru. Komentirajte malo te razgovore i kako doći do bolje suradnje između Muslimana i Hrvata na tlu Bosne i Hercegovine (Marinko Čavar HTV)

Mislim da ću trebati napraviti jedan mali krug da bih mogao definitivno da odgovorim na to pitanje. Naime, ja ću malo proći Bosnom ovdje, iako to nije baš preporučljivo, tako me upozoravaju moji, da govorim kakve su mi namjere, ja konačno imam namjeru obići Bosnu da bih sebi dao, prije svega, odgovor na pitanje koje su mi postavili, mada jedan dio odgovora se može već dati. Naime, naše strateško opredjeljenje je saradnja Muslimana i Hrvata na izgradnji budućnosti Bosne i Hercegovine, naravno, i Srba. Sa četnicima smo završili razgovor, ja mislim, zauvijek. Sa Srbima ćemo saradivati u onolikoj mjeri i gradićemo državu u onolikoj mjeri ukoliko tu nema četnika. Srbi će morati, naravno, odgovoriti sami na pitanje koji je procenat među njima četnika. Sa četnicima nemamo ništa osim borbe, mi ili oni. Ne mislim da su svi Srbi četnici, naravno, hvala Bogu da nisu, ali ovaj puta cilj mog putovanja je da sprovedemo, da nađemo način da sprovedemo nešto što je naše strateško opredjeljenje, a to je saradnja Hrvata i Muslimana u Bosni i Hercegovini da se izgradi jedna država na principu jednakopravnosti. Muslimani trebaju da priznaju Hrvatima sva prava koja oni imaju, i obrnuto. To je princip na kojem bi trebalo graditi Bosnu i Hercegovinu. Mislim da to načelo nije sporno. Ako to načelo nije sporno onda se to pitanje počinje polako pretvarati u jedno pravno pitanje, kako, na koji način, kakvi su to mehanizmi i kakvo je to uređenje Bosne i Hercegovine da bi zadovoljili ovaj princip. Mislim da je saradnja Muslimana i Hrvata nešto što nije sporno ni na kom nivou, pogotovo ne na nekom, da kažem, pučkom nivou, narodnom nivou. Narod zahtijeva takvu saradnju, zahtijeva da se nađe rješenje. Problemi sigurno postoje, ne treba ih kriti, jer nema ništa od toga da se problemi kriju. Da bi se nešto rješilo treba imati tačnu dijagnozu.

U čemu je stvar. Mi mislimo da malo postoji... Problemi potiču od što se, iz nečega što je bilo potpuno, na koncu, legitimno, a to je organizacija odbrane Hrvatskog naroda, otišlo korak dalje pa se počelo stvarati nešto što počinje biti država, to je ono što počinje da smeta. Sve do te granice, do te tačke, nije uopšte sporno. Nama je jasno da se u situaciji kada je država bila napadnuta, onaj dan kada je faktički rođena, jer neki računaju da je rat počeo petog, šestog aprila, u vas čini mi se da je počeo trećeg aprila, to je sve par dana gore ili dolje. Šestog aprila je Bosna i Hercegovina, kao što znate, međunarodno priznata država. Dakle, rat je tačno star onoliko koliko je stara država. Jasno, ne treba ignorirati da je prije toga bilo napada na Brod, napada na Kupresu i tako dalje, ali frontalno, masovno, agresija na Bosnu i Hercegovinu je počela, od prilike, u tim prvim danima aprila, negdje par dana ranije, negdje par dana kasnije. Država u takvoj situaciji nije mogla dati adekvatan odgovor. Mi smo bili faktički okupirani, osim malih dijelova koji su bili slobodni. Jedno

vrijeme se govorilo da je to najveća kasarna na svijetu. Okupirani od strane armije koja nije imala prijateljske namjere i koja se pretvorila u stroj za razaranje, rušenje gradova, ubijanje ljudi. U takvoj situaciji bilo je normalno da će Hrvatski narod i svako da se brani najbolje što može i na najbolji način kako može. Jer, država Bosna i Hercegovina to nije mogla da organizira u jednom kratkom vremenu. Treba primiti kao legitimno sve što je HVO ovdje uradio i bilo gdje na odbrani. Nama je smetalo što se kasnije ide korak dalje i što se iz toga pokušava napraviti država. Ukoliko to nije država i ukoliko to ostaje u granicama Bosne i Hercegovine, sva rješenja su moguća i neće biti nikakvih problema. Takve izjave imamo, i ako me pitate o razgovorima koje sam imao sa gospodinom Bobanom i danas sa gospodinom Prlićem i sa njihovim saradnicima, imamo jasne izjave da sve što se čini u tom pogledu ne dovodi u pitanje suverenost, nezavisnost i cjelovitost Bosne i Hercegovine. Ako je to tako, problema nema i ne može biti, a ako ih ima, onda su ljudi krivi, i treba uklanjati ljude koji prave smetnje da se ostvari jedno strateško savezništvo ova dva naroda, pogotovo na ovim prostorima gdje skupa žive Muslimani i Hrvati.

...

To su pitanja vojne saradnje i koordinacije vojne djelatnosti, da sae neke stvari preduprijede, da nam se ne dešavaju stvari kao što su se dogodile u Brodu. Tek kada sam došao u Zagreb, ja sam čuo za alarmantnu situaciju u Brodu. Otputovao sam u Brod, ne bih li u jednom otvorenom pokušaju da se nešto uradi, takav razvoj stvari zaustavio. Ugovorio sam sastanak sa gospodinom Tuđmanom i putovao čitavu noć za Zagreb. Vidjeli smo se sutra ujutro, dogovorili neke stvari, ali već je bilo kasno. Više se nije moglo ništa uraditi. Dakle pokušavali smo nešto, to je prvi slučaj da smo nešto probali da učinimo zajedno, ali na žalost nismo uspjeli, jer je vijest kasno stigla. Nadam se da se slične stvari više neće dešavati, sada je Gradačac ponovo u kritičnoj situaciji, pokušaćemo ovaj put da neke stvari uradimo sa više uspjeha, da se Gradačac spasi, da se spasi Jajce, i naravno Orašje i Brčko.

...

Jednog dana će se morati praviti unutrašnja organizacija BiH. Mnogi od nas misle da etnički princip nije onaj koji bi trebao da bude odlučujući, ali bi trebao da bude uključen kao jedan od kriterija. Mi ćemo nastupiti sa stanovišta da treba dati veliku važnost i težište staviti na budućnost i ekonomske odnose, mogućnost komunikacije, da se osigura neometan protok ljudi i dobara. Da ne dolazi do toga da se kaže kako se u jednoj od tih budućih regija pravi nepravda Muslimanima, hajde da mi gdje smo u većini njima to vratimo, itd. Mislimo da to treba izvesti za budućnost. Kako, to je stvar mudrih ljudi. To malo poteško ide.

I ove evropske komisije, mislim konkretno na Kutiljerovu, pala je na ispitu, očigledno stvari nisu išle. Sada u Ženevi, po sporosti sudeći, vidi se da ima mnogo poteškoća da se nađe pravo rješenje, što i ne čudi, jer Bosna je jedna komplikovana cjelina. Ko nađe rješenje za Bosnu, treba da dobije Nobelovu nagradu. Ali, ljudi će naći neko rješenje koje vjerovatno nije u našoj pameti, znanju i iskustvu.

Ponedjeljak, 28. decembar 1992. Sarajevo

569

Na osnovu Amandmana LI tačka 5. stav 3. na Ustav Republike Bosne i Hercegovine, Predsjedništvo Republike Bosne i Hercegovine, na sjednici od 24. decembra 1992. godine, donosi

ODLUKU

O IZBORU ČLANA PREDSJEDNIŠTVA REPUBLIKE BOSNE I HERCEGOVINE

I

Za člana Predsjedništva Republike Bosne i Hercegovine izabrana je dr TATJANA LJUJIĆ - MIJATOVIĆ.

II

Ovu odluku objaviti u "Službenom listu RBiH".

Broj 02-111-921/92 24. decembra 1992. godine Sarajevo

Predsjednik Predsjedništva RBiH, **Alija Izetbegović**, s. r.

Ponedjeljak, 28. decembar 1992. Sarajevo

568

Na osnovu Amandmana LI tačka 5. stav 3. na Ustav Republike Bosne i Hercegovine, Predsjedništvo Republike Bosne i Hercegovine, na sjednici od 24. decembra 1992. godine, donosi

ODLUKU

O IZBORU ČLANA PREDSJEDNIŠTVA REPUBLIKE BOSNE I HERCEGOVINE

I

Za člana Predsjedništva Republike Bosne i Hercegovine izabran je MIRO LASIĆ.

II

Ovu odluku objaviti u "Službenom listu RBiH".

Broj 02-111-920/92 24. decembra 1992. godine Sarajevo

Predsjednik Predsjedništva RBiH, **Alija Izetbegović**, s. r.

Svi naši nesporazumi

Naš prvi susret u Hrasnici, drugog decembra 1991. je zapravo bio naš prvi nesporazum.

...

Ohrabrio me je toga dana i Predsjednik sa završnim govorom, a inače sam bio jako zabrinut: kada je krajem oktobra Radovan Karadžić javno zaprijetio da će muslimanski narod nestati ukoliko Parlament izglasa suverenitet Republike Bosne i Hercegovine, sam Predsjednik je izašao za govornicu Parlamenta i rekao: «Ja ipak želim da poručim građanima Bosne i Hercegovine da do rata neće doći. Moje su prognoze zasnovane na provjerenim činjenicama. Ne treba se bojati, jer za tuču i svađu treba dvojce». On je poziciju neutralnosti promovisao još ranije, nakon razaranja Dubrovnika i agresije bivše JNA na Sloveniju i Hrvatsku, i ona se očitovala u nizu izjava. Septembra 1991. je rekao: «Ovo nije naš rat». Ti su dani prošli i sada je, valjda, već sve jasno. Ili se meni tako činilo. Rata neće biti ukoliko nosioci velikosrpske politike procijene da će ga izgubiti. U protivnom, samo može biti krvaviji. «Ukoliko se brzo ne budemo pripremili, ostvarit će se Karadžićeva prognoza», rekao sam Predsjedniku dan kasnije.

...

Objasnio sam sve što smo uradili na sarajevskoj regiji i istrajavao na tvrdnji da je neophodno postupak organizacije dovesti na isti nivo u svim regijama, a onda nastaviti sa još intenzivnijim radom. Predsjednik me gleda i pita: «A, šta ako čitav posao bude uzalud urađen? Ti ćeš, čovječe, na ovaj način mobilisati preko 50.000 ljudi». «Ne 50.000, Predsjedniče, već makar 250.000. A ako hoćete suverenu državu, taj posao nije uzaludan: dobit ćete okosnicu bosanske armije», odgovorio sam. Onda on izreče istorijsko: «Da. Nastavite da radite na teritoriji cijele republike, kao što ste uradili u Sarajevu»*. Malo zatim, dok se brisao peškirom nakon što je uzeo abdest, priznade: «Sad, kad sam sve ovo čuo i vidio, osjećam se sigurnije. Do sada, kad god sam razgovarao sa Karadžićem i njegovima i kad su me pritiskali prijateljima, imao sam osjećaj da mi, iako sjedim, i stolica i tepih klize ispod mene, kao da tle propada». Takvo raspoloženje držalo ga je prilično kratko. Istrajavao je na uvjerenju da rata neće biti.

Za Novu godinu, 1992. Oslobođenje je prenijelo njegovu izjavu: «Mislim da Armija neće napasti BiH, jer je procijenila da se silom ne može ništa učiniti». Isti list, 10. marta 1992. prenosi iz Brisela utiske Alije Izetbegovića date tamošnjem Soarou: «Oparen tragičnim iskustvom prljavog rata koji je harao Hrvatskom, jugoslovenski narod se budi iz košmara». I tada je tvrdio da rata u BiH neće biti. Ponovio je to čak i 17. marta 1992, u intervjuu listu Danas: «Prije svega o čemu vi govorite? Mislimo li na istu stvar – armija nije ono što je bila prije nekoliko mjeseci. Ona nije ni bolja ni gora, ona je drugačija, po kvalitetu, po kvantitetu, po psihologiji, pa i po namjerama i ciljevima. Armija neće okupirati Bosnu, neće

izvršiti državni udar.»

U Oslobođenju sam čitao i ovakvu Izetbegovićevu izjavu, datu petog marta 1992. godine: «Prošetajte, družite se i izađite na ulice. Ja bih htio da pozovem građane da sve ovo prime na hladnokrvan način, da ne nasjedaju na glasine i priče. Postoje snage koje žele da izazovu kaos i paniku – nemojte nasjesti tome. Situacija je pod kontrolom i mirno šetajte gradom». To svoje duboko uvjerenje, tu svoju zabludu i sam je Izetbegović kasnije priznao. Ništa ga nije moglo razuvjeriti da se sve pripreme za agresiju zapravo odvijaju naočigled svih. Njegovo uvjerenje da rata neće biti bilo je jače. Istina on je na kraju pristao na pripreme za odbranu i odobrio projekat organizacije, formacija i strategija odbrane, ali više ga nije bilo. Kao da se to njega ne tiče.

Naš drugi nesporazum izbio je oko prihvatanja Direktive za odbranu suvereniteta BiH. Kada smo je završili, i nakon nekoliko provjera podataka o brojnom stanju četničko-ustaških snaga, te razgovora o namjerama Tuđmana i Miloševića, odnosno procjene Karadžićeva, tražili smo načina da o svemu upoznamo državno rukovodstvo. «Neće Behmen ni da čuje», kaže mi Karišik sav crven u licu. Iskoristim priliku i nakon nekoliko dana upitah Behmena za mišljenje o Direktivi. Sav crven u licu lupi rukom o sto i odlučno mi odbrusi: «Sikter iz moje kancelarije. I vi hoćete ovdje rat». Ostao sam priseban, uljudno se izvinuo i kazao mu da će rata svakako biti, a da je moja obaveza, a i ljudi u Štabu Patriotske lige da na to upozorimo i da predložimo način odbrane. Oni koji prihvate ili ne prihvate, preuzimaju na sebe odgovornost. Ušutio je, a ja sam onda otišao.

...

Treći, i to ozbiljan nesporazum je bio oko uloge bivše JNA u BiH i njenog odnosa prema BiH. Da je bila u funkciji beogradske imperijalističke i agresorske politike, kao njen najistureniji i po Bosnu najopasniji dio, bilo je jasno zadnjem čovjeku u BiH, osim Izetbegoviću. Kada je počeo rat u Hrvatskoj i kada je BiH praktično, pored Vojvodine, postala osnovica za izvođenje operacija na Hrvatsku, Izetbegović je jednostavno htio da vjeruje da JNA nije mogući okupator BiH, odnosno da je njeno prisustvo u BiH čak neophodno.

Kad su bosanski Hrvati u Lišnici zaustavili tenkovsku kolonu, Izetbegović je rekao: «Meni i Tuđmanu morate vjerovati». On je tako očito mislio i onda kada je otkriveno postojanje plana RAM, u kome su naznačeni svi zadaci na realizaciji Memoranduma SANU i zapravo stvaranje velike Srbije ili kako su to tadašnji generali pravdali: Jugoslavije za narode i republike koji to žele. Tadašnja JNA, četničke jedinice SDS-a i paravojne formacije iz Srbije i Crne Gore su bile sredstvo realizacije tog plana kojim je trebalo uništiti bosansku državu i Bošnjake, odnosno muslimane kao politički faktor. Munir Alibabić – Munja i dr. Rusmir Mahmutćehajić svjedočili su u nekoliko navrata da je tadašnji bošnjački vrh do detalja o tome razgovarao,

analizirao stanje i donio nedvosmislen zaključak: sprema se po Bosnu i bosanski narod opasan rat. No, i pored toga, Izetbegović se opredijelio za sklapanje dogovora sa Armijom i dalje vjerujući u njenu navodnu neutralnost i moguću transformaciju u bosansku armiju. Da bi se 26. aprila ustanovilo da je u Sarajevu već nastradalo preko 1.000 ljudi. Dakle, dvadeset dana od početka najkrvavijeg rata. Tek tada je u Skopju, sa predsjednikom nepostojećeg Predsjedništva nepostojeće SFRJ Brankom Kostićem i u prisustvu gen-

erala Blagoja Adžića, načelnika Generalštaba već fašističke armade, potpisan dogovor o odlasku JNA iz BiH.

I, prema pisanju Oslobođenja isti dan izjavio: «Započeo je jedan proces koji će na kraju dovesti ili do odlaska JNA iz Bosne i Hercegovine ili do njene radikalne transformacije, s tim da se na kraju tog procesa ona pretvori u bosansku armiju, odnosno oružane snage Bosne i Hercegovine».

...

D-16 Jevrem Cokić: Početak kraja

Jevrem Cokić:
«Početak Kraja»,
Izdanje Srpska Knjiga,
Ruma 2008.

***

U pozadini ovakvih napada stajale su antijugoslovenski i nacionalističko-separatistički orijentisane desničarske snage, sa osnovnim ciljem razbijanja savezne države, odnosno otcepljenja i stvaranja samostalnih država sa svojom vojskom, stavljanjem struktura Teritorijalne odbrane (TO) pod svoju komandu. Na putu ostvarenja ovakvih ciljeva, JNA je bila glavna prepreka i stoga prvi objekat napada retnogradnih snaga, koje su svoju rušilačku delatnost zasnivale za nacionalni momenat u funkciji razbijanja armijskog bića iznutra.

Jačanje unutrašnjih procesa dezintegracije među jugoslovenskim republikama, koji su se ispoljavali kroz prevladavanje nacionalističko-separatističkih nad zajedničkim opštejugoslovenskim opredeljenjima i interesima, značajno su ugrožavali jedinstvo i integritet SFRJ.

Pocepanost Oružanih snaga (OS) SFRJ na TO kao republičko-pokrajinske vojske u nadležnosti rukovodstava republika i pokrajina i JNA kao zajedničke vojske u nadležnosti saveznog rukovodstva, predstavljala je opasnost po opstanak SFRJ. Postojanje dve paralelne komponente OS SFRJ (TO i JNA) sa dvojnim rukovođenjem i komandovanjem, organizovane u devet vojski (šest republičkih, dve pokrajinske i saveznu) na jedinstvenoj teritoriji, narodnu odbranu kao ključnog faktora opstanka SFRJ, činilo je krajnje složenom i problematičnom.

Krizno stanje u zemlji i vojno-strategijski položaj SFRJ nametao je potrebu dogradnje sistema odbrane, organizaciju i funkcionalnost OS na ržavnom nivou i unutar samih institucija OS. U cilju jačanja odbrambene sposobnosti zemlje, polovinom 80-ih godina Vojni vrh je pristupio reorganizaciji JNA, donošenjem plana pod nazivom «Jedinstvo». Suština reorganizacije svodila se na usavršavanje organizacijsko-formacijske strukture jedinica JNA u cilju jačanja jedinstva OS, obezbeđenja jedinstvenog rukovođenja i komandovanja OS SFRJ i smanjenja brojnog stanja vojnika u miru na 185.000.

Planom «Jedinstvo» izvršeno je ukрупnjavanje jedinica JNA, formiranjem vojnih oblasti (VO) i korpusa (K) od postojećih jedinica JNA. Od dotadašnjih Armija, čije su se zone odgovornosti, većine njih, najvećim delom poklapale sa teritorijom određene republike, formirane su VO kao strategijske grupacije, prema kojima je jugoslovensko ratište podeljeno na četiri vojišta (centralno, severozapadno, jugoistočno i vojnopomorska oblast).

***

Vojni vrh imao je zadatak da realizuje odluku o odbrani «ostatka Jugoslavije» na liniji zapadnih granica teritorija sa pretežno crpskim stanovništvom. U nameri da realizuje navedenu odluku, Štab vrhovne komande polazio je od procena situacije u Dalmaciji i Hercegovini, posebno od predviđanja mogućih događaja u skorom periodu. Planirana su određena pregrupisanja postojećih snaga u Dalmaciji i Hercegovini i dovođenje snaga sa drugih teritorija.

Počele su pripreme za realizaciju odluke o odbrani «ostatka Jugoslavije». Ključne prostorije bile su Dalmacija i Hercegovina. Krajem jula pozvan sam od generala Blagoja Adžića, koji me je kratko

upoznao sa situacijom na hercegovačko-dalmatinskom delu jugoslovenskog ratišta. Caopštio mi je odluku vojnog vrha o formiranju Operativne Grupe (OG) JNA za izvršavanje zadataka u Dalmaciji i Hercegovini, te da sam za njeno formiranje i komandovanje određen ja. Posle toga saopštio je sastav i zadatak OG, čija suština je ovladavanje prostorom Dalmacije i sprečavanje izbijanja međunacionalnih sukoba. Početak dejstva biće naknadno određen.

Moj zadatak je bio da pod hitno planiram operaciju, obrazujem komandu operativne grupe i formiram operativnu grupu koja treba da izvede operaciju u Dalmaciji i Hercegovini. Imao sam obavezu da budem nosilac organizacije sadejstva sa sastavima JNA i teritorijalne odbrane na tom prostoru koji neće ući u sastav operativne grupe, a imaće utjecaja na njena dejstva.

Komandu operativne grupe sa prištapskim jedinicama trebao sam da formiram od starešina iz Inspekcije oružanih snaga, jedinica Prve vojne oblasti lociranih u širem rejonu Sarajeva i jednog broja starešina iz Generalštaba JNA.

Borbene sastave operativne grupe formirao sam tako što su u njen sastav ušle sve zdejstvovane snage JNA i Teritorijalne odbrane na Dalmatinsko-hercegovačkom delu teritorije Hrvatske i Bosne i Hercegovine, a činile su ih Kninski korpus JNA (9. korpus) i delovi Sarajevskog korpusa (4. korpus), zatim 37. korpus (Užički) iz Prve vojne oblasti, koji je bio slobodan, Drugi korpus (Titogradski) iz sastava Treće vojne oblasti, Vojnopomorski sektor «Boka» iz Vojnopomorske oblasti i jedan deo jedinica Teritorijalne odbrane Crne Gore i istočne Hercegovine.

Razmišljao sam kojim redosledom i načinom da pristupim pripremi i izvršenju dobijenog zadatka. Opterećivala me složena i haotična situacija u Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini, ali na to nisam mogao uticati i bilo šta promeniti. Sasvim logično, izrada Plana operacije bio je prioritetni zadatak.

Po dobijanju i shvatanju zadatka i izvršenoj globalnoj proceni situacije, doneo sam osnovnu zamisao za dejstvo – ofanzivnim dejstvima kopnenim snagama sa prostora Hercegovine i Kninske krajine, a pomorskim snagama sa mora, razbiti hrvatske paravojne sastave na prostoru Hercegovine i Dalmacije i spojiti se sa snagama JNA na teritoriji Kninske krajine i zapadne Bosne. Time bi se omogućilo deblokiranje garnizona i jedinica JNA na tim prostorima, sprečilo širenje međunacionalnih sukoba i onemogućilo teror nad srpskim življem.

Zbog tajnosti priprema operacije naređeno je da u planiranju i izradi Plana operacije učestvuju samo komandanti potčinjenih korpusa. Stoga sam, pored pukovnika Ninoslava Krstića iz sastava IOS, uključio komandanta 2. korpusa (Titogradski), general-majora Eremiju Radomira, komandanta 9. korpusa (Kninski) pukovnika Ratka Mladića, komandanta 37. korpusa (Užički) general-majora Milana Torbicu i komandanta vojnog broda Krstu Đurovića, komandanta Vojnopomorskog sektora «Boka». Po upoznavanju prisutnih sa dobijenim zadatkom i osnovnom zamisli, zajedno smo detaljno procenili situaciju i formirali predlog odluke i podneli načelniku GŠ na odobrenje.

Kada je predlog odluke prihvaćen izrađen je Plan operacije, koji je predviđao da se dobijeni zadatak izvrši u dve etape.

U prvoj etapi planirano je da se snagama koje su zdejstvovane (nalaze se u dodiru sa hrvatskom paravojskom) u Kninskoj krajini nastave napadna dejstva i ovlada Ravnim Kotarima, zauzmu Zadar i Šibenik i ugrozi Split sa zapada. Delovima operativne grupe sa Kupreške visoravni ovladati širim prostorom Livna, sprečiti izbijanje i širenje međunacionalnih sukoba i ispade hrvatske paravojske prema Bosni i Hercegovini.

Po izvršenom prihvatu svežih snaga, većim delom snaga preći u napad od Igal i Trebinja ka širem rejonu Dubrovnika i prostore Popovog polja ka Jadranskoj obali, razbiti ustaške snage i ovladati južnom Dalmacijom, a delom posesti istočnu Hercegovinu u dolinu Neretve radi sprečavanja blokade garnizona JNA i izbijanja međunacionalnih sukoba.

Istovremeno ugroziti Jadransku magistralu i onemogućiti saobraćaj Jadranskim morem i duž morske obale. Onemogućiti manevar hrvatske vojske i prenošenje njihovih dejstava sa jednih na druge prostore.

Predviđeno je da se prva etapa realizuje za 7 do 10 dana.

U drugoj etapi, predviđano je da glavne snage Operativne grupe pređu u napad sa linije reke Neretve pravcem Mostar-Split, a delom snaga na pravcu Drniš-Split. Zadatak ovih snaga je bio da uz podršku vazduhoplovnih i pomorskih snaga zauzmu Split i ovladaju Dalmacijom.

Trajanje ove etape bilo je planirano 12 do 15 dana.

***

Bio sam upoznat da se delovi 37. Korpusa već nalaze u rejonima prikupljanja (komanda korpusa sa prištapskim jedinicama, 33. partizanska brigada, inženjerijski bataljon, pozadinske jedinice). Upoznat sam da će 19. i 20. septembra krenuti ostale jedinice 37. Korpusa ka Hercegovini. Rečeno mi je da će kasniti stizanje 18. partizanske divizije i 19. brdske brigade zbog teškoća u mobilizaciji.

***

Dok je trajalo prikupljanje jedinica u Hercegovini, istovremeno u Srbiji i Crnoj Gori se vršila mobilizacija jedinica koje su trebale da stignu u sastav Operativne grupe.

Jedinice 37. Korpusa locirane su u rejonu Nevesinja, Kružanja i Mostara, Drugog korpusa u rejonu Stolca, Ljubinja, Trebinja i Igal. Delovi 4. Korpusa u rejonu Mostara, 9. vojnopomorski sektor imao je svoje sastave u zahvatu priobalnog mora i na obalnom rubu. Delovi za vazduhoplovnu podršku u dolini Neretve, u rejonima stalne lokacije.

Sastav Operativne grupe bio je iz više korpusa i jedinica i sa teritorija tri republike. Od takvih sastava napraviti homogenu Operativnu grupu i motivisati je za izvršavanje borbenih zadataka nije bilo ni malo lako.

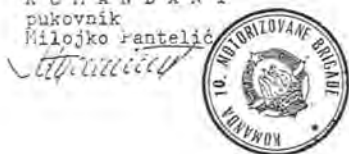
***

Blokada je počela 7. svibnja 1991. godine. Alija Izetbegović je došao 3. dan blokade, 9. svibnja.
2. Blokirana je 10 mbr. JNA koja je imala namjere:

ODOBRAVAM
KOMANDANT
pukovnik
Milojko Pantelić

VOJNA TAJNA
STROGO POUZDljivo
br. j. 01-202

ELABORAT

o mogućim varijantama upotrebe u zoni odgovornosti

- JUNI 1991. -

Varijanta br. 1: Marš-rute:

- 1.1. s.D.Malovan - Kupres - Bugojno, dužina u km 59
- 1.2. s.D.Malovan - Kupres - Bugojno - D.Vakuf dužina 51
- 1.3. s.D.Malovan - Kupres - Bugojno - D.Vakuf - Šajce dužina 75
- 1.4. s.D.Malovan - Kupres - Bugojno - D.Vakuf - Travnik, dužina 93 km.

***

Varijanta br. 2:

Marš-rute su:

- 1.1. s.D.Malovan - s. Lujica - Livno - s.Kolo - s.Jošanica - s. Stipanići - prevoj Prčvala (tt.991) - s.Girahovica - Kazaginac - s.V.Malovan - Arzano - s.Cista Provo - s.Trilj u dužini od 105km.
- 1.2. s.D.Malovan - s.Lujica - Zagoričani - Livno - s.Güber - s.Bila - s.Vrčerala - s.Lishovača - s.Rašeljka - s.Kamensko - prevoj Vukić (tt.731) - s.Jabuka, u dužini od 91 km.
- 1.3. Po dolasku od D.Malovan u s.Cista Provo moguće je produžiti ka s.Ljut - s.Sestanovac u dužini 90km.
- 1.4. Po dolasku u rejon s.Trilj - Jabuka moguće je produžiti marš ka: Sinj ili Klis.
- 1.4. a) Pravac za Sinj je - s.Trilj - s.Brnaze - Sinj u dužini 119 km
- s.Jabuka - s. Udovčići - s.Orok - s.Obrovac - sin.
- 1.4. b) Pravac za Klis: s.Trilj - s.Brnaze - s.Kraj - s.Čsoje - s.Čsoje - s.Klis u dužini od 144 km.

***

Varijanta br. 3.

Marš-rute su:

1.1. s.D.Malovan - s.Lujica - s.Zagoričani - Livno - s.Priluka - prevoj Moručina (tt.1113) - Glamoč, u dužini od 71 km.

1.2. s.D.Malovan - s.Lujica - s.Zagoričani - Livno - s.Priluka - s.Bojmunte - s.Sajković - s.Crni Lug - s.Feulje - Bosansko Grahovo, u dužini od 111 km.

***

Varijanta br.4.:

Marš-ruta za izvršenje ovog zadatka postoji jedna i to:

s.D.Malovan - s.Lujica - Duvno - s.Kolo - s.Cmerovići - s.Mesi-
novina - Posušje - prevoj Vranić (tt.901) - s.Kočerin - Lištica -
Mostar u dužini od 122 km.

Ša ove marš-rute može se očekivati da se od Posušja uputi deo
snaga ka Imotski, pravcem: Posušje - Imotski.

***

Varijanta br. 5.

Za izvršenje ovog zadatka do Prozora nude se dve marš-rute i to:

a) s.D.Malovan - Bugojno - Gornji Vakuf - Prozor - Jablanica,
u dužini od 110 km. odakle biti u spremnosti za b/d ka: Ko-
njic u dužini od 21 km i Mostar u dužini 48 km.

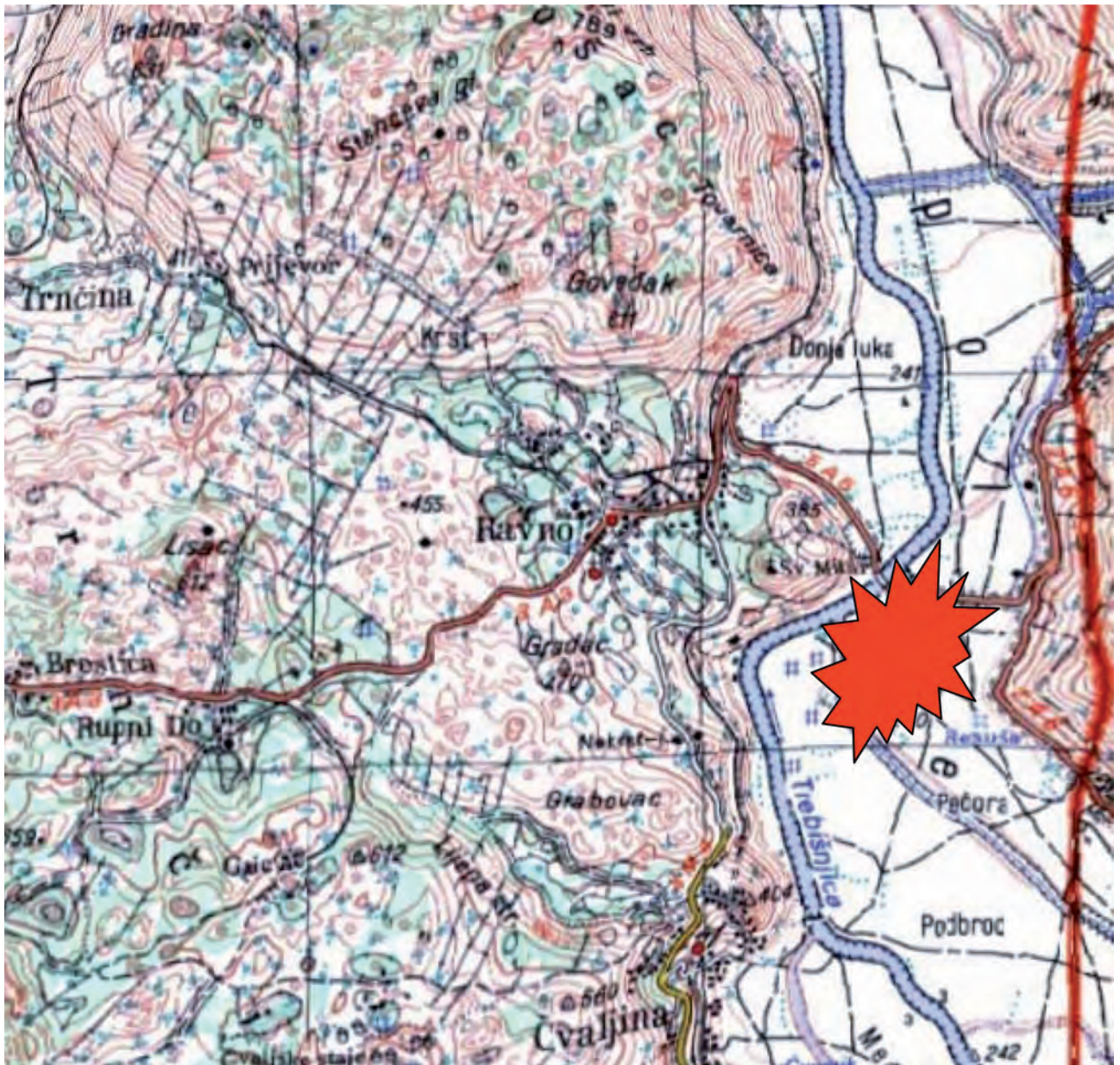
b) s.D.Malovan - s.Rilići - Zahumsko sedlo - s.Rumbci - s.Ja-
kulići - s.Međugorje - -rozor gde ulazi u sastav brigade iza
mb u dužini od 60 km.

Za izvršenje zadatka formirati 2 kolone i to:

GK: CO, 2.okb, inž. od, K-da i prištapske jedinice, mb i pozč.
FK: CO, 1.tč, K-da, 1.okb, 2.tč, poz.jed.

**Srbi napali selo
RAVNO
15.09.1991. - 06.10.1991.**

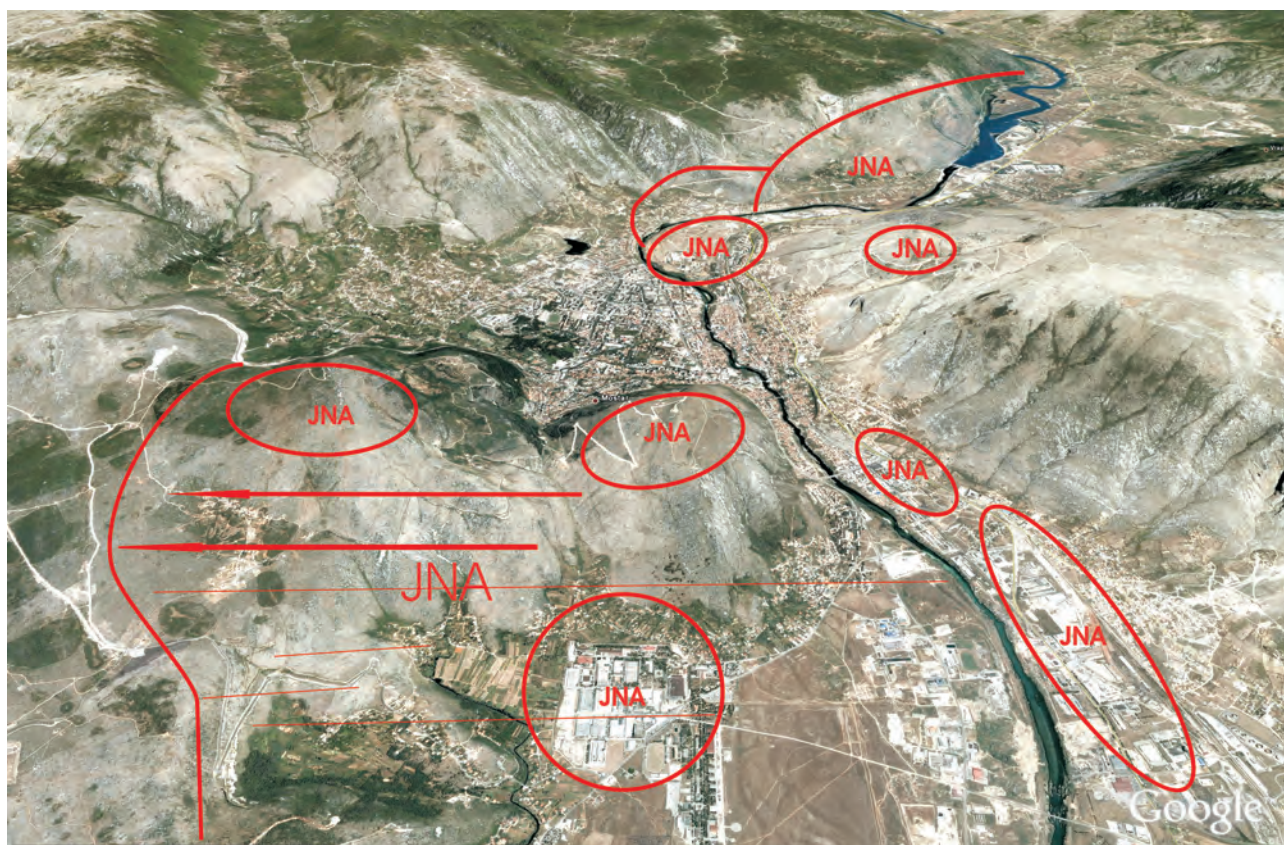

**Izjava Alije Izetbegovića
“To nije naš rat”**

Mostar 15. 5. 1992.

Protjerano stanovništvo (Hrvati i Muslimani) s lijeve obale Neretve

KOMANDA RK
20. 05. 92.
IKM MOSTAR

VOJNA TAJNA
STROGO POVERLJIVO 222-683

Prilog br.
Primerak br. 2

Komandi Mostarske br.

Zapovest k-ta Hercegovačkog korpusa za dalja dejstva

Sekcije 1:50.000 Nevesinje 1,2,3, i 4 i Mostar 2 i 4

1. Neprijatelj nastavlja sa dovodjenjem snaga iz Zapadne Hercegovine u dolinu Neretve, radi ojačanja snaga u širem rejonu Mostara.

Produžava sa napadnim dejstvima na naše položaje i objekte. Napadna dejstva su različitog inteziteta i obuhvataju veći deo zone odbrane korpusa sa svim elementima borbenog rasporeda.

Težište napada usmerio je na zapadne i severo-zapadne prilaze Mostaru, a posebno na pravcima Lištica-Mostar-; Čitluk-Krivodol-Jasenica, Čitluk-Dobro Selo – s. Bačevići.

U napadima angažuje artiljeriju, minobacače i pešadijske snage. Artiljerijom i MB dejstvuje po VP naše artiljerije i minobacača radi njihovog neutralisanja. Najintenzivnija dejstva su iz rejonu Dobro Selo, Kruševo, Ljuti Dolac, Žrnica, Borovčevina i s. Sovići.

Pešadijske snage usmerio je za napade za zauzimanje ključnih objekata na Jaseničkoj kosi i objekata Orlovac, Hum, Košaruša.

Neprijatelj je u dosadašnjim dejstvima pretrpeo znatne gubitke u živoj sili, što je bitno uticalo na opadanje morala njegovih jedinica.

Verovatne dalje namere neprijatelja su da produži napadna dejstva, zauzme ključne objekte na Jaseničkoj kosi, naruši naš sistem odbrane i stvori povoljne uslove za dalja dejstva.

Radi ostvarenja postavljenog cilja, pored angažovanja postojećih snaga u dodiru očekivati je dovodjenje snaga iz dubine, ekvivalenta 1-2 brigade.

U izvodenju napadnih dejstava, izbegavaće frontalni napad, nego će prvenstveno koristiti međuprostore i slabije branjene objekte.

Pre napada na pojedine ključne objekte očekivati je jaču koncentraciju artiljerijske i minobacačke vatre radi njihovog neutralisanja.

U zoni je očekivati ubacivanje DTG u naš raspored u cilju nanošenja nemira, dezorganizovanja komando-

vanja i nanošenju gubitaka u Š/s. U narednim dejstvima intenziviraće psihološko-propagandnu aktivnost.

2. Odlučio sam u toku 19/ i po izvršenoj demobilizaciji odbrambenih snaga Istočne Hercegovine i po dovodjenju u širi rejon aerodroma Mostar u cilju sredjivanja b/p izvršiti pregrupisanje dela snaga H korpusa, uz preduzimanje mera potpunog zaprečavanja ispred p/k i pripremu mostova za rušenje na r. Neretva stabilizovati odbranu na dostignutoj liniji i sprečiti prodor neprijatelju na pravcima: Lištica-Mostar, Čitluk-Mostar i Čapljina-Stolac. Gotovost za smenu i pregrupisanje snaga po meri demobilizacije i pristizanja ljudstva.

3. Zadaci jedinicama:

3.1. Mostarska brigada sa odTO Bjelušine i Potoci i snagama za odbranu aerodroma ladovi 171.VB i borbene grupe 63.pad.brigade i ostalih snaga u zoni organizacije odbrane i zoni: Salakovac – Ušće r.Bune – Čobanovo polje – s. Zijenlje sa zadatkom:

po izvršenoj demobilizaciji i smeni 1/1.bTO iz šireg rejonu Pijesaka formirati brigadu po formaciji i preuzeti deo položaja Nevesinjske brigade na objektima Orlovac, Kobilovača i Lice. Delom snaga sprečiti prodor snaga neprijatelja sa pravca Podveležje, Mali grad i za eventualni prihvata snaga sa novog položaja.

Mešovitu oklopnu-mehanizovanu grupu iz rejonu Tasovčića pretpočiniti Nevesinjskoj brigadi.

Granice desno; Salakovac – Zijemlje

Granice levo; ušće r.Bune, izvor r.Bunica

Isključne – Orlijev kuk

Podržava KAG Čobanovo Polje – Podveležje

KM Severni logor, IKM Jasenica

3.2. Nevesinjska brigada sa OdTO Tasovčići i OdTO Berkovići, čTO, Hodbina i oklopno-mehanizovana 10.brigada iz Tasovčića, organizuje odbranu u zoni: Isključno s.Buna – s.Klepci, Stolac, Orlov kuk sa zadatkom u sadejstvu sa Mostarskom i Trebinjskom brigadom po izvršenoj demobilizaciji i smeni jedinica sa objekata Orlovac, Kobilovača, Lice preuzeti deo položaja Mostarske brigade iz rejonu Gubavica – s.Tasovčići, stabilizovati odbranu na dostignutoj liniji, sprečiti prodor i ubacivanje neprijatelja u pozadinu i naoružavanje paravojnih formacija u zoni odgovornosti.

Granice desno: Ušće reke Bune – Izvorište Bunice. Uzduž Orlov kuk,

Levo gradina – r.Bregava uključ. Stolac.

Podržava KAG.

KM Rasadnik IKM Gubavac

3.3. KAG i dalje će vršiti podršku izvođenja odbrane iz šireg rejonu Podveležja.

VP:

Had 122 mm D-30 V.Stražnica, tt.665 s/i 700 m, jama Golubinka

ZnI: V.Stražnica – tt.675. – Krstina (tt.632 i tt. 655 – Hum (tt.457) – tt.263 (Blizanci),

RNP – širi rejon Mostar, Hum, Orlovac i s.Krivodol, Čula.

U sastav had-a ugraditi vod 2/155 mm M-1 – 3 orudja aVBR 128 mm «Plamen»

VP: s.Kričan (j.400 m), Velika K. (tt. 652), tt.675 s/z 1000 m,

ZnI: G.Opine – s.Platidol i Velika kosa (tt.652) tt.520 – Slipčiči (tt.302)

RNP: širi rejon Mostar, s.G.Jasenica – s.Miličevići.

Bat. VBR 128 mm «Oganj»: OČR u rejonu Čobanovo polje.

Orudje 130 mm i VP u rejonu Čobanovo polje.

Za sva orudja pripremiti min. 3. AZOP i to za rejon VP, Mostar, s.Goranci, VP, Dobro selo, s.Blatnica i VP, s.Salaševina, s.Pijesci.

4. Inž. obezbedjenje:

1. Težište inž. obezbedjenja imati na utvrđivanju, zaprečavanju i obezbedjenju kretanja i manevra po dubini.

Utvrdjivanje vršiti u II step. zaštite dogradnjom postojećeg sistema zaštite. Zaklone za zaštitu vršiti poluukopanog i nasutog tipa, obezbedjujući efikasnu zaštitu ljudstva i borbenih sredstava, te efikasno dejstvo. Objekte dobro maskirati.

Za svo ljudstvo izraditi zaklone sa podgrudobraskim skloništem. Zaklone raditi sopstvenim snagama. Predvidjeti rejone rezervnih položaja i pristupiti sukcesivnom uredjenju istih.

Težište zaprečavanja imati na izradi min.polja i grupa mina ispred p/k odbrane na sigurnom odstojanju. Posebno raditi m/p od poteznih mina. U slučaju nemanja dovoljno vremena m/p i grupe mina postavljati izuzetno i sijanem. Ove zadatke izvršava ljudstvo koje je zaposjelo položaje.

Istočnu obalu r.Neretve dobro zaprečiti izradom mešovitih m/p a sve mostove na r.Neretva pripremiti za rušenje, a isto rušiti po posebnom naredjenju formiranjem GZ. Pripremiti rušenje mosta u s.Buna na r.Buna. Rejon odbrane i po dubini koje organizuje Nevesinjska brigada dobro zapriječiti izradom m/p i grupa mina. Posebnu pažnju posvetiti zapreč. pravaca: s.Buna – s.Kapića avlija, Žitomislj – s.Pijesci, s.

Strmac – Stolac, s.Tasovčići – s.Klepci.

Puteve po dubini dobro zapriječiti i predvidjeti moguće dionice puta za rušenje.

U izradjenim minskim poljima ostaviti prolaze, organizovati KZS i predvidjeti sredstva za zatvaranje istih. Odrediti tačnu lokaciju m/p, uraditi zapisnike minskih polja.

Minska polja ojačati TČM postavljanjem mina na sprat. Za ove zadatke prvenstveno angažovati inž.jedinice brigade. Mjesto minskih polja preciziraće komande brigada.

KZS-u organizuje svaka jedinica za sebe.

U brigadama formirati GOP, te obezbediti nesmetano komuniciranje po frontu i dubini.

MES izuzeti iz sopstvene rezerve i dovodjenjem potrebne količine iz skladišta a utrošena MES iz rezerve odmah popuniti. Popunu vršiti po zahtevu.

5. Obezbedjenje borbenih dejstava:

a) Moralno-psihološko: preduzeti hitne mere da se sredstva iz SAO Hercegovina koje ostaje na frontu nakon odlaska v/o i vojnika i starešina redovnog sastava iz SR Jugoslavije pravovremeno, a posebno do 25.05.1992.godine pripremi za odlučni otpor fašističkim snagama i na taj način spreči prodor hrvatsko-muslimanskih snaga na prostoru Istočne Hercegovine.

b) Obaveštajno: težište imati na preduzimanju mera i aktivnosti u cilju nenarušavanja uspostavljenog sistema osmatranja i izvidjanja čime ne dozvoliti bilo kakvo iznenadjenje.

c) Bezbednost: U jedinicama i komandama preduzeti mere na otkrivanju organizatora napuštanja položaja i jedinice, prema istima odmah preduzimati energične mere sankcionisanja.

d) Pozadinsko: težište imati na zbrinjavanju p/o, opravci TMS, izvlačenju goriva, evakuaciji neispravne i suvišne tehnike sa ratišta, popunu jedinica sa MB i na pružanju pomoći u uspostavljanju sistema pozadinskog obezbedjenja vojske i stanovništva.

K O M A N D A N T
general-major
Momčilo Perišić

5.
 K O M A N D A
 HERCEGOVAČKOG KORPUSA
 Str. pov. broj 229-30
 25.05.1992. godine

SP 73/340
 26.05.92 god.

Naređenje za dalja
 dejstva, dostavlja.-

KOMANDI _____

I

Pod uticajem međunarodnih faktora sve se više usložava situacija u BiH i SRJ. Zagovara se i vojna opcija uz angažovanje delova oružanih snaga, pre svega vazduhoplovnih i ratne mornarice.

II

1. Komabinovane oružane snage sastavljene od Hrvatske vojske i paravojnih formacija sa teritorije BiH izvode b/d u dolini r. Neretva, teritoriji istočne Hercegovine i oko Dubrovnika.

Težište dejstava se na Mostar i pravce: c. Crnoglav - Stolac, s. Trebimlja - s. Ravno i s. Slano - Zavala. Po dubini snage je prikupio u rejonima Lištica, Čitluk, Ljubuški, Grude, Posušje, s. Danta Doli, p/o Pelješac i o. Šipan.

Artiljerjsku vatrenu podršku izvodi različitim artiljerijskim oruđima grupisanim u vatrene grupe sastava 2-3 oruđa, nanoseći vatrene udare ispaljivanjem 5-10 projektila i brzim premeštanjem VP-a. Dosadašnje efekte vatre uglavnom je postigao slučajnim pogocima, a ne kao rezultat izvršene korekture, odnosno obezbeđenja preciznosti i gustine vatre.

Avijaciju je koristio za izviđanje klipnim avionima i helikopterima.

Težište u daljim napadnim dejstvima očekivati je na pravcima: Mostar - Nevesinje, Crnoglav - Stolac, s. Trebimlja - s. Ravno - Popovo polje, s. Slano - s. Zavala - Popovo polje, sa verovatnim namerama: izbiti u širi rejon Stoca uz pomoć muslimanskog življa, raseći zonu odbrane Hercegovačkog korpusa i izbijanjem u Popovo polje stvoriti povoljne uslove za dalja dejstva u dubinu teritorije istočne Hercegovine.

2. Od 26.05.1992. godine sve snage na prostoru istočne Hercegovine objedinjuju se pod jedinstvenu Komandu Hercegovačkog korpusa, sastava: 23.brTO - Bilećka, 472.mtbr - Trebinjska, 10.mtbr - Mostarska, 13.mtbr - Nevesinjska, 13.map, 13.mpoap, 13. lap PVO, 13.bVP, 13.bv, 13.snb, 13.atb, PJ K-đe HK i PoB, OdTO Borci, te OdTO Berkovići-Stolac i OdTO Ljubinje koji se predpočinjavaju 23.brTO i OdTO Trebinje/472.mtb

3. Odlučio sam: nastaviti sa odsudnom odbranom na delu fronta s. Salakovac, s. Klepci, na sadašnjoj liniji odbrane 13. korpusa, stabilizovati odbranu u zoni 23.brTO, a sa 472.mtbr organizovati odbranu na liniji: s. Velja Međa - s. Trebimlja - s. Orahov Do - V. Pećina - s. Grebci - s. Kalđerdevići - Visočnik.

Cilj: sprečiti prodor neprijatelja kroz zonu odbrane i dalje kroz istočnu Hercegovinu.

4. U PVO težište imati na organizaciji VOJ-a i preduzimanju mera PVZ.

- 2 -

5. U inženjrijskom obezbeđenju težište imati na zaprečavanju i utvrđivanju na linijama organizacije odbrane.

6. U PNHBOB-u težište imati na organizaciji efikasne NHB kontrole teritorije, a lična sredstva zaštite imati u stalnoj gotovosti za upotrebu.

7. U obaveštajnom obezbeđenju težište imati na obaveštajnom radu u prikupljanju podataka o rasporedu, jačini, aktivnostima i namerama neprijatelja.

8. U protivelektronskom obezbeđenju težište imati na protivelektronskoj zaštiti veza.

9. U bezbednosnom obezbeđenju težište imati na kontraobaveštajnoj zaštiti, blagovremenom otkrivanju i presecanju svih pojava obaveštajne, diverzantsko-terorističke i druge subverzivne delatnosti. Borbenim rasporedom jedinica i angažovanjem jedinica VP, u saradnji sa snagama MUP-a, obezbediti stalnu i potpunu kontrolu teritorije.

10. U moralno-psihološkom obezbeđenju težište imati u radu na upoznavanju ljudstva sa zadacima jedinica, objašnjavanju nastale situacije ukazivanju na potrebu disciplinovanog i odgovornog izvršavanja zadataka.

Sprečiti nastajanje negativnih pojava, koje bi imale za posledicu narušavanje borbenog morala.

11. Pozadinsko obezbeđenje organizovati sopstvenim snagama i sredstvima. Težište imati na 472.mtbr i obezbeđenju jedinica na pravcu Mostar - Nevesinje, koje brane rejon Mostara.

Snabdevanje jedinica na pravcu: Mostar - Nevesinje, 472.mtbr i Od TO Trebinje borbenim potrebama vrši PoB po principu "od sebe" i kombinovano.

Osnovno održavanje vrše jedinice sopstvenim snagama i sredstvima, osloncem na kapacitete PoB-e.

Ishranu ljudstva vršiti tekućim obrokom, izuzetno po naređenju, a sve jedinice popuniti preko norme sa jednim Sd/o.

Vođom za piće jedinice snabdevati iz proverenih vodoobjekata.

U svim jedinicama i na teritoriji sprovođiti pooštrene higijensko-profilaktičke i protivepidemiološke mere zaštite.

Za dalje zbrinjavanje p/o oslanjati se na ustanove zdravstva na teritoriji: Nevesinje, Trebinje i Ljubinje.

12. Komandovanje i veze:

KM u Bileći, IKM-1 Mostar, odnosno Nevesinje, u zavisnosti od borbene situacije.

IKM-2 u s. Mrkonjići.

KM potčinjenih jedinica u dosadašnjim rejonima.

Veze komandovanja po dosadašnjoj organizaciji. Težište veza imati na žičnim i radio-relejnim vezama.

Redovne borbene izveštaje dostavljati svakog dana do 17.00 č. sa stanjem u 15.00 časova, a vanredne po potrebi, a u toku b/d prema razvoju situacije.

Dostavljeno:

- IKM-1 Mostar, IKM-2 s. Mrkonjići,
- Brigadam: Mostarskoj, Nevesinjskoj, Bilećkoj, Trebinjskoj;
- map, mpoap, lap PVO, OdTO Borci

VOJNA POŠTA

Br. 2469

Pov Br. 1189-1

28-10-1991 19 god.

ČAPLJINA

VOJNA TAJNA
POVJERLJIVO

Na osnovu naređenja pretpostavljenih komandi, a na osnovu procene o ugroženosti objekata u kasarni i kasarne, plana odbrane objekata, kao i odobrenja komandanta garnizona,

N A R E Đ U J E M :

1. Izvršiti potrebno zaprečavanje u kasarni "Miro Popara" i na izdvojenim objektima "Tasovčići" i "Čuka" postavljenjem grupa mina u pojasu do 50 metara od žičane ograde, a čitavom dužinom ograde kasarne i izdvojenih objekata. Zaprečavanje izvršiti postavljanjem nagnih i mina usmerenog dejstva, kao i ojačavanjem već postojeće žičane ograde.

2. Sve kapije kasarne i izdvojenih objekata privremeno zatvoriti i zaštititi za upotrebu, osim kapije br.1 u kasarni i po jedne kapije na objektima koje zaprečiti pokretnim preprekama. U cilju sprečavanja nasilnog prolaska kroz kapije iste blokirati različitim predmetima i materijalim pogodnim za zaprečavanje.

3. Rukovodilac radova na zaprečavanju biće kap. Mijailović Radomir sa potrebnim brojem vojnika. Po završenom zaprečavanju izraditi propisnu dokumentaciju i istu mi dostaviti na uvid.

4. U toku izvođenja radova na zaprečavanju strogo se pridržavati propisanih mera pri rukovanju sa MES i opasnim materijalima, a cilju sprečavanja povreda i zaštite zdravlja i života ljudstva.

5. Na kraju svih radova na zaprečavanju, na zadnjim granicama grupa mina postaviti table sa natpisom "MINE" ili "NE IDI DALJE". Odgovoran kap. Mijailović Radomir, o čemu me usmeno izvestiti.

6. Svakodnevnu vizuelnu kontrolu mina usmerenog dejstva u vremenu od 10.00 do 13.00 časova vršit će des. Sokolov Ljubiša sa voj. Garić Radom. Kontrolisati položaj mine, spojeve kablova i kablove, kao i protezanje istih.

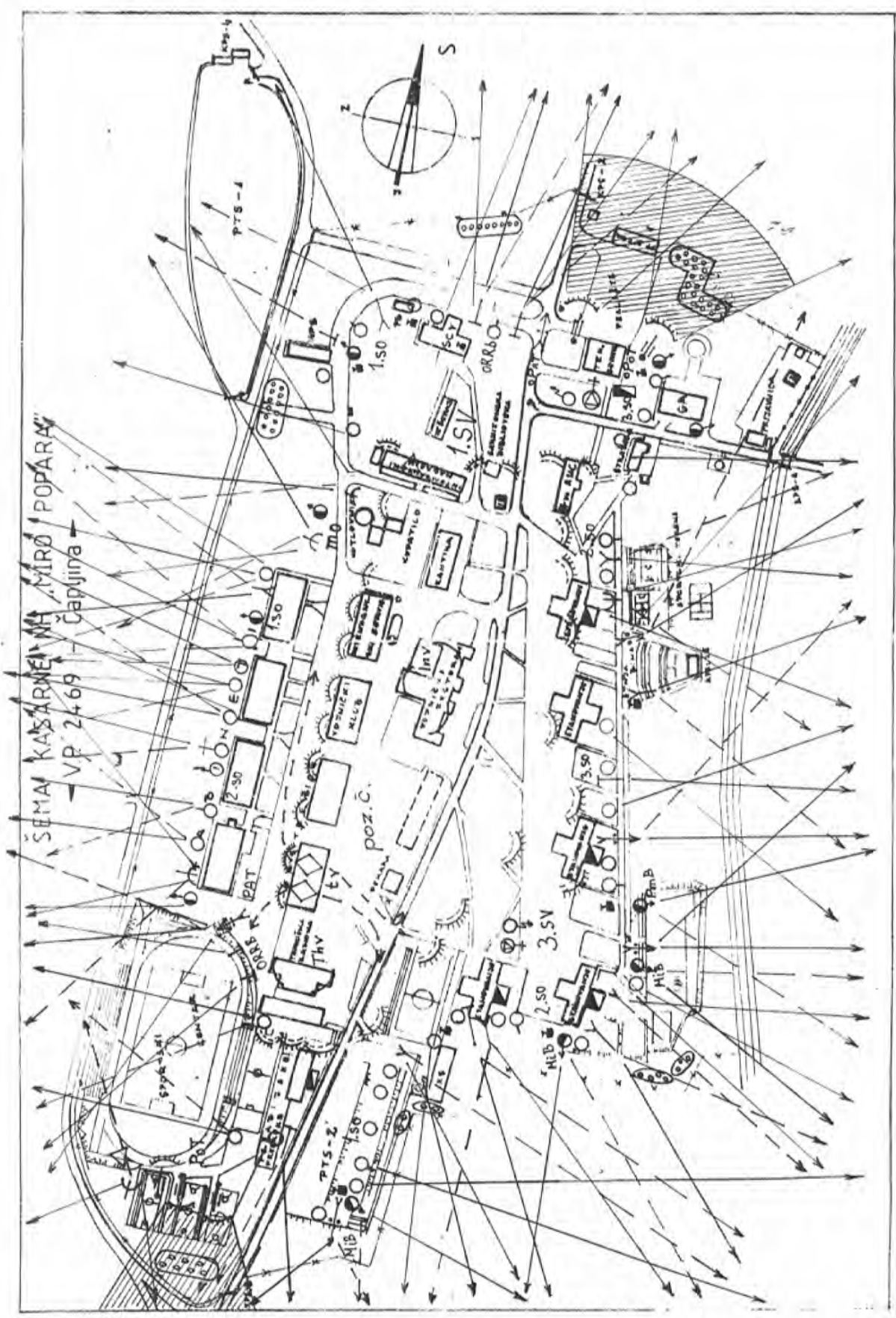
7. Ručne induktorske mašine upakovati u folijske kesice i iste mogu biti samo kod k-dira voda i odeljenja. Strogo zabranjujem spajanje istih sa krajevima kabla, osim u slučaju neposredne opasnosti po mom naređenju.

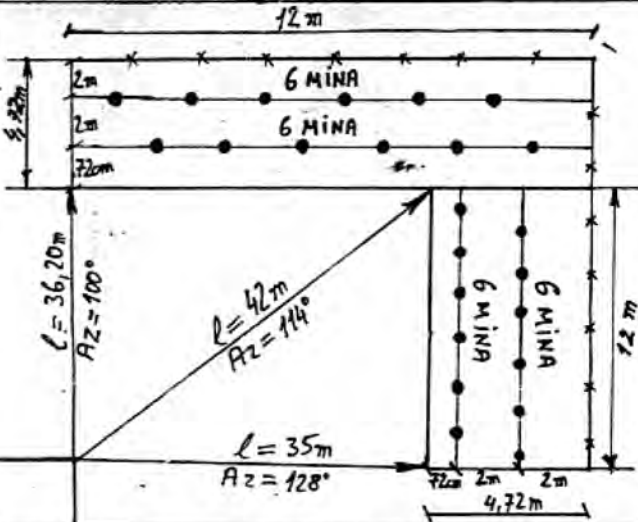
8. Na prigodnim sastancima upozoriti celokupni sastav kasarne i objekata na izvršeno zaprečavanje, kojom prilikom tačno precizirati dozvoljene staze kretanja.

9. Za sva nejasna pitanja obraćati se lično meni na tel. lokal 613.

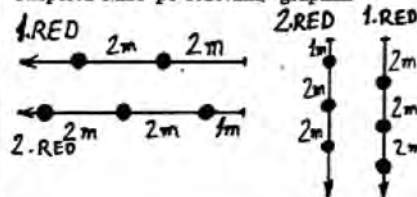

Reg. broj
Serija**ZAPISNIK MINSKO - EKSPLOZIVNE PREPREKE (MEP)**Karta MOSTAR R 1: 25000 list broj _____ koordinate X = 47 73570 Y = 47 75570Izdanje 1971.g.**A - PODACI O IZRADI**

Orijentirne tačke

Objekat br.18, betonsko igralište istočno od istog, njegova južna ivica, istočni ugao.

Raspored MES po redovima - grupama

- Vrsta MEP - količina ugrađenih MES: grupa protiv-pešadijskih mina
ukupno postavljeno 24 mine PMA-1
- Način izrade MEP: ručno, strojevim rasporedom
- Broj redova (grupa) u MEP-količina ugrađenih MES po redovima-grupama: ukupno dva reda,
u prvom redu 12 mina, u drugom 12 mina
- Podaci o prolazima u MEP: -

Rađeno u 4 primeraka i dostavljeno:1. orig. komandi korpuse2. prim. komandi 10.mtbr3. prim. komandi 1.mtb4. prim. komandir 3.mtč

Datum izrade: _____

JEDINICA: 1.mtb 10.mtbrIzradio rukovodio: kap. Mijailović Radomir

Izmenio: _____

i izvestio: _____ dana _____

B - PODACI O RAZMINIRANJU

- Način razminiranja: _____
- Ko je naredio razminiranje: _____
- Količina i vrsta MES (izvađeno-uništeno) _____
- Kome su predata izvađena MES: _____
- Jedinica koja je izvršila razminiranje: _____

Razminiranjem rukovodio: _____

Datum: _____

(im, ime i prezime)

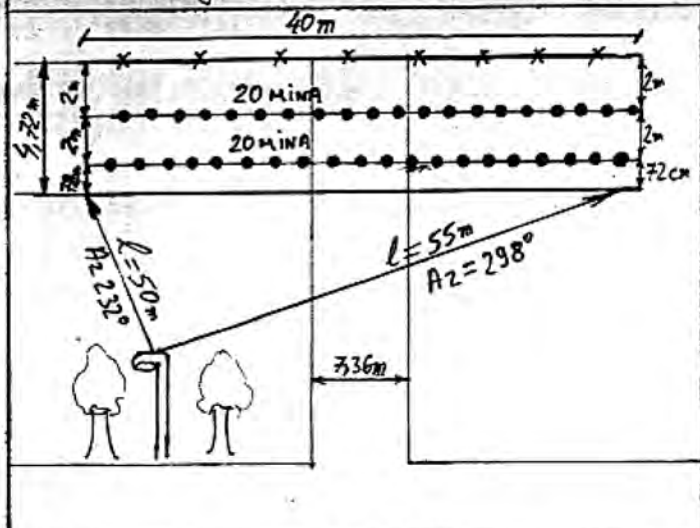

Reg. broj _____ Serija _____

ZAPISNIK MINSKO - EKSPLOZIVNE PREPREKE (MEP)

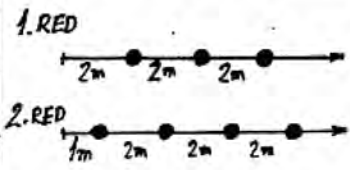
Karta MOSTAR R 1: 20000 list broj _____ koordinate X=47 7370 Y=47 4720

Izdanje 1974.g. **A - PODACI O IZRADI**

Orijentirne tačke
Metalna bandera vanjske rasvete, između dva stabla južno od početka puta ka kapiji br.4

Raspored MES po redovima - grupama

1. Vrsta MEP - količina ugrađenih MES: grupa protiv-pešadijskih mina, ukupno postavljeno 40 mina PMA-1
2. Način izrade MEP: ručno, strojevim rasporedom
3. Broj redova (grupa) u MEP-količina ugrađenih MES po redovima-grupama: ukupno dva reda, u prvom redu 20 mina i u drugom 20 mina
4. Podaci o prolazima u MEP: -

- Radeno u 4 primeraka i dostavljeno:
1. orig. komandi korpusa
  2. prim. komandi 10.mtbr
  3. prim. komandi 1.mtb
  4. prim. komandir 3.mtc
- Datum izrade: _____

JEDINICA: 3/1.mtbr 10.mtbr
 Izdatkom rukovodio: kap.Mijailović Radomir
 Izdatke izvršio: _____
 i izveo: _____ dana _____

B - PODACI O RAZMINIRANJU

1. Način razminiranja: _____
2. Ko je naredio razminiranje: _____
3. Količina i vrsta MES (izvađeno-uništeno) _____
4. Kome su predata izvađena MES: _____
5. Jedinica koja je izvršila razminiranje: _____

Razminiranjem rukovodio: _____

Datum: _____

(Ime, ime i prezime)

vojna tajna
STROGO POVERLJIV
Prilog broj
Primerak broj
"TISA"

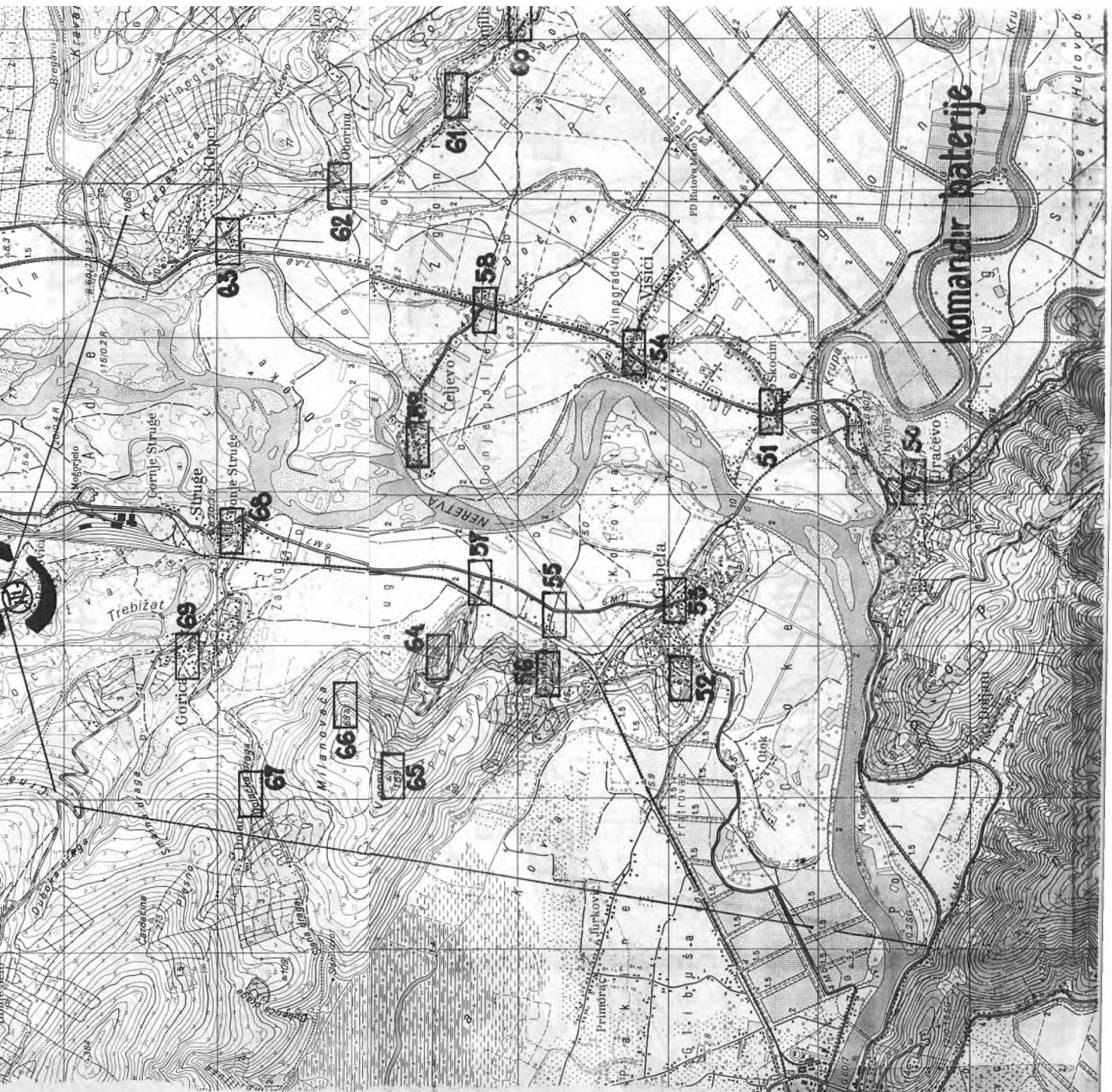
ODOBRAVAN:
KOMANDANT
kapetan I klase
Čveterković, Radoslav

PLAN DEJSTVA

baterije Topova 76 mm "ZIS"

Sr. 18. 9. 1991.

Bombardiranje tv odašiljača

Danas popodne JNA zrakoplovi bombardirali su TV odašiljač na Biokovu tako da je cijela Hercegovina i Dalmacija ostala bez radio i TV programa Zagreb. Radio Zagreb uspijevam nekako dobiti ali se veoma slabo čuje. Kažu da i to što čujemo treba zahvaliti Radio Posušju. Beograd i Sarajevo dobro čujem ali tko da im vjeruje jer su još u komunističkim rukama. Hoće li Srbi informativnom blokadom što uspjati?

...

Pe. 20. 9. 1991.

Hercegovina na nogama

U jutarnjim satima srpski i crnogorski rezervisti ulaze u Hercegovinu iz dva pravca: Trebinje, Stolac, Čapljina i Višegrad, Nevesinje, Mostar. Čapljinci postavljaju barikade u Potkosi i nedozvoljavaju ulaz rezervista u svoju općinu. Kažu da su rezervisti bez problema prošli kroza Stolac i Dubrave. Oni iz pravca Nevesinja ulaze u Mostar bez ikakva otpora, a dolazak svoj opravdavaju da dolaze kao pojačanje čuvanja aerodroma u Ortiješu. Koliko mi je poznato dosada taj aerodrom nitko nije napadao pa ne znam od čega bi ga trebalo dodatno čuvati rezervisti iz druge republike?

Neki naši stanovnici iz Gnojnica bježe u Mostar, a mnogi iz Mostara u zapadnu Hercegovinu. Mnoga poduzeća u Mostaru i sve škole prekinule su rad, a auta za autom odlaze uza Žovnicu i Kobilovaču, rijetko koje ide u suprotnom smjeru. Narod je prepušten samom sebi, nitko od vlasti ne upućuje mu nikakvu obavijest, što činiti i kako se ponašati.

Velika neizvjesnost i ratna psihoza nadvila se nad Mostar i Hercegovinu.

U zapadnoj Hercegovini civilna vlast sprema se za obranu pripremajući neku mobilizaciju. Kažu oružja se slabo ima, pokoja puška, spominju se nekakvi ruski kalašnjikovi koji vrijede kao jedna osrednja krava i pokoja ručna bomba.

Večeras je vojska prekinula TV program Sarajeva, navodno smetaju im te TV frekvencije.

...

Ut. 24. 9. 1991.

Dubravci bježe

Večeras je ponovo proradio TVZG s Biokova. Preko telefona saznajemo da Dubravci (samo Hrvati) hametice bježe u sigurnija mjesta, Čapljinu, Neum, Metković i Mostar. Tako se nažalost ponavlja jesen 1942. U narodu cijele Hercegovine uznemirenost je velika i strah.

Vojska ne poštuje odluke vlade BiH o povlačenju. Očito je da vojska nikoga iznad sebe ne priznaje nego radi što hoće. Istina, vojska ne napada civile ali ih stalno plaši pucnjavom u zrak. Danas je takve pucnjave u Mostaru bilo u 16 sati.

Aktivirani su krizni štabovi, Crveni križ, Caritas za prihvati izbjeglih iz Dubrava. Sve to slabo funkcionira pa se narod sam snalazi kako je i naučio.

...

Ut. 1. 10. 1991.

Napad na Dubrovnik

Crnogorski rezervisti napali su na Hrvatsku iz više pravaca. Iz Herceg Novog na Konavle, iz Trebinja preko Ivanjice, iz Trebinje preko Čepikuća. Iz zraka tuku avionima, a s mora topovima s brodova. Napad iako tako žestok za sada je zaustavljen. Među napadačima ima mrtvih. HTV kaže 70, srpski izvori kažu 21. I branitelja ima poginulih. Crnogorska TV kaže 400, hrvatski izvori šute. Na HTV vidi se ima oštećenih kuća i zgrada od granata i mina. Crnogorci napadaju pod isprikom da oslobode Dubrovnik od ustaša. Ovo je očit znak agresije jer barem u Konavlima nema Srba, te ne mogu ni biti ugroženi, da ih tzv. JNA treba braniti i to na ovaj način razarajući cijeli grad, biser kulture svih kategorija.

Ne. 6. 10. 1991.

Ovo nije naš rat, kaže Alija

Večeras je Alija Izetbegović proglasio neutralnost BiH u ovom ratu. „Nije ovo naš rat, ovo je rat između Srba i Hrvata“. SDS je proglasila Alijinu izjavu nezakonitom u svezi neutralnosti BiH.

Sve ovo pokazuje potpunu nemoć civilne vlasti u BiH. Stvarnu vlast drži vojni vrh u savezu sa SDS i rade što hoće. Kad im odgovara pozivaju se na Ustav SFRJ, a kad im ne odgovara pozivaju se na ustave raznih srpskih krajina i volju srpskog naroda.

...

Su. 26. 10. 1991.

Vojska traži predaju Dubrovnika

Vojska zahtijeva predaju Dubrovnika pa ga neće više razarati. Za tu varijantu su neki i od dubrovačke gospode kojoj se ne ratuje, niti ima iz nacionalnih osjećaja. Čak i Hercegovce koji su došli braniti ih, smatraju krivim za četnički napad.

U Krivodolu je došlo do pucnjave između rezervista i domaće straže. Kasnije su naša petorica došli na pregovore, no rezervisti su ih zarobili te helikopterom odvezli na Heliodrom i kasnije u Nevesinje. Istu večer su vraćeni i pušteni kućama. Te su večeri u Kruševu postavljene mrtve straže.

Ne. 27. 10. 1991.

Pomoć Dubrovniku

Danas smo u nekoliko naših župa kupili pomoć za Dubrovnik. Sudjelovale su župe Potoci, Katedrala i Polog. Skupili smo 15-ak tona hrane. Nismo se nadali da će se narod tako dobro odazvati našem pozivu, jer smo ga obznanili tek

jutros. Nismo mogli prije jer smo tek jutros obaviješteni da se pomoć može dopremiti u Dubrovnik.

Pe. 28. 10. 1991.

Otišla pomoć za Dubrovnik

U sastavu Crvenog križa priključila se i naša pomoć Dubrovniku. Maršruta koju je vojska dozvolila je: Mostar, Split pa brodom za Dubrovnik. Zar ova vojna bezočnost ne prelazi sve granice razumnog razmišljanja? Ali im moraš biti zahvalan da ikako pomoć dozvoljavaju.

...

Ne. 3. 11. 1991.

Četničke provokacije oko Mostara

Po brdima oko Mostara vršljaju rezervisti JA i izazivaju konflikte s mjesnim stanovništvom. Osobito to čine u Krivodolu i Miljkovićima gdje su uhitili 6 civila, ali su ih kasnije bez posljedica pustili. Navodno su vojnicima JA zaprijetili da će se cijela zapadna Hercegovina mobilizirati ako ih ne puste.

...

Su. 9. 11. 1991.

Pogoršava se situacija u Hercegovini

U Hercegovini zbog prisustva rezervista i njihovih provokacija situacija je svakim danom sve gora. JA čini tako lude poteze kao da joj je cilj da izazove rat a ne da spriječi incidente. Sve je moguće da se dogodi u ovoj situaciji a izgleda da će najprije ono najluđe, rat.

Ne. 10. 11. 1991.

Krv i utakmice

U Hrvatskoj bijesni rat na svim frontovima, bombardiraju se gradovi, ljudi ginu, a TV BG i SA, nevjerojatno, prenose nogometnu utakmicu. Luda vremena, kao da se izgubio osjećaj za čovjeka. Čovjek bi najradije umro da ne bude sudionikom ovih divljih vremena ili bolje reći divljih ljudi.

Po. 11. 11. 1991.

Lažna Europa

Europa i svijet, kao i u tursko doba, hvale nas, obećavaju pomoć, ali praktično ništa ne čine. Ono što gledaju u Hrvatskoj kao da se radi o nekom kaubojskom filmu, a ne o stvarnosti. Je li svijet toliko nemoćan ili je toliko potkupljiv pa neće da zaštiti nevino napadnute?

...

Su. 16. 11. 1991.

Prvi poginuli branitelj iz katedrale

U katedralnoj župi danas smo imali sprovod prvom poginulom branitelju. To je Zoran Pehar star 23 godine, poginuo kod Dubrovnika. Pokopan je na Maslinama uz veliko mnoštvo svijeta.

...

Ut. 19. 11. 1991.

Napeto oko Hutova

U Hutovu je napeto stanje. Crnogorski rezervisti bi išli dalje pljačkati, ali obrana Neuma ili bolje reći Metkovića, što se kod Hutova brani, ne daju dalje. Puškaranja su česta, no linija bojišnice se ne pomiče. Iz Hutova stari i nemoćni su iselili. Župnik je preko dana u župi, preko noći ide na sigurnije.

...

Če. 12. 12. 1991.

Prvo priznanje Hrvatske

Ukrajina je priznala Hrvatsku, ali što to vrijedi kad ni sama nije priznata?

Iz Dubrovnika je stigao naš svećenik Mijo Bosankić, po njegovu pričanju gladi velike nije bilo u Dubrovniku, ali je grad uvelike razoren.

Na mostarskoj televiziji AS bio je razgovor gradonačelnika Gagre, nekog pukovnika i predstavnika intelektualaca Bodiroke. Govorili su kako je JA miroljubiva. Samo da nije zastrašujuće stvarnosti srušene Hrvatske i Ravnoga. Srpski odmetnici ništa ne bi uspjeli da ih JA nije naoružala i stalno pomagala. Ta i slijepi vide da iza svega stoji JA.

...

Su. 14. 12. 1991.

Opet miniranje

Minirani su prošlu noć kafić Jadranka Topića, jedan od čelnika u HDZ-u te auto brata ministra obrane Doke. Još su minirane auto lakirnica S. Gagre na Buni i fotokopirnica „Canon“, vlasništvo Pere Ivankovića u Centru II. Povrijeđenih nije bilo. Ne zna se tko to radi, ali se može pretpostaviti da je JA ili SDS. Oni su odnedavno počeli lišavati slobode i napadati pojedine viđenije članove HDZ. Je li to početak srboarmijskog napada na Hrvate u Mostaru ili samo provokacija, Bog zna!

...

Pe. 10. 1. 1992.

Napad na vlak u Mostaru

Noćas su u Mostaru minirani kiosk Borba i jedan kafić. Rezervisti su kod aerodroma pucali na teretni vlak i ranili 2 željezničara, jedan musliman a drugi Srbin.

...

Ut. 14. 1. 1992.

Rezervističke provokacije

Noćas je podmetnut eksploziv pod Radio Mostar. Šteta je velika a povrijeđenih nema. Tko bi mogao stajati iza toga, teško je reći?

San Marino je priznao Hrvatsku.

Rezervisti su neovlašteno postavili nagazne mine kod Miljkovića. U to minsko polje, koje nije obilježeno niti čuvano, ušla je jedna krava i nekoliko koza i naravno nasradali. Upućen je prosvjed JA za naknadu štete.

Četnički rezervisti imaju dobre plaće od 30.000 do 50.000 YUD pa sve pokupovaše u Mostaru, osobito devize iza HIT-a na crnoj burzi. Narod se već dobro uhodao s novim srbodinarima, a kruži privatno i hrvatska valuta i smatraju je vrijednijom od srbodinarina. 1 DEM = 60 HRD = 70 YUD.

...

Su. 25. 1. 1992.

Glad na vratima

Jugodinar je opet devalvirao za 400% iako se službeni tečaj drži umjetno, na 1 DEM = 65 YUD. Prodavaonice su prazne, jer trgovcima se ne isplati ništa prodavati za dinare koji se ovako tope. Građanima bez posla prijeti glad. Situacija je na selu nešto bolja jer imaju hrane koju sami proizvode. Rezervisti sve pokupovaše. Oni imaju plaću od 30.000 do 50.000 YUD, naši radnici oko 5.000 YUD ako uspiju dobiti novac, inače im daju nekakve interne bonove koji vrijede samo u nekim prodavaonicama. Prosječna plaća republičkih delegata u Saveznoj skupštini za 1/92. jest od 60.000 do 80.000 YUD, što je više od deset puta negoli običnog radnika. Mnogi naši mladići otišli su u hrvatsku vojsku ili policiju iz domoljubnih razloga ali i zbog novčanih, jer se ovdje teško živi.

...

Ut. 28. 1. 1992.

Caritas u akciji

Biskupijski Caritas u Mostaru radi punom parom. Mnogo je sirotinje i onih koji su na rubu siromaštva. Možda tu ima ponešto i simuliranja siromaštva ili šverca ali je to teško uvijek provjeriti. U raspodjeli hrane, lijekova i robe ne ide baš sve najbolje jer organizacija nije najbolje napravljena. Česti su prigovori na diobu Caritasove pomoći po Hercegovini. Neki fratri vode svoje izdvojene karitase, neće u centralni biskupijski, jer ne bi bilo u redu kad bi sve bilo u redu. Međugorje ima svoju posebnu organizaciju prikupljanja pomoći, fra Jozo Zovko opet svoju, nitko od službene Crkve nema uvida u njihov rad i kontrolu kako i kome dijele.

...

Pe. 31. 1. 1992.

Tko što čuva?

Protekla dva dana nije bilo značajnijih događaja za Dnevnik. Što tko drži i čuva u Mostaru? Rezervisti drže obje vojarne, oba aerodroma, svoju bolnicu. Zauzeli su austrijske bunkere i tvrđave na Veleži i na njegovim obroncima (Hum, Orlovac) a vršljaju po brdu oko Miljkovića i Krivodola. Svakim danom idu na smjenu s vojnim kampanjolama i to pod punom ratnom spremom, isto tako im stalno odvoze i hranu. Svakim danom prolaze ovuda pored katedrale za Hum, dosada prema nama nisu pravili nikakve izgrede. Često i helikopteri lete, osobito noću, kažu prevoze naoružanje na brda i za Srbe u okolnim selima: Medine, Rašku Goru i Bogodol. Policija drži policijsku stanicu i po gradu pokušava održavati red.

Su. 1. 2. 1992.

Opet provokacija rezervista

U Krivodolu opet je došlo do čarke s rezervistima. Oni su pokušali proširiti svoj teren u Krivodolu ali im mještani nisu dozvolili. Došlo je do međusobne pucnjave i kažu da je ranjeno nekoliko rezervista. Zapaljena su seljanima dva stoga sijena. Na uviđaj su došli europromatrači i predstavnici vojske i civila. Kruševu su večeras u pomoć došli Širokobriježani.

Ne. 2. 2. 1992.

Svijećnica

Uobičajeni blagoslov svijeća. Narod dosta dobro dolazi na svete mise, ne samo danas nego i inače. Iako su se mnogi vratili Bogu, krstili se, vjenčali se, ispovjedili se, još uvijek ima onih koji iz bojazni to nisu učinili. Izgleda ne shvaćaju da je komunizam zauvijek propao pa za svaku sigurnost odgađaju svoje vraćanje na put vjere.

Po. 3. 2. 1992.

Topovi na Humu

Rezervisti su istjerali topove na Hum i okolna brda. Namjera im je jasna iz sudbine Ravnog. Samo tko i kako ih zaustaviti?

Ut. 4. 2. 1992.

Blokada na Balinovcu

Kao odgovor vojsci i njihovim topovima, narod i policija blokirali su izlaz iz Mostara prema Čitluku i okolnim brdima gdje su rezervisti. Nema prolaza za vojsku. Smjena i hrana može im doći jedino iz zraka helikopterom. Hoće li se vojska pokazati razumnom i povući topove s Huma, Miljkovića i ostalih brda ili će i dalje forsirati silu? Napetost je velika. U očekivanju smo ili rata ili mira. Narodu je više ova napetost s rezervistima dojadila pa mu je gotovo

svejedno hoće li zaratiti, samo jedanput da prestane ova napetost i neizvjesnost.

...

Če. 6. 2. 1992.

Uklanjanje barikada

Dogovoreno je s vojskom da se sve blokade od jučer i prekjučer uklone, samo ako vojska ne slaže da će vratiti teško oružje u kasarne.

Slovenija je uspostavila diplomatske odnose s Hrvatskom. Turska je priznala Sloveniju, Hrvatsku i BiH.

Pe. 7. 2. 1992.

Prebjeg pilota

Iz JA jedan pilot je avionom prebjegao na hrvatsku stranu. Dosada česti su bili prebjegi hrvatskih mladića iz JA na hrvatsku stranu. Hrvatski mladići iz kasarna u BiH bježe kući ili u Hrvatsku, jer vide da se bivša JNA raspala a njezinu ulogu preuzela je srpska vojska i komanda.

...

Po. 10. 2. 1992.

Ratna neizvjesnost

U Hrvatskoj još nema pravog mira, dok se u BiH stanje ništa ne poboljšava. Dobiva se dojam da Srbi u Hrvatskoj nisu uspjeli ono što su htjeli pa se zato sada pripremaju da u BiH dobiju ono što žele.

Ut. 11. 2. 1992.

Napad na katedralu

Oko 12,20 sati s kule na Humu četnik je jednim metkom pogodio katedralu. Kugla je pogodila pleksiglas nad južnim ulazom i probila ga, probila je staklo na prozoru i udarila u tepih na oltaru i odbila se od dna oltara. Don Ivo Šutalo je u to vrijeme svirao u katedrali na orguljama i nije čuo pucanj ali ga je uplašio tresak kugle koja je letjela iznad njega. Policija je obavila uviđaj.

Avioni JA cijeli su dan kružili iznad Mostara, a za obične ljude nema ni kapi benzina već tjedan dana. Kakav bezobrazluk provodi JA?

Sr. 12. 2. 1992.

Diplomatski odnosi s Vatikanom

Vatikan je uspostavio diplomatske odnose s Hrvatskom. Hrvatska i Rusija priznale su Makedoniju.

Jučer su gen. Vikar don Luka Pavlović i don Ivo Pavlović posjetili Trebinju i Ravno i tamo ispovijedali staru čeljad. Vodio ih je kapetan JA, o kome se oni veoma pozitivno izražavaju. Od crkvenih objekata ostala je jedino crkva na

Trebinji, ostalo je sve srušeno. Narod koji je ostao pod četničkom okupacijom u velikom je strahu. Neki četnici su veoma arogantni dok su drugi normalno djelovali. Ovaj posjet Ravnom i Trebinji isposlovaio je ministar za vjeru pri vladi BiH gosp. Brkić.

...

Su. 22. 2. 1992.

Cutilierov dogovor iz Lisabona

Dogovor u Lisabonu je završen. A. Izetbegović je izjavio da su se svi izjasnili za suverenu BiH s narodnim autonomijama, istim novcem i vojskom. BiH će se sastojati od tri sastavnice hrvatskog, muslimanskog i srpskog naroda. A općine će se konstituirati prema popisu stanovništva iz 1981. Sve tri strane su zadovoljne pa i SDS. Kad su i oni zadovoljni, onda je to posebna milost Božja ili je to uspjela srpska mučka koju još SDA i HDZ ne vide.

Hoće li ovaj Cutilierov plan za BiH uspeti?

Ne. 23. 2. 1992.

Nešto se sprema

Na liniji Hrasno – Neum primijećeno je okupljanje hrvatske vojske. Izgleda da se sprema oslobođenje ovih krajeva od četnika.

Ponovo je pogođena katedrala.

Po. 24. 2. 1992.

Sele se časne

Časne sestre koje su došle iz Trebinja, večeras su preselile u iznajmljeni stan u Kavazbašinoj br. 23. Ne znam zašto nisu otišle u kuću u Iličima koja je bliža bolnici u kojoj rade.

Podmetnut je eksploziv u Napretkov dom u Odžaku izvana i ranio 12 osoba.

U Glamoču je ubijen doktor Alojzije Kelava. Ubijen je u kaficu u 15,40 sati s leđa bez ikakva povoda. Ubio ga je srpski rezervist.

Ut. 25. 2. 1992.

Čudno srpsko ponašanje

SDS se ponaša kao da ništa nisu potpisali u Lisabonu. Oni osnivaju svoje srpske skupštine i republike. Predsjednik Izetbegović potužio se EZ-u na ovu srpsku rabotu.

Sr. 26. 2. 1992.

Miniranja u Stocu

Sve je u znaku referenduma na koji su pozvali predstavnici SDA i HDZ-a svoj su poziv uputili i biskupi BiH.

U Ljubinju je izvršena opća mobilizacija. U Banjaluci je bačena mina na Ferhatovu džamiju.

Noćas kasno u Stocu i na Drenovcu minirani su partizanski spomenici narodnih heroja.

...

Ut. 24. 3. 1992.

Napadnuto Hrasno

JA žestoko granatama napada Hrasno. Granate padaju po Svitavi. Napadnut je i Drijen.

Sinoć je u Mostaru bilo ozbiljne pucnjave između JA i MUP-a, srećom bez posljedica.

Sr. 25. 3. 1992.

Dogovor u vili Neretva

Oko Neuma je mirno. Barikade je prema Kruševu postavila JA i ne da prolaziti. U vili Neretva vode se razgovori oko razrješenja problema Kruševa. Na pregovorima su predstavnici vojske, mjesne zajednice Kruševo i župnik don Ljubo Planinić.

...

Su. 28. 3. 1992.

Što srbi čekaju?

Četnici drže sve uzvišice oko Mostara, osim Žovnice, Galca i Planinice. Na svim tim uzvišicama imaju svakojakog oružja i stalno prolaznike provociraju. U oba logora i oko aerodroma ukopali su topove i tenkove s okrenutim cijevima prema zapadu. Pravo je čudo što četnici čekaju kad im je sve spremno za ravnanje Mostara i Hercegovine?

Ne. 29. 3. 1992.

Narod se plaši

Na nedjeljnim svetim misama osjetno se vidi da je naroda manje. Svi oni koji su iz zapadne Hercegovine petkom popodne odlaze k svojim ne želeći provesti vikend u Mostaru. Ratni strah zahvaća narod.

...

Ut. 31. 3. 1992.

Napadnut lištički autobus

Rezervisti s Orlovca pucali su na lištički autobus i ranili jednog putnika.

Gledao sam na TV-u Biljanu Plavšić kako se čudi tko je to satanizirao JNA? Zar ne vidi da se ona sama satanizirala po zlima u Hrvatskoj i istočnoj Hercegovini.

U Brislu je završena 6. sjednica o BiH. Zaključeno je da se potpiše mir i osnuje grupa eksperata za dijeljenje BiH.

U Stocu su podignute barikade za zaštitu Stoca od srpskih

okupatora, u zaštiti sudjeluju i muslimani.

Sr. 1. 4. 1992.

Otvaranje zračnog prostora nad Hrvatskom

Noć 31/3. na 1/4. U Mostaru bila je prava ratna. Često su se čuli pucnjevi iz pravca Jasenice, Đikovine i Miljkovića.

Nad Hrvatskom je otvoren zračni prostor i proradili su aerodromi.

...

Pe. 3. 4. 1992.

Eksplozija cisterne

Danas su četnici napali naše kod Šujice. Ima poginulih na obje strane.

JA napada Drijen s ciljem proboja k Neumu ali naša obrana uspijeva zaustaviti napade.

U Mostaru kruže vijesti kako će Mostar danas biti napadnut. Izgleda da se tom panikom želi samo muslimanima pomutiti sutrašnji Bajram.

U vili Neretva u Mostaru održava se sjednica. Tu je delegacija vlade iz Sarajeva i vojne starješine da riješe probleme u Mostaru. Dok je trajala sjednica, u 17,15 sati odjeknula je snažna eksplozija iz pravca kolodvora. Odavno nisam čuo tako jaku eksploziju. Izišao sam na terasu i gledao ogroman dim koji se dizao negdje iz sjevernog logora. Ne znam još što je i tko je minirao?

Krizni štab BiH proglasio je opću mobilizaciju u BiH. Narod s autima nemilice ide iz Mostara. Šire se razne glasine. Je li ovo počeo napad na Mostar?

Večeras na Križnom putu u katedrali bilo je vrlo malo naroda. Inače bi bivala puna katedrala dok su bila mirna vremena. Očito je da se većina naroda povukla na sigurnije prostore zapadne Hercegovine.

...

Ne. 5. 4. 1992.

Napad na katedralu

Noć je bila potpuno mirna. Prenosi se vijest da je kod sjevernog logora poginuo Mate Raič, otac 4 djece i član našeg katedralnog Crkvenog odbora i da je s njim poginuo njegov kolega Mile Marić iz Grabovice. Visoka temperatura eksplozije, bio je to neki tečni eksploziv u cisterni, jednostavno je istopila Matin auto tako da od Mate nije ostalo ništa a od Mile samo mali dio.

Naši su na Kupresu oborili 2 aviona. Velika je gužva u Sarajevu. Podijelila se policija na muslimansko-hrvatsku i srpsku i međusobno se riječima prepucavaju.

Na koncu večernje mise dok su čitani oglasi metak s Huma ponovo je uletio u katedralu. Srećom preletio je iznad glava

i zabio se u dasku. Čuju se vijesti osobito na policijskom toki-voki kanalu kojim se četnici i kako oni kažu uje (ustaše) prepucavaju da će četnici srušiti katedralu.

U Sarajevu narod provalio u Skupštinu republike i traži smjenu vlade i uspostavljanje privremene i prijelazne vlade. Izgleda mi da su ti demonstranti pod utjecajem komunističke jer nose Titine slike i komunističke natpise i partijske poklike kliču. TVSA to prenosi, a reporter Paunović stalno optužuje vladu i stranke a nijedne riječi protiv JA i SDA. Vidi se odakle vjetar puše.

R. Karadžić, M. Lasić, A. Izetbegović i Kukanjac pod pokroviteljstvom UN promatrača donose zajedničku odluku o prekidu vatre. Iz dosadašnjeg iskustva vjerojatno će se ova odluka malo poštivati.

...

Ut. 7. 4. 1992.

Priznanje BiH

Noć 6/7. u Mostaru bila je prava ratna. JA je iz sjevernog i južnog logora žestoko tukla Orlac i Jasenicu, pogotovo oko ponoći. Zbog opasnosti sišli smo u podrum (kapelicu) i u njoj proveli noć. Još nemam vijesti kako tko stoji. Noćas je prva granata pala na selo Kruševo.

Hrvatska je priznala BiH i dala dvojno državljanstvo Hrvatima u BiH.

Jutros rano u 6,20 sati 2 miga JA napala su Lišticu, poginulo je 6 osoba. Napadnut je avionima i Čitluk, ne znam ima li stradalih.

SDS je proglasila Nezavisnu srpsku državu BiH sa sjedištem u Banjoj Luci a iz Predsjedništva BiH povukli su se Plavšić i Koljević.

Predsjednik skupštine BiH Marijofil Ljubić oglasio je da TO općina zapadne Hercegovine brani svoj teritorij uključujući i Mostar. A od JA traži da se časno povuče iz tih dijelova.

HTV je u 15,50 oglasila da su SAD priznale Sloveniju, Hrvatsku i BiH. Također su Austrija i Norveška priznale BiH. Izetbegović je uputio protest JA zbog bombardiranja gradova u zapadnoj Hercegovini.

Večeras je u vili Neretva potpisano primirje između TO zapadne Hercegovine i JA. Ali tko da povjeruje u ovo primirje?

U Kruševu je poginuo prvi borovnik u obrani sela, Vjeko Božić.

Sr. 8. 4. 1992.

HVO, novi grb BiH, ispada socijalistička

Protekla je veoma mirna noć. Na terasi nalazimo razbijene kugle od jučerašnje pucnjave. JA ponovo tuče Slipčiče, Rodoč, Tepčiče, Kruševo... topovske detonacije posebno su se čule oko 12 sati.

JA avioni napali su Grude, Lipno, Trn. Nema još vijesti o posljedicama. HTV demantira Tanjugovu vijest o padu Kupresa. Glasine preko policijskog kanala kruže da četnici namjeravaju srušiti Aluminijski kombinat, Razvitak, obje crkve pa čak i mostove na Neretvi. Vodstvo kombinata razmišlja o zatvaranju kombinata.

Predsjedništvo BiH briše naziv socijalistička i daje joj ime Republika BiH. Proglašena je opća neposredna opasnost. Napravljen je i novi grb BiH. Plavo polje razdvojeno crtom s 5 zlatnih ljiljana u polju. Kažu da je to grb Kotromanovića, stare kraljevske bosanske kuće iz predturskog vremena.

Švicarska i Kanada priznale su BiH. Računamo da oni koji su nas priznali, osobito SAD, da će nam pomoći obraniti se od JA.

Benzina nema, prodavaonice djelomično rade, škole ne rade i neka poduzeća. Grad izgleda polumrtav.

Hrvati Hercegovine osnovali su obranu od agresije pod nazivom HVO.

1 DEM = 100 HRD = 400 YUD crni tečaj.

Če. 9. 4. 1992.

Rat i u Mostaru

Noć je u Mostaru protekla uz pucnjavu. S aerodroma JA je VBR-om tukla Lj. Dolac, Slipčiče i Kruševo.

U 7,30 JA je iz sjevernog logora otvorila jaku artiljerijsku paljbu po Orlacu i Cimcu. Naš zapovjednik Perko izdao je naređenje povlačenja naše vojske preko Goranaca. Vojska je to shvatila kao izdaju i odbila je naređenje i ostala u gradu pružajući otpor JA. Topnička paljba trajala je do 10,30 sati. Najviše je tučen Orlac, gornji Cim i okuka prema Gorancima, kažu da naši imaju gore top koji tuče sjeverni logor.

Nitko ne hoda, čak ni u Caritas nitko nije danas došao. Ne znam ima li ranjenih ili poginulih. Vode i struje još ima, telefoni rade ali se ne može nitko dobiti izvan Mostara. Uveden je policijski sat od 21 do 5 ujutro.

Mađarska, Češko-Slovačka i Poljska priznale BiH.

Pe. 10. 4. 1992.

Šabanović prijeti branom

Noć smo proveli u podrumu iako je bilo prilično mirno. Iz Sokola su evakuirane izbjeglice. U Soko su se sklonili mnogi žitelji Rodoča, Jasenice i drugih sela istočne strane Neretve. Iako je evakuacija s rezervistima dogovorena, ipak su na kolonu pucali i ima ranjenih. Na civilnu povorku iz Jasenica vojska je pucala i jednu su djevojčicu od 13 g. ubili a više ih ranili.

Vlada BiH uvela je radnu obvezu. JA s Pjesaka tuče Bivolje Brdo i Slipčiče.

U općinama niz Drinu kritično je stanje: Srbi napadaju a muslimanska je obrana vrlo slaba. Neki Muhamed Šabanović zauzeo je branu kod Višegrada i prijeti potopom do Beograda ako se Srbi koji napadaju ne povuku. U Sarajevo je stigao Portugalac Cutiliero koji predsjeda grupi o razrješenju krize u BiH.

Jedna oklopna jedinica JA vojske došla je na Poplat kod Stoca, druga je zaustavljena kod Berkovića i vode se pregovori o propuštanju kroza Stolac bez borbe. Radio SA kaže da 3 jedinice idu iz pravca Nevesinja za Stjepan Krst. Narod iz Dubrava bježi.

SAD su zaprijetile Srbiji i Hrvatskoj zbog nereda u BiH. Koliko neznanje!

Večeras na Križnom putu u katedralnoj kapelici bilo je 20 osoba. Puno kakva su vremena.

Su. 11. 4. 1992.

Dubrave se prazne, pao Kupres

Prošla je mirna noć u Mostaru. Pao je Kupres iako naše vijesti o tome šute. Ima mrtvih, ranjenih i zarobljenih. Na Bivoljem Brdu jučer su poginula 3 naša branitelja.

Rezervisti ne dopuštaju civilima koji su došli iz Jasenice u Mostar da se vrate kućama. Fratrima koji su došli u Mostar iz Blagaja nešto poslom četnici nisu dali da se vrate natrag. Četnici žele da narod ispred njih bježi da bi mogli pljačkati i lakše etnički čistiti teren, ali narod neće da bježi.

Pokušavamo dobiti telefonom Stolac, ne uspijevamo. Saznajemo da je vojska razbila našu obranu na Drenovcu, izgleda da je Stolac pao bez borbe. Vojska granatama tuče po Dračevu, a stigli su i na S. Krst. Narod iz Dubrava bježi prema Neretvi. Četnici iz Tasovčića ne daju im u Čapljinu preko mosta u Tasovčićima nego se narod u Počitelju prebacuje čamcima, a sva auta, freze, traktori s kojima su došli do Neretve ostaju četnicima. Muslimani koji su skupa s našima bježali iz Dubrava do Počitelja vraćaju se kućama. Iz Biskupije traži se kod Crvenog Križa, vlade, poznanika i svih mogućih institucija da se pomogne izbjeglicama iz istočne Hercegovine. Crveni Križ, Krizni štab, vojna komanda pokazuju spremnost pomoći ali nitko ništa ne poduzima da spriječi napadače što bi bilo najvrjednije. Očito Srbi znaju što rade, a pomaganje Hrvatima ne uklapa se u njihov plan.

U Sarajevu se održavaju neke sjednice pod pokroviteljstvom Cutiliera ali vjerojatno od toga nema ništa jer četnici na svim stranama napreduju mimo svih očekivanja.

U Aleksin Hanu miniran je most na Neretvi. Kasnije se pričalo da su to učinili naši ljudi koje su pod ucjenom oružja držali neki muslimani iz Jablanice.

...

Po. 13. 4. 1992.

Napadnuta Čapljina i Livno

JA napada Slipčiče, Čitluk, u Bosni Višegrad. Kod Kupresa poginula su naša 2 branitelja, kažu da smo zarobili 2 tenka i oborili 2 aviona. Čuju se glasine da četnici pale kuće po Bačniku, Drenovcu, Bjelojevićima i napreduju prema Hrasnu. Pogođena je rafinerija u B. Brodu.

JA od 15,25 sati žestokom artiljerijskom vatrom napala je Čapljinu. Grad gori, oštećen je hotel Mogorjelo, crkva, džamija i mnoge zgrade.

Često iz Mostara autobusi odvoze izbjeglice u Dalmaciju. Prema radiju puna je Dalmacija izbjeglica iz BiH.

Očevici kažu da gori Jasenica, vojska hapsi ili ubija naše ljude po gradu u okupiranim selima. Pavo Gagro na Buni nađen zaklan.

Večeras je napadnuto Livno. Na južnom ulazu u Mostar od 19 do 21 sat vođene su ulične borbe između rezervista pljačkaša i TO grada Mostara. Rezervisti su odbijeni. Teško da ovako naoružani i organizirani uspijemo zaustaviti JA, ali drugoga izbora osim obrane mi nemamo.

Čuje se vijest da su 2 visoka vojna lica muslimana prešla iz JA u TO i javno otkrivaju prevarantsko lice JA. M. Šabanović je djelomično pustio vodu na brani kod Višegrada tako da neće biti posljedica niz Drinu.

Narod se uzda u SAD a oni šalju samo neke note Srbiji. Nepismenu slati pismo, to mogu samo ljudi Amerikanci!

Ut. 14. 4. 1992.

HVO i pogođena katedrala

Prenosi se vijest da su Hrvati Hercegovine neki dan (8. 4.) organizirali obranu i vijeće koje se zove Hrvatsko vijeće obrane (HVO). Osnovan je i općinski stožer HVO u Mostaru.

U 17,20 dok sam bio na terasi, snajper s 2 metka s Huma pogodio je našu terasu i razbio 2 velika stakla. Oko 21 sat jaka topnička paljba otvorena je s istočne strane s Bjelušina, Fortice ili Podveležja, granate su padale po gradu. U prizemlju smo. Sve se trese i grad ječi od detonacija. Preko Radija čujemo da je pogođena katedrala. Kad se malo smirilo, otrčali smo pogledati što je s katedralom. Zbog mraka i straha vidjeli smo samo rupu na krovu i porazbacanu lamperiju po njoj. Mislili smo da su granate mnogo razornije kako jako pucaju.

Oko 21,30 pucnjava se smirila i bilo je mirno sve do jutra.

Sr. 15. 4. 1992.

Zaštićivanje prozora

Jutros smo bolje pogledali katedralu. Sreća je što je granata s južne strane udarila u nosivu gredu i na njoj eksplodirala.

Unutrašnja lamperija sva je sasuta, nekoliko stakala porazbijeno, vitraž oštećen. Sinoć je druga granata pala pred našu garažu s južne strane. Oštetila je garažna vrata, sve prozore na garaži, tri auta dobro oštetila i dva manje, sva su ta auta bila u garaži.

U 8 sati telefonom sam razgovarao sa sestrićem don Ivana Zovke na Rotimlju. Gore se nalazi nešto naših ljudi koji čuvaju selo od pljačke, ima i nešto vojnika JA. Jedna je kuća zapaljena, narod je većinom izbjegao, dok je manji dio naroda ostao.

Danas na Veliku srijedu cijeli smo dan nosali daske petice iz podruma i stavljali zaštitu za prozore i vrata.

Mnoštvo građana Mostara došlo je pogledati ovaj četnički zločin nad katedralom. Narod je prolazio kroz garažu i katedralu kao u nekoj ratnoj hodočasničkoj procesiji. Zanimljivo da četnici nisu pucali a mogli su nas jednom granatom pobiti na stotine. Dolazile su i neke komisije UN i drugi kao da i oni nešto rade. TVSA večeras je realno prikazala stanje u BiH. Prvi put kazala je tko napada i tko se brani. Prikazani su i snimci pogođene katedrale. Napokon i od TVSA nešto dobro!

Večeras opet oko 21 sat puno je granata bačeno na Cim i Iliće, a nakon toga opet mirna noć. Franjevkama iz Potoka JA je oduzela auto uz obrazloženje za potrebe Armije. Tučeni su Tepčići i oštećen je župski stan.

S. Vance donio je američke prijetnje u Beograd, sutra dolazi u Sarajevo. Hoće li biti išta od tog posjeta?

Če. 16. 4. 1992.

Veliki četvrtak

Sumnjam da će netko od svećenika doći na misu posvete ulja, jer četnici s Huma otvaraju vatru iz mitraljeza kad god im se prohtije.

Jutro je, pomalo rosi kiša. Za misu posvete ulja u 10 sati skupilo nas se 11 koncelebranata, plus 6 su ostala među pukom. Izvan Mostara došli su P. Marić, župnik Sutine; M. Leko, župnik iz Posušja; A. Perko i K. Ravlić iz Drinovaca; L. Marić iz Čapljine. Misa je bila u kapelici s 50-ak vjernika. Na završetku mise čula se rafalna pucnjava s Huma. Što su gađali, ne znam.

Konferencija KESS-a danas je jednoglasno osudila Srbiju, JA i srpske teroriste kao jedine krivce nereda u Jugoslaviji. SDS u BiH gdje god to mogu otimaju policijske stanice kao u Derventi i jednom dijelu Mostara. Srbi forsiraju u BiH nered, a vlada radnu obvezu. SDS želi neradom destabilizirati BiH. Da bi to postigli granatama tuku po poduzećima i snajperima pucaju na radnike koji idu na posao. U Mostaru usprkos takvoj situaciji neka poduzeća još uvijek rade.

U Sarajevu je održan sastanak vođa 3 stranke i specijalnog izaslanika UN Cyrusa Vanca. On stoji na stajalištu

da pregovore treba nastaviti pod pokroviteljstvom EZ-a i njezinog predsjedatelja Jose Cutileira. Hoće li ovo upozorenje, kao i upozorenje Butrosa Ghalija i L. Carringtona proći bez koristi?

Biskupski Ordinarijat Banja Luka večeras je izvijestio da je JA napala samostan i župni ured u Bos. Aleksandrovcu. Jedna č. Sestra je ranjena.

Večeras smo svetu misu imali u kapelici punoj naroda. TVSA upozorava djecu da se čuvaju olovke-bombe koje JA podmeće po gradskim ulicama.

U 21 sat ponovo opća opasnost svira, prvi put na vrijeme, dosada bi se truba oglašavala nakon 10-ak granata. Odjekuju granate, čuju se rafali, a onda opet mirno uz poneki rafal.

Neka saznanja od ljudi sa strane. Djelomično je oštećena crkva i župska kuća u Hutovu i Čeljevu. Raketirano je svetište u Hrasnu i crkva u Dračevu ali nisu pogođeni ni oštećeni. Župnici iz tih župa su na svojim mjestima iako je mnogo naroda otišlo u izbjeglištvo.

V. Petak, 17. 4. 1992.

Četnici napadaju Čapljinu

Cijelo popodne proveli smo u čišćenju katedrale. Malo sam zaštitio i svoju sobu jer prošle noći u zajedničkom podrumu nisam oka stisnuo. Na svaki šum sam se probudio. Odlučio sam od sada spavati u svojoj sobi, pa što bude.

Oko 14 sati započeo je jak napad četnika na Čapljinu s Modriča, Tasovčića i Domanovića. Sada u 16 sati čuju se jake detonacije iz pravca Kruševa. U Mostaru je cijeli dan bilo mirno. Odlazimo u kapelicu na obred klanjanja križu. Okupilo se oko 150 osoba. Za vrijeme obreda svirana je opća opasnost. Ostali smo na svojim mjestima, jer je ova kapelica jedno od sigurnijih mjesta u gradu. Vojska je raketirala Žovnicu i cestu za Gorance. Kasnije saznajem da je u Žovnici jedan prolaznik civil ranjen a drugi je poginuo. Saznajemo da je od današnjeg granatiranja u Čapljini oštećena crkva i zvonici.

SDS je u Bratuncu, Vlasenici preuzeo policijsku stanicu. Borbe se vode oko B. Broda i Dervente, a u G. Kolibama četnici su masakrirali 14 muslimana.

R. Karadžić je povukao svoje poslanike iz vlade BiH. SAD prijete Srbiji ekonomskim sankcijama, blokadom JAT-a i nema ništa od nasljedstva bivše Jugoslavije. Iako se govorilo o napuštanju kasarne u Čapljini, u njoj su još vojnici JA i tuku po Čapljini. Turci bi poslali avion pomoći BiH ali Beograd traži da dođe u Beograd na carinu. Danas sam razgovarao sa ženom koja je bila na VMA u Beogradu gdje je bila naručena za operaciju. Međutim, rečeno joj je da je iz druge države i da od operacije nema ništa. Znači Srbi kad im odgovara, priznaju cijelu Jugoslaviju; kad im ne odgovara, onda kažu: raspala se.

U Mostaru vlada opće bezakonje. Naoružana lica otimaju sve što im odgovara pod izlikom za potrebe TO, a Bog zna u čijim će podrumima i ogradama to završiti.

Čuje se jaka pucnjava s juga Mostara oko 20 sati. Četnici su zauzeli tvornicu čilima i opljačkali je pa onda zapalili. Pljačkaju i apoteke.

Dalmacija je lijepo primila 10-ak tisuća naših izbjeglica iz BiH. Najviše su se smjestili u Gradac, Korčulu, Hvar, Makarsku i druga mjesta. Država im je iznajmila hotele a ima ih nešto i u privatnim kućama.

Su. 18. 4. 1992.

Nakratko mir

Portekla je mirna noć. Zahladilo je, po okolnim brdima zabijelio se snijeg. Sinoć je u Žovnici od četničkog snajpera poginuo jedan civil iz Gnojnice u svom autu. Sinoćnji četnički VBR ošteti je nekoliko kuća u Ilićima i Cimu.

Katedralu je posjetila HTV, pratnja i zaštita joj je moj rođak Viktor Zovko u dobroj pancirki. Pokazujem Viktoru svoje sklonište u sobi i pitam ga jesam li kako ovdje siguran? Odgovara mi: Bolje ti je nego moje u Kozici, ali... i odmahnuo je glavom, nije me htio razočarati i uplašiti. Ta vidio sam i ja da mi to sve jedna jača granata može raskopati.

Otjerali smo jedan Renault hrane u Starački dom. Prognanicima kojih u Mostaru ima mnogo izlazimo u susret s hranom koliko možemo. Uglavnom dijelimo ulje, makarone, margarin i mlijeko.

Uskrsno bdjenje počelo je u 17 sati. Kapela sv. Josipa puna naroda. U cijeloj Hercegovini bio je ovo jedan od mirnijih dana. Borbe su se vodile oko B. Šamca i Dervente, te gradove želi SDS zauzeti ali im obrana ne dozvoljava.

Uskrs, 19. 4. 1992.

Perišić razara Mostar

Mirno i hladno jutro. Puše bura. Posjećenost prijepodnevnih misa je iznad očekivanja. Na svakoj misi puna kapela i predvorje. Puno svijeta je na ispovijedi.

U 11 sati nestalo je struje. U 14,45 svira uzbuna i čuju se detonacije. U 15 sati s Huma pješadijskim oružjem četnik pogađa katedralu. General M. Perišić prijete Mostaru da će ga uništiti počevši od Cima. Razlog navodi da su mu naši oteli 2 pilota, za koje Krizni štab Mostara kaže da ne zna ništa. Do sada je iz JA na našu stranu prešlo 45 vojnika, tako da Momčilo Perišić može vazda davati ultimatumu gradu. Krizni štab ne prihvaća nikakve ultimatumе nego samo pregovore. Ali Perišić neće da pregovara s „ustašom Gagrom“, kako sam izjavljuje. Ako mu je Gagro ustaša, onda tko nije? U 17 sati javio se jedan oteći pilot iz Sarajeva da je pobjegao iz JNA ali Perišić i dalje žestoko artiljerijom tuče

Mostar jer mu cilj nisu oteći piloti nego osvajanje Mostara. Iz Južnog logora vojska tuče po mostu H. Brkića i ima mrtvih i ranjenih prolaznika. Perišić je svoje zlodjelo nad Mostarom završio u 20.20. Mnogi poznati ljudi iz Mostara preko Radija zauzimali su se za prekid vatre i bombardiranje grada ali uzalud.

Večernju svetu misu na Uskrs nismo imali jer nitko nije bio došao zbog pucnjave.

I u Bosni su danas vođene u mnogim gradovima borbe, osobito u Sanskom Mostu. Na Ilidži je SDS blokirao izlaz iz Sarajeva. Ovim činom želi paralizirati privredu Sarajeva i izvršiti blokadu grada.

Po. 20. 4. 1992.

Glad na vratima

Praktično se više iz Mostara ne može izići bez velike opasnosti za život, jer četnici stalno drže na nišanu cestu preko Žovnice i Goranaca. Na vratima je sve više naroda tražeći pomoć, ali kako pomoć dovesti u Mostar? Ako ovako potraje, glad će biti najveći neprijatelj Mostara.

Dan je prošao prilično mirno uz povremenu pješadijsku pucnjavu.

Ut. 21. 4. 1992.

Osam sati borbe, pogođen Hum

U Mostaru čiste snajperiste među kojima, priča se, ima muslimana i Hrvata koji za novac odrađuju ovaj zločinački posao. Kažu da su plaćeni 500 DEM po ubijenoj osobi. Koga pogode iznad pasa, teško da preživi zbog razornosti kugle.

Jučer su u Čapljini vođeni pregovori između SO i predstavnika kasarne. Jedino neki Božinović neće da se preda, ostali bi se predali. Jučer je kroza Stolac prošlo 10-ak tenkova i nekoliko kamiona rezervista, otišli su u pravcu Čapljine. Je li se to pojačavaju snage za proboj prema Metkoviću?

Dnevno u BiH gine u prosjeku 10-ak ljudi.

Oko 12 sati iz aviona bombardiran je Kočerin, Ljubuški i Metković. U Ljubuškom je jedna osoba poginula a više ih je ranjeno.

U 15,40 žestoka je vatra iz svih oružja otvorena iz Bjelušina na Cim, Iliće, Orlac, Žovnicu i grad. Naši su uzvratili minobacačima. Kažu da ih imaju dva pa ih premještaju iz ulice u ulicu i oko biskupove glavice da bi četnici mislili da ih imamo puno. U večernjim satima naši su pogodili četničko skladište na Humu, vidjela se velika vatra. Mislili smo da će četnici napustiti Hum, tako smo se radovali kao da su sva brda oko Mostara oslobođena. Borba je neprestano trajala do 23 sata, ukupno 8 sati pucnjave. I četnički avioni su nadlijetali visoko iznad grada, ne znam jesu li negdje

djelovali.

Na katedrali ima barem 10-ak pogodaka od kugla. Krov je isprobušan, nekoliko je stakala razbijeno, oštećen je Dulčićev vitraž i ormar za robu.

Sr. 22. 4. 1992.

Avioni nad Mostarom

Jutros u 9,30 opća opasnost, grad nadlijeću avioni, obrana izvrsno djeluje i javljaju da su jednoga pogodili. U 14 sati ponovo uzbuna, a onda pucnjava, kažu topovima gađaju novu bolnicu. Na Radiju S. Ivanković, ravnatelj bolnice, moli da se prekine pucati na bolnicu. Oko 18,30 ponovo žestoka paljba minobacačima i topovima, naši uzvraćaju. Borbe s prekidima trajale su cijelu noć. Ujutro saznajemo da su oštećeni hotel Ruža, Đački dom, mnoge kuće u Cimu, Iličima i Orlacu. Glinica je prestala s radom.

Oko podne saznao sam da mi je umrla tetka Filipa u Pologu i da je sutra sprovod u G. Dragi. Kako izići; ako iziđem iz Mostara, kako se vratiti?

Če. 23. 4. 1992.

Izišao sam iz Mostara

... Nikoga nigdje nema, sve pusto. Prolazim Goranačku krivinu i mnoga pogođena auta na putu, ne mogu vjerovati da me nitko ne gađa, gas do daske i treća brzina za koji minut zamičem za brdo i ne vjerujem sebi da sam prošao. Svratio sam se malo goranačkom župniku fra Korneliju Kordiću, razmijenismo ratne doživljaje i novosti s terena i onda preko Bili u G. Dragu.

Sprovod je prošao bez problema iako smo se pribojavali aviona koji su ove prostore nadlijetali više puta visoko iznad nas.

Dolazim kući u Polog a oni kao da rat ozbiljno ne shvaćaju. Izviruju na svaku granatu, avion, a nikakve zaštite nisu napravili. Odmah smo zaštitili prozore i vrata.

Ovih dana u Pologu od četničkih granata izgorjela je kuća Damjana Andačića na Vlasnićima i pojata A. Sačina u kojoj je ubijeno nekoliko goveda. M. Blato je pod vodom. Voda se umjetno zadržava da ne bi četnici izvršili desant. Struje nema već 2 dana zbog kidanja dalekovoda u Grudama.

U zapadnoj Hercegovini mise se ne drže po crkvama jer su česta meta srpskih zrakoplova, mise se drže po privatnim kućama i skloništima.

U Sarajevu je potpisano primirje uz prisustvo Carringtona ali ga se nitko ne drži. Večeras su četnici topovima tukli po Kruševu, Miljkovićima i Lj. Docu. Radio javlja da su u Mostaru gađali džamije.

...

Po. 27. 4. 1992.

Nova tzv. Jugoslavija

U 11,30 3x3 granate pale su iznad Vlasnića, kažu da su upućene iz Južnog logora. Na Vlasnićima imamo nekoliko naših lažnih bunkera i dobro je da ih četnici tuku. U Mostaru je u 13 sati otvorena prava kanonada na grad, Iliće i Cim. U 14 sati VBR je tukao po Kruševu, Biograca i Jarama. Granate su padale ne samo po vojnim položajima nego i po kućama.

Srbija i C. Gora sebe su proglasile Jugoslavijom i donijele svoj Ustav. Ustav nije loš kad ne bi bio samo mrtvo slovo na papiru. SPO se ne slaže s novim ustavom jer kaže da je komunistički. Neki Srbi protestiraju jer kažu zastava im nije srpska nego jugoslavenska a vlast nazivaju „crvena banda“, izgleda da su u pravu. Ni Šiptari ne pristaju na novu tvorevinu od države. SAD su pristale razgovarati s novom Jugoslavijom, a priznat će je tek onda kad ona ispuni europske standarde države, tj. da se ne mijša u poslove susjednih država i dadnu prava nacionalnim manjinama.

Predsjedništvo BiH donijelo je odluku o povlačenju JNA iz BiH. Alija je odlučio tek sutra ići u Lisabon.

U Mostaru su vođeni razgovori između UNPROFOR-a i JA ali izgleda da od toga nema ništa jer tim razgovorima JA samo svijetu zamazuje oči. Četnici haraju istočnom Bosnom žestoko ubijajući muslimane. JA im pomaže negdje otvoreno a negdje kradom.

Makedonija je uvela novu valutu denar a mijenja se sa srpskim 1:1. Moj susjed Milenko danas je zadužio uniformu HVO-a i vjerojatno će ići na položaje u G. Polog. Mnogo je nereda oko mobilizacije. Neki su u ratu od početka, neki su pobjegli u Njemačku ili Hrvatsku, neki rade svoje privatne poslove i nitko ih ne prisiljava na mobilizaciju a sami se ne javljaju. Izgleda da je vojna vlast HVO-a još veoma slaba.

Čitluk s okolinom već 14 dana bez struje, jer im SDS formacije ne daju u Tasovčićima popraviti kvar.

...

Ut. 5. 5. 1992.

Napad na Šujicu

Sinoć je istočno od Vinkovaca poginulo 8 osoba i 1 dijete, ukupno u Hrvatskoj jučer je poginulo 12 osoba. Tek saznajem za masakr kod Zvornika nad muslimanima koji se dogodio 30. 4. kad je ubijeno 40-ak ljudi. Jučer su u Beogradu roditelji protestirali protiv JNA tražeći da im vrati djecu koja služe u BiH i vode rat.

Filipini su priznali Hrvatsku, Makedoniju, Sloveniju i BiH.

Oko 13 sati avion je raketirao Klanac na izlazu iz Lištica.

Beograd osporava da je prekinuo platni promet s BiH. On i dalje održava taj promet s bankama pod njihovom kontro-

lom.

Mark Gulding stigao u Sarajevo.

Već 2 dana traju topnički napadi na Šujicu, pogođena je župska crkva. U večernjim satima čuli su se topovi od Mostara, njima se u 18,30 pridružio jak zemljotres. U 19 sati opet granate po Kruševu. Malo kasnije zapalile su se dvije kuće, na položnoj strani gori gaj. Vatru podržava lagana bura. U Mostaru su borbe, osobito u D. Mahali, gori Konak – Štab SDS-a.

U Sarajevu je potpisano primirje u 20 sati koje treba nastupiti odmah, ali slučujući ovu pucnjavu nema ništa od primirja.

Sr. 6. 5. 1992.

Zapaljena biskupija

Kako je sinoć sve gorilo i dimilo se od granata, izgledalo je da će do jutros sve biti uništeno. Jutros mi sve izgleda na svome mjestu. Pa čovjek sam sebi ne može vjerovati je li ono sinoć bila java ili san.

U 9 sati četnici su započeli topovskom paljbom po Kruševu, Žovnici, Galcu, G. Pologu, tukli su bez prestanka do 12,30. Možda je ova pucnjava da Satiš Nambijar i M. Gulding ne mogu doći iz Sarajeva u Mostar kako su jučer bili najavili. Do 15 sati Srbi su sinoćnje primirje prekršili 100 puta. Očito Srbi bolje pucaju kad primirje potpišu!

Ponovo u 15 sati gori gaj iza Međina. U 19,30 četnici tuku Kruševo, pogađaju crkvu. U Mostaru je pogođena katedrala, župska kuća. Gori biskupija i HIT. U Biskupiji smo uspjeli prije rata skloniti Matice i vrijedne slike ali oko 50.000 knjiga jednostavno nismo imali gdje skloniti, a i mislili smo da četnici ipak neće tući biskupiju, jer za to nemaju nikakva razloga i to bi više štetilo njihovu ugledu negoli što bi bila naša šteta. Ali četnici i ugled nemaju veze jedno s drugim. Kasno smo to spoznali, nažalost!

Danas zasjeda konferencija za Jugoslaviju u Brislu. Zasjeda se više radi toga da se ništa ne dogodi negoli da se dogodi.

Selo Svrake kod Vogošće oko 1000 osoba položili su oružje pred četničkim ultimatumom. Na miran način povukla se JA iz Travnika. Gen. Perišić traži od HVO i TO Mostara da se povuče na desnu obalu Neretve inače će avionima napasti Mostar.

U gruškoj luci sudar brodova i 10 mrtvih osoba. U Pologu telefoni već mjesec dana ne rade.

Na jučerašnjoj konferenciji KESS-a u Helsinkiju predsjedavajući Konferencije iz Češko-Slovačke dao je prvu riječ predstavniku iz Jugoslavije i to glavom Nikoli Koljeviću iz BiH. Kakav bezobrazluk! Odmah su protestirali Hrvatska, Albanija, Austrija, SAD... ukupno 11 zemalja, ovi predstavnici napustili su dvoranu. Predsjednik Konferencije na

početku sjednice tražio je da se Jugoslavija isključi iz KESS-a. Mnogi su ga podržali i odluka je odgođena za danas.

Slušam na Radio Beogradu kako se srpske kuće na desnoj obali Neretve pale i pljačkaju a Srbi progone. Ovdje u Međinama i Dobriču nitko nikoga još nije dirao, ali tko će beogradske laži demantirati?

Če. 7. 5. 1992.

Godišnjica zaustavljanja tenkova u Pologu

Danas je godina dana od zaustavljanja tenkova u Pologu. Tada je goloruki hrvatski narod Hercegovine stao na put JNA tenkovima. Tenkovi su krenuli iz Mostara oko 9 sati u utorak 7. 5. 1991. Pred njih su u Pologu na granici između mostarske i lišičke općine stali Hrvati zapadne Hercegovine sa svojim vozilima ne dozvoljavajući im prolaz. Narod nije znao kamo tenkovi idu ali smo slutili da nam zlo donose. U utorak je Tihomir Mišić organizirao na raskršnicu za Ljubuški u Mostar blokadu za dovoz bilo kakve pomoći blokiranim tenkovima u Pologu. Bio sam na tom punktu nekoliko sati i vido kako oficiri JNA iako naoružani strepe od golorukog naroda. U srijedu dolazi predsjednik Izetbegović i još neki čelnici BiH u Polog i traže dogovor između naroda i JNA da ne bi došlo do prolijevanja krvi. U večernjim satima toga dana nakon dogovora pušteni su tenkovi prema Kupresu bez opaljena metka.

Sinoć su JA avioni iznad Blata izbacili čudne svjetleće lopte koje osvjetljavaju nebo i lagano padaju prema zemlji i gase se. Nitko ne zna što s time žele postići.

Napadnut je Osijek, dvoje mrtvih i više ranjenih. Karadžić i Boban u Grazu u Austriji, dogovorili su trajan mir pred europskim pokroviteljstvom. U Sarajevu su također neki dogovori između JA i vlade BiH. JA najavljuje da će se povući iz BiH do 19. 5.

U 15,45 četnici pucaju po Galcu i Kruševu. Avioni su raketirali Duvno i Livno. U Gracu kod Neuma raketirali su crkvu koja je izgorila. Pogođena je crkva sv. Petra i Pavla u Mostaru. U Čardaku je pogođen samostan časnih sestara. Na Odžak su bačene krmače, poginule su 2 osobe.

U Helsinkiju stalno odlažu skupštinu jer se ne mogu složiti oko završne deklaracije.

Radio Mostar i Sarajevo već se nekoliko dana slabo čuju. Izgleda da Srbi žele izvršiti totalnu blokadu odašiljača u BiH.

...

Su. 9. 5. 1992.

Zapaljena crkva sv. Petra i Pavla

Jučer je srbovojska smijenila nekoliko svojih generala (B. Adžić, Kukanjac i dr., ukupno 39 generala). Smatramo da se radi samo o taktičkoj varci. Zapadni političari to smatraju

pranje krvavih ruku zločinaca. Drugi kažu zamjena jugoslavenskih generala srpskim.

Jučer je u Mostaru poginulo 6 boraca a više ih je ranjeno. U 9 sati tučeni su Krivodol, Kruševo i Lj. Dolac. U Čapljini je srušen stari željezni most.

HVO traži da se postavi top na Podiću u Pologu, ljudima to nije drago jer se boje četničkih granata po kućama. HVO je ipak ostao pri svome i napravio bunker. Nije postavio top nego platformu za pokretni VBR.

Nakon dan vremena došla je struja u 16 sati.

Konferencija u Helsinkiju je u pat poziciji. Na jednoj su strani zapadne zemlje, a na drugoj Rusija i Rumunjska za Srbiju.

SAD uputile još jedan protest Srbiji za brže povlačenje JA iz BiH. JA predaje kasarnu u Sarajevu SDS-u a ne TO-u. Četnici su okupirali Doboju. Oslobođena je općina Odžak. Pogođena je župska crkva u Potocima. Pogođena je katedrala u Mostaru a zapaljena crkva sv. Petra i Pavla koja je u potpunosti izgorjela.

Iz Mostara je otišlo u izbjeglištvo danas 10 autobusa žena i djece.

U BiH poginulo je danas 28 a preko 100 osoba ranjeno. Samo u B. Brodu poginulo je 8 a ranjeno oko 50 osoba.

Ne. 10. 5. 1992.

... Ponovo je napadnut Osijek. UNPROFOR najavljuje da će uskoro preuzeti kontrolu u istočnoj Slavoniji. U Neumu su od avionskih bombi oštećeni hoteli, a u Metkoviću su od 2 kazetne bombe uništene 2 kuće, ima poginulih i ranjenih.

U BiH od početka rata poginulo je 1.320 osoba.

Po. 11. 5. 1992.

Diplomatski odnosi s Vatikanom

Jutros se čula pješadijska paljba s Kozice. Priča se o nekom četničkom desantu na Mostar. Zagreb javlja da je to beogradsko sijanje panike.

Nekoliko je žena s djecom iz Pologa otišlo u izbjeglištvo u Split. Oni koji su ostali uzvrpoljili su se što će s nama i našom djecom biti? Ako avioni nastave ovako tući, nitko živ ostati neće. Osjeća se jedna doza panike među ženama koje imaju djecu.

Radio Zagreb javlja o velikim četničkim pokoljima u Vidovicama, Kopanicama, Ularicama i oko Doboja. Srušena je crkva u Doboju, raketiran je samostan u Čardaku.

U 7,05 sati avion je opet raketirao G. Polog i Grabovu Dragu. U G. Pologu rakete su tukle golo brdo u Kruševcu gdje nema nikakvih položaja. Nastradalo je 15-ak musli-

manskih ovaca i pravo je čudo kako je čobanica među njima ostala neozlijeđena. U G. Dragi razorene su 2 kuće i jedna žena ranjena.

U 18,30 opet topničko prepucavanje između HVO i četnika ali ne tako ubitačno, tek toliko da se zna da su tu. Topnička paljba prestala je oko 22 sata.

U Brislu 9 ministara odlučilo je povući svoje ambasadore iz Beograda na konzultaciju. JA je proglašena okupatorom i traži se njezino kompletno povlačenje do 18. 5. 92.

Papin izaslanik predao je F. Tuđmanu u Zagrebu vatikanske vjerodajnice. Tako su uspostavljeni diplomatski odnosi između Vatikana i hrvatske države.

KESS je ponovo odložio svoju konačnu odluku zbog ruskog zatezanja. Ruski je delegat tražio da deklaracija glasi 52-1 glas na što drugi nisu pristali. Rusu je dato još 24 sata da se konačno odluči.

YUTEL je prestao s radom.

Već 20 dana nema kiše i velika je suša, a na to još iz čista mira zapuhala je jaka bura da još bolje osuši ionako sušnu zemlju.

1 DEM = 100 HRD = 700 YUD na crnom tečaju.

Ut. 12. 5. 1992.

Nesporazumi HVO i TO

Ponovo zrakoplovi zuje ali negdje visoko i ne djeluju. Bura puše, zuje žice od dalekovoda. Opći kaos zvukova ispunjen strahom od avionskih bombi.

Sinoć je borba u Mostaru trajala do 02 sata, katedrala je pogođena s 15-ak projektila.

Čuje se da ima nesporazuma između HVO i TO tj. vojske pod komandom Hrvata i vojske pod komandom muslimana u Busovači i Zenici.

Hrvatska je primljena u Međunarodni savez civilnog leta – ICAO. Najavljeno je za sutra uspostavljanje zračne linije Zagreb – Split koju će držati Croatia air, nakon gotovo 8 mjeseci prekida.

Konferencija KESS-a nakon nekoliko dana natezanja napokon je isključila SR Jugoslaviju, do konca lipnja, iz svih odlučivanja u svezi država na tlu bivše Jugoslavije.

Danas su oborena 2 aviona kod Gabele i jedan kod Neuma; prema radiju.

Konačno je oslobođen B. Brod od četnika. Pala je Kalesija. Stradala je crkva sv. Vinka u Sarajevu. U Mostaru su poginula 2 civila.

Naši su zauzeli bazu JA na Čvrnsnici, pošto se JA sama povukla.

Sr. 13. 5. 1992.

Jednostrano primirje od 5 dana

Radio javlja da je u Konjicu oštećena i crkva i samostan. Srpska BiH najavila je petodnevno jednostrano primirje koje počinje od 6 sati jutros. Izgleda da je SDS najavila primirje radi sređivanja prelaska JA u SDS jedinice. Oko Blata već su četnici najavljeno primirje prekršili 4 puta tukući naše položaje.

Oslobođena je Srebrenica. U BiH je uništeno ili oštećeno oko 80 džamija.

SAD i zemlje EZ-a povukle su svoje ambasadore iz Beograda na konzultacije.

Na Ravnoj Gori SPO je postavila spomenik D. Mihajloviću. Savez boraca Beograda je protestirao zbog toga.

Kina i Hrvatska uspostavile diplomatske odnose.

Prema Radio Zagrebu, sinoć je u Mostaru poginulo 10 branitelja, a posredstvom UNPROFOR-a iz Mostara je otišlo oko 1200 žena s djecom u autobusima.

Če. 14. 5. 1992.

Ništa od mira

Mirno je do 11,30 sati a onda kratka topovska paljba po našim položajima oko Blata. U Podrinju i Sarajevu su borbe. Zapaljena je crkva na Stupu. Prema Radiju BiH Karadžić i Milošević dogovaraju se o nepriznanju dogovora o povlačenju JA iz BiH. Treba diskreditirati postojeću vlast u BiH, srećom UN odbacuje tu srpsku rabotu. Isti Radio javlja da je uhvaćen razgovor Karadžić-Milošević, gdje Karadžić traži avione za bombardiranje Sarajeva jer Srbi gube zauzete pozicije.

U Strasburu se poduzimaju koraci za zamrzavanje YU imovine širom svijeta. Do sada štete od rata u Hrvatskoj iznose oko 18 milijardi USD. Na sastanku Nesvrstanih zemalja u Indoneziji, Hrvatska i Slovenija zatražile da ih se primi među goste. Došlo je do neslaganja onih koji su za kontinuitet Jugoslavije i onih koji priznaju sadašnju realnost.

Večeras su na HTV u Krupnom planu u Splitu nastupili gosti iz Mostara: L. Pavlović, M. Topić, J. Topić i dva muslimana. Voditelji su bili A. Ivanković i M. Čavar.

Pe. 15. 5. 1992.

Rezolucija UN o BiH

Ponovo četnici tuku Kruševo, Sretnice, a čuje se tutanj granata iz Čitluka.

Radio BiH javlja o masakru oko 80 muslimana u Grackoj kod Doboja.

U Mostaru je mirno, love snajperiste, 3 su ih već ubili.

UNPROFOR je preuzeo kontrolu istočne Hrvatske ali opet granate padaju po Osijeku. Dva pilota s avionima prebjegli u Hrvatsku.

HTV slavi 75 godina Radija (1926) i 35 godina TV (1956).

U večernjim satima ponovo napadi na naše položaje u Kruševu, Galcu i po Mostaru.

UN su usvojili rezoluciju o BiH: prekid vatre, povlačenje JA i razoružavanje svih vojnih formacija. Još jedan uzaludan papir! Kako Zapad ne shvaća da papirima ne može ništa pomoći BiH? Čoravi Zapade, na Balkanu samo sila vrijedi!

Su. 16. 5. 1992.

Ubijen Tihomir Mišić

U Hercegovini su povremene pucnjave a u Sarajevu i oko Tuzle žešće su borbe. U Bihaću JA je minirala, kažu, najsuvremeniji aerodrom u Europi.

Pogođena je crkva u Biletić Polju. U Mostaru telefonske veze sa svijetom ne rade od 7. 5. Opet puše jaka bura, žestoka je suša.

Ratne štete u BiH procjenjuju na 25 milijardi USD. Izgleda da je ova cifra otprilike izrečena.

Poginuo je komandir 4. bojne Tihomir Mišić. Tihomir je bio pokretač svih hrvatskih aktivnosti u Mostaru od zaustavljanja tenkova lani, pokretanja HDZ, do ovogodišnje borbe za oslobođenje Mostara. (Kasnije su se pronosile vijesti da je ubijen s leđa, što znači: nisu ga ubili četnici.)

Ne. 17. 5. 1992.

Hrabri bjelopoljci

Četnici su sinoć izvršili jak napad na Bijelo Polje. Izgubili su 163 vojnika i 2 tenka, o našim gubicima Radio šuti. Tamo se i danas vode borbe, kažu da su Srbi pozvali u pomoć avione. Avioni su danas djelovali u Kočerinu, Grljevićima i kod Posušja.

Povremeno je otvarana vatra po Kruševu i Galcu. Imao sam dvije mise u skloništima. U 8 sati 63 osobe i u 10 sati prisutno je bilo 114 osoba.

Opet napad na Osijek iako je UNPROFOR preuzeo kontrolu istočnog sektora. Baš od ovih zapadnjaka nema koristi bilo da su kod kuće ili na terenu!

Kod Brčkog je otkriven stravičan prizor četničkog masakra nad Hrvatima. Četnici iz Pelagićeva i Srbije ubili su 50-ak ljudi na svirep način.

...

Ut. 19. 5. 1992.

Opasna goranačka cesta

Na goranačkoj cesti jutros su četnici ubili 3 osobe. Bačeni su otrovi na B. Polje i avion je raketirao. U Mostaru se povremeno puca.

Naši su oslobodili prilaz Pelješcu i napreduju prema Slanom.

Vojska JA je napustila Sarajevo, a u Tuzli pri povlačenju razorila je aerodrom.

Sr. 20. 5. 1992.

Oslobođena Trebinja, palo Bijelo Polje

Naši oslobađaju sela oko Slanog. Oslobođena je Trebinja.

U Kutima su četnici napravili masakr nad 12 naših ljudi. B. Polje je palo jer naši nisu mogli odoljeti četničkoj premoći u avionima, topovima i specijalnim tenkovima kojima zolje ne mogu ništa.

Beograd javlja da se JA povukla s terena BiH, mada se u praksi ništa nije promijenilo.

U Sarajevu se i dalje ratuje. Ruski ministar koji je jučer došao u Beograd, danas je poletio za Sarajevo ali se nije spustio, navodno zbog magle koje nije bilo. Neka je politička magla u pitanju.

Konvoj djece 2000-5000 koji je pošao iz Sarajeva u Split četnici drže u zatočeništvu na Ilidži. Italija je proglasila izvanredno stanje zbog velikog priliva izbjeglica iz BiH.

U BiH je danas završila školska godina. Tko ima jedinice, prenosi ih u sljedeći razred.

Beogradski je tisak napao bivše YU generale zbog izdaje Ustava i SFRJ.

...

Su. 23. 5. 1992.

Četnici žestoko tukli

Rano jutros četnici su žestoko tukli naše od Krivodola do Jara. Izgledalo je kao da je smak svijeta. Cijela donja strana Blata bila je u dimu. Naši su uzvratili. Oko 8,15 malo su utihnuli. Kako javlja A. Pehar, četnici su gonili streljivo na Forticu pa su se jakom vatrom štitili.

U Sarajevu je podignuta optužnica protiv R. Karadžića, N. Koljevića, B. Plavšić, V. Ostojića i Simića što su naoružavali Srbe i vodili rat protiv BiH.

...

Su. 6. 6. 1992.

Pogođena crkva na Dobrom Selu

Opet topovsko prepucavanje četnika i naših. Na D. Selu četnici su pogodili filijalnu crkvu. U Sarajevu su jake borbe. U Bosni je poginulo 17 a ranjeno 120 branitelja. U Mostaru

je poginulo 11 a ranjeno 50 boraca.

Svi su izgledi da bi se uskoro mogao otvoriti sarajevski aerodrom i to pod međunarodnom kontrolom.

Duhovi, 7. 6. 1992.

Gađanje ljutodočke crkve

Od 7 do 8,10 sati četnici su, vjerojatno s Varde, svakih 5 minuta gađali crkvu u Lj. Docu. Gledajući eksplozije granata i dim, padaju oko 100 m od crkve. Naši Slavuji uzvraćaju. Hoće li sv. Ana zaštititi svoju crkvu? U 8,10 pogodili su je, sva je crkva u dimu. Pratim dobro na dvogled, dim se razilazi ali krov i zvonik izgledaju mi neoštećeni, druge joj dijelove ne vidim od šume. Artiljerijska paljba oko Blata u povremenim razmacima trajala je do 19 sati.

Radosna vijest dolazi iz Neretvanske doline. Oslobođeni Klepci, četnici pobjegli iz Prebilovaca.

Na Sarajevo danas je sručeno oko 5000 granata, sve gori. Oko 30 je poginulih, a preko 100 ranjenih. Kod Zenice u nekom selu četnici su zaklali 28 muslimana.

Srpski radio Mostar stalno emitira borbene pjesme, a radio Trebinje daje upozorenja kako postupiti kad svira opća opasnost. Zapovjednici prijete strijeljanjem za one koji pobjegnu s fronte. Izgleda da i Srbima gori pod nogama!

Po. 8. 6. 1992.

Oslobođeni Tasovčići

Povremeni pucnji s obje strane. U 12,15-12,45 opet gađaju ljutodočku crkvu. Sad su precizniji nakon nekoliko granata, dim se diže iz same crkve. Na dvogledu opet ne vidim oštećenja.

Novinari kažu 6. flota dala utlimatum Mladiću da povuče vojsku od sarajevskog aerodroma 10 km. U Sarajevu su cijeli dan borbe, Radio govori o inicijativi TO. UN donijele deklaraciju br. 758 o deblokadi sarajevskog aerodroma i stavlja ga pod kontrolu UNPROFORA.

HVO je oslobodio Tasovčiće i Hotanj, napreduju prema Domanovićima. Četnici bježe i iza sebe sve pale.

Četnici su danas tukli po Dubrovniku i Sl. Brodu gdje su ubili 1 osobu. U BiH je poginula 31 osoba, ranjeno je 350 osoba.

HTV je večeras prikazao izložbu slika naše biskupije u Zagrebu. Slike su nekoliko dana prije požara biskupije prenešene u Zagreb.

Pala je fina kiša, ima i grmljavine, ali u usporedbi s topovskim pucnjima, slaba je.

Ut. 9. 6. 1992.

Četnici bježe i pale

Osvanulo vedro i mirno jutro, tko bi rekao da je rat? Jučer je u Dubrovniku poginula 1 osoba i napravljeno je mnogo štete na spomenicima kulture. U jučerašnjem oslobađanju sela kod Čapljine poginulo je 10 naših i oko 100 četničkih vojnika, a danas u Šurmancima od četničke granate poginula su 2 žitelja.

Od podne opet topovi tuku oko Blata. Žestoke su borbe oko Modriče, poginulo je 20 branitelja i 150 četnika (crnokošuljaša). U Sarajevu je danas poginulo 32 vojnika.

Četnici bježe kroz Dubrave, putem biju i pale kuće i crkve.

Sr. 10. 6. 1992.

Gore crkve na Domanovićima i Aladinićima

Prije podne opet topovske granate po uobičajenim položajima oko Blata. Srbi napreduju iz Kupresa prema Rami, a u Jajcu su zatražili predaju oružja, naši su to odbili i brane se.

Izgorio je župni stan i kuća č. sestara u Domanovićima, crkva je djelomično nagorila. Na Aladinićima još gori crkva. Vjerojatno je to sve jučer zapaljeno. U Dubravama je zapaljeno preko 100 kuća uglavnom hrvatskih. I muslimani su sada počeli bježati iz Dubrava, ne znam od koga i kuda? (Crkva na Aladinićima zapaljena je fosforom i različitim drugim sredstvima. Crkvu su zapalili Šefik Kovačević „Sudo“ i Kemo Balavac, kako se priča.)

Francuzi pripremaju otvaranje zračne luke u Sarajevu. Strana sredstva informiranja: SKY, France program 5, RAI i CNN stalno prate zbivanja u BiH i Hrvatskoj. Prilično su objektivni.

Neki četnički zubar u Doboju kažnjava zarobljenike Hrvate i muslimane tako što im uzima krv i daje je srpskim ranjenicima. Četnički danak u krvi! Četnici su kod Višegrada izvršili pokolj 22 muslimana, ubili su jednog hodžu i cijelu njegovu obitelj.

Če. 11. 6. 1992.

Oslobođen Orlovac i Hum, imenovan za biskupa Ratko Perić

Ujutro u 4,30 počela je žestoka paljba iz svih naših raspoloživih sredstava, osim aviona jer ih nemamo, po četničkim položajima na Orlovcu i Humu. Uzvraćaju i oni. Izgleda po dimu i detonaciji da je opet pogođena ljutodočka crkva. Tutnji zemlja od detonacija, ovo je jedno od najžešćih jutara ovoga rata. U 8 sati javljaju vijesti, širokobriješka Kažnjenička bojna juriša na Orlovac. Žestoka pucnjava trajala je do 12 sati, a onda radosna vijest, na Orlovcu, Humu i Vardi vijori se hrvatski stijeg. Od veselja oko Blata pješačka

pucnjava trajala je oko sat vremena. Popodne je oslobođena Jasenica i Rodoč. Na Vardi su naši zarobili 3 četnička tenka. Četnici su u Raštanima minirali željeznički most. Poginula su naša 2 ili 3 vojnika, za četničke se ne zna ali se govori o 10-ak.

TV Beograd javlja da je u Mostaru pogođena pravoslavna crkva. U Sarajevu se vode borbe. Napokon je i konvoj pomoći pod vodstvom UNPROFOR-a stigao u Sarajevo, putem su imali problema s SDS. Sarajevo je bez vode i struje.

Danas je u BiH poginulo 19 osoba i preko 100 ranjeno.

Danas je Bajram, izgleda da je na Bajram započela okupacija i evo na Bajram ponovo oslobođenje Mostara.

Ratko Perić je imenovan biskupom koadjutorom naše biskupije.

Pe. 12. 6. 1992.

Vraća se život

Mirno jutro. U Pologu su ponovo nakon više od mjesec dana proradile prodavaonice. Glavnih artikala ima dovoljno (brašno, ulje, sol, šećer itd.). Prvih dana se moglo kupovati za srpske i hrvatske dinare, sada samo za hrvatske i marke. Sve je skupo. Zadnja naplaćena plaća običnog radnika za 3. mjesec bila je 10.000 YUD, a sada se za to može kupiti 10 piva. Na selu još nema većih problema za hranu jer nešto se ima od zemlje, nešto od stoke, nešto od starih zaliha deviza, a ponešto daje i Caritas. U gradu je mnogo teže jer se živi samo od humanitarne pomoći i starih zaliha. Struje ima makar i uz prekide. Telefoni u Pologu ne rade od 6. 4. 92. Goriva od neki dan ima dovoljno, cijena mu je malo viša od 1 DEM. Promet je između Mostara i Lištice u prekidu od početka rata. Iz Lištice ima autobusna veza sa Splitom i Zagrebom. Veza s Bosnom ide linijom Posušje-Rakitno-Risovac-Jablanica-Prozor-G. Vakuf. Ovaj put dobio je naziv „Put spasa“.

Od jutros se ne čuje Srpski radio Mostar. U Zagrebu se jučer i danas održava savjetovanje „Duhovna obnova Hrvatske“.

U Sarajevu se vode borbe, 9 je poginulih. Karadžić najavljuje primirje za ponedjeljak u 6 sati. Čuju se detonacije granata iz pravca Pjesaka.

Su. 13. 6. 1992.

Oslobođene Dubrave i Stolac

Pokoja četnička granata pada još po Galcu. Slavuji tuku cijeli dan. Oslobođeni su Domanovići, Aladinići, Crnići, Pjesci i Stolac. Četnici sada više bježe nego što su se naši nadali, usput sve pale.

U Sarajevu je danas poginulo 26 osoba. U Gracu kod Posušja prisegnula je nova pukovnija «Bruno Bušić».

Ne. 14. 6. 1992.

Oslobođena Buna

Cijeli dan čuo se tutanj iz mostarske kotline. Slavuji stalno pucaju. Do podne je oslobođena Buna.

Na Kupresu se vode žestoke borbe ali bez pomaka linija.

Na području bivše Jugoslavije ima 1,400.000 izbjeglica od toga ih je u Hrvatskoj 535.000 a u Sloveniji 62.000.

Francuski konvoj pomoći stigao je u Sarajevo. Grčka još uvijek spori ime Makedoniji. U Beogradu srpski patrijarh Pavle predvodi marš mira, gledam na TV, ima mnogo svijeta. Kasno, Pavle! Izgleda, to je više spašavanje Srbije negoli briga za mir. Kola su srbijanske osvajačke politike krenula niza stranu i treba ih spašavati svim sredstvima.

Jugoslavija je izbačena iz natjecanja nogometnog prvenstva Europe, a upala je Danska. Filipinska vlada zabranila je šahovskoj delegaciji Jugoslavije nastup u Manili na prvenstvu svijeta u šahu.

Po. 15. 6. 1992.

Oslobođeno Hodovo

Jučer je u Mostaru poginulo od četničkih granata 5 osoba, a 60 ih je ranjeno. U Sarajevu je jučer formirana nova vlada BiH.

Danas je trebalo nastupiti srpsko jednostrano primirje ali kao i uvijek od toga nema ništa. U Ilijašu su četnici masakrirali 40-ak muslimana.

U Beogradu studenti demonstriraju protiv Miloševićeva režima. Za predsjednika Jugoslavije izabran je Dobrica Ćosić.

Oko 16 sati čuju se pucnji oko aerodroma. Naši su prešli na lijevu obalu Neretve i potiskuju četnike. Oslobodili su Hodovo.

Telefonski je potpisana deklaracija između Hrvatske i BiH, izgleda ništa posebno.

Ponovo se čuje Srpski radio Mostar i na njemu su borbene pjesme.

Ut. 16. 6. 1992.

Mostar oslobođen

Mirno jutro. Oko 10,45 Blato nadlijeću srpski avioni ali ne djeluju. U 11 sati Srpski radio Mostar, vjerojatno iz Nevesinje, prenosi zapovijed Krste Savića da se svi vojni obveznici od 18 do 60 godina jave u Nevesinje. Tko to ne učini, protiv njega će se pokrenuti krivični postupak ili će biti strijeljan zbog izdaje SAO Hercegovine. Na Radio Trebinju već 10-ak dana vrte se zapisi srpskih pisaca iz 1. svjetskog rata ili balkanskih ratova. Ovim zapisima želi se podići četnički borbeni poljuljani moral, ako su ga uopće imali.

Danas sam na Ovojcima bio na sprovodu Josipa Bošnjaka koji je u nedjelju poginuo na Starome mostu. Bilo je puno naroda iako je cijeli dan bila opća opasnost.

U Mostaru gori pravoslavna crkva, a požar gasi HVO, pokazuje to i HTV.

Danas je oslobođen Mostar, Vrapčići, Trijebanj a kasno noćas oslobođena je i zloglasna Fortica. Kažu, četnici bježe panično prema Nevesinju.

U Konjicu su četnici pogodili zatvor granatom i ubili 13 zatvorenih četnika. U Sl. Brodu poginulo je 5 osoba od dalekometnog srpskog topništva s Motajice iz Bosne.

U Beogradu srpski vojnici kleče pred Skupštinom, a patrijarh Pavle demonstrira ulicama. To na HTV komentiraju: mole koji bi trebali marširati, a marširaju koji bi trebali moliti. Odlazak Miloševića s predsjedničke stolice a dolazak Ćosića komentiraju: srušio je Miloševića da ga spasi.

Sr. 17. 6. 1992.

Dinar BiH

Jutros se ne čuje Srpski radio Mostar, valjda su pobjegli u Nevesinje. Oslobođen je mostarski aerodrom. Borbe se vode oko Stoca. Oslobođeni su Ošanići. Četnici bježe iz B. Polja. Pronose se vijesti da četnici negdje u Veleži imaju dalekometne rakete velike razorne moći. Je li ih stvarno imaju ili nas samo plaše, to samo oni znaju?

U Carigradu su zasjedale islamske zemlje u svezi pomoći BiH. Neke su od njih već poslale humanitarnu pomoć.

Na Grobljanskom polju održava se proslava povodom 750. godišnjice bitke s Tatarima 1242. S kime se sve nismo borili, da bismo opstali?

Vlada BiH najavila je BH-dinar u omjeru sa srpskim 1:1. U Hercegovini na slobodnom teritoriju upotrebljava se samo hrvatski dinar ili njemačka marka.

Če. 18. 6. 1992.

Ponovo sam u Mostaru

Sišao sam u Mostar preko Žovnice. Puno rupa na cesti od granata. Sa Žovnice bih rekao da u Mostaru sve zdravo izgleda ali kad se dođe među kuće, onda se vide velika oštećenja od granata. Najsablasnije izgleda izgorjela Biskupija. Izvana obnovljena lijepa fasada na zidovima a sve drugo zjapi crno i prazno. Katedrala je gotovo sva izrešetana mecima i gelerima, a jedna četvrtina krova raznešena je granatama. Oko nje su mnoge rupe od promašenih četničkih granata. Kamen s kojim je bila obložena uglavnom je sav izrazbijan.

Danas je prvi put napadnut Gradačac.

Večeras su četnici topovima napali Slipčiče i Krivodol, pucnjava se čula dugo u noć.

Pe. 19. 6. 1992.

Oslobođeno Bjelo Polje, konflikt HOS i TO

Ponovo se čuje Srpski radio, samo su mu promijenili ime u Srpski radio studio Hercegovina. U 11 sati dobro laže da se srpske zastave vijore na Buni i Sjevernom logoru.

U Travniku i Vitezu došlo je do konflikta između TO i HOS-a u Mostaru su trzavice između HVO i TO, nekih nesporazuma ima i u Stocu. Kažu da je omjer branitelja u Mostaru 6.000 u HVO i oko 1.000 u TO. U HVO su mnogi muslimani dok u TO ima malo Hrvata.

U HOS-u u Hercegovini su uglavnom muslimani iako su Hrvati glavni zapovjednici. Kažu da muslimani po hrvatskim nazivom sviđaju svoje račune, pale pravoslavne crkve, pljačkaju i pale srpske kuće. Ovaj podatak o HOS-u treba provjeriti je li istina jer se radi o pričama koje kruže u narodu.

Žestoko je napadnut Dubrovnik, borbe se vode oko Dervente. Kažu da su četnici ponovo bili zauzeli Stolac i ponovo su istjerani. Naši čiste B. Polje. Kod sarajevskog aerodroma četnici su zaklali 40-ak muslimana.

Zdenko Škrabalo novi je hrvatski ministar vanjskih poslova, nije član nijedne stranke. Danas se predstavio novinarima.

Zagrebački Vjesnik prestao je izlaziti zbog financijskih razloga, a isto se dogodilo neki dan tjedniku Danas.

Od početka rata u BiH poginulo je oko 7.200 osoba a ranjeno oko 25.000 a nestalih ima oko 30.000 u izbjeglištvu je 1,303.000 osoba od toga 603.000 u BiH, ostali su izvan republike.

Su. 20. 6. 1992.

Obilaženje Hercegovine

Obišao sam radi Crkve na Kamenu cijelu srednju Hercegovinu i snimao situaciju o razrušenim župama. O tome pišem opširno u CnaKu br. 6-7/92.

Samo ukratko navodim župe u kojima su oštećeni crkveni objekti: Lj. Dolac, Kruševo, Tepčići, Čitluk, Gradina, Čapljina, Čeljevo, Grljevići, Gabela, Hrasno, Hutovo, Gradac, Domanovići, Aladinići, Prenj, Stolac, Rotimlja, Trebinja, Ravno, B. Polje, Konjic, Šujica (za Nevesinje i Šćepan Krst kasnije smo saznali da su te crkve uništene).

Pale su mnoge srpske kuće na lijevoj obali Neretve u Tasovčićima i Žitomisliću, tu gori i srpski manastir. Mislim da je bilo puno boljih rješenja, za srpsku imovinu, od paleži.

Vlada BiH proglasila je ratno stanje, mobilizaciju i radnu obvezu. Četnici su tukli po Stocu granatama s Hrguda.

Ne. 21. 6. 1992.

Vraćaju se izbjeglice

Borbe se vode u Sarajevu, Tuzli, Posavini, Jajcu, rubovima stolačke (Barane) i mostarske općine.

Zapovjednik francuskih snaga na sarajevskom aerodromu traži uvjet od 48 sati mira, inače se povlači. Srbima nije do mira pa pucaju.

Danas sam imao mise u položkim skloništim, broj naroda naglo se povećao, što je znak da su se mnoge izbjeglice vratile iz Dalmacije.

Četnici su oštetili HE Mostar.

U Mostaru u katedrali slavljen je patron Majka Crkve i ujedno misa za sve pale branitelje. Bilo je prisutno puno svijeta iako je još uvijek nesigurno kretati se gradom kojeg četnici uvijek mogu zasuti granatama.

Po. 22. 6. 1992.

Prekid odnosa s YU Dobriču su noćas minirali neke srpske kuće čiji su vlasnici otišli u četnike (Stevo Slavić).

Borbe se vode oko Šibenika, a u Sarajevu su opet stradali civili od nenadane granate. Radio o Hercegovini šuti kao da je rat u Hercegovini završen.

U Travniku između HVO i TO su neki sporovi. Spor je mirno riješen. Danas je godina dana od četničkog napada na Slavoniju. U Hrvatskoj se slavi dan antifašističke borbe.

BiH je prekinula sve odnose sa Srbijom i Crnom Gorom.

Autor: Radoslav Zovko

Naslov: Mostarski dnevnik 1991.-1996.

Izdanje: Mostar, 1999.

---

26. novembar 1991.

Iz Beograda dolazi naređenje, vjerovatno na Vukosavljevićev prijedlog, da moj pomoćnik potpukovnik Jovo Vukobrat ide za komandanta brigade TO u 5.K, tj. u Bosansku krajinu. Ta brigada bit će potčinjena lično krvniku Uzelcu, preći će rijeku Savu i boriti se protiv hrvatskih domoljuba na pakračko-gradiškom bojištu. Vukobrat naređenje prima sa negodovanjem, preda mnom, ali pred Vukosavljevićem nije bilo tako. O tome obavještavam načelnika štaba Fikreta Jakića, a on samo kaže: „Mora se, izvršite naređenje“. Na moj komentar: „Znači, veži konja gdje ti gazda kaže“, on se samo smije.

Oružje TO RBiHse masovno pljačka**4. decembar 1991.**

Svi magacini štabova TO iz regije Mostara su jedne noći obijeni od neidentifikovanih pripadnika JNA i sva sredstva su odvezena u „nepoznatom pravcu“. Čovjek koji mi je to javio putem telefona rekao je da je moj i prijatelj Bosne i Hercegovine. Preko svojih, drugih prijatelja saznajem da se noću pojavio Spase Tatalović, tada pukovnik JNA i nekadašnji moj prijatelj, sa ovlaštenjem komandanta „hercegovačkog korpusa“ generala Strugara. Taj papir je pokazao pukovniku Mitovu, komandantu OkŠTO Mostar, a ovaj mu sve dozvolio što god je Tatalović zahtijevao. Na taj način bivša JNA totalno je razoružala teritorijalnu odbranu Hercegovine. Bugarin Boris Mitov je o tome izvijestio samo generala Vukosavljevića. Drugi dan pokrećem postupak, a kao razlog navodim to što je Mitov sve dao bez ikakvog dokumenta o primopredaji te tražim da za to odgovara. Drugi razlog za pokretanje postupka nisam mogao naći.

18. decembar 1991.

Dobivam izvještaj da su Uzelčevi četnici obili skladište OpŠTO u bosanskoj Krupi i pokrali sve što je bilo u njemu. Vukosavljević je to prokomentarisao jednostavno: „A šta mi tu možemo? Na moj prijedlog da se o tome izvijeste Beograd i Predsjedništvo BiH, odgovorio je: „Nema potrebe, znaju oni da je sve što je uzeto u sigurnim rukama“.

23. decembar 1991.

Dobivamo naređenje iz SSNO-a da se naoružanje i municija TO razmješta na nove lokacije, po planu komande 2. VO i to na lokacije za koje neće znati niko iz RŠTO. Insistiram da Vukosavljević i Jakić o tome izvijeste Predsjedništvo RBiH i otvoreno tada prvi put upotrebljavam termin „prevara i krađa“. Jakić me pred Vukosavljevićem upozorava: „Pazite što govorite, to su krupne riječi“. Mislim da Predsjedništvo o tome nikada nije bilo upoznato. Međutim, ta odluka je

značila da se materijalna sredstva, koja je naš narod kupovao za svoj novac i za svoju odbranu, dodjeljuju armiji koja je iz dana u dan sve više bila srpska, a ne narodna, i sve više četnička i agresorska.

6. januar 1992.

Pukovnik Ostojić, forsira povlačenje protivavionskog naoružanja TO iz preduzeća kao što su „Famos“, „Unis“, Željezara Zenica, „Krivaja“ Zavidovići i druga, sa obrazloženjem da to njima nije potrebno. Govori da je to odluka „iz Beograda“ da se oružje povuče u skladište JNA, kako se stranke ne bi „poubijale između sebe“. Dakle, totalno prozirno obrazloženje. (Zar to Predsjedništvo RBiH i Ministarstvo odbrane RBiH nisu shvaćali? Zar nisu znali da se time totalno razoružava narod naše države?) Istoga dana pukovnik Pavlović na kolegiju komandanta izvještava da su u Loparama, Ugljeviku i Šipovu postavljeni novi komandanti OpŠTO. Postavljeni su ljudi iz SDS, a raniji komandanti su bez obrazloženja smijenjeni. Sve je urađeno a da mi na kadrovskom savjetu nismo bili upoznati. Bili smo stavljeni pred svršen čin.

Počinjje panika**1. april 1992.**

Sve miriše na rat. Atmosfera je naelektrizirana u čitavoj Republici a posebno u Sarajevu. HOS-ovci su prethodni dan bili zauzeli nastavni centar TO u Varešu, ali su se jutros povukli. Međutim, snage HOS-a zauzele su OkŠTO Livno. Oduzeli su motorna vozila, ratni plan, mobilizirali su ljudstvo i borbe su već počele u trouglu Šuica–Kupres–Tomislavgrad.

Napad na BH gradove**11. april 1992.**

U Višegradu je stanje dramatično: nivo vode Drine i akumulacionog jezera je povećan, a Murat Šabanović je sa svojim ljudima zaposjeo branu i prijeti miniranjem. U Modriči su snage JNA zaposjele stanicu javne bezbjednosti, SO i radiostanicu. U Bosanskom Brodu čuju se snažne artiljerijske detonacije. Foča se intenzivno bombardira iz zraka i sa zemlje. Gađaju se isključivo muslimanska naselja. U Čapljini se Bivolje Brdo ravna sa zemljom, a i sam grad je obasut granatama. U Tuzli je JNA izašla iz garnizona i zaposjela cestu prema Gračanici. U Goraždu, u Azotaru Vitkovići, ušla su neidentificirana lica i prijete ispuštanjem amonijaka u Drinu. Zvornik kontroliše JNA a narod ga masovno napušta.

U Mostaru su od srpskih „teritorijalaca“, odnosno četnika, zaposjednute hidrocentrale Mostar i Salakovac. Čitluk

zasipaju granate. Derventa je okupirana. Na Kupresu JNA i rezervisti pale hrvatska sela.

12. april 1992.

U jutarnjim satima Sarajevo se žestoko i nemilice razara, pali i uništava, ali i pljačka. Naime, toga dana su počele masovne pljačke i obijanje prodavnica, skladišta i stanova. Iako su naša policija, na čijem čelu je bio Jusuf Pušina, i specijalci MUP-a sa Draganom Vikićem na čelu, tada nastojali spriječiti pljačkanje grada, mislim da je bilo prioritarnije izvršiti naređenje Predsjedništva da se Sarajevo mora odbraniti i važnije je bilo dati sve snage da se glavni grad spasi od okupacije i ne dozvoli agresoru da uđe u njega. Zbog toga je većina policije, zajedno sa snagama TO, bila angažirana na preko 60 kilometara dugim linijama odbrane grada.

U Aleksinom Hanu kod Jablanice, na magistralnom putu Sarajevo – Mostar, uništen je most pomoću eksplozije cisterne sa gorivom. U Mostaru JNA je zaposjela preduzeće „Soko“, obila magacine građevinskog materijala „Velmosa“ i sav materijal odvezla. U Neumu avioni jugovojске bombarduju rubne dijelove grada, a više puta iz artiljerijskih oruđa pogođen je i sam grad. U Stocu, most na Radimlji je srušen i prekinuta je putna komunikacija Stolac – Domanovići.

Na releju Majevica, kod Tuzle, uključen program TV Srbije. U Zvorniku se vodi borba između četnika i pripadnika TO na Kula-gradu koji drže branitelji. Četnici minobacačima tuku Kula-grad. U Foči, u MZ Aladža, gore objekti, a Muslimani se sele ka Ustikolini i Goraždu.

Čitluk je i danas teško raketiran. Avijacija JNA je bombardirala Široki Brijeg, ali su branioци uspješno oborili jedan avion.

Istog dana stičem utisak da čitavo Sarajevo gori. To se posebno jasno može vidjeti noću. Od paljevina i vatre nebo je gotovo potpuno osvijetljeno.

Sakib Mahmuljin prenosi mi informaciju da je Imra Agotić, nekadašnji pregovarač u ime hrvatskih oslobodilaca sa agresorskom JNA u Zagrebu, nazvao Operativni centar i nudi nam sveskoliku pomoć. O tome izvještavam ministra odbrane i predsjednika.

Iz Bihaća se javlja Edin Halilagić da su završili mobilizaciju snaga TO. To je učinjeno i u Cazinu i Velikoj Kladaši. Vrši se uvježbavanje, obuka vezista. Iz Tuzle se javljaju Vahid Karavelić i Fehim. Kažu mi da je planirano zarobljavanje nekoliko tenkova JNA. Međutim, vrlo rano ujutro, Fehim ponovo naziva i pita da li mi stojimo iza akcije Karavelića. Naime, njih dva su došli u sukob, a sve radi loše procjene želja i mogućnosti. Fehim smatra da su želje i namjere Karavelića suviše optimističke i da mi nemamo ni snaga ni sredstava za njihovu realizaciju. O svemu izvještavam komandanta Efendića. Javlja se Jure Karlušić, potporučnik PVO bivše JNA, koga zapošljava u našem Operativnom cen-

tru. Dolazi mi Safet Isović, poznati pjevač narodne muzike, dostavlja nam informacije iz Rajlovca da oficiri Albanci žele da nam se priključe, ali ne znaju kako.

13. april 1992.

Dok na jutarnjim vijestima general Kukanjac izjavljuje da je jedina vojska u BiH njegova JNA, dobivam informaciju da je, dan poslije sklopljenog primirja, Široki Brijeg ponovo granatiran i raketiran, a posebno naselje Gradac. U Mostaru je srušen dalekovod u Međinama, a u južnom dijelu grada srpski rezervisti nastavljaju pljačku. U Čapljini je izvršen prepad na vojni objekat od HVO i TOBiH, a JNA prijeti bombardiranjem grada. Avijacija JNA je u ranim jutarnjim satima djelovala po Neumu i Kleku. Bosanski Brod je zasut granatama, a jedna je pala u krug Rafinerije koja gori. U Sarajevu se intenzivno napada Stari Grad, koji je u plamenu. U Višegradu je neprekidna paljba iz pravca Sjemeća po muslimanskim naseljima. U Goražde se slijeva veliki broj izbjeglica iz Foče.

Komandant JNA iz Zenice prijeti raketiranjem Busovače, ukoliko se ne dozvoli smjena straže u skladištu koje je na putu ka Kačunima i Kiseljaku, a koje su opkolile snage HVO i TO.

Istog dana organiziramo i izvodimo zaprečavanje po gradu: postavljanje barikada i ježeva i organiziramo rukovođenje time iz jednog centra, iz Gradskog štaba TO.

Kolona kamiona JNA sa oko 50 vozila ušla je u Faletiće i izvlače materijalna sredstva u brda i na Pale. Organiziramo oružani napad na aerodrom Butmir, pod rukovodstvom MUP-a BiH. Ovdje smo imali malo uspjeha radi nedostatka municije.

Poslije postavljanja barikada i prepreka po Sarajevu odredili smo koridore po kojima se jugovojška ubuduće može kretati, jer se ona još nalazi u kasarnama u gradu.

Iz Gradačca mi se javlja komandant OpŠTO poručnik Osmić i sa njim dogovaram da Ivo Mijačević, potpukovnik JNA, bude komandant a on, njegov zamjenik, što bez razmišljanja prihvata. Dobivamo prijedloge iz Bihaća od Edina za postavljanje komandanta i druge prijedloge. (Edin Halilagić predlaže Osmanagića za komandanta.) Faletići se prazne ali se i miniraju. Jugovojška evakuira tehniku iz KMT, ali mi postavljamo ježeve i onemogućavamo im realizaciju tih namjera. Tako smo blokirali KMT u tri pojasa.

Rezervni kapetan Zec iz Rudog mi javlja da veliki broj kamiona putuje ka Rudom iz Užica i Višegrada.

Javlja mi se Jukić iz Žepča i obavještava o situaciji u tom gradu. U Živinicama mala gužva: Osman Fočaković, predsjednik SO, traži u ime naroda da se Vaha (Vahid Karavelić) seli iz Živinica, jer su snage TO zaplijenile jedan tenk od JNA a Vaha ne da da se on vrati agresorskoj vojsci koja prijeti da

će u protivnom savniti Živinice sa zemljom. Na kraju Vaha sluša moj savjet, onesposobljava tenk i problem se rješava dosta povoljno za nas.

Brčko je opkoljeno, Gradačac isto tako a Bijeljina okupirana. Komanda 17. korpusa je iselila iz grada i smjestila se na KM u Ljepunicama.

Na noćnoj analizi zaključujemo da HVO i HOS rade i vode borbu protiv agresora odvojeno jedni od drugih, a i odvojeno od TO. Nema nikakve koordinacije.

Iako je današnji dan bio naporan i pun dinamike, dolazak Sefera Halilovića i njegovih saradnika u naše redove je unio više samopouzdanja i optimizma. Stičem dojam da taj čovjek zna šta hoće, a često ostavlja utisak da sve zna, mada nije tako.

Beogradski scenario se realizuje

14. April 1992.

Brčko je u potpunom okruženju od JNA i paravojnih formacija SDS-a. U Bijeljini su razoreni i uništeni svi stambeni i privredni objekti u vlasništvu Muslimana, a iz Bijeljine se Arkanovim četnicima za napad na Zvornik priključilo oko 250 dobrovoljaca naoružanih do zuba. U Sarajevu, poslije izvlačenja tehnike, raketirani su Faletići i Vasin Han. Puca se u rejonu Mejtaša, Mojmila, Alipašino Polja i Vraca. U Višegradu, poslije puštanja vode iz brane, naselje Dušče je potopljeno od udara talasa. U Foči situacija bezizlazna. U Mostaru se vode borbe između snaga TO i jedinica JNA koje pljačkaju preduzeća, a vojska JNA pali kuće u području Gnojnica.

Na Čapljinu se otvara artiljerijska vatra, a iz aviona se bacaju kasetne bombe. Pogođeni su crkva i džamija a zapaljen je hotel Mogorjelo.

Organiziram distribuciju naljepnica sa oznakom TOBiH. Iz Zenice se javlja Ramiz Švalić i traži naljepnice i novac. Edin iz Bihaća insistira da se što prije za komandanta odredi Osmanagić, a iz Tešnja se javlja Mirsad Ćeman i izvještava da je formiran štab TO, a da susjedne općine nisu ništa na tom planu uradile.

15. april 1992.

U Sarajevu je na GRAS palo više granata i oštećen je veliki broj vozila. Tramvajski saobraćaj je prekinut. U području Nedžarića otvara se vatra i ne dozvoljava kretanje građana.

Četnici su zarobili dva oficira za vezu Unprofora. Saznajem da iz pravca Kalinovika kreće miljevinski odred „dobrovoljaca“ prema Foči. Jedinice uzičkog korpusa su ušle u Višegrad i zauzele hidroelektranu. U Mostaru srpska i JNA vojska hapsi i odvodi ljude u nepoznatom pravcu. Iz topova se puca po gradu i uništeno je mnogo kuća, kao i daleko-

vod. Preduzeće „Soko“ je u potpunosti opljačkano. Stolac je potpuno opkoljen od snaga JNA a vrši se hapšenje pripadnika policije. U Bosanskom Brodu vode se žestoke borbe uz upotrebu artiljerijskih oruđa. Iz Modriče mi se javlja Osman Zeljković, komandant štaba TO, koji nije htio mobilizirati štab TO i veli da je u Modriči mirno iako je JNA okupirala grad.

Javljaju mi se iz Gradačca Osmić, iz Odžaka Mirsad, iz Brčkog Marko Božanović, iz Tešnja Mušović, iz Travnika Nijaz, a iz Tuzle Fehim obavještava da je Vaha preuzeo funkciju i da neće biti nesporazuma. Iz Gorazda javljaju da stranke pomalo preuzimaju rukovođenje jedinicama, a zaobilaze okružni štab TO. U opštinski štab TO uzeli su ljude bez konsultacija sa OkŠTO. Najgora situacija je u višegradu.

Javlja mi se Abidin Deljanin sa desetak nama vjernih ljudi, među kojima su Ogorelac, Maltarić, Sarić i drugi koji su u kasarni «Jusuf Džonlić», koja je još u rukama JNA. Izdajem mu konkretne zadatke. Žepče, Zavidovići i Maglaj nas izvještavaju da su nam poslali prijedloge za novi sustav rukovodstva TO u tim općinama.

Kontaktiram sa gospođom Huber, iz Međunarodnog crvenog križa, i dogovaramo pomoć Sarajevu.

Vladimir Srebrov mi donosi podatke da Srbi sa Pala prijete Srbima u Sarajevu. Majstor Ramadanović dolazi i navodi da on sam može kasarnu «Viktor Bubanj» dići u zrak, samo traži od mene odobrenje i naređenje. On je već izvršio sve pripreme u kotlovnici koja je na plin i u kojoj radi. Odlučno mu to zabranjujem i dokazujem da bi to bila katastrofa za stanovništvo oko kasarne, a možda i za čitav grad.

Sefer Halilović na sjednici kolegija komandanta predlaže što ofanzivniji i što agresivniji psihološko-propagandni rat protiv agresora.

16. april 1992.

U Sarajevu napadnuta zgrada Elektroprivrede BiH, vojska JNA izašla na dobrinju i Mojnilo. Iz Višegrada javljaju da su iz Srbije stigli „beli orlovi“ a granate padaju čitav dan na grad, naročito na lijevu obalu Drine. U Gorazdu je oko 15.000 izbjeglica. Grad gori.

U Mostaru se vode žestoke borbe uz obostranu artiljerijsku paljbu. Na Čitluk se puca iz svih artiljerijskih oruđa. Na Široki Brijeg se sručila kiša granata. Brčko se granatira iz vojnog objekta, iz skladišta u Krepšiću. U Doboju je zgrada pošte potpuno uništena. Derventu i okolna sela napada oko 900 srpskih „teritorijalaca“.

Na kolegiju štaba TO razgovaramo o ličnoj i kolektivnoj sigurnosti, o tajnosti dokumenata, jedinstvu štaba i dr. Odlučujemo da u Visokom formiramo artiljerijski divizion 122 mm. Javlja mi se Kadir Jusić iz Visokog, a Švalić iz Zenice prenosi poruku da HVO tzv. Herceg Bosne neće pod

komandu TO, a HOS pristaje.

Iz Prozora se javlja Čilić i kaže da je tamo strah i panika i da je počelo iseljavanje i Muslimana i Hrvata ka zapadnoj Hercegovini, a to podržava bivši komandant Borić. Iz Maglaja se javlja Sulejman Herceg, iz Visokog Huso Avdagić, iz Doboja Mirsad Durmić, koji kaže da ima jaču četvu od 150 ljudi, koja je dobro naoružana i nalazi se oko sela Kladari, na izlazu iz Doboja ka Derventi.

Iz visokog se javlja Halim Avdagić, komandant štaba TO. Avdo Hebib me izvještava da je Republika Hrvatska pozvala na mobilizaciju stanovništvo Čapljine.

17. april 1992.

Na Sarajevo je iz pravca Vraca, Trebevića i Lapišnice otvorena snažna minobacačka i pješadijska vatra. Puca se u Hrasnici, Ilidži i Hadžićima, gdje su pripadnici „srpske milicije“ zauzeli objekte šumarstva.

U Mostaru vlada prava anarhija. Neviđene su pljačke društvene i lične imovine. Gotovo sva preduzeća u južnom dijelu grada su opustošena.

Držim govor na ispraćaju posmrtnih ostataka generala Muje Mujkića, uz stalno pucanje iz pravca Betanije. Mislim da je Mujo Mujkić bio i posljednji čovjek koji je pokopan na groblju Bare u toku rata. Na sastanku kolegija komandanta dogovaramo o formiranju specijalne jedinice pod komandom Kerima Lučarevića-Doktora. Naređujemo forsiranje diverzantskih djelovanja sa osnovnim ciljem zapljene što više ratnog plijena. Franjo Plečko i Himzo Pečenković dobijaju konkretne logističke zadatke.

Uvečer kontaktiram sa Safetom Hadžićem i saznajem da 15 kamiona idu iz Ilijaša ka Pretisu starim putem, a Ismet Dahić iz Starog Grada daje prijedloge kako pomoći Vogošći. Lice koje se ne želi predstaviti telefonom mi u 23 i 15 minuta javlja da nas kamioni iz Ilijaša zavaravaju jer preko Skakavca, novopropkopanim putem, odlaze posebna vozila kojima se žele pokupiti sredstva iz Pretisa. Isto lice kaže da preko Vučje Luke i Betanije četnici prokopavaju put prema TAS-u u Vogošći.

Tačno u ponoć dobivam informaciju da 100 tenkova iz Glamoča kreće ka Livnu.

18. april 1992.

U jutarnjim satima, prilikom napada naših snaga na tvornicu «Pretis», poginulo je pet naših boraca, dok su 23 ranjena. Zgrada Skupštine Republike i zgrada UNIS-a, gdje su prostorije Dječje ambasade, jutros su na udaru agresorske artiljerije sa brda.

U Foči se kuće pale, ljudi terorišu i odvođe u nepoznatom pravcu. Poginule niko ne sahranjuje. U Mostaru srpski ter-

oristi uz asistenciju JNA oduzeli više vozila raznih preduzeća i organizacija. Na Iliće i Cim padaju granate sa brda Hum. Ima dosta poginulih. U naselju Centar-2 iz vojnog kamiona dijeljeno oružje. U Čapljini snažna artiljerijska i pješadijska paljba. Ima poginulih i povrijeđenih. U Tuzli na aerodrom Dubrave, iz Srbije, stiglo 10 tenkova sa istaknutim srpskim zastavama. U Orašju razoružani pripadnici aktivnog i rezervnog sastava milicije. U Derventi se cijelu noć puca. Ima puno mrtvih a kuće gore. U Bosanskom Šamcu sa desne obale rijeke Bosne granatirano hrvatsko selo Prud. Zvornik je totalno opustošen. Kasno noću saznajem da su naše jutrošnje akcije na tvornicu PRETIS uspjele ali je među poginulim i dobar čovjek i veliki patriota Safet Hadžić. Dobivam dojavu da komanda kninskog korpusa dolazi u kasarnu «Maršal Tito».

Iz visokog mi se javlja Mustafa Polutak da je u 10 sati i 45 minuta HOS ušao u kasarnu. Javlja mi se Bahtanović iz «Pretisa», koji je bio zamjenik generalnog direktora, i navodi podatke o sredstvima koja su ostala u tvornici. Predlaže da se Tintor i Risto Bajala što prije uhapsu. Naglašava da je Zurovac opasan čovjek, a da je Seid Mornjaković najpogodniji za suradnju.

Regulišemo da tvornicu «Igman» u Konjicu obezbjeđuje TO i to nalažemo direktoru. On se protivi tome, ali mu tada šaljemo naređenje, kojim regulišemo da čitavu tvornicu mora predati TO Konjica. Pet vozača tenkova predajemo komandantu Talijanu.

19. april 1992.

Stanovnici Dobrinje nalaze se na unakrsnoj vatri jer se puca sa Mojmila, Vraca i Vojničkog Polja. U Vogošći ukradena troja vatrogasna kola sa kompletnom opremom. U Neumu u strogi centar grada padaju granate. Na selo Miletići kod Čitluka ispaljeno oko 500 granata. Most u Žitomislčićima potpuno srušen... Ponovo je minirana pruga između Konjica i Jablanice. Srebrenica je potpuno blokirana. Vode se borbe između jedinica TO i „srpskih dobrovoljaca“. Na razmjeni zarobljenika angažujemo Mušira Brkića, bivšeg potpukovnika, inače doktora prava. Odlučujemo da damo prioritet odbrani pravaca kojima bi se moglo presjeći Sarajevo. Poseban akcenat dajemo ishrani i smjeni jedinica na položajima. Angažiramo se na nabavci bombi iz Bugojna, PT mina iz Breze te zolja i osa. Odlučujemo da kasarne nećemo napadati ali ćemo zahtijevati da se kulturno i ljudski predaju.

Na raspolaganje nam se javljaju ljekari Bašić, Čovrk i Sarić, koji su napustili Vojnu bolnicu. Iz Konjica izvještava predsjednik SO da su svu robu iz „Igmana“ izuzeli i sakrili na sigurno mjesto, a uhapsili oficira bezbjednosti te tvornice. Četnici ultimativno traže njegovo puštanje, inače će granatirati Konjic.

Javlja mi se poručnik Rusmir Kurić, inženjer, koji je uspio pobjeći iz Mostara, jer je rođeni Sarajlija.

U pola noći raspravljamo šta li se dešava na Zlatištu koje je IKM (istureno komandno mjesto) sarajevskog korpusa, a u kome su sigurno Ante Karanušić, a vjerovatno i Asim Džambasović, možda Enver Hadžihasanović, bivši komandant 43. mtbr. Da li je sa njima i Rasim Delić, potpukovnik i jedan od najškolovanijih i najboljih oficira bivše JNA koje sam poznavao?

20. april 1992.

U Mostaru je artiljerijska kanonada sa brda po čitavom gradu. Kod „Sokolovog“ motela skoncentrisane su jake snage JNA. U Sarajevu minobacačkom vatrom napadnuti Jarčedoli i Širokača. Organizirano se odvlače sredstva iz „Pretisa“ pod zaštitom „srpske“ milicije. Na Ilidži je potpuna blokada od „srpske“ milicije koja ne dozvoljava odlazak na posao.

U Foči je stanje dramatično. Bradati četnici u gradu pale privatne kuće Muslimana, a pojedina sela su totalno popaljena. Bosanski Brod je pod artiljerijskom kanonadom iz pravca „srpske“ općine Bosanski Brod. U Sanskom Mostu zapaljena zgrada SO u kojoj su bili pripadnici milicije muslimanske i hrvatske nacionalnosti.

Na sastanku sa komandantom okružnog štaba TO Mustafom Hajrulahovićem utvrđujemo da oklopni transporter JNA šparta po Novom Sarajevu. Hajrudin Šuman traži jednu zolju ili osu pa da organizira njegovo uništavanje. Organiziramo pojačano obezbjeđenje objekta zgrade Predsjedništva. „Imamo dovoljno ljudi, ali imamo svega četiri automatske puške i jedan škorpion“, izvještava Fikret Muslimović.

Saznajem da su u Čapljini formirali dva bataljona TO, ali je jedan muslimanski pod zapovjedanjem Džeme Najetovića, a drugi hrvatski. Na sastanku kolegija komandanta izdajemo naređenje o zabrani uzimanja motornih vozila građana i preduzeća od pripadnika TO na teritoriji Republike Bosne i Hercegovine. Šaljemo ljude na ispomoć u Stari Grad i Novo Sarajevo da pomognu pri formiranju jedinica. Ističemo problem prisluškivanja veza i protivielektronske zaštite.

Predvečer me poziva ministar Doko i naređuje da od danas u zgradu Republičkog štaba, odnosno u zgradu Predsjedništva, ne mogu ulaziti i raditi u RŠTO Mladen, Valentina i Kemo Bećirević, te Huso Paravlić, Dževad Jusić, Marija Pavlović, Himzo Pečenković, Vehbija Karić, Ivan Slaviček i još neki, koji su od prvog dana rata sa nama. Kad sam ga upitao šta to znači, odgovorio mi je da oni saraduju sa četnicima i imaju mješovite brakove. Odgovorio sam mu: «Gospodine ministre, dok sam ja ovdje bit će i oni, a kad budem mrtav, onda ih možete izbaciti».

21. april 1992.

Iz Konjica se stanovništvo počinje iseljavati i to većinom

Hrvati, a i Muslimani. U Čapljini je jaka pucnjava u blizini kasarne. Avioni raketiraju Grude. U Mostaru pljačke i dalje traju. U Širokom Brijegu je nanosena ogromna šteta od bombardovanja. U Čitluku bombardovana zgrada općine. U Derventi su jake detonacije a po gradu se vode ulične borbe. Permanentno se ruši industrijska zona. Iz Brčkog se civilno stanovništvo masovno iseljava jer tenkovi ulaze u grad. U Zvorniku branioci grada i dalje pružaju otpor agresoru.

Srpske jedinice vrše masovna strijeljanja u Bratuncu i Srebrenici, a kamionima odvlače imovinu preko Drine. Započinje artiljerijski napad na Odžak iz sela Miloševca, s desne obale rijeke Bosne.

U Travniku je sukob između četnika i pripadnika TOBiH. U Sarajevu šešeljevci, pripadnici SDS i „srpskog“ MUP-a pokušavaju pješački napad na grad. Granatiranjem se razaruju vitalni objekti u općinama Centar, Novo Sarajevo i Novi Grad. Pogođen je RTV dom a poslovna zgrada „Unioninvesta“ je izgorjela do temelja. Puca se na ekipe hitne pomoći. Vode se ulične borbe. Ima mnogo mrtvih i ranjenih. Saobraćaj i kompletan život u Sarajevu su paralizirani.

Toga dana donosimo odluku da grupa starješina izađe iz Sarajeva u rejon Kiseljaka, Konjica i Visokog i pripremi organizaciju napada na agresore sa leđa.

Iz Čelebića mi javljaju da oko 150 ljudi (pod vođstvom Narcisa Hasičića), koji imaju mnogo municije i oružja, razmatraju kako da nam to doture u grad.

“Ranjavanje” Alije Delimustafića

22. april 1992.

Veoma žestoki napadi iz svih pravaca izvode se na Sarajevo. Gađani su, između ostalih, Dom milicije, zgrada MUP-a i Katedrala. Navodno je bio ranjen u ruku tadašnji ministar unutrašnjih poslova BiH Alija Delimustafić. On se od tog dana po Sarajevu kretao sa šljemom na glavi i zavijenom rukom. Očevici tvrde da nije bio ranjen, jer se za vrijeme granatiranja nije nalazio u svom kabinetu, koji je uistinu bio pogođen.

Istog dana pogođen je Olimpijski muzej, a sportska dvorana na Mojmilu je zapaljena.

U Trnovu je dramatična situacija, jer su ubijena tri rezervna milionara. U Foči se nastavlja maltretiranje i hapšenje Muslimana. Na Bosanski Brod je ponovo izvršen topnički napad. U Mostaru je područje Ilića i Cima opet granatirano i mitraljirano iz aviona, a 56 „srpskih“ snajperista djeluje po gradu iz Konaka. Svi su oni iz Aleksina Hana iz Srbije.

U Bosanskoj Krupi agresor napada stanicu milicije i objekte od vitalnog značaja koje brane jedinice TOBiH. U Zvorniku su naše jedinice prešle u protivnapad. U Odžaku se vodi totalni rat sa agresorom i to svim oruđima i oružjima.

Dobivam informaciju da je jedna naša četa opkoljena na Butmiru i ima dvadesetak ranjenih boraca. Hitno organiziramo deblokadu i slanje pomoći. Kasno noću iz štaba TO Odžak izvještavaju me da se nisu sa Srbima uspjeli dogovoriti, jer su dogovore obavljali zadnjih desetak dana. Uglavnom su od danas u totalnom ratu sa njima.

23. april 1992.

Sistematski se razara Mostar. Sa Veleža je pogođena podstanica UNIS-ovog aluminijumskog kombinata. Šteta je ogromna. Srušen je dalekovod prema Gorancima, a snajperisti podlo ubijaju prolaznike po gradu. Nastavljaju se pljačke po Buni, Jasenici i samom gradu. Čapljina gori.

U Doboj stiglo 250 „belih orlova“, a napada se Johovac, gdje je većinsko hrvatsko stanovništvo. Bosanski Brod je bez vode i struje. Odžaku četnici prijete da će to biti drugi Vukovar, te da će ako se branioци ne predaju grad granatirati „lunama“.

Stjepan Šiber: Prevare, zablude, istina: ratni dnevnik 1992. (Rabić, Sarajevo, 2000.)

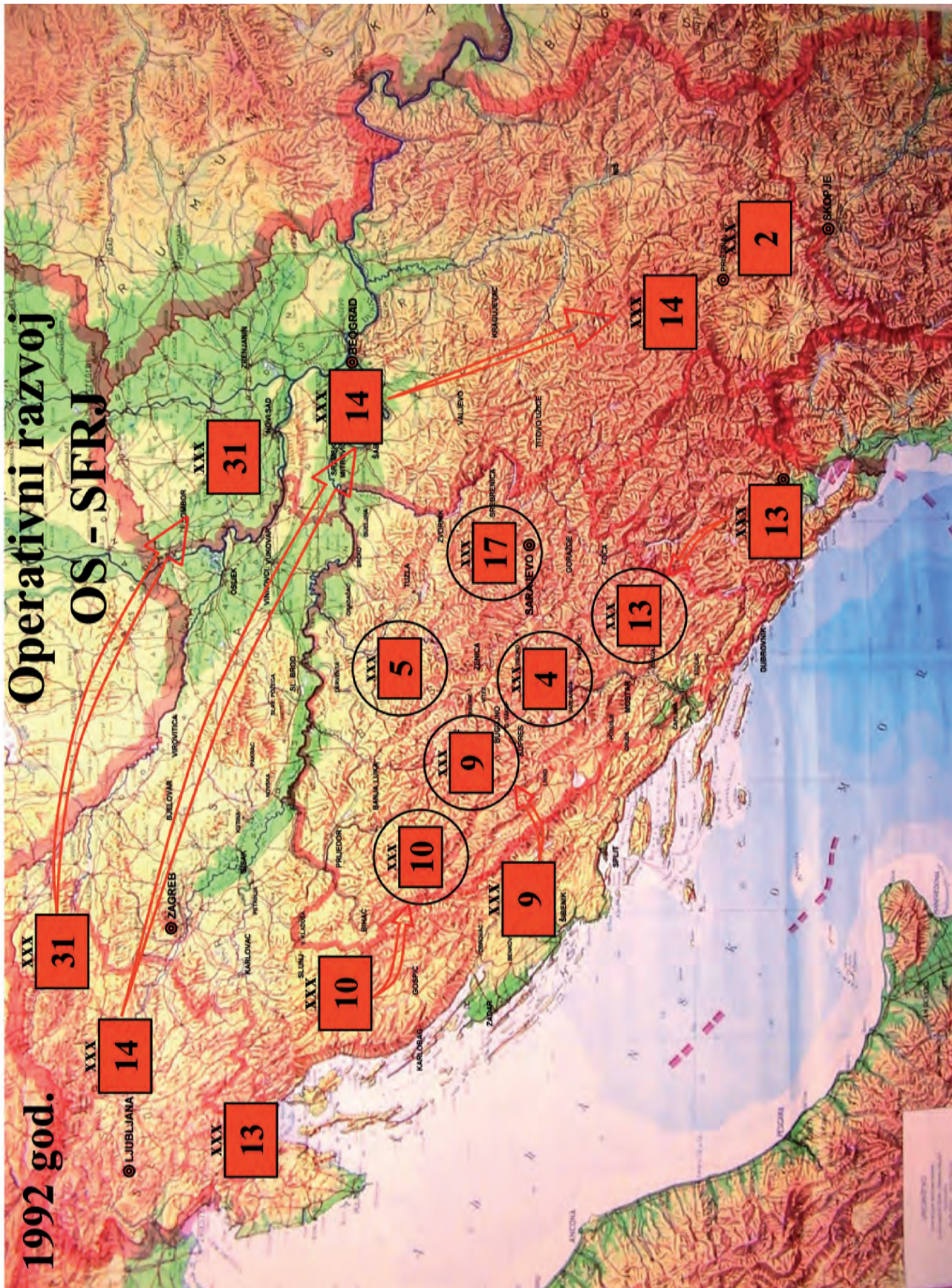
I. Oružane snage SFRJ 1985.

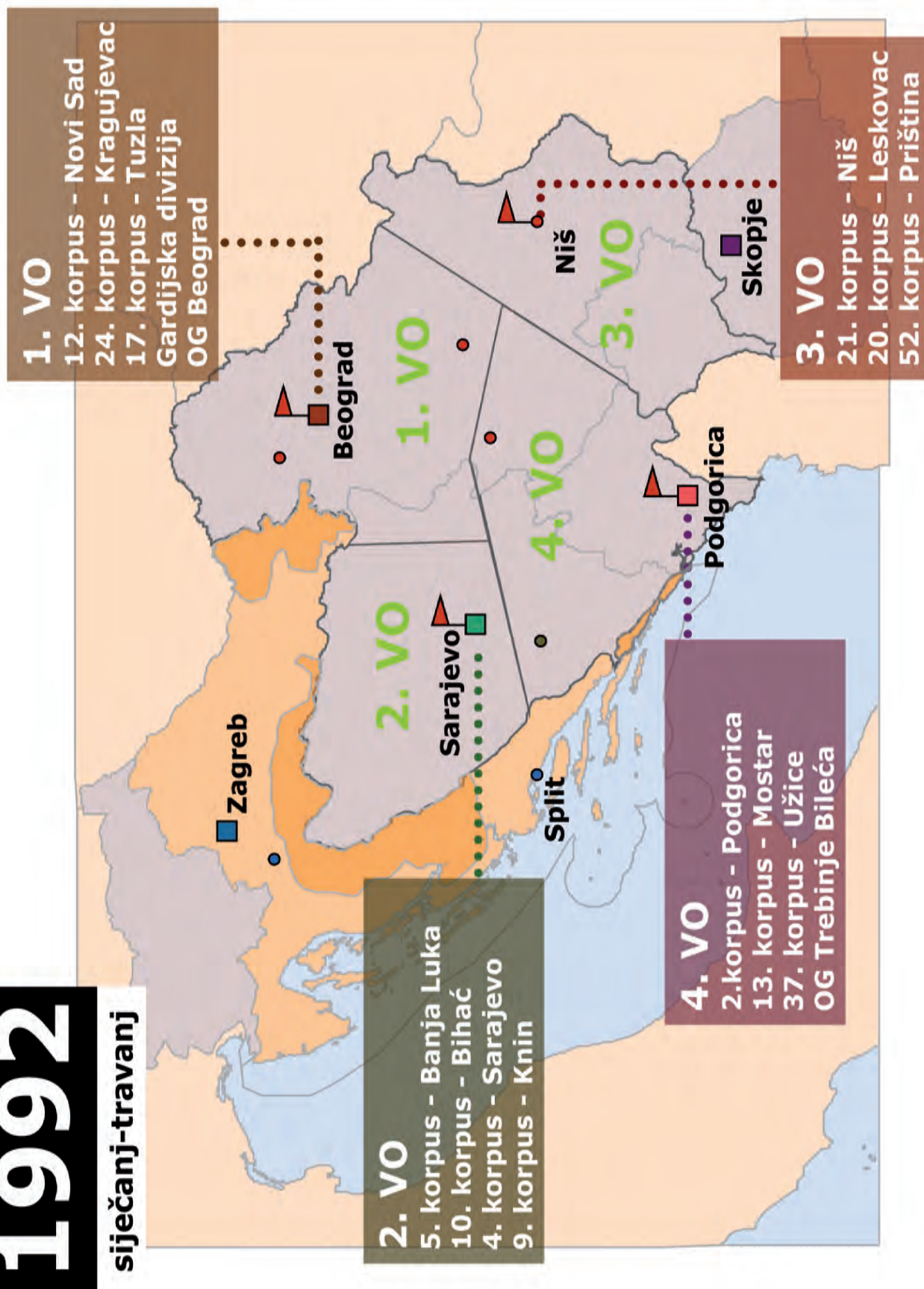

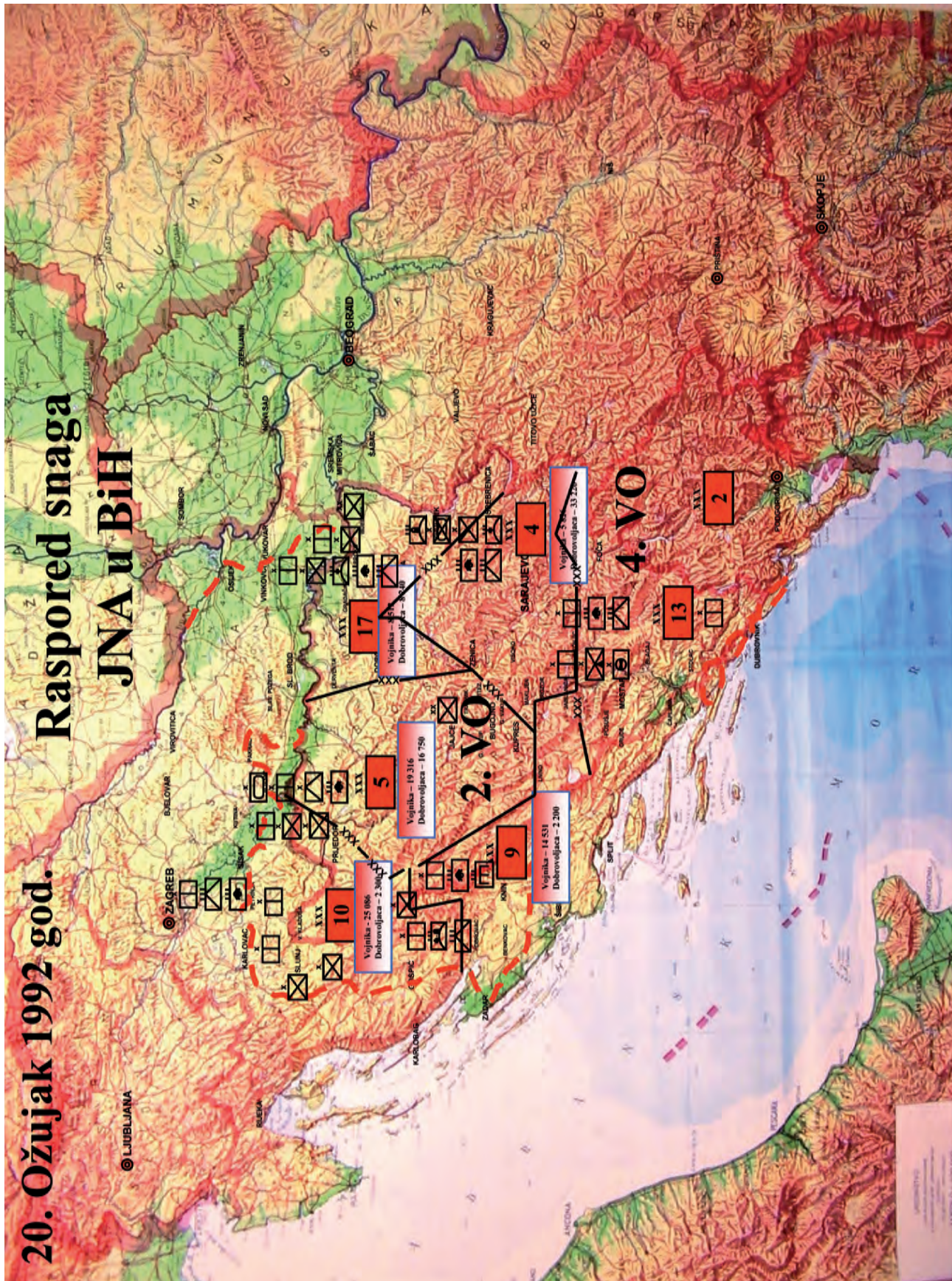

1992

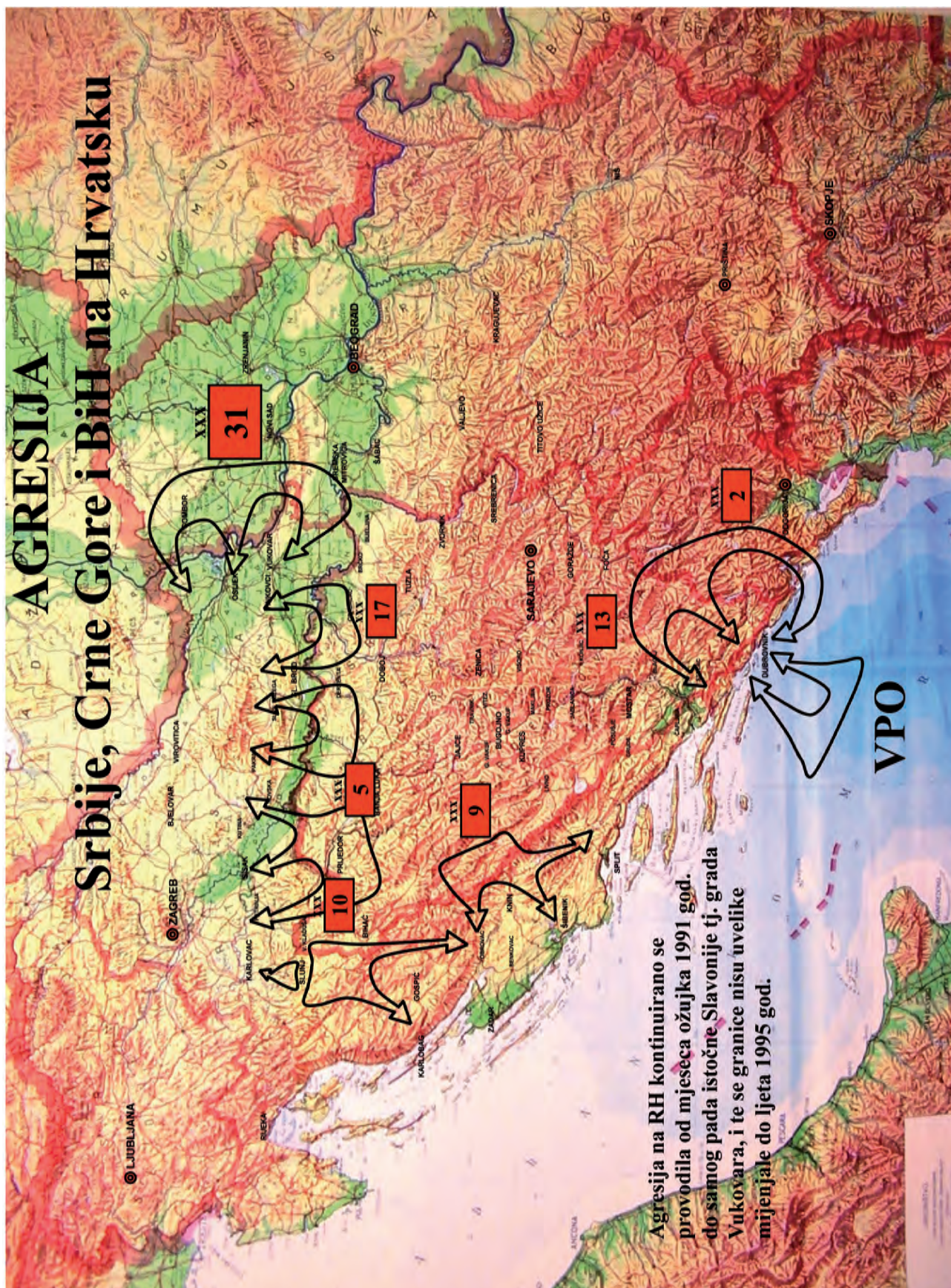
siječanj-travanj

VII. Ukupna jačina snaga JNA I VRS 1992. i 1993.

UKUPNA JAČINA JNA I VRS (2. VO, 4.VO, 1.VO) siječanj – travanj 1992 god.	
83 000	Ljudi
460 - 500	Tenkova
400 - 420	Oklopnjaka
950 - 1000	Topova

UKUPNA JAČINA JNA I VRS 1992 - 1993 god.	
135 000	Ljudi
550	Tenkova
430	Oklopnjaka
1300	Topova

VIII. Sastav 10. i 4. korpusa VRS

XXX

10

10. Korpus – Zapadna Bosna

general major
Špiro Ninković

Vojnika	25 086
Dobrovoljaca	2 300
SASTAV POSTROJBI	
622 mtbr	motorizirana brigada
9 mtbr	motorizirana brigada
592 mtbr	motorizirana brigada
2 lpbr	laka pješačka brigada
4 lpbr	laka pješačka brigada
145 lpbr	laka pješačka brigada
6 mpoap	mješoviti protu-oklopni artiljerijski puk
6 map	mješoviti artiljerijski puk
306 lap PZO	laka artiljerijski puk PZO

XXX

4

4. Korpus - Sarajevo

general major
Vojislav Đurđević

Vojnika	5 826
Dobrovoljaca	33 220
SASTAV POSTROJBI	
49 mbr	mehanizirana brigada
14 mtbr	motorizirana brigada
120 lpbr	laka pješačka brigada
4 map	mješoviti artiljerijski puk
4 mpoap	mješoviti protu-oklopni artiljerijski puk
240 ssrp	laka pješačka brigada
346 lap PZO	laka artiljerijski puk PZO
340 inžp	Inženjerski puk

XXX

5

5. Korpus – Banja Luka
general major Vladimir Vuković

Vojnika	19 316
Dobrovoljaca	16 750
SASTAV POSTROJBI	
329 okbr	oklopna brigada
16 mtbr	motorizirana brigada
343 mtbr	motorizirana brigada
122 lpbr	laka pješačka brigada
6 partbr	partizanska brigada
11 partbr	partizanska brigada
5 mpoabr	mješovita protu-oklopno artiljerijska br.
5 map	mješoviti artiljerijski puk
30 partd	protu-oklopno artiljerijski divizion

XXX

9

9. Korpus - Kupres
general major Sava Kovačević

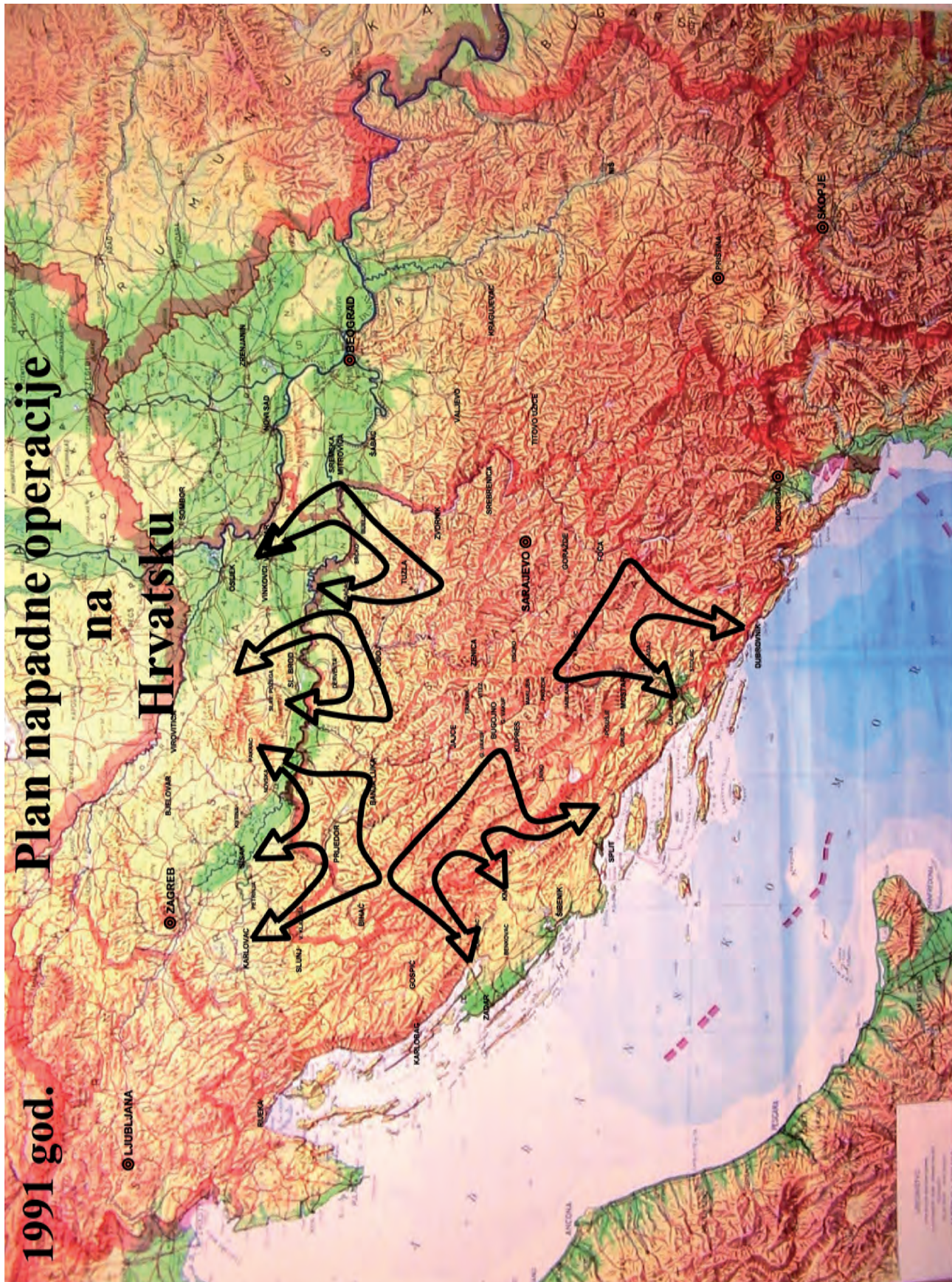
Vojnika	14 531
Dobrovoljaca	2 200
SASTAV POSTROJBI	
11 mtbr	motorizirana brigada
180 mtbr	motorizirana brigada
221 mtbr	motorizirana brigada
9 map	mješoviti artiljerijski puk
557 mpoap	mješoviti protu-oklopni artiljerijski puk
271 larp PZO	laka artiljerijsko raketni puk PZO
594 inžp	Inženjerijski puk

XXX

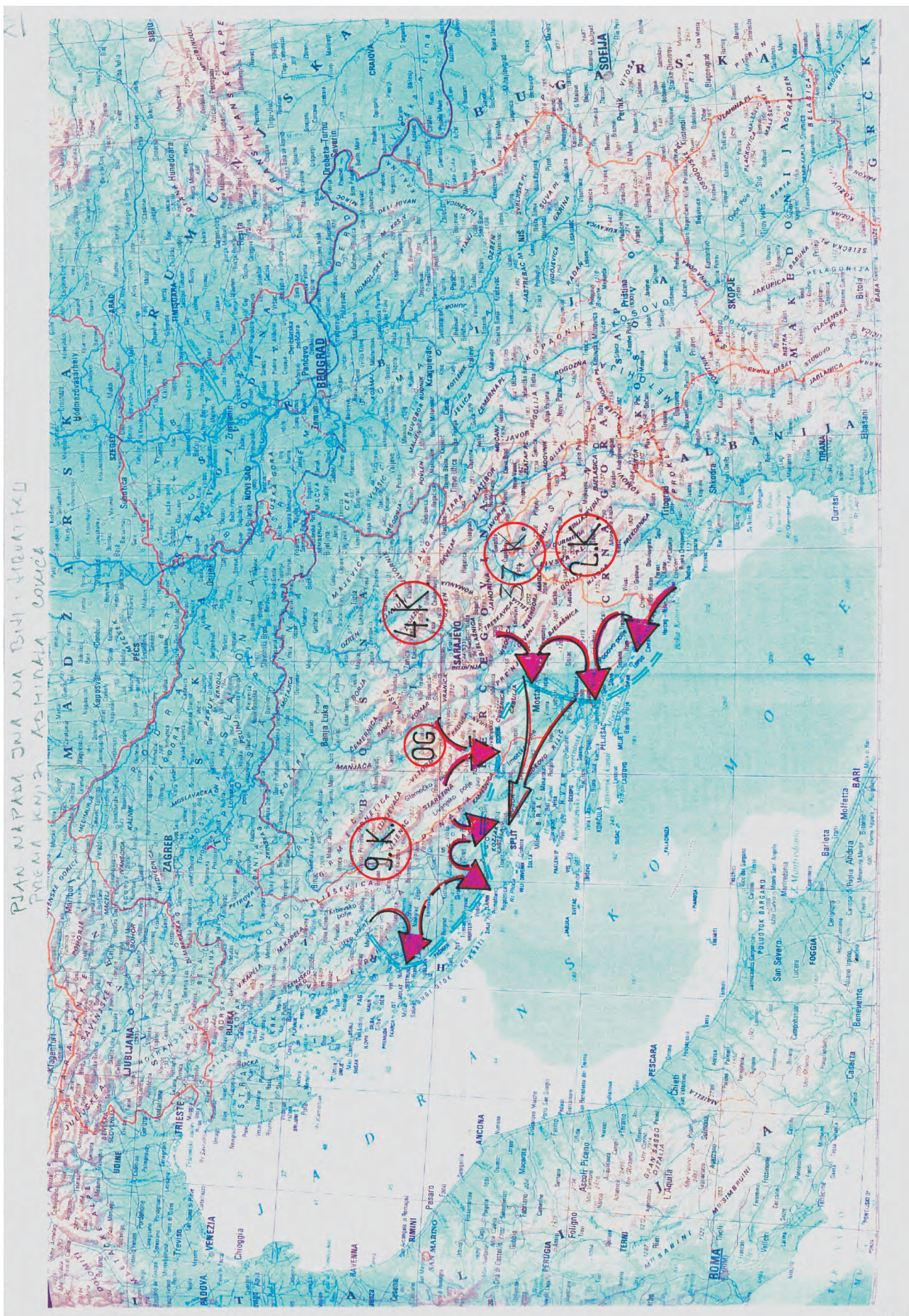
17

17. Korpus - Tuzla	
general major Sava Janković	
Vojnika	19 316
Dobrovoljaca	16 750
SASTAV POSTROJBI	
336 mtbr	motorizirana brigada
92 mtbr	motorizirana brigada
327 mtbr	motorizirana brigada
395 mtbr	motorizirana brigada
6 partbr	partizanska brigada
216 bbr	brdska brigada
22 partbr	partizanska brigada
454 mpoap	mješovita protu-oklopno artiljerijski puk
17 mpoap	mješovita protu-oklopno artiljerijski puk
17 map	mješoviti artiljerijski puk
38 partd	protu-oklopno artiljerijski divizion

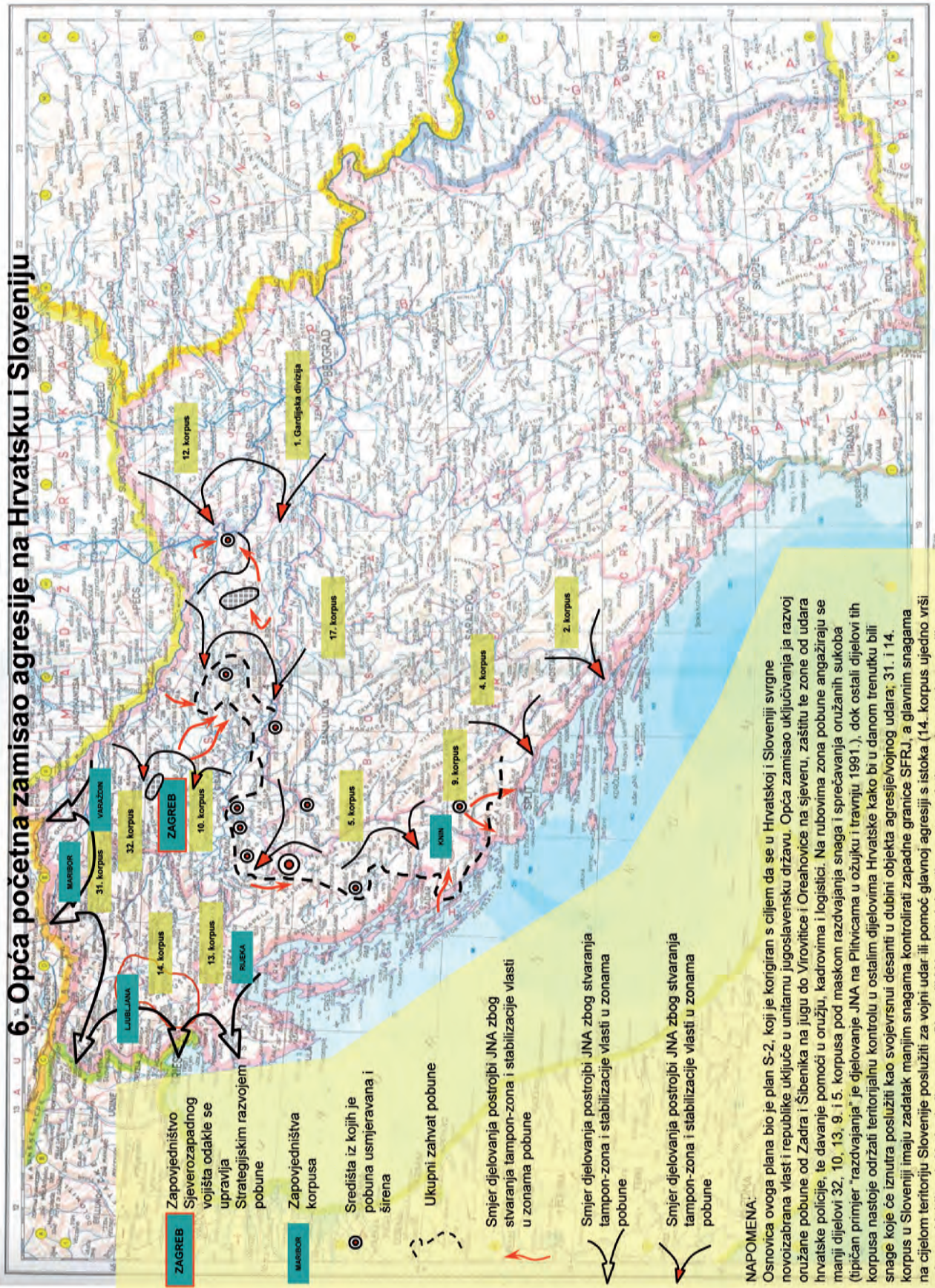
PLAN NAPADA JNA NA BIH I HRVATSKU
PREMA KNJIZI ADMIRALA
COKIĆA

6. Opća početna zamisao agresije na Hrvatsku i Sloveniju

ZAGREB
Zapovjedništvo Sjeverozapadnog vojišta odakle se upravlja Strategijskim razvojem pobune

MARIBOR
Zapovjedništva korpusa

☉ Središta iz kojih je pobuna usmjeravana i širena

--- Ukupni zahvat pobune

↖ Smjer djelovanja postrojbi JNA zbog stvaranja tampon-zona i stabilizacije vlasti u zonama pobune

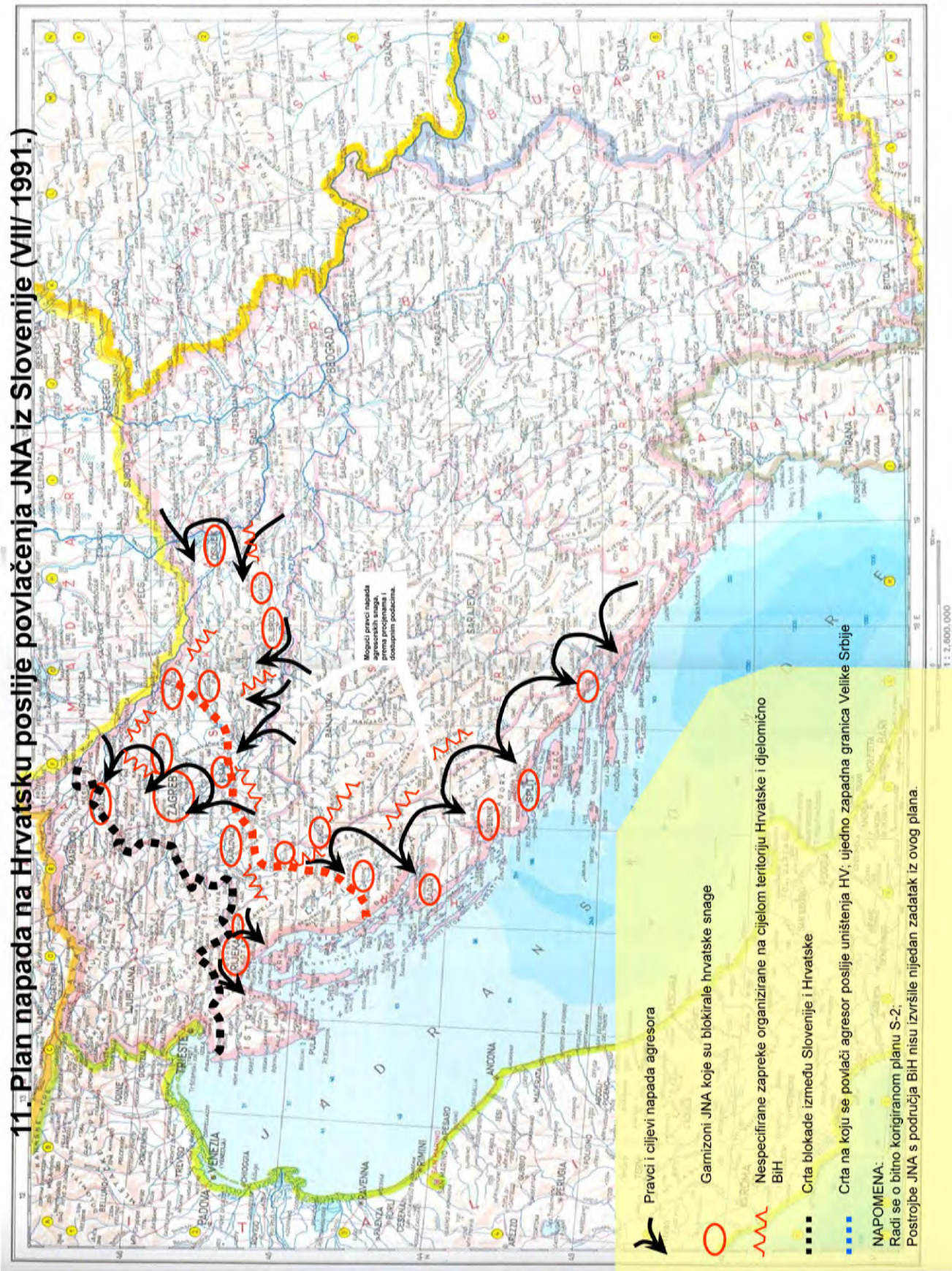
↘ Smjer djelovanja postrojbi JNA zbog stvaranja tampon-zona i stabilizacije vlasti u zonama pobune

↙ Smjer djelovanja postrojbi JNA zbog stvaranja tampon-zona i stabilizacije vlasti u zonama pobune

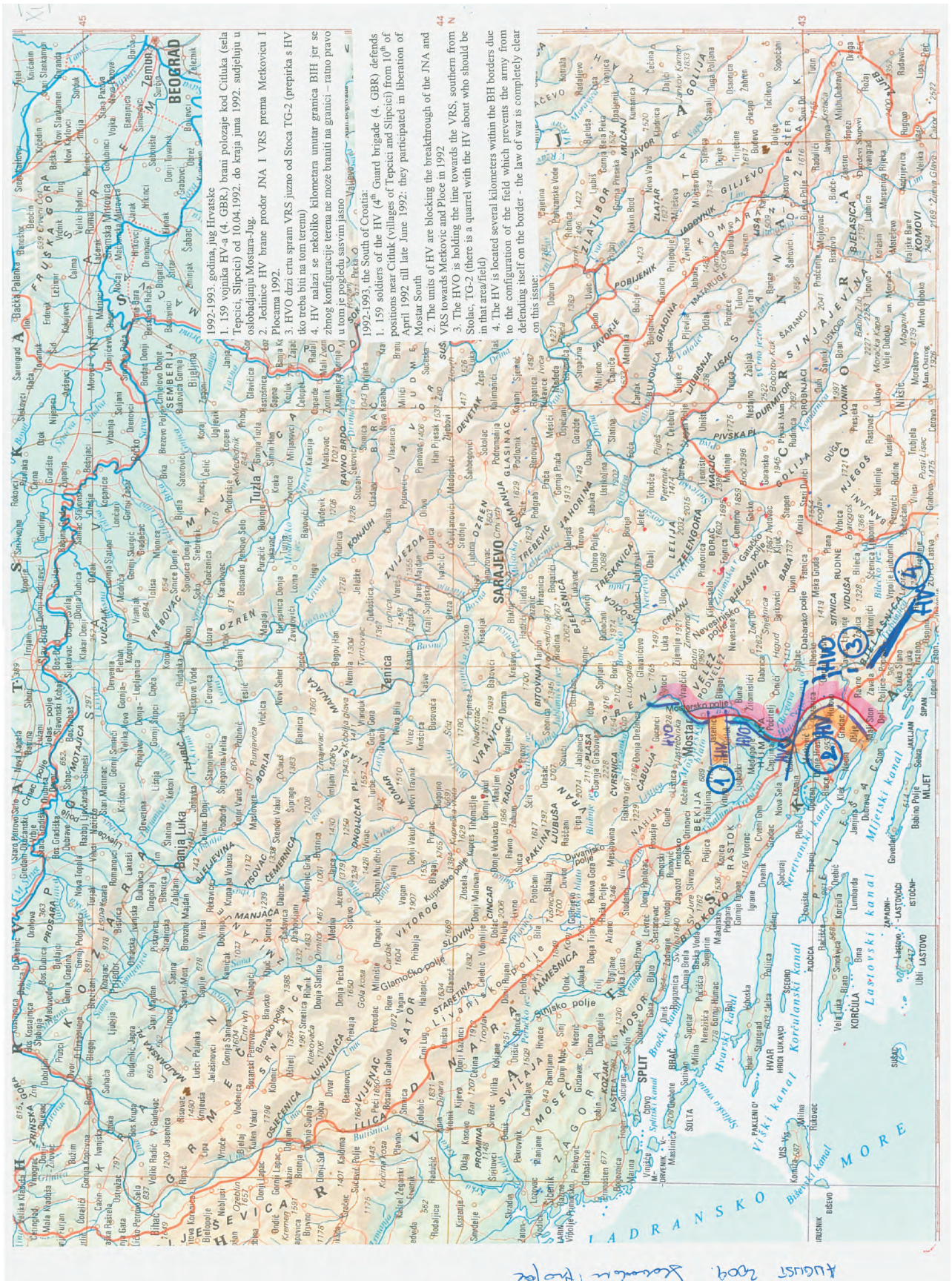
NAPOMENA:
Osnovica ovoga plana bio je plan S-2, koji je korigiran s ciljem da se u Hrvatskoj i Sloveniji svrgne novoizabrana vlast i republike uključe u unitarnu jugoslavensku državu. Opća zamisao uključivanja ja razvoj oružane pobune od Zadra i Šibenika na jugu do Virovitice i Oreahovice na sjeveru, zaštitu te zone od udara hrvatske policije, te davanje pomoći u oružju, kadrovima i logistici. Na rubovima zona pobune angažiraju se manji dijelovi 32. 10. 13. 9. i 5. korpusa pod maskom razdvajanja snaga i sprečavanja oružanih sukoba (tipičan primjer "razdvajanja" je djelovanje JNA na Pitivcima u ožujku i travnju 1991.), dok ostali dijelovi tih korpusa nastoje održati teritorijalnu kontrolu u ostalim dijelovima Hrvatske kako bi u danom trenutku bili snage koje će iznutra poslužiti kao svojevrsni desanti u dubini objekta agresivnojnog udara: 31. i 14. korpus u Sloveniji imaju zadatak manjim snagama kontrolirati zapadne granice SFRJ, a glavnim snagama na cijelom teritoriju Slovenije poslužiti za vojni udar ili pomoć glavnoj agresiji s istoka (14. korpus ujedno vrši udar na Ljubljani). Ne budu li snage u Sloveniji i Hrvatskoj dovoljne za te zadatke, pokrenut će se velike snage iz Srbije i djelomice BiH i Crne Gore.

11. 13 Plan napada na Hrvatsku poslije povlačenja JNA iz Slovenije (VII/ 1991.)

PRAVNO NEDOZVOLJENA UPOTREBA ORUŽANE SILE

I Agresija

Pokušaj osude i definisanja agresije do drugog svetskog rata

...

Jedan od pokušaja, koji su uglavnom činjeni van Društva naroda, da se osudi agresija i dođe do jedne definicije agresije jeste i poznati Nacrt Litvinov – Politis definicije agresije, u okviru Konferencije za smanjenje i ograničenje naoružanja, 1933. godine. Naime, učinjen je pokušaj da se saberu u jednom dokumentu akta države koja čine agresiju. Sovjetska delegacija, na čelu sa Litvinovim, podnela je 6. februara 1933. Nacrt deklaracije o definiciji napadača Opštoj komisiji, odnosno Komitetu za pitanja bezbednosti, na čijem se čelu nalazio Politis, koji ga je u nešto dopunjenom vidu podneo Opštoj komisiji (otuda Litvinov – Politisov nacrt). U članu 1. tog nacrta stajalo je da će biti proglašena agresorom država koja bude prva izvršila jednu od sledećih radnji:

- «1. objava rata drugoj državi;
2. invazija pomoću svoje oružane sile, čak i bez objave rata, na teritoriju druge države;
3. napad svojom suvozemnom, pomorskom ili vazdušnom vojnom silom, čak i bez objave rata, na teritoriju, brodove ili vazduhoplove druge države;
4. pomorsku blokadu obala ili pristaništa druge države;
5. pomoć datu oružanim bandama koje bi, pošto su formirane na njenoj teritoriji, upale na teritoriju druge države, ili odbijanje da, uprkos zahteva napadnute države, preduzme na svojoj vlastitoj teritoriji, sve mere koje od nje zavise, da liši pomenute bande svake pomoći i zaštite.»

U predlogu je istaknuto da unutrašnja situacija u jednoj zemlji, bilo da je ekonomske, političke, vojne ili druge prirode, ne može opravdati državu u slučaju napada.

...

Definicija agresije u poretku Ujedinjenih nacija

...

Opšta definicija agresije utvrđena je u čl. 1. definicije tako što se pod agresijom smatra «upotreba oružane sile jedne države protiv suvereniteta, teritorijalne celokupnosti ili političke nezavisnosti druge države», ili na bilo koji drugi način protivno Povelji UN. U belešci uz taj član izraz «država» odnosi se na državu bez obzira na njeno priznanje ili članstvo u UN, a obuhvata i pojam grupe država.

Prema čl. 2. Definicije, smatra se aktom agresije prima facie prvi napad protivno Povelji UN, što je dovoljan dokaz o aktu agresije. Međutim, odmah u dodatku, ukazano je da bi Savet bezbednosti «mogao zaključiti, shodno Povelji, da ne bi bilo

opravdano to označiti aktom agresije vodeći računa o drugim okolnostima, jer akti u pitanju ili njihove posledice, nemaju veći značaj». To znači da se za lakše povrede mira može izbeći kvalifikacija agresije ako to smatra opravdanim Savez bezbednosti, a u vezi sa tim slediće i druge mere tog organa.

U čl. 3. definicije agresije, nezavisno od toga da li je rat objavljen ili nije, nabraja se više akata (uz ogradu iz čl. 2) koji čine delo agresije:

a) Invazija ili napad na teritoriju jedne države od strane oružanih snaga druge države, okupacija, čak i privremena, koja je posledica takvog napada ili invazije, aneksija koja je posledica upotrebe sile dela ili cele teritorije druge države.

Može se zapaziti da su redaktori tog člana uzimali u obzir vojno razlikovanje napada i invazije, jer napad može da bude i bez invazije (napad, na primer, artiljerijom preko granice ili iz vazduha), a invazija mora biti prodor agresorskih trupa na teritoriju žrtve agresije. Takođe, okupacija kao faktičko stanje nastaje kao posledica invazije, koja je uslov za okupaciju.

b) Bombardovanje teritorije jedne države od strane oružanih snaga druge države, ili upotreba ma kog oružja od strane jedne države protiv teritorije druge države. Prema tumačenju Specijalnog komiteta za definisanje agresije, izraz «ma koje oružje» odnosi se kako na konvencionalno tako i na oružje za masovno uništavanje.

c) Blokada luka ili obala jedne države od strane oružanih snaga druge države.

d) Napad oružanih snaga jedne države na kopnene, pomorske ili vazduhoplovne snage druge države. Radi se, zapravo, o napadu koji se može izvesti i van teritorije napadnute države. Na primer, na slobodnom (otvorenom) moru, u vazdušnom prostanstvu, izvan nacionalne jurisdikcije napadnute države.

e) Upotreba oružanih snaga jedne države koje se nalaze na teritoriji druge države sa pristankom države prijema, protivno uslovima predviđenim u sporazumu, ili svako produžavanje njihovog prisustva na toj teritoriji posle okončanja sporazuma.

f) Činjenica da jedna država dozvoljava da njenu teritoriju, koju joj je stavila na raspolaganje, druga država koristi za izvršenje akata agresije protiv treće države.

Tačke «e» i «f» čl. 3. čine pravnu mogućnost, i to: tačka e) da učini akt agresije država vlasnik vojne baze ili oružanih snaga koje stacioniraju u drugom vidu sa tuđe državne teritorije na kojoj baza ili vojne snage stacioniraju, i to na dva načina. Prvo, ako se upotrebe protivno sporazumu koji je zaključila država domaćin i država vlasnik baze, ili država kojoj pripadaju oružane snage; ta upotreba, protivno sporazumu, može biti različita, kako protiv države domaćina baze tako i protiv treće države. I drugo, akt agresije je i njihovo prisustvo na teritoriji preko roka koji je ugovorom određen u istom sporazumu. U slučaju pod «e» radi se o agresivnom aktu države vlasnika vojne baze ili oružanih snaga protiv države

domaćina. Prema t. «f» toga člana, u slučaju da se teritorija domaćina baze ili oružanih snaga koriste za izvođenje akata agresije, i sama država domaćin bi, pored države čije su oružane snage ili baze, bila u poziciji da se kvalifikuje kao agresor.

g) Upućivanje od strane države ili u njeno ime oružane bande ili grupa neredovnih snaga ili najamnika protiv druge države, radi akata oružane sile toliko ozbiljnih da se izjednačuju sa navedenim aktima, ili ozbiljno angažovanje u takvoj akciji.

...

POJAM, PROSTOR I PRAVNI POLOŽAJ RATIŠTA

Ratište

Davno je usvojeno pravilo u ratnom pravu da se ratne operacije odvijaju na teritorijama i prostranstvima koja su pod suverenitetom strana u sukobu, ili su pod njihovom faktičkom vlašću, a sa kojih se pripremaju ili na kojima se izvode ratne operacije. Osim toga, i prostranstva koja nisu pod suverenitetom neke države (otvoreno more i vazдушna prostranstva nad njim) spadaju u ratište ukoliko njihov status nije regulisan posebnim normama međunarodnog prava radi isključenja ratnih operacija na njima.

...

Ratište je teritorija država strana u sukobu, kao i ostale teritorije koje nisu pod suverenitetom država, a mogu postati ratište prema međunarodnom pravu, na kojima se obavljaju pripreme i izvode ratne operacije. U tu teritoriju spadaju kopno, more i vazduh nad kojim ona uživa suverenitet, kao i teritorije koje su pod vlašću strana u sukobu iako nad njima nema suverenitet nijedna strana u sukobu. Znači, radi se o teritorijama strana u sukobu, i to kopnenim, vazдушnim i pomorskim, bilo da su to matične teritorije ili nesamoupravne (kolonije), teritorije pod starateljstvom, ukoliko se

koriste u ratne svrhe, nekad kondominijumi zaraćenih strana i okupirane teritorije. Naznačene teritorije su od trenutka otpočinjanja ratnih dejstava obuhvaćene pojmom ratišta. Osim tih ratište mogu postati teritorije neutralne države nad kojima neutralne zemlje dozvoljavaju instaliranje vojnih baza u miru, a koje su vlasništvo jedne strane u sukobu. Teritorija je obično ograničena oko baze, na određenom prostoru koji je pod vojnom upravom zemlje korisnika baze.

...

Vojišna prostorija

Od ratišta se razlikuje vojišna prostorija. To je područje na kojem se izvode ratne operacije, a obično se zove vojišna zona.

Iako je ratište pravno gledano bilo veoma široko, u mnogim ratovima je vojišna prostorija, u stvari, obuhvatala samo nekoliko teritorija. U rusko-japanskom ratu, 1905. godine, samo su Mandžurija i Koreja bile vojišne prostorije. U prvom balkanskom ratu vojišna prostorija je bila južno od Niša – Sandžak, Kosmet i Makedonija, kao i sektor Skadra. U drugom svetskom ratu 53 države sveta su bile protiv Osovine, a ratište je obuhvatalo sve njihove teritorije. Međutim, vojišnom prostorijom se smatra Istočni front, deo severne Afrike, južne i zapadne Evrope i Balkana i delovi Dalekog istoka, dok na teritorijama mnogih država koje su bile u ratu nije bilo ratnih operacija (američki kontinent).

...

Gavro Perazić

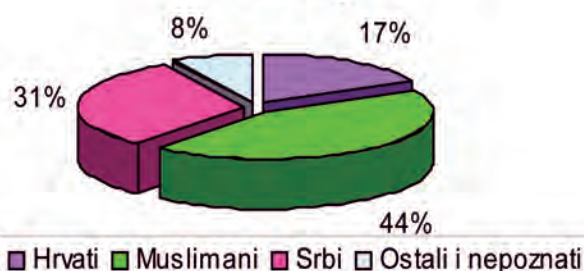
Međunarodno ratno pravo – 2. dopunjeno izd.
Beograd: Vojnoizdavački i novinski centar, 1986

Statistika

**Zapovjednici jedinica TO
prema odluci koju je 27.05.1992. god. potpisao
Predsjednik predsjedništva R BiH Alija Izetbegović**

Nacionalnost	Broj	%
Muslimani	43	97.73 %
Srbi	1	2,27 %
Hrvati	0	0,00 %
UKUPNO	44	100 %

Stanovništvo Bosne i Hercegovine 1991. g.

REPUBLIKA BOSNA I HERCEGOVINA
PREDSJEDNIŠTVO
REPUBLIKE BOSNE I HERCEGOVINE

Na osnovu člana 9, a u vezi sa članom 41. Uredbe sa zakonskom snagom o Oružanim snagama Republike Bosne i Hercegovine, Predsjedništvo Republike Bosne i Hercegovine, na sjednici od 27.05.1992.godine, donosi

O D L U K U

o formiranju jedinica Teritorijalne odbrane

Formiraju se sljedeće jedinice Teritorijalne odbrane:

1. 1.Bosanskohercegovačka brigada "Kralj Tomislav". Za komandanta brigade postavlja se general MATE ŠARLIJA.
2. 1.Brigada TO Zenica. Za komandanta brigade postavlja se DUVAK (Rasima) ENES.
3. 11.p.brigada "Zmaj od Bosne". Za komandanta brigade postavlja se ZEJNILAGIĆ ENVER.
4. 12.p.brigada "Hadži Lojo". Za komandanta brigade postavlja se DŽAFERAGIĆ SAFET.
5. 13.Novosarajevska brigada TO. Za komandanta brigade postavlja se ŠEHOVIĆ ENVER.
6. 14.p.brigada Novi Grad - Sarajevo. Za komandanta brigade postavlja se ZYRAPI BISLIM.
- 15.p.brigada Novi Grad - Sarajevo. Za komandanta brigade postavlja se BEJIĆ RAMIZ.
7. Bataljon vojne policije Sarajevske regije. Za komandanta bataljona postavlja se TOPIĆ DŽEVAD.
8. Prateća četa za obezbjedjenje Predsjedništva R BiH. Za komandanta čete postavlja se LUKOVAC HARIŠ.
9. Odred TO "Husić Eniz" - Ilidža. Za komandanta Odreda postavlja se BUKVA SEJDALIJA.
10. Odred TO "Sretno" - Breza. Za komandanta Odreda postavlja se HODŽIĆ DŽEMAL.
11. Odred TO "Misoča" - Ilijaš. Za komandanta Odreda postavlja se ROŽAJAC AVDIJA.

- 2 -

12. I.Brigada Bihaćke Krajine. Za komandanta I.Brigade Bihaćke Krajine postavlja se BUTKOVIĆ SAKIB.
13. OdTO Velika Kladuša. Za komandanta OdTO postavlja se BEHRIĆ SULEJMAN.
14. OdTO Kladuša - grad. Za komandanta OdTO postavlja se BAJRO PAJAZETOVIĆ.
15. OdTO Vrnograč. Za komandanta OdTO postavlja se DUKIĆ HASAN.
16. OdTO Mala Kladuša. Za komandanta OdTO postavlja se MEMIĆ HASAN.
17. OdTO Bužim. Za komandanta OdTO postavlja se KULAUZOVIĆ FUAD.
18. OdTO B.Otoka-Jezerski. Za komandanta OdTO postavlja se KAHRIĆ MUSTAFA.
19. OdTO Bos.Krupa. Za komandanta OdTO postavlja se PALIĆ DERVIŠ.
20. OdTO Pećigrad. Za komandanta OdTO postavlja se OSMANČEVIĆ MURAT.
21. OdTO Tržac. Za komandanta OdTO postavlja se BEĆIREVIĆ HAZIM.
22. OdTO Ostrožac. Za komandanta OdTO postavlja se PANDŽIĆ KASIM.
23. OdTO Cazin - grad. Za komandanta OdTO postavlja se DIZDAREVIĆ MUNIR.
24. OdTO Ćoralići. Za komandanta OdTO postavlja se MIZIĆ MUHAMED.
25. OdTO Bihać - centar. Za komandanta OdTO postavlja se SALKIĆ AHMET.
26. OdTO Bakšić. Za komandanta OdTO postavlja se VUKOVIĆ FUAD.
27. OdTO Prekounje. Za komandanta OdTO postavlja se TOROMANOVIĆ SEAD.
28. OdTO Brekavica. Za komandanta OdTO postavlja se SKALIĆ MESUD.
29. OdTO Vrata. Za komandanta OdTO postavlja se ADIL BEŠIĆ.
30. 3.Tuzlanska brigada TO. Za komandanta brigade postavlja se
31. 108.Brčanska brTO. Za komandanta brigade postavlja se MUJKANOVIĆ FERID.
32. 2.Tuzlanska brTO. Za komandanta brigade postavlja se LJALI DŽEMAJL.
33. 1.OdTO - Tuzla. Za komandanta Odreda postavlja se DŽAMBIĆ MUHAREM.
2.OdTO - Tuzla. Za komandanta Odreda postavlja se AZIRI ALI.
3.OdTO - Tuzla. Za komandanta Odreda postavlja se KURSPAHIĆ ŠEVAL.
4.OdTO - Tuzla. Za komandanta Odreda postavlja se MUJOVIĆ MIRSAD.
5.OdTO - Tuzla. Za komandanta Odreda postavlja se DJORDJE MARKO.
Inž.bataljon TO Tuzla. Za komandanta bataljona postavlja se PRCIĆ FARUK.
34. 1.Lukavička brTO. Za komandanta brigade postavlja se SALIHBAŠIĆ DŽEVAD.
35. OdTO Kalesija. Za komandanta Odreda postavlja se postojeći komandant.

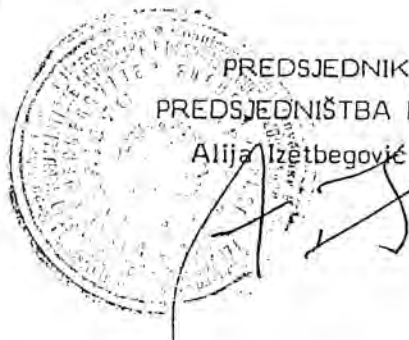
- 3 -

5. OdTO - Tuzla. Za komandanta postavlja se DJORDJE MARKO.
Inž. bataljon TO Tuzla. Za komandanta bataljona postavlja se major
PRCIĆ FARUK.
34. I. Lukavačka brTO. Za komandanta brigade postavlja se kik SALIHBAŠIĆ
DŽEVAD.
35. OdTO Kalesija. Za komandanta Odreda postavlja se postojeći komandant.
36. I. Sprečanski odred Živinice. Za komandanta Odreda postavlja se kapetan I k
MALKIĆ SALIH.
37. OdTO - Olovo. Za komandanta OdTO postavlja se VRABAC NIJAZ.
38. OdTO - Solun. Za komandanta OdTO postavlja se HASANSPAHIĆ AKIF.
39. OdTO - Careva Čuprija. Za komandanta OdTO postavlja se ROTIĆ ENVER.

II

Ministar odbrane izvršiće raspored starješina u komande, odnosno Štabove nave-
danih jedinica i izdati bliža naredjenja o brojnom sastavu i naoružanju formiranih
jedinica.

PR. Broj: 1170
27.05.1992. godine
Sarajevo, 27.05.1992. godine

Dajdži i Zejniba (odgovor na telex
od 9.06.1992)

Treba da idete zajedno. Zejnib
staje komandant svoje jedinice,
ili dok ora operacija traje treba
da sluša Dajdžina naredjenja.
Dakle, Dajdži objedinjuje akci-
ju. Ostalo ćemo regulisati kad
se vidimo u Sarajevu. Alija
Sar 10. 06. 1992

P: Dobro jutro generale Ćurčić.

O: Dobro jutro, generale Praljak.

P: Sada, Kralj Tomislav je pukovnija koja je utemeljena gdje?

O: Kralj Tomislav je pukovnija koja je utemeljena u Hrvatskoj, u Dubrovniku i zatim u Vrgorcu.

P: A vi ste bili u HV-u?

O: Da.

P: U toj određenoj jedinici, koliko je bilo Hrvata i koliko Muslimana?

O: Jedinica je brojala 60% Hrvata i 40% Muslimana.

P: Koliko je postotak ljudi u toj jedinici bio rođen na teritoriju BiH i jesu li oni bili državljani RH (iako fali riječ) ili državljani RBH kao i vi?

O: Preko 90% članova je bilo rođeno u BiH.

P: Jeste li bili vojni obveznik BiH?

O: Bio sam aktivno vojno lice u Beogradu.

P: U redu, znamo to. Ali nakon toga, bili ste vojni obveznik BiH?

O: Da sam ostao u BiH, bio bih.

P: Točno. Tužitelj je rekao da je HV, da ste bili na posudbi. Rekli ste da je to čudan termin. Ali nije li točno da jeste bili na posudbi iz BiH, i Hrvati i Bošnjaci, dobrovoljno, na posudbi u HV-u kako bi branili jug Hrvatske? Je li to bila točnija interpretacija?

O: Da. Prvo smo išli da branimo Hrvatsku.

P: Generale, Ćepikuće, jeste li sudjelovali u borbama za Ćepikuće?

O: Ne ja, ali članovi moje jedinice jesu, pod vodstvom pokojnog Božana Simovića.

P: Protiv koga ste se obrili u Ćepikućama?

O: Borili su se protiv srpske vojske, JNA.

P: Generale, nije važno jeste li vi bili tamo osobno. Govorim o jedinici. Da su Ćepikuće bile izgubljene tada, bi li Srbi, na koje bi se Srbi bili povukli i prema kojoj bi osi išli?

O: Da su Ćepikuće bile pale, Dubrovnik bi pao automatski i nakon toga bi jurišali na Split.

P: Hvala. Kažete da je vaš zapovjednik bio general Daidža?

O: Da.

P: Kako mu je puno ime, pravo ime?

O: Svi smo ga znali pod imenom Mate Šarlija, nadimak Daidža, ali pravo ime mu je bilo Nijaz Batlak.

P: Je li bio Musliman?

O: Da.

P: Nakon što je potpisano primirje, što se Hrvatske tiče, gdje ste imali obučne centre?

O: Imali smo ih u Baškom Polju i Vrgorcu.

P: Je li to u Hrvatskoj?

O: Da.

P: Tko je došao iz BiH da se obuče u vašim obučnim centrima, da se obuče i da se vrati natrag. Jesu li bili Hrvati, Bošnjaci? Je li bilo više Hrvata nego Bošnjaka ili više Muslimana nego Hrvata?

O: Više Bošnjaka.

P: Kako se zvao logističar u vašoj jedinici?

O: Ime logističara Kralja Tomislava je bilo Nikica Raguž i Marko Potrebica.

P: Koliko znate, koliko je oružja poslano u BiH preko jedinice Kralj Tomislav? I koliko je toga oružja poslano Muslimanima a koliko Hrvatima?

O: Ne bi znao. To su bile velike količine, govorimo o teretnim kamionima ovdje ali većina oružja je otišla Bošnjacima.

P: Generale, možemo li se složiti da je gđin Nijaz Batlak ili Mate Šarlija bio hrvatski general, general HV-a i da je omogućio oružje u kamionima koji su bili slani Muslimanima A-BiH?

O: To je točno.

P: Je li Zuka također dolazio k vama na obuku?

O: Zuka je bio u Baškom Polju s nama neko vrijeme.

P: Svi znamo tko je Zuka. Sljedeće pitanje; nakon ovoga, ono što se dogodilo je bila agresija na BiH, drugim riječima, JNA i srpska vojska BiH. Prije nego odemo na to, molim da se pokaže dokument 3D00420. Kao što vidite to je dokument iz RBiH i odnosi se na odluku o formiranju jedinica teritorijalne obrane. Pod jedan, kao što vidite, osoba koja je potpisala dokument, vidimo da je to A. Izetbegović i da proglašava jedinicu Kralj Tomislav i generala Matu Šarliju kao bosansko-hercegovačku brigadu.

(Antonetti pita spominje li se ovaj dokument u unakrsnom ispitivanju)

(Gen. Praljak odgovara; temelj ispitivanja je status brigade K. T., iz ovog dokumenta se vidi da A. Izetbegović smatra tu brigadu brigadom teritorijalne obrane i da smatra Daidžu zapovjednikom svoje vojske, A-BiH i da ga on postavlja na tu poziciju.)

P: Moje pitanje je vrlo jednostavno. Zna li da ste u to vrijeme zapravo bili pod komandom i A. Izetbegovića i HV-a, kao što to pokazuje ovaj dokument?

O: Da.

P: Hvala. U ovom trenu dogodio se sukob u vojsci, izbio

je sukob; ova brigada, pukovnija Kralj Tomislav, u smislu sastava brigade, je prešla na teritorij BiH kako bi se borila za opstanak BiH?

O: Da, točno.

P: Je li točno da je bila podijeljena na dva dijela; a-Ludvig Pavlović koji je brojio 92 člana i drugi određeni broj Muslimana koji su otišli u Konjic i stvorili su, što?

O: Utemeljili su pukovnicu Nihad Kulenović.

P: Nihad Kulenović je bila dio čega?

O: Dio A-BiH.

P: Od prvih 92 člana pukovnije Ludvig Pavlović, koliko je bilo Hrvata i koliko Bošnjaka?

O: Ne znam točno, ali je omjer bio 70 : 30%.

P: Hvala. Je li točno da su ovi članovi također, koji su otišli da bi se pridružili pukovnicu Konjic, a koja je bila dio A-BiH, jesu li oni također zadržali status hrvatskog vojnika u smislu beneficija i plaća?

O: Da.

P: Je li točno da ste i vas 92 zadržali taj status?

(Antonettija zanima jesu li vojnici koji su otišli u A-BiH još uvijek bili plaćani od strane HV-a)

O: Časni suče, čak i general Daidža je proveo više vremena u Konjicu nego u Hrvatskoj ili Hercegovini, drugim riječima, zadržali su svoja prava, kao i nas 92.

Sudac Antonetti: General Daidža je došao da vidi vas a onda bi išao posjetiti muslimanske vojnike u A-BiH? Išao bi od jedne jedinice do druge, je li to to?

O: Da, časni suče. Tek 6. lipnja je utemeljena Ludvig Pavlović. Sve do tada, mi smo bili dio Kralja Tomislava a govorim o 1992.

Sudac Antonetti: 1993, možete li nam reći jesu li muslimanski vojnici u A-BiH koji su bili stacionirani u Konjicu još uvijek bili plaćani od strane HV-a?

O: Časni suče, ne znam jer smo u to doba izgubili kontakt, nismo bili u kontaktu.

P: Generale Čurčić, sjećate li se da ste mi se obratili u ministarstvu RH u vezi statusa i pitanja vezanih uz službu?

O: Pa većinom smo se obraćali vama.

(Tomanović zahtijeva da se uspori, dio odgovora nije ušao; general je rekao da su mu se obraćale obje strane i tražile pomoć da se razriješi pitanja vezana uz status i službu.)

P: Ponavljam pitanje, generale Čurčić, sjećate li se da ste mi se obratili u ministarstvu RH u vezi statusa i pitanja vezanih uz službu, vas 92?

O: Da.

P: Kao i o pitanjima vezanim za ljude koji su se pridružili pukovnicu u Konjicu?

O: Da.

P: Recite mi, bih li ja možda bio najbolji izvor za odgovor o datumu do kada su članovi Kralja T. a koji su bili članovi HV-a, bez obzira jesu li se kasnije pridružili HVO-u ili A-BiH, do kojeg su zaista datuma uživali beneficije HV-a?

O: Da, mislim da biste to bili vi.

P: Vidjeli smo da je Nijaz Batlak bio imenovan a da je njegovo pravo ime bilo Mato Šarlija i da ga je imenovao A. Izetbegović?

O: Da.

P: Zna li da je primio penziju kad se umirovio od HV-a i da je pokopan na Mirogoju kao hrvatski general.

O: Da, bio sam na Mirogoju.

P: Molim da sad pogledamo 3D00560. Molim da pročitate dokument. Ne znam jeste li ikad vidjeli potpis A. Izetbegovića ali mislim da ste ga imali prilike vidjeti u Sarajevu. Zna li da je A. Izetbegović uvelike vjerovao i imao bliske suradnje s generalom Daidžom?

O: Nikad ih osobno nisam vidio zajedno ali poslanici gdina Izetbegovića su često dolazili da se sastanu s generalom Daidžom u Vrgorcu.

P: Zna li da je A. Izetbegović htio povjeriti operaciju oslobađanja Sarajeva generalu Daidži?

O: Da.

P: Je li ta operacija izvršena? A nećemo raspravljati koliko uspješno.

O: Pa bio je to više pokušaj.

P: Jesu li članovi Kralja Tomislava sudjelovali u tome?

O: Da.

P: I zadnje pitanje što se ovoga tiče; kad ste prešli u HVO, je li to bilo dobrovoljno ili ste ikada primili zapovijed da tako postupite?

O: Pa, to je vrlo jednostavno za odgovoriti. Otišli smo kući. Bilo je dobrovoljno.

P: Gdine Čurčić, osim Božana Simovića, vašeg zapovjednika koji je bio ubijen u akciji, je li bio neki drugi zapovjednik koji je bio ubijen?

O: Da. Ante Primorac je bio na Kupresu tijekom operacije za njegovo oslobođenje.

P: Molim da razjasnimo to pitanje. Razgovarajmo o Urina Ravnoj i tim događajima, zajedno smo bili na toj baraci. Jesmo li bili izloženi? Jesmo li mogli biti ubijeni jer se pucnjava odvijala samo nekih 30-ak metara od nas?

O: Da, sjećam se.

P: Jeste li mogli biti ubijeni?

O: Da.

P: Recite nam, je li točno da najvažnija stvar tada nije bila smrt nego ono što se moglo dogoditi obiteljima; drugim riječima vašoj majci, ocu, dvjema vašim sestrama, što bi se dogodilo njima da ste bili ubijeni?

O: To je točno.

P: Znači, Hrvatska je već bila država. Je li bilo vrlo važno da se dobije na bilo koji način status da se HV pobrine o vama i vašoj obitelji ako se nešto dogodi vama.

O: To je bilo najvažnije pitanje.

P: Moje sljedeće pitanje. Vidjeli smo ovdje dokument. (kraj transkripta)

Hećimović Esad: Garibi: Mudžahedini u BiH 1992-1999

***

Šejh Abdel Aziz «Riđobradi» bio je drugi učesnik zagrebačkog sastanka humanitaraca iz BIF-a i TWRA, mudžahedina iz Bosne i bin Ladenovog izaslanika iz Sudana. Ostao je u Bosni najmanje do kraja juna 1993. godine. U Travniku je 21. augusta 1992. godine predvodio postrojanje jedinice «Muslimanskih snaga» ispred zgrade Medrese u Travniku. Video-snimak ove ceremonije pokazuje da su postrojavanju prisustvovali ključni politički i religijski lideri bosanskih muslimana u području Travnika⁵¹. U tom trenutku, nije još bilo okončano unutrašnje organizovanje Armije BiH. «Muslimanske snage», koje je šejh Abdel Aziz postrojio u Travniku, bile su prethodnica formiranju Sedme muslimanske brigade. Tek kasnije su ove jedinice Armije BiH razdvojene na Sedmu muslimansku brigadu, koja je okupljala isključivo lokalne islamske dobrovoljce i «El Mudžahedin», kao jedinicu koja je okupljala i strane i lokalne islamske dobrovoljce. Sedma muslimanska brigada je formirana u jesen 1992. godine, a «El Mudžahedin» 13. augusta 1993. godine. Šejh Abdel Aziz Barbaros je napustio Bosnu, prema svjedočenjima, kao lažni ranjenik u ambulantskim kolima jedne humanitarne organizacije.

***

***

⁵¹ Video-snimak ceremonije je Državno tužilaštvo BiH koristilo kao dokaz optužbe u slučaju protiv Abduladhima Maktoufa, bh državljanina iračkog porijekla koji je 10. septembra 2004. godine optužen za ratni zločin protiv civilnog stanovništva – otmicu petorice civila u Travniku 18. oktobra 1993. godine

Autor: Hećimović Esad

Naziv: Garibi: mudžahedini u BiH 1992–1999

Izdanje: Zenica: Fondacija Sina, 2006.

REPUBLIKA BOSNA I HERCEGOVINA
 ŠTAB VRHOVNE KOMANDE ORUŽANIH SNAGA
 S A R A J E V O

ODBRANA REPUBLIKE
 VOJNA TAJNA
 STROGO POVJERLJIVO

(116)

Str. pov. br.: 14/75-86
 Sarajevo, 13. 08. 1993. godine

Predmet: formiranje odreda "ELMUDŽAHIDIN"
 u zoni odgovornosti 3. Korpusa, naređenje. -

KOMANDI 3. KORPUSA

Na osnovu odluke Predsjedništva R BiH o organizaciji oružanih snaga R BiH broj 02-011-461/92 od 04. 07. 1992. godine, a na zahtjev Komande 3. Korpusa str. pov. br. 05/900-90 od 12. 08. 1993. godine,

N A R E Đ U J E M

I ORGANIZACIJSKE PROMJENE

1 FORMIRANJE

U zoni odgovornosti 3. Korpusa FORMIRATI odred "ELMUDŽAHIDIN" po prijedlogu formacije koju ste obavezni dostaviti ovom Štabu na odobrenje. Novo formiranom odredu dodjeljuje se brojni naziv T-30030, broj vojne jedinice (VJ) je 5689, trajanje mobilizacije je 12 časova, a rukovalac plana mobilizacije je Komanda 3. Korpusa.

II MOBILIZACIJSKE PRIPREME

Popunu odreda "ELMUDŽAHIDIN" izvršiti od ljudstva tj. stranih državljana -dobrovoljaca, koji se nalaza na teritoriji z/o 3. Korpusa. Navedeno ljudstvo sa sobom nosi naoružanje i druga MS, sa kojim je trenutno zaduženo.

CV ŠVK OS-KZP
 poslato u 3K:
 14/08/93 u 16:39

Hari

III LOGISTIČKO OBEZBJEĐENJE

1. Logističko obezbjeđenje RJ iz tačke I/1 ovog naređenja po svim borbenim i neborbenim potrebama vrši osloncem na Logističku bazu 3. Korpusa.
2. Finansijsko obezbjeđenje RJ iz tačke I/1 vršiti putem akreditiva kod finansijskog organa 3. Korpusa.

IV ZAVRSNE ODREDBE

1. Sa realizacijom zadataka iz ovog naređenja otpočeti ODMAH, a završiti najkasnije do 31.08.1993. godine.
2. Novoformiranu jedinicu voditi u Pregledu mobilizacijskog razvoja Armije R BiH - Izvod za 3. Korpus.
3. Postavljenje starješina na formacijska mjesta, vršiti u skladu sa važećim propisima.
4. Naređenje zavesti u spisak mobilizacijskih dokumenata.
5. O realizaciji ovog naređenja dostaviti pismeni izveštaj ovom Stabu najkasnije do 05.09.1993. godine.

NF/MA

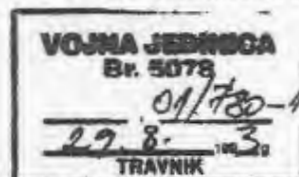
Dostaviti

- Komandi 3. Korpusa
- a/a

REPUBLIKA BOSNA I HERCEGOVINA
 ARMIIJA BOSNE I HERCEGOVINE
 KOMANDA 3. KORPUSA
 Broj: 01/2414-1
 Datum: 28.08.1993.

01 29.08.93
 ODBRANA REPUBLIKE
 VOJNA TAJNA
 Strogo povjerljivo

NAREĐENJE, za pretpočinjavanje
 jedinica, dostavlja

k-di OG "Bos.Krajina"
 k-di 306.bbr
 samostalni odred
 "El Mudžahid"

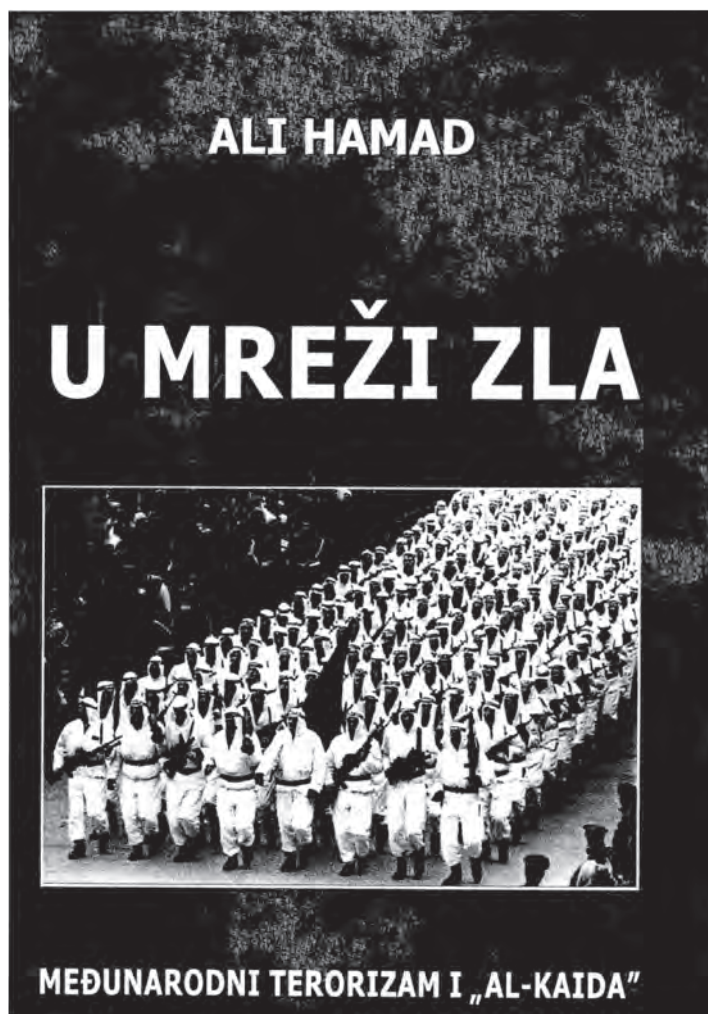
Na osnovu ukazane potrebe i što uspješnijeg RiK jedinicama za izvođenje b/d u tom cilju;

N A R E Đ U J E M:

1. Jedinica samostalni odred "El Mudžahid" sa cjelokupnim ljudstvom i MTS se pretpočinjava 306.bbr za izvođenje planiranih b/d.
2. K-dant 306.bbr i k-dir jedinice "El Mudžahid" su odgovorni za zajedničku pripremu i planiranje narednih b/d.
3. Rok za izvršenje ovog Naređenja je odmah.

...

On je uvijek ponavljao sljedeće riječi, pokazujući svoje zadovoljstvo zbog učesća u pomenutom napadu:

«Hvala Allahu dž.š. što mi je omogućio ubijati svojom rukom njegove neprijatelje. Meni je čast i zadovoljstvo!»

Esad Hećimović

GARIBI

Mudžahedini u BiH 1992 - 1999

Vojni zapovjednik Sedme muslimanske brigade general Halil Brzina i vođe „El Mudžahida“ Abu Maali i šejh Enver Šaban, zajedno sa Halidom Čengićem i drugim političarima SDA slušaju Aliju Izetbegovića u septembru 1995. godine u Vozući kod Zavidovića

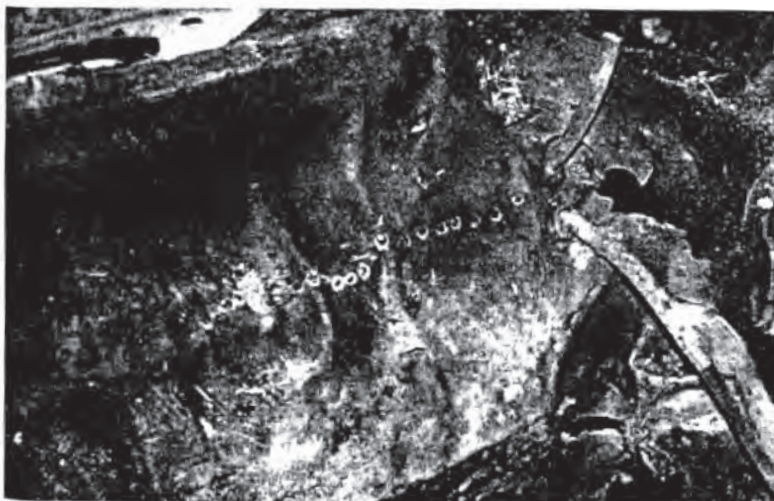

Šejh Enver Šaban, vjerski vođa Odreda; Alija Izetbegović, predsjednik Predsjedništva Republike BiH; Abu Maali, vojni zapovjednik Odreda i Sakib Mahmuljin, komandant Trećeg korpusa Armije BiH; fotografije snimljene u septembru 1995. u Vozući kod Zavidovića

Abu Hamza Al Misri, vođa Ensarija Šerijata iz Londona i veteran ratova u Afganistanu i Bosni i Hercegovini

Ubistvo Perice
Bilića 12. juni
1998. Kalibunar
Kod Travnika

Trag čeličnih
kuglica: fotografija
pokazuje
ulazne rupe sa
vanjske strane
poda putničkog
vozila u kome je
ubijen policajac
Perica Bilić

Ubistvo Luke i Pere Jezerčića u njihovoj porodičnoj kući
u selu Nule kod Travnika, 30. august 1997. godine

BISMILLA-HIRAH-MA-NIRRAHIM

Muslimanska braćo, došlo je vrijeme konačnog oslobođenja naše domovine. Muslimanski korpus će, kao što je to bilo prije 500 godina, ovladati svojim istorijskim prostorima.

Dosta je bilo zuluma i od Krsta i od križa. Naša je sveta zadaća osloboditi Mostar i Stolac Sarajevo, Zvornik, Goražde, Banja Luka, Doboj, Foča, Nevesinje, Trebinje i drugi gradovi diljem Bosne ponosne, ponovo će izići na put Islama.

Neka bude jasno svima da Musliman gine sa imenom Allaha na usnama i u slavu svoje vjere.

NIKAD NISMO BILI JAČI. SVI MUSLIMANI SVIJETA SU UZ NAS.

Uzećemo naš dio Jadranskog mora. Ploče će biti prva bosanska luka, a Neum novi Carigrad.

OVO ĆE BITI NAŠA BOSNA I HERCEGOVINA.

BISMILLA-HIRAH-MA-NIRRAHIM

Muslimanska braćo, došlo je vrijeme konačnog oslobođenja naše domovine. Muslimanski korpus će, kao što je to bilo prije 500 godina, ovladati svojim istorijskim prostorima. Dosta je bilo zuluma i od krsta i od križa. Naša je sveta zadaća osloboditi: Mostar i Stolac Sarajevo, Zvornik, Goražde, Banja Luka, Doboj, Foča, Nevesinje, Trebinje i drugi gradovi diljem naše Bosne ponosne, ponovo će izići na put Islama. Neka bude jasno svima da Musliman gine sa imenom Allaha na usnama i u slavu svoje vjere.

NIKAD NISMO BILI JAČI. SVI MUSLIMANI SVIJETA SU UZ NAS.

Uzećemo naš dio Jadranskog mora. Ploče će biti prva bosanska luka, a Neum novi Carigrad.

OVO ĆE BITI NAŠA BOSNA I HERCEGOVINA.

STRANKA DEMOKRATSKE AKCIJE
SARAJEVO
Ul. Maršala Tita br.7-a/JV

S. D. A.
STRANKA DEMOKRATSKE AKCIJE
SARAJEVO
BROJ: 1258/91
Datum: 8.7.1991

S P I S A K
KANDIDATA ZA OBUKU SPECIJALACA U MUP-u
REPUBLIKE HRVATSKE

Dr. Brajko-Brnčić

SEKRETAR SDA

[Handwritten signature]

Sarajevo, 08.07.1991.

STRANKA DEMOKRATSKE AKCIJE

S A R A J E V O

Ul. Maršala Tita br.7-a/IV

S P I S A K

KANDIDATA ZA OBUKU SPECIJALACA

U MUP-u REPUBLIKE HRVATSKE

1. Sofić (Safeta) Naim	rodjen 19.12.1962.god.	Ul. Partizanska 139 Fojnica	W
2. Mukoča (Ibrahim) Samir	"	21.05.1969. Pločari Polje Fojnica	W
3. Mukoča (Alije) Halid	"	21.05.1962. -"-	W
4. Omerčević (Refika) Amir	"	18.09.1964. Kogole 25 Fojnica	W
5. Bukvić (Adema) Samir	"	7.02.1969. Pločari Polje b.b. Fojnica	W
6. Tulumović (Ibre) Maid	"	8.01.1969. Sčitovo Polje b.b. Fojnica	W
7. Mešić (Fadila) Mustafa	"	20.03.1963. Rike Vrička 35 Fojnica	W
8. Huzbašić (Mustafe) Ibrahim	"	23.05.1969. Pridola b.b. Fojnica	W
9. Fejzić (Avde) Munib	"	16.09.1968. Dusina b.b. Fojnica	W
10. Kurta (Alije) Muradif	"	1.01.1969. Ostružnica 34 Fojnica	W
11. Nuhanović (Alije) Haris	"	20.12.1969. Sčitovo Polje b.b. Fojnica	W
12. Bigdanić (Ibre) Rzsmir	"	9.09.1963. Alanporka 38 Fojnica	W
13. Pašić (Behazije) Refik	"	16.06.1969. Pridola b.b. Fojnica	W
14. Ramić (Ibrahim) Zihnija	"	28.04.1969. Cemernica Fojnica	W
15. Durić (Avde) Latif	"	20.11.1971. Rijeka 24 Fojnica	W
16. Mujin Nijaz	"	3.08.1970. Kozica b.b. Fojnica	W
17. Čehajić (Esada) Suad		1970. Orodjac Visoko	W
18. Genjac (Sulejmana) Zihnija		1963. Selo Podrinje Visoko	W
19. Spahić (Ibrahim) Fuad		1964. Podvinci Visoko	W
20. Imamović (Čamila) Ibrahim		1967. H. Muzafkerija 8 Visoko	W
21. Javorovac (Hilme) Sele		1966. Selo Čitluk Visoko	W
22. Sehić (Avde) Selver		1963. Selo Kološjići Visoko	W
23. Bašić (Nusreta) Dženan		1970. Selo Srhinje Visoko	W
24. Džarić (Muhameda) Scad		1968. Selo Ginje Visoko	W
25. Mahmutspahić (Huseina) Hasan		1967. Selo D. Seoča Visoko	W
26. Bučuk (Ismeta) Izet		1965. Selo M. Trnovci Visoko	W
27. Huseljić (Halida) Adem		1971. Selo Tušnjići Visoko	W
28. Šaljić (Derviša) Dževad	"	1.01.1971. Ul. Sulje Jahića 59 Sar	W
29. Bašović (Islama) Behudin	"	25.09.1963. Ul. Izeta Čamore 100 Ilidža	W
30. Bašović (Islama) Fahrudin	"	28.10.1974. Izeta Čamore 100 Ilidža	W
31. Bašović (Islama) Džemko	"	14.01.1967. Izeta Čamore 100 Ilidža	W

***

***

***

- 13 -

~~456.~~ Hukić Safet	1971. Bjelašnička 124 Ilidža
~~457.~~ Hukić Sulejman	1968. Bjelašnička 124 Ilidža
~~458.~~ Kasapović Mevsudin	1969. Barska 301 Ilidža
~~459.~~ Mraković Šahim	1959. Sl.Suha, Živinice
~~460.~~ Husejnović Ibrahim	1965. Sl.Zelenika Živinice
~~461.~~ Zukić Fuad	1963. Sl.Bašigovci Živinice
~~462.~~ Dedić Fahrudin	1968. G.Dubrane Živinice
463. Bešlić Seval	1969. Gračanica - Živinice

Zatljučeno sa rednim brojem
463. nartavak na ovaj spisak
dobit će te na 7 dana

Šahim Muharemović

SDA - Sarajevo

REPUBLIKA HRVATSKA
 MINISTARSTVO PRAVOSUĐA
 UPRAVA ZA SURADNJU S
 MEĐUNARODNIM KAZNENIM SUDOVIMA
 Zagreb, Mesnička 23
 Tel: (01) 63 03 044
 Fax: (01) 63 03 862

Klasa: 018-04/06-909
 Urbroj: 514-09-01-06-892
 Zagreb, 09. lipnja 2006.

Predmet: g. Slobodan Praljak, optuženik MKSJ
 - obavijesti, dostavljaju se

Poštovani gospodine Kovačić,

Nastavno na dopis obrane gen. Praljka od 10. svibnja 2006. godine, u svezi sudjelovanja osoba rođenih u BiH u sastavu ZNG-a, HV-a i MUP-a RH, obavještavamo Vas o slijedećem:

1. U MUP-u RH je do 15. siječnja 1992. godine bilo 2246 pripadnika koji su rođeni u BiH.
2. U obrani Dubrovnika je sudjelovalo 320 pripadnika MUP-a RH koji su rođeni u BiH, a 9 ih je poginulo na dubrovačkom ratištu.

Ujedno Vas obavještavamo da još uvijek očekujemo daljnje obavijesti zatražene navedenim dopisom obrane

S poštovanjem

MT

pomoćnik ministrice
 mr. sc. Jakša Muljačić

POPIS POLICAJACA POSEBNE JEDINICE POLICIJE
SASTAVLJENA OD BIVŠIH POLAZNIKA VI. KLASI TEČAJA
KOJI SU PODNIJELI ZAHTJEV ZA RASKID RADNOG ODNOSA

1. MUHAREMOVIĆ SENAD	30. HAJDAREVIĆ KIRAM
2. POČRNJA JOSIP	31. MIJATOVIĆ MATO
3. PURIVATRA MUJO	32. MAHMUTOVIĆ ADEM
4. KOŠAK ZORAN	33. VUK PILE
5. ZIRDUM ZDRAVKO	34. JANIĆ MUJO
6. ĐAKOVIĆ STJEPAN	35. ŠEKLIJA IVAN
7. GAVRAN DAMIR	36. OKIĆ SAKIB
8. VIDOVIĆ PEŠO	37. HALILOVIĆ NEVZES
9. ALIBEGIĆ IBRO	38. NUKIĆ MEHMED
10. ĐAKOVIĆ IVICA	39. MEŠAH AHMET
11. VIDOVIĆ BRANKO	40. KOPIĆ RIFET
12. JAJČEVIĆ ANTO	41. IŠERIĆ NIJAZ
13. JAKOVLJEVIĆ MARKO	42. DELIĆ EKREM
14. ĐAKOVIĆ BLAZAN	
15. DUJMIĆ IVAN	
16. KAREŠIK NUSRED	
17. KASALO IVICA	
18. HNJKIĆ GORAN	
19. TRUMIĆ MIRALEM	
20. KOLČAKOVIĆ RAMIZ	
21. RASPUDIĆ VLADO	
22. RAJIĆ MILENKO	
23. BABIĆ ANĐELKO	
24. SULJIĆ MIRZO	
25. TALETOVIĆ ZIJAD	
26. SALKIĆ RUSMIR	
27. BEDROVIĆ HASAN	
28. ZEKO HRVOJE	
29. ŠUVAKIĆ HUSEIN	

Vlada Bosne i Hercegovina
 MINISTARSTVO NARODNE OBRANE
 Sarajevo, Trg Djure Pucara bb
 212-983 TEL. 213-508

Sarajevo, 20. 4. 1992. g.

Povjerljivo!

REPUBLIKA HRVATSKA
 Ministarstvo narodne obrane
 g. Jofko Šušak, ministar
 Z A G R E B
 Hrvatska

Štovani g. Šušak,

Kao što Vam je poznato, Predsjedništvo i Vlada Republike Bosne i Hercegovine donijeli su odluku* da se svi pojedinci i sve naoružane skupine u Bosni i Hercegovini stave pod jedinstvenu komandu nadležnih republičkih organa. Najveći broj naoružanih pojedinaca i skupina u bosanskohercegovačkim općinama prihvatio je tu odluku. Međutim, odluku nisu prihvatili tzv. JNA i oružane formacije kojim upravlja Srpska demokratska stranka. Usto, Ministarstvo narodne obrane i Štab Teritorijalne obrane Republike Bosne i Hercegovine suočavaju se s odbijanjem navedene odluke Predsjedništva i Vlade od izvjesnog broja naoružanih formacija bosanskohercegovačkih Hrvata. Te formacije međunarodni vojni činovi, zajedno s institucijama ostataka Jugoslavije, Srbije i tzv. JNA, definiraju kao "agresiju Republike Hrvatske protiv Republike Bosne i Hercegovine". Ta se tvrdnja najčešće prava navedenim odbijanjem naoružanih formacija na području zapadne Hercegovine da se potdine sustavu Teritorijalne obrane Republike Bosne i Hercegovine i da prihvate republička znamenja. Tomu se, također, dodaje povezanost Vas osobno i drugih odgovornih ljudi iz oružanih snaga Republike Hrvatske s pojedincima unutar navedenih formacija. To nanosi neprocjenjivu štetu našem nastojanju da konsolidiramo republičke snage obrane a koristi propagandi snaga agresije protiv Republike Bosne i Hercegovine.

*"Odluka o objedinjavanju svih naoružanih snaga na teritoriji Republike Bosne i Hercegovine" od 9. 4. 1992. g. (br. 01-011-306/92).

U skladu s tim, pozivam Vas da hitno zahtijevate da se sva oružana djelovanja u Bosni i Hercegovini dovedu u okvir sustava Teritorijalne obrane Republike Bosne i Hercegovine, da se osobno Vi i svi odgovorni činioци u Republici Hrvatskoj ogradite od svih vojno-političkih djelovanja koja nisu u skladu sa državnim statusom i interesom Republike Bosne i Hercegovine, da naredite svim činioциma vojnog sustava Republike Hrvatske da se hitno ograde od svih odluka povezivanja i suradnje s oružanim formacijama u Republici Bosni i Hercegovini koji nisu u skladu s odlukama Predsjedništva, Vlade i Ministarstva narodne obrane Republike Bosne i Hercegovine.

Vaša odlučnost u hitnom djelotvornom odzivu na ovaj poziv bit će važan doprinos našoj borbi za slobodu i demokratsku stabilnost Republike Bosne i Hercegovine.

Molim Vas da me hitno pismeno obavjestite o poduzetim mjerama zahtijevanim ovim pismom.

S najboljim željama,

DOSTAVLJENO:

- 7. Franjo Tuđman, predsjednik Republike Hrvatske
- 7. Franjo Gregurić, predsjednik Vlade Republike Hrvatske
- g. Anton Tus, načelnik GS Hrvatske vojske

MINISTAR NARODNE OBRANE
BOSNE I HERCEGOVINE

Marko Đoko

REPUBLIKA HRVATSKA
 MINISTARSTVO OBRANE
 ZAGREB

Zagreb, 20. travnja 1992.

REPUBLIKA BOSNA I HERCEGOVINA
 Ministarstvo narodne obrane
 Trg Dj.Pucara bb - SARAJEVO

Vrlo štovani g.ministre,

Danas sam primio Vaše pismo-fax od 20. travnja 1992. Budući da nije upućeno službenim putem, uobičajenim medju suverenim državama, pretpostavljam da je privatnog karaktera, te Vam tako i odgovaram.

Moram priznati da me ton i sadržaj Vašeg pisma veoma čudi i sugerira da pojedini njegovi dijelovi nisu rezultat Vašeg promišljanja, već pritisak onih čimbenika koji žele pokoriti i uništiti slobodu i duh hrvatskog naroda u BiH.

Kao što Vam je poznato, Sabor Republike Hrvatske svojim zaključkom od 27.03.1992. podržava teritorijalni integritet Bosne i Hercegovine i demokratski izraženu volju njenih gradjana na referendumu 29. veljače i 1. ožujka 1992., da se Bosna i Hercegovina konstituiraju kao samostalna i suverena država i da kao takva bude međunarodno priznata. Podržava se, također, nastojanje da se unutrašnji odnosi u BiH urede na miran način putem pregovora triju suverenih nacionalnih zajednica, a u okviru Mirovne konferencije u Bruxellesu.

Istim zaključkom Sabor je pozvao Vladu odnosno Predsjednika Republike Hrvatske, da što prije prizna BiH kao samostalnu i suverenu državu.

Sukladno navedenim zaključcima, a na prijedlog Vlade RH, Predsjednik Republike je, u ime Republike Hrvatske, dana 7. travnja 1992. godine donio odluku o priznanju BiH.

Iz gore izloženih akata Sabora i Predsjednika Republike Hrvatske, vidljiv je odnos Republike Hrvatske prema Republici Bosni i Hercegovini, te je jasno da na teritoriju BiH nema jedinica oružanih snaga Republike Hrvatske.

U situaciji agresije na BiH, odredjen broj osoba, porijeklom iz te Republike, zatražio je demobilizaciju, kako bi sudjelovao u obrani rodne grude. Republika Hrvatska udovoljila je takvim zahtjevima, jer nema moralno pravo sprečavati te ljude u obrani kućnog praga.

Isto tako, Republika Hrvatska, pružala je i pružat će svu humanitarnu pomoć BiH u što se ubraja i prihvaćanje svih prognanika iz te Republike, bez obzira na nacionalnost.

Vidljivo je, dakle, da nema niti govora o "agresiji Republike Hrvatske protiv Republike BiH", pa je doista nejasno Vaše prihvaćanje insinuacije od strane faktora koje i Vi navodite (ostatak Jugoslavije, Srbije i tzv.JNA) koji sve čine da unište samostalnost i suverenost BiH.

Nažalost, mora se konstatirati da se tijekom rata u Republici Hrvatskoj sa teritorija BiH aktivno djelovalo i napadalo na Republiku Hrvatsku, dok sa teritorija Republike Hrvatske BiH nikada nije napadana te stoga još više začudjuju navodi iz Vašeg pisma.

Iz Vašeg se pisma, međjutim, da naslutiti da bih ja osobno bio protiv suverenosti BiH, što s indignacijom odbijam. Naprotiv, u potpunosti prihvaćam odluku RH o priznavanju BiH, kao suverene i samostalne države i ništa ne činim niti ću činiti što bi dovelo u pitanje njenu nezavisnost.

U skladu s ovim mojim opredjeljenjem, nije na meni da interveniram u unutarnje stvari jedne meni osobno bliske i drage države, te ne mogu niti utjecati na odluke tamošnjih Hrvata o načinu njihove samorganiziranosti, a kako Vi to, gotovo ultimativno od mene zahtijevate.

Dapače, čini mi se prirodno da ste Vi, pripadnik hrvatskog naroda, politički po rođenju izdanak upravo tih stanovnika koji su iz nužde prišli samorganiziranju, a s obzirom na visoku dužnost koju obnašate u BiH, najprije pozvani da uskladite organiziranje obrane u skladu s Vašim potrebama, predodžbama i sredstvima.

- 3 -

Želeći Vam puno uspjeha, srdačno Vas pozdravljam, a prijateljskoj BiH želim puno sreće u ovim teškim trenucima.

Vaš,

MINISTAR OBRANE RH
Gojko Šušak

Koncept odgovora HVO-a na odluku od 09. travnja 1992.

D-31/6

Predsjedništvo i vlada Republike Bosne i Hercegovine donijeli su «Odluku o objedinjavanju svih naoružanih snaga na teritoriji Republike Bosne i Hercegovine» (9. 04. 1992. godine) sa ciljem da se sve naoružane skupine u BiH stave pod jedinstvenu komandu nadležnih republičkih organa, odnosno Štaba TO Republike BiH.

HVO u načelu suglasan je sa ovom odlukom, ali inzistira na poštivanju međunarodnih i unutarnjih okolnosti glede njezine realizacije.

Na unutarnjem planu HVO je oblik samoorganizacije hrvatskog i muslimanskog pučanstva na teritoriji Hrvatske zajednice općina Herceg-Bosna; kao oblik obrane od agresije i genocida što ga sprovode četničke formacije potpomognute tzv. JNA nad Hrvatima i Muslimanima.

HVO je organizirana kao jedini mogući odgovor na teror, pokolje, protjerivanje (preko 130.000 ljudi), spaljena i uništena sela (Ravno, Zlo sela, Kupres); HVO brani Hrvate, Muslimane i sve ostale građane na teritoriji Hrvatske zajednice općina Herceg-Bosne.

HVO zalaže se za miran suživot svih stanovnika na tom području i nije poduzimala nikakve ofanzivne i osvajačke akcije. Štitila je cjelokupno stanovništvo HZOHB bez obzira na nacionalnu i vjersku pripadnost, o čemu svjedoči i činjenica da se s tog područja nitko nije iseljao pod prinudom.

Cjelokupnom svojom aktivnošću HVO dokazuje da je za samostalnu i suverenu BiH državu triju suverenih naroda.

Europska zajednica te niz drugih zemalja priznali su Republiku BiH kao samostalnu državu triju suverenih naroda. Što više, na Konferenciji u Bruxellesu dogovoreno je da suvereni narodi BiH, imaju svoje Vlade i vlastite obrambene snage.

Imajući u vidu uzroke koje su doveli do nastanka HVO, te poštujući međunarodne dogovore o ustrojstvu BiH sasvim

je neprihvatljivo ukidanje HVO i njegovo potpuno utapanje u TO; To je u suprotnosti interesima i hrvatskog naroda i dogovora o BiH kao državi triju suverenih naroda.

Iz svega ovoga slijedi da su formacije HVO legitimni oblik teritorijalne obrane Hrvatske zajednice općina Herceg-Bosne, te jedino takve formacije pod zapovjedništvom Glavnog stožera HVO, mogu ući u sastav obrambenih snaga suverene Bosne i Hercegovine. Na tim načelima predlažemo dalje dogovore na konsolidaciji i organizaciji obrane zajedničke nam države Bosne i Hercegovine.

REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO OBRANE
GLAVNI STOŽER HV

HITNO
STROGO POVJERLJIVO

Klasa: 8/92-01/23
Urbroj: 5120-03-92-8
Zagreb, 08. travanj 1992. god.

OZ SPLIT

Veza vaš akt: klasa: 81/92-02/56; ubroj: 1080-01-92-1 od 08.04.1992. god.

Formacijski sastavi Hrvatske vojske ne mogu ići izvan teritorija Republike Hrvatske. Odobrava se odlazak dobrovoljaca, koje organizirati u odgovarajuće postrojbe. Ljudstvo ne može nositi oznake HV niti bilo kakva druga dokumenta.

Odobrava se pružanje svih vrsta materijalne pomoći, kao i stručne pomoći u organizaciji obrane i drugih vrsta otpora. Očekivati je dolazak ljudstva i iz drugih sastava HV pa iste prikupljati u rajonu Imotski i angažirati po planu Operativne grupe.

ŠIFRIRANO

PRIMLJENO:	08. 04. 92	16 10	<i>Stjepan</i>
	DATA	SAT I MIN.	POTPIS
523	200	PP	31
ER. TELEGR.	BR. GRUPA	HITNOST	NACIN OBRADE
PREDANO:	08. 04. 92	16 40	<i>Stjepan</i>
	DATA	SAT I MIN.	POTPIS

REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO OBRANE
GLAVNI STOŽER HV

STROGO POVJERLJIVO
ŠIFRIRANO

Klasa: 8/92-01/23
Urbroj: 5120-03-92-9
Zagreb, 09. travanj 1992.god.

OZ RIJEKA
- n/r. zapovjednika -

Zahtjev Glavnog inspektora obrane, generala zbora Martina Špegelja o upućivanju dijela boraca i časnika OZ Rijeka, pretežno Hrvata i Muslimana, koji su spremni kao dobrovoljci krenuti put BiH da pomognu borbu naroda BiH, prihvaćen je od najviših vojnih organa.

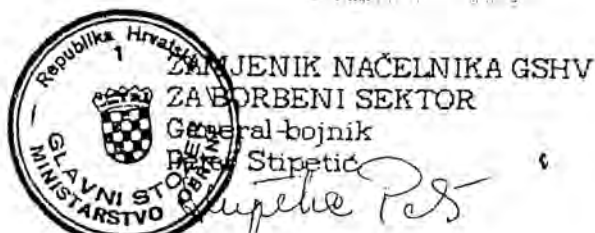
Glavni stožer Hrvatske vojske je suglasan i podržava ovu ideju, uz napomenu da grupa za početak bude 300 - 400 vojnika i časnika.

Uputiti ih pod vodstvom bojnika Porobić Mustafe i drugih časnika, sa drugačijom vojnom opremom, naoružanjem i streljivom.

Svi koji odlaze i dalje zadržavaju sva prava vojnika HV uključujući i mjesečna novčana primanja. Na odorama ne mogu nositi oznake HV niti druga dokumenta kojima se koriste pripadnici HV.

Zadaća je hitna i sa izvršavanjem iste otpočnite **odmah**. Ukoliko se situacija bude povoljno odvijala, nije isključeno naknadno upućivanje i drugih grupa, odnosno ojačavanje ove grupe.

Prilog:
- Zahtjev Glavnog
inspektora obrane.

REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO OBRANE
GLAVNI STOŽER HV

Klasa: 8/92-01/23
Urbroj: 5120-03-92-19/1
Zagreb, 18. svibanj 1992. god.

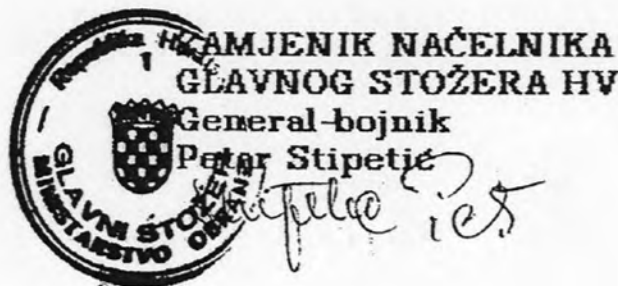
Zapovjedništvo
153.br. "R" HV

OZ Zagreb

Na temelju dopisa Zapovjedništva 153. brigade "R" HV, urbroj: 84-01/92-047; V. Buna 17.05.1992.god., OZ Zagreb, suglasni smo da časnici 153. brigade "R" HV:

1. Damir Goršeta
2. Miroslav Drljača
3. Slavko Lencur
4. Andreja Kraljević-Mišić
5. Tvrtko Mišić

kao dobrovoljci odu u na određeno vrijeme u LIVNO.

REPUBLIKA BOSNA I HERCEGOVINA
 MINISTARSTVO OBRANE
 S A R A J E V O

Broj:

Sarajevo, 02.06.1992. godine

FAX 041/451-226

Gospodin general Stipetić

Od građana Republike Bosne i Hercegovine koji borave u Republici Hrvatskoj obavješteni smo da se organizovano radi na formiranju jedinica koje bi se priključile oružanim snagama Republike Bosne i Hercegovine.

U svezi s tim, molimo Vas za pomoć oko prihvata istih u kasarnu "Borongaj" u Zagrebu (radi se o 300 ljudi iz Rijeke, 300 ljudi iz Ljubljane i oko 5500 ljudi i Njemačke). Ti ljudi bi trebali u kasarni "Borongaj" da se okupe, obuku i spreme do subote (06.06.1992.) za pokret ka Bosni i Hercegovini.

Ljudi koji su se već okupili u Zagrebu iznose nam zahtjev za kadrovskom popunom jedinica. U nemogućnosti da iz Sarajeva prebacimo ljude u Zagreb, molimo Vas da, ukoliko ste u mogućnosti, pomenutu jedinicu popunite sa 10 časnika, po mogućnosti onih koji su rođeni u Republici Bosni i Hercegovini (radi poznavanja teritorija).

Uz zahvalnost na suradnji

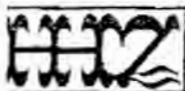

MINISTAR

Dokc, dipl. ecc

Stipetić

HRVATSKA HERCEGOVAČKA ZAJEDNICA „HERCEG STJEPAN“

ZAGREB, BOGOVIČEVA 2
ŽIROVAČUN: 30105-878-82752
TEL. 432-485
TEL/FAX: 432-280

MINISTARSTVO OBRANE

m/r gđi Zlora Đurđić

FAX: 432-415

Predmet: Molba za prihvata određenog broja ljudi u HVO

Ovim Vas obavještavamo da je u toku jučerašnjeg dana stiglo u Zagreb oko 150 ljudi iz inozemstva, a rodom iz Kotor Varoša (Bosna). Oni žele da im se organizira obuka, nabavi potrebna oprema, te da ih se uključi u postrojbe HVO-a.

Molimo Vas da im izađete u susret koliko je to moguće. Ujedno Vas obavještavamo da se očekuje dolazak još oko 100 ljudi.

Naš prijedlog je da im "Herceg Stjepan" osigura prijevoz, a po Vašem nalogu HVO osigura obuku. Predlažemo također da opremu kupe kod Ministarstva obrane jer je namjerno.

Također Vas molimo imena osoba koje bi pomogle u realizaciji ovog složenog zadatka, kao i povratnu informaciju.

Uz pozdrav

Zagreb, 17.6.1992.

HRS "Herceg Stjepan"

Predsjednik: Natalo Čučalo

24/08 '92 01:25

0041 451 511

REP HRVATSKA

+++ G S

001/001

REPUBLIKA BOSNA I HERCEGOVINA

MINISTARSTVO OBRANE

SARAJEVO

Broj: 01-389/92

Sarajevo, 23.06 1992. god.

MINISTARSTVO OBRANE

REPUBLIKE HRVATSKE

ZAGREB

Obavještavamo vas da je danas, 23.06.1992. god. sa polaskom u 19.00 sati, u organizaciji Crvenog Krizza Makedonije iz Kumanova u Zagreb upućeno 110 građana Bosne i Hercegovine. Imajući u vidu da je na teritoriji Republike Bosne i Hercegovine proglašeno ratno stanje, molimo vas da na odgovarajući način ove naše građane opremite i uključite u jedinice Teritorijalne obrane Republike Bosne i Hercegovine.

MINISTAR

Jerko Doko, dipl.ing.

REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO OBRANE
41000 ZAGREB

7.srpnja 1992.

Prilog br 1

**UPUTA MINISTRA OBRANE SVIM
ZAPOVJEDNIŠTVIMA HRVATSKE VOJSKE**

Nije dozvoljeno ni jednom zapovjedniku slanje ili upotreba Hrvatske vojske izvan granica Republike Hrvatske. Svi koji to učine bez izričite zapovijedi Vrhovnog zapovjednika snosit će posljedice za svoje postupke. Ukoliko dobrovoljci iz hrvatskih postrojbi koji su rodom iz Bosne i Hercegovine žele ići na ratište i braniti svoje domove, zapovjednici ih ne smiju u tome zaustavljati.

MINISTAR OBRANE

Gojko Šušak
Gojko Šušak

REPUBLIKA BOSNA I HERCEGOVINA
 HRVATSKA ZAJEDNICA HERCEG BOSNA
 HRVATSKO VIJEĆE OBRANE
 O P Ć I N S K I S T O Ž E R M O S T A R

Dj. broj 01-286/1099 /92.

Mostar, 21. kolovoza 1992. god.

VOJNA TAJNA

STROGO POV.

Republika Bosna i Hercegovina
 HRVATSKA ZAJEDNICA HERCEG-BOSNA
 O P Ć I N S K I S T O Ž E R
 SIGURNOSNO-SLUGARSKA SLUŽBA
 MOSTAR

Podjela			
Op. no.	Br. d.	Prig.	Vrijeme

Palo
 - protokolnoj
 vrati merni
Adfury

Z A P O V J E D A M

Da se ČASNICI i VOJACI HRVATSKE VOJSKE, (koji su trenutno angažirani u HVO Mostar), imaju javiti u Općinski Stožer HVO Mostar radi razduživanja opreme, naoružanja, radio veze i ostalih MTS koje su zadužili u HVO Mostar, kao i radi upućivanja u matične postrojbe u HV.

NAPOMENA:

Zabranjuje se izdavanje svih eksternih dokumenata za vojake iz HV.

Rok za izvršenja zapovjedi do dana 23. kolovoza 1992. godine.

Za ZAPOVJEDNIK

Brigadir

/gosp. Miljenko Lasić/

DOSTAVLJENO:

- Zapovjednicima svih postrojbi
- a/a

24 ZAPOVJEDNIK

Brigadir

Miljenko Lasić
 /gosp. Miljenko Lasić/

REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO OBRANE
UPRAVA ZA IPD

Prilog br-2

KLASA: 004-04/92-02
UR. BROJ: 5120-25-92-593/B
ZAGREB, 31. KOLOVOZA 1992.

ZAPOVJEDNISTVO OZ OSIJEK
ZAPOVJEDNISTVO OZ BJELOVAR

PREDMET: UPUTE ZA DJELOVANJE ZAPOVJEDNISTAVA POSTROJBI HV I
VOJNO-SUDSKIH ORGANA

U SVEZI VASEG UPITA O PRIMJENI KAZNE ODGOVORNOSTI PRIPADNIKA
HV ZA ODBIJANJE IZVRSENJA ZAPOVIJEDI. KLASA: 035-01/92-01/01,
UR. BROJ: 1076-01-92.37 OD 22. KOLOVOZA 1992. GODINE DOSTAVLJAMO
VAM NASE MISLJENJE (UPUTE) O DJELOVANJU VOJNO-SUDSKIH ORGANA
I ZAPOVJEDNISTAVA POSTROJBI HV-A. SLAZEMO SE S VASOM PROSUDBOM
DA REPUBLIKA HRVATSKA IMA SVAKOLIKE INTERESE ZA BOSANSKU
POSAVINU, KAKO TREMNUTNO TAKO I U BUDUCE.
MINISTARSTVO OBRANE RH JE SVJESNO CINIENICE DA IMATE VELIKIH
PROBLEMA KADA SU U PITANJU ODLASCI POSTROJBI HV U BOSANSKU
POSAVINU. SA SLICNIM PROBLEMIMA SE SUSRECU I OSTALE OPERATIVNE
ZONE, POLAZECI OD CINIENICE DA JE REPUBLIKA BOSNA I HERCEGOVINA
STRANA DRZAVA, STO JE JAVNOM IZJAVOM NA HV POTVRDIO I MINISTAR
OBRANE, PREPORUCAMO VAM DA IZBJEGAVATE REPRESIVNE MJERE.
ISTOVREMENO TREBA STALNO NAGLASAVATI DA SE RH I NJEZIN SUVER-
ENITET BRANI I U BIH U ZONAMA KOJE SU NASTANJEME HRVATIMA, A
KOJE TREBA STITITI OD CETHICKOG GENOCIDA, KAO STO SU ONI BRANILI
I RH.

NAVEDENE PROBLEME POKUSAJTE RIJESITI NA NACINE KOJI NECE DOVODITI
DO NESPORAZUMA, OBZIROM NA OTPOR VOJNIKA ZA ODLAZAK U BOSNU I
HERCEGOVINU SAVJETUJEMO VAM DA U BOSANSKU POSAVINU SALJETE
DOBROVOLJCE, TE DA U POSTROJBAMA HV PORAZGOVARATE ILI PROVEDETE
ANKETE TKO JE OD VOJNIKA VOLJAN ICI U BOSANSKU POSAVINU NA
UGOVOR. KROZ UGOVOR BI MOGLI RIJESITI I UREDITI SVA STATUSNA
PITANJA VOJNIKA. UGOVOR BI VOJNICI MOGLI POTPISATI NA TRI ILI
SEST MJESECI I ZA TAJ PERIOD IMALI BI STATUS PROFESIONALNOG
VOJNIKA, A TO NAJHITNIJE TREBA REGULIRATI PERSONALNA UPRAVA
SVOJOM ODLUKOM.

POMOCHNIK MINISTRA OBRANE
GENERAL BOJNIK
SLOBODAN PRALJAK

DOSTAVLJENO:
-MINISTRU OBRANE
GOSPODINU GOJKU SUKU

	(dan i mesec)	(čas i minut)	(potpis)
(lajni naziv) (br. telefona) (br. grupa)	(hitnost)	(broj strana)	(br. sl. voz)
OBRADENO:	(dan i mesec)	(čas i minut)	(potpis)
PREDATO:	(dan i mesec)	(čas i minut)	(potpis)

REPUBLIKA BOSNA I HERCEGOVINA

HRVATSKA ZAJEDNICA HERCEG-BOSNA

HRVATSKO VIJEĆE OBRANE

OPĆINSKI STOŽER MOSTAR

3. BRIGADA HVO

Pov. broj: 02-01-11/92

Mostar, 09.12.1992 god.

OBRANA

VOJNA TAJNA

POVJERLJIVO

U svezi sa zapovjedi OZ JIH str.pov.br.01-286/1514 od dana 27.11.1992 god., koja se odnosi na nošenje raznih obilježja, simbola na odorama u postrojbama HVO a koji nisu u skladu sa simbolima utvrđenim Urednom o oružanim snagama Herceg-Bosne, te svojim postojanjem štete ugledu pripadnika HVO i HV a što se u svijetu tumači kao nastavak fašizma

Z A P O V J E D A M

1. Zapovjednici HVO HZ H-B dužni su osigurati da pripadnici postrojbi na odorama nose samo oznake HVO, a sve druge oznake i simboli treba da se skinu.
2. Sa pojedincima koji nose druge oznake, simbole obaviti razgovor te ukazati da se njihovim nošenjem umanjuje ugled HVO u svijetu.
3. Nošenjem oznaka HVO od strane pojedinaca povezuje se optužbama o direktnom angažiranju postrojbi HV na prostoru HZ H-B, čime se optužuje RH i HZ H-B. Pripadnike HV zamoliti /uz objašnjenje/ da za vrijeme boravka na našim prostorima nose oznake HVO.
4. Zapovjedništvo brigade uložiti će dodatne napore da osigura dovoljan broj oznaka HVO, a u slučaju nedostatka obilježja pojedinci mogu biti bez istih.
6. Kontakti sa pripadnicima UMPROFOR-a i EZ , te davanje određenih informacija mogu davati samo zapovjednici postrojbi i to samo uz odobrenje GS HVO HZ H-B.

Za sprovođenje ove zapovjedi odgovorni su zapovjednici bojni i samostalne satnije.

- 2 -

DOSTAVLJENO:

- 6. širokobriješka bojna
- 4. bojna "TIHOMIR MIŠIĆ"
- 9. bojna
- 8. bojna
- 7. bojna
- Samostalna satnija Buna
- MTD
- Satnija inženjerije
- Logistička satnija
- Služba osiguranja
- a/a

Z A P O V J E D N I K

3. BRIGADE HVO

Ivan Primorac
_____

gosp. Ivan Primorac

REPUBLIKA HRVATSKA
Ministarstvo rada, socijalne skrbi

Klasa: 110-03/92-01/798
Urbroj: 524-02-92-2
Zagreb, 28. listopada 1992.

✓ REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO OBRANE
-n/T Ministra gospodina Gojka Suška

PREDMET: Zahtjev Hrvatske zajednice "Herceg-Bosna"
glede radno-pravnoga statusa radnika iz
Bosne i Hercegovine zaposlenih u Republici
Hrvatskoj

Stovani gospodine ministre,

U svezi s zahtjevom u označenom predmetu, a koji se tiče radno-pravnoga statusa radnika zaposlenih u Republici Hrvatskoj koji se bore u postrojbama HVO Hrvatska zajednica "Herceg-Bosna", sukladno dogovoru s gospodinom generalom-bojnikom Josipom Lucićem, slobodna sam Vam priopćiti slijedeće:

Naše je mišljenje da je radi zaštite radno-pravnoga statusa imenovanih radnika, potrebno osigurati identičan status ovih osoba sa statusom kojega imaju domaći državljani mobilizirani u postrojbe Hrvatske vojske, a što je područje zakona o obrani, a ne radno-pravnih propisa.

Identičan status statusu pripadnika Hrvatske vojske znači očuvanje radno-pravnoga statusa, pravo na naknadu plaće, obvezno osiguranje i dr. To nadalje znači i pravo gospodarskih i inih subjekata na regresni zahtjev za isplaćene im naknade, sukladno zakonu o obrani.

Što se statusa pripadnika HVO, zaposlenih u Republici Hrvatskoj, tiče, ovo je ministarstvo sve kojih se to tiče upućivalo da se takovim radnicima odobri neplaćeni dopust što ima za posljedicu mirovanje prava iz rada i po osnovi rada, uz jamstvo povratka na rad pod uvjetom da svojim poslodavcima doprinesu odgovarajuću potvrdu o pripadnosti HVO. Mišljenja smo da nije bilo moguće, prema odredbama radno-pravnih propisa, nametnuti obvezu poslodavcima za ispla-

- 2 -

tu odgovarajućih naknada, a bez osiguranja prava regresa, te smo se nadali da će se navedeno, između ostaloga, urediti međudržavnim ugovorom između Republike Hrvatske i Republike Bosne i Hercegovine.

Rješenje u označenom predmetu vidimo u slijedećem:

- Izjednačiti status radnika zaposlenih u Republici Hrvatskoj a pripadnika postrojbici HVO s statusom pripadnika Hrvatske vojske bilo institutom izmjene zakona o obrani bilo uputom, odnosno obvezatnim neuputom, u tom smislu, Ministarstva obrane i tako protegnuti domašaj odredbi zakona o obrani, barem u jednom dijelu, na imenovane radnike. To bi automatizmom, protegnulo domašaj i odredbi radno-pravnih propisa na ove radnike, poglavito onih koje se tiču prava iz rada i po osnovi rada, posebice naknada i s tim u svezi kontinuiteta mirovinskog i invalidskog osiguranja.

Očekujemo, štovani gospodine ministre, Vaše očitovanje u ovome predmetu te Vam stojimo na raspolaganju.

S štovanjem

POČNIK MINISTRA

Vera Babić

HRVATSKA ZAJEDNICA HERCEG-BOSNA HRVATSKO VIJEĆE OBRANE

OPĆINSKI STOŽER MOSTAR

VI/044

Dj. broj 01-1182...../92

14.06.92

Mostar, ...17. lipnja. 92

TAKTIČKA GRUPA

Na temelju zapovjedi ur.broj 1075-07/92-1309 od 08.04.1992. godine zapovjedništva OZ Zagreb

POTVRDA

Odobrava se slobodan prolaz kroz teritorij Republike BiH i Hrvatske na relaciji Drežnica-Mostar-Zagreb za sljedeće osobe, koje se javiti Zapovjedništvu izvidjačke satnije u U Zagrebu. Na put polaze 17.06.1992. godine a povratak 25.6.92.

Spisak ljudstva

- Zarko Valentić, zapovjednik grupe
- Amir Ljutić
- Franjo Grčić
- Zoran Vrabc

Vozilo: Citroen C-25 D reg.broj ZG 542-010 sa vozačem Amirom Ljutićem

Gore navedeni opskrbljeni su sa osobnim naoružanjem, specifikacija opreme nalazi se u Zapovjedništvu HVO Općinskog stožera Mostar.

Za ljudstvo i sredstva odgovoran je gospodin Zarko Valentić. Pod njegovim zapovjedništvom svi moraju na ovom spisku izvršavati njegove zapovjedi.

Radi nam poznate situacije ~~na~~ agresije na RH i BiH, sve postrojbe HV, građanska lica, organi MUP-a dužni su im osigurati nesmetani prolaz na relaciji Drežnica-Mostar-Split-rijeka-Zagreb.

Svo ljudstvo, sredstva i motorno vozilo koja su pod zapovjedništvom Zarka Valentića imaju svu prednost u prometu i kretanju, te pri ukrcanju na trajekt.

Otipkano:

- gospodin Zarko Valentić
- a/a

29 ZAPOVJEDNIK
bojnik

n/s Jasmin Jaganjac
mr. Jasmin Jaganjac

HRVATSKA ZAJEDNICA HERCEG-BOSNA HRVATSKO VIJEĆE OBRANE

OPĆINSKI STOŽER MOSTAR

Dj. broj 01-606 /92
23.6.1992. godine
Mostar, ...

06-057
23.6.92.

MINISTARSTVO OBRANE RH
General-bojniku Praljak Slobodanu

Zamolnica.-

Poučeni uspješnom ratnom akcijom obuhvata na pravcu: Ravni-selo Otolež-selo Selište-selo Zelenika-selo Humi-Lišani i prekida komunikacije selo Potoci-Zijemlje, kojom su se povlačili četnici, te potpunog uspjeha u oslobadjanju prostora Bijelo Polje-Salakovac, a radi planiranja daljnjih akcija protiv neprijatelja na pravcu sjevero-istok, molimo Vas da :

- 1.-Kod zapovjednika 161.brigade "Marijan Celjak" Sisak, pukovnika Vjekoslava Zorka isposlujete produženje boravka u Hercegovini za Tvrtko Miloša, pomoćnika zapovjednika za IPD,
- 2.-Zapovjednik 161.brigade uputi specijaliste za izvidjačko-diverzantsku djelatnost, i to:
  - Zdravka Radića,
  - Zeljka Civića,
  - Iskru, i još dva do tri vojnika iste specijalnosti po izboru Zdravka Radića, te da ih stavi pod zapovjedništvo Tvrtko Miloša, koordinatora pri općinskom stožeru Mostar.

za/tm

S poštovanjem,

2a ZAPOVJEDNIK TG
bojnik
mr. Jasmin Jaganjac
Petar Zelonić
zapovjednik HVO

PREDSJEDNIŠTVO
REPUBLIKE BOSNE I HERCEGOVINE
Broj: 02-011-790/92
Sarajevo, 16. listopada 1992. godine

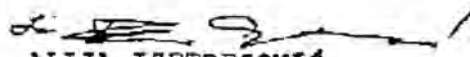
MINISTARSTVO OBRANE
REPUBLIKA HRVATSKA

N/r. MINISTRA

U skladu sa Sporazumom o prijateljstvu i saradnji
između Republike Bosne i Hercegovine i Republike Hrvat-
ske, u komisiju za koordiniranje vojnih aktivnosti ispred
Republike Bosne i Hercegovine imenuju se:

1. BILAJAC RIFAT,
2. BENO FABIJAN,
3. ČENGIĆ HASAN (zamjena ŠABIĆ SALEM).

ALIJA IZETBEGOVIĆ
predsjednik Predsjedništva
Republika Bosna i Hercegovina

KRIZNI ŠTAB ZA BOSNU I HERCEGOVINU

Strogo povjerljivo

Split, Tolstojeva 28

Broj:02-290/92

Split, 18.10.1992.

I Z V J E Š Ć E

O radu Kriznog štaba za Bosnu i Hercegovinu – Split

od 6.4. do 18.10.1992.godine

Krizni štab za Bosnu i Hercegovinu – Split osnovan je u okviru Stranke demokratske akcije Hrvatske, Ogranak Split, 6.4.1992.godine, na dan početka neprijateljske agresije na Bosnu i Hercegovinu. Od 29.9.1992.godine, odlukom Glavnog odbora Kriznog štaba za BiH – Split, Krizni štab djeluje odvojeno od SDA, tj. od Ogranka SDA Split zbog protustatutarno održane skupštine kojoj je prisustvovalo svega 6% članova Ogranka SDA Split.

Odmah nakon osnivanja Krizni štab za BiH – Split razvio je veoma dinamičnu aktivnost u sljedećim segmentima: mobilizacija dobrovoljaca, Muslimana i Hrvata rođenih u Bosni i Hercegovini, njihova evidencija, opremanje i slanje na bojišta diljem Republike Bosne i Hercegovine; prikupljanje humanitarne, tehničko-materijalne i drugih vrsta pomoći za Bosnu i Hercegovinu; organiziranje rezervnog sustava veza okrenutog prema BiH i uspostavljanje osnova za logističku podršku pojedinim općinama u BiH i koordinacija te podrške iz zone Splita; koordinacija medicinske i humanitarne pomoći; animiranje svjetske javnosti za pružanje pomoći BiH; razbijanje informativne blokade Republike Bosne i Hercegovine i pokretanje ratnog informativnog glasa «Republika BiH»; osnivanje MDD «Merhamet» i suradnja sa svim domaćim i svjetskim humanitarnim organizacijama; suradnja sa IVZ na vjersko-odgojnom planu; suradnja putem Ogranka SDA Split sa društveno-političkim organizacijama i strankama Republike Hrvatske; suradnja sa vojnim i civilnim vlastima grada Splita i Republike Hrvatske; prihvati i zbrinjavanje izbjeglica u suradnji sa Regionalnim uredom za socijalnu skrb i prihvati prognanika i izbjeglica; suradnja sa stranim sredstvima priopćavanja, te sa sredstvima priopćavanja Republike Hrvatske.

1.

Vojna pitanja – obrana Republike Bosne i Hercegovine

Od osnivanja Kriznog štaba za BiH – Split odmah se prišlo organiziranju sazivanja i prihvata dobrovoljaca, Muslimana i Hrvata rođenih u BiH, uz pomoć svih mas-medija (Radio Split, TV-Marijan, «Slobodna Dalmacija» i dr), pri čemu je značajnu pomoć dala VI operativna zona Split. Ustrojena je precizna dokumentacija i spiskovi dobrovoljaca. Napravljen je plan i program Kriznog vojnog štaba koji su odobrile vojne i civilne vlasti grada Splita i Republike Hrvatske. Stvorena je tijesna suradnja koja se manifestira sve do danas.

Do 18. travnja 1992.godine bila je formirana Prva splitska samostalna satnija kao prva vojna formacija za pomoć Oružanim snagama BiH, koja je istog dana upućena u područja Livna i Tomislavgrada sastava od 81 dobrovoljca i 8 časnika. Prebacivanje je izvršeno u tri faze. U njenom formiranju i kompletiranju oružjem, streljivom, vojnom odjećom i dnevnim obrocima hrane izravno nam je pomogla VI operativna zona Split.

U okviru rada KVŠ stvorena je logistika koju je vodio gospodin Muhamed Muharemović, te ljekarska komisija koju je vodio gospodin dr Džemal Hozo a kasnije dr Omer Stupac.

Po odlasku Prve splitske satnije svi prijavljeni dobrovoljci, a kasnije i obveznici, bili su upisani i registrirani u valjane spiskove i po osobnoj želji svakog dobrovoljca bili upućeni u sljedeće postrojbe: OS BiH i OS Republike Hrvatske:

- OS BiH, Kamp za prihvati dobrovoljaca Visoko – 142 dobrovoljca;
- OS BiH, Livno – Tomislavgrad – 89 dobrovoljca;
- HV, Raketna baza Žrnovnica – 12 dobrovoljca;
- OS BiH, Sjeverna Bosna, Zagreb – kasarna Borongaj – 34 dobrovoljca (svi iz GP «Ivan Lučić – Lavčević» – Split);

- OS BiH, Prvi bosanskohercegovački korpus «Kralj Tomislav» – Baško Polje – 157 dobrovoljaca;
- OS BiH, Prvi mostarski samostalni bataljon – 118 dobrovoljaca;
- HVO Grude – 22 dobrovoljaca;
- HV – 126. brigada Sinj – 12 dobrovoljaca;
- OS BiH, Tešanj, Čapljina i Stolac – 56 dobrovoljaca;
- OS BiH, Tuzla – 31 dobrovoljac;
- Ostali gradovi i mjesta u BiH – Bugojno, Jajce, Zenica, Doboj, Zavidovići i Bihać – preko 70 dobrovoljaca i vojnih obveznika;
- HRM – Sjeverna Bosna – Bihać i Cazin – 120 dobrovoljaca (uz pomoć časnika Adema Hamzića):

Ukupno je registrirano i upućeno na ratišta u postrojbe u BiH 862 dobrovoljca. (Do kraja 1992. god. upućeno i registrirano preko 2.000 dobrovoljaca OS BiH i ...)

Putem ovog KŠ odvijalo se prebacivanje dobrovoljaca registriranih i mobiliziranih u Puli, Rijeci, Varaždinu i Zadru. U pitanju je bio značajan broj branitelja.

Medju dobrovoljcima upućenih putem KVŠ Split bilo je žena i stranih državljana iz Alžira, Francuske i Turske koji su upućeni u kamp za prihvrat dobrovoljaca OS BiH.

Uspješno je ostvarena suradnja sa poduzećima iz Splita čiji su radnici postali dobrovoljci u OS BiH i OS RH. To su sljedeća poduzeća: GP «Ivan Lučić-Lavčević», Brodogradilište, Konstruktor, Vijadukt Zagreb, Hidroelektrana «Djale». Svi dobrovoljci, njihovi radnici, ostali su na platnom popisu a plate su uz naše potvrde primale njihove obitelji. Neke su obitelji prihvatili i smjestili o svom trošku i obezbijedili im zdravstvenu i socijalnu skrb.

Suradnja s vojnim i civilnim organima Splita i RH je svakodnevna i obostrano korisna. Ostvareno je nekoliko zajedničkih akcija u pozivanju i prevozu vojnih obveznika koji su napustili BiH ili su se zatekli u RH.

***

Predsjednik Kriznog štaba za BiH

Split

Alija Džafo

Dostavljeno:

- Vlada Republike BiH
- Hasan Efendić, vojni ataše
- Ured Republike BiH u Hrvatskoj
- Arhiva

STROGO POVJERLJIVOS P I S A K

- dobrovoljaca koji su se javili KVŠ u Splitu za OS B i H i preko njega upućeni na ratište diljem B i H kao i Republike Hrvatske za 1992 godinu.
1. Zijad Mehmedović, slikar za propagandu u KVŠ Split.
  2. Širaz Muftić, slikar za propagandu u Ratni list B i H u Splitu.
  3. Džemaludin Alić, novinar - II -
  4. Ahmet Muminović - II -
  5. Safer Muminović - II -
  6. Mehmed Buhic - II -
  7. Amila Cerić - II -
  8. Mirsad Omeragić, distributer - II -
  9. Atif Džafo, pravnik - II -
  10. Ahmed Bosnić, novinar UNA Magazin - Sarajevo u Splitu.
  11. Stanko Pišer, novinar - II -
  12. Željko Rodić - II -
  13. Seid Alić - II -
  14. Josip Svoboda - II -
  15. Zvonimir di Gallo, komercijalist - II -
  16. Hajrudin Hodžić, novinar - II -
  17. Šerbedžija Dr Dušan savjetnik - II -
  18. Danijel Dodić, novinar - II -
  19. Daniel Šober član KVŠ.
  20. Asim Neretljaković, logističar-Ribomaterijal Split.
  21. Haris Mahmutović, specijalac nabava oružja.
  22. Zajko Hurem, dobrovoljac u Rak.Bazi Žrnovnica. 22.04.1992 god.
  23. Dr Omer Stupac, Predsjednik ljekarske Komisije za dobrovoljce 25.06.92.
  24. Munir Čahajić ispomoć u KŠ kod Alije Džafe 25.06.1992.
  25. Osman Dželal, Pula logističar-uputio 10 dobrovoljaca u OS BiH Visoko.
  26. Zuhdija Kubat, Varaždin 70 pari čizama za OS BiH Livno.
  27. Ana Mažar, RO Jugoplastika 120 pari papuča za ranjenike Tomislavgrad.
  28. Mersada Balavac, ispomoć u KŠ.
  29. Salih Muharemović, dobrovoljac OS BiH Konjic 27.04.1992.
  30. Jerko Rudan, dobrovoljac OS BiH HVO Livno 30.04.1992.
  31. Safet Kršlak, dobrovoljac OS BiH Visoko 30.04.1992.
  32. Sadik Tukfegđija, dobrovoljac OS BiH Konjic 30.04.1992.
  33. Ademir Karišik, KVŠ Split 30.04.1992 a 15.07. 1992 napustio KVŠ.
  34. Alma Šehović, KVŠ kurir. 03.05.1992, a 03.05.1992 napustila KVŠ.
  35. Nijaz Kurtović KVŠ vozač u srpnju prešao u Merhamet.
  36. Enes Maslo član KVŠ za nabavu oružja od 05.05.1992 prešao u Merhamet.
  37. Mirza Čeman, organiz. veza 05.05.1992 god.
  38. Dr Zaim Bilalbegović KVŠ Split upućen u OS BiH Zenica 07.05.92.
  39. Skelić Meho KVŠ Split 05.05.1992. (napustio Štab)
  40. Salih Gafić dobrovoljac OS BiH Bugojno 07.05.1992 god.

- 2 -

41. Sead Šupčić dobrovoljac OS BiH Bugojno 07.05.1992 god.
42. Hajrudin Salihović Kap.I.K1 - II - Visoko 07.05.1992 god.
43. Vladimir Mihaljević KVŠ veza HDZ BiH 05.05.1992 (napustio Štab)
44. Teufik Dženanović KVŠ Split vozač izbjeglica 06.04.1992 god.
45. Mevludin Durgutović KVŠ Split logistika prihvata i skrb izbjeglica.
46. Filip Jurić dobrovoljac sa (12) dobrovoljaca u 126 Brig Sinj 10.05.92
47. Adem Delić KVŠ iz HRM za suradnju i pomoć 10.05.1992.
48. Miro Radić dobrovoljac OS BiH Žepče-Zenica 13.05.1992 god.
49. Marinko Jurišić - II -
50. Esad Zeljković - II -
51. Ćazim Đug dobrovoljac OS BiH Livno 13.05.1992 god.
52. Daniela Prusac ispomoć 14.05.1992 god,
53. Meho Kelić dobrovoljac OS BiH Bugojno 14.05.1992 god.
54. Alija Tica ispomoć i veza za izbjeglice Donjeg Vakufa 18.05.1992.
55. Mirelem Zekić dobrovoljac OS BiH HOS Čapljina -Stolac 19.05.1992.
56. Omer Smajić dobrovoljac OS BiH Bugojno 23.05.1992 god.
57. Samir Šutković dobrovoljac OS BiH Bugojno 23,05.1992 god.
58. Husein Đulić dobrovoljac OS BiH HOS Grude-Čapljina 25.05.1992 god.
59. Džemal Mahmutović dobrovoljac OS BiH Mostar 25.05.1992 god.
60. Muhamed Šošić dobrovoljac OS BiH Bugojno 27.05.1992 god.
61. Salih Kasumović dobrovoljac -II -
62. Ramiz Mervan dobrovoljac OS BiH HVO Tešanj 27.05.1992 god.
63. Hakiya Lutviković dobrovoljac OS BiH Maglaj 28.05.1992 god.
64. Ahmet Huskić dobrovoljac OS BiH Jajce 28.05.1992 god.
65. Ismet Hamamović - II -
66. Mesud Dedić dobrovoljac OS BiH Bugojno 28.05.1992 god.
67. Sabahudin Ćusto - II -
68. Muhamed Đukić - II -
69. Vladi Šurlin dobrovoljac OS BiH HVO Grude 28.05.1992 god(poginuo.)
70. Amina Zvrko KŠ pravica i Tajnica SDA ispomoć.
71. Ibro Glavaš dobrovoljac OS BiH Jajce 28.05.1992 god.
72. Kemal Makić - II -
73. Isak Karajčić - II -
74. Akif Hozan - II -
75. Zuhdija Makić - II -
76. Vehbija Dervišević dobrovoljac OS BiH Visoko 01.06.1992 god.
77. Josip Masatović OS BiH HVO Teslić 01.06.1992 god.
78. Sabrina Sadiković ispomoć KVŠ 25.05 do 01.06.92. nestala.
79. Kemal Nakičević dobrovoljac OS BiH Tuzla 01.06.1992 god.
80. Ante Balić - II -
81. Sead Velagić - II -
82. Senahid Duraković dobrovoljac OS BiH Visoko 03.06.1992 god.

- 3 -

93. Enver Kadrić dobrovoljac OS BiH Visoko 03.06.1992 god.
 94. Suljo Fuško dobrovoljac OS BiH Travnik 03.06.1992 god.
 95. Emin Bašić - II -
 96. Haris Bebić - II -
 97. Ragib Bajrić - II -
 98. Dževad Bašić - II -
 99. Idriz Sarić dobrovoljac OS BiH Visoko 11.06.1992. (iz Austrije) (15) d
 100. Fahrudin Karahasanović pomoć KVŠ u kanc.materijalu saradnik.
 101. Duško Jurić za ranjenike ustupio stan 11.06.1992 u Trolokve kod Spli
 102. Zlatan Imamović dobrovoljac specijalac OS BiH Visoko 15.06.92.(iz Fr
 103. Esad Preljević dobrovoljac OS BiH Visoko 15.06.1992 god(HRM polic.)
 104. Muhamed Rekić dobr. OS BiH Tuzla sa (10) dobr.iz HRM 15.06.1992 god.
 105. Hasan Hadžić dobrovoljav OS BiH Visoko 16.06.1992 godine.
 106. Mehira Pita 16.06.1992 pomoć borcima paket cigareta za Hrasnicu.
 107. Behadem Imširević dobrovoljav OS BiH Tuzla 16.06.1992 god sa (5) borac
 108. Ismet Bošnjaković dobrovoljac OS BiH Visoko 17.06.1992 god.
 109. Mirsad Mahović dobrovoljac OS BiH Visoko 17.06.1992 sa (9) dobrovoljac
 110. Zijad Čosić dobrovoljac OS BiH Tuzla 17.06.1992 sa (12) dobrovoljaca.
 111. Salih Mujčinović dobrovoljac OS BiH Visoko 17.06.1992.
 112. Nermin Delić - II -
 113. Samir Omerović - II -
 114. Aziz Čeliković - II -
 115. Mijo Bešlija dobrovoljac OS BiH Jajce HVO 17.06.1992 god.
 116. Admir Bešić dobrovoljac OS BiH Tuzla 19.06.1992. sa (7) dobrovoljaca.
 117. Sead Bešić - II -
 118. Šefik Piragić dobrovoljac OS BiH Bugojno 19.06.1992 sa (11) dobrovoljac
 119. Hamdija Džafić dobrovoljac OS BiH Tuzla 19.06.1992 sa (4) dobrovoljca.
 120. Velid Malkić dobrovoljac OS BiH Bugojno HVO 23.06.1992 sa (15) dobrovol
 121. Ibro Omerović OS BiH Tešanj HVO i HOS 23.06.92 sa (5) dobrovoljaca.
 122. Alija Bilalović dobrovoljac OS BiH Tešanj HOS 23.06.1992 god.
 123. Ilija Kovačević - II -
 124. Nasrudin Šečić dobrovoljac OS BiH Visoko 23.06.1992.
 125. Nihad Žutić - II -
 126. Muhamed Bašić - II -
 127. Ivo Radeljak dobr. OS BiH HOS 23.06.1992. sa (4) dobrovoljca.
 128. Senad Sedić dobrovoljac OS BiH Visoko 24.06.1992 god.
 129. Galib Šeho dobrovoljac OS BiH Tuzla 24.06.1992.
 130. Omer Vinčević - II -
 131. Sabit Balihodžić - II -
 132. Dževad Bašić - II -
 133. Jusuf Nukić - II -
 134. Omer Nuhanović dobrovoljac OS BiH Bugojno 24.06.1992.
 135. Ševal Hrnjić dobrovoljac OS BiH Maglaj 24.06.1992 god.sa (6) dobrovolj.

- 4 -

136. Husein Kapić dobrovoljac OS BiH Teslić HOS 24.06.1992 god. sa (5) dobr.
137. Hajrudin Berbe dobrovoljac vozač pri uredu vlade BiH i OS Zag-Split.
138. Halil Zejnilović dobrovoljac OS BiH Visoko sa (2) dobrovoljca 24.06.1992 god.
139. Zekerijah Mujčinović dobr. OS BiH Visoko 24.06.1992 god.
140. Gabrijel Tolić dobr. OS BiH Visoko 24.06.92. iz rijeke sa (10) dobrovoljca.
141. Ekrem Srebrić dobrovoljac OS BiH Visoko 24.06.1992 god.
142. Dževad Verem dobr. OS BiH Travnik sa (7) dobrovoljaca 25.06.1992 god.
143. Muharem Krak dobr. OS BiH Jajce 25.06.1992 god.
144. Meho Zekan dobr. OS BiH Jajce sa (8) dobrovoljaca 01.07.1992 god.
145. Džemal Sobe dobr. OS BiH Jajce 01.07.1992.
146. Salih Bešlić dobr. OS BiH Maglaj 01.07.1992 sa (7) dobrovoljaca.
147. Hazim Šuvalić dobrovoljac OS BiH 01.07.1992 za Tuzlu sa (3) dobrovoljca.
148. Ibro Selimović dobr. OS BiH Tuzla 01.07.1992 sa (12) dobrovoljaca.
149. Atif Ahmetović dobr. OS BiH Tuzla 03.07.1992 sa (3) dobrovoljca.
0. Refik Selimović dobr. OS BiH HVO Grude 03.07.1992.
151. Falk Omerović - II - poslije za Tuzlu prešli
152. Šemso Tursunović - II - - II -
153. Fehim Hodžić dobr. OS BiH Sarajevo 03.07.1992 god sa (4) dobrovoljca.
154. Hazim Kalbić dobr. kod Daidže u Baško Polje 03.07.1992. OS BiH HVO.
155. Munir Macavica dobr. OS BiH Jajce 13.07.1992.
156. Halid Mecavica dobr. OS BiH Jajce vozač 14.07.1992.
157. Adem Spahić dobr. OS BiH Jajce 14.07.1992.
158. Adem Hamzić HRM Split Viši časnik, za OS BiH Prva Kraj. Brig. skupio i pripremio (650) ljudi, Zap. Omanović Osman upućeni za Travnik kao I Grup. II. Grupa sa preko (312) dobrovoljaca skupljenih iz Zadra, Šibenika, Zagreb i Rijeke 23.07.1992 god. formacije protiv oklopne brigade upućena za Bihać - Cazin preko Karlovca.
9. Ale Šabić iz Pule SDA (120) ljudi dobrovoljaca upućeno za OS BiH HVO Baško Polje kod DAIDŽE 25.06.1992 godine.
160. Jasmin Hujdur dobrovoljac vozač OS BiH Mostar 16.07.1992.
161. Tale jolo - II -
162. Hasan Žužić dobr. OS BiH Jajce 16.06.1992 god.
163. Hasan Macić dobr. OS BiH Konjic 16.07.1992 god. sa (7) dobrovoljaca.
164. Bećir Fišić dobr. OS BiH Konjic 16.07.1992 god.
165. Osman Marić dobrov. OS BiH Sarajevo sa (2) sina 20.07.1992 god.
166. Stjepan Majurić dobr. OS BiH Grude HVO 20.07.1992 god.
167. Ćamil Kreso - II -
168. Džabir Delalić - II -
169. Frane Jajalo dobr. OS BiH Jajce HVO 20.07.1992 god.
170. Anto Topal - II -
171. Hasan Didin-Mujčić iz kozarca 20.07.1992 god za OS BiH Visoko odveo (180) dobrovoljaca sa područja Pula i tra Rijeka upućeni preko Splita.
172. Stjepan Jezerčić dobr. OS BiH Jajce HVO 20.07.1992 obuka za VOJIN.

- 5 -

173. RO HIDROGRADNJA Zagreb 119 dobrovoljaca 24.08.1992 god. za Prvi Mostarski samostalni bataljon odveo ih Zlatko Bećević-upućeni preko Splita.
174. Zlatan Kilim, dobrovoljac OS BiH Jajce 26.08.1992 god.
175. Haris Zlatan - II -
176. Šaćir Tojaga, dobrovoljac OS BiH Mostar 26.08.1992 godine.
177. Safet Rašinić, dobrovoljac OS BiH HVO Baško Polje kod Daidže 26.08.92.
178. Safet Osmanagić - II -
179. Medin Jašarević, poruč. artilj. iz JNA Rogatica OS BiH Visoko 29.08.92.
180. Amir Dedić, dobrovoljac OS BiH Jajce 30.08.1992.
181. Fikret Ružić - II -
182. Vlatko Lovrić - II -
183. Dževad Ališić - II -
184. Kasim Vejizović, dobrovoljac OS BiH Tuzla 08.09.1992.
185. Nusret Suljagić, ranjenik sa rehabilitacije OS BiH Sarajevo 10.09.92.
186. Ferid Ahmetović, - II -
187. Sevad Šuškić, dobrovoljac OS BiH Jajce 10.09.1992.
188. Haris Mrzić, dobrovoljac OS BiH Sarajevo 15.09.1992.
189. Bakić Asović, dobrovoljac OS BiH Mostar 15.09.1992.
190. Nezir Kukić, dobrovoljac OS BiH Travnik 18.09.1992.
191. Marko Sardelić, RO "RADEŽ" Blato K, rčula 18.09.1992 za OS BiH Visoko uputio preko KVŠ Split (12) dobrovoljaca odveo ih Mirza Kuraljić.
192. Ćazim Bahtić, dobrovoljac OS BiH. Jajce 18.09.1992.
193. Enes Kaharević - II -
194. Zijad Žuna - II -
195. Nikola Kamenc, dobrovoljac OS BiH HVO Sarajevo 21.09.1992.
196. Stipe Marušić, dobrovoljac OS BiH Jajce HVO 22.09.1992.
197. Hajdin Hrnčić, dobrovoljac OS BiH Tuzla 22.09.1992.
198. Nezir Smajić, dobrovoljac OS BiH HOS instruktor 23.09.1992. Čapljina.
199. Ismet Mehićević - II -
200. Ante Jerković - II -

Napomena: Po navedenom Spisku ukupno prijavljeno 1.796 dobrovoljaca.

Svi su upućeni po osobnoj želji i svima je izdata valjana potvrda od KVŠ Split. (1.369)

U prva 3-4 mjeseca KVŠ radio je po cio dan i služba je bila organizovana u vidu dežurstva gdje su se vodili spiskovi prijavljenih dobrovoljaca iz kojih je sačinjen ovaj Spisak. Ovom Spisku treba još pridodati Spiskove RO koje su naknadno organizovani i upućeni, a koji će biti pridodati ovom Spisku. Ovo konačan Spisak dobrovoljaca iz RH za OS BiH za 1992 godinu.

U Splitu, 08.01.1993 godine.

KRIZNI ŠTAB Zapovjednik KVŠ Split za
ZA BOSNU I HERCEGOVINU pomoć OS BiH
SPLIT Mehmed Malčković

Mehmed Malčković

27.10.1992.g.

1292/92.

ŠTAB VRHOVNE KOMANDE R BIH
URED REPUBLIKE BIH U R HRVATSKOJ
SEKRETAR ZA VOJNA PITANJA PRI
UREDU R BIH U R HRVATSKOJ

Na osnovu Odluke Vlade Republike Bosne i Hercegovine, o
sprovođenju mobilizacije, te slobodne izražene volje,

N A R E D J U J E M

1. Da se vojni obveznik: KATNIĆ JOSIP iz Crikvenice
UPUTI U SASTAV 77. Brigade Oružanih snaga BiH, koja je stacionirana
u S. Andrijeva kod Našica. *odnosno Domdjevca kod Oroslava*
2. Imenovani j se ima javiti u jedinicu u roku od
3/tri/ dana.
3. Za prevoz će koristiti sredstva javnog prevoza.
4. Ova Odluka stupa na snagu odmah.

VOJNI ATAŠE R BIH U R HRVATSKOJ
Pukovnik EFENDIĆ Hasan

REPUBLIKA BOSNA I HERCEGOVINA
 URED
 REPUBLIKE BOSNE I HERCEGOVINE U REPUBLICI
 HRVATSKOJ
 Zagreb, Savska cesta 41/XI,
 tel. 041/537-161, 537-160, fax 536-702

ORUŽANE SNAGE REPUBLIKE
 BOSNE I HERCEGOVINE
 POVJERENIŠTVO
 ZAGREB

SVIM JEDINICAMA-POSTROJBAMA
 ORUŽANIH SNAGA REPUBLIKE
 BOSNE I HERCEGOVINE

Zagreb, 28.10.1992.g.

Naš broj: 1334/92.

Our No.:

Vaš broj:

Your No.:

PREDMET:

Propusnica.

Molimo Vas da gospodi,

1. NEHROAD MATIN - putovnica br. 092908
2. MOHAMED KAZEMROHANI NEJAD -pasoš br. 092909
3. DAVUD NAGHASH CHIMEH -pasoš br. 092910
4. TOFIGH MOKHERRI -pasoš br. 052733
5. MOHMOOD TALEBLOO -pasoš br. 075832

koji su akreditovani službeni novinari, Iranskog
 državnog radija i televizije, a koji putuju Republikom
 Bosnom i Hercegovinom.

Istima je potrebno da pružite svu potrebnu pomoć i suradnju.

ZAPOVJEDNIK,
 Brigadir Mehmed KAVAZBAŠIĆ

27.10.1992.g.

1292/92.

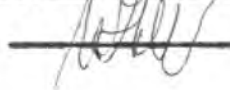
ŠTAB VRHOVNE KOMANDE R BIH
URED REPUBLIKE BIH U R HRVATSKOJ
SEKRETAR ZA VOJNA PITANJA PRI
UREDU R BIH U R HRVATSKOJ

Na osnovu Odluke Vlade Republike Bosne i Hercegovine,
o sprovođenju mobilizacije, te slobodne izražene volje,

N A R E D J U J E M

1. Da se vojni obveznik OSMAN KRESO, uputi Okružnom štabu odbrane Mostar, na dalji raspored.
2. Imenovani se ima javiti u jedinicu u roku od 3 /tri/ dana.
3. Za prevoz će koristiti sredstva javnog prevoza.
4. Ova Odluka stupa na snagu odmah.

VOJNI ATAŠE R BIH U R HRVATSKOJ
Pukovnik EFENDIĆ Hasan

REPUBLIKA BOSNA I HERCEGOVINA
 V L A D A
 REPUBLIKE BOSNE I HERCEGOVINE
 MINISTARSTVO ODBRANE-MINISTARSTVO OBRANE
 Sarajevo, 24.10.1992. godine

Na osnovi ukazane potrebe,

O V L A S T U J E M

gospodina ~~Đavora~~ Valina i gospodina ~~Stjepa~~ Bočevića da za potrebe Armije Republike Bosne i Hercegovine, odnosno HOS-a Bosne i Hercegovine mogu koordinirati dostavu naoružanja i vojne opreme logističkim centrima, odnosno na mjesta koja utvrdi Glavni štab - Glavni stožer oružanih snaga Republike Bosne i Hercegovine.

ZAMJENIK
 MINISTRA ODBRANE

Alb. BISO
Alb. Biso

Broj: 03/92-111

Mostar, 06. studenog 1992. god.

O D O B R E N J E

za gosp. SULEJMANA ČUČAK za neometano kretanje i rad na području Hrvatske zajednice Herceg-Bosne kao član zajedničkog zapovjedništva H V O i Armije BiH.

PREDSTOJNIK ODJELA OBRANE
 HZ H-B

Bruno Stojčić
Bruno Stojčić

Broj: 01-03/92-112

Mostar, 06.studenog 1992.god.

O D O B R E N J E

za gosp. OMERA VATRIĆ za neometano kretanje i
rad na području Hrvatske zajednice Herceg-Bosne
kao član zajedničkog zapovjedništva H V O i
Armije BiH.

PREDSTOJNIK ODJELA OBRANE
HZ H-B

Bruno Stojčić

Broj: 01-03/92-113

Mostar, 06.studenog 1992.god.

O D O B R E N J E

za gosp. ZIKRIJU DJONKO, za neometano kretanje i
rad na području Hrvatske zajednice Herceg-Bosne
kao član zajedničkog zapovjedništva H V O i
Armije BiH.

PREDSTOJNIK ODJELA OBRANE
HZ H-B

Bruno Stojčić

Broj: 01-03/92-110

Mostar, 06. studenog 1992. god.

O D O B R E N J E

za gosp. JASMINA JAGANJAC za neometano kretanje
i rad na području Hrvatske zajednice Herceg-Bosne
kao član zajedničkog zapovjedništva H V O i
Armije BiH.

PREDSTOJNIK ODJELA OBRANE
HZ H-B

Bruno Stojčić

Broj: 01-03/92-109

Mostar, 06. studenog 1992. god.

O D O B R E N J E

za gosp. ARIFA PAŠALIĆ za neometano kretanje i
rad na području Hrvatske zajednice Herceg-Bosne
kao član zajedničkog zapovjedništva H V O i
Armije BiH.

PREDSTOJNIK ODJELA OBRANE
HZ H-B

Bruno Stojčić

REPUBLIKA BOSNA I HERCEGOVINA
U R E D
REPUBLIKE BOSNE I HERCEGOVINE U REPUBLICI
HRVATSKOJ
Zagreb, Savska cesta 41/XI
Tel: 041/537-161, 537-160, Fax: 536-702

ARMJA REPUBLIKE BOSNE I HERCEGOVINE
ZAGREB, RADNIČKA CESTA 228
Telefon: 041 / 232-482

Broj: 05-674/92.

Dana, 12.11.1992.g.

Na osnovu Odluke Ministarstva inozemnih poslova Republike Hrvatske br. 521-0316/92.-1139 Klasa 314 i punomoći broj 4/92. od 23.09.1992.g., Ureda Republike Bosne i Hercegovine u Republici Hrvatskoj, o prenošenju nadležnosti, izdajem slijedeću

N A R E D B U

I

Grupa (sa naoružanjem i opremom) od 25 ljudi i 3 vođača bit će upućena iz rejona Sljeme kod Zagreba u Bihačku regiju na pravcu Zagreb-Karlovac-Ogulin, radi ubacivanja u regiju Bihać.

Asim Bašagić

Vrijeme polaska i boravka na maršuti do ubacivanja na regiju je od 13. do 16.11.1992.g.

Spisak grupe:

1.	① Kovačević (Rizaha) Šemsudin	PM 39832	AP 171167
	2. ~~Mešinović (Hasana) Hasib~~	AP 16854	
2.	③ ČEJVANOVIĆ (Arifa) Zarif	PM 10267	
3.	④ Kajtezović (Ibrahima) Munib	FAL 7/116666	
	5. ~~Burzić (Nurije) Rifet~~	VS 11394	
4.	⑥ Begić (Čamila) Zemin	~~APR 3707~~	PM 70163
5.	⑦ Beganović (Mehmeda) Jusuf	AP 86250	APR 814222
207.6	⑧ Bašagić (Sinana) Asim	FALL 116516	
	⑨ Alibić (Sulejmana) Rifet	AP 315235	
	⑩ Alukić (Muharema) Emir	VS 45541	AP
	11. ~~Amidžić (Šabana) Mirsad~~	PM 70163	
9	⑫ Dautović (Zarifa) Sakib	AP 218487	+ suojper 40474
10	⑬ Merdanović (Huseina) Mirsad	PM 23068	
	14. ~~Kujašević (Avde) Refik~~	AP 2253823	
11	⑮ Odobašić (Sulejmana) Mezir	~~APR 4222~~	PM 37832
	16. ~~Perčić (Bajre) Esad~~	APR 4476	
12	⑰ Rekanović (Bajre) Hikmet	AP 164815	
13	⑱ Sadiković (Hasima) Emir	AP 113103	
14	⑲ Samardžić (Asima) Nijaz	AP 54580	
15	⑳ Skukan (Mladena) Nenad	AP 194144	113103 + 556
	21. ~~Šakanović (Tadila) Osman~~	STAER 144598 i APR 1639	
	22. ~~Šakanović (Osmana) Osman~~	AP 489466	
	23. Šarić (Alage) Rifet	VS 46542	+ AP 253823
18	24. Šarić (Mezira) Mesud	FALL 121400	+ APR 814476
19	25. Družanović (Mehmeda) Zaid	APR 3707	

.1.

suojper 194598

- 2 -

Vodići:

1. Balčinović Esad
2. Babić Zulfid
3. Rožić Masin

1. Velagić Nijaz AP 194 144
2. Ružinić Mirsad AP TA 1639
3. Grošić Zijad AP 164 854

Ova naredba interne je prirode za sastav OSRBiH, a služi da se na relaciji kretanja kroz Republiku Hrvatsku pokaže kao dokaz upućivanja u Republiku BiH, organima civilne i vojne vlasti Republike Hrvatske, a po kretanju kroz privremeno zaposjednutu teritoriju od strane četnika u slučaju mogućnosti zarobljavanja ili na bilo koji način stupanja u kontakt sa četnicima, ista se mora uništiti, i ni u jednom slučaju ne smije pasti u ruke četnicima.

U ostalom svemu postupiti po usmenom naređenju Pomoćnika Vojnog atašea.

VOJNI ATASE RBiH U
REPUBLICI HRVATSKOJ

Pomoćnik Hasan EFENDIĆ

REPUBLIKA BOSNA I HERCEGOVINA
URED
REPUBLIKE BOSNE I HERCEGOVINE
U REPUBLICI HRVATSKOJ
 Zagreb, Sveučilišna cesta 41/D3,
 tel. 011/537-161, 537-160, fax 536-702
VOJNO IZASLANSTVO REPUBLIKE BOSNE I HERCEGOVINE
U REPUBLICI HRVATSKOJ

Zagreb, 04.01.1993.g.

Naš broj: 05-6/93.

Our No.:

Vaš broj:

Your No.:

MINISTARSTVO OBRANE
 REPUBLIKE HRVATSKE
 Z A G R E B

Vojno izaslanstvo Republike Bosne i Hercegovine u Republici Hrvatskoj izražava svoje visoko štovanje Ministarstvu obrane Republike Hrvatske i preporuča se zamoliti da radi boljeg stručnog rada, organizovanosti i veće efikasnosti u borbi protiv srbo-četničkog agresora, a za potrebe OS RBiH dopustite angažiranje časnika HV i to:

- AVDIĆ ISMETA, pukovnika koji djeluje na prostoru Rijeka-Gospić, .
- AHMET PUŠKAR, bojnik zapadna brigada u Dubrovniku, i
- Dr. RAKANović SADIK, pukovnik, koji radi u Vojnoj bolnici Split.

Status ovih časnika molimo da se riješi kao i do sada, zamrzavanjem (da imaju sve prinadležnosti ko časnici HV), a po obavljenoj zadaći da im se omogući dalje angažovanje u HV.

Unaprijed zahvaljujemo.
 S štovanjem!

SECRETAR ZA VOJNA PITANJA pri
 UREDU REPUBLIKE BOSNE I HERCEGOVINE
 U REPUBLICI HRVATSKOJ

Hasan Efendić
 Pukovnik Hasan EFENDIĆ

REPUBLIKA BOSNA I HERCEGOVINA
 HRVATSKA ZAJEDNICA HERCEG-BOSNA
 HRVATSKO VIJEĆE OBRANE
 ODJEL OBRANE

Broj: ...02-1/2-4.17..... / .....93.

Mostar, 05.06. .... 199...3 god.

MINISTARSTVO OBRANE R.HRVATSKE
 PERSONALNA UPRAVA
 n/r načelnika

Ovim putem Vas molimo da riješite status u IV brigadi i omogućite da još jedno vrijeme ostanu kod nas (jer su nam izuzetno potrebne) slijedeće osobe:

ZLATKO JARKIĆ
 STOJAN MUSA
 IVAN ŠABLJIĆ

S štovanjem!

  O J N I K
 Bruno Stojić

REPUBLIKA BOSNA I HERCEGOVINA

HRVATSKA ZAJEDNICA HERCEG-BOSNA

HRVATSKO VIJEĆE OBRANE

ODJEL OBRANE

UPRAVA ZA OBRANU TOMISLAVGRAD
URED ZA OBRANU POSUŠJE

Broj: 02-3/3-01-317/83

Posušje, 01.07.1993. god.

OBRANA
VOJNA TAJNA
STROGO POVJERLJIVO

MINISTARSTVO OBRANE
REPUBLIKE HRVATSKE

Na temelju ukazanih potreba zbog formiranja i što boljeg ustroja
Posuške brigade i na temelju obavijenih razgovora sa predsjednik pri-
padnicima HV koji su u evidenciji Ureda za obranu HVO-a imena
Posušje i nekoliko njihovih kolega iz naših susjednih Općina,
u p u ć u j e m o

Z A H T J E V

za odkomandu sljedećih pripadnika HV i raspored
u Brigadu Posušje

1. Brigadir Slavko Grubišić
2. Vinko Jakovljević
3. Ivica Bešlić
4. Tomo Sablijo
5. Ante Gasar
6. Vidak Marić
7. Gajko Jakovljević
8. Jerko Penava
9. Kristijan Miloš
10. Ivica Landeka

PREDSTOJNIK ODJELA OBRANE

Bruno Stojić

Nedamo se da ćete nam izdati u susret i da će nam iskustvo i
znanje gore nevedebit samo dobro doći.

Sa štovanjem,

DOSTAVITI:

1. Ministarstvo Obrane
Republike Hrvatske,
2. Arhiva.

PREDSTOJNIK:
Ivan Kraljević

SLOBODAN PRALJAK
Put Francuske republike 4
41000 Zepce

Zpl, 01.06.2013.

MINISTARSTVU OBRANE
REPUBLIKE HRVATSKE
ZAGREB

ZAMOLBA

Molim cijenjeni naslov da mi kao hrvatskom državljaninu i vojnom obvezniku rođenom u Bosni i Hercegovini omogući odlazak u Bosnu i Hercegovinu kako bih kao hrvatski domoljub i branitelj svojom stručnošću i znanjem pomogao hrvatskom narodu u obrani njegovih ljudskih prava i života koji su ugroženi od strane agresora na tom teritoriju.

Ujedno vas molim da se otklone sve zapreke koje bi mogle prouzročiti možebitne probleme u svezi obveza u obrani suvereniteta Republike Hrvatske.

Slobodan Praljak

REPUBLIKA BOSNA I HERCEGOVINA

HRVATSKA ZAJEDNICA HERCEG-BOSNA

HRVATSKO VIJEĆE OBRANE

ODJEL OBRANE

GLAVNI STOŽER

Broj: 02-2/1-⁰⁻¹⁵³⁸...../93

Mostar, 24. 07. 1993. god.

OBRANA

VOJNA TAJNA

STROGO POV.

Obavještenje svim
postrojbama HVO.-

- OZ S-B
- OZ S/Z H
- OZ J/I H
- OZ B. Posavina

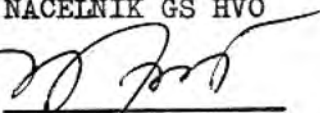
1. Obavještavamo sve postrojbe HVO HZ H-B da je Ukazom
predsjednika HZ H-B, gosp. Mate Bobana za

Z A P O V J E D N I K A GS HVO

imenovan general-bojnik Slobodan Praljak.

2. Ovo obavještenje preneti na niže razine zapovjedanja.

NAČELNIK GS HVO

general-bojnik
Miroslav Petković

REPUBLIKA BOSNA I HERCEGOVINA
 HRVATSKA ZAJEDNICA HERCEG-BOSNA
 HRVATSKO VIJEĆE OBRANE
 ODJEL OBRANE

Republika Bosna i Hercegovina
 HRVATSKA ZAJEDNICA HERCEG-BOSNA
 HRVATSKO VIJEĆE OBRANE
 ODJEL OBRANE
 MOSTAR

Broj: ..02-2/1-01-1522 / ..93...

Mostar, 24.07..... 1993. god.

Primijeno: 24.07. '93			
Org. jed.	Broj	Priloga	Vrijednost
	02-1/2	-622	/93

Gen. FRANCIS BRIQUEMONT
 Zapovjednik UNPROFOR-a za BiH
 K I S E L J A K

Gospodine Generale,

Slobodan sam Vam predočiti neke važne činjenice glede prosudbi glasnogovornika Vašeg zapovjedništva g. Barrya Frowera o navodnoj nazočnosti vojske Republike Hrvatske (HV) na područjima u BiH, gdje postrojbe Hrvatskog vijeća obrane (HVO) nastoje zaustaviti ofenzivu muslimanskih snaga.

Jučer, 23.srpnja, je na redovitoj konferenciji za novinstvo u Zagrebu, gdica. Shannon Boyd, glasnogovornica Zapovjedništva UNPROFOR-a za ex-Jugoslaviju, u svezi pomenute izjave g.Frowera, doslovice kazala:

- Sigurno ne bismo potvrdili takvo što dok ne bismo dobili apsolutno konkretna izvješća iz mnogih različitih izvješća, iz mnogih različitih izvora UNPROFOR-a, a ne samo njih nekoliko. Glavni je zapovjednik izuzetno oprezan prije no što bi izrekao nešto od takve važnosti. Mi to pratimo s puno interesa, ali nije uvijek lako procijeniti. Sigurno razumijete potrebu UNPROFOR-a za oprezom pri takvim događima..."

Prije dva dana Ministarstvo obrane Republike Hrvatske posebnim je priopćenjem u cjelosti demantiralo navode agencije Reuter, oslonjene na izjavu glasnogovornika Vašeg zapovjedništva, o navodnom angažiranju oružanih snaga Hrvatske na teritoriju RBiH.

Britanski je radio (BBC) prije dva dana objavio širi razgovor s poznatim vojnim stručnjakom g.Janom Višnarom na tu temu. Po g.Višnaru naše oružane snage (HVO) raspolažu dovoljnim potencijalom za vođenje obrambenog rata, te uopće nema potrebe za dodatnim angažiranjem HV-a. Ne ulazeći u točnost prezentiranih brojčanih podataka od strane g. Višnara, kao zapovjednik HVO snaga, suglasan sam s njegovom globalnom ocjenom o adekvatnosti naših snaga za učinkovitu borbu protiv bilo kog agresora na područja sa autohtnoim hrvatskim

- 2 -

pućanstvom u BiH.

Želim Vas u ovoj prilici upozoriti na jednu moguću zabunu, koja se, međutim, često - ovisno od bojišnih, političkih ili promidžbenih uvjeta, prije svega muslimanske strane - namjerno ne prepoznaje ili se smišljeno plasira u vidu optužbe na račun Republike Hrvatske.

Naime, u domovinskom ratu Republike Hrvatske protiv srpskog agresora, učestvovao je i veliki broj dobrovoljaca, Hrvata iz BiH, naročito iz zapadne Hercegovine. Te brojke se procjenjuju na više tisuća ljudi. Nakon početka agresije od istog napadača, a uporeda s smanjenjem borbenih djelovanja u Republici Hrvatskoj, ti ljudi su se postupno vraćali u svoj zavičaj i pristupali u postrojbe HVO. Taj proces naročito je intenziviran od početka muslimanske agresije na hrvatske prostore. Dakle, to jesu ranije bili vojnici hrvatskih oružanih snaga, ali se sada uključuju u postrojbe Hrvatskog vijeća obrane, kao organizatora i nositelja obrane hrvatskih staništa, njihovih domova i ukupne opstojnosti Hrvata u BiH. Molim Vas da se to ima u vidu, jer netočno prezentiranje te činjenice ne nanose štetu samo Hrvatskom vijeću obrane, Republici Hrvatskoj, nego i onima koji te činjenice iznose ili interpretiraju u nedovoljno preciziranom kontekstu.

Gospodine Generale,

Nadam se da razumjete našu potrebu da zajedno korigiramo efekte koji su stvoreni istupom Vašeg glasnogovornika, g.Frowera glede optužbi Republike Hrvatske za navodno učešće u ratu na području druge, suverene države, u ovom slučaju RBiH. Medijska multiplikacija takvih netočnih prosudbi (ili zabuna, svejedno) sigurno otežava i inače već dovoljno složen kontekst nastavka mirovnih pregovora u Ženevi.

Zato Vas molim da, sukladno svojim ovlastima, prosudite ove naše primjedbe i provjerite činjenice, te, zatim, poduzmete odgovarajuće mjere.

Koristim ovu priliku da Vam zaželim uspješan mandat na izuzetno odgovornoj vojnoj funkciji zapovjednika mirovnih snaga UN za BiH. Osobno bih bio sretan kada bih s Vama, a na sreću već dovoljno napaćenih naroda u BiH, podijelio radost dostignutog mira na ovim prostorima.

S punim štovanjem,

CO:
"SPABAT" Medugorje

NAČELNIK GS HVO
General-bojnik
Milivoj Petković
MILIVOJ PETKOVIĆ

CONNECTION 39 41 432415 1
RESULT - : SUCCESS :

09.08.1993 1850

Alma

Broj: 02-2/1-01-1639/93
Mostar, 04.08.1993. god.

VOJNA TAJNA
STROGO POV.

Predmet: Raspored časnika HV
u GS HVO.-

- MORH
n/r gosp. Gojko Šušak

Z A H T J E V

Molimo Vas da časnike HV:

1. brigadira ŽARKA TOLU
2. brigadira IVANA KAPULARA (zap. 5 gardijske br.)

stavite na raspolaganje GS HVO kako bi ih mogli postaviti u
GS HVO.

1. brigadir Žarko Tole: načelnik GS HVO
2. brigadir Ivan Kapular: pomoćnik N GS HVO za bojevu gotovost.

Sa štovanjem!

ZAPOVJEDNIK GS HVO

Štatic

general-bojnik
Slobodan Praljak

R B i H HZ HB HVO
IZM OZ S/Z H
Broj:01-2959
Prozor:18.08.93.

OBRANA
VOJNA TAJNA
STROGO POV

GS HVO HZ-HB IZM CCITLUK

Obavjestiti 2. gardijsku brigadu HV da se Mate Kunicc iz G.Vakufa nalazi kod mene i ostaje u otkomandi dok to bude potrebno.

ZAPOVJEDNIK GS
general-bojnik
Slobodan Praljak s.r.

R BiH HZ HB HVO
IZM OZ S/Z H
Sluzbeno
Dana:18.08.93.

OBRANA
VOJNA TAJNA
STROGO POV

GS HVO HZ-HB CCITLUK

Izvrssite ispravku u zipu br:01-2959 9 (devete rijecci) umijesto kako pisse (KUNICC) treba da stoji KUNKICC.

ZAPOVJEDNIK GS
general bojnik
Slobodan Praljak s.r.

GLAVNI STOŽER HVO

Ur. broj: 02-2/1-01-1619 /93

Mostar, 04.08.1993.god.

OBRANA

VOJNA TAJNA

SEROGO POV.

- Smještaj dobrovoljaca
iz RH.-

n/r puk.Ivica Primorac
- 3.br.- na znanje

Z A P O V J E D A M

1. Prihvat postrojbi dobrovoljaca iz RH izvršit će pukovnik Ivica Primorac, koji će organizirati smještaj i logističku opskrbu.

2. Sve pristigle dobrovoljačke postrojbe smjestiti u vojarnu na Heliodrom; do sada pristigle postrojbe brigadira Miličević J. (90), bojnika Mandić I. (114), te najavljenju postrojbu iz Broda (200-250).

3. Borbenu uporabu dobrovoljačkih sastava regulirat će GS HVO.

ZAMJENIK N GS HVO

Matic
General-bojnik
Stanko Matić

UNIJA REPUBLIKA BOSNE I HERCEGOVINE
HRVATSKA REPUBLIKA HERCEG BOSNA

GALAVNI STOŽER OS HR H-B

Ur.broj: 02-211-01-320/93

IZM Čitluk, 22.10.1993.god.

Predmet: Z a h t j e v.-

MINISTARSTVO OBRANE
REPUBLIKE HRVATSKE

n/r ministru Gojku Šušak

U cilju realiziranja planiranih zedaća, te jačanja i osposobljavanja za protuoklopnu borbu, posebno noću, molim Vas, da nam osigurate slijedeća sredstva kojima inače raspolaže HV:

- 1 kamera za noćno djelovanje s POVRS Fagot,
- 1 trener CPO TREND za POVRS Maljutka,
- 1 trener za POVRS Fagot,
- 10 Fagota

Napominjem, da smo u tijeku posljednje godine preko taktičkog nosioca HVO za POB POVRS, bojnika Mire Člića uputili niz sličnih zahtjeva GS HV.

ZAPOVJEDNIK GS OS HR H-B

Slobodan Praljak
general-bojnik

Slobodan Praljak

R BiH HZ HB
 IZM OZ S/Z H
 Broj:01-2916/93
 Prozor:16.08.1993.

OBRANA
 VOJNA TAJNA
 STROGO POV

GS HVO MOSTAR
 OZ S/Z H TOMISLAVGRAD

PREGLED SNAGA NA
 BOJISSNICI, DOSTAVLJA

Na Ramsko-Uskopljanskoj bojissnici angazirano je 20 postrojbi razlicitih sastava sa ukupno 4.424 ccovjeka i to:

P R E G L E D
 POSTROJBI I LJUDSTVA NA TERENU
 PROZOR-G.VAKUF

Red. broj	POSTROJBA	STANJE NA DAN
1.	Pukovnja ,,B.Bussicc"	60
2.	Bojna ,,Zrinski"	38
3.	5. Gardijska	230
4.	Br. ,,Stjepan Radicc"Ljubuski	470
5.	Br. Grude	64
6.	Lassvanska bojna	120
7.	,,Komussina"	22
8.	Br. ,,A.Starccevicc"	905
9.	Br. ,,Rama"	1558
10.	Br. ,,H.V.Hrvatinicc"	230
11.	Br. ,,Kralj Tomislav"	150
12.	Br. ,,E.Kvaternik"	295
13.	VP Turalija	35
14.	VP ,,Rama"	67
1	,,Grdani"	32
16.	Izv.satnija OZ	12
17.	IDG TNA Koprivnica	37
18.	ATG - Brdaricca	9
19.	ATG ,,Alfa forca"	25
20.	ATG - Garavi	15
21.	Topnisstvo	50
		4424

Od ukupnog broja odbijete 10% iz raznih razloga (ranjavanje, bolest, smtr.... i dr.), odbijte svu logistiku i ostale pratece sluzbe, uzmite u obzir apsolutbu iscrpljenost Jajccana, 40% sastava Sebessiccana (KPD Zenica + ostalo) je psihiccki bolesno, dio Grudjana pobjegao, dio Bugojanaca pobjegao, od 5.Gardijske samo je 130 pjessaka, itd.

Jedino kvalitetna postrojba za izvodjenje napada je kod Filipovicca, a i oni po usmenoj zapovijedi trebaju (veccina je vecc otissla) napustiti prostor Rame.Klicinih zapravo i nema.

JEBI GA (

Zapovjednik GS HVO
 general-bojnik
 Slobodan Praljak s.r.

GS HVO

Nr. br. 02-1/1-01-2689/93

Poradi nes djelovanja
republicans i postrojbe

u/r. Zb. br. "KB"

n/r. Haa, UVP #10

Za gospodaru

1. Vojni obveznici Jozo Žerka Sulic i Martin Bozanda, dodijeljeni za ispunoc i bojna br. "KB" čitluk odmah udaljiti iz sastava bojni i br. "KB" čitlu. Odjel obrane ce ih rasporediti prema vazecim propisima
2. Postrojba iz RH "Jelen" koja se uzlazi na teritoriji zone odgovornosti br. "KB" čitluk udaljiti sa teritorije RH i vratiti na ter. RH.
3. Tačku 2. realizirac Zajedništvo br. "KB" brigadnom VP, a tačku 2 (dva) ove zajednici UVP #10
O izvršenju ove zajednici ~~zajednici~~ me obavijesti

Zajednik
GS #R #B
g boj
Slobodan Praljak
Kehadu Praljak

REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO OBRANE
ZBORNO PODRUČJE OSIJEK
ZAPOVJEDNIŠTVO 5. gbr

OBRANA
VOJNA TAJNA
STROGO POVJERLJIVO
ŠIFRIRANO

Klasa: SP 81/93-02/01
Ur. broj: 3132-03-93-70
Vinkovci, 8. listopada

GLAVNI STOŽER HVO
ZP S/Z HERCEGOVINA
IZM PROZOR
n/r gen. bojnik S. Praljak

Predmet: Obavijest u svezi potrebe
izvlačenja dragovoljačkih
postrojbi 5. gbr Vinkovci,
dostavlja.-

Temeljem ukazane potrebe za krupnim prestrukturiranjima u formaciji 5. gbr,
neophodno je prikupiti postrojbe na ZM Vinkovci, a u svezi s tim

O B A V J E Š T A V A M O V A S

1. Da smo uložili pisani zahtjev Ministarstvu obrane RH za izvlačenje dragovoljačkih postrojbi 5. gbr sa Vaših bojišta jer nismo u stanju izvršavati dobijene zadaće.
2. Rok izvršenja postrojbi bi trebao biti do 15.10.1993. godine.

NAPOMENA: Obavijest Vam šaljemo da bi mogli planirati uporabu Vaših postrojbi bez trenutno naše pomoći, shvaćajući u kakvoj se situaciji nalazite.

DB/ŽH

Dostaviti:
 naslovu
- a/a

Koliko susrećemo djece, koja nemaju povjerenja ni u koga, kojima ne pomaže ni očeva niti majčina utjeha. A za stvaranje osobnosti to je povjerenje neprocjenjivo. Brod je grad u kojemu su djeca prosječno jako puno stradala: ljuljajući se na ljuljački, na šetnji sa psom, u igri, trčeći u sklonište, ili sakriveni u kutu podruma. Ne samo Hrvatskom, nego cijelim svijetom (ma koliko on bio za to nezainteresiran) odjekivat će vapaj djeteta za mamom, koja je poginula u kući što ju je pogodila «hrabra» srpska vojska raketama. U Brodu je poginulo 27 djece, a 65 ih je teško ranjeno. Na ovim «uspjesima» osobito čestitamo «najhrabrijoj vojsci na vascelom svetu», srpskoj vojsci.

Da bismo zaštitili našu djecu koliko god je to moguće, Izvršno vijeće je tražilo od hrvatske Vlade da nam pomogne skloniti djecu u sigurnije krajeve Hrvatske. Oko 3000 djece smjestio je Stožer Civilne zaštite u Južnu Hrvatsku. Javile su se i neke europske države (Italija, Španjolska, Belgija, Češko-Slovačka), koje su također prihvatile djecu iz Broda, na čemu organizatorima iz tih zemalja svakako pripada naša velika zahvalnost.

Brođani smatraju da je Hrvatska tamo i u onom kraju, koji najviše trpi. Brod je trenutno takvo mjesto. Brod je Hrvatska i ugroženoj Hrvatskoj u Brodu trebaju pomoći svi Hrvati, da lakše izdrži sve patnje. Organizacija škole za brodske učenike u sigurnijim područjima Hrvatske, zadatak je i obveza cijelog hrvatskog naroda i hrvatske države.

Brođani su utemeljili zakladu «Brodski učenik» čija je osnovna svrha školovanje učenika čiji su roditelji poginuli ili stradali u domovinskom ratu, te pomoć siromašnima, izrazito nadaranim učenicima.

POGINULA DJECA

Dob	Broj djece
0-6	5
7-10	7
11-14	9
15-17	6
UKUPNO	27

RANJENA DJECA

Dob	Broj djece
0-6	9
7-10	11
11-14	22
15-17	23
UKUPNO	65

POGINULI IZ OPĆINE BROAD

Vojnici i policajci	242
Civili	150
UKUPNO	392

RANJENI IZ OPĆINE BROAD

Vojnici i policajci	993
Civili	633
UKUPNO	1626

Iz ovih nekoliko pokazatelja jasno je da su građanima Slavonskog Broda oduzeta sva prava ljudskoga življenja. Brođanin, poput divljači prepušten razbojničkoj volji, dok ide na posao u tvornicu ili polje, osluškuje odakle lete granate. Svatko u sebi razmišlja da li je ta granata upravljena tamo negdje od nekog nepoznatog ubojice da danas ubije baš njega, ili, što je još strašnije, njegovu djecu. Za njihovu smrt nitko neće znati, pitati, a još manje odgovarati. Uzalud konferencije, uzalud rezolucije! Kada bi netko negdje ubijao dnevno 3-5 pasa, koliko u gradu i selu bude nekažnjeno pobijeno ljudi, zaštitnici životinja bi se podigli i spriječili taj zločin, da ne ostane zapisano da je generacija s kraja 20. st. bila indiferentna prema patnjama ovih dragih životinja. Ali eto, nema tako moćnih zaštitnika ljudi na ovom svijetu! Nešto je trulo, ali ne samo u «državi Danskoj», i ne samo u Shakespeareovo vrijeme! Takvim su mislima zaokupljeni Brođani, koji su također, neka se nitko ne uvrijedi i iznenadi, stvorenja na sliku i priliku Božju, premda njihov život slični na pasji, a vrijedi manje od pasjeg.

Brođanin sa svojom djecom živi u podrumu. U podrumu se događaju čuda. U podrumu naši liječnici spašavaju živote. U podrumu se događaju dvije najveće tajne ljudskoga života: rađaju se djeca i ljudi umiru. U podrumu se ide u školu, u podrumu se projektira, gradi, spremaju izložbe. Brođani sa strahopoštovanjem izgovaraju tu riječ: podrum. I morali bi ispjevati odu svom podrumu.

Oni koji za sebe tvrde da su «ugroženi», «goloruki» i «nenaoružani», ubijaju naše ljude i djecu, ruše naše domove, bolnice, crkve i grobove tenkovima, avionima, topovima, raketama. Ili se to samo nama Brođanima tako čini. Možda ti «ugroženi» i «goloruki», kao rijetko sveti miljenici Božji, samo dignu svoje ruke k nebu, i «srpski bog» (tako oni kažu), razljučen šalje svoje munje na naše podrumne. Bit će da je ovo drugo istina, jer pravedna svjetska diplomacija ne bi dopustila niti da se na psima čine takvi zločini (da ih se npr. trpa u koncentracione logore za pse, ili ne daj Bože, izgladnjuje, ili uništi trećina psećih kuća kao Brođanima), a da ona to ne vidi i zlotvore ne kazni.

Evo mali Brođanin crveni od stida, jer je umislio da i njegov mali razum i srce mogu nešto dokučiti i osjetiti. Mislio je, naime, da ima trenutaka kada savjesti svih ljudi na svijetu moraju postati samo jedna savjest čovječanstva. Umislio je da je to ovaj trenutak, koji Brođani proživljavaju i koji Hrvatska i Bosna i Hercegovina proživljavaju. Pogriješio je. Priznaje svoj grijeh. I stidi se zbog toga.

NAPADNUTI – UBIJENI S TERITORIJA BiH

NAPAD S TERITORIJA BiH

Poginula djeca		Ranjena djeca		Poginuli iz općine SL. Brod		Ranjeni iz općine SL. Brod	
Dob	Broj djece	Dob	Broj djece				
0 – 6	5	0 – 6	9	Vojska i policija	242	Vojska i policija	993
7 – 10	7	7 – 10	11				
11 – 14	9	11 – 14	22	Civilni	150	Civilni	633
15 – 17	6	15 – 17	23				
UKUPNO	27	UKUPNO	65	UKUPNO	392	UKUPNO	1626

HRVATSKO VIJEĆE OBRANE

HRVATSKA ZAJEDNICA

"BOSANSKA POSAVINA"

Klasa: 8/92- 01

Ur.broj: 06-01/92- 818

Sl. Brod, 6. 10. 1992.

14,00 sati

Vojna tajna
OBRANA
STROGO POVJERLJIVO
GLASONOŠOM

ZAPOVJEDNIKU 157. br. HV

Iz novonastale situacije, izvlačenjem postrojbi HVO i HV sa šireg prostora Bosanskog Broda i iz samog Bosanskog Broda, a s ciljem držanja mosta preko rijeke Save između Bosanskog i Slavonskog Broda kao i čuvanja lijeve obale rijeke SAve u području Slavonskog Broda

Z A P O V I J E D A M

1. Odmah angažirajte sve snage 157. br. HV, koje nisu upotrijebljene u bosanskom dijelu Posavine za osiguranje mosta između Bosanskog i Slavonskog Broda.

2. Obranu organizirati na samom mostu, uzvodno i nizvodno od mosta s težištem na protuoklopnj i protupješadijskoj, te protuzračnoj zaštiti mosta.

Po svaku cijenu spriječiti eventualni prelazak neprijateljevih snaga preko mosta odnosno preko rijeke Save u širem području grada Slavonskog Broda.

3. Uži prostor Bosanskog Broda brani 108. br. HV i dijelovi 3. br. ZNG.

4. Gotovost za obranu u 18,00 sati 6. 10. 1992.g.

VV/AM

DOSTAVITI

- 108. br. HV

- 3. b. ZNG

ZAPOVJEDNIK:

brigadir

Vinko Vrbanac

REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO OBRANE
 SIGURNOSNO – INFORMATIVNA SLUŽBA
 ZAGREB

Broj: 512-04/01-7687/92
 Zagreb, 15.10.1992.

MINISTARSTVO OBRANE RH
General-bojnik SLOBODAN PRALJAK

Dostavljamo Vam na korištenje izvješće o događajima na području Operativne grupe Istočna Posavina.

POMOĆNIK MINISTRA:

BRIGADIR

S. Perković
 Slobodan Perković

Dostavljeno: - Ministru obrane, g. Gojku Šušku
 - Pomoćniku ministra, gen.-bojnik S.Praljak

REPUBLIKA HRVATSKA
 MINISTARSTVO OBRANE
 SIGURNOSNO - INFORMATIVNA SLUŽBA
 ZAGREB

Zagreb, 15.10.1992.

Organizacijom i ustrojstvom SIGURNOSNO-INFORMATIVNE SLUŽBE Ministarstva obrane uspostavljen je Centar SIS-a u Osijeku koji koordinira sve aktivnosti pripadnika Sigurnosno-informativne službe na području OZ Osijek. Na području Operativne grupe Istočna Posavina od njenog formiranja Sigurnosno-informativna služba angažirala je 10 djelatnika za obavljanje poslova iz djelokruga rada službe, od čega su dva djelatnika raspoređena u zapovjedništvo Operativne grupe Istočna Posavina, a ostali u brigadama koje su borbeno djelovale na tom području.

Sukladno zapovijedi ministra obrane od lipnja 1992. godine Sigurnosno-informativna služba pružila je pomoć u organiziranju i ustrojstvu SIS-a u postrojbama HVO i to 102, 104, 106. i 108. brigadi HVO. Djelatnici Sigurnosno-informativne službe u navedenim postrojbama HVO neposredno su kontaktirali s djelatnicima SIS-a u Operativnoj grupi Istočna Posavina gdje se koordinirao daljnji rad.

Dana 01. travnja 1992. godine Zapovjedništvu Operativne grupe Istočna Posavina i OZ Osijek dostavljena je prva informacija o sukobima na području Brčkog i lošem stanju obrane na području Istočne Posavine. Tada je došlo i do prve reakcije i ova je informacija od tadašnjeg zapovjednika Operativne grupe Istočna Posavina ocjenjena kao netočna, no kasniji slijed događaja je to demantirao.

Od tada pa nadalje djelatnici SIS-a su svakodnevno davali informacije o stanju u postrojbama i samom zapovjedništvu u kojima su prevladavale informacije o slabom moralnom stanju u postrojbama, slaboj borbenoj gotovosti, slaboj organizaciji i lošim odnosima u zapovjedništvima, nepoduzimanju mjera za učvršćivanje stege u svezi odbijanja odlaska na bojište i samovoljnog napuštanja bojišta, o neistinitom izvješćivanju o broju vojaka u postrojbama i stanju na liniji bojišnice, o pomanjkanju i neracionalnom trošenju streljiva i topničkih projektila te koliziji u donešenju pojedinih zapovijedi između zapovjedništva Slavenskog bojišta, zapovjedništva OZ Osijek, zapovjedništva Operativne grupe Istočna Posavina i IZM-a i dr.

U svezi s navedenim pojavama služba je u obliku pismenih izvješća informirala o čemu iznosima neke statističke pokazatelje:

- Od početka travnja 1992. godine o situaciji na području Operativne grupe Istočna Posavina djelatnici SIS-a u OGIP-u i postrojbama uputili su Centru Osijek 176 izvješća.

- Centar SIS-a je na temelju takvih izvješća uputio:

- 132 informacije Upravi SIS-a MO
- 29 informacija Zapovjedništvu OZ Osijek
- 11 informacija Obavještajnom odjelu OZ Osijek
- 5 informacija Zapovjedništvu Slavenskog bojišta
- 5 informacija Zapovjedništvu Operativne grupe Ist. Posavina .

Uprava SIS-a ministarstva obrane je na temelju tih izvješća uputila informacije o stanju sigurnosti na području Operativne grupe Istočna Posavina:

- 3 informacije Predsjedniku RH dr. Franji Tuđmanu
- 10 informacija predstojniku ureda za zaštitu ustavnog poretka gospodinu Josipu Manoliću
- 56 informacija ministru obrane gospodinu Gojku Šušku
- 9 informacija načelniku GSHV general-zbora Antonu Tusu
- 17 informacija obavještajnoj upravi MO.

Temeljem zapovijedi Ministra obrane od 11. kolovoza 1992. godine izvršen je inspekcijski pregled rada djelatnika SIS-a na području Operativne grupe Istočna Posavina kojom prilikom nisu utvrđene slabosti u radu i organizaciji SIS-a. Informacije su na vrijeme dostavljene zapovjednicima i na osnovu njih su mogli reagirati i poboljšati stanje u postrojbama i zapovjedništvima.

Dana 24.09.1992. godine temeljem zapovijedi načelnika GSHV izvršena je analiza stanja u Operativnoj grupi Istočna Posavina u svezi samovoljnog napuštanja položaja i neizvršavanja zapovijedi nadređenih zapovjedništava u svezi poduzimanja stegovnih ili krivičnih mjera odgovornosti. Tom prigodom djelatnici službe su iznijeli svoja zapažanja o kojima su ranije izvješćivali u svezi slabosti u postrojbama i zapovjedništvima što su prisutni i potvrdili kroz svoje diskusije.

FORMIRANJE OPERATIVNE GRUPE ISTOČNE POSAVINE (OGIP)

Vojnim postrojbama Hrvatske vojske na području Operativne zone Osijek zapovjeda brigadir VINKO VRBANAC, a načelnik štaba je brigadir ČERNI JOSIP. Zavisno o situaciji na bojištu Zapovjedništvo Operativne zone Osijek za određena područja formira svoja Izdvojena zapovjedna mjesta (IZM). Za područje Bosanske posavine, Glavni stožer HV-a formirao je Operativnu grupu za istočnu posavinu (OGIP) koja je zadužena za koordinaciju i

rukovođenje borbenim aktivnostima preko Save. Za svoj rad OGIP je direktno odgovoran Glavnom stožeru HV-a. Sadašnji zapovjednik OGIP-a je bigadir VINKO ŠTEFANEK, koji je prije postavljenja na tu dužnost bio zapovjednik 108. brigade HV-a.

Zapovjedništvo OZO-a nema nikakve kompetencije nad OGIP-om, osim što je dužno da ga logistički podržava.

Dolaskom generala STIPETIĆA na mjesto zapovjednika Slavenskog bojišta (sjedište u Đakovu) ukida se IZM Operativne zone Osijek u Đakovu. Naredbom predsjednika Republike generalu STIPETIĆU potčinjava se Operativna zona Osijek i manji dio Operativne zone Bjelovar. Prilikom ustrojavanja zapovjedništva Slavenskog bojišta dogovoreno je da zapovjednik OZO-a (VRBANAC) ili njegov zamjenik (ČERNI) budu naizmjenično prisutni kod generala STIPETIĆA radi bolje koordinacije na relaciji Zapovjedništvo Slavenskog bojišta i Operativne zone Osijek. Međutim general STIPETIĆ je brigadira ČERNIJA postavio za svog načelnika štaba, tako da je sada mjesto načelnika štaba u Operativnoj zoni Osijek upražnjeno. U zapovjedništvu Slavenskog bojišta radi 14 časnika HV-a zaduženih za određena područja.

Za aktivnost na području Bosanske posavine OGIP je formirao tri (3) IZM-a. Prvi IZM formiran je u selu Koraće a zapovjednik mu je bio brigadir KOLAK. Poslije pada tog dijela Bosanske posavine ovo IZM se ukida. Drugo IZM koji koordinira i rukovodi borbenim aktivnostima u Istočnom dijelu Bosanske posavine nalazi se u mjestu Tolisi, a zapovjednik mu je pukovnik ČEBIĆ. Formiran je i IZM "Centar" (nitko nije formalno određen za zapovjednika) na zapovjednom mjestu 101. bosanko-brodske brigade HVO-a. Tu su se radi koordinacije svako veće sastajali zapovjednici HVO-a i HV-a radi dogovora za izvršenje borbenih aktivnosti. Tim sastancima rukovodio je zapovjednik OGIP-a.

Od formiranja OGIP-a u istom je dolazilo do čestog mijenjanja kadrova, kao i do povećanja brojnog stanja tako da je uoči pada Bosanskog Broda OGIP brojao oko 100 osoba, od čega 37 časnika, što je dovodilo do konfliktnih situacija i međusobnog optuživanja za nastalo stanje.

Na ratištu u Bosanskoj posavini bila je angažirana i 3. gardijska brigada pod zapovjedništvom brigadira BASARCA. Poznato je da je na relaciji BASARAC - ŠTEFANEK često puta dolazilo do sukoba. Naime, prema riječima ŠTEFANEKA, brigadir BASARAC nije htio od njega (ŠTEFANEK je u to vrijeme po činu bio pukovnik) primiti zapovjedi, te se stoga događalo da je BASARAC samoinicijativno odlazio u Zagreb na konsultacije.

Na područje Bosanske posavine dolazili su i visoki časnici HV-a, generali BOŽO BUDIMIR, general PRALJAK i general ČERMAK koji je na tom području ostao šest tjedana. General ČERMAK je došao zbog poboljšanja snabdjevanja postrojbi HVO-a i HV-a u Bosanskoj posavini materijalno-tehničkim (MTS) i minsko-eksplozivnim sredstvima (MES). Poslije njegovog dolaska, postrojbe HV-a bile su znatno bolje opskrbljene navedenim sredstvima.

Nije nam poznato da je dolazilo do sukoba u odnosima između generala STPETIĆA, brigadira VRBANCA i brigadira ŠTEFENEKA, ali je dolazilo do kolizije u svezi izdavanja zapovjedi pojedinim postrojbama od strane IZM, OZ i OGIP. Poznat nam je slučaj kada je brigadir ŠTEFANEK rekao generalu STIPETIĆU ukoliko ne dobije zatraženu pomoć u ljudstvu da će izvući vojsku iz Bosanske posavine.

Veliki utjecaj na OGIP imala je lokalna politika (METER, PIPLOVIĆ, SOČKOVIĆ) što se odrazilo i na postrojbe HV-a sa područja Slavanskog Broda. Neslaganje sa takvim načinom radi i utjecaja dovelo je do sukoba i zahtjeva za smjenom svojih zapovjednika što je bio slučaj sa Zapovjednikom 157. i 139. brigade.

U svezi događaja u Bosanskoj posavini može se očekivati da će lokalna politika kao glavne krivce za vojni neuspjeh u Bosanskoj posavini okriviti Hrvatsku vojsku odnosno njezine zapovjednike, brigadire VRBANACA i ŠTEFANEKA te generala STIPETIĆA.

PROCJENA NEPRIJATELJSKIH SNAGA

Obavještajni odjel OZ Osijek kontinuirano je dostavljao obavještajne podatke o neprijatelju: IZM Đakovo - zapovjedniku Slavanskog bojišta, OZ Osijek i OGIP-u, poradi čega je ustrojio i dva prislušna centra usmjerena na Bosansku posavinu, koji su promptno izvješćivali o snagama neprijatelja, pokretima, pravcima djelovanja i dr.

Prema obavještajnim podacima neprijatelj je od svibnja 1992. godine na potezu Dubočac - Struga imao razmještene jednu brigadu sastavljenu od taktičkih grupa, a brigada je bila ojačana jednim mehaniziranim bataljonom. Navedene neprijateljske snage bile su grupirane na pravcima Lješće, Zborište, Dubočac. U dosadašnjim bojnim aktivnostima neprijatelj je u pravilu nakon topničke pripreme, izvršavao nasilna izviđanja i proboje sa jednim do tri tenka, jednom do dvije "Prage" i s 30 do 50 pješaka.

Prilikom zauzimanja Bosanskog Broda neprijatelj je na području rafinerije Bosanski Brod, (selo Sjekovac) djelovao s pet tenkova i oko 30 vojaka, a iz pravca Kričanova s 4 tenka, dvije "Prage" i oko 150 pješaka.

Uočeno je da je neprijatelj u Bosanski Brod ušao s četiri tenka, sedam transporterata i oko 100 pješaka.

DJELOVANJE 108. BRIGADE HV (SLAVONSKI BROD) - SITUACIJA NA BOJIŠTU OD 28.09. - 5.10.1992. GODINE

- zapovjednik brigade:
pukovnik STANISLAV SORIĆ
- Načelnik Štaba
pukovnik STJEPAN OREŠKOVIĆ
- Zapovjednik 1. bataljuna satnik MATO LACKOVIĆ
- Zapovjednik 2. bataljuna bojnik ZLATKO PREBEG
- Zapovjednik 3. bataljuna natporučnik ZDRAVKO TOLIĆ
- Zapovjednik 4. bataljuna bojnik ZDRAVKO ŠIMUNOVIĆ

Zaposjedanje položaja

Na osnovi primljene zapovijedi od OGIP-a dana 28.09.1992. zaposjeli su položaje:

1. bataljun - 316 vojaka - do 7,30 sati zaposjeo liniju obrane: lijevo: rijeka Sava (Struga) - desno zaključno sa jablanom na kolibarskom putu prije smetlišta.

3. bataljun - 458 vojaka - do 7,00 sati zaposjeo liniju obrane: lijevo: smetlište - desno KT-90.

Navedeni bataljuni izvršili su zamjenu 106. brigade HV iz Osijeka.

Izdvojeno zapovjedno mjesto brigade s ukupno 40 ljudi smješteno je u s. Gornja Močila.

Tijekom dana neprijatelj djeluje slabijom topničkom vatrom na položaje 1. i 3. bataljuna. Sve pridodane postrojbe bataljunima i sanitet ušli su na vrijeme na liniju obrane bez gubitaka.

4. bataljun - 35 vojaka od 7,00 do 13,00 sati zaposjeli su liniju obrane: lijevo KT-90, desno Obodnik kanal u visine s. Unka. Zapovjedno mjesto bataljuna je u s. Novo Selo.

Ove snage su izvršile smjenu 105. brigade HV iz Bjelovara.

Smjenu jedne satnije 105. brigade HV od Obodnog kanala izvršila je: jedna desetina izviđačkog voda brigade, jedna desetina grupe "Cer" iz 3. bataljuna, i izviđački vod sa 45 vojaka.

Dana 30.09.1992. godine 2. bataljun - 230 vojaka do 7,00 sati zaposjeda liniju obrane: lijevo - Obodni kanal u visini groblja s. Unka, desno KT-94.

Uočeno je da 2. bataljun treba popunu od 50 vojaka kako bi kvalitetno zatvorio liniju

Bojevi moral pripadnika 108. brigade HV nije bio zadovoljavajući poradi dugotrajnog djelovanja na bojištu. Vojaci su bili na granici psihofizičkih mogućnosti, budući da su od 16.07. do 05.10.1992. godine na bojištu ukupno boravili 45 dana. Poradi dugotrajne uporabe došlo je do zamora, zasićenosti ratom, a nije postojala mogućnost adekvatne popune postrojbi novim ljudima.

Na moral vojaka utjecali su i čimbenici, kao što su: nepoduzimanju mjera prema zapovjednicima i postrojbama, koje su odbijale odlazak na bojište, nepoštivanje utvrđenog vremena za zamjenu postrojbi na položajima (kašnjenje ili nedolazak postrojbi iz drugih brigada određenih za zamjenu), te saznanje da vojni obveznici iz BiH izbjegavaju angažiranje u obrani BiH i da se veći broj nalazi u Hrvatskoj.

TJEK DOGAĐAJA U ZONI ODGOVORNOSTI 108. BRIGADE HV

Dana 30.09.1992. godine poradi bojevog djelovanja neprijatelja na području Ekonomije postrojbe 4. bataljuna osim satnije pod zapovjedništvom gospodina BOŽIĆA samovoljno su napustile položaje u općem rasulu. Unatoč inzistiranja zapovjednika brigade, zapovjednik bataljuna nije realizirao njegovu zapovjed da postrojbe vrati na položaje. Pripadnici 3. bataljuna i 101. brigade HVO zaposjedaju napuštene položaje.

Neprijatelj uspijeva ući iza linije obrane 2. bataljuna i isti napada s loda. Iza linije obrane 2. bataljuna neprijatelj je ušao stoga što su postrojbe 101. brigade HVO iz Bosanskog Broda, koje su se nalazile na desnom krilu 2. bataljuna bez zapovjedi napustile položaj, a o tome nisu obavjestili 108. brigadu HV.

2. bataljun se izvlači iz poluokruženja, te uspostavlja novu liniju obrane za 800 m unazad, pri čemu nestaje 19 pripadnika bataljuna koje neprijatelj zarobljava, što se negativno odrazilo na bojevi moral postrojbe. Nova uspostavljena linija obrane ojačava se uvođenjem 200 pripadnika 2. "A" brigade.

Dana 2.10.1992. godine na spoju linija između 101. brigade HVO i 2. "A" brigade HV neprijatelj poduzima snažan kombinirani tenkovsko-pješački napad i uspijeva probiti obrambenu liniju.

Nakon konsolidiranja snaga 101. brigada HVO poduzima protuudar i odbacuju neprijatelja do škole u Zborištu, gdje se uspostavlja nova linija obrane.

Tijekom 3.10.1992. godine neprijatelj je povremeno djelovao vatrom iz topništva i pješačkog oružja, ali nije poduzimao značajna napadna djelovanja.

Od 28.10.1992. godine do 03.10.1992. godine brigada je imala 9 poginulih, 19 nestalih i 21 ranjenog vojaka, od čega 5 teže.

Dana 4.10.1992. godine oko 11,00 sati 101. brigada HVO i djelovi 2. "A" brigade HV odpočinju napadna djelovanja na pravcu od Novog Sela prema selu Zborištu u cilju ponovnog ovladavanja selom Zborište, kako bi se uspostavila prijašnja linija obrane. Navedeni napad neprijatelj zaustavlja, prelazi u protunapad, te uspjeva izvršiti proboj linije obrane 2."A" brigade čiji se pripadnici izvlače s položaja.

Desni bok 2. bataljuna neprijatelj ugrožava budući da je isti ostao nezaštićen izvlačenjem 2."A" brigade. Bojeći se ponovnog okruženja pripadnici 2. bataljuna samoinicijativno napuštaju položaj i izvlače se u smjeru sela G. Kolibe. Pokušaj zapovjednika brigade i zapovjednika bataljuna da zadrže vojake, na nekoj novoj liniji obrane, nisu uspjeli. Tada je zapovjednik bataljuna tražio i dobio odobrenje od zapovjednika brigade za napuštanje bojišta.

Zajedno sa 2. bataljunom bojište bez odobrenja napustio je i 4. bataljun na čelu s zapovjednikom, bojnikom ZDRAVKOM ŠIMUNOVIĆEM.

Pripadnici 3. bataljuna formiraju privremenu liniju obrane nakon izvlačenja 2. i 4. bataljuna.

Poradi psihofizičke iscrpljenosti pripadnika 3. bataljuna zapovjedništvo 108. brigade HV zatražilo je od OGIP-a smjenu pripadnika 3. bataljuna. Nadalje, zapovjednik brigade zatražio je od zapovjednika OGIP-a, brigadira VINKA ŠTEFANEKA i generala STIPETIĆA, zapovjednika Slavonskog bojišta određivanje odsutne linije obrane, na što su mu isti odgovorili da je nema i da će sljedećeg dana u jutarnjim satima uvesti na bojište 3."A" brigadu HV i dijelove 101. brigade HVO.

Dana 5.10.1992. godine u 6,35 sati 3. bataljunu 108. brigade kao popuna stiže manja grupa vojaka iz 101. brigade HVO koji nisu bili spremni za zaposjedanje date im linije bojišnice. Po izlasku iz kamiona, isti su se razbježali u manjim grupama, što se negativno odrazilo na bojevi moral pripadnika 3. bataljuna.

Zapovjednik 3. bataljuna je u 7,00 sati izvjestio zapovjedništvo brigade da nije u stanju kontrolirati postrojbu i u 9,00 sati 3. bataljun je kompletan napustio liniju obrane.

Od postrojbi 108. brigade HV, na bojištu je ostao jedino 1. bataljun.

Poradi nedolaska 3."A" brigade HV, 1. bataljun izvodi maneva zahoda u cilju ustrojstva polukružne obrane.

U 15,30 sati zapovjednik bataljuna samoinicijativno povlači postrojbu u smjeru puta prema Bosanskom Brodu.

Usljed intezivne topničke vatre, zapovjednik 4. satnije 1. bataljuna tražio je povlačenje, a protuoklopna grupa od 36 vojaka iz TG-123 koja je bila u njihovom sastavu napušta položaje.

Nakon toga, 1. bataljun se do 17,00 sati samoinicijativno izvlači u Slavonski Brod.

DJELOVANJE 3. "A" BRIGADE HV OD 5. DO 7. LISTOPADA 1992.

Sukladno zapovijedi zapovjednika OZ Osijek brigadira VINKA VRBANCA od 2. listopada 1992. godine 3. "A" brigada HV prevedena je 3. listopada 1992. godine u najviši stupanj bojeve gotovosti, a 3. bataljun je pripremljen za bojevo angažiranje u zoni odgovornosti Operativne grupe za "Istočnu Posavinu".

Uvođenje bataljuna u borbu trebalo je prema Zapovijedi Zapovjednika OZ Osijek od 4. listopada 1992. godine izvršiti u jutarnjim satima **05. listopada 1992. godine** po odluci zapovjednika Operativne grupe za "Istočnu Posavinu".

Zapovjednik brigade brigadir IVAN BASARAC odredio je slijedeće snage za uvođenje na bojište:

- 3. bataljun, zapovjednik DRAGAN DIKANOVIĆ
- 3. satnija 4. bataljuna iz N. Gradiške, zapovjednika BORO JELINIĆ
- MAD (mješoviti artiljerijski divizion), zapovjednik MIRKO ŠTARK
- PZO (protuzračna obrana), zapovjednik DRAŽEN BATRNEK
- OMB (oklopno mehanizirani bataljun) - tenkovske posade, zapovjednik ZDENKO ČULJAK
- vojna policija - samostalna satnija, zapovjednik MIJO HARŠANJI

Predviđeno je da se na bojište uvede ukupno oko 400 pripadnika 3. "A" brigade. Iako je predviđeno da se navedene postrojbe uvedu na bojište dana 5. listopada 1992. godine u 9,00 sati, iste se počinju uvoditi tek oko 14,00 sati sa završetkom u 16,00 sati.

Navedena postrojba trebala je zaposjesti položaje u rajonu s. Kričanovo, međutim isti to nisu učinili budući da su po njihovoj izjavi na toj lokaciji bile postrojbe neprijatelja. Glede navedenog isti zaposjedaju položaje u s. Donja Močila.

Na taj način nije ostvaren spoj postrojbe 3. "A" brigade sa 1. bataljunom 108. brigade HV koja se je u 15,30 sati samoinicijativno povukla do KT-86 (put prema B. Brodu).

Po postrojbi 3. "A" brigade neprijatelj je djelovao topništvom, oklopniciima i poduzimao napade pješastvom.

Tenkovske posade 3. "A" brigade nisu dobile oklopnike, te su ujutro 06. listopada 1992. godine same pronašle napuštene oklopnike (5 oklopnika - 3 T-55 i 2 T-84) koje su uzeli i uporabili za potporu.

U noći 5/6. listopada 1992. godine na položaje dolazi zapovjednik brigade brigadir IVAN BASARAC poradi organiziranog izvlačenja postrojbi prema s. Struga (na šljunčaru uz rijeku Savu), koje je završeno 6.10.1992. godine u 11,00 sati.

Budući da je neprijatelj djelovao topništvom i oklopniciima, te stalno poduzimao napada na bokove postrojbi iste su se počele samoinicijativno izvlačiti prema B. Brodu.

Pri tomu su uništile tri oklopnika u B. Brodu, top B-1 i dio streljiva koje su ostavile naše snage pri povlačenju, da ne padne neprijatelju u ruke.

Prema prezentiranim podacima od strane pripadnika 3. "A" brigade izvlačenje postrojbi u Hrvatsku započelo je 6. listopada u večernjim satima, a završilo je 07. listopada u ranim jutarnjim satima, kada se je u 5,00 sati izvuklo sa bojišta posljednjih 18 vojaka.

U borbenom djelovanju poginuli su zapovjednik satnije 3. bataljuna ĐURO IVIĆ i zapovjednik voda iz 3. bataljuna ŽELJKO DIKANOVIĆ, a desetak boraca je ranjeno.

Neprijatelj je točno znao da se ispred njega nalazi 3. "A" brigada HV i posredstvom megafona ih je pozivao na predaju obačavši im postupak u skladu s međunarodnim pravom.

Navedenim izvlačenjem pada obrana Bosanskog Broda kojim je agresor potpuno ovladao oko 17,00 sati 6. listopada 1992. godine.

DJELOVANJE 157. BRIGADE (SL. BROD) HV I 111. BRIGADE HV (RIJEKA)

Dana 2. listopada 1992. godine 200 vojaka 157. brigade HV zaposjelo je položaje od rijeke Save do sela Potočani, na iste se nadovezuje satnija TG-111 iz Rijeke, te pripadnici sijekovačkog interventnog voda na koje se nadovezuju postrojbe 2. "A" brigade. Pripadnici 101. brigade HVO bili su u pričuvu u selu Korače.

Nakon uklinjavanja neprijatelja 5. listopada 1992. godine na lijevom krilu, van glavnog pravca napada neprijateljskih postrojbi ostaje oko 200 vojaka 157. brigade HV te oko 200-300

vojaka TG-111 iz Rijeke. Obzirom da su bili odsječeni od naših snaga, postepeno organiziraju polukružnu obranu i počinju pripreme za samostalno izvlačenje preko rijeke Save, za što kasnije

dobivaju i usmeno odobrenje OGIP-a 06.10. u posljedopodnevnim satima, obzirom da je bila presječena komunikacija Derventa-Bosanski Brod.

Prikom izvlačenja skelama i čamcima 157. brigada HV imala je 4 ranjena, a TG-111 5 nestalih vojaka. Potpuno su se izvukli sa bojišta Bosanske Posavine.

Za napomenuti je, daje TG-111 došla na bojište sa oko 1100 vojaka i premda je situacija na bojištu zahtjevala brzo uvođenje, postepeno je uključeno samo 200 vojaka na bojište.

DJELOVANJE 135. BRIGADE HV 4. I 5. LISTOPADA 1992. GODINE

Na osnovu pismene zapovjedi brigadira VUKIČEVIĆ MILE formirana je borbena grupa 135. brigade koja je brojala 146 vojaka uglavnom dobrovoljaca, a za zapovjednika Borbene grupe postavljen je bojnik ŠIMIĆ DRAGAN a za zamjenika satnik ZETOVIĆ SINIŠA. Po zapovjedi brigadira VINKA ŠTEFANEKA borbena grupa upućena je 04. listopada na liniju bojišnice kod sela Kolibe s zonom odgovornosti od sela Kolibe prema Ribnjaku. Prilikom uvođenja postrojbe na područje sela Kolibe došlo je do pogibije jednog borca a šest boraca je ranjeno. Poradi navedenih gubitaka i intenzivnog topničkog djelovanja neprijatelja s uvođenjem borbene grupe na samu liniju bojišnice započelo se 05. listopada 1992. godine kada je bojnik BRANKO KOVAČ samoinicijativno preuzeo zapovjedanje i izdao zapovjed borbenoj grupi za napuštanje položaja nakon čega je borbena grupa napustila položaje koristeći skelski prijelaz kod sela Zbieg na kojem je u to vrijeme vladalo kaotično stanje.

DJELOVANJE 109. BRIGADE HV

109. brigada HV je 24/25.10. uputila na bojište ojačanu bojnu, vod tenkova, vod MB 120 mm, izviđački i antiteroristički vod, koja je zaposjela položaje od puta zaseoka Čardak prema Gaju. Prilikom zaposjedanja položaja iza postrojbe su samoinicijativno dva oklopnika 108. brigade i jedna "Praga" otvorile vatru u pravcu neprijatelja, isti je uzvratio i poginula su 2 vojaka i 7 ih je ranjeno, što je demoraliziralo postrojbu.

Dana 30.10.1992. godine 101. brigada HVO napustila je položaj i ostala je praznina oko 2 km na lijevom krilu. Tu su ušle neprijateljske snage jačine 2 tenka i 2 transportera i pokušale okružiti postrojbu.

U tijeku noći 30/01.10. zbog opasnosti okruženja ojačana bojna 109. brigade HV izvlači se bez odobrenja sa bojišta, a zapovjednik bojne GRČIĆ izvjestio je operativnog dežurnog da nije u stanju zadržati vojnike na bojištu.

Navednu prazninu popunili su vojnici 101. brigade HVO koji na traženje zapovjednika bojne GRČIĆA iz 109. brigade HV nisu željeli popuniti prazninu iako su obećali uputiti pomoć.

Prilikom povlačenja ojačane bojne i dva voda 109. brigade, na bojištu su ostavili vod tenkova, koje je preuzeo zapovjednik oklopne mehanizirane postrojbe 101. brigade HVO, i koji je odbio naknadni zahtjev 109. brigade da ima vrati ostavljene tenkove, te ih optužio za dezeterstvo.

Od 1.10.1992. godine postrojbe 109. brigade nisu bile angažirane na bojištu u Bosanskoj Posavini.

DJELOVANJE POSTROJBI HVO OD 04-06. LISTOPADA 1992.

Postrojbi HVO se u posljednjih nekoliko dana praktički nije moglo zapovjedati. 101. brigada HVO imala je oko 300 vojnika, a 50 vojnika je već 06.10. pobjeglo u Slavonski Brod. Ostali su izlazili iz Bosanskog Broda zajedno sa civilnim stanovništvom tvrdeći da će zbrinuti obitelji i vratiti se u borbu.

Za napomenuti je da je postojala inženjerski uređena odsutna linija obrane Bosanskog Broda, koja je izrađena početkom rata. Prilikom borbi za Bos. Brod ova linija nije korištena, odnosno niti jedna postrojba nije uvedena na ovu liniju.

O intezitetu bojevog djelovanje naprijatelja svjedoči i podatak da je tijekom rujna poginulo 64 pripadnika HV, 33 pripadnika HVO, a ranjeno je 650 vojaka od čega 370 teže. U Slavonskom Brodu poginulo je 27 civila a veliki broj je ranjen.

REPUBLIKA BOSNA I HERCEGOVINA
HRVATSKA ZAJEDNICA HERCEG-BOSNA
 HRVATSKO VIJEĆE OBRANE

GS HVO
 Dj.br.02-2/1-01-1537/93
 Mostar 24.07.1993 god.

OBRANA
 VOJNA TAJNA
 STROGO POV.

- Pripomoc postrojbama HVO
 - Z A M O L B A -

- Predsjedniku RH dr. Franji Tudjmanu
 - Ministru obrane RH Gojku SSusku
 - Nacelniku GS HV generalu zbora
 Janku Bobetku

SStovana gospodo!

Poradi izuzetno tesseke situacije za hrvatski narod, hrvatski prostor HZ H-B i HVO, zbog totalne agresije muslimanskih snaga, (brojno nadmocnijih i tehniccki dobro opremljenih) obracamo Vam se sljedecom zamolbom:

1. Da zonu odgovornosti HVO, desno-Popovo Polje-lijevo Drenovac (zona odgovornosti TG-2), koju HVO brani sa 750 vojnika u jednoj smjeni preuzmu postrojbe HV.

To je izuzetno znaccajan obrambeni sektor, jer je preko njega Srbima najkracci pravac ka CCapljini (Metkovic) i Neumu. Bolje opremljena postrojba HV je i garancija spreccavanja eventualnog muslimanskog prodora ka Neumu (nije iskljucceno da agresor budu zajedniccke srpsko-muslimanske snage).

Ovom zamjenom postrojbi HVO dobiva slobodne snage potrebite za angazziranje na drugim bojissnicima.

2. Za djelovanja na pravcu G.Vakuf-Bugojno kao pripomoc snagama Bugojna H I T N O nam je potrebita jedna bojna dobro opremljena s dijelom svoje potpore (tankovi, topnistvo).

3. Za presjecanje muslimanskih snaga Jablanice i Mostara u rajonu Salakovac-Ravni-Podgorani potrebita nam je takodjer, jedna profesionalna bojna. S snagama HVO i dijelom trazzenih postrojbi napali bi Jablanicu.

4. Molimo, ako je moguće, da to budu snage iz 4. i 5. gardijske br. HV.

Sa SStovanjem!

ZAPOVJEDNIK GS HVO

Slobodan Praljak
 -----
 general-bojnik
 Slobodan Praljak

... bošnjačke republike pristupite i ima budala koji to prihvaćaju, Katolika, Hrvata, oni koji su u nacionalnom pogledu bili ovako, ovako. To su moji prijedlozi, jedno permanentno analiziranje situacije rješavanja.

SLOBODAN PRALJAK:

Misao Hrvatske zajednice Herceg-Bosne tražila je snažniju centralizaciju svih struktura civilne vlasti koja nije napravljena. Sama ideja nije operacionalizirana, labavo je držana, ispuštena iz ruku. Ekipiranost je loša, gubitak sposobnih ljudi još gori. Gradovi – spoj nesposobnosti, lopovluka i šverca. Primjer – nismo napali Muslimane u Konjicu, nego su na našu brigadu koja je bila raspoređena na tri bojne Konjic, Klis i Jablanica, najprije imali jednu njihovu brigadu, pa drugu brigadu, pa treću brigadu, dok smo se mi borili protiv četnika, poslije toga su napali još dvije brigade s Igmana, nikakove šanse nije bilo za obranu, pokolji i ukupna međunarodna javnost koja nije prihvaćala činjenicu da Muslimani mogu biti i zločinci uz sve one političke igre. Protjeravanje Muslimana od Srba, doživjeli smo etničku okupaciju, broj stavnovnika mijenjao se 1:3, do 1:10 u njihovu korist. Posebice Bugojno, Travnik, i ove gore enklave Mostar. U tom pogledu u pozadini su stvarali vojsku od 30 do 35 tisuća ljudi koji su tek 10 do 15 ljudi držali crta prema četnicima. Mislim da se tu već počela jasno ocrtavati njihova ideja stvaranja svoje vlastite muslimanske, fundamentalističke države i to jedan mladi narod sasvim sigurno sociološki ne može dokazati da će ići tim ciljem jer mu je to osnovna koheziona snaga.

Vojna situacija u siječnju bila je relativno pristojna. Tada smo mi razgovarali o tome da li Hrvati koji čine 17 posto pučanstva, koji su spali na 12 posto u to vrijeme, koji su najgore raspoređeni mogu održati sve ove enklave i prijedlozi su bili da se proba točno definirati politička misao da odredimo naše granice i onda počnemo pozivati one i vojsku i narod na te granice, a to je u tom trenutku trebala biti banovina hrvatska.

Poslije Vance-Owenova plana koji se smatrao završnom etapom rješavanja tog problema vojska je bila skoro napola demobilizirana, rat je bio pri kraju što su Muslimani sve iskoristili za daljnje svoje jačanje, pa smo skoro izgorili više nego što smo izgorili.

U tom pogledu se bila snizila svaka razina vojne sposobnosti Hrvatskog vijeća obrane. Vojna situacija danas jest danas s jedne strane pristojna jer je slomljena muslimanska ofanziva koja je išla od Vakufa prema Mostaru sa svim izjavama da će doći do Ploča, pa proširiti malo lijevo, malo desno. U Vakufu ta ofanziva je trajala dobrih mjesec dana – ... jug Mostara, Vakuf, da odsjeku Prozor itd. Na tim prostorima je ona zaustavljena i slomljena, međutim, ostaje prostor ovih enklava koje smo ranije izgubili, a izgubili smo gospodine predsjedniče Fojnicu uz to što su mjesecima svi govorili kako je to miran i dobar suživot, kako je to primjer od UNPROFOR-a do svih ostalih. Tamo naravno nije bilo čvrstine, jer miran suživot se može raditi uz čvrstinu pa je ona pala napadom Muslimana šaptom.

Ista situacija dogodila se u Bugojnu. U Bugojnu smo bili i ja i pukovnik Adrić puno vremena, utvrđujući liniju prema četnicima, a poslije toga je došlo do beskrajnog popuštanja Muslimanima po sistemu neće nas, neće nas, preprodaja nafte itd. Svi ti dokumenti stavljeni su na stol, imenovani su ljudi koji su to radili, međutim, spoj civilne vlasti i njihov uticaj na vojne strukture u tim malim kneževinama koje su stvorene bio je tako velik da je operativa vojnog zapovjedanja bila bitno sužena jer je to takva količina unutra veza i vezica u koje ne možete za kratko vrijeme koje gradu možete posvetiti ući.

Tako je palo i Bugojno usprkos tome što su bili najbolje naoružana brigada Hrvatskog vijeća obrane sa 3 tisuće 700 ljudi, od čega dvije tisuće i 400, 300 ljudi i vojnika, plus tisuću 300 domobrana, tenk, haubice, tisuću granata itd. Sve je palo jer se rasulo iznutra, i tu nije bilo jasne političke misli, o tome što se tu treba braniti kao što pokazuje suprotan primjer, recimo Žepča. Tako je ista situacija bila u Travniku gdje su isto isto tako civilne strukture najčešće, jednostavno kao i u Varešu. To je skupina lopova koja je trgovala, nije ona tražila svoje mjesto nego je to trgovalo gore, preprodavalo, bogatilo se, Pejčinović koji je zatvoren po mom dubokom uvjerenju skupa sa cijelom ekipom trebao je biti streljan jer takva pozicija ne vodi ničemu, oni ako ne bi bili, ovo izlika o Stupnom Dolu samo o tome ću potom, nego se radi o tome da bi oni bili zarobljeni i tako i tako što će se to dogoditi i ostalima, osim tamo gdje su Hrvati izrazito slabi kao što je to Tuzla gdje nemaju nikakve šanse i zapravo su sluge i Usora koja nije sklopila iz ljubavi sporazum s Muslimanima nego upravo zbog toga što nema nikakove šanse ni lijevo ni desno izići. Vojna situacija danas. Mogućnosti su da se za sedam dana počne ofenziva na Vakuf, sa relativno velikom izvjesnošću da se uspije. Istako tako ofanziva prema jugu Mostara sa Blagajem, na negdje prema Bugojnu do Gračanice, a dalje mislim da sa postojećim snagama koje imamo, ne bi moglo ići iako smo mi gore osvojili što lijevo, što desno jedan, zauzimajući neke bolje taktičke položaje, uspjeli nešto napraviti kao i u Mostaru, ostalo je još problem Drežnice koji nije tako jednostavan.

Problem enklave Kiseljak, Kreševo i Vareš je sada relativno pristojan zbog toga što su gore jednostavno jedinice kvalitetne i dobre, Kiseljak i Kreševo – jedinice su dobre, vojni ustroj je dobar, čvrstina vođenja postrojbi je dobra. Ostaje problem da cijelo snabdijevanje gore, cijelu ratnu logistiku vršimo preko srpskih teritorija, trgovinom nafta za oružje i zajedničkim planiranjem nekih akcija gdje Srbi naravno nedaju ljude.

Vojna situacija Žepče je dobra iz jednostavnog razloga što je ta brigada kao i njeno političko vodstvo od početka imalo kristalno jasne stavove tako se ponašalo i nanijelo je velike gubitke, oteretilo napad na Vitez, Busovaču i Novi Travnik. Međutim, dolazi zima, teritorij je dosta velik, srpska vojska je sve slabija tako da smo mi u nekoliko navrata gore su ljudi morali vraćati teritorije koje su Srbi izgubili od Muslimana. Logistika potpuno ovisi o Srbima i oni za zimu traže –

PREDSJEDNIK:

O kome govorite?

SLOBODAN PRALJAK:

O Žepču.

PREDSJEDNIK:

Dajte o problemu Novog Travnika, Vitez...

SLOBODAN PRALJAK:

Novi Travnik najlošija naša enklava, izrazita uska na pojedinim dijelovima, najveći muslimanski interes da je slome jer bi pri tome bili predaleko udaljeni ovi dijelovi. Posebice ih interesira SPS tvornica eksplozivna gdje bi oni preko nje zaokružili cjelokupnu proizvodnju streljiva. Tvornica je minirana, ako bi došlo do pada to bi sve skupa diglo u zrak. S tom enklavom nemamo nikakve veze nego helikopterom, užasni problemi su bili koji su po katkad kulminirali i svadjama i psovka, piloti odlete dva, tri puta, poslije toga, nakon što ih gadjaju često odustaju i ukoliko se u najskorije vrijeme od Kiseljaka prema Busovači ne probije koridor nema nikakvih realnih izgleda da će se gore pri postojećoj logističkoj podršci koja ide helikopterom gdje se može odnijeti 100 tisuća metaka što je izrazito malo, moći održati ta enklava što bi za nas bilo ravno katastrofi. Mi u Bosni i Hercegovini gospodine predsjedniče i gospodo ne možemo imati dva neprijatelja. To je Vitez.

PREDSJEDNIK:

Znam to, ja sam vam rekao tu crtu Novi Travnik, Vitez, Busovača da to treba obraniti i osigurati tu...

SLOBODAN PRALJAK:

Gospodine predsjedniče, kada smo se gore dogovarali jedanputa, ja sam dva puta išao ako se sjećate, čekajući da Hrvatska pomogne sa dva...

... dogovarali jedanput, ja sam dva puta išao ako se sjećate čekajući da Hrvatska pomogne sa dva bataljuna da probijemo onaj koridor prema Fojnici.

Poslije toga je palo Bugojno i znadete koji su sve problemi pri tome iskršavali da se to napravi.

Mi dakle s dva neprijatelja po mom dubokom uvjerenju ne možemo gore. Broj ljudi je kod nas relativno visok na ono što je preostalo. Broj dezertera u Hrvatskoj je preko 12 tisuća, crte prema četnicima se još uvijek mogu držati, iscrpljenost ljudi je velika.

UNPROFOR pomaže Muslimanima da osvoje one teritorije koje ne bi trebalo osvajati od Srba, tako čini mi se radi i njihova ukupna politička igra ovdje, plus novinstvo.

Pomoć Hrvatske trebala bi po mom dubokom uvjerenju biti u brzom ubacivanju nekih jedinica za jednu akciju na sedam dana i poslije toga preko noći izvlačenje.

Drugim riječima, ako bi se uzeo Vakuf, da se uzima Bugojno, jedinice u Imotskom, izvidjanje njihovih- zapovjednika i ostalog, ubacivanje jedinica preko noći udar i poslije toga odmah izvlačenje natrag.

Što se tiče ovog ostalog funkcioniranja gospodine Predsjedniče mislim da u glavnom stožeru se nalaze tri čovjeka, osim što nije prisutan general Matić, koja sva tri bi trebalo smjeniti u skorije vrijeme.

Zašto? General Tole, mislim da je poslije zatvora i onih bitaka umoran, iscrpljen i u fizičkom zdravlju, povraćanju itd., često pokazuje da bi za 15-ak, 20 dana trebalo naći zamjenu.

Isto se to odnosi i na mene. 27 mjeseci ja sam isto neprestano u igri. Mislim da više nisam onaj prije šest, sedam mjeseci. Postoji još, umoran sam, nemam više ni onoliko snage ni onoliko agresivnosti koliko bi u ovoj postojećoj situaciji trebalo.

Dalje, zbog načina na koji su ovdje jedinice, a to više je to narod koji je obukao uniformu još uvijek nego što je to regularna vojska. Ja poznajem trećinu svojih jedinica i sada kada smo nešto sagradili čini mi se da bi trebala doći ekipa koja bi im iz manjeg poznavanja nabijala nešto drugačiju stegu, nego što to više mogu ja, jer sam ja sa trećinom svoje vojske u prijateljskim odnosima.

Isto tako se mislim odnosi i na generala Petkovića, gdje su se i na toj razini, a čini mi se i na široj razini počele javljati slijedeće stvari. Ljudi su umorni, pa i oni sitni animoziteti koji se pojavljuju prerastaju u sukobe i netrpeljivosti, koje čini mi se počinju razarati pomalo i vojnu, a i ukupnu civilnu strukturu Hrvatske zajednice Herceg Bosna.

U tom pogledu ja mislim da bi u vojnom dijelu i civilnom dijelu trebalo napraviti velike rezove, promjena ljudi, promjena vlade, zamjena, promjena mjesta unutar toga, jer čini mi se da ovako kako sada izgleda bez obzira na velike analize mi ćemo doći u poziciju da ćemo samo gubiti. To znači precizno definirati politiku spram Muslimana, a tvrdim da je ona fundamentalistička i da će nastojati uzeti što veći teritorij.

...

PREDSJEDNIK:

Od Kiseljaka prema Busovači, i od Gornjeg Vakufa prema tamo.

SLOBODAN PRALJAK:

Dobro, ali tamo je uže znadete gospodine Predsjedniče, a ovo ovdje treba vidjeti.

Druga stvar, još samo da jednu rečenicu kažem. Gledajući Srbe koji država između ostalog scenografija, oni imaju svoje tri televizije, oni imaju svoje ministre inozemnih poslova, oni imaju svoje skupštine, oni jednostavno izgledaju na nešto bez obzira koliko je to unutra šuplje.

Isto tako se to događa i sa Muslimanima. Treba vidjeti kako oni tamo onu vladu postroje, kakvi su to smokinzi, kravate itd.

Mi smo u tom pogledu gospodine Predsjedniče sve više počeli ličiti ukupno zajedno svi skupa na zemljoradničku zadrugu. To nije dopustivo i u tom pogledu treba promijeniti cjelokupnu scenografiju ove države koja se zove Hrvatska republika Herceg Bosna. Hvala.

Sudac Antonetti: Svjedoče, prije nego krenemo na Posavinu, to što nam govorite je vrlo interesantno. Vi ste jedan od rijetkih svjedoka koji je dobrovoljac i koji sada priča priču. Znači, otišli ste u Mostar s 9 drugih momaka koje ste odabrali. Bilježim da tamo ima 5 Hrvata, 3 Srba i 2 Muslimana. Ali vi idete u Mostar, ali molim da nam kažete što ćete tamo braniti? Mostar je u R BiH, nije u Hrvatskoj. Zašto vi tamo idete? Molim da nam kažete što vas je motiviralo da idete tamo? Je li general Praljak koji je rekao da vas treba i biste li vi skočili s mosta zbog njega ili ste zaista išli tamo da nešto branite? Ako je potonje, molim da nam točno kažete što biste tamo branili?

O: Nisam imao razloga da idem niti da išta branim. Nitko mi nije rekao da idem i da tamo vodim rat. Rečeno mi je da tamo pokušam i ustanovim jedinice da obučim njihove zapovjednike i to je bilo sve. Nismo bili angažirani u nikakvim vojnim operacijama tamo dolje.

Sudac Antonetti: U redu, pošteno. Je li to bila strana država ili je to bila napomena koju jednostavno niste uzeli u obzir, koja nije bila uzeta u obzir u tom trenutku?

O: Ne znam što mislite. U HV-u je također bilo momaka iz BiH i u tom trenutku svi smo mislili da se borimo protiv istog neprijatelja, JNA. Da se jednostavno izrazim, tek nakon sukoba Hrvata s Muslimanima su počela biti postavljena pitanja. Ali u tom trenutku nitko nije razmišljao na taj način. Jednostavno smo otišli da pomognemo ljudima tamo dolje da spriječimo da se njima dogodi ono što se dogodilo nama i da im pomognemo da se pripreme. Mi smo samo htjeli prenijeti naša iskustva, znanje i da primijenimo naše iskustvo kako bi spriječili da se njima dogode stvari jer su se već dogodile nama i nismo htjeli da se ponavljaju.

Sudac Antonetti: Kažete nam da je prema vašem mišljenju neprijatelj bila JNA i o ničem drugom niste zapravo razmišljali i to je razlog zašto ste otišli u Mostar?

O: Naravno. Tako su i dva momka Muslimana išla sa mnom kako bi pomogli svojim prijateljima da se brane od JNA i to je bio jedini motiv koji smo imali.

Sudac Antonetti: Kad vas je general Praljak pitao da dodjete, je li rekao: «JNA je oko Mostara, u opasnosti je, moramo otići tamo» ili je li rekao «Moramo otići u Mostar jer su Hrvati u Mostaru koji bi mogli biti u opasnosti?». Što je točno rekao?

O: Gdin Praljak mi je poslao poruku kojom je molio da dodjemo i da pomognemo ljudima da se organiziraju. Niti je spominjao Hrvate niti Muslimane. Bilo je vrlo jasno tko je koga napadao. Nije mi trebao reći da JNA dolje i da su se spremali da napadnu Mostar. Znali smo to, nije nam on trebao reći.

Sudac Antonetti: Ali mislim da sam razumio da kad ste došli dolje da ste izvršili svoju misiju ali ste vidjeli da su Muslimani jedva surađivali a trebali su raditi s vama rukom

u ruci kako bi došli do zajedničkog cilja. Znači, to ste našli – percipirali ste Muslimane kao da se pomalo opiru što se tiče zajedničke obrane; je li to to?

O: Ja sam vojnik. Nisam političar. Ne želim ulaziti u razloge zašto su odbijali da surađuju. Došao sam dolje i pokušavao im objasniti kako ustanoviti linije. Odbijali su slušati. Vratio sam, podnio izvješće generalu i on je rekao, u redu, ne moraš više ići dolje.

Sudac Antonetti: Izabrali ste dva Muslimana ja bih volio znati jeste li to raspravili s njima kako bi saznali zašto Muslimani nisu htjeli surađivati? Jeste li ih pitali? Jeste li pitali ta dva Muslimana koje ste izabrali koje je bilo njihovo mišljenje?

O: Ništa ih nisam pitao.

Sudac Antonetti: U to vrijeme, jeste li pokušali i razumijevali njihove motive i je li to zaista bilo van okvira onoga što ste trebali činiti?

O: Nisam osjećao da bih na ikoji način mogao utjecati na njih, stoga više o tome nisam razmišljao.

Nika Pinter: Znamo da ste išli u Posavinu. Kada je to bilo i pod kojim okolnostima? Također me zanima vremensko razdoblje vašeg odlaska?

O: Otišli smo 3. 7. 1992. U tom trenutku tako je to funkcioniralo u vojsci. Momci, u autobuse! Vodimo vas na teren! Nikad to nije bilo najavljeno dan-dva ranije. A onda u drugom selu, rekli su nam da ćemo ići u Slavoniju ili preciznije, u Slavonski Brod. Tamo smo stigli, gdin Praljak nas je čako i rekao mi da uđem u autobus i rekao momcima da je njihov izbor hoće li prijeći ili neće. Ja sam tako učinio. 50% vojnika je prešlo a drugih 50% nije.

P: Znaete li je li tih 50% koji nisu prešli jesu li bili podvrgnuti nekom stegovnom postupku, jesu li zbog toga bili kažnjeni?

O: Ne, nitko nije bio kažnjen. Ljudi su nastavili raditi. Neki od njih su radili do dana današnjeg, neki su umirovljeni, neki su bili ubijeni. U svakom slučaju nitko nije bio kažnjen zbog toga. Nitko nije imao nikakvih problema. Dat im je izbor, prijeći ili ne.

P: Zašto su prešli, recite, molim.

O: Tadašnji zapovjednik satnije nam je rekao a mi smo očito vidjeli da je Sl. Brod razoren. Projektili su padali po nama kako smo se približavali i rekao nam je da po vojnom pravu/zakonu možemo otići 30 km u dubinu neprijateljskog teritorija ako netko gađa naše gradove s tog teritorija, to je bio razlog, činjenica da se gađaju hrvatski teritoriji iz tog područja. Drugi je razlog bio što je general bio tamo, naravno.

P: Upravo ste rekli da je general bio tamo; da?

O: Da.

P: Kad ste stigli u Posavinu, jeste li se sreli s generalom? Možete li nam objasniti tu situaciju? Jeste li osobno išli na prvu crtu? Jesu li vam pokazali gdje ići? Jeste li već znali gdje je bila prva crta? Kako se to dogodilo?

O: Naravno da sam znao gdje je prva crta. Otišli smo tamo tijekom noći, došli smo u noći i general nas je osobno vodio oko prve crte i pokazao nam što smo mogli vidjeti u mraku.

P: Kako je to izgledalo, kad ste gledali na prvu crtu? Sjećate li se još, ako ne, nije važno?

Sudac Prandler: Ispričavam se. Nije baš najjasnije kad ste pitali o odlasku u Sl. Brod i kad vam je svjedok odgovorio. Vjerujem da je pitanje bilo da su možda prešli na srpski teritorij, a ne u Sl. Brod, ali na srpski teritorij... citiram

«Projektili su padali po nama kako smo se približavali i rekao nam je da po vojnom pravu/zakonu možemo otići 30 km u dubinu neprijateljskog teritorija ako netko gađa naše gradove s tog teritorija, to je bio razlog, činjenica da se

gađaju hrvatski teritoriji iz tog područja.» Moje pitanje je; koje je to područje bilo? Kako sam razumio, bila je to akcija protiv Srba ili JNA sa srpskog teritorija, ali možda griješim.

P: Molim da svjedok odgovori.

O: Ne, ne, na točki gdje smo prešli, to je bila hrvatska Posavina, hrvatska sela, hrvatsko stanovništvo.

P: U kojoj je državi Posavina?

O: U Hrvatskoj.

Sudac Prandler: Da da, govorim da je Sunja hrvatski teritorij a onda ste prešli kroz Posavinu, to je Bosna, teritorij BiH. To bih želio da objasnite.

P: Je li to dio srpskog teritorija ili je to teritorij BiH?

O: To nije srpski teritorij. To je teritorij BiH.

P: Tko je živio na tom teritoriju?

O: Većina su bili Hrvati i Muslimani.

Sažetak dijela svjedočenja Miroslava Crnkovića u predmetu IT-04-74

... Svjedok je izašao pozdraviti se s njim. Povukao ga je Praljka na stranu i rekao: «Crni, uđi u bus i reci dečkima tko želi neka ide, tko ne želi, vrati u bus, vraća se nazad.» Svjedok je ušao, i tim riječima rekao: «Dečki, treba ići prijeko.» Kad braniš jedan grad, tri, četiri čak možeš 30 kilometara ideš u dubinu... Znači ako se granatira, kao što se granatira Slavonski Brod, danonoćno djeca su ginula, ono ljudi, civili nedužni – ti trebaš ići prijeko u Bosanski Brod. Uzmimo 50% se vratilo. Išli su dragovoljno. Svi su išli dragovoljno. Tamo je već bilo naše vojske. Prešli su. Savu, zapovjedništvo je bilo u jednoj školi. U Bosanskom Brodu.

Praljak je sa svjedokom išao da mu pokaže liniju. Pješice su išli po autoputu; cijelu noć su bili na cesti.

To nije bila linija, to je bilo previše rupa između. Tu je bio pravi rat, bilo je mrtvih i pucanja. Vidiš ih na 20 metara. Sunja – mi smo se poslije smijali kad smo rekli da smo bili u Sunji u ratu.

Stanje, što se tiče vojske, bilo je isto kao i u Mostaru: domaći – slabo. Bile su neke muslimanske postrojbe dolje, bila je jedna muslimanska tamo, domaća. Ja mislim da su tamo od Koliba bili. Ja mislim da je to skroz muslimansko. To ti je ono, spaljena zemlja. Tamo nemaš ništa. Mi smo bili u jednom selu, Žeravac se zove. Ima 30-40 kuća. Ni jedna kuća nije cijela bila, ni jedna, apsolutno ni jedna. Sve je bilo spaljeno. Mi nismo imali gdje spavati. Spavali smo u svinjcu. Svaka je kuća imala podrum.

Svjedok je bio prisutan kada je dvije, tri kuće od njega pogodila dečkima, Vukovarcima, granata kroz prozor od po-

druma. Unutra ih je šest bilo. Bile su, danonoćno borbe. Tu ti je ranjen i Sven Lasta, glumac, pokojni. Svjedok je bio kod Praljka, na sastanku i kad se vratio u dvorište gdje je inače bio, vidio je da svi leže – a nije znao da ih je sasuo, VBR par sekundi prije nego što je ušao u dvorište. Vidio je ranjene i mrtve. Sat vremena prije moga ranjavanja ...

Opuženi Praljka: Dobar dan, časni suci. Hvala vam.

Unakrsno ispitivanje gđina Praljka:

P: Dobar dan, generale Filipović. Pokušat ću biti što precizniji u jasnoći svojih pitanja, poput švicarskog sata. Tako da, samo recite, «da», «ne» ili «ne znam».

Evo prvog pitanja. Rekli ste da je u svibnju 1992 u Travnik došlo 50-ak buseva s 1500 muslimanskih vojnika. Moje pitanje je iz koje su zemlje došli u Travnik?

O: Došli su iz Hrvatske. Nisu mogli doći niti iz jedne druge zemlje.

P: Zna li, ti autobusi što su došli, jesu li oni većinom imali hrvatske registarske tablice ili BH tablice?

O: Isključivo hrvatske tablice.

P: Zna li gdje su se zadnje skupili prije nego što su došli u BiH?

O: Ne.

P: Zna li kojom su rutom išli prema Travniku? Pored čega su prošli?

O: Ne znam to. Mogli su doći sa strane Prozora, Makljena, Gornjeg Vakufa, Novog Travnika, Travnika.

P: Preko Vran planine, slijedivši put spasa, je li to točno?

O: Da, Tomislavgradski put spasa.

P: Ljudi koji su bili tamo, jesu li nosili vojne uniforme kada su došli i jesu li imali oružje?

O: Obe grupe su imale uniforme i oružje i već su bili jedinica.

P: Možemo li stoga zaključiti da su oružje dobili u Hrvatskoj kao i uniforme i da su postali jedinica za vrijeme nametnutog embarga UN-a?

O: Točno.

P: Zna li je li itko iz Sarajeva, vlada, ministri ili već tko, dao ikakav novac da bi se nabavilo oružje, uniforme, autobusi, bageri pored puta spasa ili jeste li vi osobno ikada kao vojnik HVO ili netko drugi dobio ikakvu naknadu ili materijale, oružje i tako dalje od, kako zovemo, vlade u Sarajevu?

O: Vlada u Sarajevu nema nikakve veze s ovom temom, s dolaskom jedinica u Travnik.

P: Jeste li vi, kao HVO srednje Bosne, ikad primili ikakve plaće od središnje vlade, ili oružje, obuću, uniforme, išta?

O: Nikad ništa.

P: Jučer smo vidjeli dokument o tipu oružja u posjedu Armije BiH, moje pitanje bi bilo sljedeće: u Bosni i Hercegovini, je li postojala ikakva tvornica pod kontrolom A BiH ili HVO koja je proizvodila puške, automatske puške, lake mitraljeze, protuavionske topove, topove s jednom, dvije,

tri ili 4 cijevi, Bofor oružje, ZIS višecijevne bacače granata, topove ili haubice, haubice od 105, 122 i 150 mm, rakete Zolja, Maljutka rakete, Osa rakete, RPG ili ručne bacače granata, bilo što slično ovome? Je li se išta od toga proizvodilo u BiH?

O: Ništa osim u tvornici «Bratstvo» o čemu sam govorio jučer. Ništa se od ovoga nije moglo proizvesti u BiH osim dijelova topništva velikog kalibra u tvornici «Bratstvo» u Novom Travniku. Tako da, kad sam rekao o tvornici «Bratstvo» i topništvu velikog kalibra, mislio sam reći da se to proizvodilo ranije. Međutim 1992. i 1993. to nije bilo moguće. Ne znam doduše o 1994.

P: Gđine Filipović, zalihe gotovih proizvoda u «Bratstvu» kako se to podijelilo između A BiH i HVO?

O: Mislim da sam to već objasnio. Osnovno je bilo ovo: morali smo se složiti oko jednoga mišljenja što se tiče raspodjele tog brojnog oružja kao i oko političkih i vojnih aktera na obje strane kao što su Genjac, Tamburić i neki drugi pojedinci. Jedna trećina je otišla A BiH u Visoko na njihovo centralno odlagalište. A jedna trećina je ostala meni u području u kojem sam ja bio zapovjednik da bi se podijelilo s Muslimanima i tako se i dogodilo.

P: Znači zadnja trećina bila je podijeljena između A BiH i HVO u području u kojem ste vi bili odgovorni, točno?

O: To je točno.

P: Ako bi to oružje koje ste vidjeli u posjedu A BiH moglo biti oduzeto od četnika, ili recimo da je moglo biti tamo od ranije ili je možebitno došlo iz Hrvatske? Imate tri mogućnosti ovdje, koji je točan odgovor, A, B ili C?

O: Pa, može biti svaki odgovor djelomično, ali u 90% pouzdanosti odgovor je C ili pretposljednji.

P: Znači da je 90% oružja došlo iz Hrvatske, je li to vaša odgovor?

O: Da, to je moj odgovor.

P: Je li a BiH imala komunikacije kao što su paket veza ili satelitski telefoni?

O: Da, imali su.

P: Je li ta komplicirana i sofisticirana elektronska oprema proizvedena u BiH ili je dopremljena iz Hrvatske?

O: Nije bila proizvedena u BiH. Došla je s teritorija Hrvatske.

P: Dobro. Generale Filipović 1993. palo je Jajce ili 1992. Jeste li odmah nakon pada Jajca, vidjeli mene u Travniku?

O: U Travniku.

P: HVO Travnika, gdje je završio? Je li ostao u području Travnika i Bugojna? A HVO Jajca, snage HVO-a iz Jajca nakon što su poražene, jesu li ostale u Travniku ili su išle prema Hrvatskoj?

O: Budući je do toga trenutka Jajce vidjelo žestoke borbe i postavilo ljude na 100 km bojišnice, bilo je 4000 boraca, pola njih je bilo u HVO-u pola u A BiH ili TO-u; tih 4000 boraca je došlo u područje Travnika. A što se tiče HVO-a iako smo ih pokušavali zaustaviti tamo i nagovoriti ih da ostanu, oni su otišli putem spasa za Hrvatsku a muslimanski borci iz Jajca su ostali u području Travnika a neki od njih u području Zenice.

P: Je li se ista stvar dogodila s hrvatskim i muslimanskim civilima, narodom? Je li točno da su civili, Hrvati iz Jajca otišli u Hrvatsku a da su muslimanski civili otišli u područje Travnika, Bugojna, Zenice i ostalih?

O: Borci ne bi bili otišli da su civili ostali. Borci su otišli jer su i civili odlazili and muslimanski su civili ostali u području.

P: Upravo ste o tome razgovarali. To je narušilo etničku ravnotežu i stvorilo mnogobrojne probleme, ta činjenica. Je li točno da su izbjeglice koje su protjerane iz srednje Bosne dodatno zakomplicirale stvar i napravile problem?

O: Problem izbjeglica koje su dolazile s drugih područja je već bio prisutan tamo. Međutim kada su Muslimani iz Jajca došli u to područje a govorimo o više od 20 000 ljudi iz cijele općine Jajce, to je bio završni udarac odnosima među ljudima u dolini Lašve.

P: Znači suočeni smo s tezom tužitelja da je Praljak došao tamo kako bismo okupirali to područje, protjerali Muslimane i pripojili cijelo područje Hrvatskoj. Moje pitanje vama je sljedeće: logički govoreći, kako bi bilo moguće da ostavimo cijelu naoružanu brigadu da ona uđe u područje, ostavimo svoj narod, borce i civile, da odemo i da ostavimo navodnog protivnika da ostane tu; sve to kako bi mi napali Muslimane i protjerali ih s područja. Nije li to nelogično, po vašem mišljenju?

O: Pad Jajca nije značio samo pad općine Jajce, nego i dijela općine Travnik i ostalih 10 000 ljudi, kao i pad područja koje je isključivo branio TO ili A BiH. Prve crte HVO-a su bile čvrste a oni su odbijali nailazeće napade od strane Srba. I kad ste došli u to područje pomogli ste Muslimanima više nego Hrvatima jer su se Hrvati čvrsto držali, iako ste i nama pomogli, jer ste osobno posjetili dvije važne kote na kojima ste mogli vidjeti da se HVO čvrsto drži u obrani područja srednje Bosne.

P: Sada, gdine Filipović, molim lijepo da kažete časnom sudu jesam li ja uspio više pomoći A BiH i stvoriti kooperaciju tamo, to je pod A; pod B jesu li Srbi gađali Travnik i do koje mjere? Molim da prikazete tu situaciju časnom sudu, što smo činili i što sam ja ukratko radio na tom području. Jesmo li uspjeli spasiti Travnik, na primjer?

O: Pa, TO ili ABiH je u Travniku bila na granici potpunog rasula jer se upravo dogodilo to što sam objasnio. Jedna trećina općine Travnik je bila očišćena od ljudi a posebno je

tu bila i nemogućnost Hamandjića, Softića i drugih jedinica koje su tamo držale prvu crtu. Panika je vladala u tom području. HVO nije bio mirne glave što se toga tiče, jer je situacija bila iznimno teška. Dva dana nakon pada Jajca, A. Izetbegović je izjavio da se HVO treba kriviti za pad Jajca, što je bilo blasfemično, kao i neke druge njegove izjave. Osobno mi je to tijekom rata najteže palo, činjenica da je Jajce palo, jer sam uložio mnogo vremena i životne snage, i bio sam i ranjen a moji uložili su bili u obrani područja oko Jajca. Pad Jajca je u pitanje doveo i obranu Travnika koja do tog trenutka nije bila ugrožena.

P: Gdine Filipović, ja sam bio dobrovoljac, visoki časnik u Hrvatskoj vojsci, pomoćnik ministra obrane. Koji je visoki časnik A BiH koračao sa mnom na vrhovima planina, prisiljavao ljude da kopaju rovove i organizirao obranu? Tko je, među činovima A BiH časnika bio tamo sa mnom?

O: Nitko, niti jedna osoba.

P: A gdje su bili Valentinih /tako piše/ 3 bataljuna i zašto nisu napali Komer i produžili koridor prema Jajcu? Tko je bio Lendo? Je li on imao tri rezervna bataljona i zašto nije napao Komer ranije i time proširio koridor prema Jajcu?

/Alaburić ispravlja transkrip – nije Valenta nego Lendovih tri bataljuna/

O: Već sam rekao da nije bilo organizacije u Travniku i Novom Travniku, tako da Novi Travnik nije u principu trebao podnositi nikakve posljedice od pada Jajca. A bataljuni na koje se pozivate, su trebali biti aktivni. A sada zašto nisu bili aktivni, ja to sada ne mogu reći. Međutim imali su vrlo povoljnu poziciju jer smo mi držali Mravinjac, koji je udaljen 3 do 4 km zračne linije a Komer je strateška poveznica od doline rijeke Lašve do Vrapca.

P: Zna li možda gdje je bila Lendova obitelj kada su se odvijale ove borbe?

O: Ne znam. Znam da su Lende velika obitelj u Opari. A sada gdje je bila njegova obitelj, zaista ne mogu reći.

P: Sada, dok smo sve to organizirali, koliko je projektila koristila srpska vojska na Travnik dnevno? Koliko je projektila padalo na Travnik od srpske strane?

O: VRS je imala položaje oko Travnika, dalekometnu artiljeriju i srednje dalekometnu artiljeriju. Nekih 100 teških projektila je padalo na grad svaki dan.

P: U redu. To sam htio saznati od vas o Travniku. Jesmo li izvukli ranjene, sve ranjene, jesmo li se pobrinuli o njima i jesam li ja nakon toga ostao u tom području? A prema vašem najboljem sjećanju koliko sam ja bio energičan u naporima uzajamnog približavanja HVO-a i A BiH?

O: Nisam mogao slijediti sve vaše aktivnosti, toliko ih je bilo, ali znam da ste imali cjelokupan utjecaj, odnosno vaš dolazak je imao utjecaj u odnosu na srednju Bosnu.

P: Je li bio pozitivan ili negativan?

O: Ne mislim da bih mogao imati ikakve dileme tu. U potpunosti je bio pozitivan, bili ste pozitivno involvirani u svim pitanjima obrane.

P: Pogledajte dokument 4D01611, molim. Jučer smo imali pitanje gdje je bio Izetbegovićev potpis?

14. lipnja, je li tada Travnik već pao?

O: Prešao sam iz Kiseljaka 10. a 11.6. bio sam angažiran u žestokim borbama kako bi stabilizirali crtu i spriječili suprotnu stranu da dublje prođe.

P: Recite mi, krajem ožujka i početkom travnja 1993, jeste li me ponovno vidjeli u Travniku?

O: Da. Bio sam iznenađen kad sam vas vidio da se krećete okolo sasvim normalno, bez ikakve pratnje ili sličnog. Išao sam prema vama a vi ste sjedili ispred kafića gdje nitko u principu ne sjedi i sjedili ste tamo sami. To nije nešto što smo mi tamo uobičajeno radili, niti koji od naših zapovjednika niti bilo tko drugi.

P: To je točno. I ja se toga sjećam, gđine Filipović. U Travniku, koji je bio omjer HVO vojnika u usporedbi s A BiH, 17. jedinice? Koji je bio omjer obiju strana u Travniku, u travnju 1993?

O: Omjer je bio 5:1, otprilike, u korist A BiH.

P: Što je s omjerom stanovništva, Hrvata, Bošnjaka Muslimana; koji je bio omjer u to vrijeme?

Bio je sedmi juni 1993. godine. Te noći sam planirao da odem ranije na spavanje, jer sam već u dva sata ujutro morao krenuti ka Kiseljaku. Vozilo UNPROFOR-a je dogovoreno da me preveze preko aerodroma, a do jutra trebamo preći Igman. U 10 sati je sastanak sa Milivojem Petkovićem, zapovjednikom HVO-a u bazi UNPROFOR-a u Kiseljaku. Ali, nekako mi se ne da...

***

Brzo su proletjela gotovo četiri sata i negdje oko 23, iznenadio me zvuk telefona. Poziv predsjednika Izetbegovića. Uvijek se predstavi i kaže: «Alija Izetbegović na telefonu», mada zaista nema nikakve potrebe. Toliko smo već puta razgovarali telefonom.

«Šta radiš, Halile?», pita Predsjednik. Kratko mu rekoh da se upravo spremam za malo odmora, pošto moram rano ustati. «Ne moraš žuriti», kaže mi, «taj sastanak ionako nije toliko važan, a imamo ujutro jedan važniji posao koji moramo obaviti ovdje u Sarajevu».

***

To jutro, kad sam u osam sati saslušao prvo referisanje u Operativnom centru i izdao potrebna naređenja, imao sam jedan dosta neugodan razgovor sa generalom Morillonom i Ganićem. Začudo, Ganić je ovaj put bio vrlo jasan i odlučan. Podržao me je kad sam odbrusio Morillonu: «Ukinite embargo koji važi samo za Bosnu, odnosno samo za Armiju BiH, pokupite tu svoju skalameriju koju zovete UNPROFOR-om i idite odakle ste i došli. Nas ostavite, brzo ćemo se mi dogovoriti i sa ustašama i sa četnicima čija je Bosna. I bit će brzo mirna Bosna.»

***

Delimustafić, MUP i nasljednici

***

Čak se može reći da su se u MUP-u krili nosioci specijalnog rata, izazivači sukoba unutar našeg odbrambenog sistema i proizvođači «neprijatelja» od bosanskih patriota. Može li biti slučajno da Juka Prazina, kao poznati sarajevski kriminalac, postane komandant rezervnog sastava specijalne jedinice policije? Bilo je toliko sposobnih aktivnih policajaca koji su bili uključeni u pripreme za odbranu zemlje. Zašto ne oni, već Juka? Kada se konačno odlučilo da Juka nije za policije – Juka je unaprijeđen: Predsjedništvo države imenovalo ga je za komandanta specijalnih jedinica Armije.

***

O svemu ovome, svakodnevno sam govorio Predsjedniku, ali i na svim sjednicama Predsjedništva pokretao sam ova pitanja i tražio pomoć. Uzalud. Stvari su išle nekim svojim tokovima. Pa zar Sarajevo nije opljačkano, a da nijedan četnik nije ušao u grad? Ili: koga bi trebalo pitati, ako ne upravo MUP, otkud roba (kafa, cigarete, alkohol) iz Srbije i Crne Gore na sarajevskim pijacama usred blokiranog grada?

– Delimustafić je vrlo vješt trgovac i neka radi u ovom Ministarstvu, ovdje može biti koristan. A iskazao mi je ovih dana u više navrata lojalnost – završio je Predsjednik ovaj naš razgovor. Na putu do kancelarije zbunjeno sam razmišljao da li je to moguće: pa, on zna da je Alija Delimustafić na Vladi verifikovao dogovorenu odluku sa Aleksandrom Vasiljevićem da JNA zaštiti sve TV releje i na taj način ih sve okupira?! Zna i za odluku Vlade RBiH o izdvajanju trideset miliona maraka na račun Ministarstva unutrašnjih poslova za opremanje rezervnog sastava i da od tog novca nije gotovo ništa od naoružanja i opreme nabavljeno. A negdje krajem februara 1991. godine, kad je najviše trebao, rezervni sastav policije je u najvećem dijelu Republike raspušten pod izgovorom da nema novca za plate. Zna takođe da je Delimustafić dogovorio sa Petrom Gračaninom, saveznim ministrom za unutrašnje poslove i Aleksandrom Vasiljevićem, načelnikom uprave vojne bezbjednosti JNA (čitaj KOS-a), u drugoj polovini 1991. godine, dolazak oko 100 inspektora iz Saveznog SUP-a (opet KOS) koji su potpuno paralisali rad na odbrambenim pripremama. Da je sa njima takođe dogovorio zajedničke patrole MUP-a RBiH i JNA, pa nam je u PL-u bio gori naš MUP nego KOS, jer ovdje nikad ne znaš na koga ćeš da naletiš. Pa, on zna da je upravo Delimustafić u saradnji sa ministrima iz SDS-a i HDZ-a zadržao Hajru Balordu na mjestu guvernera Narodne banke BiH, uz istovremenu odluku Vlade o produženju roka za zamjenu starih novčanica.

***

Znakovito je kako se u to vrijeme ponaša Fikret Muslimović koji je tada načelnik KOS-a u 4. Korpusu JNA i najbolji stručnjak za muslimanski nacionalizam u JNA. Sastanku kolegija komandanta korpusa u ljeto 91. godine, pored ostalih saradnika i pomoćnika, prisustvuju i pukovnici Vehbija Karić i Muharem Nadžak, i naravno, potpukovnik Fikret Muslimović. Na kraju sastanka, sjećaju se i Karić i Nadžak, ustaje Muslimović, i na iznenađenje svih, obraća se komandantu korpusa Vojislavu Đurđevcu, moleći ga da njegovu obraćanje shvati kao lično. Muslimović tada «osuduje fundamentalističku politiku na čelu sa Izetbegovićem» i «fundamentaliste» markira kao razbijače Jugoslavije. Izražava svoju spremnost da se bori protiv takve politike i traži, ukoliko je potrebno, da ne ide na školovanje u ratnu-generalnu školu, za koju se upravo pripremio, svečano se zaklinjući da «nikad neće biti Alijin vojnik». Prisutnima nije bilo jasno zašto Muslimović govori kada ga niko ništa nije pitao. Čak je, kažu, i Đurđevac pomalo zbunjen zaključio sastanak.

Ovakav razvoj događaja i ponašanja JNA ima svoju pre-distoriju. Još ranije se na saveznom vrhu dešavaju važna personalna pomjeranja. Nikola Ljubičić, koji je nakon Titove smrti po sili zakona penzionisan, postaje predsjednik Predsjedništva Srbije, a zatim član Predsjedništva SFRJ. Da bi se shvatio značaj ovog čina, treba se u nekoliko rečenica osvrnuti na Ljubičića. On se punih dvanaest godina nalazio

na čelu JNA, i mada svoju oficirsku karijeru nije počeo kao pripadnik Kontraobavještajne službe, političku je karijeru završio u njenom duhu. KOS, koji će vremenom postati najmoćnija obavještajna organizacija u SFRJ, preko Nikole Ljubičića je polagao račune direktno Titu. Ivan Stambolić svjedoči: «što je vrhovni komandant više malaksavao, to je njegov vojni ministar postajao sve suvereniji. Stekao je nad KOS-om potpunu kontrolu i gotovo samostalno vodio u Armiji kadrovsku politiku, unapređivao, razmeštao komandante». «Ljubičić je preuzeo sve poluge moći», zaključuje Stambolić «nakon ishoda Osme sednice CK SK Srbije» i tvrdi: «Ne samo što on tamo (u JNA, op.aut.) još uvek drži konce KOS-a, u međuvremenu je stavio šape i na državnu bezbednost u Srbiji» («Put u bespuće», I. Stambolić, str. 185. i 187.).

***

Ponašanje čelništva SDS i HDZ u BiH, a naročito četničkih i ustaških jedinica u ratu od 1992. do 1995. godine su najbolji dokazi istrajavanja u dogovoru o podjeli BiH. Oni jednostavno nigdje nisu međusobno ratovali, ali su zato dobro saradivali. Zanimljiva je priča o Stocu, ali i Mostaru. Po prvom dogovoru četnika i ustaša, Stolac je pripao četnicima. Ustaše su se povukle iz grada i četnici su ušli bez ispaljenog metka. Nakon toga su se ponovo dogovorili: onda su se četnici povukli iz Stoca, a ustaše u njega umarširale. I danas su tamo. I u Mostaru bi bila identična priča da se bosanske patriote nisu pobunile. No, u svakom slučaju, četnici su se po svom dogovoru sa ustašama povukli na granicu Splitske banovine, na Podveležje. Na dodirnim linijama u Stocu, Kiseljaku, Konjicu, Varešu, Žepču... četnici i ustaše se druže, trguju, razmjenjuju informacije i ratuju zajedno protiv Armije RBiH. Ako se problem fokusira i izdvoji samo SDA – može se postaviti čitav niz pitanja koja jasno ukazuju na konstantno prisutnu želju za svojim, vlastitim beglukom: da li može biti slučajno da od nastanka SDA do danas, zvaničnu politiku države vodi nezvanična siva eminencija poznatija kao zagrebačka grupa? Da li je slučajno dr. Mustafa efendija Cerić, nekadašnji imam zagrebačke džamije, na nelegalan način postao reis u BiH? Da li je slučajno Fikret Muslimović, nekad ključni kadar KOS-a, najjače podržan baz iz krugova IVZ-a? Nacionalni tjednik Ljiljan, Muslimovića je promovisao u jedinicu mjere bosanskog patriotizma. I tako redom. Sve do časa kada se mora priznati da Bosna i Hercegovina danas izgleda baš onako kako je KOS želio: isparcelisana po etničkim crtama, bosansko pitanje svedeno na humanitarno, a bošnjačko na islamski problem u Evropi. Kasnije je recimo, Muslimović zajedno sa Zijadom Ljevakovićem, odigrao ključnu ulogu u prevaspitavanju Armije na isključivo stranačku, odnosno – njemu se u zasluge mora pripisati ideologizacija Armije i njeno pojačavanje mudžahedinima. Njegovim djelovanjem kompromitiran je čitav niz institucija: između ostalog i Vijeće kongresa bošnjačkih intelektualaca. Inicijativni odbor za osnivanje ovog tijela, vjerovali ili ne, činili su: Fikret

Muslimović takav kakav jeste, Atif Purivatra, penzionisani pukovnik bivše JNA, Mujo Kafedžić i naivni Avdo Hebib.

***

Zahvaljujući stvorenoj vojnoj organizaciji na cijelom prostoru RBiH, uspjeli smo, za samo nekoliko mjeseci, od aprila do septembra '92. godine, stvoriti Armiju od pet korpusa sa velikim brojem jedinica i sloboditi 58 odsto zemlje. U ovo je uračunata slobodna teritorija pod kontrolom Armije i HVO-a, pošto tad još nije bilo sukoba sa HVO. Kad su u Glavnom stožeru HVO i Hrvatske vojske uvidjeli da od dogovora Tuđman–Milošević nema ništa, krenuli su u sukobe sa Armijom i 25. oktobra '92. godine ustaške jedinice su ušle u Prozor.

***

Bosanski patrioti su za isto vrijeme imali Armiju od pet korpusa sa oko 250.000 boraca, koja se uspješno nosila sa zločincima na dva fronta. Ovakvih primjera u istoriji nema.

***

Tokom cijele 93. brojno stanje naše Armije iznosi 261.500 boraca, da bi taj broj krajem 1993. godine a naročito 1994. godine počeo da se smanjuje po različitim osnovama: nekontrolisano, stihijsko i olahko davanje radnih obaveza, odsustava i odlazaka u inostranstvo, oslobađanje od službe u Armiji po osnovu nesposobnosti, pa čak nedozvoljeno veliki broj dezerterstava i neopravdanog odsustvovanja iz jedinica Armije RBiH. Taj se period vremenski poklapa sa pritiskom u Armiji koji će kasnije dobiti svoje pravo ime – ideologizacija, ili još preciznije: početak stvaranja stranačke (SDA) vojske.

Sefer Halilović,
Lukava strategija, Sarajevo

Ako mi sami nismo bili uopće autori svoje sudbine, ako se sve sa nama i oko nas događalo prema namjerama i uz odluke drugih, ako smo mi, dakle, bili samo trpeći element naše historije, tada mi nismo imali pravo ni da činimo ono što smo činili, niti da donosimo one odluke koje su bitno mijenjale položaj i stanje svih stanovnika naše zemlje. Čineći to, mi smo u najvećoj mjeri sami odlučili o tome što će biti s našom zemljom i s nama samima, a za to snosimo mi sami najveću odgovornost.

Tita više nije bilo, Miloševićev udar na Savez komunista, ostvaren uz pomoć nekih tadašnjih neopreznih jugoslaven-ski raspoloženih političara iz drugih republika, kao i sve snažnije izražena tendencija obnove nekadašnjeg prijedloga o tzv. amputaciji Slovenije i sjevernog dijela Hrvatske iz nekadašnje Jugoslavije, kojeg je lansirao još bivši kralj Aleksandar Karađorđević 1929. godine, te stvaranja Velike Srbije, jasno su ukazivali da za sve zemlje koje su se našle unutar Jugoslavije postoji samo jedno rješenje, a to je jedino bijeg iz tog pakla i ostvarenje tadašnjim ustavom garantiranog prava republika da mogu da se razdruže, tj. da proglase svoju neovisnost.

Mora se reći, nažalost, da muslimanska javnost, prije svega ona intelektualna, nije bila svjesna stvarnog položaja ni Bosne i Hercegovine, niti muslimana. Ona uopće nije reagovala na masovne političke progone muslimana povodom tzv. afere «Agrokomerc». Ona nije pokazala niti najmanji interes za rad Foruma, štoviše, neki su vajni muslimanski intelektualci veoma olahko pali pod utjecaje onih snaga i ideja koje su se temeljile na antiislamizmu i antimuslimanstvu. Da bih pobudio interes za ova pitanja, inicirao sam sastanak nekih istaknutijih muslimanskih intelektualaca, koji je bio planiran za kraj 1989. godine, a održan početkom 1990. godine u zagrebačkoj džamiji. Sastanak je održan 12. februara 1990. godine, a upriličen je bio u vrijeme moga gostovanja u Novinarskom domu, na tribini Saveza novinara Hrvatske, gdje sam bio pozvan da govorim o stanju u Bosni i Hercegovini i problemima nacionalnog identiteta muslimana. Ovo gostovanje sam sâm aranžirao kao neku vrstu pokrića za sastanak koji je bio glavni cilj mog puta u Zagreb.

Sam nisam želio biti njenim članom, a ponudu Izetbegovića i Zulfikarpašića da pristupim stranci, jednostavno sam odšutio. Jednom prilikom, kada mi je Izetbegović rekao da ima teškoće s nekim ljudima u stranci oko mog uključivanja u Izvršni odbor stranke, što je navodno on predlagao, a što mi je potvrdio i Adil Zulfikarpašić, rekao sam mu da to ne treba da čini, jer odista ne mogu biti u istoj stranci sa ljudima kakvi su bili Omer Behmen, Hasan Čengić, Salim Šabić i slični, budući sam čovjek sasvim druge vrste, jer za mene politika nema nikakve veze sa vjerom. Naravno, to nije nikako značilo da sam ove ljude u bilo kojem pogledu, osim u pogledu razlike u mišljenjima, smatrao nepoćudnim. Ja sam se od njih totalno razlikovao u mišljenjima, jer su oni, prema onome što sam vidio, sve političke stavove derivirali

iz svojih vjerskih i, po mom mišljenju, krivo shvaćenih stavova. Smatrao sam da je politika jedno, a vjera drugo.

Razgovor sa Tuđmanom odigrao se u njegovoj rezidenciji 08. aprila 1991. godine, u Banskim dvorima, na Griču.

Tuđman je prilikom tog razgovora bio veoma ljubazan i prilično dobrohotan, te je pokazao veliki interes za to da i Bosna slijedi primjer Hrvatske i Slovenije, za koje nam je tada otvoreno rekao da su već donijele neopozivu odluku o istupanju iz Jugoslavije, naznačivši čak i točan datum kada će ta odluka biti javno saopćena. Tu odluku su donijeli iz državnih razloga i zbog potpune iscrpljenosti svih mogućnosti da se sa Miloševićem postigne bilo kakav logičan i racionalan politički sporazum. Ako je i ranije bilo teško u Jugoslaviji, kojom su ipak svagda dominirali Srbi, onda je u Jugoslaviji kojom dominira Milošević nemoguće opstati i mora se donijeti odluka o istupanju. To je pravno opravdan i politički logičan potez, koji je tada i nama svetsrdno preporučio. Naglasio je da će u situaciji, ako bi i Bosna i Hercegovina zajedno sa Slovenijom i Hrvatskom napustila Jugoslaviju, svima biti mnogo lakše ostvariti taj korak i parirati bilo kakvu akciju koja bi došla od strane Miloševića. Svijet će morati, na kraju, smatrao je Tuđman, da podrži tri republike koje istupaju iz države kojom očito dominira Milošević, i to na grub način. Svijet neće podržati Miloševića, za kojeg, kako je i nama poznato, postoji i u međunarodnom političkom mnijenju uvjerenje da je jedan nasilnik, srpski nacionalist i polufašist. Rekao nam je da, osim toga, Hrvati i Slovenci već imaju značajnu podršku Njemačke i Austrije za svoj namjeravani korak, što nije nikako malo za početak. Saopćili smo mu našu ocjenu da bi i za Bosnu i Hercegovinu bilo najbolje da zajedno sa Hrvatskom i Slovenijom iziđe iz Jugoslavije, jer će izlaskom ove dvije zemlje ostati sama u srpskom moru, koje će, osim toga, nakon izlaska Hrvatske i Slovenije biti još više frustrirano, pa demokracija u takvim uvjetima nema šansu. Tuđman je na to reagirao tako da je otvoreno rekao kako ne vjeruje u to da će Bosna izaći iz Jugoslavije, rekavši da smatra kako je Izetbegović suviše impresioniran i da je, u neku ruku, prepariran od strane JNA. Ocijenivši da je on okružen agentima KOS-a i DBJ-e, rekao je da zna da je Izetbegović bio u tadašnjem Generalštabu JNA na prepariranju, gdje mu je demonstrirana sva snaga i moć te vojne sile, te da on neće imati snage da se otrgne od toga i uđe u rizik sukoba s tom silom. Naravno, ja sam na tu njegovu tvrdnju reagirao kazavši da ovdje nije predmet razgovora Izetbegović, te da to mogu biti nagađanja, nego stanje političkih prilika u zemlji i najbolje odluke koje se mogu preporučiti. Ali, Tuđman je ostao pri svojim stavovima, kazavši ponovo da ne vjeruje da će Izetbegović donijeti odluku o izlasku Bosne i Hercegovine iz Jugoslavije zajedno sa druge dvije republike. Pa ipak je, u svom zaključku našeg razgovora, ponudio da se i mi priključimo izlasku iz Jugoslavije i kazao da bi on takvu našu odluku vrlo srdačno pozdravio, te da bi se založio kod svojih slovenskih partnera za to da se prihvati naš stav. Čak

je kazao i to, da je uvjeren, kako bi oni bili spremni čekati jedan mjesec do toga kada bi i mi mogli biti spremni za jednu takvu odluku. Naime, bili smo složni u tome da bi za takvu odluku trebalo izvršiti neke minimalne, ali svakako neophodne pripreme. Prije svega, nužno je u najvećoj tajnosti pripremiti odgovarajuće odluke koje bi se odnosile na sam izlazak iz tadašnje Jugoslavije, te one koje se odnose na funkcioniranje buduće neovisne države, a neophodno je razraditi i metode kako da se takve odluke ostvare. Nužno je učiniti sve da se vojnički odmah aktiviraju snage koje bi bile lojalne bosanskoj vladi nakon donošenja odluke o istupanju. Mi smo smatrali da su ponuđeni uvjeti i prijedlozi fer i da se može na temelju njih razmatrati pitanje našeg izlaska, kao i donijet set odgovarajućih odluka i tako pravno i tehnički pripremiti naš izlazak. Pitanje je bilo odista veoma urgentno i događaji nas neće čekati. Bile su potrebne vrlo hitne i kompletne političke, vojne i zakonodavne mjere koje bi omogućile provođenje ove delikatne, rizične i složene državno-pravne, ali i političke i vojne operacije i osigurale njen uspjeh.

Nakon tog razgovora, otputovali smo 09. aprila 1991. godine u Ljubljanu. Već je pomenuto da je Adil od ranije poznao većinu tadašnjih vodećih ljudi iz slovenskog političkog života, od kojih su neki, koji su tada bili vrlo utjecajni, djelovali u nekadašnjoj Demokratskoj alternativi u inozemstvu, te su nam i kontakti i razgovori bili znatno olakšani. Zapravo, naši razgovori sa Bavčarom, Bučarom, Janšom i drugim ljudima iz slovenske politike bili su veoma direktni, sadržajni i tekli su glatko. Svi naši sugovornici su smatrali, slično kao i Tuđman, da je naš izlazak iz Jugoslavije neminovan, da je to bolje učiniti što ranije, a da je najpovoljnija prilika za to momenat kada izlaze druge dvije zapadne republike Jugoslavije. I oni su bili mišljenja da je za neophodne pripreme ovakve jedne odluke, uzimajući u obzir da su neke pripreme već izvršene u okviru priprema izlaska Slovenije i Hrvatske iz Jugoslavije, sada potrebno manje vremena, ali da se mora požuriti s pripremanjima na svim poljima: vojnom, političkom, ekonomskom i ustavno-pravnom. To se odnosilo, prije svega, na već obavljene obimne međunarodne sondaze oko prihvata takvog akta od strane utjecajnih zapadnih država. S obzirom na to, za nas je ipak lakše da donesemo odluku znajući da bi ona bila podržana od nekih veoma značajnih država. Oni su smatrali da bi izlazak iz tadašnje savezne države ili razdruživanje tri republike bio mnogo plauzibilniji akt i da bi pružao mnogo veće šanse za taktičke manevre neophodne u ovakvim situacijama. Prvo, to ne bi bilo puko raspadanje nego prepolavljanje Jugoslavije. Drugo, Zapad koji u svojim političkim kalkulacijama uzima i ekonomske interese kao bitni kriterij za donošenje odluka, lakše bi primio razdruživanje tri nego dvije republike, jer bi time zadržao veće tržište za svoju robu i tehnologiju, a i mi bi bili bolji partner. U tom slučaju mi predstavljamo razvijeniji dio Jugoslavije. Vojnički bi bilo lakše da se utroje branimo od eventualnog napada, nego

kada bi to morali pojedinačno. Najzad, sada bi bio pravi trenutak za to, jer ni Milošević još nije dovoljno pripremio Srbiju za eventualni rat, niti je homogenizirao Srbe do mjere da bi oni bili spremni da se upuštaju u neposrednu ratnu akciju.

Prema Adilovim riječima, Izetbegović je kazao da on nema ni garancija, niti je radio na pripremi nekog plana vojničkog ili političkog suprotstavljanja takvoj akciji koja se mogla očekivati, te da on smatra da je jedini izlaz iz nastale situacije u pregovorima sa Srbima. Kada je Adil Zulfikarpašić od nje ga zatražio da pregovara, Izetbegović mu je navodno rekao da on to ne može, da nije najbolja ličnost za to, jer mu Srbi ne vjeruju, te iz tog razloga nije pogodan kao pregovarač. Zatražio je da mi, tj. Adil Zulfikarpašić i ja, pregovaramo sa Srbima u ime muslimana. Osjećao sam da nešto tu nije u redu i da se u tom nelogičnom prijedlogu Izetbegovića krije neka zamka.

Mi smo smatrali da se pregovori moraju obaviti, prije svega, između Srba i muslimana. Naime, najveći problemi i najteže moguće posljedice nastale bi po Bosnu i Hercegovinu ako bi došlo do težih poremećaja odnosa između Bošnjaka i Srba. Moralo je svakome biti jasno da sudbinu Bosne i Hercegovine određuju prije svega odnosi dva njena najbrojnija naroda.

Tako su, pod auspicijom predsjednika SDA Alije Izetbegovića i uz mandat kojeg nam je dao, započeli, kasnije mnogo spominjani i komentirani, srpsko-muslimanski pregovori o tome kako riješiti problem sudbine naše zemlje. Bili su to pregovori o nalaženju rješenja za problem odnosa Srba i muslimana u Bosni i Hercegovini i ujedno, o budućim odnosima Bosne i Hercegovine i Srbije. Zapravo, bili su to pregovori o tome hoće li i pod kojim bi, eventualno, uvjetima Bosna i Hercegovina mogla da ostane unutar Jugoslavije, ili će morati da iz nje iziđe pa makar to bilo pod za nju najnepovoljnijim uvjetima.

Pregovori su započeli 08. jula 1991. godine i održavani su u zgradi državnog Predsjedništva Bosne i Hercegovine, zapravo u kabinetu tadašnjeg njegovog člana Nikole Koljevića. Prethodne, zapravo uvodne razgovore vodili su samo Adil Zulfikarpašić, Radovan Karadžić, Muhamed Filipović i Nikola Koljević. Pregovori su započeli i intenzivno su se odvijali svakodnevnim sastancima dvije delegacije. U jednoj smo bili Adil i ja, a u drugoj Karadžić i Koljević. Povremeno su se u razgovore uključivali, sa srpske strane Momčilo Krajišnik i Biljana Plavšić, dok je sa naše strane u pregovorima uzeo učešća samo još Alija Izetbegović.

On je uzeo učešće u jednoj veoma važnoj sesiji razgovora, kada je izgledalo da smo već došli relativno blizu nekog sporazuma. Bilo je to 23. jula 1991. godine, nakon Izetbegovićevog povratka iz posjete SAD-u, kada je dao i pozitivnu ocjenu pregovora, podržavši iste i kazavši da mu je poznato da se oni vode uz njegovo znanje i pristanak.

Pregovori su, na kraće vrijeme, bili prekidani zbog toga što su se srpski predstavnici morali, a to je pokojni Nikola Koljević otvoreno kazao, konsultirati sa Slobodanom Miloševićem, jer se, kako je on sâm to formulirao, radilo o pitanjima od najvećeg nacionalnog interesa za sve Srbe. Mi nismo trebali toliko vremena, jer nam je komunikacija sa Izetbegovićem bila lakša, a prekinuta je samo njegovom kratkom posjetom Sjedinjenim Američkim Državama. Upravo po dolasku iz te posjete, Izetbegović je, na Aerodromu Sarajevo, za TV BiH dao izjavu da mu je poznato da se vode tzv. srpsko-muslimanski pregovori, da on to odobrava, te da se nada njihovom uspjehu. Prilikom te posjete, Izetbegović je bio primljen kod tadašnjeg Backerovog pomoćnika Lawrencea Eaglebergera, kao i generala Scowcrofta, predsjednikovog savjetnika za sigurnost.

U vezi s tim, započele su akcije JNA, koje su imale dva osnovna cilja. Prvi je cilj bio da se teritorija Bosne i Hercegovine uključi u intenzivne vojne operacije, koje je JNA tada vodila protiv države Hrvatske. Drugi je cilj bio da se, u uvjetima pretpostavljenog odsustva pravilne i energične reakcije vlade Bosne i Hercegovine na ovu očitu uzurpaciju njene teritorije, iznudi pogoršanje odnosa između Hrvata i muslimana, kao logičnih saveznika u takvoj situaciji, pa su sa naše teritorije vršene različite aktivnosti usmjerene u pravcu destabilizacije tih odnosa. Tako je sam grad Dubrovnik bio napadnut sa teritorije općine Trebinje, izvršen je napad na

selo Ravne, koje se nalazi na teritoriji Bosne i Hercegovine, a naseljeno je bilo Hrvatima, i time načinjena otvorena vojna provokacija i agresija na njenu teritoriju. Najzad, kao zadnja mjera testiranja sposobnosti vlade Bosne i Hercegovine da štiti svoju teritoriju, izvršen je sramni čin predaje od strane bosanskih vlasti uhapšenih branilaca hrvatskog grada Kostajnice, koji su prešli na teritoriju Bosne i Hercegovine kako bi izbjegli da padnu u ruke srpskih separatista u Hrvatskoj, a naše su ih vlasti predale upravo srpskoj vojsci, odnosno JNA, te su svi oni bili zatvoreni u zloglasnom logoru Manjača i vjerojatno pobijeni.

Na sve te otvorene provokacije, naša vlada i sâm Alija Izetbegović ostali su nijemi. Ta šutnja, koja je po svemu očekivana, bila je pretpostavka za nastavak moguće vojne akcije Srba u našoj zemlji. Bosanskohercegovačka vlada je prešutno odobrila da Srbi mogu nastaviti s takvim akcijama, a njihovom okupatorskom ponašanju dodatni potencijal davala je intezivirana kampanja srpskih autonomnih oblasti na području cijele Bosne i Hercegovine: SAO Bosanska Krajina, SAO Stara Hercegovina, SAO Ozren, te SAO Semberija. Spremalo se stvaranje i drugih takvih tvorevina, a sve s ciljem razbijanja zemlje. Bosna i Hercegovina je, na taj način, postala neka vrsta «leopardove kože», prošarana zonama u kojima legitimna vlast nije više imala nikakvog utjecaja.

Pismo Predsjednika Izetbegovića Predsjedniku Tuđmanu

Poštovani gospodine Predsjedniče,

Mojeren sam (a u tom pogledu imam i izvjesne informacije) da će Vam On u bilateralnim razgovorima ponuditi neka parcijalna rješenja, koja bi dijelom bila ostvarena na račun Muslimana i BiH.

Molim Vas da takve ponude odbijete, Vi znate da bi to vodilo kaosu koji neke snage priželjkuju. Prijateljstvo između hrvatskog i muslimanskog naroda može i sada i u budućnosti svima dati više od bilo kakvih neprincipijelnih pogodbi.

Želim Vas uvjeriti u prijateljska osjećanja muslimanskog naroda.

Sar. 24. III. 1991. Sa osobitim poštovanjem
 Vaš
 Alija

Poštovani gospodine Predsjedniče,

Uvjeren sam (a u tom pogledu imam i izvjesne informacije) da će Vam On u bilateralnim razgovorima ponuditi neka parcijalna rješenja, koja bi dijelom bila ostvarena na račun Muslimana i BiH.

Molim Vas da takve ponude odbijete, Vi znate da bi to vodilo kaosu koji neke snage priželjkuju. Prijateljstvo između hrvatskog i muslimanskog naroda može i sada i u budućnosti svima dati više od bilo kakvih neprincipijelnih pogodbi.

Želim Vas uvjeriti u prijateljska osjećanja muslimanskog naroda.

Sa osobitim poštovanjem

Vaš

Alija

Sar. 24. III. 1991.

4. Tajni sastanak u Karađorđevu

Kako bi susret u Karađorđevu postao mitsko mjesto «podjele Bosne» između predsjednika Miloševića i Tuđmana, tvorcima toga mita prvo su morali proglasiti taj susret tajnim sastankom. Jer nije uvjerljivo ako se na javnom sastanku sklapaju tajni dogovori. Lakše je prihvatiti teoriju zavjere ako se na «tajnom sastanku» postigne «tajni dogovor» između dvojice a na račun trećega, tj. Bošnjaka (tada još Muslimana), koji nisu bili nazočni na sastanku.

Postavku da je u Karađorđevu bila riječ o tajnom sastanku prihvatilo je i Haaško tužiteljstvo. Haaški tužitelj Kehoe tumači predsjedniku Suda tijekom ispitivanja akademika Dušana Bilandžića, koji je u slučaju Blaškić svjedočio kao ekspert Suda:

Mr. Kehoe: Gospodine Predsjedniče, uz dužno poštovanje, postoje brojna pitanja – ne brojna, ali vrlo važna pitanja u svezi s tim vrlo važnim tajnim sastankom u Karađorđevu, koje treba postaviti ovome svjedoku.

Izvor: Predmet IT-95-14-A, svjedočenje akademika Dušana Bilandžića 9. 9. 1998., str. 11389-11390.

No haaški tužitelj, gospodin Kehoe, ne samo što je prihvatio teoriju o tajnom sastanku u Karađorđevu, nego ne zna ni točan datum održavanja toga «vrlo važnog tajnog» sastanka, vjerojatno želeći i svojim «neznanjem» potvrditi koliko je taj sastanak bio tajan, budući da mu se ni datum ne zna.

Mr. Kehoe: Sada, doktore, što ste raspravljali tijekom toga (sastanka eksperata – prim. M. T.) je tajni sastanak u Karađorđevu 10. i 11. ožujka 1991. između predsjednika Srbije Miloševića i predsjednika Hrvatske Tuđmana;

Izvor: Predmet Blaškić IT-95-14-A, svjedočenje akademika Dušana Bilandžića 8. 9. 1998., str. 11364.

Za pravne laike bilo koja sudnica jest mjesto na kojemu se trebaju utvrditi činjenice i istina. Zato začuđuje što se ni Haaško tužiteljstvo, kako u optužnicama tako i u svojem obraćanju svjedocima, ni Haaški sud u presudi, nisu potrudili utvrditi tako elementarne činjenice kao što su datum sastanka u Karađorđevu te da taj sastanak nije bio «tajni sastanak», jer su o njemu izvijestile mnoge novinske agencije.

ZAGREB, 25. ožujka (Hina) – Pred predstojeći sastanak šestorice predsjednika republika koji će se održati ovog tjedna, kako je priopćeno, danas su se u graničnom području dviju republika sastali predsjednici Republike Hrvatske i Republike Srbije dr. Franjo Tuđman i Slobodan Milošević.

U višesatnom razgovoru koji se odnosio na ključna pitanja političke i gospodarske krize, te budućih odnosa u Jugoslaviji razmotrena su glavna pitanja sadržaja predstojećeg sastanka predsjednika republika. Usprkos poznatih razlika o temeljnim pitanjima, a koja se tiču interesa republika Hrvatske i Srbije, odnosno hrvatskog ili srpskog naroda, a uzimajući u obzir da su odnosi Hrvatske i Srbije, odnosno hrvatskog i srp-

skog naroda od ključne važnosti za sveukupnost odnosa pa i rješavanja državno-političke krize u SFRJ, razgovor je vođen u nastojanju da se odstrane opcije koje ugrožavaju interese bilo hrvatskog bilo srpskog naroda u cjelini i da se traže trajna rješenja uz poštovanje povijesnih interesa naroda. Zaključeno je:

– da se odredi vrijeme za rješavanje postojećih jugoslaven-skih problema najduže do dva mjeseca, što će biti zajednički predloženo na predstojećem sastanku predsjednika republika,

– te da se u uvjetima produbljenja gospodarske krize razmotre rješenja i prijedlozi po ugledu na prijedlog Privredne komore Jugoslavije o promjenama u radu i sastavu Saveznog izvršnog vijeća u prijelaznom periodu u interesu zaštite zemlje od gospodarskog kolapsa, kaže se na kraju priopćenja sa sastanka predsjednika Republike Hrvatske dr. Franje Tuđmana i predsjednika Republike Srbije Slobodana Miloševića.

Izvor: HINA, Baza EVA, 25. 3. 1991.

LJUBLJANA, 26. ožujka (Hina) – Jedan od motiva za susret Tuđmana i Miloševića vjerojatno je spoznaja obojice da je njihova politika, koja se međusobno isključuje, počela razarati položaj Miloševića, a načinjati i Tuđmanov autoritet, kazano je u današnjem komentaru Radio-Slovenije o jučerašnjem sastanku hrvatskog i srbijanskog predsjednika. ... To više, navodi se, vrijedi za Miloševića «čiji se položaj nakon beogradskih događaja već zaljuljao. A Kninska krajina je najavljenim odcjepljenjem od Hrvatske prilično porušila mnoge Tuđmanove planove o suverenoj i samostalnoj Hrvatskoj».

Među čimbenicima što su utjecali na susret na vrhu možemo ubrojiti i sve raširenije međurepubličke pregovore, djelomice ili samo prividno povlačenje armije iz političkog života, a svakako i načetu funkciju djelovanja i utjecaja Predsjedništva SFRJ komentira susret dvaju predsjednika Radio-Slovenija. ... Milošević i Tuđman će, naime, zajedno predložiti dvomjesečni rok za rješenje jugoslavenske agonije i bili su djelomice složni i u prijedlozima za promjenu rada i sastava SIV-a da bi državu zaštitili od gospodarskog kolapsa», kaže komentator slovenskog Radija. Znači li to da je započelo odbrojanje Anti Markoviću, da iz vlade može ispasti i neki naš predstavnik, pita se u komentaru i dodaje da je «susret svakako postavio mnogo pitanja, na koje ćemo odgovore morati još pričekati...

Izvor: HINA, Baza EVA, 26. 3. 1991.

PARIZ, 27. ožujka (Hina) – Sastanak predsjednika dviju najvećih jugoslavenskih republika, Tuđmana i Miloševića, komentira se u Francuskoj kao dobar znak da je moguć sporazum o preuređenju Jugoslavije. Katolički dnevnik «La Croix» piše da je Jugoslavija «krenula ka konfederativnom modelu», po uzoru na Europsku zajednicu, kao što predlažu Hrvatska i Slovenija.

Predsjednik Srbije Milošević sve dosad se tome «oštro suprotstavljao», ističe taj list. Sada, međutim, «spašava obraz», jer pristaje na konfederativni projekt «sjevernih republika» u

kojem će se veze među republikama ograničiti na privredu, diplomaciju i vojsku. «La Croix» objavljuje i analizu poznatog povjesničara za Srednju Europu Francois Feuilleteauea: sastanak Tuđman–Milošević ocjenjuje se kao «veliki napredak prema preuređenju Jugoslavije», «Milošević je možda shvatio» – kaže Feuilleteau – «da se mora odreći plana o velikoj Srbiji i prihvatiti konfederalni model Jugoslavije da bi spasio svoju vlast». Svi vodeći francuski listovi – «Le Monde», «Le Figaro», «Liberation» – objavljuju kraća ili šira izvješća o «graničnom susretu» predsjednika Hrvatske i Srbije, s poantom da su se dvije najveće republike složile da u dva sljedeća mjeseca riješe «tešku jugoslavensku krizu».

Izvor: HINA, Baza EVA, 27. 3. 1991.

DÜSSELDORF, 27. ožujka (Hina) – Njemački gospodarski list «Handelsblatt», što izlazi u Düsseldorfu, susretu dr. Franje Tuđmana i Slobodana Miloševića dodijelio je posebne prostore. U uokvirenu izvješću na naslovnoj stranici, uz fotografiju dr. Tuđmana, beogradski dopisnik lista Georg von Hubbenet izvješćuje o iznenađujućem susretu dvojice političkih protivnika, ističući, kako bi – prema postignutom sporazumu – najkasnije za dva mjeseca mogle biti okončane formalne ustavne pripreme za konkretne pregovore o budućem ustrojstvu Jugoslavije. Düsseldorfski gospodarski dnevnik navodi, kako su Tuđman i Milošević također uglavili da će buduća jugoslavenska gospodarska politika biti vođena prema zamislima Privredne komore Jugoslavije, a ne prema reformskom planu predsjednika vlade Ante Markovića. «Prema viđenju Privredne komore, prije svega mora biti olabavljena restriktivna monetarna politika beogradske savezne vlade, čime bi bila povećana likvidnost jugoslavenskog gospodarstva», piše «Handelsblatt» i ističe kako nije isključena daljnja devalvacija dinara.

Izvor: HINA, Baza EVA, 27. 3. 1991.

Poanta je u tome da su sve domaće i strane agencije izvjestile o «tajnom sastanku» u Karađorđevu. Uz različite komentare, svi su istaknuli ono što stoji i u francuskim medijima: «Svi vodeći francuski listovi – Le Monde, Le Figaro, Liberation – objavljuju kraća ili šira izvješća o 'pograničnom susretu' predsjednika Hrvatske i Srbije, ističući kako su se dvije najveće republike složile da u dva sljedeća mjeseca riješe 'tešku jugoslavensku krizu'».

Poanta je i u tome da je na prvome sastanku svih predsjednika republika, održanom 28. ožujka 1991., i usvojen zaključak da u roku od dva mjeseca predsjednici republika nađu rješenja za «tešku jugoslavensku krizu». To je prva posljedica sastanka u Karađorđevu, iako se predsjednici poslije šest održanih

sastanaka tijekom dva sljedeća mjeseca nisu uspjeli dogovoriti o rješenju jugoslavenske državne krize.

Činjenica je da sastanak nije bio tajan i da su o njemu izvijestili domaći i strani mediji. Činjenica je i to da se ni Haaško tužiteljstvo ni Haaški sud ne žele suočiti s točnim datumom, priopćenim sadržajem s toga susreta, kao ni s brojnim komentarima u europskim medijima o tome susretu. Oni su se radije priklonili onim interpretacijama i zakulisnim igrama koje su dijelom prethodile samome sastanku. A tijekom godina – kako su prve informacije o sastanku padale u zaborav – gradile su mit o «podjeli Bosne» u Karađorđevu.

Glasina o tome da će se u Karađorđevu govoriti o «podjeli Bosne» plasirana je prije sastanka u Karađorđevu, a ne poslije toga sastanka. Tko ju je prvi plasirao, danas je teško utvrditi. To potvrđuje sljedeća, za javnost vjerojatno nova, činjenica. Dan prije susreta Tuđmana i Miloševića u Karađorđevu, Alija Izetbegović piše predsjedniku Tuđmanu kako zna da će mu Milošević ponuditi «podjelu Bosne»:

«Uvjeren sam (a u tom pogledu imam i izvjesne informacije) da će Vam On u bilateralnim razgovorima ponuditi neka parcijalna rješenja, koja bi dijelom bila ostvarena na račun Muslimana u BiH.

Molim Vas da takve ponude odbijete. Vi znate da bi to vodilo kaosu koji neke snage priželjkuju. Prijateljstvo hrvatskog i muslimanskog naroda može i sada i u budućnosti svima dati više od bilo kakvih neprincipijelnih pogodbi.

Želim Vas uvjeriti u prijateljska osjećanja muslimanskog naroda.

Sa osobitim poštovanjem Vaš Alija

Sar. 24. III. 1991.²⁷»

Sjeme sumnje u sadržaj susreta predsjednika Tuđmana i Miloševića posijano je prije toga sastanka. Koliko je meni poznato, Alija Izetbegović nije nikada javno rekao tko mu je prije Karađorđeva dao «izvjesne informacije» da će «On» ponuditi «neka parcijalna rješenja». Izetbegović nije obznanio kako je došao do svoje opcije «uvjeren sam», ali je javno govorio da mu je prve informacije o «podjeli Bosne» dan poslije Karađorđeva priopćio predsjednik Kiro Gligorov²⁸.

Izetbegović ovo svoje pismo, poslano predsjedniku Tuđmanu dan prije sastanka u Karađorđevu, nije nikada koristio kao argument u priči o «podjeli Bosne». Također, «podjela Bosne» u Karađorđevu nije bilo ni program dogovaranja ni argument osporavanja tijekom susreta šest predsjednika republika,

²⁷ Ovo sam pismo dobio u prosincu 2004. od jednog od savjetnika predsjednika Tuđmana. Uspoređujući rukopis pisma s nekim drugim rukopisima Alije Izetbegovića, vjerujem da je pismo autentično. Oznaka BiH, u desnom gornjem kutu pisma, prepoznatljiv je rukopis dr. F. Tuđmana, koji je imao običaj na taj način označiti dokument da bi se znalo kamo ga treba razvrstati. Vjerujem da se izvorna primka ovog očito faksiranog pisma mora nalaziti i u pismohrani Ureda predsjednika RH.

²⁸ Vidi: A. Izetbegović: «Dvije strane Rubikona», u M. Tuđman (ur.). Bosna i Hercegovina 1990. – 2025. Zagreb: UHIP, 2005., str. 53. Izetbegovićovo pismo, poslano 24. 3. 1991. predsjedniku Tuđmanu, demantira Izetbegovića da je o navodnom sadržaju razgovora saznao dan poslije Karađorđeva, tj. 26. 3. 1991. Osim toga, 26. 3. 1991. Izetbegović je bio u Beču, sudjelujući u radu okruglog stola «Europa», gdje je održao prigodno izlaganje o temi «Prava nacionalnih manjina i politika nacionalnih manjina u sklopu novog europskog poretka». Gligorov nije bio na tome skupu. No, prvi sastanak šest predsjednika republika održan je 28. 3. 1991. u Splitu, pa je najvjerojatnije Gligorov tada mogao reći Izetbegoviću ono što Izetbegović tvrdi da je saznao od Gligorova.

susreta koji su se održali tijekom sljedeća dva mjeseca. Da je postignut dogovor o «podjeli Bosne», susreti svih predsjednika republika, koji jesu bili zajednički prijedlog dogovora u Karađorđevu, ili se ne bi uopće dogodili ili bi imali sasvim drukčiji tijek.

Korijeni mita o «podjeli Bosne» imaju sasvim drugu logiku, o kojoj ćemo govoriti poslije uvida u iskaze onih koji su bili izravni ili posredni sudionici Karađorđeva.

5. «Dogovor o podjeli Bosne Mesićeva je izmišljotina»

Karađorđevo je središnja točka, ishodište svih optužnica protiv hrvatskih generala i dužnosnika o međunarodnom sukobu i «agresiji Hrvatske na Bosnu i Hercegovinu», haaški argument da je postojao «plan o podjeli Bosne i Hercegovine», te da je taj plan «dogovoren u Karađorđevu».

Zato je Haaško tužiteljstvo pozvalo Stjepana Mesića kao svjedoka optužbe u slučaju generala Blaškića – da svjedoči o «dogovoru između predsjednika Tuđmana i Miloševića o podjeli Bosne i Hercegovine»:

Tužitelj Harmon: On će svjedočiti u tome kontekstu i o sastanku Slobodana Miloševića i predsjednika Tuđmana održanom 1991. u Karađorđevu, poslije kojega se skrivena politika predsjednika Tuđmana o podjeli Bosne otpočine primjenjivati.

Izvor: Predmet Blaškić, IT-95-14-A, svjedočenje S. Mesića, 16.–19. 3. 1998.

Stjepan Mesić udovoljio je očekivanjima Haaškoga tužiteljstva. No, on je svoj posao krunskoga svjedoka odradio na način koji može zadovoljiti potrebe žutoga tiska, Tužiteljstva gladna brzog uspjeha i Suda neinformirana o razlozima i događajima vezanim za godine raspada Jugoslavije. Mesić je poluinformacijama i dezinformacijama o Karađorđevu svojim svjedočenjem dao prizvuk istinitosti. Ali svaki put kada je bio suočen s izravnim pitanjima Blaškićevih branitelja, on je odstupio ili relativizirao svoje prethodne tvrdnje. Zato može tvrditi da i nije rekao ono što je rekao, jer o meritumu stvari ništa i nije rekao.

S. Mesić: Tuđman se vratio iz Karađorđeva tog istog dana i rekao nam... će Bosna teško preživjeti, da mi možemo postići granice Banovine.

Tuđman je još rekao kako je Milošević, načinom velikodušne geste – da Hrvatska može uzeti Cazin, Kladašu i Bihać, jer je to bila tzv. Turska Hrvatska i Srbima nije potrebna.

Izvor: Predmet Blaškić IT-95-14-A, svjedočenje S. Mesića 16.–19. 3. 1998.

Pitanje: Dakle, nakon povratka predsjednika Tuđmana sa sastanka u Karađorđevu s predsjednikom Miloševićem, obavijestio vas je da će se Bosna podijeliti – podijeliti između

Hrvatske i Srbije; je li to točno?

S. Mesić: Grubo, iz onog što je rekao, bi se moglo izvesti kako Bosna ne može preživjeti, da ćemo dobiti granice bivše Banovine uz Kladašu i Bihać – Cazin i Bihać. To je bio zaključak kojeg se moglo izvesti iz onog što je rekao. Naravno, ništa nije govorio o činjenici da postoji pisani dokument o tome, ili za pisani ugovor. To se nije spominjalo.

Izvor: Predmet Blaškić, IT-95-14-A, svjedočenje S. Mesića, 16.–19. 3. 1998.

S. Mesić: Rad na kartama počeo je nakon dogovora u Karađorđevu. Smilja Avramov, sveučilišna profesorica i savjetnica Slobodana Miloševića, došla je u Zagreb kao i Hrvoje Šarinić i ostali – naposljetku, to je bila tajna – otišli su u Beograd. Zsigurno su raspravljali o kartama. Angažiralo se stručnjake, sveučilišne profesore, specijaliste u struci, koje su pozivali – želio sam ih susresti, ali nisam sudjelovao u tim razgovorima, jer, naposljetku, to je bilo s dozom povjerenja, ali znam da su ih izrađivali.

Znam da je profesor Lerotić radio na kartama, znam i da je prestao s time, napustio je taj posao. Znam to jer mi je i profesor Bilandžić rekao za to. Sad, jesu li oni mogli to iznositi u javnost, nije mi znano, ali mi je rekao, i kasnije izjavio za medije, «Dok sam izrađivao karte, Tuđmanu sam se sviđao», što možete pročitati i u medijima.

Izvor: Predmet Blaškić, IT-95-14-A, svjedočenje S. Mesića 16.–19. 3. 1998.

Tijekom unakrsnog ispitivanja Stjepan Mesić više nije siguran, on ne zna koja je bila namjera susreta u Karađorđevu. On ne zna što je dogovoreno u Karađorđevu, nego samo «ono što su mu rekli» da je dogovoreno, ali više mu to nije rekao predsjednik Tuđman. «Kakvi su dogovori tamo postignuti, ja to ne znam», tvrdi Mesić. Međutim, on je samo «svjestan posljedica». Kako je došao do toga da su te posljedice posljedice dogovora u Karađorđevu on nije objasnio, kao što nije objasnio Sudu ni kontekst cjelokupnih događanja u svezi s Karađorđevom, a ni svih drugih događaja o kojima je svjedočio:

Pitanje: Točno da je nastojanje predsjednika Tuđmana pri odlasku u Karađorđevo bilo da se izbjegne rat – je bio skrivena namjera za dogovor tog sastanka?

S. Mesić: Ne znam koja je bila namjera. Ne znam ni koja je bila moja namjera kad sam dogovarao sastanak.

Izvor: Predmet Blaškić, IT-95-14-A, svjedočenje S. Mesića 16.–19. 3. 1998.

Pitanje: Rekli ste kako je Hrvatska zajednica Herceg-Bosna bila osnovana na sličan način kao i Republika Srpska, kao posljedica dogovora između Tuđmana i Miloševića u Karađorđevu?

S. Mesić: Ne znam što je točno dogovoreno u Karađorđevu. Sve što znam je ono što su mi rekli o Karađorđevu. Kakvi

su bili dogovori tamo postignuti, ja to ne znam. Samo sam svjestan posljedica.

Izvor: Predmet Blaškić IT-95-14-A, svjedočenje S. Mesića 16.–19. 3. 1998.

Svjedočenje Stjepana Mesića bilo je dostatno za Haaški sud i Sud ga je prihvatio kao vjerodostojno jer se u prvostupanjskoj presudi Sud poziva na to svjedočenje:

105. Uostalom, te su se težnje za podjelom očitovale u povjerljivim razgovorima o podjeli Bosne i Hercegovine koje su Franjo Tuđman i Slobodan Milošević vodili 30. ožujka 1991. [204] u Karađorđevu. Nijedan predstavnik Muslimana nije nazočio tim bilateralnim razgovorima između Srba i Hrvata. [205] Poslije Karađorđeva Franjo Tuđman izrazio je mišljenje da Bosna vrlo teško može opstati i da će se Hrvatska vratiti na granice Banovine i obuhvatati uz to Cazin, Kladušu i Bihać. [206] Održani su tajni preliminarni pregovori na kojima su korištene geografske karte za sklapanje sporazuma sa Srbima o podjeli Bosne. [207] Intervju koji je svjedok obrane Bilandžić, 25. listopada 1996., dao hrvatskom tjedniku Nacional potvrđuje da je poslije pregovora sa Slobodanom Miloševićem «dogovoreno da bi se dvije komisije trebale sastati da razgovaraju o podjeli Bosne i Hercegovine». [208]

Izvor: Predmet Blaškić IT-95-14-A, Presuda, 3. ožujka 2000.

Teorijsko je pitanje je li zadaća tužiteljstva i suda utvrditi činjenice i istinu ili nije? No, u slučaju Haaškoga suda problem postaje složeniji, a odgovornost i Tužiteljstva i Suda je veća. Zašto? Zato što se u različitim haaškim slučajevima javljaju svjedoci koji su mjerodavni i u nekom drugom slučaju. Osim toga, Haaško tužiteljstvo optužuje i mrtve ljude, ljude koji se ne mogu braniti, a pritom neke njihove izjave koristi kao dokazni materijal, a druge ne.

Zato ćemo ovdje navesti izjave i predsjednika Tuđmana i predsjednika Miloševića te nekih haaških svjedoka – izjave koje pobijaju i haaške optužnice i Mesićevo nastojanje da ih potvrdi.

Predsjednik Republike Hrvatske dr. Franjo Tuđman, 16. 7. 1993., u pismu glavnom tajniku UN-a Boutrosu Boutrosu-Galiju, iznosi stajališta Republike Hrvatske i u svezi Bosne i Hercegovine²⁹:

2) vijeće (VONS – prim. M.T.) smatra da su pritisci i prijetnje Hrvatskoj zbog situacije u Bosni i Hercegovini neosnovani iz sljedećih razloga:

a) Hrvatska je prva priznala cjelovitost i suverenost Bosne i Hercegovine te i dalje ostaje kod priznanja Bosne i Hercegovine kao samostalne države.

b) Nije bilo i nema nikakvih dogovora između Hrvatske i Srbije o podjeli Bosne i Hercegovine.

c) Hrvatska je i do sada bila vrlo kooperativna u traženju rješenja sa supredsjedateljima Međunarodne konferencije o bivšoj Jugoslaviji. Hrvatska će podržati svako rješenje koje prihvate sva tri konstitutivna naroda u Bosni i Hercegovini.

d) Hrvatska podržava načelo neovisnosti i teritorijalnog integriteta Bosne i Hercegovine. Smatramo da bi se rat u BiH mogao okončati na temelju sporazuma o uređenju te države kao složene savezne trodjelne države triju konstitutivnih naroda.³⁰

Da «nije bilo i nema nikakvih dogovora između Hrvatske i Srbije o podjeli Bosne i Hercegovine» predsjednik Tuđman doslovno je ponavljao novinarima i u nizu intervjua:

Franjo Tuđman: «Što se tiče ostaloga, ponavljam jednom zauvijek: nikada nije bilo navodnog dogovora o podjeli Bosne između Miloševića i mene».³¹

Slobodan Milošević govorio je to isto i prije završetka rata u Bosni i Hercegovini, i prije nego što je potpisao priznanje Bosne i Hercegovine s Alijom Izetbegovićem 1996. Štoviše, Milošević je još slikovitiji u svom odgovoru o susretu u Karađorđevu: «Sad vam kažem, da smo to ondje odlučili, mogli smo odmah i učiniti»:

Slobodan Milošević: «Tuđman mi je rekao da želi neovisnu Hrvatsku. Ali se jednostavno nismo mogli složiti – on je htio uništiti savezne institucije, a ja nisam mogao na to pristati. Predlagao sam, kao i prije, promjenu Ustava kojom će se dopustiti samoodređenje. Bilo je nagađanja da smo se dogovorili o podjeli Jugoslavije. Sad vam kažem, da smo to ondje odlučili, mogli smo odmah i učiniti».³²

Predsjednici Tuđman i Milošević potpisali su i zajedničku izjavu u Ženevi 17. srpnja 1993. o tome da su «neutemeljene špekulacije o podjeli Bosne i Hercegovine između Hrvatske i Srbije».

Izjava predsjednika Tuđmana i Miloševića, Ženeva, 17. 7. 1993.

ŽENEVA: Predsjednik Republike Hrvatske dr. Franjo

²⁹ Pismo je prosljedeno i: predsjedavajućem Vijeća sigurnosti UN-a Sir Davidu Hannayu, predsjedavajućem Vijeća ministara vanjskih poslova EZ-a Willyu Claesu i supredsjedateljima Konferencije o bivšoj Jugoslaviji lordu Davidu Owenu i Thorvaldu Stoltenbergu. Vidi: M. Tuđman, *Istina o Bosni i Hercegovini*, Dokumenti 1991. – 1995., Zagreb, Slovo M, 2005., str. 407.–409.

³⁰ U nastavku pisma stoji:

e) U Bosni i Hercegovini nema regularnih jedinica Hrvatske vojske, osim u graničnim područjima u skladu s točkom 8. Sporazuma o prijateljstvu i suradnji između Republike Bosne i Hercegovine i Republike Hrvatske, potpisanog 21. srpnja 1992. U HVO su otišli oni pojedinci, pripadnici Hrvatske vojske iz Bosne i Hercegovine, koji su tijekom srpske agresije na Hrvatsku dragovoljno pristupili Hrvatskoj vojsci u obrani Republike Hrvatske, a sada su se vratili zbog obrane svojih stoljetnih obitavališta.

f) Najbolja potvrda ovih naših stajališta jest u već iznesenom prijedlogu Hrvatske, koji sada ponavljamo, da UNPROFOR provede učinkovitu kontrolu granica kako između BiH i Savezne Republike Jugoslavije tako i između Hrvatske i Bosne i Hercegovine, uključujući čitavu granicu, a ne samo granicu uz UNPA.

³¹ F. Tuđman, *Hrvatska riječ svijetu*, Hrvatska sveučilišna naklada, Zagreb, 1999., str. 451.

³² Laura Silber i Allan Little, 1996., str. 124.

Tuđman i predsjednik Republike Srbije Slobodan Milošević, nakon sastanka održanog u organizaciji supredsjedatelja Međunarodne konferencije o bivšoj Jugoslaviji Thorvalda Stoltenberga i lorda Owena, objavili su sljedeću izjavu:

1. Potpuno su neutemeljene špekulacije o podjeli Bosne i Hercegovine između Hrvatske i Srbije.

2. Jedini način za postizanje trajnog mira u Bosni i Hercegovini nalazi se u afirmaciji interesa svih triju konstitutivnih naroda i postizanju suglasnosti o uspostavljanju triju republika u okviru konfederacije.³³

Sve se te izjave prešućuju, kao i da nisu rečene. Kada se nekim njihovim izjavama pridaje važnost, a drugima ne, tada bi to trebalo i obrazložiti. Tužiteljstvo ih nije smjelo prešutjeti, a pogotovo ih obrana nije smjela zanemariti. Predsjednik Tuđman, dobro je poznato, nije bio osoba koja je sklona laganju i odricanju od vlastitih stajališta. Naprotiv, njegova upornost u iznošenju svojih stajališta, i na vlastitu štetu, dobro je poznata. On je mogao biti u krivu, ali neiskren nije bio. U slučaju mita o Karađorđevu mnogo je lakše dokazati da je on proizvod informacijskog rata, nego da je predsjednik Tuđman svojim izjavama o susretu u Karađorđevu prikrivao prave namjere svoje «dvostruke politike» prema Bosni i Hercegovini.

Paradoksalno je da o susretu u Karađorđevu preciznije govore protivnici i Tuđmanove politike i osamostaljivanja Republike Hrvatske. Za predsjednika Predsjedništva SFRJ ne može se reći da je bio sklon predsjedniku Tuđmanu. Imao je negativno mišljenje o njemu. Pa ipak, on daje potpuno oprečno mišljenje o susretu u Karađorđevu od Mesića:

Borisav Jović: «Informacije koje ja imam bitno odudaraju od onoga o čemu se stalno priča. Meni Milošević nije rekao da li su zaista razgovarali o podjeli Bosne, ali ja lično u to ne verujem. On je meni tada uvek govorio, kao i ja njemu, sve o čemu je s drugima razgovarao i prosto ne mogu da verujem da se takav razgovor vodio. On je meni rekao da su razgovarali o tome da li da idemo na promenu predsednika savezne vlade. S obzirom da se ni Hrvatska nije slagala sa Markovićem, i ona je imala neke primedbe i Slovenija je imala neke primedbe i Srbija je imala primedbe, oni su razgovarali o tome da li da se promeni predsednik savezne vlade i dogovorili su se da se to još malo odloži...»

«Za mene bi to bilo ogromno iznenađenje, jer bi takav pristanak Miloševića (na podjelu BiH – nap.a.), u tom trenutku, značio bitno odstupanje od naše celokupne politike. Ja zato u to ne mogu da verujem...»³⁴

Tužiteljstvo Mesićevo svjedočenje o Karađorđevu navodi kao prekretnicu «nakon koje se skrivena politika» počinje primjenjivati. Kada bi bila točna teza Tužiteljstva, onda je to, prema

iskazima svjedoka, bila «skrivena politika» na kvadrat, jer ni najbliži suradnici i Miloševića i Tuđmana o tome nisu znali ništa. (Pragmatično, postavlja se pitanje: Tko je onda radio na realizaciji takve politike, ako ni najbliži suradnici nisu znali za nju?)

Tužiteljstvo i Sud imaju tako pragmatičnih pravnih problema. Borisav Jović kao haaški svjedok potpisao je pod prisegom iskaz koji je u punoj suprotnosti s Mesićevim iskazom, također danim pod prisegom. Štoviše, Jović tvrdi: «Verovao sam da je takav dogovor o podjeli Bosne Mesićeva izmišljotina putem kojom je nameravao da diskredituje Tuđmana s kojim se bio sukobio».

72. Što se tiče sastanka u Karađorđevu, koji je navodno održan krajem marta 1991. i na kome je navodno razgovarano o podjeli Bosne, Milošević mi o tome nikada ništa nije govorio. Verovao sam da je takav dogovor o podjeli Bosne Mesićeva izmišljotina putem kojom je namjeravao da diskredituje Tuđmana s kojim se bio sukobio. Ako bi se ipak pokazalo da je Milošević zaista razgovarao sa Tuđmanom u vezi s podjelom Bosne, to bi samo značilo da je Milošević to skrivao od mene. U tom slučaju moje mišljenje o Miloševiću bilo bi još pogoršano. Ja nisam verovao u mogućnost razgovora o podjeli Bosne zato što to nije bilo u skladu s ciljevima politike srpskog rukovodstva. Bilo je u sukobu sa našim viđenjem načina rešavanja srpskog pitanja u Hrvatskoj i sa našim shvatanjem da treba sačuvati Jugoslaviju. (Razgovor broj 1, drugi deo, str. 6; razgovor broj 3, str. 5-6)

Izvor: Borisav Jović: «Izjava na osnovu pravila 89 (F), Haag, datum svedočenja: 18. novembar 2003.»

Prof. Dr. Smilja Avramov također je bila haaški svjedok u slučaju Milošević. Ona nije svjedočila o Karađorđevu, tj. o sudjelovanju u radu eksperata, ali je o tome vrlo detaljno pisala u knjizi koja je objavljena još 1997. godine. Opet isto pitanje za Haaško tužiteljstvo i Sud: Kako to da kao relevantni napis o radu ekspertnog tima prihvaćaju napis u Nacionalu (kojeg je akademik Bilandžić kao svjedok na Sudu osporio), a irelevantnim drže prikaz rada srpskoga člana ekspertne skupine?

Prof. Dr. Smilja Avramov: Predsednici dveju republika, Tuđman i Milošević, preduzeli su još jedan korak, ali ovoga puta neoficijelne prirode; oformili su dva tima sa ciljem da svestrano razmotre političke, ekonomske, ustavnopravne i međunarodnopravne posledice eventualne dezintegracije Jugoslavije, i kroz tu prizmu potraže rešenje. Verovatno je da je odluka o tome doneta na sastanku dva lidera u Karađorđevu marta 1991., ali o toku i rezultatima tih razgovora grupa nije obavještena³⁵. Nažalost, ni ovaj pokušaj nije uspeo. Jedina tačka u kojoj su se dve strane složile bila je da glavna deter-

³³ Vjesnik, 18. 7. 1993.; M. Tuđman, isto, 2005., str. 413.

³⁴ RFE-RL, Borisav Jović, Interview, 2004., HYPERLINK "http://www.danas.org/svjedoci/html/BorisavJovic.html" http://www.danas.org/svjedoci/html/BorisavJovic.html

³⁵ S hrvatske strane pregovaračku grupu sačinjavali su savetnici predsednika Tuđmana: Josip Šentija i Dušan Bilandžić, i profesor Zagrebačkog univerziteta Zvonko Lerotić i Smiljka Sokol. Srpsku grupu sačinjavali su savetnici predsednika Miloševića: akademik Kosta Mihajlović i Vladan Kutlešić, i profesori Beogradskog univerziteta Ratko Marković i Smilja Avramov. Prvi sastanak je održan u lovačkom dvorcu blizu Osijeka, 10. aprila, drugi na Dedinju 13. aprila, a treći u Zagrebu nedelju dana kasnije. (bilješka u izvorniku – prim. M.T.)

minanta za razgovor mora biti 70 godina zajedničkog života; stavovi o svim ostalim pitanjima bili su veoma udaljeni.

Hrvatska strana je nastupala sa kategoričnim stavom da bilo kakva jugoslovenska opcija nema šanse, i da je za Hrvatsku jedino rešenje izdavanje iz Jugoslavije i stvaranje samostalne države u postojećim republičkim granicama, na bazi odluka AVNOJ-a. Pri tome su naglašavali da je suverena Hrvatska nastala još u toku Narodnooslobodilačkog rata i revolucije, i da tako treba i da ostane. Svi drugi putevi, po njima, vode u građanski rat. Upali su pri tome u jednu protivrečnost, koja se protkiva u rešavanju nastalih problema do današnjeg dana. Gospodin Josip Šentija argumentovano je obrazlagao tezu da bi razbijanje postojećih struktura Jugoslavije bio najupečatljiviji udarac boljševizmu, ali se i pored toga hrvatska strana čvrsto držala tekovine boljševizma, tj. revolucije. Srpska strana pošla je od kontinuiteta države (ne režima), i u tom svetlu postavila problem granica kao otvoreno pitanje, koje bi se moralo rešavati u slučaju dezintegracije zemlje. Drugim rečima, problem dezintegracije stavljen je u međunarodni kontekst, uz naglasak da je sve ono što se događa na prostoru Jugoslavije u dubokoj suprotnosti sa svetskim integracionim tokovima. Za hrvatsku stranu kategorije legaliteta i legitimiteta bile su irelevantne. Po shvatanju prof. Lerotića, ni Prvi ni Drugi svetski rat nisu rešili ni srpsko ni hrvatsko pitanje, te se, po njemu, i pri kraju hladnog rata nalazimo «u istom sosu». Tu konstataciju niko nije osporavao, ali je problem bio u tome da je hrvatska strana srpsko-hrvatske odnose postavljala na jednoj vanistorijskoj i vanpravnoj ravni. Jedina politički relevantna činjenica bila je za njih revolucija. Insistirali su na tezi da je raspadom Istočnog bloka došlo do raspada čitave evropske strukture. Dva ključna problema izbila su na površinu tokom druge opšte diskusije: problem granica i problem državnopravnog kontinuiteta. Kada smo se konačno složili da o ovim problemima otpočnemo sasvim konkretnu diskusiju, na bazi dokumenata i etno karata, hrvatska strana je prekinula pregovore krajem aprila 1991.

Bilo je iskričavih dvoboja kada su se pomenuli genocid nad srpskim narodom i diskriminacija i progon Srba u Hrvatskoj poslednjih meseci, posebno kada je dotaknut otpor srpskog naroda u Krajini protiv secesije, ali je atmosfera stišavana prelaskom na principijelan plan. Bilo je iskakanja iz tematike, npr. kada je gosp. Šentija rekao da bi Hrvatska «žrtvovala» Antu Markovića, pod uslovom da se Srbija odrekne Krajine, što je akademik Mihajlović energično presekao, i odbio da se o tom i sličnim pitanjima diskutuje. Stoji činjenica da se diskusija vodila iza zatvorenih vrata, daleko od javnosti, ali nikakvih tajnih dogovora nije bilo, niti je bilo iščega što bi trebalo skrivati od javnosti. Bila je to samo jedna epizoda u pokušaju iznalaženja rešenja, koja ne bi bila vredna pom-

ena da o tome nisu iskrsele u štampi priče koje sa stvarnošću nemaju nikakve veze».³⁶

I prema svjedočenju dr. Smilje Avramov «nikakvih tajnih dogovora nije bilo, niti je bilo iščega što bi trebalo skrivati od javnosti». Tijekom triju održanih susreta (10. travnja u Osijeku, 13. travnja na Dedinju i 20. travnja 1991. u Zagrebu) očitovale su se dva ključna problema: problem državnog kontinuiteta i pitanje granica. Tu se stalo, jer je hrvatska strana prekinula razgovore: «Dva ključna problema izbila su na površinu tokom druge opšte diskusije: problem granica i problem državnopravnog kontinuiteta. Kada smo se konačno složili da o ovim problemima otpočnemo sasvim konkretnu diskusiju, na bazi dokumenata i etno karata, hrvatska strana je prekinula pregovore krajem aprila 1991».

I akademik Bilandžić tijekom svjedočenja u slučaju Blaškić ponovio je, i ponavljao je, sadržaj razgovora ekspertnih skupina, sadržaj koji se u odnosu na prikaz dr. S. Avramov razlikuje po argumentaciji što ih je hrvatska strana zagovarala, ali ne ostavlja sumnju glede predmeta tih susreta i razgovora. Iako je, kao povjesničar, bio svjedok ekspert koji je trebao rastumačiti nastanak i značenje Banovine u Jugoslaviji, i tužitelja i suce više je zanimala osobna uloga akademika Bilandžića u hrvatsko-srpskim pregovorima poslije Karađorđeva:

D. Bilandžić: Ti razgovori između takozvanih delegacija, bile su to takozvane ekspertne grupe, pretvorili su se u oštri dijalog ili konfrontaciju tako da je glavna točka bila jesu ili Hrvatska ili Srbija ili obje ili jedna od njih suglasne oko nepovredivosti rezultata Drugog svjetskog rata. To je bio srž razgovora. Srpska strana nikada nije jasno i nedvojbeno rekla da će poštivati granice postojećih republika, jer da su to učinili, do rata ne bi došlo.

Pitanje: Dobro, doktore, sudjelovali ste na sastanku, ispričavam se za krivi izgovor imena tog grada, oprostite Tikves, T-I-K-V-E-S, koji je pored Osijeka, oko 10. travnja 1991., kao član hrvatske delegacije da raspravite mape i odredite koji će dio pripasti Srbiji, a koji će dio pripasti Hrvatskoj; je li to tačno?

D. Bilandžić: Ne, to nije tačno. Tačno je da se sastanak održao. Ponavljam da se 95 posto razgovora vodio oko priznavanja ustava iz 1974, i granica formiranih kao rezultat Drugog svjetskog rata, a što se tiče mapa i nekih konkretnih podjela, to nije postojalo. Postojale su samo etničke mape, što je normalno da se o tome raspravlja, ali ponavljam, nije bilo drugih dokumenata, koliko ja znam. Mi nismo uopće raspravljali o podjeli u smislu crtanja granica između Srbije i Hrvatske u Bosni i Hercegovini jer ja i moji kolege nismo uopće vjerovali, a to je bilo prije rata, mi nismo vjerovali u realnost takve politike, i smatrali smo da u to uopće ne trebamo ulaziti.

³⁶ Smilja Avramov, *Postherojski rat Zapada protiv Jugoslavije*, Veternik, LDI, 1997., str. 140-141.

³⁷ Srđan Radulović, 1996., str. 31., prema intervjuu danom beogradskom tjedniku *Nin* od 18. prosinca 1992., Milorad Tomanić, 2001., str. 93

Izvor: Predmet Blaškić IT-95-14-A, svjedočenje akademika Dušana Bilandžića 8. 9. 1998., str. 11234.-11235.

Još jedan haaški svjedok, i to svjedok pokajnik, ali i haaški uznik, Milan Babić, dao je svoju verziju susreta u Karadžorđevu, objavljenu u NIN-u već 1992., a publiciranu 1996. godine. Milan Babić prepričao je svoju verziju razgovora s Miloševićem koji je vođen neposredno poslije susreta u Karadžorđevu:

«Najozbiljniji dokaz da se odstupa od teze ‘svi Srbi u jednoj državi’, već marta 1991. je sadržaj dogovora između predsjednika Srbije i Tuđmana u Karadžorđevu. Milošević mi je tada, pokazujući na mapi, koje dijelove Krajine će prepustiti Hrvatskoj, rekao da će zauzvrat Tuđman njemu pomoći u eliminaciji Ante Markovića. Nedugo zatim, saznao sam i to da mu je Milošević obećao da neće dirati u putni pravac Zagreb–Knin–Split. Ove političke dogovore trebalo je da naučno utemelje članovi tzv. ekspertske grupe».³⁷

Čak i ova kninska verzija sastanka u Karadžorđevu ne govori o mapama koje su dijelile Bosnu i Hercegovinu, nego o političkim dogovorima vezanim za ulogu i poziciju predsjednika savezne Vlade.

Miroslav Tuđman: Vrijeme krivokletnika
Zagreb, lipanj 2006.

Predsjednik, George Bush

White House

Washington, DC 2 0500

24. siječnja 1991.

Poštovani gospodine Predsjedniče,

U potpunosti razumijemo i svjesni smo Vaše zabrinutosti oko krize u Zaljevu. Ipak, kao što ste već upoznati, situacija u republikama: Sloveniji, Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini se nažalost razvija na sličan način kao što su se odvijali događaji na Kosovu. Momentalno se nalazimo u ozbiljnom stanju pripravnosti.

Krajnji je čas da Jugoslavenska armija zaustavi svoj već poznati scenario «prijetnji, povlačenja, prijetnji», – pokretima tenkova, aviona i vojnih jedinica. Također skrećemo pozornost na premještanje hrvatskih vojnika – rezervista izvan Hrvatske. Sve to ozbiljno destabilizira demokratske vlade spomenutih republika i sprječava da se usmjerimo na vitalne probleme koji bi nam pomogli da učvrstimo slobodno i demokratsko društvo i gospodarstvo otvorenog slobodnog tržišta.

Gospodine Predsjedniče, put u stabilnost ima samo jedan smjer, a to je uspjeh demokratskog društva. Slovenija, Hrvatska, Bosna i Hercegovina te Makedonija, izabrale su demokratske vlade. Izbor marksističkog komunista Slobodana Miloševića ne može se usporediti s izabranim demokratskim vladama na sjeveru.

Katastrofu u Jugoslaviji može spriječiti izričita poruka Sjedinjenih Američkih Država da one podržavaju većinu, misleći na novouspostavljene demokratske republike, pozivajući na mirno rješenje radi osiguranja buduće stabilnosti i na poštivanje unutarnjih granica i na suradnju među spomenutim nacionalnim državama.

Jugoslavija nije Sovjetski Savez; Srbija nije Rusija; a Jugoslavenska armija nije Sovjetska armija.

Neoprostiva bi pogreška bila ako bi došlo do toga da se ponovno nametne komunistička strahovlada nad većinom u Jugoslaviji koja je na slobodnim izborima uspostavila svoju demokratsku vlast. To nebi bilo u interesu jugoslavenskih naroda niti Sjedinjenih Američkih Država. A to je moguće izbjeći odlučnim stajalištem Sjedinjenih Američkih Država.

Ako se sa spomenutim zastrašivanjem odmah ne prekine, to će imati dugotrajne i pogubne posljedice. Stoga očekujemo potporu Sjedinjenih Američkih Država.

Sa štovanjem,

Dr. Franjo Tuđman,
Predsjednik

Co. Senator Dole

ZAGREB. 11. 12. – Predstojnik Ureda Predsjednika Republike Hrvatske dr. Jure Radić i Predsjednikov savjetnik za vanjsku politiku dr. Željko Matić danas su, u Predsjedničkim dvorima, skupini ambasadora i otpravnika poslova akreditiranih u Hrvatskoj, s doajenom diplomatskog zbora Giulio Einaudijem na čelu, uručili pismo koje je predsjednik Republike dr. Franjo Tuđman uputio Chinmayi Rajaninathu Gharekhanu, predsjedniku Vijeća sigurnosti Ujedinjenih naroda, glede angažmana mirovnih snaga UN-a u Hrvatskoj. Pismo predsjednika Tuđmana prenosimo u cijelosti:

«Štovani gospodine predsjedniče,

Situacija u Republici Hrvatskoj sili me da Vam uputim ovo pismo u kojem Vam želim skrenuti pozornost na niz gorućih problema koji teško opterećuju ne samo Hrvatsku, nego i međunarodnu zajednicu koja je preuzela na sebe zadaću da aktivno sudjeluje u uspostavljanju i održavanju mira na području bivše Jugoslavije. Već na početku moram sa žaljenjem ustanoviti da zajednički naponi Ujedinjenih naroda i Europske zajednice nisu do sada dali očekivane rezultate. Naprotiv, nakon početnih pozitivnih koraka daljnji je napredak bio osujećen od ekstremnih elemenata srpske narodnosti u UNPA, koji su pri tome imali poticaj i odlučujuću političku i materijalnu pomoć srpske (jugoslavenske) vlasti u Beogradu.

Suprotno svim očekivanjima i nadama koje smo gajili, agresija na Hrvatsku nastavlja se i nakon međunarodnog priznanja njezine neovisnosti i samobitnosti, i usprkos angažiranju UNPROFOR-a, zadaća kojeg je bila osigurati prekid oružanih borbi, nadgledati povlačenje Jugoslavenske armije, provesti razoružanje srpskih paravojnih neregularnih skupina u UNPA, omogućiti povratak prognanika i izbjeglica radi postupnog ponovnog uvođenja u ta područja i u tzv. «ružičaste zone» pravnog poretka i vlasti Republike Hrvatske. Ekstremni srpski elementi su, dobivajući poticaje i neprestanu političku i materijalnu potporu vlasti u Beogradu i Jugoslavenske vojske, svojim postupcima gotovo u cijelosti onemogućili provedbu Vanceovog plana. Jugoslavenska vojska i dalje pomaže pobunjenike ljudstvom, ratnom tehnikom i opremom, uključujući i borbene helikoptere. U tri sektora UNPA (Istok, Sjever i Jug) i dalje vlada brutalni terorizam i svakodnevno se još uvijek događaju ubojstva, paljenje i uništavanje kuća, rušenje crkava, i ubijanje stoke i ostalih domaćih životinja. U oružanim razbojstvima poglavito strada nemoćno starije pučanstvo koje je ostalo na tim područjima. Tako je od dolaska UNPROFOR-a na ta područja ubijeno više od 600 hrvatskih građana. Čak se neki pripadnici tzv. «lokalne policije» zgražaju nad divljanjem srpskih «specijalnih milicija» koje je usmjereno i protiv «umjerenih» Srba u tim krajevima. U posljednje se vrijeme pokušava i u sektoru Zapad pokvariti skromne rezultate koji su do sada postignuti, i to tako što srpski ekstremisti iz Knina i iz Bosne i Hercegovine posjećuju to područje i javno

govore da će uspostaviti stanje okrutnog bezvlađa, jednako onom u ostalim sektorima UNPA.

Potpuno je jasno da odgovornost za neprovođenje mirovnog plana nedvojbeno leži na «vlastima u Kninu» koje su zloupotrijebile povjerenje koje je dano «lokalnim vlastima» za provedbu dijela tog plana, i koje su nasuprot tome stvorile ili održale okolnosti koje omogućavaju bezvlađe i nered. One su time perfidno iskoristile prisutnost UNPROFOR-a i prestanak oružanih sukoba na tom području za ostvarivanje svojih pretenzija na «suverenost i državnost», odbijajući povući i razoružati svoje neregularne postrojbe prema odluci iz Rezolucije 762 (1992.) i nastojeći učvrstiti uzurpirano stanje.

Sve to potvrđuje izvješće Glavnog tajnika Ujedinjenih naroda Boutrosa Boutrosa Ghalija upućeno Vijeću sigurnosti 24. studenog 1992. godine (S 24848). O nepoštivanju ljudskih prava i zločinima koji se svakodnevno događaju svjedoče izvještaji Specijalnog izvjestitelja i drugih predstavnika Ujedinjenih naroda na osnovi kojih je Treći komitet Opće skupštine Ujedinjenih naroda donio Rezoluciju od 3. prosinca 1992. godine (A/C.4/47/L.79/Rev.1). Zbog toga raste zabrinutost međunarodne zajednice i svjetskog javnog mnijenja o čemu svjedoče, osim ostaloga, i Zajednička izjava ministara vanjskih poslova zemalja balkanske regije s Konferencije u Istanbulu, krajem prošlog mjeseca, i Rezolucija Šestog izvanrednog zasjedanja Islamske konferencije, početkom ovog mjeseca.

S obzirom na to da je Vanceov plan izvršen samo u svom prvom početnom dijelu, tj. da su se snage Jugoslavenske vojske povukle s područja Republike Hrvatske, dok je sve drugo ostalo neizvršeno, smatram svojom dužnošću, gospodine predsjedniče, izraziti Vam svoje uvjerenje, koje uostalom dijeli svakim danom sve veći broj svjetskih čimbenika, da su za rješenje postojeće krize potrebni energičniji koraci i međunarodne zajednice od dosadašnjih, i to prvenstveno Vijeća sigurnosti Ujedinjenih naroda.

Dopustite mi da stoga predložim Vijeću sigurnosti da učini ono što jedino može zaustaviti suludu agresiju kojoj je cilj osvajanje etnički «očišćenih» tuđih teritorija. To su djelotvorni koraci slični onima koji su poduzeti u slučaju napada na Kuvajt i u sadašnjoj situaciji u Somaliji. Stoga predlažem da Ujedinjeni narodi poduzmu, radi okončanja rata i stvaranja preduvjeta za trajni mir na ovom području, sljedeće:

1. da UNPROFOR-u daju ovlaštenje da svoju zadaću u okviru Vanceovog plana ostvare po potrebi i upotrebom sile;
2. da UNPROFOR, prema Rezoluciji Vijeća sigurnosti 769 (1992.) hitno uvede strogi režim kontrole međunarodnih granica Republike Hrvatske prema Srbiji i Bosni i Hercegovini radi sprečavanja nekontroliranog prometa robe i kretanja ljudi, a posebno prijelaza oružanih postrojbi ili dopreme oružja i ratne opreme;
3. da UNPROFOR provede razoružanje svih srpskih para-

militarnih postrojba u UNPA i tzv. «ružičastim zonama» do 31. prosinca 1992. godine;

4. da se omogući povratak prognanika u tzv. «ružičaste zone» do 31. pros. 1993. godine;

5. da se omogući otvaranje prometa autocestom i željeznicom na pravcu Zagreb–Slavonski Brod–Lipovac, koji je sastavni dio puta iz Europe prema jugoistoku Europe (Beograd–Skopje–Atena–Istanbul), da bi se time uklonila postojeća blokada cjelokupnoga gospodarskog života na tom području, i to do 31. prosinca 1992. godine;

6. da se do 31. prosinca 1992. godine omogući hrvatskim vlastima postavljanje privremenog pontonskog mosta na tjesnacu Masleničko ždrilo, kao i početak izgradnje novog mosta, da bi se mogao dovršiti prije otvaranja turističke sezone u 1994. godini;

7. da se do 31. prosinca 1992. godine omogući hrvatskim vlastima uporaba međunarodnih aerodroma Zemunik (kod Zadra) i Klisa (kod Osijeka);

8. da se što hitnije omogući hrvatskim vlastima da, uz pomoć UNPROFOR-a, razminiraju branu Peruća čime bi se omogućio normalan rad hidrocentrale i otklonio strah i neizvjesnost stanovništva, koje se nalazi nizvodno od brane, od moguće katastrofe;

9. da se omogući popravak dalekovoda u UNPA Sjever i Jug i time omogući uspostavljanje cjelovita sustava prijenosa električne energije Hrvatske elektroprivrede, što je veoma važno za opskrbu strujom cijele Hrvatske, a pogotovo južne Dalmacije kao i UNPA sektora Sjever i Jug;

10. da se omogući otvaranje željezničkog i cestovnog pravca Split–Knin–Karlovac–Zagreb i dalje prema Europi, do veljače 1993. godine;

11. da se u UNPA omogući, pod nadzorom promatrača UN i Europske zajednice, provedba izbora za Županijski dom Sabora Republike Hrvatske i za tijela lokalne samouprave u općinama i kotarevima, što također traži Srpska narodna stranka i većina srpskog pučanstva u UNPA koje se suprotstavlja ekstremističkoj politici i nametnutih «vođa» koji su uklonili izabrana legalna predstavništva;

12. da se, u cilju normalizacije života u UNPA, hitno spriječi nastavak srpskog ekstremističkog otpora provedbi Vanceova plana, koji ima političku i materijalnu potporu srpskih vlasti iz Beograda (i Bosne i Hercegovine); to je preduvjet za uspostavu funkcioniranja upravnih, socijalnih i zdravstvenih službi (PTT, banke i dr.) Republike Hrvatske na tim područjima, dopreme potrepštine za život, dolazak liječnika i zdravstvenih ekipa, te dušobrižnika svih vjerozakona radi pomoći stanovništvu koje je izloženo teroru srpskih ekstremista i paravojnih postrojbi.

Republika Hrvatska se sa svoje strane obvezuje da će pružiti bezrezervnu podršku i pomoć za provedbu Vanceova plana i

gore spomenutih zahtjeva. Ona će bezuvjetno štiti ljudska prava i prava etničkih zajednica u UNPA na temelju svog Ustava, Ustavnog zakona o ljudskim pravima i pravima etničkih manjina i svih ostalih zakona u svom pravnom sustavu, uključivši i Zakon o aboliciji.

Republika Hrvatska podupire nastojanja Ujedinjenih naroda kojima se ustanovljuje ad hoc međunarodni sud za suđenje ratnih zločina i istraživanje slučajeva izvršenja krivičnih djela protiv međunarodnog humanitarnog prava putem Komisije Ujedinjenih naroda za ratne zločine, na temelju Rezolucije Vijeća sigurnosti 771 (1992.) i 780 (1992.).

Na kraju Vas želim uvjeriti, gospodine predsjedniče, da su svi naponi hrvatskih vlasti upravljani na stvaranje preduvjeta za okončanje krize i prestanak krvoprolića na tlu bivše Jugoslavije i za uspostavljanje trajnog mira na ovom dijelu Europe.

Primite, gospodine predsjedniče, izraze mog osobitog štovanja», stoji u pismu predsjednika Republike Hrvatske dr. Franje Tuđmana predsjedniku Vijeća sigurnosti UN.

3.7. Hercegovački narod stao na put tenkovima JNA – Polog maja 1991. Godine

Maja 1991. godine, glavnina oklopno-mehaniziranih jedinica 10. motorizirane brigade JNA otpočela je pokret od mirnodopske lokacije u Mostaru – Sjeverni logor, preko Balinovca i Širokog Brijega, s ciljem da se raspoređi u širem rejonu Kupreške visoravni. Ova aktivnost se odvijala po strateškom planu mobiliziranja i pregrupisavanja udarnih jedinica JNA za oružanu agresiju na R Hrvatsku, a kasnije i na R BiH. Pokret ove brigade je bio u funkciji zaštite četničke paravojske na teritoriji R Hrvatske, posebno u regiji Knin – Zadar – Split, kao i na jugu Bosanske krajine, od Bugojna, Jajca, Ključa i Bosanskog Petrovca. Logorujući i izvođeci obuku na Kupreškoj visoravni, ova brigada je mogla lahko ispoljiti borbena djestva u svakom od pravaca gdje je to trebalo radi podrške četničkim paravojnim jedinicama koje su tada harale po R Hrvatskoj.

Dok je narod stajao na putu ispred tenkova, vrhovi HDZ iz Zagreba, Sarajeva i Mostara insistirali su da se narod ukloni i da kolona prođe. Cijela situacija je rezultirala maksimalnom unutarnjom homogenizacijom i Hrvata i Srba. Jedino su se dijelili Bošnjaci na one koji podržavaju hrvatski narod i na one koji podržavaju JNA.

1.3. Četničko divljanje u Banja Luci

Usljedila je odluka Generalštaba JNA da 21. septembra 1991. godine, svih tridesetak polaznika Ratne škole budu raspoređeni u jedinice, koje su izvodile borbena djestva na vukovarskom i drugim ratištima, na teritoriji Hrvatske. Sa još oko desetak polaznika Ratne škole, raspoređen sam u Komandu operativne grupe sa komandnim mjestom u Hrvatskoj na Šamaricama (Petrova Gora), blizu Siska, Petrinje i Gline.

Niko osim Sefera nije imao nikakvog uticaja na Midu Aljića, koji je prilikom preuzimanja ljudstva iz bataljona Vojne policije, vršio veoma lošu trijažu. Udaljio je sve koji nisu Bošnjaci, čak i Bošnjake iz mješovitih brakova. Da apsurd bude veći, kad je Sefer u toku rata formirao političku partiju i otpočeo organiziranu propagandnu kampanju protiv Izetbegovića, Delića i mene, optuživao nas je da smo mi krivi što su u Armiji R BiH, uglavnom, Bošnjaci i što smo, navodno otjerali Srbe i Hrvate iz naših redova.

***

4.8. Sefer zaštitio kriminalne grupe u Sarajevu

***

Operativna situacija: «Od početka rata u BiH, u Sarajevu je eksalirala kriminalna djelatnost pojedinaca i grupa.

Sasvim je realan zaključak da u Sarajevu nema objekta koji nije manje ili više opljačkan i da nema građanina koji nije manje ili više oštećen ovakvim djelovanjem kriminalaca.

***

Iskoristio sam priliku da predsjedniku Izetbegoviću ukažem da su odnosi između njega i Sefera jedno od najkrupnijih i najosjetljivijih pitanja kojem treba pokloniti pažnju. Izrazio sam potrebu da predsjednik preispita Seferovu lojalnost prema sebi, jer imam argumente za sumnju da u tom pogledu ima problema. Predsjednik me priupitao, na šta mislim. Ja sam nastavio, govoreći da sam u posljednjih dva do tri mjeseca, nekoliko puta bio prisutan kada je Sefer, prilikom pojave Izetbegovića na TV ekranu, njegove riječi komentarisao: «Eto budale. Neznam šta da radim sa ovim matorim. Ja mu govorim jedno, a on radi drugo» i slično.

***

8.2. Spasonosan dolazak Delića na čelo armije R BiH

***

Konjicija je kratko, u nekoliko rečenica, upoznao prisutne o odluci Predsjedništva, odnosno, o imenovanju Delića za komandanta Štaba Vrhovne komande, te da je u vezi s tom odlukom, Predsjedništvo imenovalo i Komisiju za primopredaju dužnosti između Delića i Sefera.

Zatim je opširno govorio Sefer. Djelovao je nervozno i ogorčeno. Rekao je da je odluka Predsjedništva o imenovanju Delića za komandanta Štaba Vrhovne komande velika podvala i izdaja. Isticao je da je odluka Predsjedništva skandalozna i da je ista donesena po mjeri četničke politike iz Beograda i Pala, da on lično nije ugrožen tom odlukom, ali da odluka Predsjedništva ugrožava BiH. Isticao je da je odluka Predsjedništva odraz njegovog sukoba sa predsjednikom Izetbegovićem u pogledu koncepta odbrane BiH, te da predsjednik Izetbegović uništava njegov, jedino opravdan koncept odbrane BiH. Objašnjavajući da je imenovanjem Delića na funkciju komandanta Štaba Vrhovne komande, pobijedila četnička linija u Predsjedništvu R BiH, isticao je da u tome ključnu ulogu imam ja pri čemu me grubo vrijeđao i činio najodgovornijim za poraz takozvanog njegovog koncepta odbrane BiH. Za Delića je govorio da nema ni zasluga ni sposobnosti potrebnih za funkciju komandanta, te da je imenovanjem Delića, Predsjedništvo ignoriralo pokazane rezultate i sposobnosti pojedinaca u dotadašnjoj borbi protiv agresora. Rekao je da sam ja, obarajući njegov koncept odbrane, pripremio skandaloznu odluku Predsjedništva, te da je Predsjedništvo krenulo putem izdaje, jer nije poštovalo Štab Vrhovne komande. Naglašavao je da Predsjedništvo ne može donositi važne odluke bez saglasnosti Štaba Vrhovne komande, što je djelovalo kao sugestija prisutnim članovima Štaba Vrhovne komande da se izjasne protiv odluke Predsjedništva. Sve u svemu, diskusija Sefera je pokazala njegovu ogorčenost i mržnju prema Izetbegoviću, Deliću i meni. Vrijeme će pokazati da smo dobili velikog i doživotnog neprijatelja.

***

8.4. Seferove manipulacije “Sandžaklijama”

***

Sefer je težio da uspostavi posebne relacije sa «Sandžaklijama». Na njih je računao kao na poseban element lične zaštite, ako mu bude ugrožena funkcionerska pozicija. Htio je da od «Sandžaklija» napravi posebnu snagu koju bi koristio za pritisak na one koji mu ugrožavaju funkcionersku poziciju. To su, u bezbjednosnom smislu, opasne podjele.

U okruženom Sarajevu, Sefer nije volio izlaziti iz svoje kancelarije. Rijetko je obilazio komande jedinica koje su branile Sarajevo. Dugo nije ni pomišljao izlaziti izvan okruženog Sarajeva. Sjedio je u kancelariji i po cijeli dan primao razne osobe od kojih mnogi nisu imali nikakvog značaja za posao koga obavlja. U mnogim njegovim razgovorima su dominirale teme koje su izvan konteksta ratne situacije ili su prema nivou daleko ispod njegove uloge kao načelnika Štaba Vrhovne komande.

Seferove procjene o ratnoj, vojnoj i političkoj situaciji su bile veoma plitke, pa čak i veoma štetne. Cijenio je da je međunarodna zajednica svojim vojnim prisustvom u obliku snaga UNPROFOR štetna i da bi međunarodne vojne snage trebale otići iz BiH, jer bi kako je isticao, bez njih Bošnjaci brzo postigli dogovor sa Srbima i Hrvatima, te da bi za mir bio nužan odlazak UNPROFOR iz BiH. To isto su željeli Milošević, Karadžić i Mladić.

Prilično su bile čudne njegove ocjene da je međunarodna zajednica svojim vojnim prisustvom u BiH jedina prepreka za mir koji bi se postigao sporazumom Bošnjaka sa Srbima i Hrvatima. Seferove ocjene o mogućnostima Armije R BiH i o njenoj superiornosti nad agresorskim snagama u BiH su bile izrazito proizvoljne. Kao takve, mogle su biti izraz slabog poznavanja situacije na ratištu, kako u pogledu stanja u redovima odbrambenih snaga tako i na agresorskoj strani. Želio se predstaviti kao da je munjevitom brzinom izgradio Armiju R BiH i da je ona već sredinom 1992. godine bila moćna za izvođenje širih ofanzivnih operacija, čemu su smetnja međunarodne vojne snage, odnosno, UNPROFOR-a. U tom pogledu je zavaravao političko vodstvo, koje se odgovorno ponašalo i nije nasjedalo Seferovim lažnim izvještajima.

Sefer nije, kako je trebao, izvršavao vojne zadatke, ali se veoma štetno miješao u odgovornost političara. Odlučivanje o ratu i miru je nadležnost političara, a vojnici su instrument politike. Sefer je isticao tezu da treba «osloboditi» BiH, što je podrazumijevalo da se po svaku cijenu nastavi rat kako bi jedinice Armije R BiH potisnule agresorske snage i sa istoka i sa zapada...

Sefer je napisao i često govorio da je u vrijeme obavljanja najviše vojne dužnosti, kad mu je Izetbegović bio nadređen, bio u «nesporazumima» s njime. Upravo priča o «nespora-

zumima» sa Izetbegovićem, pokazuje Seferovo nakaradno ponašanje, kao da je on Izetbegoviću povjerio političke poslove, a ne, da je Izetbegović njemu povjerio vojne poslove. On nije imao nikakvog osnova za «nesporazume» sa Izetbegovićem na političkom planu. Ako je vidio da je Izetbegović izdajnik BiH i bošnjačkog naroda, kao što je tvrdio, trebao je dati ostavku, istu obrazložiti, a zatim se izvan vojnog ambijenta boriti protiv Izetbegovića. On to nije učinio. Za Izetbegovića je napisao i govorio da je «grobar» BiH. Mogao je trpiti Izetbegovića kao «grobara» BiH, dok je bio na funkciji, ali mu se pojavio apetit da u tom pogledu javnost opterećuje, tek nakon što je izgubio čelnu funkciju u Armiji R BiH.

***

Svugdje i na svakom koraku, Sefer je kritizirao Izetbegovića. Za sve političare, pa i za predsjednika Izetbegovića je govorio da su podrumaši, da ne razumijevaju uslove borbe i da ga kočice u postizanju većih rezultata u borbi. Više puta tokom 1992. i u prvoj polovini 1993. godine, dok je Sefer obavljao funkciju načelnika ŠVK, bio sam u njegovom kabinetu, kada smo zajedno pratili TV program. TV je često prenosila izjave predsjednika Izetbegovića. Saslušavši šta predsjednik kaže, Sefer je grubo, uz očitu mržnju komentarisao: «Eto matorog, budale... Pa sad sam s njim bio i govorio mu drugačije, a on opet govori gluposti...»

***

8.9. Sefer je podsticao sukobe u Sarajevu i tako upropaštavao Cacu, Čelu...

***

Sefer je tokom 1993. godine, sistematski djelovao na produbljanju nepovjerenja između komandanta naprijed navedenih brigada i policije MUP-a. On je Delaliću – Čeli, Topaloviću – Caci i Aljiću svakodnevno govorio da «uskoro», «u toku dana» ili «u toku noći» slijede napadi policije MUP-a na komande njihovih brigada i da su funkcioneri MUP-a planirali njihovo hapšenje. Prilikom takvih upozorenja, Sefer im je govorio da se pripreme, da se suprotstave, da prihvate sukob i da «pucaju u meso», što je, inače, bio stil njegovog primitivnog, ali veoma opasnog načina komuniciranja sa ljudima koji su već nasjeli njegovim trikovima. Sefer je praktikovao, da u kasnim noćnim satima budi navedene komandante, kako bi im saopćio da dignu na uzbunu svoje ljudstvo, jer slijedi napad MUP-a na njih. Na osnovu takvih dojava od strane Sefera, komandanti Delalić, Topalović i Aljić su naređivali svojim jedinicama da blokiraju prilaze svojim lokacijama. U jednoj od situacija, nakon što ih je probudio i nakon što su oni blokirali prilaze lokacijama svog rasporeda, Sefer je navedenim komandantima saopćio da su policija MUP-a i vojna policija u zajedničkoj akciji s ciljem da Delalić, Topalović i Aljić budu likvidirani i na taj način skinuti sa svojih komandantskih

funkcija. Sefer je zahtijevao da se 9. brigada, 10. brigada i «Delte» što prije pripreme za borbu sa policijom MUP-a i Vojnom policijom, da u borbi djeluju zajedno i da im, ako budu zajednički pružali otpor, MUP i vojna policija ne mogu ništa.*

8.10.

Odgovor na Seferovu propagandu da smo tjerali srbe i hrvate iz armije R BiH

Četnici su u svojoj propagandi isticali da ih Bošnjaci progone iz Sarajeva. U takvu propagandu se uključio i Sefer. S obzirom da je ispoljavao ambicije da bude glavni politički i vojni lider Bošnjaka, gubi na značaju pitanje da li je on bio svjestan toga ili ne. Kad je formirao svoju političku partiju, u želji da kompromitira kadrove u Armiji R BiH, on je putem medija veoma često govorio da smo Delić i ja krivi zbog toga što u Armiji R BiH nema Srba i Hrvata, jer smo, navodno, nas dvojica provodili islamsku ideologizaciju vojske, čime smo, praktično, otjerali Srbe i Hrvate iz redova Armije R BiH.

8.11.

Moje pismo komandantu Caci i hapšenje pripadnika 10. Brigade

***

Predsjednik Izetbegović je pozitivno ocijenio moju upornost koju sam ispoljio, tako što sam se Caci obratio pismom, kojim sam ga korektno molio da mijenja svoje ponašanje.¹⁴⁶ Iako je u razgovorima sa Cacom insistirao da se prekine sa praksom zlostavljanja ljudi, maltretiranjem i odvođenjem na kopanje rovova, predsjednik Izetbegović je 01. 07. 1993.

godine, također, poslao Caci pismo.¹⁴⁷

Krajem juna dobivali smo podatke o načinu na koji Caco rješava problem nedostatka benzina i nafte. On i njegovi ljudi su telefonom pozivali građane u Sarajevu i naređivali im da se snađu kako znaju, te u određeno vrijeme i na određeno mjesto donesu po kantu benzina ili nafte. To su činili uz prijetnju, ako ne donesu da će ih odvesti na kopanje rovova. Mnoge prijetnje su realizirali. Osjećao sam se odgovornim da suzbijem ovakvu praksu. Pripremio sam ljude iz kriminalističke službe Vojne policije koja je već bila dobro izgrađena. Oni su stupili u kontakt sa građanima kojima je već upućena takva prijetnja. Dali su im garancije za sigurnost. Sugerirali su im da ne ispunjavaju Cacin zahtjev, odnosno, da ne traže i da ne odnose benzin i naftu, kako se to od njih, prijeteci tražilo. O tom problemu sam informirao komandanta Delića i predsjednika Izetbegovića. U okviru informiranja istakao sam da moram poduzeti mjere presjecanja takve Cacine prakse. Složili su se. Ustvari, to je bila moja zakonska obaveza i ja sam je, ako sam mogao, morao realizirati kao tekući zadatak, prema svojoj nadležnosti, bez posebnih odobrenja od bilo koga.

Cijeneci da će Cacini ljudi, zbog neispunjenih zahtjeva doći da ih vode na kopanje rovova, ispred njihovih kuća su organizirane zasjede. Kad su Cacini ljudi došli da hapse nevine građane, mi smo pohapsili njih. Odveli smo ih u sarajevsku kasarnu «Maršal Tito». To nije bio nikakav zatvor. To su bile obične kancelarije, u kojima su pripadnici kriminalističkog voda Vojne policije obavljali predistražne radnje. Među uhapšenima bio je Pecar Senad, inače zamjenik komandanta 10. brigade Mušana Topalovića – Cace.

* Dnevni list «Oslobođenje» je u srijedu, 18. 05. 2005. godine, na strani 7. objavilo članak pod naslovom «Dogovoreno ubistvo Rasima Delića». Članak je napisan na osnovu izjave koju je Ramiz Delalić Čelo dao kao svjedok pred Haškim tribunalom, o tome da je Sefer Halilović bio veoma ljut što je umjesto njega na čelo Armije R BiH došao Delić, te da je Sefer sa Delalićem i drugim, sebi poslušnim ljudima, razmatrao «fizičko uklanjanje Delića». Svjedočenje Delalića potvrđuje ocjene da se Sefer služio metodama zloupotrebe ljudi koji su po njegovim instrukcijama djelovali kompromitirajuće i za sebe i za Armiju R BiH i za BiH, kao državu.

U svojoj pismenoj izjavi koju je dao Službi bezbjednosti, oktobra 1993. godine, Delalić je svjedočio da je Sefer od njega tražio da ubije mene kao načelnika Uprave bezbjednosti Štaba Vrhovne komande i neke ljude iz kabineta Rasima Delića. I tu Delalićevu izjavu sam koristio u pisanju ovog teksta.

146 Akt Uprave bezbjednosti Štaba vrhovne komande broj 03/84 – 15, Sarajevo, 11. 06. 1993. godine, Arhiva.

147 Sadržaj pisma koga je predsjednik Izetbegović napisao i poslao Caci 01. 07. 1993. godine je sljedeće: «REPUBLIKA BOSNA I HERCEGOVINA PREDSJEDNIŠTVO PREDSJEDNIK Caci., Komandantu 10. brdske b. Ovdje.

U vezi sa našim razgovorom, obavještavam te o sljedećem:

1. Potrebne radnike (kopače) možeš ubuduće dobivati preko Okružnog sekretarijata odbrane Sarajevo (zgrada bivšeg DPO kod Skenderije). Potrebno je da do 15 sati za sljedeći dan prijaviš broj potrebnih radnika na telefone 664-151, 664-152 ili 664-153. Odgovorni čovjek je Esad Medošević. Idemo i na organiziranje inženjerskih jedinica.
2. Novi komandant Gl. Štaba Rasim Delić je dobar čovjek i vojnik. Suraduj s njim. Niko ne može sam. Moramo biti država, ako hoćemo da izađemo na kraj sa četnicima, što znači da moramo biti i boriti se zajedno i koordinirano. Inače će nas četnici jednog po jednog slomiti. Ako nam država još nije u redu, trebamo je popravljati, mijenjati što ne valja, a ne zatvarati se u sebe.
3. Za MTS – pošalji svoga logističara u Korpus i dobićeš. Ako stvari ne budu išle, javi mi. Prenesi moje selame i najbolje želje borcima. Neka vas Bog čuva.

Sarajevo, 1. jula 1993. godine PREDSJEDNIK PREDSJEDNIŠTVA R BiH Alija Izetbegović

Dirnuli smo gdje je najosjetljivije i najopasnije. Tog 02. 07. 1993. godine, u kasnim popodnevnim i večernjim satima, Caco je digao veliku uzbunu. U noć 2./3. jula Čelini i Cacini ljudi su pohapsili blizu dvadesetak pripadnika civilne policije, vojne policije i oficira Armije R BiH. Jedni su privedeni u Čelinu bazu «Sloga», u Lugavinoj ulici, a veći broj u Cacin štab na Bistriku, kod «Sedam braće». Caco i Cacini ljudi su ih mučki zlostavljali, a najteže je prošao Deljkčić Amir, koga su Caco i njegov odani Senad Hasić, oborili na zemlju, a zatim pretukli nogama, te na kraju naredili da bude odveden na kopanje rovova. Najteže su prolazili oni koje Caco i Senad Hasić uhapsu, a znaju da podržava rad komandanta 1. K Mustafe Hajrulahovića, njegovog zamjenika Vahida Karevelića i mene, kao načelnika Uprave bezbjednosti Štaba Vrhovne komande. Amir Deljkčić je bio oficir u Odjeljenju bezbjednosti Komande 1. K, što je bilo sasvim dovoljno da bude izubijan u tolikoj mjeri da mu je život visio o koncu.

Pred večer, tog 02. 07. 1993. godine, ja sam se nalazio u Komandi 102. brigade, koja je bila u Fabrici žica na Alipašinom Polju. Dok sam razgovarao sa komandantom te brigade Pal dum Esadom, zazvonio je njegov telefon. Sekretarica predsjednika Izetbegovića je prenijela da odmah dođem. Otišao sam, ali predsjednika nisam našao u njegovom kabinetu. Rekli su da je otišao u Štab. Već je bila noć. Kad sam došao u Štab, ispred zgrade «Vranica» i zgrade suda, zatekao sam veliku gužvu. Kad su me vidjeli Cacini ljudi, neki od njih su krenule prema meni. Jedan od Cacinih pomoćnika uperio je pištolj prema meni i upućivao mi vulgarne psovke. Zaštitio me pratilac. U međuvremenu, dobio sam obavještenje da se Predsjednik nalazi u zgradi «Vranice». Prije mog dolaska, predsjednik je sa nekim od Cacinih ljudi dogovorio da se udalje ispred Štaba, a da Caco dođe u njegov kabinet na razgovor. Za Predsjednikom sam otišao i ja u njegov kabinet. Tu smo razgovarali o nastaloj situaciji. Predsjednik je trebao da odluči da li da pustimo Pecar Senada i ostale uhapšene, što je bio ultimativni Cacin zahtjev ili da ih zadržimo u zatvoru uz rizike od Cacinih prijetnji da će granatirati zgradu Predsjedništva. Predsjednik se tada, u razgovoru sa mnom nije konačno odlučio. Kada sam ja otišao, on je u kabinet primio Cacu i još neke iz njegove komande. To su bili za predsjednika Izetbegovića teški pregovori. Caco je proširio svoje zahtjeve: da vratimo uhapšene i da Predsjednik odmah smijeni mene sa funkcije načelnika Uprave bezbjednosti, a Mustafu Hajrulahovića – Talijana sa funkcije komandanta 1. korpusa i Vahida Karavelića sa funkcije zamjenika komandanta 1.K. Predsjednik se konačno odlučio da Pecar i ostali ostanu u zatvoru i da se slučajevi zlostavljanja građana istraže i sudski procesuiraju. Caco je bio nezadovoljan.

Ušlo se u dugu, tešku i neizvjesnu noć. Caco je prijetio, a predsjednik Izetbegović je slijedio logiku pravde i potrebe da se konačno stane na put samovolji koju je, sa svojim ljudima provodio Caco. Te noći Caco je faktički uspostavio borbene linije duž sarajevskih ulica od pošte do Vječne vatre.

U toku noći i kada je svanulo jutro, Caco je bio u akciji uzimanja talaca. Svoje je ljude postavio u zahvatu mostova preko Miljacke, od Vijećnice do Drvenije. Građani koji su tokom noći i u jutro 03. 07. 1993. godine imali potrebu da sa lijeve obale Miljacke pređu na desnu i obratno, zaustavljeni su od Cacinih ljudi i odvedeni u jednu zgradu na Bistriku. Tako je uzeo oko 200 talaca. Među njima je bio i prethodne noći uhapšeni Delić Admir, sin generala Delića. Caco je ojačao svoje argumente. Predsjednik je prinuđen da odluči da pustimo iz zatvora Pecara i ostale uhapšene. Situacija se ubrzo smirila.

***

Razgovore vodio Nedžad Latić
Zenica 1997.

... ali to je bio moj prvi dolazak u Travnik u životu. Dobro pamtim, bio je 13. januar 1993. godine. Javio sam se personalcu u kasarni: «Zemljače, javljam ti se dobrovoljno i mogu biti sve – od vojnika do komandira.» Tražio mi je papire o vojnoj spremi. Imao sam čin potpukovnika. Kompletna lična dokumentacija bila mi je u torbi. Otišao sam u Visoko gdje upoznajem Fikreta Ćuskića, Sakiba Mahmuljina i Envera Hadžihasanovića. Kasarna nije bila uvojničena. Moj prvi zadatak bio je da uvojničim tri bataljona. Kad sam postrojavao Treći bataljon, jedan čovjek dobio je iz stroja: «Šta hoćete vi komunjare? Hoćete fotelje!» Oštro sam uzvratilo tom borcu da dođe na moje mjesto, a ja sam otišao na njegovo: «Ti ne možeš biti na mom, a ja mogu biti na tvom mjestu!», odgovorio sam mu. Taj momenat uzimam kao prvi vojnički korak u Armiji BiH.

Ćuskić će se tada vratiti sa godišnjeg odmora iz Rijeke. Dogovoreno je da se formira Operativna grupa Bosanska krajina u čiji bi sastav ušle jedinice Sedme, Sedamnaeste, Dvadeset sedme, Trideset sedme, što je pokazatelj linije ustrojstva Armije BiH na ovom prostoru. Naredba za formiranje OG Bosanska krajina izdata je 27. februara. Rasim Imamović bio je došao iz Zagreba sa nekom naredbom da formira motoriziranu banjalučku brigadu sa sjedištem komande u Zagrebu.

... Tvrdio sam da je bitno imati ljude u stroju. Oficiri HVO-a, koji je tada još saradivao sa nama, žestoko su mi zamjerali što tako oštro idem sa mobiliziranjem. Koncentrirao sam jedinice u Travniku na temelju ideje okretanju prema sjeveru. Tako sam doveo 305. jajačku. Tada me je posjetio ambasador Tibo, bio je aktualan Vance-Owenov plan. «Ovdje će pasti taj plan, gospodine Tibo», rekao sam mu. «Ovdje će pasti Herceg-Bosna». Kasarnu u Travniku još smo dijelili sa HVO-om. «Dvije vojske ne mogu biti u jednoj kasarni, niti dvije zastave», rekao sam Gaši, komandantu HVO-a. «Ti ćeš ići iz kasarne».

...

Stvaranje Operativne grupe Bosanska krajina smatram embrionom uvojničavanja naše Armije. Ona je u sebi imala samo dvije brigade, Sedmu muslimansku i Sedamnaestu krajišku, ali ta vojna formacija za vrlo kratko vrijeme uspjela je djelovati u Travniku, Zenici i Kačunima. Namjeru neprijatelja da ovlada dolinom Lašve, konkretnije linijom Travnik – Vitez – Lašvanska petlja i Kiseljak – Fojnica – Busovača, spriječila je ova mobilna vojna formacija. Boj na Sebešiću udžbenički je primjer filozofije ratovanja ove grupe. Naša taktika sastojala se od ulaska dijela snaga u pozadinu i stvaranja uvjeta za napad sa kružne osnove...

U očekivanju napada HVO-a na Travnik jedinice OG Bosanska krajina bile su planski tajno raspoređene

Međutim, prije nego što nastavim o ovim sukobima, podsjetiću vas, pa i sebe evo ovom prilikom podsjećam,

odluka da preuzmem OG Bosanska krajina donesena je na sastanku u Plavoj vodi u Travniku. Upravo tada neke naše jedinice vratile su se sa visočkog ratišta. Hadžihasanović mi je telefonom naredio da preuzmem komandu nad Grupom, i rekao da će u njen sastav ući dio jedinica iz tadašnje OG Zapad, a to su 306., 325., 312. i 308. brigada, dok je 305. brigada već ranije potčinjena OG Bosanska krajina kao i 7. muslimanska i 17. krajiška. Kasnije će nam se pridružiti još 27. brigada, koja je bila u formiranju, i 705. jajačka.

Znači, u očekivanju napada HVO-a na Travnik, mi smo već u tajnosti planski rasporedili snage, ne samo unutar grada već na cijelom prostoru. Naprimjer, na Vilenici smo imali snage iza leđa HVO-a, a da oni to nisu znali. Također, bili smo spremni za zauzimanje položaja prema četnicima u slučaju da ih HVO napusti. Najslabiji momenat u borbama bio je uvezivanje 312. i 306. koje su bile na tom zadatku. Zato sam se, kad je grad raščišćen, negdje oko 13 sati, sa jednom bijelom kobilom, uz stijene pokraj crkve Sv. Ive, probijao za Maline.

...

Kakva je bila Vaša uloga u operacijama kod Vareša?

Nakon jednog sastanka u Visokom svojom rukom napisao sam naredbu za operacije za Vareš. Sakib Mahmuljin dobio je zadatak da sa 7. muslimanskom i drugim manjim jedinicama pristupi oslobađanju Vareša sa ove strane. Time smo dobili dosta sigurniju komunikaciju sa 2. korpusom. Oslobađanje Vareša bila je dosta izvjesna bitka. Međutim, mi smo se pribojavali četničkog proboja na Gredi. Tu smo upotrijebili diverzantski bataljon kojim je komandovao Asim Šuvalić. Također, imali smo problema sa stabiliziranjem linija nakon oslobađanja samog grada.

...

Prilikom prvog susreta sa Izetbegovićem, rekao sam – gospodine Predsjedniče, moramo preći u ofanzivni rat

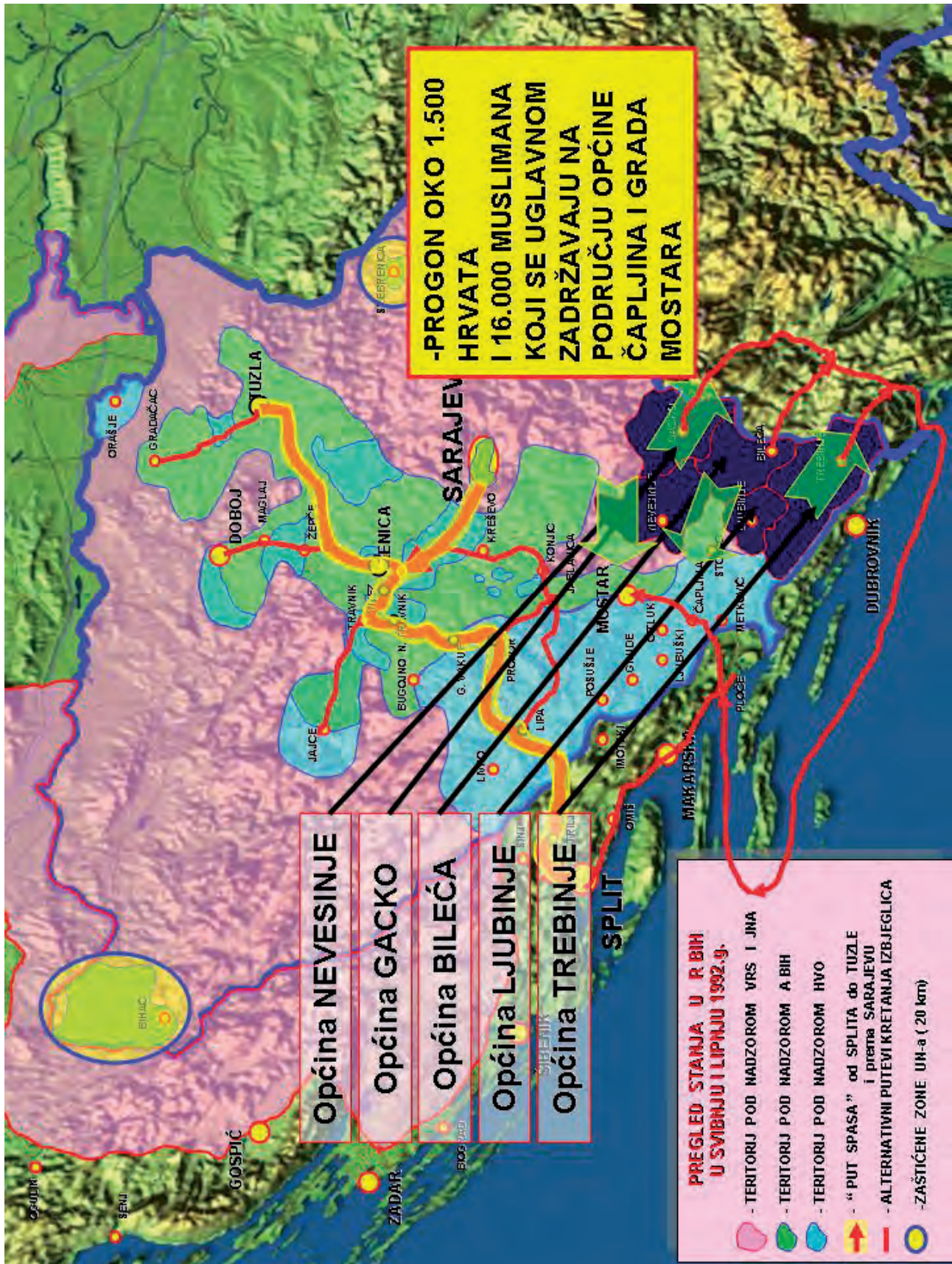
Vrijeme u međuvremenu prolazi, vodite bitku za bitkom. Kada ste prvi put ušli u Sarajevo?

Krajem ljeta 1993. godine. Tada sam i upoznao predsjednika Aliju Izetbegovića.

Kako ste gledali na vrh Armije, na visoke oficire?

Nisam znao ko su ljudi u vrhu, nisam znao interne relacije, nisam znao ništa o tome šta se dešava među oficirima u Sarajevu. Od njih do tada nisam dobivao nikakve naredbe, upute, direktive, pomoć, ništa... Razgovarao sam sa predsjednikom Izetbegovićem. Bio je to ljudski razgovor. Rekao sam mu da imam kontakte sa Bošnjacima u Zagrebu, baš sam mu prenio selam od Hasana Čengića. Objasnjavao sam mu kako Krajišnici imaju tradicionalno dobre borbe i da moramo preći u ofanzivni rat.

ZBIJEG IZ ISTOČNE HERCEGOVINE PREKO NERETVE KOD ČAPLJINE KRAJEM TRAVNJA 1992.

IV CIVILNA ZAŠTITA

SA danom 05.04.1992. godine u mjestu Ševad Polje formirana se civilna zaštita. Komandir civilne zaštite je Halil Šabanović, a njegov zamjenik Ahmet Šabanović, Alije. U ovaj vod civilne zaštite uključuju se stariji ljudi iz sela i to:

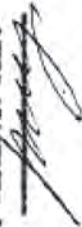
1. Rabić Omar, Husina
2. Rabić Ahmet, Selke
3. Rabić Ibrog Selke
4. Rabić Vel ije, Selke
5. Bojčić Ibraga, Halke - kurir
6. Šabanović Bećir, Mehmeda
7. Šabanović Mujo, Selke
8. Šabanović Ibro, Omara
9. Šabanović Hasan, Omara
10. Šabanović Huso, Selke
11. Šabanović Alija, Selke
12. Šabanović Ahmet, Selke
13. Šabanović Mustafa, Husnija
14. Šabanović Salko, Husnija
15. Šabanović Muret, Alije
16. Šabanović Čamil, Halila
17. Šabanović Zver, Šebena
18. Šabanović Muhamed, Bojre
19. Šabanović Rijed, Halila
20. Šabanović Dženo, Ahmeta
21. Šabanović Adis, Zulfe
22. Selmo Mugdin, Muharema-kurir
23. Selmo Muharem,
24. Bojčić Ale, Selke

KAPORNA:

Mjesto šire o formiranju dvije satnije u Matugorju i satnije Počitelj-Ševad Polje, njihov rad i djelovanje, prelazak Neretve u noći 06./07.06.1992. godine i šifširanje, odnosno oslobađanje ovih teritorija biti će predmetom nastavka izrade ovog materijala.

OVAJ MATERIJAL SU IZRADILI

1. Šabanović Zulfo-

- član Kriznog štaba u Počitelju, š
- član Kriznog štaba sa Dubrave, pripa-
- dnik Prve satnije IV bojne, kasnije
- pripadnik Prve bojne, IV satnije

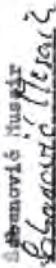
2. Ša Šabanović Mustafa

3. Šabanović Zver

4. Šabanović Mustafa

5. Šabanović Halil

6. Šabanović Džifer

7. Šabanović Zulfodžan

- član Kriznog štaba u Počitelju, kasnije pripadnik I satnije IV bojne, poslije I bojne, IV satnije

- član Kriznog štaba u Počitelju, kasnije pripadnik III satnije, IV bojne, poslije referent za pravne i opće poslove u Štabovodstvu IV bojne, a kasnije pripadnik III satnije, I bojne

- vozač-kurir u Kriznom štabu u Počitelju, kasnije pripadnik III satnije IV bojne, a kasnije pripadnik CG

- komandir CG za Ševad Njive, kasnije pripadnik I satnije IV bojne, a poslije povjerenik za CG za mjesto Ševad Njive

- komandir voda u Šeti Minze Lebe, kasnije pripadnik III satnije IV bojne, a poslije pripadnik III satnije I bojne

- komandir voda u satnji Počitelj-Ševad Polje, koje je kasnije postala III satnja IV bojne, a poslije III satnja I bojne

...

Dana 10. 04. 1992. godine otvara se žestok front na Bivolju Brdu. Tenkovska jedinica pokreće se sa Pijesaka i kreće prema Bivolju Brdu i Bivolje Brdo tuče artiljerijom. Toga dana oko 10,00 sati ujutro otvorena je artiljerijska vatra po Bivolju Brdu iz tenkova i minobacača koja je neprekidno trajala do uveče do 19,30 sati bez ijedno prekida. Taj dan bio je paklen na Bivolju Brdu, ali zbog blizine i na Ševač Njivama i u Ševač Polju.

Toga dana, 10. 04. 1992. godine oko 15,00 sati na Ševač Njive dolazi Jozo Popović i Andrun Drago i traže ispomoć za kopanje rovova, za prvu vatrenu liniju na Bivolje Brdo. Na Domanoviće odlaze Šabanović Zulfo i Musair i Zijo Veleđar u kuću Vinka Andruna i dogovaraju se gdje kopati, kome se javiti i dr. Dogovoreno je da Dadić Luka i Toni Andrun dođu kod harema na Ševač Njivama i preuzmu ljude i odvedu ih na mjesto gdje će se kopati. Šabanović Musair sa svojim kamionom odvodi ljude i to, iz Počitelja su bili: Merdan Alija zv. Heroj, Dizdar Zijo i Alagić Alaga, a sa Ševač Njiva su bili: Šabanović Musair, Džemil, Kemo, Enver, Rijad, Bojčić Ibraga, Rahić Ibro (Salke).

Ovog dana 10. 04. 1992. godine na Bivolju Brdu poginuli su Beno Frano i Beno Martin sa Hotnja, te Raguž Dragan sa Bivolja Brda.

...

Svi članovi Kriznog štaba u Počitelju su prezauzeti. Trebalo je velikom broju ljudi pružiti ljekarsku pomoć, narod je u velikoj panici, trebalo je obezbjediti gorivo za motore za čamce na Neretvi, trebalo je smjestiti na prenočište veliki broj ljudi, te noći – 11./12. 04. 1992. godine i narednih noći. Krizni štab organizuje prihvata djece-dojenčadi u Počitelju, organizuje mlađe žene na muženju seoskih krava po zaseocima Gradina, Ševač Polje, Hodanj i kod Veleđara, te u kuhinje restorana «Staklenik» u Počitelju kuhaju mlijeko i dijeli majkama male djece. Ove noći, 11./12. 04. 1992. godine narod masovno i neprekidno pristiže. Sutradan, 12. 04. 1992. godine dr Esad Boškailo iz Kriznog štaba u Počitelju dogovara se sa vlastima u Čapljini i čelnicima Srba u Tasovčićima da se u Počitelju i Ševač Polju formira konola vozila i da budu propušteni kroz Tasovčice i prođu prema jugu. Dogovor uspjeva, formira se ogromna kolona vozila punih izbjeglica u Počitelju i Ševač Polju i kreće prema Tasovčićima. Čelo kolone dolazi do nove raskrsnice i tu nailazi na barikadu koji Srbi ne žele skinuti. Kolona se tu zaustavlja. Pregovori traju neko vrijeme. Uslijedila je prijetnja srpskih ekstremista da će na kolonu otvoriti vatru i cijele kolona se ponovo vraća u Počitelj i Ševač Polje, ostavljaju se vozila i ide preko Neretve. Procjena je Kriznog štaba da je tada bilo oko 10.000 ljudi u Počitelju i Ševač Polju.

...

Dana 13. 04. 1992. godine četnici napadaju Čapljinu. Ovo je prvi napad na Čapljinu. Sa Modriča i Muminovače tenkovima gađaju bunkere na Gradini, te gađaju po cijeloj Čapljini.

U Ševač Polju bio je dogovor da sa ostalim izbjeglicama iz Dubrava, iz sela idu i stariji mještani Ševač Njiva, a da svi mlađi ljudi, sposobni za borbu ostanu u selu. Tako ovih dana – 12, 13, 14, 15, 16, i 17. 04. 1992. godine iz sela odlazi najveći broj, gotovo sve stanovništvo koje je starije. Sa danom 17. 04. 1992. godine sve izbjeglice prevežene su preko Neretve. U Ševač Polju ostalo je ogromno mnogo vozila. Po našoj procjeni oko 3.000. Smješteni su bili od tunela u Hauzu, do tunela koji je bio oboren, bliži restoranu «Sunce», i to sa obadvije magistralne strane puta. Osim ovog, mnogo vozila je bilo ispred privatnih kuća u polju, na svim mjestima gdje se vozilo moglo ostaviti, cijelom dužinom puta od ulice na seoskom prelazu preko magistralnog puta, pa do čamca na Barama, a na Barama je po livadama bilo jako puno vozila.

Sa prestankom davanja straže kod «Atrija» i po dogovoru da mladići ne idu iz sela, u selu se organiziraju nove straže. Naime, sa danom 17. 04. 1992. godine prevežene su sve izbjeglice, one koje su došle, ali i većina starijih ljudi iz Ševač Njiva, brda i polja. Toga dana, 17. 04. 1992. godine bio je drugi veliki napad na Čapljinu. Sa ovim danom zastaje prelaz preko Neretve nekoliko dana, ali ponovo počinju dolaziti nove izbjeglice iz Dubrava i one se počinju prevoziti.

...

U međuvremenu u valovima, zavisno od prilike u Dubravama, te zavisno od mogućnosti prelaska putevima od Dubrava do Počitelja, preostale izbjeglica iz cijelih Dubrava pristižu i prevoze se preko Neretve, i oni i njihova vozila. Prevoz izbjeglica i vozila sa povremenim prekidima traje sve do 22. 05. 1992. godine...

Željko Ostojić

A OSOBNI PODACI

1. Zovem se Željko Ostojić, rođen sam 25.08.1960. god. u Mostaru, [REDACTED]
[REDACTED]
2. Osnovnu školu završio sam u Međugorju. Srednju elektrotehničku školu završio sam u Zagrebu gdje sam završio i Višu elektrotehničku školu.
3. Trenutno radim u HT Mostar.

B OPTUŽNICA PROTIV JADRANKA PRLIĆA I DRUGIH

Od strane odvjetnika koji radi na pripremanju obrane Slobodana Praljka, a povodom optužnice protiv Jadranka Prlića, Brune Stojića, Valentina Ćorića, Slobodana Praljka, Milivoja Petkovića i Berislava Pušića, pred Haškim tribunalom, zamoljen sam da dam izjavu, a u svezi prihvatanja i zbrinjavanja većeg broja prognanika Bošnjaka-Muslimana, na području Bijakovića i Međugorja tijekom 1992. god., povodom čega dajem sljedeću:

IZJAVU

1. U razdoblju od rujna 1991. god. do konca kolovoza 1992. god. obnašao sam dužnost zapovjednika satnije Bijakovići, koja je bila u sastavu bojne "Brotnjo", koja je djelovala u sastavu HVO-a HZ-HB.

Satnija kojom sam zapovijedao imala je zonu odgovornosti u jugoistočnom dijelu općine Čitluk, odnosno na području naselja Bijakovići, Krućevići i Šurmanaci, tj. neposredno uz rijeku Neretvu, pri čemu je zona odgovornosti bila proširena i na rubno naselje Šurmanci koje je teritorijalno pripadalo susjednoj općini Čapljina. Satnija je brojala 180 vojnika i kroz cijelo razdoblje rata u svom sastavu je imala najmanje 3 i više Bošnjaka-Muslimana.

2. U drugoj polovini travnja 1992. god. bio sam pozvan na jedan sastanak glavnog stožera HVO-a u Čitluku. Sastanak je sazvao i predsjedavao mu zapovjenik glavnog stožera Slobodan Praljak, a na satanku je bio i moj neposredni zapovjednik bojne "Brotnjo" Pero Pehar. Pored mene na satanku su bili nazočni i drugi satnici iz bojne "Brotnjo", ali nisam siguran da li su bili nazočni satnici svih satnija.

Nakon što smo mi satnici iznijeli kratke raporte po satnijama, zapovjednici Slobodan Praljak i Pero Pehar upoznali su nas da je u tijeku priprema velike ofanzive JNA i vojske Republike Srpske na istočnoj strani rijeke Neretve, odnosno na području općina Stolac, Ravno i Čapljina, te da se ta ofenziva poduzima radi

progona i etničkog čišćenja Bošnjaka-Muslimana sa područja tih općina, odnosno sa kompletnog prostora istočno od rijeke Neretve. Kako je JNA i vojska Republike Srpske još tijekom 1991. god. protjerala sve Hrvate koji su živjeli na tom protoru zapovjednici Slobodan Praljak i Pero Pehar upozorili su nas da već sutra ili narednih dana možemo očekivati veliki val prognanika Bošnjaka-Muslimana, nakon čega su izdali zapovijed da se organizira prihvati i zbrinjavanje svih prognanih Bošnjaka, te da se pri tom koriste svi raspoloživi smještajni kapaciteti u Bijakovićima, Međugorju i Čitluku.

Posebno nam je skrenuta pozornost da se prognanima stave na raspolaganje najkvalitetniji smještajni kapaciteti, osigura hrana i druga potrebna skrb, te da se poštuje volja svakog pojedinca u pogledu namjere da ostane na području općine Čitluk ili da bude zbrinut na nekom drugom mjestu.

3. Kako sam je bio zapovjednik satnije u čijoj zoni odgovornosti tj. u naselju Šurmanci je postojala improvizirana "skela" na rijeci Neretvi, koja je preko rijeke mogla prevoziti ljude, automobile i stoku, izdata mi je zapovijed da zajedno sa vojnom policijom iz Čapljine organiziram prihvati svih prognanika koji na tom mjestu prijeđu rijeku Neretvu, dok je zapovjedniku civilne zaštite izdata zapovjed da organizira smještaj, osigura hranu i drugu skrb za prognanike.

U narednih 10-15 dana, odnosno od 15.05.1992. god. moja satnija je prihvatila više tisuća prognanika Bošnjaka, a nakon prihvata, brigu o smještaju ishrani i skrbi prognanika preuzela je Civilna zaštita koja je prognanike smjestila u mobiliziranom turističkom naselju "Kompas-Međugorje" i više privatnih pansiona u Međugorju. Znam da je više od 200 prognanika smješteno u mobiliziranom turističkom naselju "Kompas-Međugorje", 40-tak u pansionu "Europa", određeni broj u privatnim kućama Ivana Ivankovića, Nade Čilića i Žarka Ostojića, dok za ostale ne znam u koje kuće su bili smješteni. Postupak prijehvata i zbrinjavanja prognanih Bošnjaka na području općine Čitluk pratili su zapovjednici stožera Slobodan Praljak, zapovjednik bojne "Brotinjo" Pero Pehar, do- zapovjednik bojne Zoran Buntić i zapovjednik Civilne zaštite, koji nisu imali nikakvih primjedbi na zadatak koji je obavila moja satnija.

Pouzdamo znam da je određeni broj prognanika odnosno jedna vojna postrojba čiji su zapovjednici bili Bajro Pizović i gosp. Mahmutčehajić izrazili želju da se priključe "Daidžinoj" vojnoj postrojbi, iz razoga što sam tu grupu ja osobno i po njihovoj izričitoj želji, odveo u Vrgorac, gdje su se priključili "Daidžinoj" postrojbi. Isto tako znam da je određeni broj prognanika uglavnom žene, starci i djeca, izrazio želju za odlazak u Hrvatsku ili treće zemlje, što im je i omogućeno, dok su uglavnom vojno sposobni muškarci ostali na području Međugorja i Čitluka, sve do završetka vojne akcije "Čagalj" poznate pod nazivom "Lipanjске zore" u kojoj je HVO oslobodio zauzeta područja općina Stolac, Ravno i Čapljina.

Od prognanika Bošnjaka koje sam tada prihvatio mogu se sjetiti imena Bajre Pizovića, kasnijeg zapovjednika brigade "Bregava", Mahmutčehajića i Šabanovića koji je bio smješten kod Ivana Ivankovića i sa kojima sam tom prilikom kontaktirao, dok se ostalih imena i prezimena ne mogu sjetiti.

4. Već navedeni dan nakon što je HVO oslobodio područje općina Stolac i Čapljina, prognanici Bošnjaci-Muslimani su na oslobođenom području ili konkretno u Počitelju u Fikinoj kući osnovali komandu brigade "Bregava"

Nakon što je HVO u označenoj vojnoj akciji oslobodio zauzeta područja općina Stolac, Ravno i Čapljina, prognanici Bošnjaci-Muslimani vratili su se svojim kućama, zajedno s prognanim Hrvatima.

5. Tvrdim da je ova izjava data u dobroj vjeri, da je isinita i data prema mom najboljem sjećanju.

Čitluk, _____

Željko Ostojić

Potvrđuje se da je Željko Ostojić
 vlastoručno potpisao ovu izjavu. Istovjetnost
 imenovanog utvrđena je na osnovu osobnog prepoznavanja
 svjedoka _____ i na osnovu osobne
 karte _____

4.00 KM
 09.11.05

Izvjješće

O aktivnostima promatrača EZ-a i UNPROFOR-a tijekom rata u Mostaru do njihovog napuštanja općine Mostar

Mostar, svibnja 1992.

I

Osobno smatram potrebnim, da trajno ostane zabilježen i boravak mirovnih misija EZ i nenaoružanih promatrača Ujedinjenih naroda – UNPROFOR-a u ovom nezapamćenom agresorskom i nametnutom nam imperijalističkom ratu srbočnogorske armije na Mostar, i naše prostore i nedužno pučanstvo, treba da ostane i ovo izvješće.

O tijeku svih ratnih događanja postoje i dnevna izvješća Centra veze HVO Mostar, koja segmentarno spominju i učinkovitost promatrača EZ i UNPROFOR-a i koja se uglavnom odnose na djelovanje neprijatelja i druge činjenice.

Sa svih značajnijih susreta promatrača i predstavnika Općinskog stožera HVO Mostar pravodobno su sudionicima tih sastanaka dostavljeni zapisnici, tako da ovo izvješće i ne dodiruje sadržaje takvih susreta, osim u slučaju kada zbog uvjeta u kojim su razgovori vođeni ili kratkoće vremena nisu činjeni zapisnici, pa je to obuhvaćeno ovim izvješćem.

Ovo izvješće dotiče samo najbitnije dnevne događaje tijekom napada na Mostar, a u vezi s boravkom i ulogom promatrača UNPROFOR-a, naših zahtjeva prema njima i uglavnom njihove nemoći da utiču na bilo što bitnije u ovom ratu iz prostog razloga što ih neprijatelj nije uvažavao i što se kroz njihovu aktivnost osjećao strah od agresora za vlastite živote. Zato su češće odlagali svoje dnevne planove i naše zahtjeve čekajući prekid napada neprijatelja, a da istodobno na prekid vatre nisu mogli utjecati. Slobodan sam ocijeniti minornim usluge UNPROFOR-a, jer bitnu stvar koju smo očekivali od njih nisu mogli učiniti, a to je da spriječe zločinačko razaranje grada. U ostalom, tek njihovim napuštanjem grada, Mostar je ubrzo oslobođen.

Uz to, svakodnevno smo gosp. Jozo Kraljević i ja satima objašnjavali promatračima EZ i UNPROFOR-a tko je neprijatelj, zašto smo napadnuti, što su agresorski ciljevi, da Srbi teže hegemoniji, da Srbija vodi imperijalistički rat i slično.

Dalo se zaključiti da su promatrači i EZ-a i UNPROFOR-a došli u Mostar bez ikakvog povjesnog predznanja o našim prostorima, odnosima, kulturnim, etničkim i drugim specifičnostima, kao i o tome kako je nastala i zbog čega se morala raspasti bivša Jugoslavija. Odnosno, ta njihova znanja o nama su ili skromna ili neistinita. Možda se time može tumačiti njihova neodlučnost, nedorečenost, česta sumnjičavost, neodređenost i uopće nemoć da učine ono što smo od njih očekivali.

Tijekom boravka EZ i UNPROFOR-a svoje usmene naloge i

stavove za razgovor sa UNPROFOR-om uglavnom su davali: g. P. Zelenika, g. J. Topić, general S. Praljak, g. R. Bošnjak, g. D. Slezak i g. Primorac. Uvijek je o svim bitnim pitanjima na sastanku sa UNPROFOR-om netko od njih prisustvovao.

Određenim porukama preko UNPROFOR-a uvijek je pravodobno informiran prisutni član Općinskog stožera ili Centra veze koji bi to prenosio Zapovjedništvu.

Svesrdno angažiranje i osiguranje svih potrebnih veza sa svim relevantnim osobama u gradu, pa i onda kada su bile uništene telefonske komunikacije, pružali su: g. Čuljak, g. Mabić, g. Lovrić, g. Vendo i drugi i uopće sustav veze i sam Centar veze funkcionirali su veoma dobro i bez njih se ovaj dio posla što je sadržan u Izvješću, ne bi mogao uspješno obaviti, niti bi smo našu kooperativnost prema Međunarodnim organizacijama mogli iskazati na traženoj razini.

Posebno je UNPROFOR upozoravan da neprijatelj tijekom cijeloga rata sustavno krši pravila Međunarodnog ratnog prava i Ženevske konvencije jer je, među ostalim, ometao ili nije dopuštao evakuiranje civila i ranjenika iz ugroženih područja grada i zbog zločinačkog razaranja grada civilnih ciljeva. No, da bi to spriječili iskazali su totalnu neučinkovitost i kako je agresor više isticao svoju bestijalnost UNPROFOR je prema njem učvršćivao svoje strahopoštovanje i bila je razumljiva njihova sreća kada su dobili naredbu za definitivno povlačenje prema zapadu.

Slijedi kronološki pregled događanja za svaki dan, od dolaska UNPROFOR-a do dana njihovog napuštanja naših prostora.

II

21. 04. 1992.

- Šef promatračke misije EZ XAVIER de CHAMBORD (Fr) prenosi obavijest da za četiri do pet dana u Mostar dolaze promatrači UN.

- Dogovor da se istog dana u vremenu od 11 sati i 30 min. Do 15 sati u pratnji EZ učine interventni radovi na dalekovodu u TS Čule. Postignut dogovor i sa jugoarmijom o nesmetanom radu. Očekivali smo, konačno, da električnu energiju dobiju neke općine Zapadne Hercegovine. No iza 12 sati u Čulama su četnici ubili promatrača EZ (belgijanac) i ta aktivnost je trajnije odložena, kao i mnoge druge, a ubrzo iza toga promatrači EZ napustili su Mostar.

- Istog dana prenio sam Općinskom stožeru – Centru veze HVO izrečenu prijetnju gen. Perišića da će „svim sredstvima udariti po gradu ako mu ne vratimo dete“. Naime, četnici su sa lokacije Konak, uputili u grad srpskog snajperistu u pratnji dvanaestogodišnje djevojčice Slavice Petrović, čija je majka Gordana bila na službi kao građansko lice u kasarni Konak. Snajperist je uhićen, a zbog neprijateljskog topničkog djelovanja po gotovo cijelom gradu, dijete je zaštićeno u jednom podrumu u Titovoj ulici. Da prijetnja ludog generala nema osnova dao sam im, po odobrenju, broj telefona na koji

mogu čuti dijete, ali to je bio samo jedan od niza izgovora za razaranje grada što je agresor činio tijekom cijelog rata.

22. 04. 1992.

– Dijete sam, uz obrazloženje prljavosti neprijateljske borbe i zloupotrebe djece za ostvarenje ubilačkih ciljeva nedužnog civilnog pučanstva u Mostaru, predao promatračima EZ, osobno šefu promatračke misije u Mostaru, da ga predaju majci Gordani, jer nisam pristao da ja osobno ili netko iz Stožera to čini, da se primopredaja djevojčice izvrši na Starom mostu, zbog sigurnosti bilo koga od nas po vlastiti život.

– Ostvaren kontakt sa Međunarodnim crvenim križom u kome traže da posjete zarobljenike. Preneseno Stožeru i dalje postupano po uputama dok tu obvezu nije preuzela druga osoba.

23. 04. 1992.

– S promatračima EZ-e su nastavljeni razgovori o potrebi izvlačenja oko 200 radnika Aluminijskog kombinata, jer se stanje razaranja južne zone grada pogoršavalo iz sata u sat.

– Utjecaj na EZ da se spriječi pljačka kombinata i da se spasi milijunska dolarska vrijednost gotovih proizvoda – ostao bezuspješan.

– Ukazivano na najalarmantniji način da eventualno razaranje Aluminijskog kombinata sobom nosi ekološku katastrofu grada i okolice. No, jugoarmija i pukovnik Ljubotina nisu uvažavali poruke što ih je donosio EZ, kada su bili u pitanju naši zahtjevi.

– Preko promatrača EZ-e najavljen dolazak promatrača UNPROFOR-a za područja: Mostar, Čapljina, Stolac i Trebinje, koji bi došli 30. 04. 1992. god.

24. 04. 1992.

– Preko promatrača EZ-e obaviješten sam da osam promatrača UNPROFOR-a sa šefom za sektor Mostar, dolazi oko 13 sati putom iz pravca Nevesinja prema Mostaru (preko mosta Hasana Brkića do Doma penzionera) o čemu sam obavijestio Stožer, a vezisti su spomenutu trasu dolaska UNPROFOR-a prenijeli našim postrojbama. Kasnije je odložen njihov dolazak o čemu su sve relevantne osobe obaviještene.

– Istodobno od promatrača EZ-e zatraženo da utiču na prestanak neprijateljske vatre sa pozicija Hum, Fortica, Konak i Šehovina, te oštro protestirano zbog njihovog nedovoljnog utjecaja na agresorsku stranu, što su gospoda prihvatila.

– Zatraženo posredovanje da se na relej „Velež“ dostavi nafta za agregat, jer nije bilo drugog napajanja – što je obećano.

– Prihvaćena pratnja EZ-e autobusima sa našim građanima prema zapadu, što su promatrači činili više puta.

25. 04. 1992.

– Promatračka misija EZ-a najavila dolazak promatračke grupe UNPROFOR-a iz pravca sjevera oko 10 sati i predložili susret UNPROFOR-a sa zapovjedništvom HVO-a

i gradonačelnikom isti dan u 16 sati.

Iz razloga cjelodnevnog topničkog napada po gradu, odložen je ovaj susret, o čemu su svi dobili pravodobnu informaciju, a drugi termin nije perfekuiran.

26. 04. 1992.

– Kao i prethodnog dana promatrači EZ-e su pravodobno imali naša izvješća o agresorskom otvaranju vatre sa svih njihovih položaja: Sjevernog logora, Fortice, Huma i Orlovca, a posebno iz Sjevernog logora i sa Fortice po civilnim ciljevima u naseljima Cim i Ilići, kao i po južnoj zoni grada.

Pošto je dan prije agresor prekršio kratkotrajan prekid vatre, uz suglasnost iz Stožera preko EZ je utvrđen obostran i istodoban prekid vatre u 18 sati. Kao po pravilu sva ugovorena primirja i prekidi vatre su kršeni od strane agresora, a uz pokušaj EZ-a i moj osobno da se sa jugoarmijom stupi u kontakt tijekom njihovih artiljerijskih napada – kontakt telefon je u pravilu bio blokiran ili se nije nitko javljao. Tako su postupali sve dok topnički nisu razorili mnoge gospodarske i kulturne objekte, kao i zgradu Pošte, do kada su telefonski ugovarani prekidi vatre.

– EZ uložio protest da se stave pod kontrolu postrojbe HVO (kako kažu individualci) koji pucaju oko objekta sjedišta UNPROFOR-a što ih ugrožava.

Preneseno im je da je grad pun srpskih snajperista koji ugrožavaju civilno pučanstvo kao i promatrače EZ i da naši ljudi moraju čistiti grad od ubačenih četnika, za šta imamo informaciju da su se ubacili i u objekat Hotela penzionera. Zamoljena je gospoda iz EZ-a da to ima u vidu, kao i to da je naša obveza čuvati sve objekte u gradu, posebice Carinski most koji je u blizini sjedišta EZ-a te da to moraju uvažiti.

– Preko EZ jugoarmija saopćava da ima ranjenih i stoga prijeti napadom na Bijelo polje, te traži da se uklone neke zapreke. Prenio sam da je to izmišljotina, da nema nikakvih zapreka već da su to njihove namjere za razaranje tog naselja i upitao promatrače EZ-a: „Zašto se puca iz pravca Vrapčića po Bijelom polju i po objektu samostana časnih sestara? Zar je to vojni cilj?“ Promatrači EZ na to nisu odgovorili, ali su to kao naš upit prenijeli jugoarmiji na što nismo dobili odgovor.

– UNPROFOR-ov zvanični prevodilac, g. Lero, najavio za 27. 04. 1992. susret zapovjedništva HVO i gradonačelnika sa UNPROFOR-om. Utvrđeni su, dogovorno sa sudionicima susreta, termin i mjesto sastanka.

27. 04. 1992.

– Prvi sastanak sa promatračima UNPROFOR-a održan je u zgradi Rektorata na kome su u ime HVO bili nazočni: g. Topić, g. Slezak, i g. Zelenika, gradonačelnik g. Gagro, g. Ismet Hadžiosmanović, g. Filipović i uz suglasnost Stožera naš prevodilac g. Kraljević (pošto je UNPROFOR-ov prevodilac bio srpske nacionalnosti). O ovom susretu sa UNPROFOR-om Općinski stožer je dobio pravodobno zapisnik, što je

činjeno i sa kasnijih sastanaka.

– I ovaj dan, poslije sastanka UNPROFOR-a sa jugoarmijom, neprijatelj je otvorao vatru po cijelom gradu pravdajući se pred promatračima UNPROFOR-a da se grupiraju hrvatske snage u Iličima kako bi napale Orlovac.

– Prvog dana boravka UNPROFOR-a u gradu, po njihovom povratku sa sastanka na aerodromu, tražio sam da posreduju u prekidu vatre, ali su to prebacili na promatrače EZ, što je i učinjeno.

28. 04. 1992.

– UNPROFOR posredovao u transportu bolesnika iz Blagaja za Mostar.

– G. Lundgren, komandant UNPROFOR-a za sektor Mostar prenio je obavijest da je sa gn. Perišićem ugovorio prekid vatre u 10 sati i 30 min. i tražio mišljenje zapovjedništva HVO, što je odgovoreno potvrdno.

Unatoč tome, po gradu djelovano topnički, iz pravca Bjelušina snajperski i došlo do pokreta neprijateljskih tenkova u južnom logoru – o čemu je odmah obaviješten UNPROFOR.

– Zatraženo od UNPROFOR-a da posreduje na hitnim radovima oko popravke vodovoda i struje i da se u neka naselja dostavi hrana gladnom stanovništvu.

29. 04. 1992.

– Naše postrojbe obaviještene o dolasku promatrača EZ iz pravca sjevera i o odlasku druge grupe promatrača EZ prema Sarajevu, po utvrđenoj trasi.

– Održan sastanak zapovjedništva HVO i UNPROFOR-a u 10 sati o čemu je Općinskom stožeru dostavljen zapisnik odmah poslije sastanka.

– EZ promatrači omogućili pratnju za 25 radnika „Sokola“ sa osobnim vozilima koji su se iz tvornice ... grad.

– O stravičnom četničkom napadu po Bijelom polju pravodobno prenesena informacija promatračima EZ i UN da utiču na neprijatelja. Prenesena i naša saznanja da se iz pravca Sjevernog logora prema Fortici kreće pet neprijateljskih kamiona sa topništvom.

– Uspješno sa promatračima UNPROFOR-a dogovoreno i obavljeno evakuiranje djece i časnih sestara iz Bijelog polja sa dvojicom nepokretnih i bolesnih svećenika.

30. 04. 1992.

– Na zahtjev UNPROFOR-a održan sastanak sa zapovjedništvom HVO, o čemu je sačinjen i dostavljen zapisnik Stožeru.

– Neprijatelj imao velike gubitke u južnoj zoni grada i preko UNPROFOR-a tražio prekid vatre kako bi pokupio poginule i ranjene četnike. Zapovjedništvo HVO-a je to prihvatilo, sa zadovoljstvom.

– Ukopava se neprijatelj na Fortici, preneseno UNPROFOR-

u kao i četnička vatra sa Huma i Bjelušina. Pogoden niz vitalnih objekata u gradu, o čemu su obaviješteni promatrači.

– EZ i UN se žale na nesigurnost u Hotelu penzionera, ponuđena im alternativa što nisu prihvatili, ali im je rečeno da mi moramo štititi grad na svim njegovim dijelovima, pa i u blizini Hotela penzionera.

01. 05. 1992.

– Preko UNPROFOR-a najavljen dolazak u Mostar gen. S. Nambijara – komandanta UNPROFOR-a, g. G. Santosa – šefa promatrača EZ, g. Miljenka Brkića i drugih visokih dužnosnika. Gen. S. Nambijar nije stigao, a neprijatelj preko EZ prenosi prijetnje gradu i mitraljeski i topnički tuče po Balinovcu i cijelom gradu.

Na jugozapadu neprijatelj bacio „krmaču“, a s Fortice granatiran put prema Žovnici – što su sve istodobno znali i promatrači.

– Oko 18 sati na traženje neprijatelja utanačen jednovremen prekid vatre.

02. 05. 1992.

– Ispratio sam tri promatrača EZ i naš stručni tim za popravku TS „Čule“.

– EZ i UN u 12 sati i 30 min prenose da je gen. Perišić spreman na razgovor sa zapovjedništvom HVO i gen. Praljkom i traže direktni kontakt sa našim generalom – o čemu je obaviješten Stožer.

– Oko 13 sati neprijatelj smrtno pogodio promatrača EZ u Čulama u vrijeme kada je promatrački tim EZ pratio naše električare do oštećenog stuba u Čulama.

– EZ obustavio sve svoje aktivnosti toga dana, a neprijatelj nastavlja sa razaranjem grada, o čemu je obavještavan UNPROFOR, ali toga dana nije reagirao na naše zahtjeve prema agresoru.

03. 05. 1992.

– Prenio sam UNPROFOR-u uvjete gen. Praljka za razgovor sa gen. Perišićem.

1. Nema tripartitnog sastanka, nego načelo odvojenih soba za razgovor (čime ne dopuštamo legitimitet neprijatelju).

2. Da se demilitariziraju: Hum, Orlovac, Fortica i Brkanovo brdo i to za 24 sata.

3. Da se oslobode prometnice: prema Lištici, Čitluku i Ljubuškom.

4. Da se u južnoj zoni grada omogući normalan rad poduzeća.

5. Da je nositelj razgovora Općinski stožer HVO Mostar.

– Žestoka vatra neprijatelja, gotovo cijeli dan iz pravca aerodroma prema Kruševu i Krivodolu, te prema Slipčićima i Tepčićima. Sa Huma, Bjelušina i Brankovca artiljerijski tučeni Luka, Donja mahala, Cim i Iličići.

– G. Santos komandant promatrača EZ za BiH saopćio da je dobio izričitu naredbu o povlačenju EZ misije iz BiH, te da će doći kad se stiša situacija – što je preneseno Stožeru.

04. 05. 1992.

– Na traženje UNPROFOR-a u 11 sati održan sastanak sa zapovjedništvom HVO o čemu je sačinjen zapisnik.

Najavljen dolazak 06. 05. 1992. u Mostar g. M. Guldinga, g. S. Nambiara, gen. Mekenzija i g. Solberia.

Detalji posjete bit će kasnije saopćeni. Preneseni način, trasa i vrijeme dolaska.

– G. Lundgren, na naše insistiranje, prihvatio da sa svojim timom obiđe Aluminijski kombinat, ali UNPROFOR-u to nije dozvolila jugoarmija, dok ne dobije suglasnost iz Beograda.

05. 05. 1992.

– Za obilazak Aluminijskog kombinata UNPROFOR-a dat spisak osoba iz kombinata koje je oredilo rukovodstvo kombinata (Petković Marko i Jambrešić Marijan).

Jugoarmija izbjegava ulazak u Aluminijski kombinat pod ispricom da mora dobiti dozvolu iz Beograda.

– UNPROFOR saopćava da se odlaže dolazak visoke delegacije UN i da će umjesto u Mostar otići u posjetu Osijeku i Sisku.

– Cjelodnevno traje, od jutra, topnička paljba neprijatelja po neselektivnim ciljevima po gradu, sjevernom i južnom dijelu bojišta.

– EZ i UN imali ulazak i izlazak iz grada iz pravca zapada.

06. 05. 1992.

– U 9 sati UNPROFOR javlja da je Perišić zaprijetio napadom na grad u 10 sati. Razlog: „Uznemirava se JNA“, i vrše se pripreme HVO da će napasti njihove ciljeve.

– UN hitno traži naše posredovanje preko centra veze da se zaustavi konvoj UN i EZ u Grabovici dok ne prestane prijetnja jugoarmije. (Učinjeno našom vezom da gospoda Joko i Pero zaustave promatrače do daljnje naredbe.)

– UNPROFOR užurbano radi na prekidu vatre poglavito zbog svojih ljudi na putu.

– Jugoarmija prijete zrakoplovima, a istodobno grupira pješake i vrši pokret tenkova u južnoj zoni grada.

UN, na naše traženje, zahtijeva od jugoarmije obustavu svih pokreta i prekid vatre. Dvije trećine grada nema vode. Stravičan napad na grad sa svih neprijateljskih položaja. Obostrano utanačen prekid vatre u 16 sati.

Prenio sam UNPROFOR-u poruku gen. Praljka da neprijatelj ne poštuje prekid vatre i da zbog ugrožavanja položaja naših postrojbi moramo uzvratiti vatrom. G. Lundgren prenio poruku zahvale gen. Praljka na suradnji.

– Iza 17 sati UN prihvatio da izvuče 50 ljudi iz RK „Razvi-

tak“.

– Oko 18 sati ranjen promatrač UN-a u Hotelu penzionera. Dojavljeno zapovjedniku Zeleniki. Gen. Praljak traži da se UNPROFOR-u ponudi sve što treba pa i transport ranjenog promatrača u Split. G. Lundgrenu odmah preneseno – na čemu se zahvalio.

– Oko 19 sati i 45 min. – dok UN prati ljude iz RK „Razvitak“ pucano s Malog kuka na osobe UN.

– U 22 sata obavijestio sam UNPROFOR taksativno o svim razaranjima koje je Mostar doživio od svog postanka. Ovo je za grad do tada bio najteži ratni dan.

07. 05. 1992.

– UNPROFOR s negodovanjem prihvata naše zahtjeve da se ide na lijevu obalu i uopće da se kreće po gradu.

– Četnički snajperisti stalno pucaju po civilima prema Titovom mostu. Rano, na mostu pogođena jedna žena, kojoj se ne može prići.

– G. Zelenika traži da se UNPROFOR obavijesti o gomilanju novog naoružanja na Fortici i drugim neprijateljskim pokretima.

– UNPROFOR javlja da sa jugoarmijom ne može uspostaviti vezu jer su blokirali liniju, a kasnije: „Da se radi o smjeni ljudstva.“

– Od UNPROFOR-a tražim da prati naše ekipe za popravke električnih vodova, izvlačenje civila i dovod vode u grad. Oni inzistiraju da se pod prioritarno dovede struja u njihov hotel. Protestirao sam zbog neselektivnosti prioriteta.

– Javljeno don. Luki Pavloviću o dolasku hrane i lijekova za „Caritas“.

– UN traži oslobađanje g. Andrića. Prenio sam im protest g. J. Topića. I dalje su na tome više puta inzistirali pod pritiskom neprijatelja. Uvijek im je prenesen naš protest na koji nisu vraćali odgovor.

– Na pitanje g. Lundgrenu: „Da li je osobno optužio tzv. JA za ranjavanje svog čovjeka“, odgovorio je: „Optužio sam ih što bacaju granate blizu Doma penzionera“.

– Oko 19 sati nastaje totalna komunikacijska blokada, jer u gradu ne radi nijedan telefon.

U 19 sati i 48 min. Sa prevodiocem g. Kraljevićem došao sam do Doma penzionera pod kišom granata, radi pokušaja dogovora o prekidu vatre.

UNPROFOR odbija da pod vatrom izvlači ranjene osobe. Postavljaju uvjet: bar tri sata obostran prekid vatre. UN nema kontakta sa tzv. JA i na prekid vatre ne može utjecati.

08. 05. 1992.

– UNPROFOR održava sastanak sa gen. Praljkom, g. Zelenikom i g. Topićem. (sačinjen zapisnik)

Poslije ovog sastanka UNPROFOR otišao na sastanak sa tzv.

jugoarmijom.

– UNPROFOR javlja da je utanačen prekid vatre u 13 sati i da će trajati minimum 3 sata, a da se u tom periodu uradi niz ranije dogovorenih aktivnosti. (Popravci, pranje, razmjene i sl.).

(Od 13 sati do 13 sati i 38 minuta neprijatelj je točno šest puta prekršio dogovor o prekidu vatre – što je i za UNPROFOR bilo očigledno, jer su tukli topnički i VBR-om po Cimcu, Iličima i cijelom gradu. Tako se neprijatelj ponašao uvijek kad bi bio dogovoren prekid vatre.)

– UNPROFOR se interesira gdje je pogubljen sin Sejde Bajramovića i traže izručenje tijela. Ostali smo u obvezi pružiti odgovor, ako bi smo što saznali.

Na pitanje odakle im ta informacija, odgovorili su da to od njih traži puk. Ljubotina.

09. 05. 1992.

– UNPROFOR-u prenesena poruka gen. Praljka da u Dom penzionera neće ulaziti naoružane osobe.

– UN uzvratilo potvrdno da su ugovorili sa četnicima da neće otvarati vatru u vremenu od 8 do 16 sati istog dana. UN popratio 40 žena, djece i staraca sa lijeve na desnu obalu.

– Pokušaj da naši ljudi odu u Opine radi popravke TS – UNPROFOR nije uspio ugovoriti s neprijateljem.

Prenesena poruka UN-u gosp. Zelenike da imamo snimljeno djelovanje neprijatelja u vrijeme polaska g. Lundgren na Aerodrom.

– UN do 12 sati imao nekoliko pojedinačnih ispraćaja iz grada, a onda je neprijatelj prekršio primirje i sve druge planirane aktivnosti su odložene.

– Neprijatelj preko UN traži prekid vatre da može pokupiti svoje ranjene i mrtve četnike. Zapovjedništvo prihvata.

– Istog dana, kao i nekoliko ranijih dana, iznad Mostara i cijele Hercegovine pojavljivali su se zrakoplovi koji su najčešće dolazili iz pravca juga, ali i sa sjevera.

10. 05. 1992.

– Oko 2 sata i 30 min. neprijatelj topnički pogodio Hotel penzionera – sjedište UNPROFOR-a.

– Promatrači UN su tada tvrdo spavali pa sam im to osobno saopćio oko 8 sati i 30 min. Što ih je iznenadilo.

– Za ovaj dan je ugovoren prekid vatre od 9 do 16 sati, ali neprijatelj djeluje po gradu već u jutarnjim satima. Protestirali smo kod UNPROFOR-a zbog postavljanja haubice na Fortici, zbog napada iz pravca Rodoča, zbog pokreta neprijateljske pješadije sa Bjelušina i stalnog neprijateljskog djelovanja sa svih položaja po civilnim ciljevima Mostara.

– Na inzistiranje kod UNPROFOR-a da protestira i zahtijeva od neprijatelja prestanak razaranja grada prenijeli su nam odgovor puk. Ljubotina da ne mogu prestati dok ne dostignu

„svoju liniju“, ali nisu rekli o kojoj je liniji riječ. To sam prenio Zapovjedništvu HVO.

– Tek oko 17 sati i 30 min. Dogovoren prekid vatre na traženje neprijatelja uz naš uvjet: bez pomjeranja jedinica i tehnike. Ni to agresor nije poštivao. Imali su pokret pješaka prema Donjoj mahali i kretanje kamiona prema Fortici uz stalnu vatru po gradu.

11. 05. 1992.

– Neprijatelj otpočeo svoje djelovanje nešto iza 9 sati bacajući zapaljive metke i suzavac sa područja Bjelušine i sa svih neprijateljskih položaja cijeli dan, do iza 24 sata tukao po gradu. Posebno je inteziviran topnički napad iza 20 sati po južnoj zoni, a s vozilima i tehnikom kretao se i prema Bijelom Polju. Sa Fortice i iz Sjevernog logora tukao je i VBR-om.

UNPROFOR je pravodobno obavješten o svim neprijateljskim djelovanjima, ali bez ikakvog uticaja na smanjenje četničkog napada.

– Istog dana u 15 sati 55 min. UNPROFOR traži od Zapovjedništva HVO odobrenje kako bi neprijatelj na lokaciji Šarića harem pokupio svoje mrtve četnike. Razlog traženja obustave vatre posebno nam je godio, pa je Zapovjedništvo to i prihvatilo.

12. 05. 1992.

– Planirane neke značajne aktivnosti, na koje su prethodnog dana pristali i promatrači UNPROFOR-a.

a) evakuirati cca. 800 djece i žena na zapad preko Goranaca;

b) običi pozicije Luka, Donja mahala, Mazoljice i Brankovac zbog naših boraca i civila;

c) započeti radove na popravci vodova za struju;

d) sa Međunarodnim Crvenim križom poslati dvojicu naših ljudi u Podveležje (Dobrč i Kružanj) da odnesu nužne lijekove i obave druge poslove.

– Jutarnji četnički napadi na grad – odložili su tačku a) i smišljeno su tukli baš put prema Gorancima, a i Dom kulture na Rondou gdje smo sklonili žene i djecu.

– UNPROFOR nije mogao uticati na prekid vatre, a kad je neprijatelj na to pristao i UN pošao na realizaciju tačke b) četnici su granatirali UNPROFOR-ovo vozilo na Titovom mostu i ranili jednog promatrača UN.

Promatrači UN su odmah odložili sve planirane aktivnosti za ovaj dan.

– U 14 sati i 10 min. Major Turien saopćio mi je poruku puk. Ljubotina da bi bilo najbolje povući hrvatske snage sa lijeve obale kako bi se došlo do primirja, barem na toj obali.

Upitao sam: „Da li Vi to nama preko puk. Ljubotina sugerirate predaju Mostara na lijevoj obali? I što mislite da taj zahtjev rješava?“

G. Lundgren i Turien su slegli ramenima.

Upitao sam dalje želi li g. Lundgren osobno to saopćiti zapovjedništvu HVO jer osobno nemam ovlasti dati odgovor na takav zahtjev.

Odgovorio je potvrdno.

Zbog kalkulantskih i zlonamjernih glasina na račun Stožera HVO Mostar o ovom događaju, prenosim u ovom izvješću autentični tijek razgovora zapovjedništva HVO Mostar sa UNPROFOR-om o zahtijevu agresora za povlačenje hrvatskih postrojbi s lijeve obale Neretve.

G. J. Topić: Tu poruku mi znamo odavno. Mi ne možemo pristati na takve uvjete, jer JNA nije predstavnik ni nekog naroda ni neke države. Naša poruka je: da se oni pridržavaju 15. 5. 1992. god. do kada ih je Srbija pozvala da dođu u svoju državu. Oni su ovdje agresor. Takav ultimatum, je za nas neprihvatljiv i nezamisliv. Ne znam što oni traže na lijevoj strani. Jesu li oni to Vama gospodine objasnili?

G. Lundgren: Oni su više puta upozoravali da ih uznemiravate na njihovim pozicijama i da puno puta hrvatske i muslimanske snage narušavaju prekid vatre.

G. J. Topić: Mi smo se čak povukli jednim dijelom i to sa željom da ne izazivamo krvoproliće. Danas su dva kilometra napredovali, a mi smo uzimali jer nismo htjeli uzvraćati.

Mostar je nedjeljiva cjelina i postoji granica do koje to možemo tolerirati. Pitajte narod, da li želi da se dijeli: Neretva nije Drina, i Mostar nije Berlin. Nećemo zid.

G. J. Jaganjac: Ja bih Vam nešto želio reći: Ja sam ovdje jedini profesionalac – časnik, a gosp. Topić je poznati nogometaš, a gosp. Petar je poznati radnik.

Ovdje se narod brani i cijena nam nije važna.

G. Lundgren: Prenijeću sljedeće: zahtjev da se povučete je neprihvatljiv!

G. J. Jaganjac: Neka se on (Ljubotina) povuče, jer to što on radi to rade teroristi.

Ljubotina i njegova vojska nas ne obvezuje ni po kojem pitanju, a kamo li da mi dajemo ono što je naše.

G. Lundgren: Prenijet ću također: da njegov zahtjev nije prihvatljiv, da JA nije predstavnik države i potsjetiti ga na 15. 5. 1992. god. – zahtjev Srbije da se vrate u Srbiju.

G. J. Topić: Pitajte ga: U ime koga, u ime čega to traži. Tko mu je dao legitimitet. Pitao bih Vas i u vezi ranjenih i mrtvih.

G. Lundgren: To sam radio ovih dana. Da se izvuku civili i ranjeni, i srpske porodice da se izvuku na desnu stranu. Imam i jedno posebno pitanje: imam jedno oštećeno vozilo na istočnoj strani Titovog mosta. Ako imate neke jedinice u blizini da se to izvuce, a pitat ću i Ljubotinu.

G. J. Topić: Kako je povrijeđeni gospodin?

G. Lundgren: Dobro. Samo noga i šrapnel u leđa u pancirku.

G. J. Topić: Što možemo učiniti za auto i kada?

G. Lundgren: Između 16 i 18 sati. Ako imate šlep službu da se podigne prednji trap, da se dovede ispred Hotela penzionera?

Dobro, sada idemo prenijeti poruke Ljubotini.

(Razgovoru prisustvovali: g. J. Topić, g. J. Jaganjac, g. P. Zelenika; zabilježio Ilija Filipović, prevodilac Jozo Kraljević)

– Istog dana agresor preko SDS-a BiH jednostrano proglasio petodnevno primirje, počevši od 13. 5. '92.

13. 05. 1992.

– UNPROFOR je u Općinskom stožeru informirao g. Jaganjca i g. Zeleniku o planovima svog rada dok traje «primirje».

G. Jaganjac je prenio g. Lundgrenu da je to prividno stanje neprijateljskog ulaženja na istočnu stranu. Istodobno je ztraženo od agresora da nema nikakvog pomjeranja, ako žele primirje. G. Lundgren obećao prenijeti Ljubotini.

– Izvukli smo UN vozilo sa Titovog mosta.

– Tijekom dana, kola Međunarodnog crvenog križa agresor nije propustio u Rodoč.

– Oko Titovog mosta česta pucnjava, povremena topnička paljba na južnu zonu grada, a Luka i Donja mahala u gustom dimu.

14. 05. 1992.

– UNPROFOR u 8 sati najavio dislokaciju prema zapadu, u narednih 12 sati, prema nalogu iz Njujorka.

G. Lundgren: «Izmičemo se, jer neprijatelj ne štedi ni naše ljude, a i dalje ćemo nastojati obavljati svoju posredničku i humanitarnu ulogu u gradu.

Zatim, nema govora o bilo kakvim akcijama u gradu što smo ih planirali, jer Ljubotina nije dao pristanak za naš siguran prelaz na lijevu obalu.»

O tome odmah obaviješten Petar Zelenika.

U Općinskom stožeru osobno je g. Lundgren to saopćio g. R. Bošnjaku, rekavši da idu prvo u Međugorje, a onda će tražiti druge mogućnosti.

G. R. Bošnjak se u ime stožera HVO zahvalio na trudu i želji da pomognu i izrazio nadu da će i dalje kontaktirati sa Mostarom. Za njihov smještaj na zapadu zadužio g. Filipovića i g. Kraljevića.

– U 13 sati i 30 min. UNPROFOR preko Goranaca napustio Mostar.

15. 05. 1992.

Široki Brijeg

– UNPROFOR primio gosp. Primorca iz Općinskog stožera HVO Široki Brijeg. On ih je upoznao, vrlo opširno, o stanju u općini, o odnosima među pučanstvom, o namjerama neprijatelja, o plaćenicima u njihovim redovima, šarolikosti

njihovih vojski i konfuziji u agresorskim redovima.

Stavio im na raspolaganje sve što im treba u općini. (Naime, upozorio sam g. Primorca da oni razmišljaju i o Grudama kao svom smještaju. Zato smo im predlagali lokaciju Šaškur, da bi se odlučili za Široki Brijeg, kako je i bilo.)

Za sve usluge općine Široki Brijeg za njihov smještaj određen je g. Kožul i g. V. Lasić.

16. 05. 1992.

– UNPROFOR traži kontakt sa g. Čavarom i želi upoznati komandanta zone Grude.

O tome je obaviješten Stožer u Širokom Brijegu.

17. 05. 1992.

– G. Lundgren protestira: Dom penzionera je pun hrvatskih vojnika i to smeta radu Međunarodnog crvenog križa, jer to odudara od njihovih pravila rada.

Objasnio sam: Hotel penzionera je na samoj obali Neretve i u blizini Carinskog mosta, a nama su važniji naši položaji i obrana grada.

Međunarodni crveni križ možemo preseliti na Bijeli brijeg ili drugdje. Ocjenjujemo da je primarnije da branimo grad.

Također sam prenio g. Lundgrenu: na Luku, Donju mahalalu i Slipčiče neprijatelj je bacio bojne otrove, bombardirani su:

Općine:

1) Mostar

– Bijelo Polje: topnički i pješadijski napad, i bačene su kasetne bombe;

2) Široki Brijeg

– Kočerin (četiri puta)

– Mamići

– Mokro

3) Posušje

– Vranić

– Broćanac

4) Ljubuški

– Grljevići

– Lipno

5) Metković

UNPROFOR nije mogao uspostaviti vezu sa jugoarmijom, pa je svoj protest Ljubotini prenio na misiju UN-u Stolac da oni prenesu jugoarmiji.

Da UN ode u Mostar, Lundgren je odbio.

18. 05. 1992.

– Predao sam UNPROFOR-u uz pomoć Općinskog stožera Široki Brijeg dostavljene uzorke gas-maske i bojnih otrova bačenih na Bijelo Polje, što zbog brzog odlaska nisu analizirali.

19. 05. 1992.

– G. Lundgren saopćio da je dobio naredbu sa najvišeg mjesta da već narednog dana njegov sektor i drugi promatrači UN-a (Stolac, Trebinje, Međugorje) napuštaju BiH.

– O tome su odmah obaviješteni Općinski stožeri Mostara i Širokog Brijega.

20. 05. 1992.

– Promatrači UNPROFOR-a – Sektor Mostar otputovali u Split, pa u Zagreb.

Izvjeshće sačinio:

Koordinator Zapovjedništva HVO Mostar sa promatračima EZ i UNPROFOR-a

Ilija Filipović dipl. iur.

Slijede prilozima uz Izvjeshće (10)

III

– PRILOZI UZ IZVJEŠĆE: (10)

1. Zapisnik sastanka sa promatračima EZ održan 24. 04. 1992. g. u Hotelu penzionera s početkom u 17 sati.
2. Zapisnik sastanka sa promatračima UNPROFOR-a, održan 27. 04. 1992. g. u Rektoratu s početkom u 10 sati.
3. Zapisnik sastanka sa promatračima UNPROFOR-a, održan 28. 04. 1992. g. u Rektoratu, s početkom u 10 sati.
4. Zapisnik sastanka sa komandantom UNPROFOR-a, za sektor Mostar, održan 29. 04. 1992. u Rektoratu s početkom u 10 sati.
5. Zapisnik sastanka sa promatračima UNPROFOR-a, održan 30. 04. 1992. g. u Rektoratu s početkom u 10 sati.
6. Zapisnik sastanka sa promatračima UNPROFOR-a, održan 04. 05. 1992. g. u Rektoratu s početkom u 10 sati.
7. Autorizirani tekst saopćenja g. Ismeta Hadžiosmanovića u povodu potpisane Odluke o stavljanju svih naoružanih formacija u Mostaru pod komandu i zapovjedništvo Općinskog stožera HVO Mostar.
8. Spisak telefaksa Međunarodnih organizacija i uvaženih osoba u svijetu na čije adrese su poslali brojni apeli o agresorskom napadu na Mostar (tekstovi apela u arhivi g. Franje Šimunovića, tajnika općine Mostar).
9. Tekst prijedloga plana komandanta Lundgrenu o eventualnom dolasku M. Guldinga i S. Nambiara sa suradnicima u Mostar.
10. Tekst objavljenog razgovora sa koordinatorom Zapovjedništva HVO sa UNPROFOR-om («Slobodna Dalmacija», od 08. 06. 1992. g.).

...

Kako je već rečeno, prvi međustranački sastanak održan je u Bruxellesu, sljedeća tri sastanka održana su u Lisabonu. Peti je sastanak održan u sarajevskom Konaku 16., 17. i 18. ožujka 1992. Na tom su sastanku usuglašena načela o ustavnopravnom uređenju BiH, a o ponuđenom zemljovidu, kojemu je temelj bila apsolutna i relativna nacionalna većina za svaku općinu, trebalo je dalje razgovarati. Šesti sastanak održan je 30. i 31. ožujka 1992. ponovno u Lisabonu. I na tome je sastanku zemljovid triju konstitutivnih jedinica ostao spornim i o njemu se trebalo razgovarati najdalje do 15. svibnja iste godine. Međutim, nakon povratka iz Lisabona, a pod pritiskom svoje stranke, Alija Izetbegović se odrekao svoje suglasnosti s Cutilleirovim planom. Nakon toga su i druga dva sudionika povukla svoju suglasnost. Ubrzo zatim počeo je opći sukob širom BiH između srpske vojske s jedne te hrvatske i muslimanske s druge strane. U svezi s Izetbegovićevim odbijanjem Cutilleirova plana u svom kasnijem intervjuu beogradskom Blicu Cutilleiro je potvrdio da je tadanji lider bosanskih muslimana Alija Izetbegović najprije prihvatio plan «samo da bi udovoljio Europi, a onda je od njega odustao da bi zadovoljio Amerikance koji su ga ohrabrivali da to uradi». «On (Izetbegović) je vjerovao da Washington podržava njegovu ideju o unitarnoj Bosni. Dayton je pokazao da griješi», kazao je portugalski diplomat ističući i da je Europska unija bila protiv unitarne Bosne.⁶³

Sukladno zaključku s međustranačkoga sastanka u Lisabonu od 31. ožujka, razgovori o Cutilleirovom planu nastavljeni su 23. travnja između svih triju stranačkih delegacija s jedne i delegacije Europske zajednice s druge strane. Razgovori su se vodili u zgradi zračne luke Butmir – Sarajevo koja je bila opkoljena srpskim vojnim snagama. Tročlanu delegaciju EZ-a predvodio je ministar vanjskih poslova Portugala Pineiro, a članovi su bili Cutilleiro i lord Carrington. Srpsku delegaciju predvodio je Radovan Karadžić, muslimansku Alija Izetbegović, a hrvatsku Franjo Boras. Hrvatsku delegaciju predvodio sam ja zato što Mate Boban nije mogao doći u opkoljeno Sarajevo, a Miljenko Brkić, koji je u to vrijeme bio v.d. predsjednika HDZ-a, imao je nekih obiteljskih problema u Sarajevu. Uz mene je u hrvatskoj delegaciji bio Mile Akmadžić koji je u to vrijeme bio generalni tajnik Ratnoga predsjedništva BiH.

Pri kraju razgovora s hrvatskom delegacijom obratio mi se lord Carrington sljedećim riječima: «Gospodine Boras, ukoliko se ne dogovorite, mi ćemo vas pustiti da se međusobno poubijate, pa ćemo vam mi nametnuti svoja rješenja.» Odgovorio sam mu: «Lorde Carringtone, kako i s kim da se dogovorimo, srpski agresor ima sve na raspolaganju, uzeo je svu vojnu opremu JNA i sami čujete jeku topova i minobačaca s okolnih brda. Kad s njima razgovaramo, to je razgovor gluhi. Predstavnici muslimanskog naroda drže se pasivno, ništa ne poduzimaju za obranu BiH i još uvijek se

nadaju pomoći JNA.» Nakon završenih razgovora vratio sam se kroz kišu granata živ i zdrav u zgradu Predsjedništva. Na kraju razgovora Cutilleiro nam je dao do znanja da se sve tri nacionalne delegacije trebaju pokušati međusobno dogovoriti o teritorijalnom razgraničenju triju konstitutivnih jedinica unutar BiH bez prisustva predstavnika međunarodne zajednice.

Razgovori u Grazu

U svezi sa zaključkom iz Sarajeva održan je 6. svibnja 1992. sastanak u Grazu između hrvatske i srpske delegacije. Hrvatsku delegaciju predvodio je Mate Boban. U njoj smo bili još Vlado Šantić i ja. Na čelu srpske delegacije bio je Radovan Karadžić, a pratili su ga Momčilo Krajišnik i Branko Simić. Razgovori su se vodili u zgradi zračne luke Graza. Predmet razgovora bile su tri ključne točke: Kupres, bosanska Posavina i lijeva strana Neretve, od Jablanice do Metkovića. Srpska je delegacija predlagala da Srbima pripadne Kupres, s tim da Hrvati imaju nekakav zaobilazni put prema Bugojnu, lijeva obala rijeke Neretve od Jablanice do Metkovića, uključivo i Mostar te koridor kroz bosansku Posavinu širine 20 km. Hrvatska je delegacija predlagala obrnuto: Kupres treba pripasti hrvatskoj konstitutivnoj jedinici u BiH kao i jugoistočna Hercegovina, zajedno s Mostarom sve do uključivo općine Stolac, a da se o koridoru kroz bosansku Posavinu može razgovarati, ali o mnogo užem dijelu. O održanim razgovorima nije napravljen nikakav protokol. Dogovorili smo se da će obje delegacije razgovarati i s muslimanskom stranom. Razgovori su počeli oko 11 a završili oko 16 sati. Hrvatska se delegacija vratila kolima u Zagreb, dok je srpska otputovala zrakoplovom, meni u nepoznatom pravcu. Kasnije se o održanim razgovorima u Grazu pojavilo nekakvo priopćenje za javnost o kojemu na samome sastanku nije bilo govora. To sam priopćenje našao u knjizi Zdravka Tomca koji u cijelosti prenosim:

«Odlučni da sva sporna pitanja, uključujući razgraničenje dviju konstitutivnih jedinica – hrvatske i srpske u Bosni i Hercegovini riješe miroljubivim sredstvima i dogovorom, predstavnici hrvatske i srpske nacionalne zajednice utvrdili su da u odnosu na radnu mapu o razgraničenju postoje nesuglasnosti u sljedećim slučajevima:

1. U gradu Mostaru srpska strana smatra da granicu predstavlja rijeka Neretva, a hrvatska strana smatra da je cijeli grad Mostar u hrvatskoj nacionalnoj jedinici.
2. Južno od Mostara hrvatska strana smatra da u hrvatsku nacionalnu jedinicu spada područje određeno 1939. godine, tj. granica Hrvatske Banovine. Srpska strana smatra da je granica između hrvatske i srpske jedinice granica rijeke Neretve.
3. Obje strane su suglasne da se u razgraničenju dvije kon-

⁶³ Dnevni list, Mostar, 19. 7. 2005., str. 5.

stitutivne jedinice na području Kupresa, kao i u Bosanskoj posavini (Derвента, Bosanski Brod, Bosanski Šamac, Odžak, Orašje, Modriča i Brčko) vodi računa o kompaktnosti prostora i komunikacijama.

4. Obje strane su odlučne ustrajati na principima usvojenim na konferenciji Europske zajednice o Bosni i Hercegovini, te temeljem toga suglasne su da u određivanju spornih i drugih područja štiju dogovorene kriterije za definiranje nacionalnih teritorija uz arbitražu Europske zajednice.

5. Ovim dogovorom prestaju razlozi za prekid Konferencije Europske zajednice o Bosni i Hercegovini, te obje strane traže hitan nastavak konferencije.

Inzistira se da se arbitražno razgraničenje izvrši u dogovorenom roku do 15. svibnja 1992. godine.

6. Slijedom naprijed dogovorenog prestaju razlozi za oružane sukobe između Hrvata i Srba na cijelom teritoriju Bosne i Hercegovine.

Objavljuje se sveopće i trajno primirje pod kontrolom Europske zajednice, koje stupa na snagu dana 06. svibnja 1992. u 24.000 sata.

Predstavnik Srpske državne zajednice
Radovan Karadžić

Predstavnik Hrvatske nacionalne zajednice
Mate Boban»⁶⁴

Tijeku razgovora u Grazu nisu se vodile nikakve zabilješke niti je na kraju napravljen bilo kakav protokol. Također smo se dogovorili da se ne izdaje nikakvo priopćenje za javnost. Unatoč tome, nakon dva-tri dana u domaćoj i inozemnoj javnosti pojavilo se priopćenje do kojega sam došao u navedenoj knjizi Zdravka Tomca. Uslijedila je oštra reakcija u svijetu, Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini. Taj su, naime, sastanak politički protivnici i neistomišljenici prikazali kao tajni sastanak hrvatske i srpske delegacije o podjeli Bosne i Hercegovine. Može li se iz samoga priopćenja što ga je srpska strana zlonamjerno objavila iščitati bilo kakva podjela Bosne i Hercegovine?

...

Franjo Boras: «Bosanskohercegovački kaos»
Izdavač M. Hrvatska Mostar, 2006.

---

⁶⁴ Isto, str. 36.-37.

U drugoj polovici travnja/aprila 1992. godine pristižu izbjeglice i prognanici iz Sarajeva i dijelova Bosne oko Sarajeva. Na slobodnu teritoriju su već prispjeli lokalni prognanici iz prigradskih naselja: Gnojnica, Blagaja, Bune, Rodoča, Jasenica, Vojna i Bijelog Polja. Mostar postaje prenapučen. Krizni štab organizira masovno smještanje izbjeglica u hotele i privatne smještaje u Republici Hrvatskoj. Ovim izbjeglicama i prognanicima se pridružio i veliki broj Mostaraca. Nažalost, među njima je bilo puno vojno sposobnih koji su sabotirali odbranu i napustili Mostar. Koristili su sve moguće metode da pobjegnu na more u Republiku Hrvatsku. I dok su branitelji grada krvarili, oni su bezbrižno provodili dane uživajući na moru, misleći da će se rat ubrzo završiti.

Lokalni Srbi su se masovno pridružili agresorskoj vojsci, a preostalo srpsko civilno stanovništvo je organizirano napuštalo Mostar, preko cestovnih komunikacija od Mostara prema Nevesinju i Stocu. Samo je mali broj Srba ostao u gradu.

IX. 4. Odluka Kriznog štaba Mostar o novom ustroju obrane Mostara

Dokument 011: Odluka
Kriznog štaba br. 427/92,
29. 4. 1992. godine.

REPUBLIKA BOSNA I HERCEGOVINA SKUPŠTINA OPĆINE MOSTAR

Krizni štab općine

Broj: 427/92

Datum: 29.04.1992. godine

ODLUKA

Na temelju Naredbe Republičkog štaba za civilnu zaštitu, kao i zaključka Predsjedništva Republike Bosne i Hercegovine donesenih 04.04.1992. godine i 10.4.1992. godine i Odluke o proglašenju neposredne ratne opasnosti na području općine Mostar broj 1/92 od 09.04.1992. godine, kao i Odluke o povlačenju jedinica JNA sa teritorije Republike Bosne i Hercegovine, koju je donijelo Predsjedništvo Republike BiH od 27.04.1992. godine, Krizni štab općine Mostar, polazeći od činjenice da se općina Mostar nalazi u stanju djelimične okupacije od strane jedinica takozvane Jugoslavenske narodne armije i paravojnih formacija koje u sadašnjstvu sa njom vrše oružana dejstva po civilnim objektima, istovremeno pljačkajući privredne subjekte i porodične kuće i odvođeći u zarobljeništvo stanovnike ove općine, kao i činjenicu da takozvana JNA i druge paravojne formacije koje dejstvuju skupa s njom ne priznaju legitimne i legalne organe vlasti Republike Bosne i Hercegovine niti općine Mostar donosi sljedeću

ODLUKU

I
Takozvana Jugoslavenska narodna armija i druge paravojne formacije koje djeluju skupa s njom proglašavaju se kao neprijateljske i okupatorske formacije na području općine Mostar.

II

Zaštita i odbrana grada Mostara od formacija iz člana 1. povjerava se Hrvatskom vijeću obrane - Općinskom stožeru Mostar, te pripadnicima Ministarstva unutrašnjih poslova - centar Mostar.

III

Hrvatsko vijeće obrane čine pripadnici muslimanskog i hrvatskog naroda, te pripadnika drugih naroda i narodnosti koji priznaju legalne or-

gane vlasti Republike Bosne i Hercegovine i kojima iskažu svoju lojalnost.

Muslimani mogu formirati sopstvene oružane formacije koje se stavljaju pod jedinstvenu komandu HVO Općinski stožer Mostar.

IV

Nacionalni sastav komandnog kadra Hrvatskog vijeća obrane će odgovarati nacionalnom sastavu aktivnih vojnika.

Kod formiranja novih obrambenih snaga komandni kadar će biti zastupljen na paritetnom principu. Ova odredba važi za snage koje se formiraju poslije 1. maja 1992. godine.

V

Zadatak Hrvatskog vijeća obrane - Općinskog stožera Mostar je oslobađanje cjelokupnog prostora općine. Hrvatsko vijeće obrane - Općinski stožer Mostar će radi izvršenja zadataka iz predhodnog stava koordinirati sa ostalim obrambenim snagama susjednih općina.

Hrvatsko vijeće obrane - Općinski stožer Mostar dužno je izvršiti ustrojstvo i organizaciju svojih oružanih snaga koje će garantirati građanima mir, slobodu i sigurnost.

Ovu funkciju obavlja vojna policija.

VI

Radi ostvarenja funkcije pravosuđa iz domena Ratnog prava Hrvatsko vijeće obrane - Općinski stožer Mostar dužno je osnovati i ustrojiti, te organizirati rad vojnog tužilaštva i vojnog suda za područje općine Mostar.

Nacionalni sastav u ovim institucijama će odgovarati nacionalnom sastavu aktivnih vojnika.

VII

Radi obrane općine Mostar Hrvatsko vijeće obrane - Općinski stožer Mostar dužno je koordinirati sa općinskim kriznim štabom, Mini-

starstvom unutrašnjih poslova i drugim legalnim organima Republike Bosne i Hercegovine kada to okolnosti nalažu.

Na zajedničkim sjednicama Kriznog štaba Skupštine općine Mostar i Hrvatskog vijeća obrane, Općinskog stožera Mostar rješavati će se problematika od zajedničkog interesa.

Sva dokumenta za kretanje ljudi i roba izdaje Hrvatsko vijeće obrane - Općinski stožer Mostar.

VIII

Krizni štab općine Mostar se obavezuje da u najkraćem roku formira privremeni izvršni odbor koji će obezbijediti funkcionisanje organa uprave Skupštine općine Mostar.

IX

Po prestanku ratnih dejstava odnosno oslobađanja općine Mostar i stvaranja uvjeta za normalno funkcionisanje legalnih organa vlasti regulisat će sva ostala pitanja i politička rješenja u pogledu kompetencije rješenja koja budu donesena u legalnim organima Republike Bosne i Hercegovine.

ČLANOVI KRIZNOG STABA:

1. Matijević, Gabor
2. Ismet Hadžiosmanović
3. Zijad Demirović
4. Borislav Puljić
5. Josip Skutar
6. Mehmed Bahmen
7. Ilija Filipović
8. Fikret Bajrović
9. Jole Musa

Dana 29. 4. 1992. godine Krizni štab Općine Mostar donosi odluku br. 427/92 o novom ustroju obrane Mostara čiji sadržaj donosimo u cijelosti:

Ovoj odluci prethodio je cijeli niz sastanaka Kriznog štaba i predlagača odluke, tj. Glavnoga stožera HVO i njegova predsjednika Jadrana Topića. Ovi razgovori su trajali više dana, a temelj razgovora je bilo prvo pismo kojim se definiraju polazišta za uređenje odluke.

OBRANA MOSTARA I REPUBLIKE BOSNE I HERCEGOVINE

51

Političku opciju i rješenje situacije oko grada treba tražiti na razini razgovora i rješenja u okviru Konferencije o BiH pod patronatom EZ-a.

Vojno angažiranje za obranu grada Mostara zajednički obavljaju Hrvati i Muslimani.

Vojni zapovjednik obrane grada Mostara je Hrvat-sve zapovjedi idu od njega

Dokument 012:
Početni uvjeti
za usklađivanje
konačnog
prijedloga odluke
Kriznog štaba

Jadran Topić

Dokument 012: Početni uvjeti za usklađivanje konačnog prijedloga odluke Kriznog štaba

Spomenutom odlukom se utvrđuju temeljna načela očuvanja državnosti Republike Bosne i Hercegovine.

- poštuju se važeće odluke legalnih organa vlasti,
- JNA se proglašava agresorom,
- zaštitu i obranu građana preuzima HVO Mostar,
- HVO čine pripadnici hrvatskog i muslimanskog naroda, a komandni kadar će se imenovati na paritetnoj osnovi,
- uvode se pravosudni organi za suđenja u ratnim uvjetima, imenovani na paritetnoj osnovi,
- HVO je dužan koordinirati sve akcije sa legalnim organima vlasti u R BiH i
- po prestanku ratnih djelovanja i oslobađanju Mostara, prihvatiti će se rješenja donesena od organa legalne vlasti.

Sutradan, predsjednika Kriznog štaba Milivoja Gagra pozvao je telefonom Ejup Ganić, član Predsjedništva R BiH i tražio objašnjenje u vezi donesene odluke prethodnog dana. Ponuđenim objašnjenjem je bio zadovoljan i nije tražio nikakve konsekvence ili eventualno ukidanje odluke. Dana 29. 4. 1992. godine ja, kao član Kriznog štaba, izdao sam priopćenje koje je u cijelosti pročitano na Radio Mostaru, kao i cjelovit tekst odluke u emisiji u 18 sati.

Na ovu odluku nikada nije zvanično reagiralo Predsjedništvo Republike Bosne i Hercegovine.

Interesantno je napomenuti da su na tadašnjim slobodnim prostorima R BiH, a naročito u srednjoj Bosni, organizirani krizni štabovi koje nisu osnivale legalne vlasti, već su ih osnivale uglavnom bivše komunističke vlasti. Takve odluke nisu smetale vlastima u Sarajevu.

...

Dokument 017: Odluka
o imenovanju Hrvatskog
vijeća obrane br.: 01-227 od
21. 5. 1992. godine

**HRVATSKA ZAJEDNICA HERCEG-BOSNE
HRVATSKO VIJEĆE OBRANE**

OPĆINSKI STOŽER MOSTAR

Dj. broj 01-227/92
Mostar, 21.05.1992.

Temeljem Statutarne odluke o privremenom ustrojstvu
izvšne vlasti i uprave na području IZ H-B, predsjednik
HVO općine Mostar predlaže

O D L U K U

o imenovanju Hrvatskog Vijeća obrane općine Mostar

ČLANAK 1.

Hrvatsko Vijeće obrane općine Mostar imenuje se u
sastavu:

1. Jadran Topić - predsjednik
2. Stojan Vrljić - dopredsjednik
3. Mumin Isić - predstojnik odjela za opću upravu
4. Milenko Musa - predstojnik odjela za financije
5. Senad Kazazić - predstojnik odjela za privredu
6. Sejo Maslo - predstojnik odjela za društvene djelatno-
sti
7. Miro Pandža - predstojnik odjela za snabdjevanje
8. Hamdija Jahić - predstojnik odjela za komunalno-stambe-
ne poslove i obnovu
9. Franjo Golemac - predstojnik odjela za promet telekomu-
nikacije i informacije
10. Drago Zovko - predstojnik odjela za socijalnu i zdravstv-
nu zaštitu i izbjeglice
11. Roko Markovina - predstojnik odjela civilne zaštite
12. Jasmin Jagunjac - predstojnik odjela za obranu
13. Viktor Stojkić - predstojnik odjela unutarnjih poslova

ČLANAK 2.

Ova odluka stupa na snagu danom donošenja.

Mostar, svibnja 1992.

PREDSJEDNIK:

Jadran Topić
Jadran Topić

IX. 7. Arkanovi zločinci dolaze u Mostar

Sa ukupnog aspekta vojnih i političkih zbivanja u Mostaru predočit ćemo jednu važnu i veoma interesantnu poruku.

Handwritten note in Cyrillic script. The text reads: "Hitao! Zvaao Omer Behmen! Arkan kreće za Mostar".

Dokument 018: Sadržaj telefonske poruke od 17. 4. 1992. primljena od Omera Behmena.

Ova poruka primljena je 17. travnja/aprila 1992. godine telefonom iz Centrale SDA BiH u Sarajevu. Poruku je telefonom uputio Omer Behmen, član Izvršnog odbora SDA BiH, koji je po stranačkom programu bio zadužen za Hercegovinu.

U poruci stoji:

«Četnici – vojska kreću na Mostar, blokirati Mostar, poruka Hadžija.»

Ovom depešom se puno toga poručilo. Svježe su nam slike sa TV zločina koje su ove postrojbe učinile diljem Bosne i Hercegovine i Hrvatske. Zločini su, prije svega, imali psihološku poruku, da budemo svjesni što nas čeka. U to vrijeme u Mostaru su užurbano pojačavane linije obrane. Interesantno je istaći da je vjerodostojnost ove poruke koju je poslao Omer Behmen u cijelosti kasnije potvrđena. Ali, ostalo je nerazjašnjeno kako je Omer Behmen doznao za ove pokrete?

IX. 8. Razgovori Slobodan Praljak – Momčilo Perišić

Josip Jole Musa je bio član Kriznog štaba Općine Mostar i to je bio jedini član štaba sa kojim su željeli razgovarati oficiri agresorske vojske. Dana 3. 5. 1992. godine javio se u Krizni štab Momčilo Perišić, zapovjednik Užičkog korpusa, izrazivši želju da razgovara sa zapovjednikom HVO. Mi smo kontaktirali Slobodana Praljka, zapovjednika zbornog područja Mostara HVO i prenijeli mu poruku. Sutra dan oko 14 sati uspostavljen je telefonski razgovor i M. Perišić je bez uvijanja predložio da njegova vojska i hrvatska vojska dođu na obale Neretve i da svaka od vojski čuva svoje nove pozicije, čekajući mirno rasplet političke krize u Jugoslaviji. Na takav prijedlog S. Praljak mu je odgovorio: «Izvesti ćemo mi bilancu u Nevesinju». Poslije toga razgovora, Mostar je pretrpio do tada najveće granatiranje i razaranja.

Povijesni dokumenti koji su predočeni nedvosmisleno ukazuju na veoma tešku vojnu i političku situaciju u Mostaru, a tome su posebno doprinijeli pregovori u Gracu između Mate Bobana i Radovana Karadžića koji su održali zajednički sastanak 7. i 8. 5. 1992. godine. Na tom sastanku raspravljalo se o budućem uređenju. Ti razgovori su obavljani na zahtjev lorda Caringtona.

...

Događaji u Grazu, u Austriji nisu mogli proći bez oštih reagiranja. Regionalni odbor SDA za Hercegovinu tom prilikom je izdao priopćenje i uputio ga zainteresiranim stranama, te upozorio na svu pogubnost tih pregovora bez prisustva predstavnika Muslimana iz RBiH.

...

«Cijeneći izuzetno tešku vojnu i političku situaciju u Mostaru i Hercegovini, SDA kao većinski legitimni predstavnik muslimanskog naroda, kao i Muslimani iz drugih opozicionih stranaka prihvatili su i dali svoju političku suglasnost za formiranje jedinstvene obrane u Mostaru koji su povjerali Hrvatskom vijeću obrane u čiji sastav su ušli Hrvati, Muslimani i jedan dio ostalih građana. Takvu odluku prihvatili smo pod jednim uvjetom, a to je da se ne prihvaćaju nikakva politička rješenja dok traje zajednički rat protiv istog agresora. Na ovu činjenicu morali smo upozoriti Matu Bobana i Radovana Karadžića koji su pregovarali u Grazu»¹⁵.

¹⁵ strana br. 2 spomenutog priopćenja.

Okupacija lijeve obale Mostara

... Dana 11. 5. 1992. godine u ranim jutarnjim satima agresor je krenuo u silovit napad na slamanje otpora i potiskivanje branitelja na desnu obalu Neretve. U napad su uključene sve raspoložive snage koje su po našim informacijama iznosile oko pet hiljada/tisuća vojnika, potpomognutih artiljerijskim i tenkovskim oružjem. Napad su izveli iz pravca Sjevernog logora, obilaznicom na istočnoj strani grada, iz pravca Južnog logora, aerodroma Ortiješ, heliodroma Rodoč. Artiljerija je tukla nemilosrdno po lijevoj i desnoj strani Mostara, a naročito sa brda Hum, Stolac i aerodroma Ortiješ. Takvom silovitom napadu branitelji Mostara su odolijevali više od dvanaest sati.

Poslije toga, uslijedila je komanda da se civili i vojnici povuku na desnu obalu kako bi izbjegli opći masakr.

Poslije toga nastupa period općeg uništavanja lijeve obale Mostara. Organizirano se pljačkaju kuće, gospodarski objekti, ruše džamije, pali se nemilosrdno sve što čini osmansku i austrougarsku kulturu. U tim pljačkama posebno se ističu mostarski Srbi, koji su bili organizirani u srpske paravojne skupine.

U tom periodu bilanca stradanja Mostara je: izvršen je genocid nad Muslimanima i Hrvatima koji su zatečeni u svojim kućama i stanovima, pronađene su dvije masovne grobnice na Uborku – gradskom odlagalištu otpada u naselju Vrapčići. U jednoj grobnici je pronađeno oko 80, a u drugoj oko 40 Muslimana i Hrvata.

U periodu okupacije lijeve obale od 11. 5. 1992. godine pa do 13. 6. 1992. godine, srušene su ili oštećene sve džamije na lijevoj obali. Već ranije je zapaljen franjevački samostan i kripta u Podhumu, Biskupski ordinarijat, katedrala na Balinovcu i tako redom.

Opljačkane su tvornice Soko, Aluminijski kombinat, Hepok, Vrapčići, Kompresori i oštećen je i opljačkan cijeli niz manjih poduzeća. Odnosno je silno bogatstvo iz obiteljskih kuća i stanova. Nikada se neće utvrditi kolika je vrijednost opljačkanih i uništenih bogatstava Mostara.

Poslije ove vojne akcije agresor je zauzeo vojnu poziciju od HE Salakovca na sjeveru Mostara, pa sve do Doljana i Stoca. Sličnu sudbinu su doživjeli prostori južno od Mostara.

Cijelo muslimansko i hrvatsko stanovništvo je protjerano na desnu obalu Neretve. Pokrenuto je cca. 40 000 stanovnika. Mnogi se ni do danas nisu vratili svojim kućama.

Već 13. 5. 1992. godine Krizni štab Općine Mostar sačinio je prvi preliminarni izvještaj i upoznao cjelokupnu svjetsku javnost o stradanjima Mostara i Hercegovine. Svi ti očajnički potezi ostali su bez bilo kakvog reagiranja i pomoći.

Poslije oslobođenja Mostara u ljeto 1992. godine, grupa eksperata iz Mostara sačinila je cjelovit nalaz o agresiji i stradanju Mostara i to objedinila u knjigu pod nazivom «Urbicid Mostara 1992. godine».

Ova knjiga je upućena na mnoge adrese u svijetu. Grad Mostar je organizirao cijeli niz javnih prezentacija diljem svijeta kako bi se šira svjetska javnost mogla upoznati sa stradanjima Mostara.

Mostar još nije došao na red da se sudi pojedincima za učinjeni zločin nad Mostarom. Stradalnici Mostara su strpljivi, jer znaju da će počinitelje stići pravedna kazna.

U periodu okupacije lijeve obale Mostara, agresor je srušio miniranjem: Carinski most, Titov most, Lučki Most, most Hasana Brkića, most u Vojnu, most u Žitomislčićima, most u Čapljini, željezničke mostove u Raštanima i Bačevićima. Avijatički most u rodoču je agresorska vojska srušila prilikom povlačenja sa lokaliteta Heliodroma u Jasenici.

Svi mostovi preko rijeke Neretve su minirani na osnovu tehničke dokumentacije koju je izradila komunistička vlast u bivšoj Jugoslaviji. Ti projekti su bili pohranjeni u arhivi Oblasnog štaba teritorijalne obrane za Hercegovinu.¹⁶

¹⁶ Jovan Divjak je u oktobru/listopadu 1992. godine bio pritvoren u Konjicu pod optužbom da je izazvao sukobe između Hrvata i Muslimana u Prozoru. Cjelokupnu istragu vodili su istražni organi IV Korpusa Armije BiH na čelu sa Arifom Pašalićem. U toj istrazi je potvrđeno da je on bio informiran o načinu miniranja mostova, ali da nije nikakve informacije dostavio obrani Mostara, iako su još postojale komunikacije sa Sarajevom. Centralna zgrada PTT Mostara granatirana je početkom petog mjeseca, tako da je mogao dati upute kako pokušati spasiti mostove od rušenja.

IX. 12. Naoružavanje Patriotske lige

U prethodnom dijelu objasnili smo kako je naoružan rezervni sastav policije. Jedan dio naoružanja iz kontingenta rezervnog sastava policije dodijeljen je Patriotskoj ligi u Mostaru.

Najveći dio naoružanja došao je od Hrvatske vojske koju je osobno podijelio Mate Šarlija Daidža i Krizni štab Hrvatske za pomoć Muslimanima BiH.

Poslije zaustavljanja agresora u Čepikućama u oktobru/listopadu 1991. godine i prvog poraza agresora, Daidža prebacuje svoje komandno mjesto u Vrgorac, malo pogranično mjesto u Hrvatskoj gdje nastavlja dalje djelovati braneći Republiku Hrvatsku i organizirati obranu Bosne i Hercegovine.

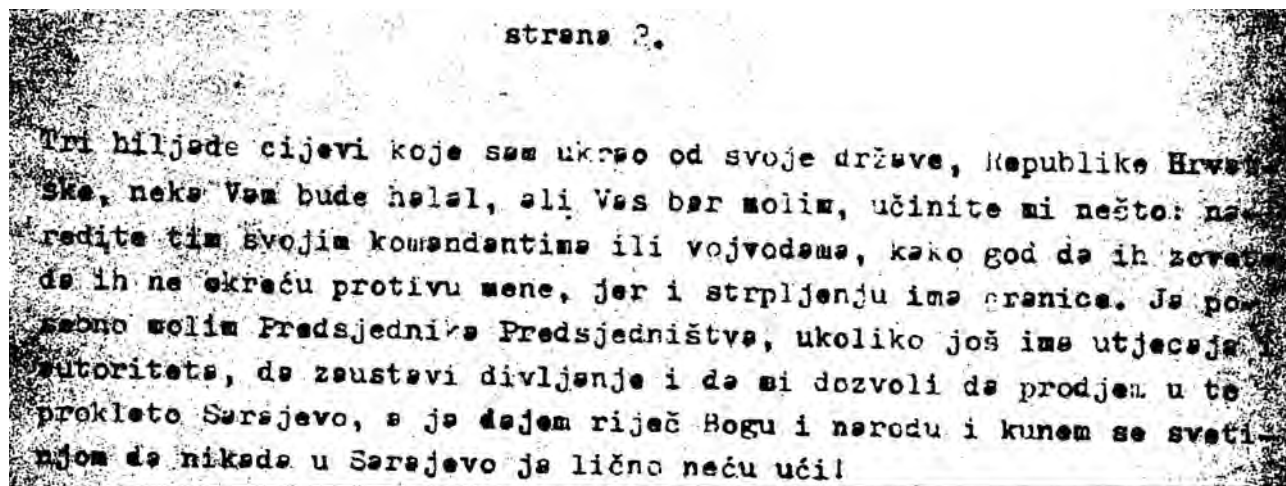
Po odobrenju Gojka Šuška, Daidža obavlja razgovor sa Mustafom Hadžiosmanovićem kako bi on bio garant da će se oružje isporučeno Muslimanima pravilno rasporediti. Mustafa i Daidža su se znali iz dana zajedničkog robijanja u komunističkim zatvorima. Poslije obavljenog tajnog sastanka, prve kontingente naoružanja iz Vrgorca preuzeli su Arif Hadžiosmanović, Suad Čupina, Nail Nožić Pinca. Sigurnost transporta osiguravao je Zikrija Džonko, Sejo Čelebić i Omica Đukić.

Transporti naoružanja provedeni su u najvećoj tajnosti i uz velik rizik po osobne živote. Najčešće su korišteni kamioni braće Husić iz Podveležja. Naoružavanje je dijeljeno sukcesivno od Stoca, Dubrava, Gubavice, Bune, Blagaja, Podveležja, Gnojnica, Mostara, Bijelog Polja, Jablanice, Konjica pa sve do sela Bijelimići prema Boračkom jezeru.

Naoružanje je kontinuirano otpremeno u manjim količinama. Ukupno je Daidža isporučio cca. 4.500 pušaka i znatne količine municije. Svaki transport je imao svoje osiguranje, jer Daidža nije dozvoljavao transport dok nije dobio garanciju za sigurnost. Za svaku isporučenu količinu ispostavljala se uredna dokumentacija koju je kod sebe zadržavao Daidža.

Ovaj proces je trajao otprilike tri mjeseca. Od Daidže su na sličan način dobivali naoružanje i Hrvati u Mostaru.

Iz istog kontingenta to jest od Hrvatske vojske dobili su naoružanje Sarajevo i Foča. Za preuzimanje naoružanja za Sarajevo i Foču garanciju je prethodno dao Omer Behmen koji je osobno posjetio Daidžu u Vrgorcu. Na tajne sastanke sa Daidžom

Dokument 027: Dio pisma koje je Daidža uputio Aliji Izetbegoviću, 6. 7. 1992. godine, kojim potvrđuje da je Sarajevo poslao tri hiljade/tisuće cijevi. Radi povijesnih činjenica kasnije će se prikazati cijeli tekst ovog pisma u kome se oslikava veliki doprinos Daidže za oslobađanje BiH.

dolazio je i Hasan Cengić. Daidža i Alija su se tajno sastali u Sarajevu, koncem 1991. godine. Sastanak je u najvećoj tajnosti organiziran uz maksimalne mjere opreza. Pratlju Daidže do Sarajeva osigurao je Zikrija Đonko i Nail Nožić Pinca.

Oko tri hiljade/tisuće pušaka otpremljeno je u Sarajevo. Približno isto toliko je dobio i Senad Šahinpašić Šaja za Istočnu Bosnu.

Kasnije, u ljeto 1992. godine, u pismu koje je Daidža poslao Aliji Izetbegoviću 6. 7. 1992. godine, pored ostalog, stoji da je on poslao 3.000 pušaka da se može braniti Sarajevo.

Radi rasvjetljavanja povijesne istine dat ćemo samo jedan insert iz količina naoružanja i opreme koje je SDA Mostara osigurala Prvom mostarskom bataljonu kojim je zapovijedao najprije Suad Čupina, a potom Arif Pašalić.

Priloženi dokument 028 predstavlja izvještaj o nabavi i opremi koju je SDA isporučila Samostalnom bataljonu (kasnije Prvoj mostarskoj brigadi) u periodu od 1. 4. – 1. 9. 1992. godine.

- I Z V J E Š T A J -

**O nabavi i prevozu oružja i
opreme u periodu 1.4.'92 do 1.9.'92**

- 1)Automatske puške 10 komada (predato Luci) Daidža
- 2)Ručne bombe 100 komada (predato Luci, Garini)
- 3)Automat "SAGI" 10 komada (I Brigada) Daidža
- 4)Streljive 7,9 5000 komada (I Brigada) Daidža
- 5)Streljive 7,62 x 34 10000 komada (I Brigada) Daidža
- 6)Kolje 20 komada (Luka + Garina) Daidža
- 7)Eksploziv 200 kg (I Brigada) Pag.

- 2 -

- 32)Kompjuterski sistem VHS (I Brigada) SDA
- 33)Ručnih radio stanica 50 komada (I Brigada) SDA
- 34)Ručnih radio stanica 30 komada (I Brigada) SDA
- 35)Čizma komplet 100 komada (I Brigada) SDA
- 36)Lanser (I Brigada) Herceg Stjepan
- 37)Rakete sa lanser 80 kom (I Brigada) Herceg Stjepan
- 38)Montažni kreveti 150 komada (I Brigada) SDA
- 39)Čoban 200 komada (I Brigada) SDA

Izvještaj sastavio:
Hadžićević Karim

NAPOМЕНА: Otpremnice pohranjene u arhivu SDA Mostar.

Dokument 028: Izvještaj o nabavi i isporuci opreme koja je dana za obranu Mostara i Hercegovine od SDA Mostara.

U dokumentu 029 prikazano je naoružanje koji su samoinicijativno osigurali Emir i Tarik Bijedić, a dokument 030 predstavlja također spisak naoružanja i opreme koju su samoinicijativno osigurali Emir Bijedić i Hivzo Kazazić.

Interesantan je dokument 030 kojim se pokazuje dio naoružanja koje je Krizni štab Muslimana Hrvatske isporučio obrani Mostara, tri dana nakon oslobađanja Mostara, a ono je čamcima u Donjoj mahali prevezeno preko Neretve i otpremljeno na prvu liniju obrane u Podvelež, gdje je predano komandi čete Podvelež. Naoružanje je odobrio Šefko Omerbašić, a prevezao Miralem Batlak, predsjednik SDA Bileća.

Primopredaja naoružanja i opreme u početku je vršena direktno komandirima četa, a kasnije je zaprimao Mujo Koro ispred Prve mostarske brigade i Adil Krgo.

...

Akcija je nastavljena i dan poslije; kada je linija sukoba pomaknuta duboko prema planini Velež i komunikaciji prema Nevesinju. Oslobođeni su Buna, Blagaj, Podvelež, Vranjevići, Bijelo polje, Dubravska visoravan, Čapljina, Stolac i zaleđe Neuma. Ofanziva započeta 12. 6. je trajala više dana i neprijatelj je stalno potiskivan u dubinu svojih položaja.

Poslije toga, formirana je linija obrane koja je otprilike išla padinama planina Prenj, Velež, Hrguda i Stoca. Na toj liniji se formirala zajednička obrana koja je povremeno pomjerana u korist branitelja i tako je otprilike ostalo do muslimansko-hrvatskog rata 9. 5. 1993. godine.

U ovoj dobro izvedenoj akciji branitelji Mostara su ipak imali žrtve. U redovima Samostalnog bataljona i u HVO-u, poginulo je oko 15, a lakše ili teže ranjeno oko 30 ljudi.

Nakon slavlja i proslave pobjede i stišavanja euforije oslobađanja Mostara, bilo je stravično običi i utvrditi koji je zločin počinjen Mostaru. Uistinu, to je bio grad strave i užasa.

Protjerani Mostarci sa lokaliteta Jasenice, Rodoča, Carine, Zalika, Mazoljica, Brankovca, Luke, Šehovine i tako redom, polako su počeli obilaziti svoje spaljene i opljačkane domove i stanove. Bile su to teško lječive rane, pogubne za dalji oporavak Mostara, koji se i poslije 14 teških godina nije uspio oporaviti. Bog zna hoće li se sve to i kada povratiti. Zauvijek je otišao u povijest jedan svjetski poznati grad, po pjesnicima, umjetnicima, liskama, skakačima sa mosta, veslačima i plivačima sa Neretve, koji su činili njegovu dušu. Nestalo je tradicionalno korzo i ljepote ambijenta Staroga grada. Budućim naraštajima će ostati jedna tužna i neizreciva bol.

Bilanca prvog dijela rata bila je užasna, mislili smo da je to kraj i da ćemo sa svim tegobama koje smo prihvatili kao realnost, smoći snage i ponovo graditi svoj grad i domovinu. Nažalost, to je bio samo prvi dio scenarija koji je doživio Mostar. Drugi dio scenarija je počeo 9. 5. 1993. godine kada je došlo do muslimansko-hrvatskog rata na ovim prostorima.

Za učinjeni genocid i urbicid privremene vlasti Mostara podnijele su tužbu Međunarodnom sudu u Hagu protiv Momčila Perišića, komandanta agresorske vojske i njegovih pomagača.

Poslije oslobađanja Mostara i dijelova Hercegovine počinju se izvoditi političke igre oko budućeg statusa Mostara. O toku tih zbivanja bit će puno više napisano u daljem tekstu ove knjige.

X. 2. Pripreme za oslobađanje Sarajeva

U pripremi i provođenju akcije širokih razmjera pri oslobađanju Mostara i širih prostora Republike Bosne i Hercegovine, direktno je učestvovao general bojnik Mate Šarlija Daidža (Nijaz Batlak), čiji je doprinos nemjerljiv.

Odmah nakon oslobađanja Mostara i zahvaljujući tome, Alija Izetbegović, predsjednik Predsjedništva RBiH i Vrhovni zapovjednik Armije RBiH, ukazom ga raspoređuje za glavnog zapovjednika Južnog ratišta, sa ciljem daljeg oslobađanja Republike Bosne i Hercegovine. Tim ukazom se stavljaju pod njegovu komandu sve aktivne postrojbe HVO-a i Mostarskog bataljona, kao i Armije RBiH na prostorima Mostara, Jablanice i Konjica.

...

Prije polaska u ofanzivu za oslobađanje Sarajeva, Daidža je stvorio sve preduvjete da Hrvati i Muslimani zajedno krenu u odlučnu bitku za oslobađanje Sarajeva. Pri prvoj prozivci javilo se dobrovoljno oko šest stotina Muslimana i Hrvata, među njima i ja osobno. Bilo je stvoreno izvanredno ozračje za ovu akciju.

Shodno dobivenim ovlastima, Daidža izdaje cijeli niz naredbi kojima, u vojnom smislu, ojačava borbenu gotovost Mostara i Bosne i Hercegovine. Naveo bih dvije: zapovijed br. 11057/92. od 16. 5. 1992. god. o prikupljanju hrane iz oslobođenih sela za ishranu vojske i izbjeglica i zapovijed broj 11562/92. od 16. 5. 1992. godine kojom se naređuje stavljanje pod jedinstvenu komandu mještana sela Podveležje.

Dokument 038: Posebna naredba Podveležju,
16. 5. 1992. godine, br. 11562/92.

ZAPOVJEDNIK SEKTORA
MOSTAR - SARAJEVO
BROJ: 11562/92
DATUM: 16.05.1992.god.

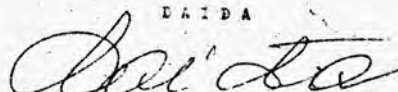
POSEBNA NAREDBA PODVELEŽJU

U koliko ne pristupite i ne izvršite naređenje da se uklopite u naše formacije, s oružije ste dobili, sve i jedan biće razoružan. Zapovjednik posebno snosiće najveću odgovornost.

Vi ste dužni sa ostalima jedinicama stupiti u akciju ili ćete svi biti protjerani iz Podveležja.

Mi svi zajednički možemo protjerati neprijatelja za 24 sata, ali tskv: kao vi koji čekaju i gledaju se provući ispod žita "smetaju našoj okoliš i mi vas moramo očistiti."

ZAPOVJEDNIK POSRUČIJA
MOSTAR - SARAJEVO
DAIDA

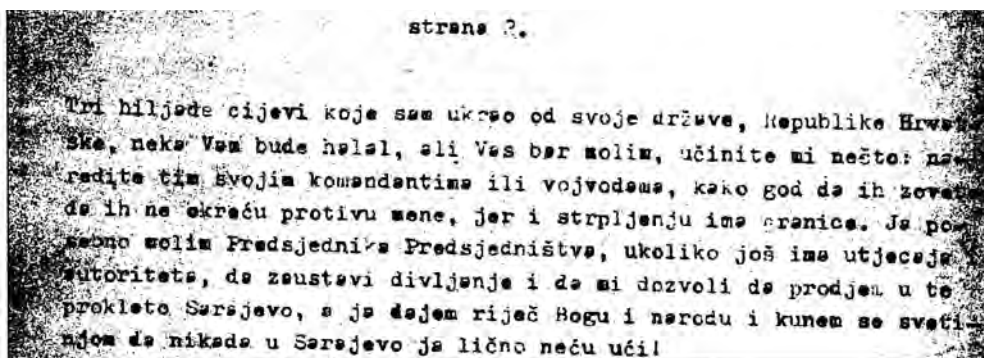
Predsjedništvu Republike Bosne i Hercegovine

Poštovana gospodo!

Nakon moje dogovora sa Vama, tj. nakon Vaših želja i molbe, a u sporazumu sa Predsjednikom Republike Hrvatske, gospodinom Tudjmanom, meni je odobreno da učinim ono što tražite. Ja sam spreman od Vaših ljudi da pomognem Vama da se otvori obruč i da se Sarajevu doturi malo hljeba, oružje i što je najvažnije, da uđu u grad hiljadu i petstotina ljudi, koji sada, duboko u pozadini čekaju da bi se uveli u grad i učestvovali u zajedničkoj razbijanju obruča iz ruke neprijatelja sa Pala. Ne znam kakav cirkus Vi vodite sa snagom, ili vodite cirkus sa tom islamskom sirotinjom koje neće moći još dugo da izdrže. Protibanje obruča bilo je odredjeno za 28. juni ove godine, kako je i predložio gospodin Alije Isaković. Taj dan zaustavio je gospodin Zekir Delić sa svojim ležnim pismom, koje je uputio Vama, a i meni kopiju, pa Vi ocijenite zašto ste me, na osnovu tog pisma, stavili pod komandu nekog gospodina koji se zove Polutak Mustafa. Vi meni oprostite što ću reći kao vojnik, da nikada neću pristati da jedan pričuvali, bivši oficir JNA, koji je pomogao na dvoru kod skidanja kaputa i otvaranja vrata, daje meni lekciju o strategiji, a koji nije pomogao svoje položaje niti jedan meter. Vi snosite odgovornost zašto jedan čovjek iz predsjedništva nije izašao van da bude uz mene živi svjedok benediktina nastupe međunarodnih švercera, drumskih razbijača, koje ste Vi postavili za kojekakve komandante ili su se oni sami postavili. Ja ću objaviti javno narodu u Bosni i Hercegovini sve detalje divljenja tih ljudi, a staviti na hrvatsku radio i TV, jer ja ne mogu više kriti bruku. Navesti ću jedan prijaer: U Jablanići postojao je komandant koji se zove Hindić Safet zv. "Božidar", koji je baš večeras naredio svojoj vojsci da podignu oružje na mene i pucaju, jer sam počeo da prihvatim 300 friške pristiglih muhadžera, na našu nesreću, kao i nekada, iz istočne Bosne. Muhadžere sam nazajeravao odmah uputiti u Beške Polje, hotel "Alem", gdje bi bar imali mir, kruha, higijenu, a djeca i kupanje na moru. Ja Vas molim, ja Vas opominjem i izjavljujem slijedeće: Ukoliko u roku od tri dana ne izađete do mene "mali A", da ću zaustaviti svaki mogući priliv hrane, medicine i bilo kakve pomoći, koji je već dobro organiziran van grada Sarajeva.

Dokument 039: Prva stranica, pismo Daidže A. Izetbegoviću zašto nije deblokirano Sarajevo 28. 6. 1992. godine, druga stranica nosi šifru Dokument 027, a u vezi je sa naoružavanjem branitelja Sarajeva.

Dokument 027: Druga stranica istog pisma kojim Daidža potvrđuje naoružavanje branitelja Sarajeva.

U svome pismu kojeg Daidža piše A. Izetbegoviću navodi razloge zašto nije došlo do realizacije probijanja obruča oko Sarajeva 28. 6. 1992. godine. Originalni dio pisma sa obrazloženjem dat je u dokumentu 039.

Iz predočenog pisma se jasno vidi kako se razvijala akcija oko sprječavanja probijanja obruča oko Sarajeva. Za aktere ovih događaja ostaje da odgovore na postavljena pitanja.

Zašto nisu dozvolili oslobađanje Sarajeva? Iz tog vremena zapamćena je izjava Sefera Halilovića «neće nas ustaše oslobađati».

Dr. Ismet Hadžiosmanović,
Bošnjačko-hrvatski politički obračun
Mostar, 2004.

Alija imenuje Daidžu

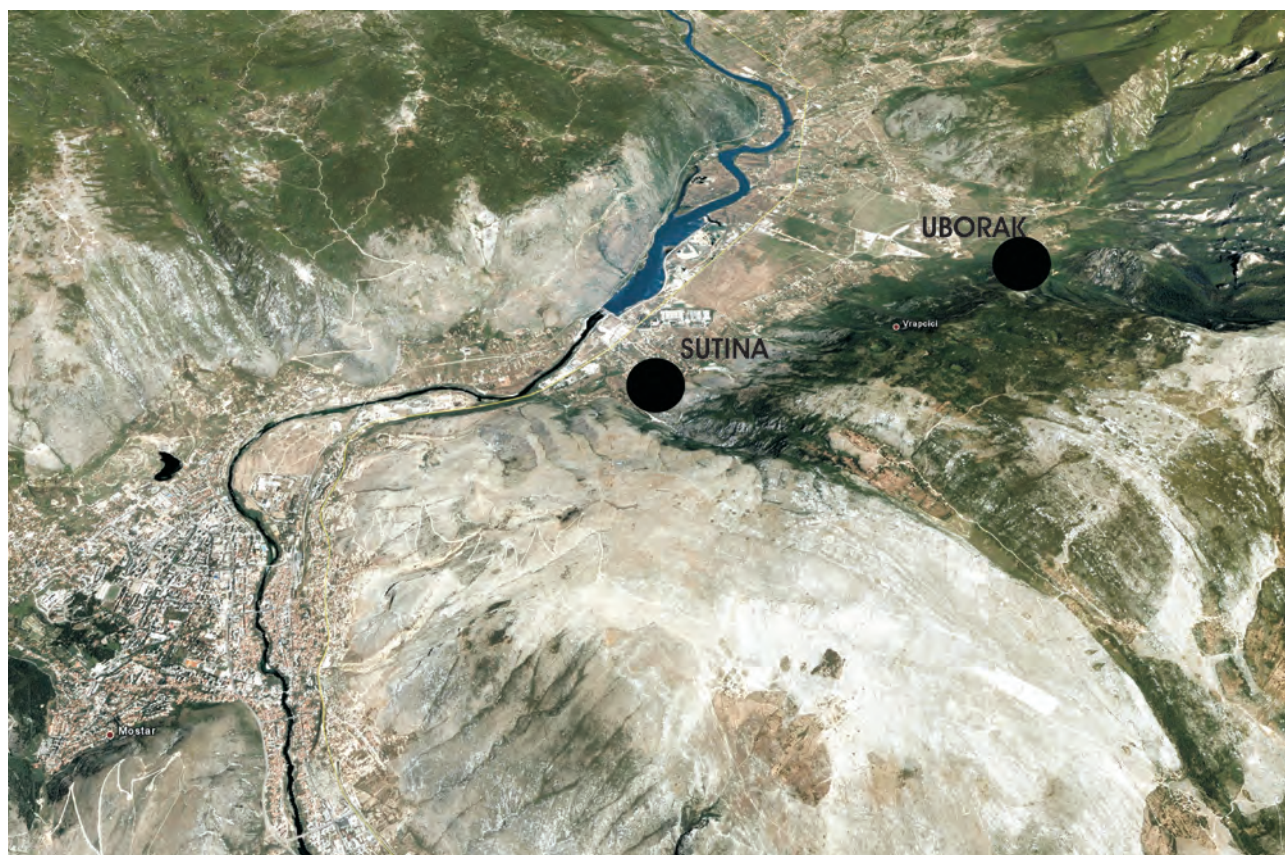
Dan-dva prije nego što je oslobođena lijeva obala Neretve (istočna strana Mostara) – pripadnici ili JNA, ili VRS, ili paravojnih srpskih postrojbi poubijali su 114 osoba muslimanske i hrvatske narodnosti.

U selu Vrapčići – sjeverni dio Mostara, u masovnoj grobnici Uborak nađeno je 88 ubijenih, a u masovnoj grobnici Sutina 26 ubijenih Hrvata (Hrvatica) i Muslimana (Muslimanki).

Pišem Muslimani, Muslimanke s velikim početnim slovom M – jer je tada tako pisalo. Od ukupnog broja pronađenih tijela 107 je identificirano, a 7 tijela nije identificirano. Ispraćaj posmrtnih ostataka bio je ispred Sveučilišta u Mostaru.

Ispraćaju su nazočile politička i vojna izaslanstva muslimanskog i hrvatskog naroda – HDZ-a, SDA-a, HVO i Mostarskog bataljuna A BiH.

Istrage nema, počinitelji nepoznati!

Snage HVO-a i HV-a angažirane u oslobađanju Dubravske visoravni i Stoca**Snage angažirane u prvoj fazi**

A) BG-1 sastava: 1. i 2. satnija/1 br. HVO-a, vod HVO Čitluk VP HVO Čitluk, div. vod Čitluk, diverzantska grupa Našice, diverzantska grupa Zadar, HOS

Snage u napad kreću sa crte: Most u Čapljini – Šurmanci. Cilj u ovoj fazi – sa snagama BG-2 razbiti neprijatelja na prvoj crti obrane (r. Neretva) i ovladati širim prostorom Domanovića.

Očistiti oslobođeni prostor.

B) BG-2 sastava: 1 sat. 156 br. HV, ojačani vod 156. br. HV,

1 sat./1 br. HVO, grupa HOS-a, Vukovi,

POG/156. br. HV, inž. odjeljenje/156. br. HV, div. grupa Pilot

Snage u napad kreću sa crte: selo Struge – s. Čeljevo – s. Gnjljište – Tasovčići.

Zadatak: razbiti neprijatelja u prostoru – s. Prebilovci, s. Tasovčići, Hotanj, te izbiti na komunikaciju Domanović – Bivolje brdo.

Očistiti oslobođeni prostor.

Snage angažirane u drugoj fazi 13. 6. – 20. 6. 92.

A) Snage HVO (dio snaga OZJH) čisti prostor Dubravske visoravni, težište je na smjeru s. Domanovići – s. Gubavica i s.

Domanovići – s. Rotimlja.

B) Snage HVO: «L. Pavlović» i grupa HOS produžavaju djelovanje smjerom s. Aladinić – s. Maslin – Stolac, potiskuju snage neprijatelja i sa snagama «Stolačke bojne» oslobađaju Stolac i uspostavljaju sigurnu obranu Stoca.

C) Snage TG-2 HV i «Stolačka bojna» HVO djeluju južno duž toka rijeke Bregava, oslobađajući grad Stolac i južne dijelove stolačke općine.

Uspostavljaju suradnju sa snagama «L. Pavlović» i snagama HOS-a.

Organiziraju čvrstu obranu grada Stoca.

XV. Snage HVO-a i HV-a angažirane u oslobađanju Dubravske visoravni i Stoca

13. 4. 92.

IZVIJEŠĆE

o rasporedu neprijateljskih jedinica i sastava u širem rejonu Mostara od Orlovca-Slipčiči-Tasovčići-Prebilovci, kao i o vojarni u gradu Čapljina

Operativnom obradom šireg rejona linija obrane i vizuelnim osmatranjem utvrđeno je slijedeće stanje:

1. Na brdu Hum tt 436 u toku dana bila su neka pomjeranja koja su protumačena da se napušta pomenuti trigonometar ali se je radilo o smjeni snaga na Humu. Dosada su smjene vršili helikopterima, a sada zbog blizine borbenih dejstava pješke. I dalje se na Humu nalaze snage jačine 50 četnika. Na pomenutoj koti postavljeno je tri ZIS, 3 Bst 2 MB-120mm. Teren oko tt 436 je od prije miniran. Pored dva bunkera i starih utvrda na Humu je izgrađen i još jedan armirano-betonski bunker.
2. U rejonu Brkanovo Brdo-Orlovac-Vokodol nalaze se snage jačine oko 60 četnika, sa ciljem kontrole prometnice Čitluk-Mostar i Široki Brijeg-Mostar. Od teškog oružja imaju top 130mm i 4 minobacača 82mm. U toku dana i noći četnici iz ovog sastava silaze u kuće u s. Miljkovići koje su napuštene i vrše pljačke.
3. U rejonu Varda tt 331 – Humac nalaze se snage jačine 50 četnika ojačane sa 3 Bst 82mm. U ovom sastavu ima dosta snajperista koji često drže naše snage na položajima u Čulama pod snajperskom vatrom.
4. U rejonu Košaruša-tt 315 ima snage jačine i satnije oko 80 četnika. Na dominantnim visovima postavio je snajperska gnijezda, a ima izgrađen vatreni položaj odjeljenja MB-82mm. Poslije više uzastopne žestoke obrane naših snaga u Krivodolu ne usuđuju se više napadati, pa je već odavno ova linija mirna, ako se ne spominje sporadična pucnjava.
5. Između s. Milićevići i kote 342 ukopana su dva komada PAT 20/3 i cca 60 četnika (posada i osiguranje).
6. U rejonu Slipčiči na liniji Gradina 274 – Škore – Vlaka ima snage jačine jedne satnije cca 80 četnika, a liniju Slipčiči tt 281 – Škore – Vlaka – tt 313 – Milićevići – tt 342 isključno Krivodol vrši osiguranje i kontrolu prilaza sa 9 punktova i snagama jačine cca 300 četnika, koje pomaže srpski živalj iz zaseoka Škore, kojih ima 7 kuća i 30 stanovnika.
7. Kota 302 Gubavica smješten je rezervni komandni toranj aerodroma Ortijež, rezervno komandno mjesto i centar veze. Osiguranje vrši sa snagama jačine voda oko 30 četnika, a u blizini džamije na Gubavici utvrđen je vatreni položaj dvije haubice 155mm, koje svakodnevno otvaraju vatru po našim položajima u Slipčičima, a često i po samom gradu Čitluk.
8. U s. Pijesci imaju stacionirane snage jačine cca 120 četnika, 6 tenkova i 7 oklopnih transportera, pored ove tehnike ima jedan VBR plamen. Dana 10.04.92. sa ovim

snagama izvršio je napad na naše jedinice na širem rejonu Dubrava, da bi dana 12.04.92. u rane jutarnje sate zaposjeli širi rejon Tasovčića.

U Tasovčićima ima 6 tenkova i 3 oklopna transportera sa slijedećim rasporedom: ispod kote 83 nalaze se jedan tenk, a oko 50m južno od njega razmješten je drugi tenk, iza kote 83, oko 100 m istočno, nalazi se treći tenk. Četvrti tenk nalazi se uz samu katoličku kapelicu, a ostala dva tenka razmještena su između kote 142 i kote 241. Na samom Hotnju kota 241 postavljen je jedan top B1, a drugi top B1 smijestio ispred magacina TO u Tasovčićima. Sve cijevi ovih oruđa okrenuta su prema Čapljini. Oklopne transportere razmijestio je u ulicama u Tasovčićima. Raskrscnicu kontrolira s poslugom RB, a osiguranje sa 10 mitraljeza i neutvrđeni broj snajpera. Jačina snaga u Tasovčićima pored tehnike ima oko 200 četnika.

Ove snage su dejstvovale po Čapljini, nanijevši veću materijalnu štetu na gospodarskim objektima, a srušili su i stari most u Dretelju.

9. Prebilovci: pored dosada uočenih ciljeva, 2 VBR Plamen 2 haubice 155 mm, 3 mitraljeza, 1 RB nema promjena osim u ljudstvu. Jedan dio ljudstva oko 140 četnika prebacio je u Tasovčiće, a sada u Prebilovcima ima oko 150 četnika.

10. U s. Klepcima nisu uočene jače snage četnika, već samo pojedine patrole.

11. Skladište Gabela: u toku noći 11/12.04.1992. osvojeno ljudstvo oko 15 mladih vojnika predalo se bez borbe.

12. Garnizon Grabovina: oko 120 četnika dobro ukopanih za kružnu obranu od tehnike imaju 2 tenka, T55, 7 ZIS 76mm i 7 PAM 12,7mm.

13. Skladište pogonskog goriva Dretelj: već odavno ispražnjeno čuva ga oko 20 vojnika koji čekaju na predaju.

14. Naša obrana od Kozice do Dobrog Sela je dobra i žilava, sa dobrim zaklonima i odvažnim borcima mahom mješteni. Veliki problem predstavlja obrana Slipčiča jer uopće nije utvrđen, nema skloništa za dejstvo i zaštitu, što bi pod hitno koristeći sve potencijale i materijalno tehnička sredstva trebalo izgraditi i pored dovođenja svježih snaga i iskusnih boraca ova linija se neće moći zadržati ako se pomenuti zakloni ne urade.

15. Snage u Čapljini trebalo bi preformirati a pojedine pripadnike ovih sastava dati uhititi zbog samovoljnog napuštanja jedinica i širenja glasina.

Na terenu ima dosta civilnih i vojnih lica koji šire glasine o desantima i nemogućnosti naše obrane i da treba bježati. Policija na punktovima koja sluša ove glasine ništa ne poduzima pa u tom cilju Stanicama javne sigurnosti trebalo bi napisati uputstvo kako postupiti u ovakvim i sličnim slučajevima.

HRVATSKA ZAJEDNICA HERCEG BOSNA HVO
NAČELNIK ZA OB. POSLOVE ZA J/Z HERCEGOVINU

Č i t l u k

Dana, 22.04.1992. godine

OBRANA
SLUŽBENA TAJNA
STROGO POV-
KURIROM

OBAVJEŠTAJNO IZVJEŠĆE

Oper. br. 1-1/92

– Podaci od 25.04.1992. godine «izvor» iz Mostara

– Sjeverni logor 680 četnika

4 tenka i 6 oklopnih transporter. Ova sredstva su u stalnom pokretu. Kreću se od Sjevernog logora do pravoslavne crkve na Bjelušinama gdje se nalazi oko 200 četnika.

– Južni logor ima oko 6 tenkova i 3 oklopna transporter i 300 četnika. Jedan tenk operativan dat crnogorskim rezervistima ostali nisu u funkciji zbog nekompletnih posada.

– Na Buni se nalazi oko 150 belih orlova. Svi Srbi s druge strane Neretve (Buna, Ortijež, Bjelušine itd) su pod oružjem.

– U Jasenici se nalazi oko 100 padobranaca koji imaju zadatak osiguranje komandnih mjesta i nekih specijalnih poslova.

(Primjer izvlačenje jugovojnika iz skladišta Dretelj.)

– Avijatičarski most: stanje nepromjenjeno 2 tenka i 1 transporter.

– Mostar se tuče najviše sa zaobilaznice oko grada lijevo od pravoslavne crkve za što se koriste tenkovi i auta na kojima su postavljeni minobacači i PAT 120/3 mm – sve pokretno.

– U Mostaru kod naših jedinica nedostaje protuoklopnih sredstava.

BST top – nema dovoljno mina (sasvim malo).

– Prema Tasovčićima je otišla izviđačka četa kap. Mihaljevića i specijalni izviđački vod koji je formirao na Pijescima major Batinić.

NAČELNIK

Frano Primorac

**HRVATSKA ZAJEDNICA HERCEGOVINA
HRVATSKO VOJNO OBRANJE**

OPĆINSKI STOŽER MOSTAR

Broj: 05/92.

Mostar, 30.04.1992. god.

Na temelju Odluke predsjednika HVO-a općine Mostar, br.1-1/92, od 29.04.1992. godine, imenujem zapovjednike po - rojbi HVO-a Općinskog stožera Mostar:

- I bojna - Bijelo Polje - Marko Radić
- II bojna - Rudnik - Mario Mikulić
- III bojna - Cim - Ilija Vrljić
- IV bojna - Balinovac - Tihomir Nišić
- V bojna - Ilići - Marinko Bošnjak
- VI bojna - Kruševo - Mile Pušić
- VII bojna - Gnojnice - Jadranko Lovrić
- VIII bojna - Radoč - Nino Vidović
- IX bojna - Jasenica - Vjeko Cutura
- Mostarski bataljon - Suad Čupina
- Samostalna satnija "Zalik" - Vinko Grubišić
- Samostalna satnija "Goranci" - Pero Raič
- Samostalna satnija "Drežnica" - "Vrđi" - Karlo Marić
- Samostalna satnija "Buna" - Mate Brljević
- Samostalna satnija "Orlac" - Mladen Jurić
- Vojna policija HVO Mostar - Željko Džidić

Imenovanje stupa na snagu danom donošenja.

Zapovjednik

H V O

KOMANDA SAMOSTALNOG BATALJONA ODBRANE

MOSTAR

Pov.broj 165-1

Povjerljivo

Mostar, 16.05.1992.godine

REDOVNI DNEVNI

OPĆINSKOM STOŽERU

IZVJEŠTAJ

MOSTAR

1. U toku 15/16.05. 1992 godine neprijatelj je svoje aktivnosti ispoljavao kroz snajpersku vatru tokom čitavog dana, da bi u popodnevnim časovima počela i artiljerijska i topovska vatra po rejonima D.mahala, Cim,Ilići,kao i minobacačka vatra po širem rejonu grada.

2. J-ce SBOM su izvršavale zadatke i bile raspoređene po sljedećem:

I četa obuka i odmor

II četa posjećuje područja D.mahala

III četa odmor i obuku do 20časova, od 20.časova posjćuje položaje D. mahala

3. Brojno stanje bataljona

a. Komanda bataljona	79
b. I četa	109
c. II četa	139
d. III četa	102
e. IV četa	80
f. protiv oklopni ~~vod~~ <i>DDAED</i>	40
g. minobacački vod	12
h. vod mitraljeza	8

4. U toku 15.05.1992.godine nije bilo povrijeđenih niti poginulih boraca.

Komandant
Arif Pašalić

H V O
 Komanda Samostalnog bataljona
 odbrane grada Mostara
 Pov.broj: 27-3/92
 Mostar: 31.05.1992.god.

01-286/196
 31.05.1992.

Izvještaj o stanju
 naoružanja i MES.-

HVO OPĆINSKI STOŽER MOSTAR

Destavljamo Vam Pregled naoružanja i MES sa kojima trenutno raspelažemo.

Molimo Vas da nam dostavite sredstva koja smo tražili od Vas po dopisu pov.broj 21-4/92 od 27.05.1992.godine.

Nadamo se da ćete sagledati naše probleme i povoljne ih riješiti.

S poštovanjem!

ZM/ZM

Prilog:

-Pregled tehničkih
 sredstava u postrojbi, 1x

KOMANDANT
 Arif Pašalić

.broj: _____
 tar, 02.06.1992.g.

im aktom broj 01-286/166 od 31.05.1992.godine zabranili smo uvećanje postrojbi bez suglasja org. mob. odjela. Natakav način formiranje postrojbe Općinski Stožer nije u mogućnosti niti se smatra eznim opremati.

ZAPOVJEDNIK
 bojnik,
 JASMIN JAGANJAC

**HRVATSKA ZAJEDNICA HERCEG-BOSNA
HRVATSKO VIJEĆE OBRANE**

OPĆINSKI STOŽER MOSTAR

Dj. broj 01-286/165/92

Mostar, 31.05.1992.g.

PREDMET: Zahtjev za dostavu informacije

HVO Samostalni bataljon
obrane grade Mostar

Po zadnjim izvješćima brojnog stanja Samostalnog mostarskog bataljona i izvješćima tehničkih sredstava, dolazi do velikog razmimoilaženja. Brojno stanje se drastično povećalo što formacijski i logistički ne može u ovoj situaciji da se prati.

Dostavite nam informaciju zbog je došlo do oavkvih povećanja.

Izvjestite nas danas 31.05.1992. godine do 18.00 sati.

Dostavljeno:

- naslovu
- arhiva
- operativni odjel

Z A P O V J E D N I K

Bojnik

Mr Jasmin Jaganjac

Petar Zelanića
zapovjednik HVO

(u) Jaganjac

HRVATSKA ZAJEDNICA HERCEG-BOSNA HRVATSKO VIJEĆE OBRANE

OPĆINSKI STOŽER MOSTAR

Dj. broj 02-243/92

Mostar, 08.6.1992. godine

BAJRANSKA ČEŠTITKA MUSLIMANSKIM VJERNICIMA HVO-e OPĆINSKOG STOŽERA MOSTAR

Na kraju smo godine 1412 po hidžri ili u proljeće 1992. god. po novom kalendaru, u jednom raspamećenom vremenu, vremenu bezumlja, krvi i nade.

U vremenu kad nam zlotvor uništava sve što nam je sveto i vrijedno, nužno za goli život i egzistenciju, vrijeme kad nam nož sumanutog koljača svima koji ne pripadamo njegovom plemenu, hordi, stoji pod grlom, željan naše nedužne krvi, vrijeme koje i pored svega budi nadu i ljepše i sretnije sutra, donosi nam ovo, i ove Bajramske blagdane ispunjene nadom.

Svekoliki islamski svijet dočekuje ove blagdane sa očima uprtim u Nekku i Medinu, gdje se upravo završavaju obredi ovogodišnjeg hadža, a dobro nam je znano da je osnovna svrha hadža preporod vjernika koji ga obavljaju, ali ni njegova socijalna dimenzija prinošenja žrtve životinja čije se meso najvećim dijelom treba dati siromasima, nije beznačajna.

Braćo Muslimani! Onemogućeni ste ovom ratnom dramom na našim prostorima da iskažete sve vrline ovih blagdana kako Vam ih propisuje Islam i da pred Allahom i svijetom iskažete svu plemenitost koja resi vjernike Muslimane. Kurban-bajram, blagdan preporod uvjereni smo stiće u sve Vaše domove u bolu i nadi i čvrstom uvjerenju da ćemo sljedeći dočekati i slaviti u miru, slobodi, novom kvalitetu zajedničkog življenja, oslobođeni zauvijek straha i sulude mržnje zajedničkog nam dušmanina. U to ime HVO Općinski stožer

Mostar želi sretan Kurban-bajram ssvim Muslimanima Mostara,
naše Herceg-Bosne i cijelog svijeta.

Bajram mubarek olsum!

2. ZAPOVJEDNIK
bojnik

Mr. Jasmin Jaganjac
Mr. Jasmin Jaganjac

HRVATSKA ZAJEDNICA HERCEG BOSNA
HRVATSKO VIJEĆE OBRANE
OPĆINSKI STOŽER MOSTAR
Str. pov.br: 01-286/354
Mostar, 08.06.-08.06.1992.god.

izujice za čitluk operativna

HRVATSKA ZAJEDNICA HERCEG BOSNA
HRVATSKO VIJEĆE OBRANE
G L A V N I S T O Ž Z E R
OPERATIVNA GRUPA
"JUGOISTOČNA HERCEGOVINA"

CC I T L U K

Predmet: Izvješće

1. Podaci o neprijatelju

1.1. Neprijateljske snage tijekom 07./ 08.06.1992.god. su aktivno djelovale tukuceći po ciljevima i to:

- u 17:00 sati 07.06.1992. neprijatelj je tukao po Kozici i Galcu.
- u 19:10 sati po gradu se ocula povremena topniccka paljba.
- 08.06.1992. u 12:30 sati neprijatelj je djelovao sa Velike Fortice po Djubranima (Sveta Gora).
- u 12:35 sati neprijatelj je gadjao tenkom put ispod Kozice.
- u 15:35 sati Cim i Vrelo Radobolje su bili izloženi topnicckom napadu
- u 18:05 sati agresor je djelovao VBR-om oko okuke prema Gorancima, a zatim je vrssio korekturu na Hadrovicce.
- u 18:45 sati su tukli Galac
- u 18:55 sati iz pravoslavne crkve su zvali "vojvodu" i priopccili mu da padaju granate svuda oko njih iz njima nepoznatog pravca.
- u 17:05 sati neprijateljski VBR je djelovao sa cetiri granate po Zovnici.

1.2. Occigledno je da neprijatelj koncentrira najveći dio svojih snaga na sjevernom dijelu mostarskog ratissta - Rujisste, Zijemlje - ocime vjerojatno osigurava lakssu odstupnicu i dominantne kote. CCestim pokretima tenkova pokussava stvoriri utisak da ih ima visse od stvarnog stanja, pa isti tenk ide na Forticu, zatim na jug magistralom, pa na sjever kroz grad.

Otkrivena je poveccana koncentracija neprijateljskih snajperista u objektima uz lijevu obalu Neretve.

1.3. Prislussskivanjem neprijatelja otkrivena je pometnja u njegovim redovima, zbunjenost, pa i panicno ponassanje gdje na svojim vezama govore o vecem broju mrtvih i ranjenih.

2. NASSE SNAGE

2.1.

- 08.06.1992. u 15:10 sati otpocelo je nasse djelovanje VBR-om po Humu. Uhvacena je poruka da neprijatelj ima dosta ranjenih i poginulih.
- u 15:45 sati neprijatelj medjusobno komunicira da je nassa haubica u Gornjem Pologu.
- u 16:00 sati neprijatelja je ponovo uhvatila panika jer je imao mnogo ranjenih i mrtvih.
- u 16:20 sati iz reona Djubrana i Domaseta nasse snage su djelovale po reonu SSehovine.

2.2. Nasse snage su joss uvijek u fazi pregrupiranja i znaccajnim pokrivanjima sjevernog sektora fronta. Na dijelu fronta u gradu ccvrsto drzze svoje polozzaje.

2.3. Tijekom 05.06.1992.g. nassa TG iz Djubrana je uputila 3 snajperista, 2 izvidjaca i jednog vodicca da izvide reon Rasstana, saccine skicu neprijateljskih snaga, eventualno u pogodnom momentu djeluju sa 2 - 3 hica po neprijateljskim ciljevima i da se izvucce u reonu razmjesstaja TG Samostalne bojne. Prilikom akcije nassa tri (3) vojnika nestala (vjerojatno 2 poginula i 1 ranjen). Nisu izvucceni zbog jake neprijateljske vatre iz Rasstana.
Po pitanju ovog sluccaja zapovjednik je formirao ekipu od vojne policije i operativnog odjela da ispita sluccaj ssto je i uccinjeno. U ovoj akciji su ubijena najmanje 3 cctnika.

ZAPOVJEDNIK
bojnik
mr. Jasmin Jaganjac

HRVATSKO VIJEĆE OBRANE
 OPCINSKI STOŽER MOSTAR
 Str. pov. br: 01-286/366
 Mostar, 09.06.1992. god.

HRVATSKA ZAJEDNICA HERCEG - BOSNA
 HRVATSKO VIJEĆE OBRANE
 GLAVNI STOŽER
 OPERATIVNA GRUPA
 JUGOISTOCNA HERCEGOVINA
 C I T L U K

Predmet: Izvješće

1. PODACI O NEPRIJATELJU

1.1.- 08.06. u 19:40 sati neprijateljska artiljerija je dejstvovala po položajima 1. bojne - Pometenik iznad Orlacu Ćordina kula;
 - u 22:00 sata gadana cesta za Gorance što je ponovljeno u 22:30 sati;
 - 09.06. u 05:00 sati je palo nekoliko granata na Vrelo Radobolje;
 - 11:20 sati četnici su otkrili naše minobacače na Balinovcu (4. bojna) i tukli su Balinovca;
 - 11:25 sati četnici su PAM-om sa položaja ispod Željezničkog mosta Raštani tukli Orlac i Rudnik;
 - 11:30 naše topništvo otkriveno je na Kozici (haubica) te su četnici prenijeli vatru sa Balinovca na Kozicu.
 - 11:35 četnici su izvukli minobacač i tenk na Humu po red kule, što je dojavljeno našim postrojbama;
 - 13:45 izvučen je top na Orlovcu, te su sa njime četnici tukli pješački put kroz Drinovu dragu.

1.2. Raspored OMJ i topništva neprijatelja u toliko da zavara naše snage i stvori utisak o velikoj moći i brojnosti artiljeriskog oruđa.

1.3. Agresorske snage ne odustaju od namjere da zadrže PZT na lijevoj obali rijeke Neretve. Cijenimo da samo upotreba sile može osloboditi PZT.

2. NAŠE SNAGE

2.1.- sa položaja na Planinici, 08.06. u 17:10 sati, naše snage su djelovale sa minobacačima MB-82 i 120 mm po ciljevima u Sjevernom logoru. Pogodeni su CV, skladišta i živa sila. Napad je bio silovit a pogoci precizni. Četnike je uhvatila panika.

- 18:20 sati naš VBR sa položaja na Planinici je uspješno djelovao po ciljevima na Bjelušinama. Pogodjeni je sa nekoliko raketa dvorište Pravoslavne crkve.

- 19:15 naša haubica 105 mm na Planinici djelovala je uspješno po ciljevima na Bjelušinama.

- pored navedenog bili su i aktivni naši minobacači i ostala orudja sa VP u gradu i snajperisti sa prednje linije obrane. Prisutna je činjenica da branioči grada svakim danom postaju aktivniji i da se približava trenutak ofanzivnog djelovanja.

- zapovjednik 2.bojne izvješćuje: sa položaja na Carijskom mostu otvorena je vatra iz RPG-a i PAM-a eksplozivnim zrnima. Izvješćuje o više ranjenih i poginulih neprijateljskih vojnika (što zaključuje po stalnom angažovanju kola saniteta). Uništen je jedan neprijateljski kamion " Dajc " koji je zapaljen.

2.2.- Naše snage se nalaze u fazi pregrupiranja i priprema.

2.3.- Sto-er sva pitanja rješava (komandiranjem) zapovjedanjem a i dogovorom sa ostalim institucijama u gradu koji još funkcioniraju.

ZAPOVJEDNIK
 Bojnik,
 mr Jasmin Jaganjac

HRVATSKA ZAJEDNICA HERCEG-BOSNA HRVATSKO VIJEĆE OBRANE

OPĆINSKI STOŽER MOSTAR

Dj. broj 01-44792
09, lipnja 1992. godine
Mostar, ...

VOJNA TAJNA!
STROGO POV. I

01-286/383
10.06.92 fl

Prema zapovijedi Gl. Stožera Grude Pov. 01-476/92 od 03, lipnja 1992. godine Gl. stožera Grude vojnici, dočasnici i časnici ("Mostarci") iz postrojbi drugih stožera bit će otpušteni i unučeni u naš stožer, te u svezi s tim

Z A P O V I J E D A M

zapovjednicima svih postrojbi da sve takve koji pristignu iz postrojbi drugih stožera primite u svoju postrojbu.

O svakom prispjelom vojaku, dočasniku i časniku dužni ste me pismeno izvijestiti sa potpunim osobnim podacima prispjelog i vrsti naoružanja i opreme koju posjeduje.

DOSTAVLJENO:

- Svim postrojbama,
- a/a.

2^a ZAPOVJEDNIK
bojnik

Mr. Jasmin Jaganjac
_____
mr. Jasmin Jaganjac

JB

HRVATSKA ZAJEDNICA HERCEG-BOSNA HRVATSKO VIJEĆE OBRANE

OPĆINSKI STOŽER MOSTAR

Dj. broj 01-286/395/92

Mostar, 11. lipnja, 1992. godine

VOJNA TAJNA!

STROGO POV!!!

I Z V J E Š Ć E

10. lipnja, 1992. godine

- U 19,20 sati iznad male stare pravoslavne crkve neprijatelj je djelovao po gradu iz MB, dojava samostalne bojne
- U 19,50 sati neprijatelj je djelovao PAM-ovima po Cimu, dojava iz V-e bojne
- U 19,52 sati neprijatelj je tukao oko Avenije, Projektanta i Gradjevine škole, dojavili su iz samostalne bojne
- U 20,40 sati su VBR-ovima gadjali po Cimu i Iličima, dojavili su V-a i III-a bojna
- U 20,40 sati po Rudniku su gadjali MB, dojavili su iz II-e bojne
- U 20,45 sati djelovali su sa Svetigore po Galcu, dojavili su sa Planinice naši izvidjači, zatim su neprijatelji djelovali iz Dobrča s topničkim rafalom, iz Pojaka PAM-om
- U 21,55 sati je pogođen MUP, iskočili su specijali, dojavili su iz MUP-a

11. lipnja, 1992. godine

- U 00,00 sati neprijatelj je tukao flakovima po gradu, dojavili su iz "LIKE"
- U 06,00 sati su tukli iznad Ilića, a nakon toga po Galcu, dojavili su iz III-e bojne
- U 03,45 sati je počela akcija čišćenja Orlovca snagama HVO Široki Brijeg i HVO Mostar. Izvršena je žestoka topnička priprema, a zatim je pješništvo HVO Široki Brijeg i Mostar oslobodilo Orlovac - Orlovac je u našim rukama u 06,30 sati
- U 09,30 sati primjećen je tenk iznad željezničke stanice, prema njemu su krenule naše ekipe s maljutkama, a ranije u 09,15 sati, dio postrojbi je bio u punoj bojnoj spremnosti da krene kroz D. Mahalu i očisti Stotine
- U 09,45 sati dato je stanje pripravnosti za II-u i IV-u bojnu za čišćenje Huma i Rodoča. Prethodno je izvršena žestoka topnička priprema

HRVATSKA ZAJEDNICA HERCEG-BOSNA HRVATSKO VIJEĆE OBRANE

OPĆINSKI STOŽER MOSTAR

Dj. broj ...../92

Mostar, 11. lipnja, 1992. godine

VOJNA TAJNA!
STROGO POVI!!!

-- 2 --

- U 10,05 sati General je zapovjedio da naše postrojbe i postrojbe Širokog Brijega krenu prema "Sokolu"
- U 10,10 sati je zapovjedjeno IV-oj bojni da sa pola snaga krene na Hum, a sa polovinom kroz Mahalu na oslobadjanje Rodoča
- U 10,20 sati bojnik Jaganjac je naredio stanje pripravnosti V-oj bojni. Zapovjedjeno je II-oj samostalnoj satniji (Buna) sa Bila da za 1 (jedan) sat budu kod Univerziteta sa kompletnim ljudstvom
- U 10,25 sati sa Fortice neprijatelj tuče Hum i Kobilovaču, a paralelno s tim zločinci u povlačenju su palili kuće u Rodoču i Jasenici, a neprijatelj je i dalje tukao po našim snagama na padinama Huma
- U 10,55 sati zločinci su digli u zrak most u Ulogu na rijeci Jablanici
- U 10,57 sati četnički zlikovci su digli u zrak i Carinski most
- U 11,10 sati je zapovjedjeno V-oj bojnoj da krene za Rodoč preko Kobilovače, a u 11,05 sati je naredjeno Planinici da djeluje po Sjevernom logoru
- U 11,30 sati II-a bojna je dobila zapovjed da sa 50 (pedeset) ljudi krene ka bojni "Tihomir Mišić" - na Hum, a u 11,40 sati je naredjeno "UMAGU" da krene ka Rodoču
- U 11,50 sati naše snage su stigle do Aluminijske i do prvih hangara na aerodromu Jasenica
- U 12,03 sati s Planinice naši su javili da su Četnički Zločinci srušili željeznički vijadukt preko Neretve kod Raštana
- U 12,25 sati i stalno neprijatelj pokušava da tuče topničkom vatrom naše snage, a naše topništvo je snažno uzvraćalo
- U 14,00 sati agresori su srušili most "Hasan Brkić"
- U 14,45 sati su Stotine bile u našim rukama kao i raskrsnica za Rodoč, uništen je jedan tenk T - 55
- U 15,07 sati naše snage su zauzele Hum sa strane Balinovca
- U 15,17 sati zapovjedjeno je vojnoj policiji da krene u Rodoč u čišćenje
- U 15,45 sati naše snage su već čistile Rodoč i Jasenicu, a neprijatelj je bježao u panici u strahu uništavajući sopstvenu tehniku i napodna dobra

**HRVATSKA ZAJEDNICA HERCEG-BOSNA
HRVATSKO VIJEĆE OBRANE**

OPĆINSKI STOŽER MOSTAR

Dj. broj ...../92

Mostar, ...11. lipnja, 1992. godine

VOJNA TAJNA!

STROGO POVI!!!

-- 3 --

- U 15,40 sati su dojavili iz samostalne bojne: "Zvao je pukovnik Pušara okorijeli zločinac, Raštane i zapovjedio da opljačkaju još što mogu, pšenice iz silosa i goriva, a što ne mogu da noćas poliju herozinom i zapale."

Ofanzivno djelovanje naših snaga se nastavlja.

TP/MM

DOSTAVLJENO:

- GS ČITLUK
- ZAPOVJEDNIKU
- NAČELNIKU STOŽERA
- a/a

²⁹ ZAPOVJEDNIK
bojnik

[Signature]
/mr. Jasmin Jaganjac/

HRVATSKA ZAJEDNICA HERCEG-BOSNA HRVATSKO VIJEĆE OBRANE

OPĆINSKI STOŽER MOSTAR

Dj. broj 01.286/39692
12. lipnja 1992. godine
Mostar, ...

VOJNA TAJNA!
STROGO POV.!

I Z V J E Š Ć E

1. PODACI O NEPRIJATELJU

1.1. Aktivnosti neprijatelja

1. lipnja 1992. godine

- u 16,15 sati neprijateljski minobacači su tukli iz Konaka, a haubice iz Gostine šume, dojavili su iz Samostalne bojne,
- u 16,55 sati tenk je tukao iz S. Logora. Pronadjen je mrtav naš vojnik u "Velmosu" (Cernica), dojavili su iz II bojne i Samostalne bojne,
- u 17,10 sati uništen je tenk pored heliodroma u Rodoču. Diverzantski vod je izvijestio da situaciju drže pod kontrolom,
- u 17,35 sati iz S. Logora neprijateljsko topništvo je djelovalo po Orlovcu,
- u 17,50 sati je uočen VBR u Mazoljicama ispod litica u dnu livade u maloj šumi, dojavili su iz Samostalne bojne,
- u 18,00 sati dojavila je naša postrojba iz Djubrana da se Raštani iseljavaju,
- u 19,10 sati primijećena je neprijateljska grupa koja se krije na Vardi, gdje je bio njihov šator, dojavili su iz bojne "Tihomir Mišić",

12. lipnja 1992. godine

- u 00,30 sati primijećena je aktivnost kamiona i tenkova u S. Logoru i njegovoj okolini, dojavili su iz II bojne,
- u 04,32 sati čula se jaka detonacija iz južnog dijela općine, srušen je vojni most od strane agresora,
- u 09, 50 sati primijećena su tri transportera agresorskih snaga u pokretu ka Nevesinju, javili usu iz III bojne,

HRVATSKA ZAJEDNICA HERCEG-BOSNA HRVATSKO VIJEĆE OBRANE

OPĆINSKI STOŽER MOSTAR

Dj. broj ...../92

Mostar, ...

- 2 -

- u 12,45 sati je djelovao neprijateljski tenk iz S. Logora po Žornici i Iličima, javili su iz V i III bojne,
- u 12,47 sati neprijatelj djeluje po našim snagama u Orlacu, javili su iz II bojne,

1.2. Raspored snaga (OMJ i topništva)

11. lipnja 1992. godine prelaskom naših snaga u ofanzivno djelovanje, neprijateljske snage su izgubile veći broj značajnih položaja, pa je samim tim bitno izmjenjen raspored njihovih snaga.

U bitkama tijekom jučerašnjeg dana između agresora i snaga MVO Mostara i Širokog Brijega, neprijatelj je izgubio vatrene položaje na Mumu, Orlovcu i na liniji Miljkovići - Krivodol - Slipčiči, kao sve položaje koje je držao oko aerodroma Jasenica i jaseničkom polju i Rodoču. Prema tome, sada je ukupan raspored agresorskih snaga na lijevoj obali rijeke Neretve.

Ima niz pitanja u tijeku rješavanja što su u svezi sa daljnjim ofanzivnim djelovanjem na lijevoj obali Neretve.

Te aktivnosti su u tijeku.

Međutim, s obzirom na dobivenu bitku 11. lipnja 1992. godine, naše snage su na Orlovcu, Mumu, aerodromu Jasenica i ostalim neprijateljskim položajima zarobili dosta naoružanja i MTS čiji broj, vrsta i kvalitet nisu još utvrđeni.

Bitno je da su naše snage iz ove bitke izašle kao pobjednici, moralno ojačane i materijalno - znatno poboljšane.

- 1.3. Vjerovatno je da će neprijatelj nastojati da konsolidira svoje redove, da izvrši pregrupiranje i da se utvrdi za "obranu" lijeve obale Neretve.
- S obzirom da je u moralnom pogledu dotužen u svojim redovima, na širem planu naše javnosti i u svijetskoj javnosti, nema šansi da se još dugo održi u mostarskoj općini, pa ni dalje.

2. NAŠE SNAGE

- 2.1. Naše snage drže čvrsto novu liniju obale duž desne obale Neretve od Bačevića do Raštana i staru liniju obrane od Planinice preko Djubrana do Drežnice.

Nakon jučerašnjeg (11. lipnja 1992. godine) uspješnog ratnog dana, moral naših vojaka je dostigao maksimum sa kojim se može uspješno oduprijeti neprijatelju i po potrebi preći u ofanzivnija djelovanja radi oslobađanja PZT.

HRVATSKA ZAJEDNICA HERCEG-BOSNA HRVATSKO VIJEĆE OBRANE

OPĆINSKI STOŽER MOSTAR

Dj. broj ...../92

Mostar, ...

- 3 -

- I površnom analizom proteklog ratnog dana može se konstatirati:
- da praktično nije bilo propusta u vodjenju ratne operacije,
  - uspješno se krenulo sa diverzantskom akcijom na brdu Orlovac (Diverzantsku grupu sačinjavalo je 2/3 diverzanata iz Mostara), a isto tako uspješno se koordiniralo akcijom iz svih centara jugo-istočna Hercegovina, tokom cijele operacije na jugo-zapadnom Mmostarskom ratištu, Orlovac - Mum - Jasenica - Mahala - Rodoč - vojni aerodrom.
  - vrlo brzo i odgovorno se pristupilo zaposjedanju i utvrđivanju za očuvanje oslobođenih prostora zapljenjenih MTS.
  - rad Vojne policije i MWP-a na očuvanju mira i sigurnosti građana, te na očuvanju objekata, odvijao se praktično bez grešaka.
Nije bilo bespotrebne pucnjave, nije bilo panike, nismo imali dojava o pogibiji i ranjavanju civilnih osoba.
Imali smo samo jednu dojavu o djelovanju snajperiste, prostor je lociran, ali nažalost nakon pretresa snajperista nije uhvaćen.
  - od grešaka mogla bi se istaći samo jedna koja nije uticala na tok operacije.
Jedna od postrojbi nije radila na centralnoj radio-frekvenciji, pa se zapovijedanje odvijalo uspješno kurirskom vezom, ali smo nažalost imali jednog lakše i jednog teže povrijedenog kurira.

2.2. TRENUTNI RASPORED

Trenutni raspored naših snaga je na desnoj obali rijeke Neretve od sela Bačevići do sela Raštani i od sela Raštani do sela Drežnica.

Pregrupirani s tendencijom daljih ofanzivnih djelovanja.

- 2.3. Dalje materijalne probleme ćemo uspješno rješavati oslanjajući se između ostalog, i na otetu i zarobljenu tehniku od neprijatelja.
- 2.4. U čitavoj operaciji imali smo dva poginula vojaka i četiri ranjena od mostarskih branitelja.
Napominjemo da je jedan branitelj MVO Široki Brijeg poginuo o čemu će se izvijestiti postrojba Širokog Brijega.

OTISKANO:

- GS Čitluk,
- Zapovjedniku
- Načelniku Stožera
- a/a.

Je ZAPOVJEDNIK
bojnik

[Signature]
/mr. Jasmin Jaganjac/

H.V.O HERCEG BOSNA
O.G. JUGOISTOCNA HERCEGOVINA
CCITLUK 13.06.92

H.V.O. MOSTAR   ZA GENERALA PRALJKA

Bivolje brdo, Pijesci i Gubavica prazni, Bozzan zauzima iste.

Nasse snage ussle djelomiccno u Stolac, glavnina nassih snaga u pokretu prema Stocu.

Marin Karaccic.

HRVATSKA ZAJEDNICA HERCEG – BOSNA
HRVATSKO VIJEĆE OBRANE
OPĆINSKI STOŽER MOSTAR
Str.pov.br. 01-286/419
Mostar, 14. 06. 1992. godine

HRVATSKA ZAJEDNICA HERCEG – BOSNA
HRVATSKO VIJEĆE OBRANE
GLAVNI STOŽER
OPERATIVNA GRUPA
«JUGOISTOČNA HERCEGOVINA»
ČITLUK

Predmet: Redovno izvješće od 14. 06. 1992. – kronologija

- 02:58 sati – Čula se topnička paljba po gradu. To je bio trenutaka četka našeg ofanzivnog djelovanja u cilju čišćenja istočne obale Neretve.
- 03:00 – 04:15 sati – Naše topništvo je pokrivalo prelasku naših snaga preko Starog mosta i rijeke Neretve.
- 05:45 sati – Počelo je prebacivanje naših snaga kod ušća Bune u Neretvu, a neprijateljsko djelovanje nastavljeno je gradu (06:20 po Rondou).
- 06:50 sati – General je zapovjedio topništvu sa Planinice da stalno pokriva vatrom po Bjelušinama.
- 07:20 sati – Kolona neprijateljskih vozila se kretala iz Sjevernog logora ka jugu magistralnom cestom.
- 07:40 sati – Borbe su se vodile u Fejićevoj ulici kod kina Zvijezde i oko Starog mosta.
- 07:45 sati – Neprijatelj iz Južnog logora tuče naše snage oko Starog mosta. General je naredio Širokom Brijegu da djeluje ko pravoslavne crkve, zaobilaznicu, Južni i Sjeverni logor.
- 07:47 sati – Četnici su zatražili pomoć iz Vrapčića.
- 07:52 sati – Naređeno Đubranima da tuku Vrapčiće.
- 08:05 sati – U četničkim redovima javila se panika.
- 08:07 sati – Tenk se kretao magistralnom cestom prema pravoslavnoj crkvi.
- 08:10 sati – Dva tenka sa pješadijom su se kretala iz Južnog logora prema gradu.
- 08:12 sati – Topništvo Širikog Brijega je tuklo Bjelušine, Južni logor i Mazoljice.
- 08:14 sati – Neprijatelj najavljuje vatru po Starom mostu i gradu.
- 08:30 sati – Među četnicima je opća panika, nemaju ljudstva i traže pojačanje.
- 08:35 sati – Počele su, navodno, borbe u Podveležju što nije potvrđeno.
- 08:37 sati – General je naredio našim snagama na Čitluku da krenu sa južne strane preko mostova na rijeci Buni i da ih spasu.

08:50 – 08:55 sati – Granate su padale po Cimu.

09:10 sati – Gorili su dijelovi Južnog logora (barake) a kolone vozila su bježale iz grada. Naša vojna policija je na tri rejonu stočne obale ulica Braće Fejića, područje oko Starog mosta i Luka. General je zapovjedio Samostalnoj bojnoj da na koncu renu naprijed napuštajući obalu.

09:15 sati – Neprijateljsko topništvo tuklo je po gradu.

09:20 sati – Dva tenka i top su ušli u VTI u Vrapčićima.

09:20 sati – General je naredio snajperistima bojne «Tihomir Mišić» da djeluju po rejonu oko pravoslavne crkve i Konaka ako bi učtkali neprijateljske snajperiste, da bi dio naših svježih snaga prešao preko Starog mosta.

09:36 sati – Neprijatelju stiže pomoć preko Zalika, potrebno naše topničko djelovanje po njima.

09:50 sati – Potrebno je našom vatrom pokriti Južni logor što je naređeno Stožeru na Širokom Brijegu.

09:58 sati – General naredio da krene i Samostalna bojna jer treba uvoditi svježe snage.

10:00 sati – Da je most preko rijeke Bune na magistralnoj cesti u našim rukama.

10:10 sati – Neprijatelj će tući područje oko Starog i Titovog mosta dojavljeno Stožeru na Širokom Brijegu.

10:11 sati – Dva PAM-a su tukla od Vrapčića prema gradu. Vatrom ih je pokrilo naše topništvo sa Planinice.

10:15 sati – Proradila je žična veza sa Aerodromom Jasenica.

10:17 sati – Neprijatelj je PAM prebacio prema Fortici. Vatrom ih je pokrilo naše topništvo sa Planinice.

10:45 sati – Pukovnik Pušara je išao po pomoć u Nevesinje, obećana je navodno pomoć Šešeljevaca.

10:46 sati – Djelovao je neprijatelj sa velike Fortice, te je pokriven našom vatrom topništva sa Širokog Brijega.

11:00 sati – Bojna «Tihomir Mišić» je zatražila mine za MB-82 mm.

11:10 sati – Trideset naših branilaca trebalo je prebaciti kroz Cernicu na lijevu obalu rijeke Neretve – realizacija Petar Zele-nika.

11:14 sati – Naše topništvo sa Planinice je bilo u intenzivnom djelovanju.

10:18 sati – Lovrić Jadranko je od generala dobio zapovjed da sa svojom postrojbom djeluje na Buni.

11:20 sati – Dobijena dojava o pokretu naših tenkova iz pravca Stoca.

11:21 sati – Naše topništvo imalo šest direktnih pogodaka u Konak.

11:23 sati – Rudnik je tučen VBR-om iz Dobrča.

11:26 sati – Prenešeno Stožeru na Širokom Brijegu da pokrije VBR na Merdžan glavi.

11:40 sati – Tenk je djelovao ispod podvožnjaka u Zaliku a drugi tenk je djelovao iz Opina i kretao se prema gradu.

11:45 sati – Po gradu djelovao tenk sa Šehovine iznad harema.

11:50 sati – Pogoden neprijateljski VBR na Fortici od strane topništva Širokog Brijega.

11:53 sati – Tenk iz Vrapčića je tukao prema Raškoj gori – Planinica.

11:54 sati – Tenk je kod nadvožnjaka u Zaliku.

11:55 sati – Tri tjedna je neprijatelj vukao topove iz VTI prema Rujištu.

12:07 sati – Zapovjedbno je Domanovićima da prebaciti jednu satniju prema Buni (satnija sa Širokog Brijega).

12:09 sati – Neprijatelj sa Fortice koordinirao vatru po gradu. General naredio Širokom Brijegu da pokrije koordinatore.

12:23 sati – Na cesti za Gorance poginuo jedan čovjek od posljedica djelovanja neprijateljskog djelovanja. Vjerojatno civil. Organiziran prihvata.

12:30 sati – Jedan tenk uništen i pobijena desetina četnika na Carini.

12:35 sati – Naređeno policiji da organizira izvlačenje poginulog na cesti za Gorance.

12:48 sati – Neprijatelj je sa Bjelušina tukao FLAK-ovima i minobacačima. General je naredio našem topništvu na Planinici da ih pokrije.

KRAJ PRVOG DIJELA U 13:00 SATI.

Dostavljeno:

1. Stožeru HVO Čitluk
2. Zapovjedniku HVO Mostar
3. Načelniku Stožera
4. Arhivi

ZAPOVJEDNIK

Bojnik,

Mr Jasmin Jaganjac

H V O

SAMOSTALNI BATALJON ODBRANE MOSTAR

Strogo povjerljivo

Mostar, 14. 6. 1992.

REDOVNI IZVJEŠTAJ Op. Br. 1

1. Zadatak prelaska rijeke i uspostavljanje mostobrana na lijevoj obali r. Neretve u potpunosti je izvršen.

a) Na lijevoj obali r. Neretve uspostavljen je mostobran na prostoru CARINSKI MOST – TEKIJA po dubini Ul. M. TITA.

b) Na lijevoj obali r. Neretve nalaze se jedinice:

– Samostalni bataljon – 1 č.

– 1/4 bojna «TIHOMIR MIŠIĆ»

– snage MUP MOSTAR

c) Ukupno ljudi: 580.

2. U toku izvršenja postavljenog zadatka gubici su:

– Samostalni bataljon: 5 poginulih

1 nestao

12 ranjenih

– Ostale jedinice 1 poginuli

2 ranjenih

3. Tok izvršenja zadatka bio je planski sa nedostatkom u planu prevoženja na čamčanim mjestima prelaza (radio samo jedan prelaz) radi visokog vodostaja rijeke koju je neprijatelj podešavao preko brane.

4. Postavljen bliži i sljedeći zadatak je izvršen.

5. ZAHTJEVI:

a) obezbijediti potrebe municije i ostalih b/s po datom zahtjevu 14. 06. 1992. Logistici HVO,

b) obezbjeđenje ekipe za sanaciju bojišta,

c) logističko obezbjeđenje života i rada u ratnim uslovima bez vode i struje.

6. Za 15. 06. 1992. godine planiran je zadatak na izvršenju narednih dejstava i dostizanja linije magistralnog puta.

KOMANDANT
Arif Pašalić

HRVATSKA ZAJEDNICA HERCEGOVINA HRVATSKO VIJEĆE OBRANE

OPĆINSKI STOŽER MOSTAR
Dj. broj 01-286/420
Mostar, 15. lipnja 1992. godine

VOJNA TAJNA I
STROGO POV. I

P R E D M E T ; DRUGI DIO REDOVNOG
IZVJEŠĆA OD 14/15 LIPNJA
1992. GOD.

- 12,51 sati - Zapovjedjeno Širokom Brijegu da proba poskidati one tenkove iz Bjelušina.
- 13,25 sati - Primjećeni ljudi u okolini Strelišta iznad Zalika i javljeno Planinici da djeluje.
- 13,27 sati - Transporter koji je šetao Zalikom sklonio se i parkirao uz zid k o m p r e s o r a .
Prenešeno II bojnoj i IV bojnoj "Tihomir Mišić" da djeluju.
- 13,37 sati - Jedan tenk kod Rošovića gostjonice, a drugi ide prema K o n a k - u .
Zapovjedjeno P O O d i Širokom Brijegu da ih smire.
- 13,42 sati - Transporter od Kompresora kreće prema Vrapčićima pošto ga je zasula vatrom II bojaa.
- 13,55 sati - Tenk kod Rašovića uništila IV bojna "T. M."
- Drugi tenk se zaglavio - javljeno Širokom Brijegu.
- Treći tenk i pješadija bježe prema Duvanskoj stanici.
- Dosta mrtvih i ranjenih.
- 13,59 sati - Planinica javlja da je djelovala VBR-om po Strelištu.
Pola ljudstva zatrpano, a druga polovina će kad se dignu.
- 14,00 sati - Jedan tenk kod Bulića kavane, a dva idu prema mostu M. Brkića - zapovjedjeno da POOd djeluje.
- 14,01 sati - Jedan tenk na benzijskoj crpki sa desne strane pravcem Mostar-Čapljina.
- 14,05 sati - Primjećena četnička osmatračnica na Merdžan glavi.
Dojavljeno Širokom Brijegu.
- 14,15 sati - Dva tenka se vratila u krug Duvanske stanice. Naredjeno IV bojnoj "Tihomir Mišić" i Samostalnoj bojnoj da djeluju.

HRVATSKA ZAJEDNICA HERCEGOVINE HRVATSKO VIJEĆE OBRANE

OPĆINSKI STOŽER MOSTAR

Dj. broj 92
Mostar, 15. lipnja 1992. godine

- 2 -

- 14,26 sati - Planinica dojavila da dva oklopna vozila idu od Vrapčića prema gradu.
Zapovjedjeno da djeluje IV bojna "Tihomir Mišić".
- 14,27 sati - IV bojna "Tihomir Mišić" javila da se veća grupa četnika nalazi oko Fabrike duvana. Zapovjedjeno Širokom Šrijegu da djeluje po njima.
- 14,35 sati - Široki Šrijeg djelovao po Fabrici duvana. Četnici se razbježali a general naredio da ih "p o t p r a š e".
- 15,17 sati - Planinica dojavila da četnici djeluju sa Čobanovog polja ili sa nekog nama malo bližeg mjesta.
- Dojavljeno da četnici djeluju iz pravca Gnojnica.
- 15,18 sati - Četničko topništvo ponovno djeluje sa Bjelušina, zapovjedjeno da ih vatrom pokrije IV bojna "Tihomir Mišić".
- 15,50 sati - Širokom Šrijegu javljeno da je četnička osmatračnica kod Kričana - Merdžan Glava, treba da djeluju.
- 16,45 sati - Posmatrači iz Djubrana dojavili da je oštećena kruna brane KM Mostar pa preko nje ne mogu prelaziti vozilima.
- 18,33 sati - Javljeno da Malijević traži da se oba mosta na Buni dignu u vazduh.
- 18,45 sati - General naredio da se iznadje način da se ljudima na ratištu osiguraju protu-oklopna sredstva.
- 18,56 sati - Prisluškivanjem četnika saznali da namjeravaju tući Slapčiče jer su saznali da će odatle djelovati naše topništvo.
- 19,26 sati - General traži informaciju šta je sa Čapljinskim postrojbama, zašto ne štite zaledje.

Dalje djelovanje neprijateljskih snaga je bilo orjentirano na sprječavanje i ometanje naših snaga pri prelasku na lijevu obalu Neretve i njihovog zauzimanja povoljnijih vatrebnih položaja za napad i čišćenje grada.

Naše snage su do jutarnjih sati 15. lipnja 1992. godine izbile na linije; Lakševina-isključno Blagaj na južnom sektoru ratišta.

U gradu orjentirno Luka-isključno P D S - Titova ul.-Carina-Autobusni kolodvor.

HRVATSKA ZAJEDNICA HEĆEG BOJNA HRVATSKO VIJEĆE OBRANE

OPĆINSKI STOŽER MOSTAR

Dj. broj ...../92
Mostar, 15. lipnja 1992. godine

- 3 -

Na sjevernom sektoru ratišta; Carinski most-O uključno Orlac i Planinica-Drežnica.

Snage MVO-Mostar na sjevernom području mostarskog bojišta su pregrupirane i u 09,00 sati 15. lipnja su bile u spremnosti za prelazak u ofanzivno djelovanje pravcem Drežnica-Ravni-Porim s ciljem čišćenja Bijelog polja od neprijateljskih postrojbi.

Aktivnost naših pješačkih postrojbi snažno podržava topništvo MVO-e Mostar i MVO-e Široki Brijeg i Čitluk.

Ofanzivno djelovanje naših snaga tijekom 14. lipnja i 15. lipnja 1992. godine za sada daje dobre rezultate.

Neprijateljske snage gube moral, traže pomoć iz svoje dublje pozadine i nalaze se u rasulu, pa čak i dijelom i u bjegstvu.

14. lipnja 1992. godine smo imali dva (2) poginula branitelja i četvoricu (4) ranjenih.

RM/AZ

OTIPKANO

1. Glavni Stožer Čitluk,
2. Zapovjedniku,
3. Načelniku ,
4. a/a.

ZAPOVJEDNIK
bojnik

Petar Zelinka
zapovjednik MVO

mr. Jasmin Jaganjac

HRVATSKA ZAJEDNICA HERCEG BOSNA
HRVATSKO VIJECCE OBRANE
OPCCINSKI STOZZER MOSTAR
Str.pov.br: 01-286/
Mostar, 16. 06. 1992.

HRVATSKA ZAJEDNICA HERCEG BOSNA
HRVATSKO VIJECCE OBRANE
G L A V N I S T O Z Z E R
OPERATIVNA GRUPA
«JUGOISTOCCNA HERCEGOVINA»
C C I T L U K

Predmet: Izvjessce

16:00 Tenk silazi sa pjesaka prema gradu.
16:05 Samostalna bojna unisstila jedan transporter kod Pasjaka, tom prigodom djelovao je topnisstvo SSirokog Brijega.
17:45 Samostalna bojna dojavila da je «Konak» opkoljen ali cctnici necce da se predaju na ssto je general zapovjedio: Zapaliti bocama benzina jer je to jedino rjessenje».
18:15 CCetnici se skupljaju oko pravoslavne crkve.
19:00 Pravoslavna crkva je zapaljena (vjerojatno su je zapalili cctnici pri povlaccenju).
19:15 Borci 4. bojne «Tihomir Missic» ussli u vojarnu Sjeverni logor.
19:30 «Konak» se predao, u isto vrijeme jedan tenk se povlacci u usjek za Nevesinje, jrd predpostavljaju da nassi imaju tenkove koji bi djelovali po njihovim snagama.
Data zapovijed 2. bojni da uputi 50 ljudi za pojacanje i ispomoc 4. bojni u osvajanju Sjevernog logora.
Data zapovjed vojnoj policiji da uputi 10 policajaca za osiguranje Sjevernog logora.
20:50 CCetnici uputili 2 granate u Gurance na Djinkica kucce.
21:10 Ispod Velike Fortice djeluje tenk koji se povukao iz Male Fortice.
21:20 Nassa sluzzba za prislusskivanje uhvatila je niz cctnicckih poruka iz kojih se vidi da im je ljudstvo na liniji obrane slabog morala. Spominju Turkovicca Milog koji locira svoje mjesto i naredjuje povlaccenje i utvrđivanje na sljedeccoj liniji obrane Hum-Kula.
23:00 CCetnici djeluju iz PAM-ova sa igralissta u Vrapcciccima op muslimanskom naselju u Sutini.
Zapovjednik 2. bojne izvjesscuje dozapovjednika Petra Zeleniku da su njegova 64 vojnika pressla na lijevu obalu i sada sa 224 vojnika osiguravaju liniju od Doma JNA do Sjevernog logora.
23:30 Dojavljeno da cce cctnici djelovati topnisstvom sa CCobanovog polja.

16. 06. 1992.

U roku od pola sata 25 cctnicckih vozila sisslo niz Porim.

01:15-03.10 Nasse postrojbe na juzznom dijelu bojissta vrse radnje oko logisticcke podrške.

.....

05:20-05:30 Primjeccena grupa cctnika ispod Velike Fortice. Nasse topnisstvo djelovalo po Nevesinju a cctnici trazze da se tucce Podvelezze.

50 vojnika 5. bojne upucceno prema Juzznom logoru.

05:50 CCetnici se povlaccce prema Lijessccu.

Petar Zelenika zatrazzio da SSiroki Brijeg tucce po Velikoj Fortici.

Pukovnik Grubor naredio da se minira raskrsscce iznad Blagaja, te trazzi pomoc u ljudstvu i tehnicu.

07:00 Dojavljeno P. Zeleniki da su se dva sela u Podvelezzeju, navodno, aktivirala.

07:30 Paniccan razgovor izmedju Hadzzovicca i komande na CCobanovom Polju koji dojavljuje da se komanda povukla prema njemu te da se aktiviralo jedno selo u Podvelezzeju, da su zzene i djeca pobjegli u ssumu u brdo a da su musskarci uzeli oruzze.

Naredjuju mu da tucce po njima, a on odgovara: «CCIM K..... tucite vi» ja moram sstititi odstupnicu Fortici.

2 vojna vozila kreccu od benz. Stan. INA prema Vrapcciccima, jedno skreccce ispred HEKOM-a.

08:20 Iz razgovora vodjenog na nivou cctnicckih komandi saznajemo da medju njima vlada rasulo i dezinformacije, dole jedni javljaju o lojalnosti podvelezgara, a s druge strane dojavljeno je da je vojsci postavljena barikada na k-680 gdje je bio

policijski punkt.

Ovo se desilo u fazi pregovora izmedju cctetnika i podvelezzaca kako bi vojska prossla bez otpora seljana.

09:20 Peta bojna i cctetvrta bojna «T. Missicc» dojavljaju da su occistili Juzzni logor i Opine.

10:00 Samostalna bojna dojavljuje da su cctetnici trazzili zrakoplovnu podrsku iz pravca CCobanovog polja.

NASSE SNAGE

Nasse snage su u gradu ovladale Sjevernim logorom, lijevom obalom reon zaobilaznice sa pravoslavnom crkvom zakljucno a Opinama i Juzznim logorom.

Nemamo tocnih informacija o djelovanju nassih snaga na sjevernom sektoru B. Polja.

Nasse snage na juzznom sektoru bojissta djeluju na linijama: Lakissevina prema Ortijessu, Lakissevina prema Blagaju i Hodbina prema Malom polju.

Tijekom operacije unisstena je i zaplijenjena znatna koliccina MTS i unisstena brojna zziva sila.

Z A P O V J E D N I K

Bojnik

Mr. Jasmin Jaganjac

**HRVATSKA ZAJEDNICA HERCEG-BOSNA
HRVATSKO VIJEĆE OBRANE**

OPĆINSKI STOŽER MOSTAR
Dj.br. 02-298 / 92
17. lipnja 1992. g.

VOJNA TAJNA
STROGO POV!

IZVJEŠĆE INSTRUKTORA I VODJE AKCIJA II SAMOSTALNE
SATNIJE - BUNA

Dana 14. lipnja 1992. god. u 04,00 sati, postrojbe II Samostalne satnije - Buna ušle su na područje Bune.

Prilikom ulaska na Bunu od strane ove Satnije zauzeti su mostovi, a na lokaciji benzinske crpke ubijeno je 20 četnika.

Istoga dana u 16-17 sati na područje Bune ušla je i prva grupa IV Splitske Bojne. Nakon njihova priključenja došlo je do još žestćih okršaja sa četnicima. Navećen istoga dana i 15. lipnja 1992. god. u jutarnjim satima, pripadnici IV Splitske Bojne pljačkali i otudjivali stvari i predmete iz hrvatskih i muslimanskih kuća na Buni.

Isto tako, od strane IV Splitske Bojne došlo je do otudjenja zaplijenjenih MTS od nastradalih četnika i to osobnog naoružanja i municije.

Takodje pripadnici iste Bojne otadjili su i osobno vozilo marke "MERCEDES" 300 D i vozilo marke "FIAT CROMA" a ujedno i teretno vozilo marke "ZASTAVA" 2 (dvije) tone.

Dana 16. lipnja 1992. god. Zapovjednik IV Splitske Bojne gosp. Krstićević postavlja za zapovjednika Bune i II Samostalne satnije Gosp. Franju ZLomislić!

17. lipnja 1992. god.
RM/RE

TVRDI I OVJERAVA
Gosp. Ivan Kovačević

Ivan Kovačević

HRVATSKA ZAJEDNICA HERCEG-BOSNA HRVATSKO VIJEĆE OBRANE

OPĆINSKI STOŽER MOSTAR

Dj. broj III - 1 /92

Mostar, 18.06.1992.

Postrojba II-a bojna

Glavni zapovjednik

Mario Mikulić

VOJNA TAJNA

INTERNO POV!

U završnim operacijama prilikom osvajanja i čišćenja četničkih uporišta u Mostaru i okolici učešće II-e bojne je sljedeće:

12.06.1992. godine sudjelovali u čišćenju zloglasnog četničkog uporišta Hum, koje je detaljno očišćeno i na kojem se zavijorila naša zastava. Ta akcija je izvršena bez ikakvih gubitaka.

12.06.1992. godine u 18,00 sati sudjeluje u čišćenju Rodoča i Jasenice među prvim jedinicama. Ni u toj operaciji nije bilo gubitaka.

14.06.1992. godine u 02,00 sata prelazi se preko Starog mosta i zauzimaju položaji Pozorište - Konak koje su naši borovnici očistili i držali u zoni odgovornosti do 14,00 sati idućeg dana.

16.06.1992. godine prelaze u novu zonu odgovornosti kod INE (Sutin) i desno Trg Ivana Krndelja po dubini do obilaznice. U toj operaciji je sudjelovalo 224 borovnika.

Istoga dana u jutarnjim satima naši izviđači ulaze u zonu Raštana gdje vrše detaljna izviđanja da bi istog dana u 14,20 sati ušli naši borovnici i oslobodili i očistili od četnika mjesnu zajednicu Raštani. Tom prilikom uhićeni četnici su privedeni na daljnji postupak i ispitivanje.

Istoga dana u 14,20 dobio sam novu zapovjed i jedna satnija kreće pravolinijski uz brdo Forticu po čitavoj širini u strijelce do Podveležja. Tom prilikom II-a bojna je uhitila grupu četnika u Podveležju selo Svinjarina. Napominjem da su borovnici II-e bojne prvi prešli ovo zloglasno četničko uporište i pobili barjak sa natpisom "II-a bojna" na samom vrhu Fortice.

Četnici su bježeći i napuštajući svoje utvrde susreli staricu od 72 godine i naprosto je zaklali, u predjelu Gostinih kuća.

- 2 -

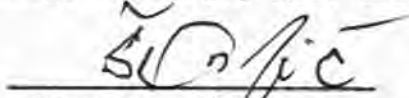
Prilikom susreta sa mještanima Podveležja zadivile su nas prave ovacije mještana i izrazi oduševljenja zbog našeg dolaska i ujedno su nas upoznali sa trenutnom situacijom o neprijateljskim položajima. Zarobili smo više transportera pingauera i teških kamiona tegljača kao i više artiljerijskog orudasa projektilima za iste. U toj akciji smo sproveli i predali policiji 24 četnika.

ZAKLJUČAK:

II-a bojna je ispoštovala sve dobivene zapovjedi za protekli period, kao i to na što smo izuzetno ponosni mi, svi bojovnici II-e bojne, da ni jedno četničko uporište u okolini Mostara, nije osvojeno ni očišćeno bez prisustva naše postrojbe.

BOG I HRVATI!

REFERENT ZA I.P.D. II-e BOJNE

(Krešimir Šukjić)

HRVATSKA ZAJEDNICA HERCEG-BOSNA HRVATSKO VIJEĆE OBRANE

OPĆINSKI STOŽER MOSTAR

Dj. broj 06-055/92

Mostar, 23.06.1992. godine

TAKTIČKA GRUPA

Izvješće o oslobadjanju
prostora Ravni i Bijelo
Polje.-

Na temelju zapovjedi zapovjednika TG, djelovodni broj 06/047 od 18.06.1992. godine, postrojbe TG su nastupale po unaprijed razradjenom planu.

- 1.-Inženjerska grupa je u toku noći u 24,00 sata 18.06.1992. godine postavila skelu preko porušenog mosta na rijeci Bijela.
- 2.-3.bojna je iz rejonu razmještaja Vrđi privukla svoje snage-satnije na relaciji Drežnica-most na r.Bijela i u 01,30 sati 19.06.1992.godine,krenula preko skele pravcem:Mandića draga-plato Ravni,osiguravajući se borbenim osiguranjem izvidjačke grupe od 7 ljudi na vrhu Mandićeve drage koji su ubačeni 18.06.1992.godine u 21,00 sati.
- 3.-1.bojna je ubacila diverzantsku grupu tijekom noći u rejon samostana časnih sestara-Potoci a postrojbe privukla u Vojno i izvršila pripreme za forsiranje rijeke Neretve gumenim čamcima.
- 4.-3.samostalna satnija u rejonu s.G. Jasenjani je osiguravala lijevi boč sa sjeverozapada.
- 5.-Grupa PZO sa FAM 14,5/4 je iz rejonu tunela sjeverno od mosta na r.Bijela osiguravala prelazak postrojbi preko mosta.
- 6.-Topnička grupa sastava VBR,desetina MB 120 mm i desetina MB 82 mm iz rejonu Pometenik je izvršila pripremu za topničku paljbu u 04,00 sati po rejonima :Lojpuri,Bresnica i k.511.
- 7.-Vod MUP-a i 2-3/5.bojne na pravcu pokreta 3.bojne odvojio se u lijevo i djelovali pravcem:Mandića draga -Zeleni D6-Nazdrajić-Mahala-Lojpuri-Kripote.
- 8.-POG je posjela PO rejon u tunelu sjeverno od Salakovca u spremnosti za POB na pravcu Salakovac-r.Bijela.
- 9.-3/5.bojne (bez 2.voda) u rezervi u rejonu s.Grabovica.
- 10.-Diverzantski vod u rejonu Drežnica u rezervi i spremnosti za

- 2 -

intervenciju na ugroženom pravcu.

11.-Glavni pravac napada je bio na pravcu napada 3.bojne obuhvatom Mandića draga-s.Bresnica-s.Taška a pomoćni pravac TG u cjelini forsiranje r.Neretve na pravcu Vojno-Potoci.

Opis tijeka djelovanja

Postrojbe su počele sa prelaskom mosta na r.Bijela u 01,30 sati uz približavanje liniji za napad bez topničke pripreme.U 04,30 sati počela je vatrena priprema sa zakašnjenjem od 30 minuta iz donekle opravdanih razloga (magla).

Vod BUP-a i 2-3/5.bojne kojima je zapovjedao Bender Nikola se razvio tek na insistiranje zapovjednika TG i usporenim tempom išao na zadanom pravcu a nisu ni bili odlučni u borbi sa četnicima.Nije sprovedena odluka o blokiranju sela Lojpur i dijelom snaga za prodor u selo,već se stupilo u frontalni prelazak s.Lojpuri te je time omogućeno bjegstvo četnika na obronke planine Prenj.

3.bojna je osiguravajući se interventnim vodom i grupom NOS-a vršila snažan prodor pravcem:s.Bresnica-s.Lijeska-s.Otolež na glavnom pravcu svog napada sa 3 satnije (1.,2.,3.) razbila neprijatelja i posjela položaje Tasovčina-Humac.Za to vrijeme je 4.satnija izvršila prodor na pomoćnom pravcu napada i zauzela položaje na liniji:Manina-Koviljača iznad Salakovca a 5.satnija je bila u rezervi u rejonu Kuci.

Diverzantski vod 1.bojne je izvršio napad na grupaciju četnika oko samostana časnih sestara na krivini puta u Potocima a sama bojna sa 3 satnije je pod neprijateljskom vatrom izvršila forsiranje,ostvarila mostobran i orjentirala se ka najužem dijelu Bijelopoljske ravnice,prema Vrapčićima gdje je bilo veliko grupiranje četnika kako bi presjekla dolinu.

Budući da je izvršen cio zadatak planiran za dva dana za 3.bojnu a poučeni postignutim uspjehom,zapovjedništvo TG je donijelo odluku da se izvrši pregrupisanje snaga,eksploatira uspjeh i nastavi sa obuhvatom pravcem:s.Podgorani-s.Dolac-s.Zelenika-s.prekine komunikacija i spriječi izvlačenje četnika na pravcu Potoci-Zijemlje-Nevesinje.

Kako su postrojbe bile umorne i postigle do 12,00 sati planirani dnevni marš,u konsultaciji sa dozapovjednikom Ademom Zulov.

- 3 -

grupa od 12 ljudi osiguranja zapovjedništva teaktičke grupe (zapovjednik TG Slavko Puljić, koordinator stožera Tvrtko Miloš, Pero Raič, Melimir Puljić, Damir Jovanović, Ivan Dinčir, Senad Kendić, Marin Zovac, Drago Sertić, Miroslav Jelković, te organi sigurnosti Ivan Kutor i Djenko Zikrija pošli su na čelu kolone iz s. Otolež preko Podgorana, Dolca, mimo Zelenike i u 16,30 sati izbili na put Potoci-Nevesinje u Humima.

U istom sastavu ne čekajući postrojbe spustili se u Humi-Lišane i naišli na nepušteni oklopni transporter, odakle su izvučena 3 FN 7,9 mm M-53 i odmah postavili dvostranu zasjedu s tim da je postavljena na čelu zasjede RPG-7 radi eventualnog nailaska oklopnih vozila. U zasjedu su upala 3 vozila od kojih drugo vozilo nije htjelo stati već se iz njega djelovalo na postrojbu te je postrojba borbeno djelovala i ubila dva četnika. Iz prvog auta je jedan četnik pokušao bjekstvo i nakon kratkog okršaja je bio ubijen. Naišao je treći auto sa dvojicom četnika koji su zarobljeni i razoružani. Trojica zarobljenih četnika su pravedeni u Humi-Lišane gdje su čuvani. Posjednut je položaj dubinom na putu Potoci-Nevesinje iznad Humi i tijekom noći je zarobljena grupa četnika i to 2 muškarca i jedna žena. Svima su oduzeti dokumenti i predati organima sigurnosti. Kako nije uspostavljan kontakt sa l. bojnom situacija je bila nejasna a postrojbe su ušle duboko u dubinu za ledja četnika pokušalo se sa pojedinačnim transportom zarobljenika. Tijekom transporta prvi zarobljenik je pokušao bjekstvo i pored opomene nije htio stati te su stražari bili prisiljeni pucati i ubiti ga. Poučeni ovim iskustvom ostavljeno je osiguranje uz ostale zarobljenike i kasno popodne je upućena vojna policija nakon oslobodjenja Potoka i Vrapčića da preuzme zarobljenike.

Jednom satnijom na čelu sa 12 ljudi se krenulo od s. Humi ka Potocima a na putu je likvidiran jedan četnik koji je pokušao baciti bombu na vojnike prethodnice. Iko 2 km sjevernistočno od Potoka su se spojile 3. i l. bojna. Time je akcija obuhvata bila završena a dozapovjednik je izdao zapovjed da se sa 3. i 5. satnijom izvrši pretres terena koji nije bio na pravcima prodora. Težište je pri tome dato na branu Salakovac i tunele da bi se razminirali. Položaje prema Zijeplju na liniji Zelenika-Jedina su preuzele postrojbe l. bojne a 3. bojna je upućena na odmor zbog velikih naprezanja tijekom borbenog napredovanja.

U svim djelovanjima je ranjeno naših 5 vojnika od čega dva lakše.

Z A P O V J E D N I K T G

Slavko Puljić

H V O
 Samostalni bataljon
 odbrane Mostara
 Pov.broj: 53-2/92
 Mostar: 13.07.1992.

VOJNA TAJNA
 POVJERLJIVO

Zahtjev za stre-
 ljivom.-

HVO OPĆINSKI STOŽER MOSTAR

Obzirom da smo ostali u potpunosti bez streljiva molimo Vas da nam dodijelite streljiva kako bismo mogli nastaviti sa izvođenjem borbenih dejstava.

Potrebno streljivo bi nam bila potrebna u sljedećim količinama a prema vrsti i broju naoružanja i to:

1. Streljivo 9mm PARA	3.000 kom,
2. Streljivo 7,62mm x 19 za Automate	17.100 " ,
3. Streljivo 7,62mm - 43 /za AP,PAP,PM/	126.250 " ,
4. Streljivo 7,9mm	32.850 " ,
5. Streljivo 14,5mm x 114 Traser /BZT/	10.000 " ,
6. TTM za 7,62mm /Trombl.trenutna mina/	400 " ,
7. TKM za 7,62mm /Trombl.kumulativna mina/.....	300 " ,
8. Bomba "Pijani ustaša"	300 " ,
9. Bombe ručne M75 ili M52 R	300 " ,
10.Mina kumulativna za RB M57	200 " ,
11.Mina PG-7 za RPG-7	90 " ,
12.RBR 64mm "ZOLJA"	ŠTO VIŠE ,
13.RBR 90mm M79 "OSA" /Granata za "OSU"/.....	48 kom,
14.Mina 60mm za MB 60mm	600 " ,
15.Mina 82mm za MB 82mm	600 " ,
16.Mina 120mm za MB 120mm	600 " ,
17.DRNČ za čišćenje naoružanja	20 kg,
18.ZUON za podmazivanje naoružanja	40 " ,
19.Krpa za čišćenje naoružanja /otpací od krpa/....	50 " ,
20.NAORUŽANJA /Streljačko:AP,PAP,RB/ ŠTO SE VIŠE MOŽE DOBITI.	

S poštovanjem!

Dostavljeno:
 -Zapovjedniku lx,
 -Općinski Stožer lx,
 -Arhiva lx.

KOMANDANT
 Arif Pašalić

H V O

STROGO POVJERLJIVO

SAMOSTALNI BATALJON ODBRANE MOSTAR

Strogo pov. broj: 1252-1Mostar, 19. 07. 1992.

REDOVNI IZVJEŠTAJ.-

dostavlja

OPĆINSKOM STOŽERU HVO MOSTAR

a) Brojno stanje:

1. po spisku	<u>1265</u>	7. ranjenih	<u>55</u>
2. na položaju	<u>87</u>	8. na odsustvu	<u>46</u>
3. u pripravnosti	<u>466</u>	9. bolesnih (na oporavku)	<u>12</u>
4. u otkomandi	<u> </u>	10. u bjekstvu	<u> </u>
5. na odmoru	<u>47</u>	11. u zatvoru	<u> </u>
6. poginulih	<u> </u>	12. ostalo	<u> </u>

b) Podaci o poginulim - ranjenim:

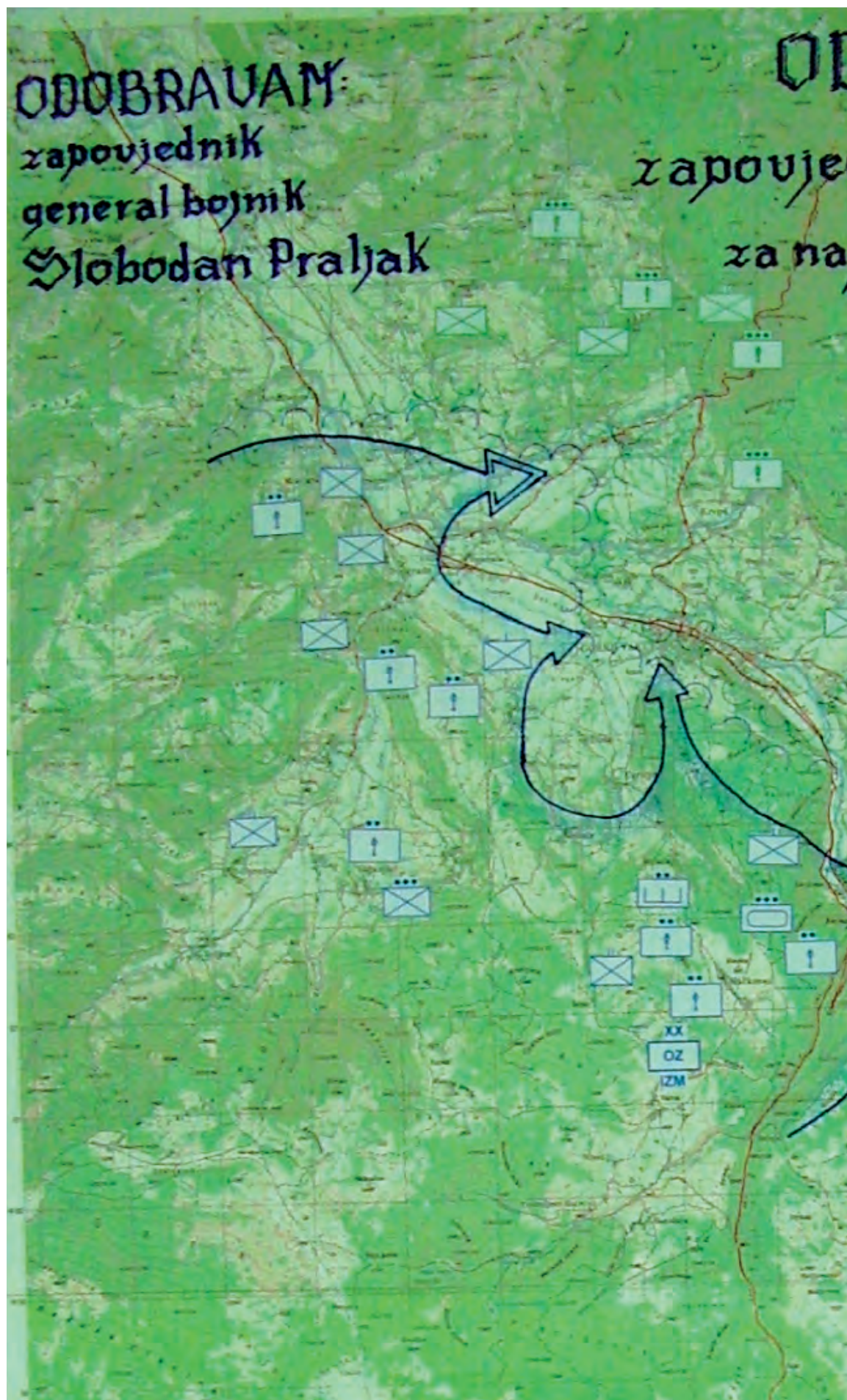
1. Ime (ime oca) prezime	_____
2. Datum i mjesto rođenja	_____
3. Datum stupanja u jedinicu	_____
4. Dužnost u jedinici	_____
5. Mjesto pogibije-ranjavanja	_____
6. Datum i sat pogibije-ranjavanja	_____
7. Upućen na liječenje	_____
8. Kratak opis povrede	_____
9. Podaci o najbližem srodniku koga treba obavijestiti	_____

c) Podaci o neprijatelju u zoni odgovornosti: _____

Karte su crtane po sjećanju i moguće su neke nepreciznosti i manje netočnosti.

Ispričavam se svojim ratnim drugovima – to je njihova pobjeda ; nisam i ne želim preuveličavati ulogu zapovjednika, ali nije dobro da o tome sude i govore oni koji nisu bili u akciji.

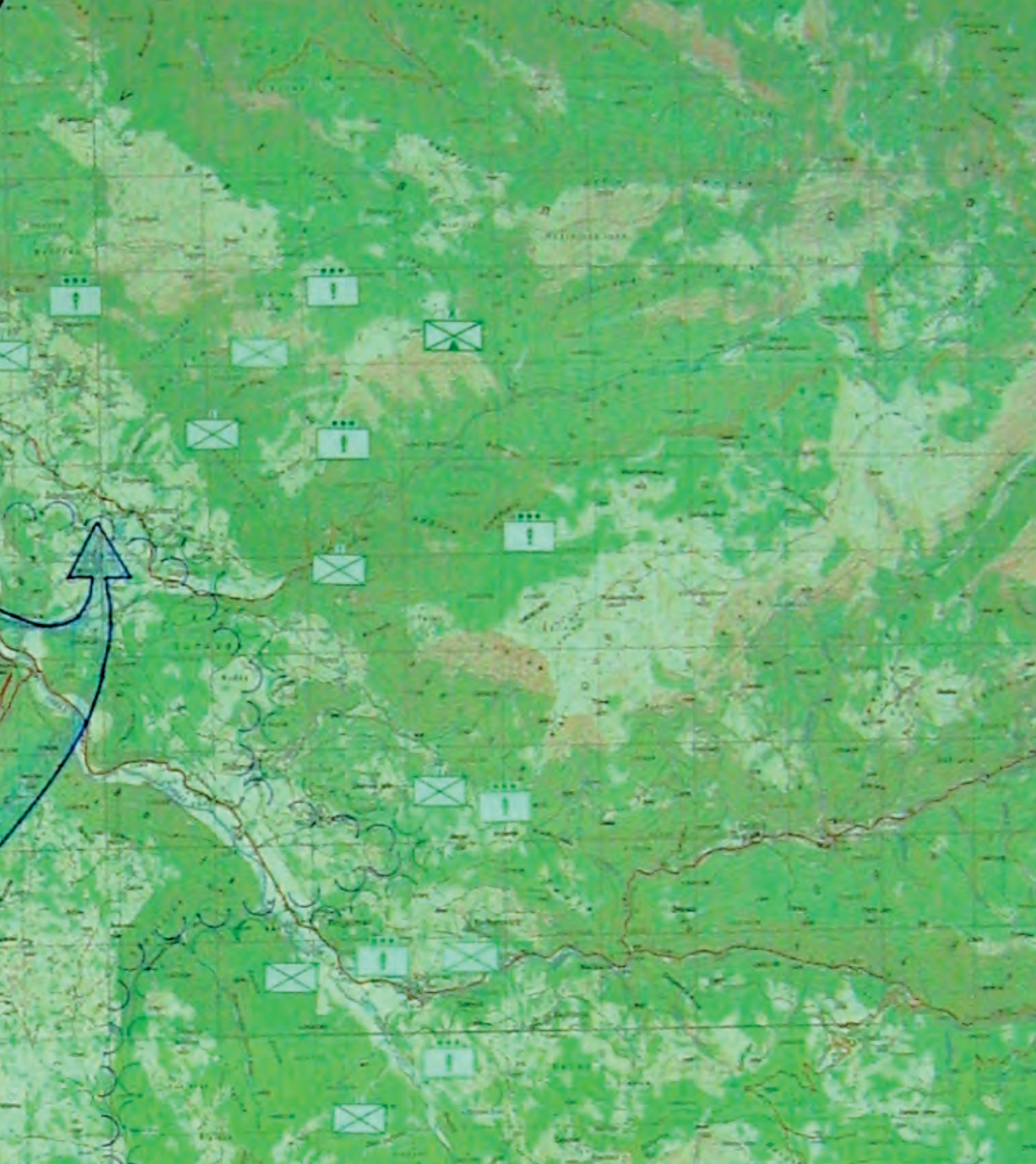

OLUKA

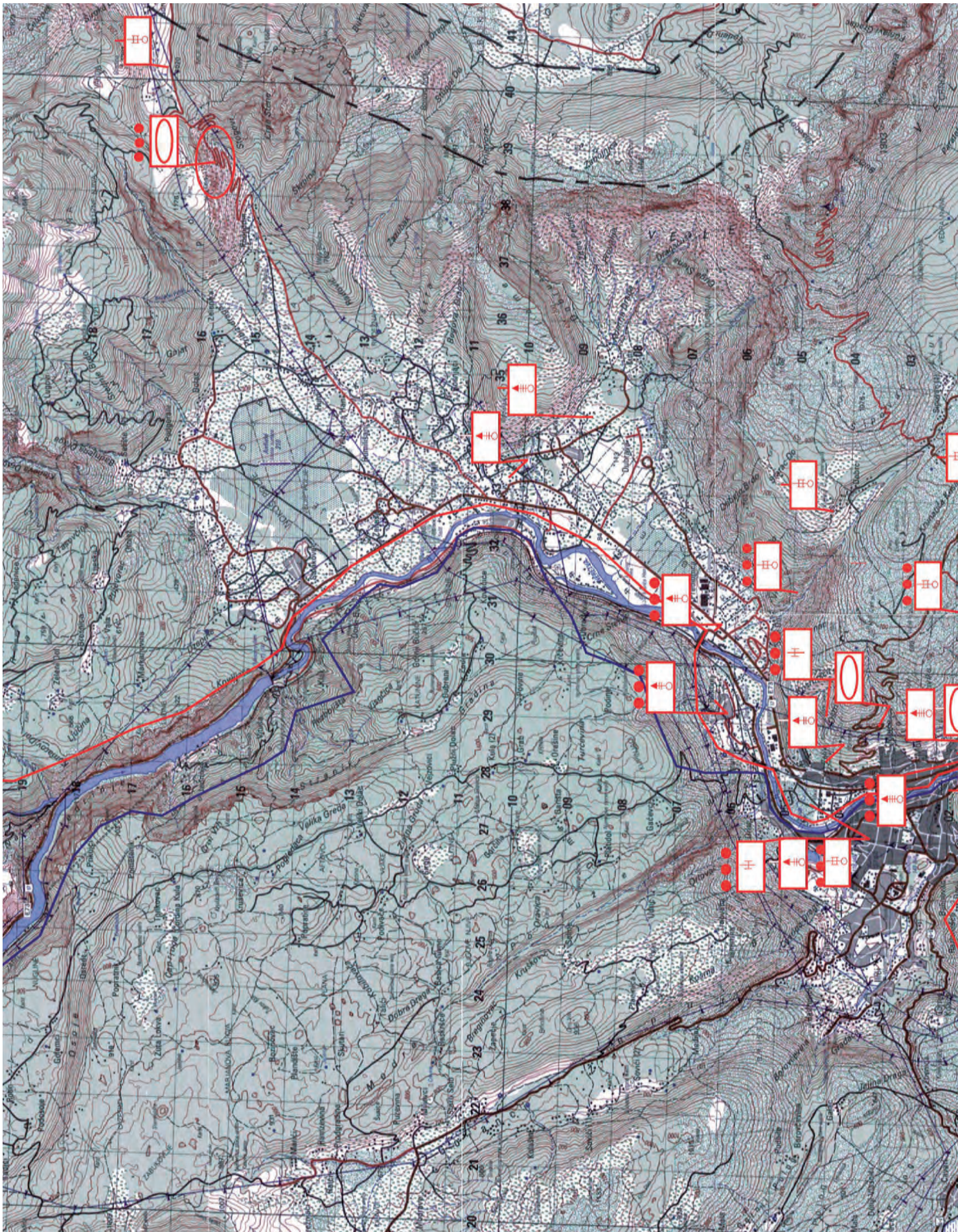
dnika 02 03 71

padna djelovanja

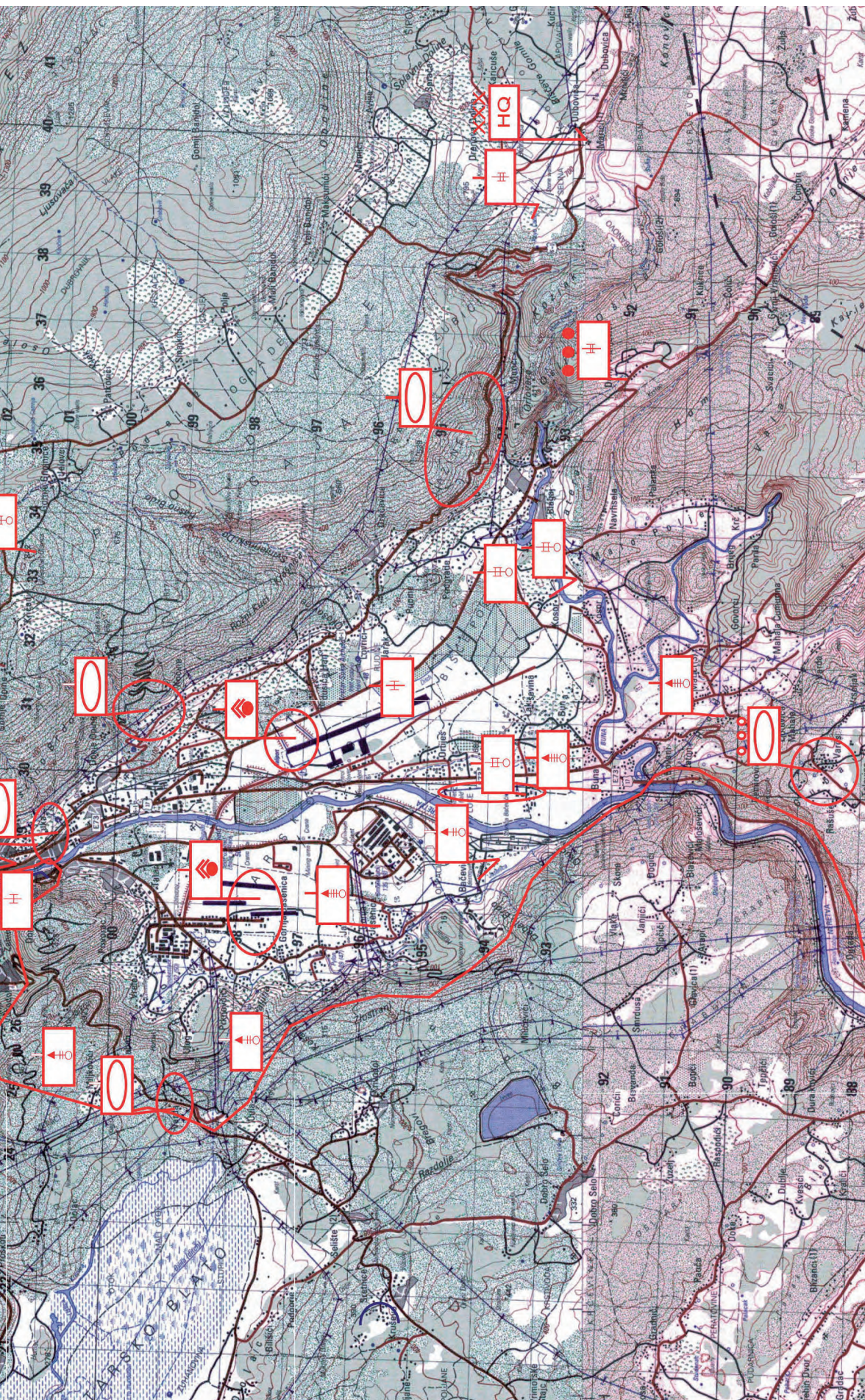
OBRANA
VOJNA TAJNA
STROGO POV.

KAZALO:

- XXXX Zapovjedništvo divizije
- HQ Pješačka postrojba
- VLR VLR
- Topništvo Topništvo
- Haubica preko 105 mm Haubica preko 105 mm
- Haubica do 105 mm Haubica do 105 mm
- Top do 100 mm Top do 100 mm
- Top preko 100 mm Top preko 100 mm
- PZO top 57 mm PZO top 57 mm
- Minobacači 120 mm Minobacači 120 mm
- Minobacači 82 mm Minobacači 82 mm
- Oklopne postrojbe Oklopne postrojbe

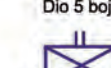
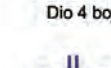
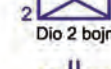

KAZALO:

- Općinski stožer Mostar
- Pješačka postrojba
- Protugradne rakete
- VLR
- Topništvo
- Top 130 mm
- Top 76 mm
- PZO top 57 mm
- Obalski top 88 mm
- Minobacači 120 mm
- Minobacači 82 mm
- Topnički izvidnici
- Glavni pravac napada
- Pomoćni pravac napada

- KB
Dvije borbene skupine Kažnjičke bojne
- 5
Dio 5 bojne Iličke HVO Mostar
- 4
Dio 4 bojne Balinovac HVO Mostar
- 2
Dio 2 bojne Rudničke HVO Mostar
- PB
Dio Poskok bojne Široki brijeg
- 4./4. Gmbr
Dio 4. Bojne 4. Gmbr.
- ZM 4./4. Gmbr
Zapovjedno mjesto 4. Bojne 4. Gmbr.
- OK vod 4./4. Gmbr
Oklopni vod (T-55) u sastavu 4. Bojne 4. Gmbr.

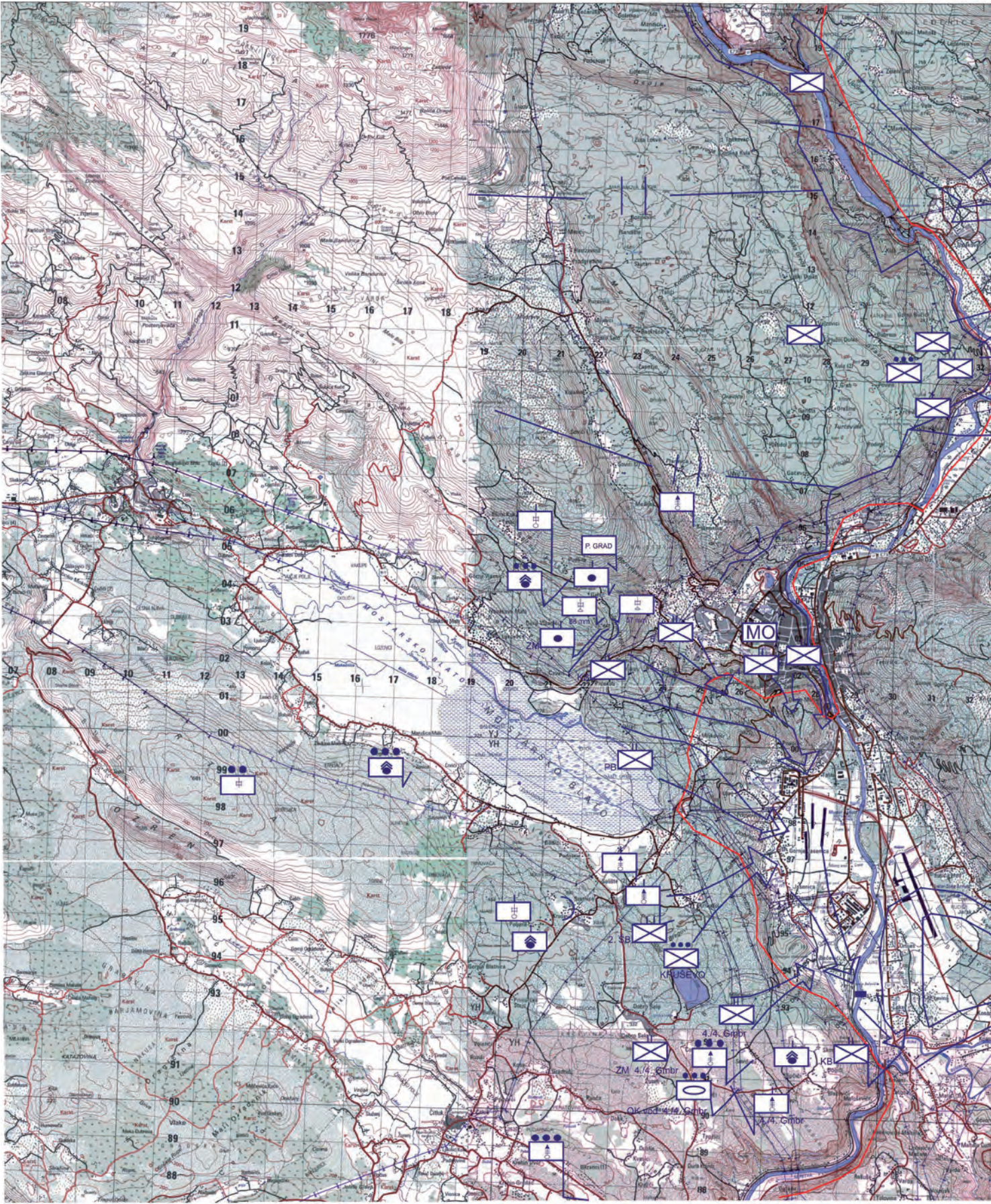

KAZALO:

- Općinski stožer Mostar
- Protugradne rakete
- Pješačka postrojba
- VLIR
- Topništvo
- Haubica preko 105 mm
- Haubica do 105 mm
- Top do 100 mm
- Top preko 100 mm
- PZO top 57 mm
- Minobacači 120 mm
- Minobacači 82 mm
- Oklopne postrojbe
- Topnički izvidnici
- Glavni pravac napada
- Pomoćni pravac napada
- 1 Dio bijelopoljske bojne HVO Mostar
- 5 Dio 5 bojne Iličke HVO Mostar
- 4 Dio 4 bojne Balinovac HVO Mostar
- 2 Dio 2 bojne Rudničke HVO Mostar
- 3 Dio Cimske bojne HVO Mostar

KAZALO:

- Općinski stožer Mostar
- Protugradne rakete
- Pješačka postrojba
- VLR
- Topništvo
- Haubica preko 105 mm
- Haubica do 105 mm
- Top do 100 mm
- Top preko 100 mm
- PZO top 57 mm
- Minobacači 120 mm
- Minobacači 82 mm
- Oklopne postrojbe
- Topnički izvidnici
- Glavni pravac napada
- Pomoćni pravac napada
- Dvije borbene skupine Kažnjičke bojne
- Dio 5 bojne Ilčke HVO Mostar
- Dio 4 bojne Balinovac HVO Mostar
- Dio 2 bojne Rudničke HVO Mostar
- Dio Poskok bojne Široki brijeg
- Dio 4. Bojne 4. Gmbr.
- Zapovjedno mjesto 4. Bojne 4. Gmbr.
- Oklopni vod (T-55) u sastavu 4. Bojne 4. Gmbr.
- Otporna točka HVO (repetitor Velež)
- Dostignute crte HVO
- Uporišne crte Neprijatelja (VRS)

GLAVNOM STOŽERU
HVO OPĆINE MOSTAR
ORGANU ZA IPD

PRIJAVE ZA UČEŠĆE U
RASPODJELI STANOVA

DOSTAVLJA

U prilogu akta, dostavljam Vam prijave obitelji poginulih boraca za učešće u raspodjeli stanova koji se dodjeljuju na privremenokorišćenje, a koje su raniji korisnici bez osnova napustili.

Podaci sa prijavama su tačni i provjereni od strane organa Komande i molimo da uvažite nepotpune prijave.

PRILOG:

- spisak poginulih boraca čije su porodice stambeno nezbrinute
- prijave za učešće u raspodjeli stana

KOMANDANT:

Mir Pašalić
Mir Pašalić

Spisak poginulih boraca Prve mostarske brigade čije su obitelji predale prijave za učešće raspodjeli stanova koji se dodjeljuju na privremeno korišćenje, a koje su raniji korisnici bez osnova napustili:

Red. br.	PREZIME	(IME OCA)	IME	DATUM POGIBIJE
1.	SPAHIĆ,	OSMAN,	MUHAMED	12.05.1992.
2.	VOLJEVICA,	IBRO,	MUJO	23.06.1992.
3.	GOSTO,	AVDO,	HUSO	16.06.1992.

****

44.	KARIĆ,	FADIL,	FADIL	06.05.1992.
45.	LETUKA,	MEHO,	FADIL	25.05.1992.

Z A P O V J E D N I K

Arif Pašalić

06.12.91

GLAVNOM STOŽERU
HVO OPĆINE MOSTAR
ORGANU ZA IPD

PRIJAVE ZA UČEŠĆE U
RASPODJELI STANOVA
DOSTAVLJA

U prilogu akta, dostavljamo Vam prijave teških ranjenika, boraca za učešće u raspodjeli stanova koji se dodjeljuju na privremeno korišćenje, a koje su raniji korisnici bez osnova napustili.

Podaci sa prijavama su tačni i provjereni od strane organa Komande i molimo da uvažite nepotpune prijave.

PRILOG:

- spisak teško ranjenih boraca čije su porodice stambeno nezbrinute
- prijave za učešće u raspodjeli stan

Z A P O V J E D N I K

Arif Pašalić

Spisak teško ranjenih boraca Prve mostarske brigade čije su obitelji ppedale prijave za učešće u raspodjeli stanova koji se dodjeljuju na privremeno korišćenje, a koje su raniji korisnici bez osnova napustili:

Red. br.	PREZIME	(IME OCA)	IME	DATUM
1.	REBAC	IBRAHIM	ADIS	
2.	DELILOVIĆ	IBRAHIM	TOFIK	
3.	ČESIR	HASAN	HALIL	

****

7.	MARIĆ	IBRO	HADŽE
8.	NIŠTOVIĆ	MUHAREM	OSMAN

Z A R O V J E D N I K

Atif Pašalić

6.10.92

GLAVNOM STOŽERU
HVO OPĆINE MOSTAR
ORGANU ZA IPD

PRIJAVE ZA UČEŠĆE U
RASPODJELI STANOVA
DOSTAVLJA

U prilogu akta, dostavljamo Vam prijave lakših ranjenika, boraca za učešće u raspodjeli stanova koji se dodjeljuju na privremeno korišćenje, a koje su raniji korisnici bez osnova napustili.

Podaci sa prijavama su tačni i provjereni od strane organa Komande imolimo da uvažite nepotpune prijave.

PRILOG:

- spisak lakše ranjenih boraca čije su porodice stambeno nezbrinute
- prijave za učešće u raspodjeli stana

Z A P O V J E D N I K

Arif Pašalić

Spisak lakše ranjenih boraca Prve mostarske brigade čije su obitelji predale prijave za učešće u raspodjeli stanova koji se dodjeljuju na privremeno korišćenje, a koje su raniji korisnici bez osnova napustili:

Red. br.	PREZIME	(IME OCA)	IME
1.	PAJEVIĆ	HASAN	HADŽE
2.	GOSTO	RAMO	SENAD
3.	VUK	ASIM	FADILA

****

21.	HAMZAI	AZEM	RAMADAN
22.	ŠALJA	ADVLJA	FATIHA

ZAPOVJEDNIK:

Erif Pašalić

357-45
N. 10. 72GLAVNOM STOŽERU HVO
OPĆINE MOSTAR

354

Prijave za učešće u
raspodjeli stanova
D O S T A V L J A . -Dopuna spiska ranjenih boraca pripadnika Prve mos-
tarske brigade koji su predali prijave za dodjelu stanova a
čije su obitelji stambeno nezbrinute.

PREZIME	IME	IME OCA
1. Omanović	Muharem	Ahmet
2. Fišić	Duran	Ahmet
3. Ljeljak	Nafija	Omer
4. Zukić	Adem	Mehmed
5. Mikulić	Jadranko	Marko

ZAPOVJEDNIK

gosp.

AKIF Pašalić

357-44
15.10.92

GLAVNOM STOŽERU
HVO OPĆINE MOSTAR
ORGANU ZA IPD

357-44

15.10.1992

Prijave za učešće
u raspodjeli stanova.

D O S T A V L J A

U prilogu akta dostavljamo Vam prijave boraca čiji su stanovi uništeni ili oštećeni u mjeri koja onemogućava dalje stanovanje, za raspodjelu stanova koji se dodjeljuju na privremeno korišćenje a koje su raniji korisnici bez osnova napustili.

PRILOG:

- spisak boraca čije su porodice stambeno nezbri-
nute
- prijave za učešće u ras-
podjeli stanova

Z A P O V J E D N I K

Mir Pašalić

Red. br.	Priime	Ime	Ime oca
1.	Kotlo		Mustafa
2.	Mušinović	Kenan	Omer
3.	Količić	Kenan	Mustafa
4.	Marin	Kenan	Adem
5.	Husenid	Iuso	Omer

****

682.	Pobrić	Salko	Hasan
683.	Dvizac	Habib	Hamdija
684.	Šabić	Sead	Mustafa
685.	Kevelić	Jasmin	Hamid

Z A P O V J E D N I K

Pašalić

Iz knjige:

Dr. Ismet Hadžiosmanović: Bošnjačko-hrvatski politički obračun, Mostar, 2006. god.

REPUBLIKA BOSNA I HERCEGOVINA

Dokument 050

RATNO PREDsjedništvo OPŠTINE GACKO
SA PRIVREMENIM SJEDIŠTEM U MOSTARU

REGIONALNOM ODBORU S D A HERCEGOVINE
M O S T A R

PREDMET: ZAHTJEV ZA POMOĆ PROGNAJIM GAČANIMA
SMJEŠTENIM U M O S T A R U

Molimo Vas da u vašim mogućnostima pomognete ~~po~~ prognanim
Gačanima u Mostaru privremeno smještenim.

Zahvaljuljući Vam na dosadašnjoj pomoći i suradnji u prilogu
vam dostavljamo spisak gatačkih prognanika u nadi daćete nam i
dalje pružati pomoć kroz plemenitu humanitarnu misiju.

MAHSUZ SELLAM!

Mostar, 27. Io. 1992.

RATNO PREDsjedništvo:

Memić Dževad

(Otsak prijemnog štambilj.)

Int. dost. knjiga br. _____
_____

PREDMET: SPISAK PROGNAH GATAČKIH MUSLIMANA
nastanjenih u MOSTARU

SOUR "Veselin Masleša" Sarajevo
IRO Obrasci i nastavna sredstva
Oznaka za narudžbu 15/30 Izdanje 1/88

Obrazac broj 14

SPISAK PROGNAVIG LICA SA PODRUČJA OPŠTINE
GACKO A NASTANJENI SU NA PODRUČJU OPĆINE
MOSTAR

Red. br.	Ime i prezime	Ime oca	JMBG	Adresa
1.	ARIF SUKIĆ	HAMID		BRANILOVIĆI G.
2.	AMRA SUKIĆ	TAHIR		BRANILOVIĆI G.
3.	RAZA SUKIĆ	ZULFO		BRAN. - GACKO
4.	SEJDA SUKIĆ	BEĆIR		BRAN. - GACKO
5.	AMEL SUKIĆ	TAHIR		BRAN. - GACKO

⊙   ⊙   ⊙

****

- 33 -

1702. ČUSTOVIĆ AHMET
1703. ČUSTOVIĆ NEFA
1704. TALOVIĆ DŽEMO
1705. TALOVIĆ ZIBA
1706. TALOVIĆ SABRINA
1707. TALOVIĆ ZINETA

MUJO
BEĆIR
HUSO
ALIJA
DŽEMO
BRVO

KLJUČ - GACKO

"

1. septembar bb-GAC

"

"

"

POPISNA LISTA STANOVA – evidencija društveno-stambenog fonda općine Mostar

Digitalni podaci su na listu 1 pod imenom «Ukupno» u Microsoft Office Excel dokumentu naziva «Popisna lista stanova»

Na temelju prezimena i imena nosioca stanarskog prava u gradu Mostaru po popisu iz 9. mjeseca 1992.g. su određene nacionalnosti nosioca stanarskog prava i nacionalnosti novo useljenih stanara. Podaci su obrađeni iz dokumenta «Popisna lista stanova» koje je na zahtjev odvjetničkog ureda «MARINKO ŠKOBIĆ» koje je izdao «URBING d.o.o», Mostar a koji se sastoji od ukupno 5 knjiga sa ukupno 518 stranica formata A3 u kojima se nalaze podaci o nosiocima stanarskog prava u gradu Mostaru iz 1992.g. Dokumente pripremila: Staka Matković. U tih 5 knjiga je obrađeno 13701 zapisa tj. stana od ukupno 13844 stana, a od toga su 143 zapisa bila nečitljiva.

Svaka knjiga se sastoji od 16 stupaca i to redom:

- NAZIV ULICE I KUĆNI BROJ
- PREZIME I IME NOSIOCA STANARSKOG PRAVA
- EVIDENCIONI BROJ STANA
- m² KVADRATNI METRI
- VLASNIK STANA
- STAN I KAT
- VRSTA STANA
- PREZIME I IME NOVOUSELJENOG STANARA
- PRAVNI OSNOV KORIŠTENJA STANA SA DATUMOM USELJENJA
- ADRESA RANIJEG STANOVANJA
- GDJE JE BIO ZAPOSLEN
- PRIPADNIK POSTROJBE
- BROJ ČLANOVA
- STAN PRAZAN UVJETAN/NEUVJETAN
- IME I PREZIME LICA KOJE JE DALO PODATKE SA JMBG ILI OK. UZ ČITAK POTPIS
- PRIMJEDBA

U obradi su korišteni stupci: EVIDENCIONI BROJ STANA, PREZIME I IME NOSIOCA STANARSKOG PRAVA, PREZIME I IME NOVOUSELJENOG STANARA.

Podaci su uneseni u Microsoft Office Excel tablicu koja ima slijedeći izgled:

idencioni br. ana	nosioc stanarskog prava prije rata				novo useljeni stanar				tko je iselio			
	s	h	m	nepoznato	s	h	m	nepoznato	s	h	m	nepoznato

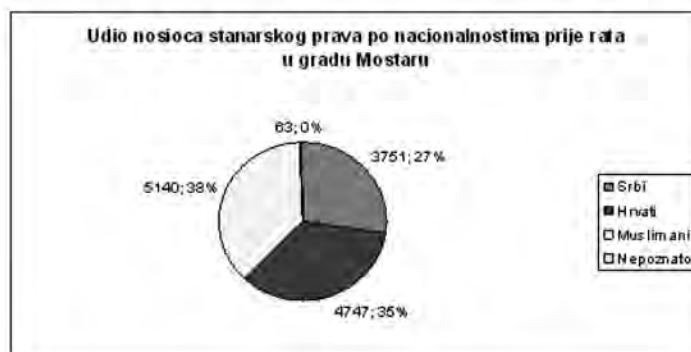
gdje su s, h, m kratice za redom Srbini, Hrvat, Musliman, a nepoznato označava da se nije mogla utvrditi nacionalnost stanara.

Za svaki zapis je evidentiran evidencioni br. stana i nakon utvrđene nacionalnosti stanara po njegovom prezimenu i imenu u odgovarajući stupac je upisan broj 1 u rubriku «nosioc stanarskog prava prije rata» a ako je netko uselio u neki stan u rubriku «novo useljeni stanar» je također upisan broj 1 u stupac koji odgovara nacionalnosti novo-useljenog stanara. 3 rubrike («tko je iselio») je preslika rubrike 1 («nosioc stanarskog prava prije rata») za stanove u koje je useljen novi stanar. Polja na kojima se nalaze evidencioni brojevi stanova su obojani u 5 boja i označavaju podatke iz pojedine knjige: ev. br(zelena). – knjiga 1, ev. br(žuta). – knjiga 2, ev. br(roza). – knjiga 3, ev. br(plava). – knjiga 4, ev. br(crvena). – knjiga 5.

Na kraju su podaci obrađeni i dobiveni su slijedeći rezultati:

- strukturu stanovništva po nacionalnostima prije rata:

Ukupno:	13701; 100%
Srbi:	3751; ~27%
Hrvati:	4747; ~35%
Muslimani:	5140; ~38%
Nepoznato:	63; ~0%

- useljeni stanari za vrijeme rata po nacionalnostima

Ukupno:	1880;	100%
Srbi:	79;	~4%
Hrvati:	609;	~32%
Muslimani:	1176;	~63%
Nepoznato:	16;	~1%

- iseljeni stanari za vrijeme rata po nacionalnostima

Ukupno:	1880;	100%
Srbi:	1237;	~65%
Hrvati:	479;	~26%
Muslimani:	151;	~8%
nepoznato:	11;	~1%

Legenda:

Na grafovima su prikazane i brojčane vrijednosti i to u sljedećem formatu:
broj nosioca stanarskog prava; postotak od ukupnog iznosa(%)

POPISNA LISTA STANOVA – lista bespravno useljenih stanova u gradu Mostaru

Digitalni podaci su na listu 2 pod imenom «Bespravno» u Microsoft Office Excel dokumentu naziva «Popisna lista stanova»

Na listi se nalazi popis stanova koji su bespravno useljeni.

Podaci su obrađeni iz liste koja je napravljena u 12. mjesecu 1992.g. u gradu Mostaru.

Izgled tablice u *Microsoft Office Excel*-u je isti kao i u prethodnom slučaju. Obradeno je 1930 podataka. Dobiveni su sljedeći rezultati:

- strukturu stanovništva po nacionalnostima prije rata za stanove koji su bespravno useljeni:

Ukupno:	1930;	100%
Srbi:	1289;	~67%
Hrvati:	455;	~24%
Muslimani:	178;	~9%
Nepoznato:	8;	~0%

POPISNA LISTA STANOVA – lista bespravno useljenih stanova u gradu Mostaru

Digitalni podaci su na listu 2 pod imenom «Bespravno» u Microsoft Office Excel dokumentu naziva «Popisna lista stanova»

Na listi se nalazi popis stanova koji su bespravno useljeni.

Podaci su obrađeni iz liste koja je napravljena u 12. mjesecu 1992.g. u gradu Mostaru.

Izgled tablice u Microsoft Office Excel-u je isti kao i u prethodnom slučaju. Obradeno je 1930 podataka. Dobiveni su slijedeći rezultati:

- strukturu stanovništva po nacionalnostima prije rata za stanove koji su bespravno useljeni:

Ukupno:	1930; 100%
Srbi:	1289; ~67%
Hrvati:	455; ~24%
Muslimani:	178; ~9%
Nepoznato:	8; ~0%

- bespravno useljeni stanari za vrijeme rata po nacionalnostima

Ukupno:	1930; 100%
Srbi:	69; ~4%
Hrvati:	645; ~33%
Muslimani:	1155; ~60%
Nepoznato:	61; ~3%

- bespravno iseljeni stanari za vrijeme rata po nacionalnostima

Ukupno:	1930; 100%
Srbi:	1291; ~68%
Hrvati:	453; ~23%
Muslimani	178; ~9%
nepoznato	8; ~0%

Legenda:

Na grafovima su prikazane i brojčane vrijednosti i to u slijedećem formatu:

broj nosioca stanarskog prava; postotak od ukupnog iznosa(%)

POPISNA LISTA STANOVA – evidencija stambenog fonda bivše «JNA»

U popisu se evidentirana 1772 stana s time da nije evidentiran evidencioni broj stana tako da nam ovi podaci nisu od referentnog značaja te nisu obrađivani.

HERCEGOVAČKI VOJNIK

LIST 4. KORPUSA ARMIJE REPUBLIKE BiH, MOSTAR, FEBRUAR 1993. BROJ 1.

Iz ratnog dnevnika Četvrtog korpusa Armije Republike Bosne i Hercegovine.

****

22. januar 1993.

Nakon duže pauze četnici granatama zasipaju sve dijelove Mostara. U dva napada 20 ranjenih civila koji su se zatekli na gradskim ulicama, od toga 7 teže, jedan, nažalost, mrtav.

Na konjičkom ratištu još jedan uspjeh branitelja. Uništiti su bestrzajni top sa posadom na četničkom uporištu Dijeve. Sve linije odbrane stabilne.

23. januar

Da nisu zaboravili Mostar, četnici pokazuju i danas. Zasipaju grad teškim projektilima iz svih artiljerijskih oruđa. Topništvo HVO-a uzvraća. Među borcima nema stradalih ali stradaju civili. Ukupno 16 ranjenih.

Na stolačkom ratištu. Četnici koriste sve vrste naoružanja ali nemaju nekog naročitog uspjeha. Jedan borac brigade "Bregava" lakše i jedan teže ranjen. Linije odbrane stabilne.

24. januar

Četnička ofanziva na cijelom hercegovačkom prostoru ne jenjava. Granate padaju po Mostaru, Stocu, Konjicu i linijama odbrane. U Mostaru petoro ranjenih civila, jedan nažalost podlegao. Branitelji uzvraćaju i čvrsto drže položaje.

25. januar

Granatiranje jenjavaju, četnička ofanziva slomljena.

26 i 27. januar

Ofanziva je slomljena, ali kao po pravilu nakon četničkog sloma slijedi osveta. Granate najvećih kalibara usmjeravaju se na gradove. Stradaju civili.

30. januar

Odgovarajući na žestok neprijateljski napad borci Treće bojne HVO i Prvog pješadijskog bataljona brigade "Bregava" uništiti jedan četnički bunker i dva zakona za tenk. Četnički tenk se, nažalost, izvukao.

1. februar

Žestina neprijateljskih napada seli se na stolačko ratište. Preko 500 granata pada po linijama odbrane, 20 - tak na grad Stolac, a pokušani su i pješački proboji četnika. Epilog: tri ranjena branioca, a četnicima uništen jedan tenk i jedna samohotka.

2. februar

Ofanziva četnika na stolačkom ratištu se nastavlja. Jedan borac brigade "Bregava" teže, a četiri lakše ranjena.

U sadejstvu sa postrojbama HVO svi napadi odbijeni, a linije odbrane učvršćene.

4 i 5. februar

Borbe kao da jenjavaju, ali je primijećeno dovlačenje i utvrđivanje novih neprijateljskih snaga. I naše snage utvrđuju svoje položaje.

8. februar

Opet najžešće na konjičkom ratištu gdje su četnici nakon artiljerijske priprema pokušali pješadijski proboj.

Odbijeni su, ali na našoj strani nažalost dva poginula i jedan ranjen borac. Posada je uništena, a top znatno oštećen.

****

****

U podužem prijatnom razgovoru, Mirsad Zuhrić nam je pričao o proteklim događajima:

****

- ☐ **...Za isti cilj**
O položaju ove jedinice Mus-

MIRSAD ZUHRIĆ

limana u Hrvatskom vijeću obrane naš sagovornik govori na slijedeći način:

"Svojim zalaganjem stekli smo veliki ugled u HVO, a za nas se zna i u Armiji BiH, ko smo i koliko vrijedimo. Mislim da nas smatraju jednom od boljih jedinica sastavljenih od Muslimana. Time smo stekli veoma solidnu logističku podršku, kao i pomoć u naoružanju, mada je, 60 posto "cijevi" privatno vlasništvo.

Svi moji vojnici nose ljljane od samog početka i što se toga tiče nemamo nikakvih problema sa str. ne HVO-a. Na kraju krajeva - svi smo mi borci države Bosne i Hercegovine.

Ovdje je još zanimljivo napomenuti da su nas redovito prije akcija obilazili vjerski radnici - hodže i s te strane imamo poseban tretman u HVO". Shvatajući ugled koji ova jedinica ima među Muslimanima i Hrvatima ovoga kraja zamolili smo M.Zuhrića da nam

****

U prvim danima rata, dok smo se još pitali: "Šta se ovo dešava", u tim presudnim i najtežim danima poginuli su:

Šaćir Šaćirović, poginuo u Donjoj Mahali, 20.4.1992.

Nadija Pašić, poginula u Donjoj Mahali, 19.4.1992.

Edin Kajić, poginuo na Carini, 26.4.1992.

Alija Kajan, poginuo na Mazoljicama, 30.4.1992.

Perica Karaul, poginuo u ul.B.Krpo, 3.5.1992.
Ozren Vrtikapa, poginuo u Ul.B.Fejlića, 3.5.1992.

Fadil Karić, poginuo na Starom mostu, 6.5.1992.

Jasmin Brekalo, poginuo na Starom mostu, 6.5.1992.

Muhamed Spahić, poginuo u Donjoj Mahali, 12.5.1992.

Erman Čorda, poginuo u Donjoj Mahali, 4.6.1992.

Sve Yvo Karabeg, poginuo u Donjoj Mahali, 6.1992.

Alija Maksumić, poginuo na Merdžan glavi, 27.6.1992.

Zoran Galuza, poginuo na Starom mostu, 14.6.1992.

Meho Husnić, poginuo na Podveležju, 16.6.1992.

Za svaki broj lista pripremit ćemo nekoliko razgovora sa porodicama poginulih boraca. Ukoliko mognemo doći do autentičnih podataka o pogibiji pojedinih boraca i to ćemo objaviti.

****

HDZBIH

HRVATSKA DEMOKRATSKA ZAJEDNICA BOSNE I HERCEGOVINE

Datum prijema	3. 8. 1992
Vrsta	potpiska
Priloga	1
Uredni broj	U 46/92
Vrednost	
Urednik	Verica Jurić

USTAVNI SUD
REPUBLIKE BOSNE I HERCEGOVINE

VAS DOPIS OD

BIH-71000 Sarajevo

NAŠ ZNAK 227-im/92

DATUM 26. srpnja 1992. godine

PREDMET: Vaš dopis br. U 46/92 od 22. srpnja 1992. godine

PREDMET : Vaš dopis br. U 46/92 od 22.srpnja 1992. godine

Štovani gospodine Dautbašiću,

Hrvatska demokratska zajednica Bosne i Hercegovine dobila je 23. srpnja 1992. godine dopis Ustavnog suda Republike Bosne i Hercegovine br. : U 46/92 od 22. srpnja 1992. godine a s Vašim potpisom. Međutim, dopis je pisan na memorandumu pisma i ovjeren pečatom nepostojeće države - bivše SR BiH, - s petokrako u sredini.

Budući je Hrvatska demokratska zajednica Bosne i Hercegovine učinila sve za stvaranje jedne nove države - neovisne, suverene, Demokratske i međunarodno priznate države Bosne i Hercegovine -Ovaj dopis zbog nevažećih obilježja držimo eo ipso nevažećim i na njega nećemo odgovarati.

Takodjer, i Vaše Rješenje br. U 46/92 u svezi sa pokretanjem postupka za ocjenjivanje ustavnosti i zakonitosti smatramo neprimjerenim vremenu u kojem živimo a time,takodjer, nevažećim i za nas neobvezujućim, jer je i ono ovjerenost istim pečatom.

Nadam se da su Vama kao predsjedniku Ustavnog suda suverene Bosne i Hercegovine naša obilježja dostatna i ostajemo s punim štovanjem.

s punim štovanjem.

GLAVNI TAJNIK HDZBIH
I. Ivan Marković

HRVATSKA DEMOKRATSKA ZAJEDNICA BOSNE I HERCEGOVINE, M. TITA TRAV. 71000 SARAJEVO. TEL: 071 277 188, 071 277 189, FAX: 071 517 576.
ŽIRO RAČUNI: DINARSKI: 10100-678-39609 kod PBS Kreditna banka d.d. Sarajevo. DEVIZNI: 10100-620-18-25731-1900201 kod PBS Kreditna banka d.d. Sarajevo i 10100-620-58-25731-1299344 kod JUGOBANKE JUBBANKA d.d. Sarajevo

From : STAB_VRHOVNE_KOMANDE

PHONE No. : 521500

Aug. 15 1992 4:44PM P01

REPUBLIKA BOSNA I HERCEGOVINA
 ŠTAB VRHOVNE KOMANDE ORUŽANIH SNAGA
 S A R A J E V O

VOJNA TAJNA
 POVJERLJIVO

Pov.broj: 02/340- 585
 Sarajevo, 15.08.1992.godine

Na osnovu ukazane potrebe za koordiniranje borbenih dejstava i aktivnosti,

N A R E D J U J E M

- 1.- Postrojbe HOS-a Konjic, Jablanica i Prozor pod komandom gospodina bojnika LUKIĆ ZVONKA predpočinjavaju se Komandi TG-1 Konjic.
- 2.- Predpočinjavanje izvršiti ODMAH.

DOSTAVITI:

- Gosp.bojniku Lukić Zvonku
- K-di TG-1 Konjic
- Arhivi

PREDSJEDNIŠTVO BOSNE I HERCEGOVINE
Kabinet Predsjednika

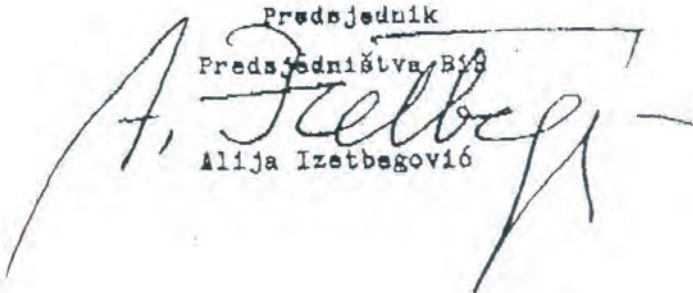
Po ukazanoj potrebi, a na osnovu odgovornosti i ovlašćenja koja imam kao predsjednik Savjeta za narodnu odbranu i predsjednik Predsjedništva Bosne i Hercegovine, donosim

N A R E D B U

1. Oružane snage Bosne i Hercegovine (Armija BiH i HVO) pristupiće odmah priprezama akcije za deblokadu grada Sarajeva vojnim sredstvima (u svim daljnim aktima: sarajevska akcija, okraćeno: operacija "S"). Akciju pripremiti i izvršiti u najkraćem mogućem roku.
2. Za zapovjednika akcije, sa punim ovlašćenjima, imenuje se JASMIN JAGANJAC, a za njegovog zamjenika Mirsad Čatić. Ostali članovi štaba akcija su: Zejnil Delalić i Ferid Buljubašić.
3. Ljudstvo i materijalno-tehnička sredstva za izvršenje akcije, kao i zone ovlašćenja i odgovornosti, utvrdiće se posebnom naredbom. Prijedlog naredbe pripremiće zapovjednik akcije u roku od sedam dana.
4. Sve radnje za izvršenje ove akcije smatraju se hitnim i prioriternim, te se nalaže svim komandama i štabovima OS Bosne i Hercegovine da ovu akciju pomognu u zahtjevanom obimu.

Konjic, 16. oktobra 1992.

Predsjednik
Predsjedništva BiH
Alija Izetbegović

REPUBLIKA BOSNA I HERCEGOVINA
ŠTAB VRHOVNE KOMANDE ORUŽANIH SNAGA
S A R A J E V O

DT broj: 02/
Sarajevo, 10.09.1992. godine

ARMIJA RBiH
DRŽAVNA TAJNA
Primjerak br. _____

D I R E K T I V A

ŠTABA VRHOVNE KOMANDE ORUŽANIH SNAGA
REPUBLIKE BOSNE I HERCEGOVINE

I

SNAGE AGRESORA

Agresor – kombinovane oružane snage Srbije i Crne Gore, ostaci bivše JNA i ekstremne snage SDS, osloncem na planinske masive i ranije uređene vatrene položaje na Trebeviću, Romaniji, Zvijezdi, Majeveci, Ozrenu, Vlašiću, Motajici, Grmeču, Prosari, Kozari i Vitorog pl., pokušao je rasijecanje teritorije Republike Bosne i Hercegovine na više pravaca i ovladavanje Sarajevom i važnijim privrednim centrima, dolinom r. Drina i razdvajanje Republike Bosne i Hercegovine od Republike Hrvatske. U petomjesečnom ratu agresor nije ostvario ciljeve rata, pa je zbog snažnog otpora Armije RBiH i drugih naoružanih snaga primoran da se zaustavi na dostignutim linijama i otpočne dovođenje i pregrupisanje snaga za naredna dejstva. Djelimično brani liniju: Džak–Modriča–Doboj–Teslić–Vlašić–D. Vakuf–Kupres–Šuica i s. Borci–Podveležje–Sniježnica–Hrgud. U blokadi drži gradove i veća naseljena mjesta: Sarajevo, Srebrenicu, Jajce, Gradačac, Cazinsku krajinu u cjelini. U dosadašnjim dejstvima ispoljio je neviđeni teror i genocid nad muslimanskim narodom, posebno u dolini r. Drina i na prijedorskoj regiji, nanio velike gubitke stanovništvu i razrušio privredne objekte, infrastrukturu i kulturna dobra, blokirao je i paralisao informativni sistem.

Na teritoriji RBiH raspoređene su snage ekvivalenta pet korpusa, pri čemu su u formaciji borbeni sredstva bivše JNA, i to: 900 tenkova i OT, 850 artiljerijskog oruđa i 48 aviona. Upotrebljava avijaciju za oko 30–40 a/p dnevno i hemijska sredstva (pretežno zagušljivci). Jake oklopno-mehanizovane sastave upotrebljava u Posavini, dolinom r. Bosna, r. Vrbas, r. Drina, r. Una i oko Sarajeva, Doboja, Brčkog, Tuzle i na Kupreškoj visoravni.

Organizaciji ujedinjenih nacija, Savjetu bezbjednosti i međunarodnoj javnosti poznata je istina o cilju i namjerama agresora, ali još uvijek nije energično stala u zaštitu žrtve i nije preduzela najstrožije sankcije prema agresoru. Međutim, srpsko-crnogorska diplomatija, uz pomoć ruskog, grčkog i izraelskog lobija, uspjela je amortizovati sve naše napore i spriječiti vojnu intervenciju. Zbog sve manje mogućnosti pljačke i podjele plijena, u redovima agresora došlo je do međusobnih sukoba, naročito kod vođa i vojvoda, što se prenijelo i na jedinice i znatno uticalo na borbeni moral agresora.

U dosadašnjim dejstvima, agresor je pretrpio značajne gubitke, u živoj sili oko 20% i tehnicu 15–20%.

****

SARAJEVSKA REGIJA

Na prostoru ove regije angažovane su snage Sarajevsko-romanijskog korpusa (49. mbr rejon Sarajevo, 120. lpbr s. Vojkovići, 14. motbr Koran i 216. bbr Ustiprača), zatim brojni dobrovoljački odredi iz Srbije i Crne Gore, kao i brojne domaće četničke formacije, uz veliku koncentraciju artiljerijskih i raketnih jedinica i oklopno-mehanizovanih snaga. Glavne snage angažovane su na prostoru Sarajevo, Pale, Sokolac i Han Pijesak, a pomoćne na prostoru Foče, Goražda, Rogatice i Višegrada. Zadatak ovih snaga vjerovatno je držati Sarajevo u blokadi, odsjeći tzv. srpske opštine od centra, iznuditi kapitulaciju i primorati na podjelu grada i prihvatanje njihovih drugih uslova, a u dolini r. Drine uspostaviti sopstvenu vlast i braniti granice tzv. srpske republike.

MOSTARSKA REGIJA

U ovoj regiji i dalje su angažovane snage tzv. Hercegovačkog korpusa i dijelovi užičkog korpusa, sa ciljem ovladavanja prostorom do r. Neretva.

Na Tomislavgradskom – livanjskom prostoru dejstvuju glavne snage 9.K koje imaju zadatak odbrane granica tzv. srpske

republike i Kninske krajine sa pravca Zapadne Hercegovine.

II

NAŠE SNAGE

U početnom periodu rata TO BiH, a u narednom OS RBiH, u veoma nepovoljnim uslovima, uz znatne gubitke u ž/s, uspjele su spriječiti dublje prodore agresora, zauzimanje grada Sarajeva, Tuzle, Zenice i Bihaća.

Najznačajniji uspjesi ostvareni su u Sarajevu, Mostaru, Goraždu, Tuzli, Kalesiji, Gradačcu, Gračanici, Zenici, Žepi, Doboju i Tešnju. Oslobođeni su gradovi: Mostar, Stolac, Trebinje, Trnovo i Srebrenica. Stvorene su šire slobodne teritorije na prostoru tulanske regije (Srebrenica, Kalesija, Bratunac, Zvornik, Ugljevik, Srebrenik, Brčko); sarajevske regije (Višegrad, Goražde, Foča, Rogatica, Trnovo, Hadžići, Breza i Ilijaš) i mostarske regije (Čapljina, Mostar, Stolac, Trebinje i Ravno). Ipak, i pored ostvarenih rezultata, još uvijek su u odbrani širih gradskih regija angažovane značajne snage, čime su ograničene mogućnosti razvoja širih ofanzivnih dejstava.

Stečena su dragocjena iskustva: došlo je do ukрупnjavanja jedinica i njihova organizacijsko-formacijska dogradnja; poboljšana je materijalno-tehnička baza (sopstvenom proizvodnjom i ratnim plijenom), iznalaženjem i primjenom raznovrsnih oblika i postupaka u borbenim dejstvima, stvoreni su povoljni uslovi za sukcesivno uništavanje neprijatelja; u redovima OS i naroda RBiH porastao je moral i volja da se agresor dotuče i istjera iz Republike Bosne i Hercegovine.

III

SUSJEDI

Oružane snage Republike Hrvatske, izvodeći ofanzivna dejstva za oslobođenje teritorija Hrvatske, dijelom svojih snaga angažovanim u rejonu Dubrovnika, najneposrednije sadejstvuju našim snagama u oslobađanju Istočne Hercegovine, a posebno gradova Trebinje i Stolac.

Dejstvima u Posavini, posebno na prostoru Derventa i Odžak, te Brčko i Orašje, dio ovih snaga sadejstvuje našim snagama u razbijanju agresora i sprečavanju njihovog prodora na pravcu Brčko – Derventa – Banja Luka.

IV

O d l o s a m: odsudnom odbranom grada Sarajeva, upornom odbranom okruženih gradova i slobodnih teritorija i napadnim dejstvima u dolini r. Drine, u Posavini, r. Bosna u Cazinskoj krajini i Istočnoj Hercegovini i masovnim diverzantskim dejstvima u pozadini agresora, spriječiti zauzimanje gradova, zadržati slobodnu teritoriju i nedozvoliti podjelu teritorije Republike BiH i stvoriti uslove za prelazak u ofanzivna dejstva širih razmjera.

Glavne snage imati na deblokadi grada Sarajeva, za odbranu slobodne teritorije i za ofanzivna dejstva, a pomoćne snage za diverzantska dejstva u pozadini agresora.

Cilj dejstva: nanijeti agresoru što veće gubitke u ž/s i TMS, lomiti mu napadnu moć, deblokirati gradove, širiti slobodnu teritoriju, sprečavati dovođenje svježih snaga i stvarati uslove za izvođenje ofanzivnih dejstava ka Podrinju, Posavini i dolini r. Una.

Operaciju izvesti u dvije etape, u trajanju od 30 dana.

– Trajanje prve etape od 10 – 15 dana,

– Trajanje druge etape od 15 – 20 dana.

U prvoj etapi: odbraniti slobodnu teritoriju, spriječiti stvaranje koridora u Posavini, deblokirati gradove, prikupiti slobodne snage, izvršiti pripreme za izvođenje ofanzivnih dejstava u bokove i pozadinu agresora.

U drugoj etapi: ofanzivnim dejstvima operativno-strategijskih sastava – udarima u bokove i dublju pozadinu, izolovati snage agresora i razbiti ih po dijelovima. Stvarati šire slobodne teritorije, spriječiti izvlačenje materijalno-tehničkih dobara van granica zemlje i stvoriti uslove za ofanzivna dejstva i konačno oslobođenje zemlje.

Operativni raspored: snage za deblokadu gradova, snage za odbranu slobodne teritorije, snage za diverzantska dejstva, snage za ofanzivna dejstva i snage podrške.

Gotovost za dejstva: ODMAH.

KM u sadašnjem rasporedu.

V

ZADACI OPERATIVNIH SASTAVA

PRVI KORPUS

Glavne snage angažovati u deblokati Sarajeva, i to: snage «Jug», osloncem na pl. Igman zabaciti na prostor Jahorina i Trebević, sa zadatkom: presjeći komunikacije Pale – s. Tvrđinići i Pale – s. Brus, odsjeći Pale od Lukavice na prostoru Pale – Lukavica, a u daljim dejstvima, u sadejstvu sa snagama iz grada, razbiti neprijatelja na prostoru Brus–Osmice, stvoriti uslove za izvlačenje snaga iz Sarajeva na širi prostor Trebevića i Jahorine.

Pomoćne snage u Sarajevu angažovati na vezivanju agresora i čvrsto držanje položaja. Snage na visočkom i hadžičkom dijelu bojišta angažovati na likvidaciji uporišta Hadžići, Blažuj, Butila, Ilijaš i Vogošća.

U drugoj etapi, glavne snage angažovati na pravcu Trebević–Pale, a pomoćne za dejstva pravcem Hreša–Brezovice–Mokro, sa zadatkom: razbiti agresora na pravcima napada, voladati širim prostorom Pale i izbiti na liniju: Sjetlina–Podvitez–Mokro–Kadino Selo.

Operativnom grupom Jugoistočna Bosna nastaviti dejstva po dosadašnjem planu.

KM u Sarajevu.

DRUGI KORPUS

I dalje upornom i aktivnom odbranom braniti slobodnu teritoriju, sa težištem na diverzantskim dejstvima u pozadini, sprečavati prodor agresora u širenju koridora na pravcu Brčko–Lončari–Modriča i odbraniti grad Gradačac. Razviti jača ofanzivna dejstva u dolini r. Bosna, osloncem na Tešanj i Crni Vrh, proširiti slobodnu teritoriju sa težištem na oslobađanju grada Doboja i spajanja sa snagama na prostoru Gračanica i time onemogućiti spajanje snaga agresora na Ozrenu.

Operativnu grupu Kalesija učiniti borbeno sposobnom za jača ofanzivna dejstva prema Zvorniku, sa zadatkom da presiječe komunikaciju Zvornik–Drinjača i Zvornik–Šekovići i time spriječi dovođenje svježih snaga iz Srbije na prostor Glasinac.

Ostale snage, a naročito iz rejona Banovića aktivnije angažovati na širenju slobodne teritorije sa težištem na izvođenju diverzantskih dejstava u pozadini agresora.

TREĆI KORPUS

Glavne snage angažovati na dijelu bojišta Travnik–Jajce–Bugojno. Deblokirati grad Jajce. Razbiti snage agresora na platou Vlašić, na prevoju Komar i na prostoru Donji Vukof, a zatim usmjeriti ofanzivna dejstva dolinom r. Vrbas i r. Ugar. U drugoj etapi razviti šira ofanzivna dejstva i izbiti na liniju: Maslovare – Skender Vakuf – Mrkonjić Grad. Pomoćne snage na prostoru Zenica, Busovača, Kakanj, Zavidovići i Žepče angažovati na odbrani slobodne teritorije i sadejstvovati snagama u odbrani Maglaja.

Na širem prostoru Banjalučke regije razvijati snažna diverzantska dejstva, posebno po komunikacijama.

ČETVRTI KORPUS

U sadejstvu sa snagama Republike Hrvatske, glavnim snagama preći u ofanzivna dejstva na pravcu Mostar – Nevesinje, Trebinje – Bileća, Tomislavgrad – Kupres – Šipovo.

Pomoćnim snagama braniti pravac Livno – Glamoč.

U drugoj etapi produžiti ofanzivna dejstva pravcem: Nevesinje–Kalinovik i Bileća–Gacko i u sadejstvu sa snagama Prvog korpusa ovladati sa Kalinovikom i prevojem Čemerno, s snagama na pomoćnom pravcu preći u ofanzivna dejstva ka Bosanskoj krajini (Glamoč – Drvar i Livno – Grahovo).

****

Novac, dragocjenosti i hartije od vrijednosti i slično, zarobljene i zaplijenjene u toku izvođenja borbenih dejstava, jedinice i štabovi dužni su, uz odgovarajuće zapisnike i potvrde, predati nadležnim finansijskim institucijama i o tome obavijestiti pretpostavljenu komandu.

g) Protivpožarno obezbjeđenje

Protivpožarno obezbjeđenje organizovati na nivou svih jedinica, sa težištem na zaštiti ljudstva i materijalno-tehničkih sredstava.

h) Ratni plijen

Sredstva zaplijenjena od agresora sakupljati na određeno mjesto, obavijestiti o tome nadležni štab i ista obezbijediti od otuđivanja. Ratni plijen prije upotrebe obavezno pregledati, koristeći za to stručno lice iz jedinica, kao i stručne organe sa teritorije. Upotrebnu ratnog plijena nepoznatog porijekla vršiti samo po pregledu i dobijenom odobrenju nadležnog organa.

i) Asanacija bojišta

Za asanaciju bojišta angažovati jedinice CZ i stanovništvo preko štabova CZ u opštinama. Sahranu boraca OS RBiH vršiti uz moguće počasti u pojedinačne grobnice, stavljanjem odgovarajućih obilježja. Evidenciju o sahranjenim borcima (lični podaci, datum pogibije i mjesto sahrane) vode komande četa i bataljona. Sahranu neprijateljskih vojnika vršiti u masovne grobnice koje na pogodan način obilježiti.

MASKIRANJE

Težište imati na korišćenju priručnih sredstava i pogodnosti zemljišta, noći i drugih vremenskih i prirodnih pogodnosti.

BORBENO OSIGURANJE

Težište imati na neposrednom osiguranju KM, CV, pokreta jedinica, pripreme i izvođenja borbenih dejstava, privrednih i javnih objekata, pri čemu koristiti prostorne odbrambene snage.

VIII

RUKOVOĐENJE I KOMANDOVANJE

Osnovno pozadinsko komandno mjesto u sadašnjem rejonu razmještaja.
Naredno KM u rejonu Igman.

Organizovati sve vrste veza, pri čemu težište imati na korišćenju veza PTT, kurirskim vezama i vezama radio-amatera. Na svim nivoima komandovanja izraditi i primjenjivati opšta i posebna dokumenta.

Izradio: ZS, MV, JD
Kucala: SC

ELNIK
Šefet Halilović

Dj. broj: 01-22/02-R

Mostar, 12. rujan 1992. g.

n/r Predsjednika Vlade Republike
Bosne i Hercegovine

U prilogu Vam dostavljamo akte koji su donijeti od strane privremenog izvršnog i upravnog tijela vlasti, Hrvatskog vijeća obrane Hrvatske zajednice Herceg - Bosna za vrijeme neposredne ratne opasnosti i u vrijeme ratnog stanja, s ciljem normalizacije života i djelovanja pravnog sustava na oslobođenim područjima.

Uredbom Predsjedništva Republike Bosne i Hercegovine od 02. svibnja 1992. godine, preduzimaju se određeni pravni propisi bivše SFRJ, dok se ostali propisi stavljaju izvan snage. Stavljanjem izvan snage tih propisa stvorena je pravna praznina, pa zbog čega su kompletne oblasti, osobito gospodarske, ostale neregulirane.

Kako su potrebe života na oslobođenim područjima nalagale da se takve pravne praznine popune, Hrvatska zajednica Herceg - Bosna je bila primorana donijeti propise u tim oblastima, uz napomenu da su svi propisi donijeti kao propisi privremenog karaktera, da su ograničeni na vrijeme trajanja ratnog stanja i neposredne ratne opasnosti.

U tim aktima, kao što je i vidljivo, nastojali smo biti maksimalno koegzistentni sa republičkim propisima. Suočeni sa stalnim ogromnim ratnim razaranjima, prometnoj i telekomunikacijskoj blokadi, izostankom svakog vida pomoći i podrške od strane republičkih organa, bili smo prinuđeni poduzimati određene radnje i donijeti odgovarajuća akte s ciljem

prevladavanja kaotičnog stanja i totalne anarhije.

U skladu s navedenim, ocijenili smo da poduzetim radnjama i aktima nije ugrožena neovisnost Republike Bosne i Hercegovine, što nam se često spočitava, već naprotiv, to je bio i jeste jedini način obrane, ne samo do sada slobodnih i oslobođenih područja, nego i cijele Bosne i Hercegovine.

Specifičnost uvjeta pod kojim su akti donijeti kao i hitnost postupka, odnosno kratkoća rokova, uvjetovali su potrebu za daljnju dogradnju određenih propisa.

Stoga, ako imate primjedbe i sugestije na pojedine akte, molimo Vas da nam ih dostavite, te kada se normalizira ono što je stvoreno i što se stvara, učinimo određene korekcije.

S štovanjem!

PREDSJEDNIK HVO HZ HB
Dr. JADRANKO PRLIĆ

REPUBLIKA BOSNA I HERCEGOVINA
ŠTAB VRHOVNE KOMANDE ORUŽANIH SNAGA
SARAJEVO

Str.pov. broj: 02/340-190Y

Sarajevo, 06.10.1992. godine

VOJNA TAJNA
Strago povjerljivo!

U Štabu Vrhovne komande Oružanih snaga Republike Bosne i Hercegovine, 30.09. 1992. godine, nakon šestomjesečnog rata, održano je prvo ratno Savjetovanje, na temu: "Organizacijsko-formacijske promjene OS u funkciji jačanja borbene gotovosti".

Učesnici:

- član Predsjedništva Republike Bosne i Hercegovine i član Vrhovne komande OS RBiH, gospodin Ejup Ganić,
- ministar u Vladi RBiH, gospodin Rusmir Mahmutćehajić,
- načelnik Štaba Vrhovne komande OS, gospodin Sefer Halilović,
- zamjenik načelnika Štaba Vrhovne komande OS, gospodin Stjepan Šiber,
- članovi užeg Štaba Vrhovne komande OS,
- komandant, zamjenik komandanta i načelnik Štaba Sarajevskog korpusa,
- komandant Okružnog štaba odbrane Sarajevo,
- komandanti brigada,
- komandanti opštinskih štabova odbrane Sarajeva,
- komandant Specijalnih jedinica Armije BiH,
- komandant Vojne policije, i
- načelnici rodova i službi.

Savjetovanje je otvorio načelnik Štaba Vrhovne komande, gospodin Sefer Halilović, pozdravio sve prisutne, a potom podnio kraće uvodno izlaganje.

Nakon uvodnog izlaganja, kroz diskusiju 22 učesnika dala su svoje vidjenje tretiranja problematike, na bazi čega su utvrdjeni sljedeći

ZAKLJUČCI

1. Rat protiv nezavisne, nedjeljive i slobodne demokratske države - Republike Bosne i Hercegovine - vode srpsko-crnogorske nacistički indoktrinirane snage, obilato potpomognute bivšom JNA. Cilj rata je nestanak Muslimana kao naroda sa ovih prostora, uništenje svega što nije srpsko i u krajnjem priključenje Bosne i Hercegovine "Velikoj Srbiji". Otpor ovom nečuvenom nasilju pružila je jedina organizovana snaga "Patriotska liga" koja je, donekle, probudila učmalu svijest muslimanskih masa, da im na vrijeme ukaže na sve opasnosti i da ih organizuje za oružanu borbu.

Tako su oružane snage Republike Bosne i Hercegovine veoma brzo narastale od brojnih grupa patriotski orijentisanih građana, kroz šestomjesečno ratovanje, izrasle u respektivnu oružanu silu oko 150.000 boraca, naoružanih uglavnom lakim pješadijskim naoružanjem. Klasičan genocid nad muslimanskim narodom bitno je

...

- 2 -

uticao na sastav boračkog i starješinskog kadra naše armije, tako da su u njoj Muslimani zastupljeni sa 80%.

Rat je sve više poprimao prave pogrome nad nedužnim muslimanskim i hrvatskim stanovništvom, što je imalo za posljedicu da je u našu armiju sve više pristupalo

****

Starješinski sastav dosadašnjih okružnih štabova treba da čini okosnicu za formiranje komandi korpusa. Time će operativna funkcija okružnog štaba prestati, a komandovanje svim brigadama prelazi u nadležnost komande korpusa.

4. Formirane vazduhoplovne grupe u cijelosti se oslanjaju na pozadinsko obezbjeđenje korpusa, sem po vazduhoplovno-tehničkoj grani. Upotreba avijacije je u nadležnosti Štaba VK.

****

Samo disciplinovana armija, nadahnuta patriotizmom i visokim borbenim moralom, uvjerena u pravednost ciljeva našeg oslobodilačkog rata, svojim ponašanjem, pravilnim međusobnim vojničkim odnosima, kulturnim i jednakim odnosom prema svim narodima, može biti garant njihove sigurnosti i povjerenja građana u njenu konačnu pobjedu nad agresorom.

Sa ovim zaključcima upoznati sve starješine naše armije, a za njihovo sprovođenje u život odgovorne su komande korpusa (okružnih štabova) i uprave Štaba Vrhovne komande OS RBiH.

MV/SČ

NAČELNIK
VRHOVNE KOMANDE OS RBiH
Sefer Halilović

IZVJEŠĆE O POKUSAJU PRUZANJA POMOCI JAJCU BOJNOM (VITEZ BOSNE SREBRENE)
OTPREMLJENOM IZ GRUDA 28.10.1992

Iz Gruda smo krenuli oko 23h pravcem: Imotski, Posušje, Tomislav-Grad sve je teklo po planu do izlaska iz Tomoslavgrada. Prvi problem ali ne krupan nastaje na kontrolnoj točki 7-8Km od Tomislavgrda prema Prozoru gdje vojna policija HVO ne uvažava dokument-propusnicu odnosno naredbu potpisanu po Gos. Petkoviću Nač. Stožera HVO. Nego traži da izvršimo prebojavanje i popis vojnika uz put me jedan od polcajaca pita "IMALI BALIJA? JA CU IH SVE POBITI" obzirom na sastav ove postrojbe pitanje je bilo vrlo neprijatno. A bilo je i razlog da ne dozvolim popisivanje vojnika nego sam inzistirao da se zove: Mostar, Grude ili bilo tko nadležan da potvrdi ispravnost i snagu naredbe (pismene) što je nakon čekanja oko 45 min. učinjeno. (Na sreću vodič iz Gruda imao je telefon dežurnog iz Mostara pozvao ga ovaj intervenirao i mi smo poropušteni)

U Prozor zbog izuzetno teški uvjeta za vožnju stižemo tek oko 7.00 sati tu kontaktiram sa Gospodom Glasnovićem koji me izvještava da su ovdje još dvije grupe spremne krenuti za Jajce i da me čekaju 30 ljudi spec. ant. teroristički vod sa Širokog Brijega i 20 mladića obučenih u Splitu a rodom iz Srednje Bosne. Čekamo oko 2 sata dok se ovi momci sprema naime čekanje je bilo dugo zbog traženja prevoznog sredstva za ovu 20-oricu. Oko 9.00 sati polazimo predvođeni policijom prema Vakufu kontrolne točke prelazimo bez problema sve do izlaska iz Bugojna. To kontrolu zajednički vrši Vojna Policija HVO-a i Armija BiH. HVO nas propušta ali Armija BiH traži pismeni zahtjev za propuštanje da bi oni isto tako pismeno na nega odgovorili. Odgovaram da je to nemoguće i bezkorisno te molim da zbog hitnosti što brže propuste no oni odbijaju nego me pozivaju da se vratim sa njima u grad, njihovom zapovjedniku na razgovor, što prihvaćam. Zapovjednik Gosp. Dautović me lijepo prima ali traži popis vojnika i časnika što odbijam upozorivši ga da kao vojnik mora znati da je nekorektno na ovakvom mjestu pregledavati popis vojnika. Na to on traži imena časnika koja ja nisam znao ja sam ljude tek prihvatio a neke i uz put, pa se vraćam u konvoj po ova imena da bi dostavio gosp. Dautoviću a on prenio u Novi Travnik svom nadređenom Gosp. "Lendi" na to mi predaje pismenu propusnicu čudnovata sadržaja naime pored policijske pratnje prati nas i antiteroristička grupa čiji je zadatak da nas štiti a u slučaju sumljiva prestrojavanja da nas uništi. Ja sam ovo gotovo bez pogovora prihvatio želeći što prije stići u Jace a i sprječiti nervozu kod ljudi. Međutim na ovo su vrlo oštro reagirali pripadnici policije HVO-a ocjenjujući nedopustivim da nas pored obostrane volje policije prati i div. Armije BiH, napominjem da je reakcija vojne policije HVO-a uslijedila u mom povratku iz Bugojna a tad smo se nalazili na djelu Bugojno Travnik u kotlini između dva brda. Temperatura raste do usijanja prilaze mi dvojica zapovjednika Šuvalić i Biloš te me informiraju da su za mog boravka u komandi u Bugojnu propadnici vojne policije i div. grupe Armije BiH prijeteci raskapali zolje prema konvoju. Uočavam da su div. Armije BiH opkolili konvoj sa sve četiri strane rasporedivši se svakih 10 metara. Pored napočetku sopmenutih antiterorističke 30-torke sa Širokog Brijega u mojoj postrojbi je bila još jedna takva grupa čiji mi zapovjednik prilazi i traži dozvolu da napadne pripadnike Armije BiH koji su nas opkolili. To slično čini i Predrag Mandić (Lija) predvodnik grupe sa Širokog Brijega rekavši mi da je spreman pa kad osjetim da je trenutak da dam znak. Ja sam oba puta odgovorio da budu potpuno mirni ali spremni Tad sam zapovjedio da se konvoj okrene na cesti i vrati u Bugojno dok HVO i A BiH ne usaglase stavove oko propuštanja i pratnje. Po povratku u Bugojno dolaze zajednički predstavnik Armije BiH Gosp. Dautović i predstavnik HVO Zivko sa usuglašenim stavovima iz spremni da nas propuste napominjem da je to bilo nakon 5 sati čekanja. Kod velikog broja ljudi uočljiva vidna nervoza, izražavaju sumnju u mogućnost prolaska prema Jajcu, željeli bi se vratiti. Zapovjednik sa Širokog Briga Mandić je

kategoričan kaže "JESAM ZA BORBU I NEBOJIM SE POGINUTI, ALI OVO JE SAMO UBILAČKA AKCIJA BEZ REZONA MENI JE TUTA (NJEGOVO ZAP. TUTA NALETILIC) naredio da dobro procjenim kud idem, ja procjenujem da je beskorisno i preopasno pa se vraćam a i u Hercegovini sam potreban. Tad održavam kratak sastanak sa preostalim zapovjednicima naređujem da ljude motiviraju te da krenemo. Oni to brzo uspijevaju i upravo kad ljudi sjedaju u autobuse stiže obavjest od Armije BiH da zabranjuje prolazak upravo odobrenom komunikacijom nego nam predlažu novu preko Vakufa-Pavlovice (u Vakuf se dakle treba vratiti) i ovo izaziva dodatnu veliku zbunjenost ali ipak polazimo, zbog topničkih napada na Bugojno koji je upravo uslijedio pred naš polazak neke smo ljude pogubili jer im je zap. policije lokalne naredio da idu u sklonište pa smo izgubili više od sat vremena tražeći ih. Kad smo ih našli formirali smo konvoj i oko 20 sati krenuli. prvi nekoliko barikada prešli smo bez problema. Tad nailazimo na kontrolnu točku Sebešić gdje je zapovjednik Ivica Čobanac čiji ljudi izražavaju veliki otpor prema muslimanima što muslimane iz moje postrojbe dodatno opterećuje. Odlazim u službene prostorije gospodina Čobanca gdje mi on obećava da će untoč toga što "Turke" mrzi gore nego "Srbe" (Jer su mu oni pobili više ljudi nego čenici) konvoj propusti ali tvrdi da to neće učiniti na naredne dvije muslimanske polprivatne barikade jer su to kako kaže kombinirano Hrvato-mrzci i kriminalci pa predlaže osama i zoljama prekrčiti put dio ovog razgovora su čuli neki od moji vojnika a i vidjeli kako su neki momci sa ove postaje sa oružjem kako rekoše zalegli sa strane što je neke od njih gotovo izbezumilo jer sad neznaju ni za koga se bore niti protiv koga se bore. Ovo o čemu sad govorim događa se oko pola noći. Po glavi mi se roje mnoge misli: Dali da odem sa pratnjom dvojice vojnika muslimana na muslimansku barikadu da im objasnim kakva smo postrojba i koje su nam namjere ali za to mi trebe minimalno sat dva vremena, pa što ako me puste ovi a nepuste oni iza nji pa više takvih nepovoljni kombinacija a sto se može dogoditi u konvoju dok ja budem pregovrao, pa sve to skupa povezavši sa činjenicom da mi je u Bugojnu obećan nesmetan prolaz uz zajedničku policijsku pratnju a nje nema odlučujem i zapovjedam povratak napominjem da se ovo događa u duboko u šumi na lošem šumskom putu uz pravu jesensku kišu, pokušavam preko policije naći smještaj u Bugojno ili Vakufu za ljude ali mi nedozvoljavaju ni parkiranje autobusa nego nas sprovode do Prozora gdje stižemo duboko poslije polanoći, tu također ne nalazimo smještaj za ljude nego ih ostavljam ostatak noći u autobusu. U jutro 29.10.1992 pozivam vojnike na jedno mjesto ulažem zadnje atome snage da ih motiviram da pokušamo još jednom jer nam se sad priključuje i jedan vod pripadnika (Armije BiH iz Mostara. Dobivamo ponovo čvrste garancije da ćemo u pratnji ml.šovite policije biti sprovedeni do Travnika gdje je velika vojarna da se ljudi nakon 60 sati odmore i okrijepe. Ovaj put smo zaista uz sitne probleme (malo čekanja na nekoliko mjesta i u selu Opare namjerno od muslimana popriječen kamion preko ceste koji je za 20-tak minuta uklonjen) stigli do Travnika i to je bilo u redu, međutim sada nastaju nove muke trebam smještaj za ljude i istinite informacije o stvarnom stanju u Jajcu. Odvoze me u Vitez zapovjedniku OZ SB Gosp.Tihomiru Blaškiću tražim smještaj za ljude, razmišlja se o nekim prostorima gdje može stati od 20-50 ljudi i to međusobno udaljeni i 30 km. Tad predlažem (a budući su mi predhodno rekli da je vojarna iako velika "tjesna" jer je puna izbjeglica) da oslobodimo u vojarni potrebnih 260 mjesta za vojnike za samo jednu noć a neka izbjeglice ako treba smjeste u neki hodnik ili autobus jer vojska koja 60 sati provede u autobusu treba odmor da bi ujutro mogla na položaj.

S tim se slažu Gospodin Blaškić određuje Gospodina Filipovića da ode sa mnom u Travnik ovako postupiti međutim Gospodin Filipović u tom ne uspijeva umijesto da energično zapovjedi on moljaka i predlaže, a od toga nema ništa. Pošto u istoj vojarni ima i dio prostorija pod kontrolom A BiH to časnici A BiH obećavaju pomoći u smještanju ljudi bez ležaja ali sa slabim efektom. Uspijevaju osloboditi samo jednu prostoriju bez ležaja i pokrivača tako da većina ljudi ostaje u autobusu. Ovo o smještaju sam saznao tek sutradan jer sam uvečer tog dana ostavivši

ljude na brigu domaćinima sa dvojicom vođića (domaćih ljudi) i jednim mojim diverzantom krenuo prema Jajcu da osobno snimim stanje. Iako su mi u stožeru HVO odmah po dolasku rekli da je Jajce "palo". Nedugo po izlasku iz Travnika prema mjestu Turbe na naše vozilo izvršen je napad lakim pješadijskim oružjem što je kod jednog vođića koji je i vozio automobil izazvalo veliku nervozu pa je nekontrolirano sletio sa ceste na sporedan put još bliže četničkim položajima. Uvjeren sam da pucnjevi nisu dolazili sa veće udaljenosti od 200 metara. Vozača sam zamjenio te smo se oprezno izvukli da je tokom izvlačenja na nas još dva puta otvarana vatra. Putem od mjesta gdje smo napadnuti do mjesta Karaula naišli smo na veći broj automobila putničkih i teretnih koje su četnici vatrom uništili ili onesposobili. Također smo susretali veliki broj civila i vojnika kako pješade prema Travniku. Kod mjesta Karaula naišli smo na postavljene prepreke koje su sprečavale prolaz automobila prema Jajcu. Pa je iza prepreke krenuo niz automobila prvih 5 km. poredani, samo sa desne strane a kasnije sa obje strane tako da smo morali odustati od pokušaja dolaska do Jajca nego smo se vratili u Travnik sve viđeno iznijeli komandi A BiH (jer pripadnike HVO nismo mogli pronaći) te im sugerirali da put raščiste. Oni su obećali da hoće no u tom nisu uspjeli jer smo oko 3,4 sata još jednom pokušali ali ponovo nismo uspjeli no uspjeli smo nešto drugo. Vidjevši sad veliki broj vojnika kako se bez reda kreću prema Travniku iz pravca Jajca a i iz razgovora sa nekima od njih saznali smo da naši (HVO i A BiH) potpuno napuštaju i bočne linije. Tad mi je postalo jasno da više nema govora o organiziranoj obrani što se do jutra potvrdilo. Tokom narednog dana petak proveo sam duže vrijeme u razgovoru sa regionalnim čelnicima HVO

analizirajući događaje i tražeći najdjelotvorniji način pomoći čak smo planirali Gosp. Blaškić, Kordić, ja i još neki ugledniji borci uzeti sa sobom mojih 70-tak ljudi i jedno 40-tak domaćih boraca pa krenuti pješice prema Jajcu sa namjerom da uz put zaustavljamo naše borce i pokušamo ih vraćati na položaje. Da je to iluzija pokazalo je nekoliko inače dobrih boraca iz Jajca rekavši nam da se ostavimo čorava posla da se niti oni niti bilo tko drugi u ovom trenutku neće i ne može vraćati prema Jajcu stoga smo od pokušaja odustali.

Površan pogled na kartu na kojoj su ucrtane linije fronte i položaji naših i neprijateljskih snaga ukazuje na to da se Jajce nikakvom obranom nije moglo sačuvati osim vrlo agresivnom. Znači oštrim probojem neprijateljskih linija u rejonu grada Jajca i ništa manje značajno na izlasku iz Travnika prema Turbetu gdje je jedno stravično suženje koje su srbi mogli u svakom trenutku presjeći ali to po mojoj procjeni nisu namjerno činili da nas ne dovedu u potpuno

okruženje i prisile da u očaju upotrijebimo svu snagu koju smo imali i koju srbi očito nisu u potpunosti osjetili.

Mislim da nam Jajce treba biti zadnja pouka i upozorenje. Mi, ovako ratujući sa ovakvim neprijateljem rat ne možemo dobiti. Voditi obrambeni rat ne znači istodobno i isključivo se braniti. Moramo odustati od rovovske borbe, postati puno mobilniji i elastičniji te vještije koristiti prednosti koje imamo a to su prvenstveno veći broj motiviranih ljudi koje treba vojničkom stegom učvrstiti i mudrije voditi.

IZVJEŠĆE PODNOSI

ANTE PRKACIN

****

7. oktobar 1992.

Za danas je dogovoren razgovor sa predstavnicima HVO-a. Ujutro ubjeđujem Sefera Halilovića, jer sam obaviješten da će i Petković doći, da i on ide na razgovor. Sefer to odbija: «Neću da razgovaram sa ustašama. Svi su oni ustaše osim tebe.» Ispravljam ga: «Sefere, pazi šta govoriš. Ako misliš da ta tvoja izjava meni godi, onda si se grdno prevario.» «Dobro, samo sam se šalio», uzvratilo je uz cinični osmijeh. I dalje sam uporan i kažem da će prisustvovati i Ganić i Kljuić i drugi i nema smisla da on izostane. «Sláži Stjepane», kaže on, «šta znaš sláži, reci da sam bolestan i da imam temperaturu i izvuci me».

Na taj zakazani sastanak vodim Vehbiju Karića i Benu Fabijana.

Za zapaziti je da je ovo prvi put u toku rata i prvi put uopće da su predstavnici hercegovačkog HVO-a, podvlačim hercegovačkog HVO-a, došli u zgradu Predsjedništva RBiH, u Sarajevu, na razgovor sa predstavnicima Armije BiH i Vrhovne komande naše države.

Razgovoru prisustvuju u ime HVO-a Milivoje Petković, Tihomil Blaškić, Koštroman, neki Žarko i neki Bandić, koji su manje važni i manje poznati, a sa naše strane Ganić, Kljuić, Dahić, Hebib i moja ekipa. Razgovor je obavljen u tri dijela. Na početku smo bili sami, dakle, predstavnici BiH i HVO-a, zatim se priključio general Morion sa generalom Razekom, a poslije smo opet razgovarali bez prisustva Un-proforovih predstavnika.

Stjepan Šiber: Prevare, zablude, istina – ratni dnevnik 1992. Sarajevo 2000.

VOJNA TAJNA
STROGO POVJERLJIVO
"B U R A"

Klasa:8/92-01/40
Ur. broj:3105-01-01-92-10

Floče, 20. listopada 1992. godine

Sekcije: 1 : 50000

- Mostar 2 i 4
- Nevesinje 1 i 3
- Ston 2
- Trebinje 1

1. NEPRIJATELJ

U istočnoj Hercegovini od Rupni Do - Trebinje do Borci - Konjic nalaze se snage Hercegovačkog korpusa ukupne jačine: oko 5 000 četnika, 30 tenkova, 40 samohodnih oruđa, 12 OT, 12 VBR, oko 60 različitih topničkih oruđa i 40 različitih sredstava PZO.

1.1. Raspored snaga

- 23. br TO Bileća raspoređena je u rajonu: Oštri Kuk tt. 494 - Ibrahim Do - Ljubinje.
- 13. mtbr Nevesinje raspoređena je u rajonu: Ravnice - Ljubljanica - s. Kameni Obor.
- 10. Hercegovačka brigada raspoređena je u širem rajonu Nevesinja od s. Ljubljanica - Rošci planina - Nevesinje.
- Odred TO Borci raspoređen je u širem rajonu Borci: s. Glavatičevo - Paklena tt. 907 - Sivadija tt 1967.
- 472. mtbr Trebinje nalazi se u širem rajonu Trebinja: Rupni Do - Popovo Polje - s. Donji Mionići.

1.2. Položaj i namjere

Nakon gubitka položaja na lijevoj obali r. Neretva neprijatelj je bio primoran na povlačenje. Nove položaje zauzeo je na bojišnici Podvelež - Ošljak - Kamena - Kotašnica - Drenovac - Dvorsnik - žegulja koje je dobro utvrdio, zapriječio, a prednji kraj osigurao MMP.

Naknadno prednji kraj obrane i dubinu bojišnice ojačava tehnikom i sredstvima sukladno povlačenju s Prevlake, pa je značajka neprijatelja da ima više tehnike nego ljudstva.

Pregrupiranjem snaga i daljnjim ojačavanjem sredstvima i ljudstvom s dubrovačkog bojišta neprijatelj će postupno težiti stvaranju uvjeta za napadno djelovanje s namjerom izbijanja na lijevu obalu r. Neretva, preko Dubravske visoravni.

***

***

15. ZAPOVJEDANJE I VEZA

Neprekidno poduzimati mjere glede povećanja sigurnosti zapovjedanja i veze.

Do početka borbenih djelovanja u najvećoj mogućoj mjeri koristiti žičane veze, a u nedostatku istih PTT.

Radio vezu koristiti samo tijekom borbenih djelovanja uz obvezatnu uporabu TKT.

Redovna izvješća dostavljati svakog dana do 18.00 sati sa stanjem u 17.00 sati i do 06.00 sati sa stanjem u 05.00 sati.

Izvanredna izvješća dostavljati ODMAH.

Tijekom izvođenja borbenih djelovanja prikupljati podatke o neprijatelju (VP, sastav, aktivnost, gubici i dr.), iste dostavljati odmah i otvoreno.

IZM - Capljina

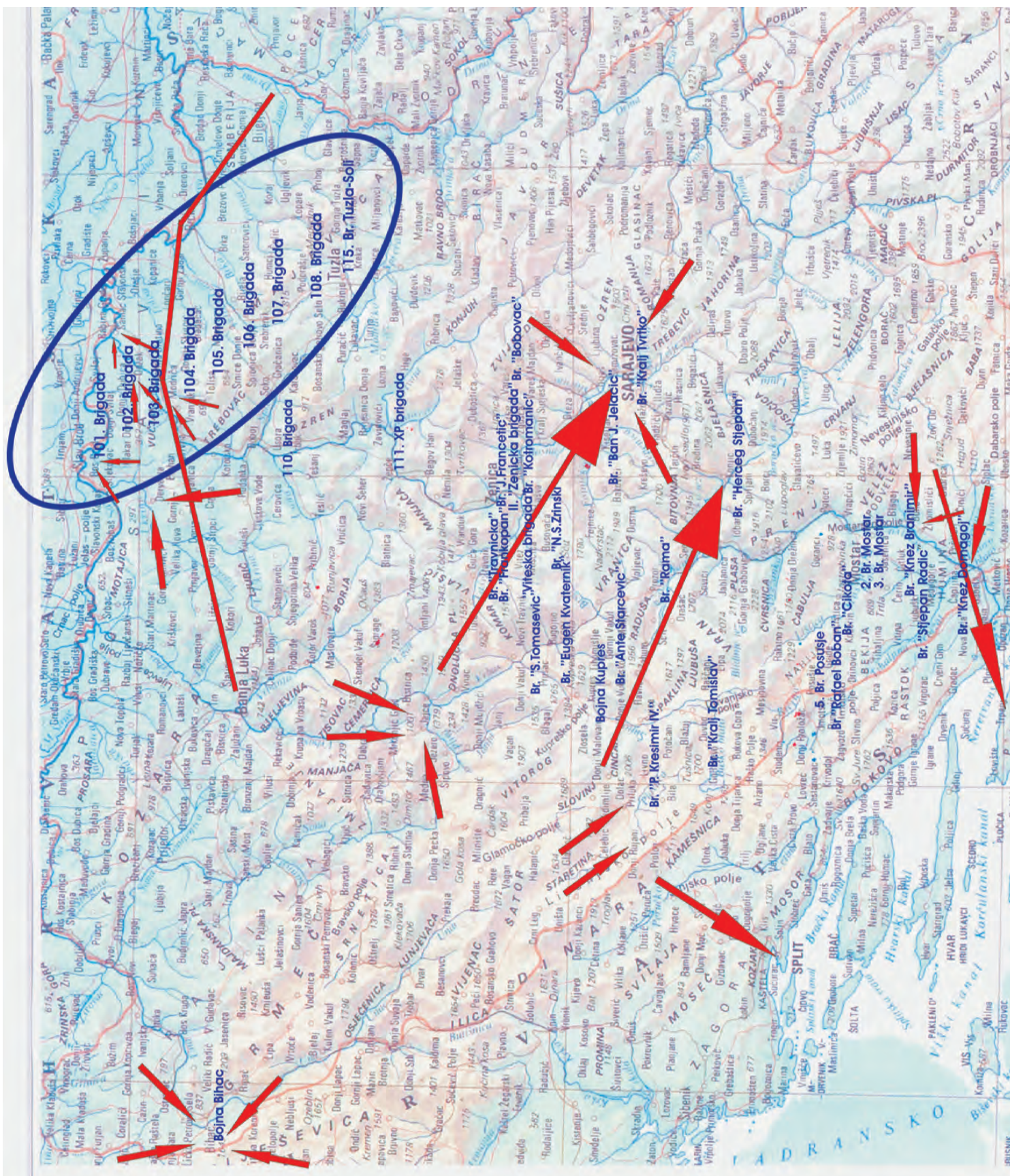
ZAPOVJEDNIK
HVO HERCEG BOSNE
brigadir
MILIVOJ PETKOVIĆ

Legenda:

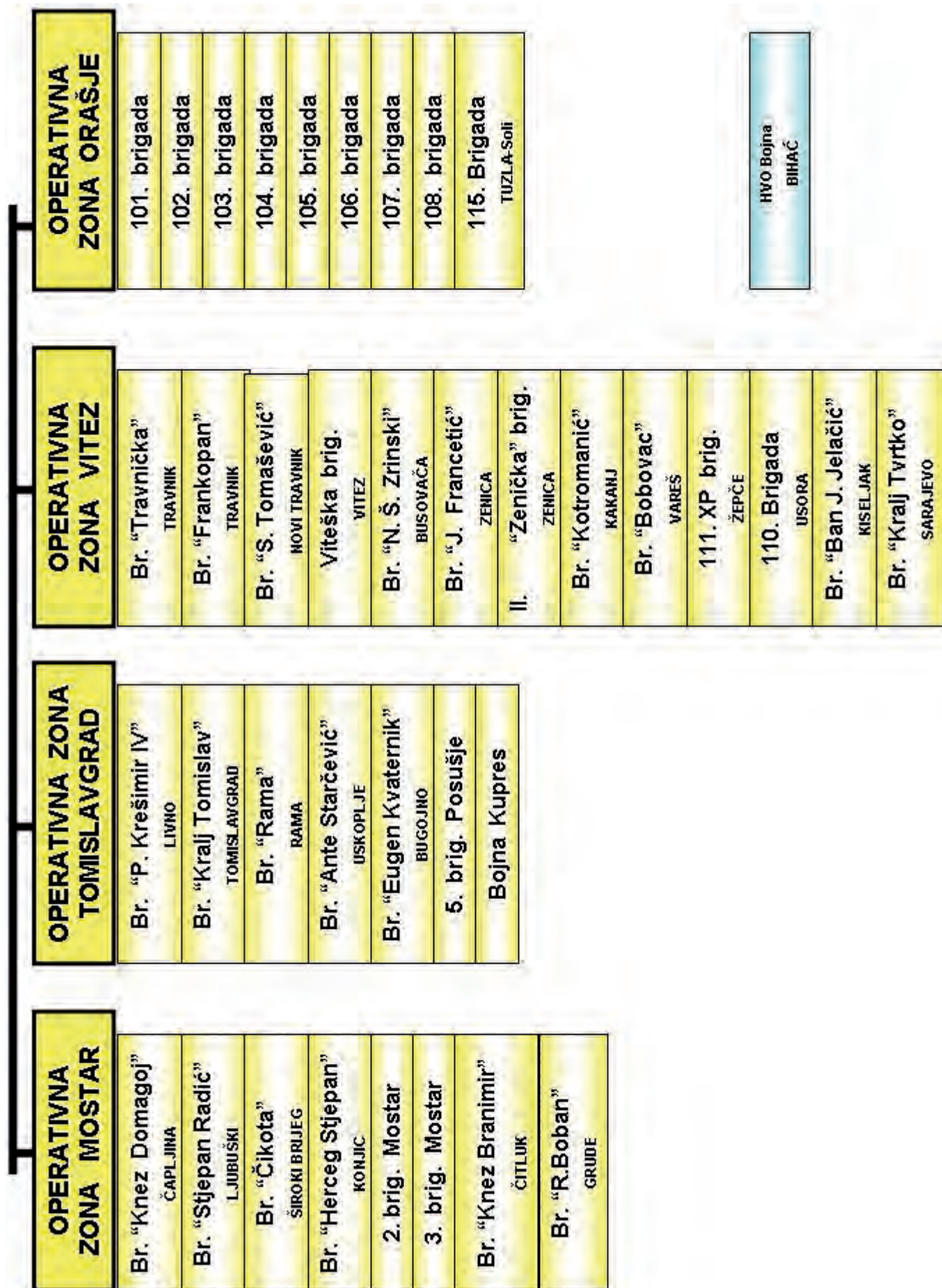

Pravci napada VRS

Plavi nazivi, npr. 105. brigada

Imena postrojbi HVOa

REPUBLIKA BOSNA I HERCEGOVINA
 ARMIIJA REPUBLIKE BOSNE I HERCEGOVINE
 PRVA MOSTARSKA BRIGADA

KOMANDA

Mostar, 14.11.92.

Obavještenje.-

HVO OPĆINSKI STOŽER MOSTAR

U vezi jutrošnjeg razgovora između Marić Stanka i Zilić Mehmeda a vezano za događaje u Konjicu u saznanju smo o sljedećim elementima:

- Zajedno su jedinice Armije RBiH i brigada HVO HERCEG STJEPAN razradili plan dejstava do u detalje;
- Čekaju i ~~čekaju~~ Zapovjed od gospodina Praljka;
- Popunjeni su sa ljudstvom;
- Nepotpuna je popuna sa municijom, a posebno je loše stanje sa art.granatama;
- Odredili su pravce dejstva i KM;
- Već su poslali određene grupe na izvidjanje određenih pravaca radi prikupljanja podataka o agresoru.

Kad budemo nešto više saznali blagovremeno ćemo vas obavijestiti.

Nismo dobili nikakve obavijesti putem sredstava veze, a nadamo se da će nas izvijestiti.

ZM/MZ

ZAPOVJEDNIK
 gospodin
 Arif Pašalić

Arif Pašalić

ZAPOVJEDNIŠTVO OS I HVO

BUGOJNO, G.VAKUF

Bugejno, 01.12.92.

dj. 04-11/92

za gen. Praljka

I Z V J E Š Ć E

Zapovjedju o datej mi zadaći da preuzmem koordinaciju i zapovjedanje u svrhu zajedničkog zapovjedništva OS i HVO Bugejno i G.Vakuf dajem Vam izvješće na uvid te kao moguće usmjerenje u odlukama na višem nivou s obzirom da nadilazi moje kompetencije. Izdali ste mi i posebnu zapovjed o povlačenju snaga HVO Prezer i OS snaga G.Vakuf na Makljen. Na osnovu svaga izvješćujem Vas da je u Bugejnu ostvaren prvi stupanj koordinacije i zapovjedanja gdje se ne igneriraju u praksi postignuti dogovori. Malo je teže doći do dogovora jer OS Bugejna dobivaju instrukcije iz Zenice koje se ne poklapaju sa dogovorom o zajedničkom zapovjedanju na meni zadatj zeni odgovernosti.

Ocjenjujem da je berbena spremnost jednih i drugih postrojbi na zadovoljavajućem stupnju ali nemaju takav nivo koji držim realnim za situaciju u kojoj se nalazi ovaj grad. Uvaden je i policijski sat i zajedničke patrole vojne i policije za koje postoji dobra volja za poštivanje istoga. Koordinacija u obrani pokazuje pozitivne pomake s tim da HVO Bugejno može u kraćem vremenskom periodu doći na nivo spremnosti za napadna djelevanja. OS Bugejno trebaju više poraditi na obrani, a za napadna djelevanja imaju manji broj spremnih boraca.

Postignut je dogovor o načinu i boljoj prepusnosti konvoja i drugih vozila prema Bugejnu, Travniku, Zenici i Tuzli. Odredjeni problemi postoje u Prezeru s kojima ste Vi već upoznati.

Što se tiče Vaše zapovjedi o razdvajanju suprestavljenih snaga Hvo Prezer i OS G.Vakuf na Makljenju izvješćujem Vas da sam pismeno

-2-

upeznat od brigade "Rama" o njihevoj zapovjedi za povlačenjem postrojbi sa tog područja kao i datumem izvršenja te zapovjedi (15.11.1992.).

24.11.92. sam se osobno uvjerio u istinitost zajedno sa zapovjednikom HVO G.Vakuf, dozapovjednikom brigade "Rama" i zapovjednikom OS G.Vakuf g.Fahrudinom Agićem.Nakon toga 25.11.92. izdao sam zapovjed OS G.Vakuf da povuku drugi bataljon iz sela Pridverci ,južne padine Crnog Vraha padine Cipeva i kote 1303.Nakon toga g. Agić me izvješćuje da je povukao svoje postrojbe sa navedenog područja. 28.11.92.u 23⁵⁰po izvješću zapovjedništava brigade "Rama" iz pravca Kesara iznad sela Jurića otvorena je pješaka vatra koja je trajala 45 minuta.Kontinuirano se čuje sporadična pucnjava iz tega pravca, a posebno iz sela Here.

Po mejoj zapovjedi o zatvaranju ugostiteljskih objekata u 15 sati HVO G.Vakuf se pridržava zapovjedi dok OS G.Vakuf se ne želi pridržavati izdate zapovjedi jer g.Agić kaže da mu je nadređeno zapovjedništvo u Zenici i kada mu ono te zapovjedi da će te i izvršiti.

ⁱⁿ
Zaključujem da g.Agić direktno ne želi provesti dogovoreno.

Zbog svega navedenog vezano za odnose i izvršavanje zapovjedi u zadanoj mi zoni odgovornosti problemi koji nadilaze moje kompetencije zapovjednik OS G.Vakuf g.Fahrudin Agić koji svojim obećanjima potpisima iz kojih ne stoji i zaobilaženju istine ne daje nadu u bolje rješenje odnosa unutar G.Vakufa, a niti između G.Vakufa i Prozera.Navodim te pogotovu što je drugi bataljon OS G.Vakuf upotrebljen prema Prozeru, a koji bi mogao rješenjem takvih odnosa biti upotrebljen na liniji obrane Bugonja.

Suradnja sa brigadom "A.Starčević" je korektna i osjeti se ozbiljnost u izvršavanju zadaća.Kvalitetu obrane nisam bio u stanju provjeriti jer nije došlo do ugrožavanja linije neprijateljskim pješastvom.

Miro Anđrić

Miro Anđrić

REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO OBRANE
ZAGREB

URED GLAVNOG VOJNOG SAVJETNIKA
PREDSJEDNIKA REPUBLIKE

Zagreb, 15. siječnja 1993.

(28)
AMH

**Predmet: Službena bilješka o susretu s
francuskom delegacijom
13. siječnja 1993.**

Upućujem Vam službenu bilješku o susretu i razgovoru s delegacijom Republike Francuske koju je vodio general Quesnot, šef Glavnog stožera Predsjedništva Francuske Republike, a koji smo imali u Ministarstvu obrane 13. siječnja 1993. godine.

Sa štovanjem.

General zbora Anton Tus

Dostavljeno:

1. Potpredsjedniku Vlade,
gosp. Ivanu Milasu
2. Ministaru obrane RH,
gosp. Gojku Šušku
3. Ministru vanjskih poslova RH,
gosp. Zdenku Škrabalu
5. Pomoćniku ministra obrane,
general-bojniku Slobodanu Praljku
5. Savjetniku predsjednika Republike,
dr. Željku Matiću

Tus h

BILJEŠKA SA SUSRETA GENERALA ZBORA ANTONA TUSA
I GENERAL-BOJNIKA SLOBODANA PRALJKA S FRANCUSKOM
DELEGACIJOM NA ČELU S GENERALOM QUESNOTOM

Zagreb, 13. siječnja 1993.

Članovi francuske delegacije: **general Quesnot**, šef Glavnog stožera Predsjedništva Francuske Republike, **kontraadmiral De Lussy**, **pukovnik Bastier**, **gosp. M. Parc** i predstavnici Ministarstva vanjskih poslova: **gosp. Rouyer**, zamjenik direktora za Istočnu Europu, **gosp. Menat**, zamjenik direktora Uprave za UN, **gosp. Dana**, zamjenik direktora Uprave za stratezijske poslove, **Nj.E. gospodin Georges Marie Chenu**, ambasador Republike Francuske u Republici Hrvatskoj, **pukovnik George Ledeuil**, vojni izaslanik u Ambasadi Republike Francuske u Zagrebu, **gosp. Jean-Luc Faure**, prvi savjetnik u Ambasadi Republike Francuske u Republici Hrvatskoj.

U hrvatskoj delegaciji bili su: **general zbora Anton Tus**, glavni vojni savjetnik predsjednika Republike, **general-bojnik Slobodan Praljak**, pomoćnik ministra obrane Republike Hrvatske, **brigadir Krešimir Kašpar**, pročelnik Vojnog kabineta predsjednika Republike, **brigadir Željko Dobranović**, pomoćnik glavnog vojnog savjetnika predsjednika Republike i **pukovnik Josip Štimac**, savjetnik u kabinetu načelnika Glavnog stožera HV za suradnju sa stranim OS.

Prevoditeljica: gđa. Solange Barišić.

Nakon dobrodošlice i predstavljanja članova delegacija, general Quesnot je zamolio generala Tusa da iznese svoje dojmove o rezultatima konferencije u Ženevi.

General Tus je, prije iznošenja svojih dojmova o rezultatima konferencije u Ženevi, zahvalio francuskoj delegaciji na humanitarnoj i drugoj pomoći koju je Francuska u okviru Promatračke misije EZ, a kasnije i UNPROFOR-a, pružila Hrvatskoj za vrijeme domovinskog rata i kasnije u ublažavanju posljedica velikosrpske agresije.

U Ženevi je bilo vrlo dinamično, a sve se svodilo na prisiljavanje srpske strane da prihvati principe rješavanja sukoba na ovim prostorima, osobito u Bosni i Hercegovini. Srbi žele državu u državi, što ostavlja mogućnost priključenja Velikoj Srbiji i oni žele takvu mogućnost ostaviti otvorenom za neka, za njih, povoljnija vremena. I dalje će biti teških usklađivanja između Srba i Muslimana oko teritorijalnih razgraničenja pojedinih provincija. Na vojnom planu dokument je

- 2 -

prihvaćen, jer se radi o tehnologiji prekida neprijateljstava do demilitarizacije, iako će sama realizacija dokumenta biti teška. Općenito se može kazati da je konferencija uspjela i da smo bliži miru nego ranije, iako ostaje puno problema oko prihvaćanja svih dokumenata, posebno oko prostora gdje je izvršeno etničko čišćenje, a Muslimani ih smatraju svojim.

Generala Quesnota zanimalo je znači li to da će do poteškoća doći samo među Muslimanima i Srbima, a da je za Hrvate ovakvo rješenje, osim manjih modifikacija, zadovoljavajuće.

General Tus je pojasnio da su Hrvati ranije bili u neravnopravnom položaju u odnosu na druga dva naroda u BiH i da dovodenjem u ravnopravan položaj Hrvati općenito dobivaju. U ratu je hrvatski narod obranio svoj životni prostor, a ravnopravnost u suverenoj BiH postiže činjenicom da postaje konstitutivnim narodom sa svim pravima na centralnu vlast kao i druga dva naroda. Podrobnije objašnjenje situacije u BiH prepušta generalu Praljku.

Po mišljenju generala Praljka, ovakvo stanje u BiH će još dugo trajati. Srpske vođe obećale su svom narodu srpsku državu unutar Velike Srbije i to s 80% teritorija BiH. Radi toga su ginuli. Sada im treba reći da je to bilo uzalud. Muslimanima je obećana zajednička, dakle muslimanska država. I ono malo što su se borili bilo je za građansku, unitarnu državu. Imali su puno mrtvih u etničkom čišćenju, a sada pokušavaju kapitalizirati svoju žrtvu. Hrvatska je pozicija od početka jasna. Teritorij koji pripada Hrvatima poklapa se s granicama Banovine Hrvatske iz podjele Jugoslavije od 1939. godine, usklađeno s popisom stanovništva iz 1981. godine (popis 1991. nije priznat). Hrvati se zalažu za cjelovitu BiH kao državu i za prava Hrvata kao konstitutivnog naroda. Problemi između Muslimana i Hrvata u BiH rezultat su različitih ciljeva političke borbe. Hrvati se bore za državu BiH s autonomijom za Hrvate, a Muslimani se bore za građansku državu. Kako su Srbi zajednički neprijatelj, dobri međusobni odnosi se približuju ili udaljuju, ovisno o aktivnosti toga zajedničkog neprijatelja. Hrvati su bolje organizirani, bolje su se borili, ranije su počeli, zaštitili su svoj teritorij. Muslimani su izbjegavali borbu, išli u izbjeglištvo, simulirali postrojbe, što je među borcima stvaralo velike psihološke razlike.

General Quesnot je dobro razumio političke razlike između Hrvata i Muslimana, ali ga zanima mišljenje generala Praljka o mogućnosti zajedničkog nastupa Muslimana i Hrvata.

General Praljak je uvjeren da bi 80% Muslimana prihvatilo

zajednički nastup bez problema, kao i svi Hrvati. Problem je velik broj bivših oficira JNA Muslimana koji ne rade za svoj narod. Jovan Divjak, Srbin, bio je Mladićev čovjek u štabu Armije BiH.

Slijedeće pitanje generala Quesnota odnosilo se na izjavu gospodina Izetbegovića kako ima dovoljno ljudi ali nema oružja. Je li u pitanju samo tehnički problem - nedostatak oružja?

General Praljak je odgovorio da je problem djelomično tehničke naravi. Ima područja gdje se Muslimani bore, ali uglavnom su loši. Srbi imaju premoć u artiljeriji, ali ona nije presudna. Artiljeriju koriste za uništavanje gradova bez vojničkog cilja - nikada ne tuku po prvim linijama. Tako je u Sarajevu, Mostaru, Jajcu, Bosanskom Brodu, Slavonskom Brodu i drugdje. Njihova je taktika razaranje obrane mrtvom djecom, ženama i starcima.

Od generala Tusa general Quesnot je želio čuti njegovo mišljenje o "krajinama" u Republici Hrvatskoj.

Mišljenje generala Tusa je da se rješavanjem problema BiH rješavaju i "krajine". To pitanje ne smije ostati otvoreno. Mora se razjasniti sada, u ovom procesu rješavanja krize u bivšoj Jugoslaviji i to temeljito. Dati Srbima državu u BiH znači da nema mira. Na to neće pristati ni Hrvati ni Muslimani, jer bi tada agresor bio nagrađen, postigao bi svoj cilj. Ovdje se ne radi ni o vjerskom ni o građanskom nego o osvajačkom ratu, o srpskom pohodu na zapad. Tom ekspanzionizmu je u početku služila Jugoslavija, a danas je to Velika Srbija. Zbog toga su krenuli u rat. Za te je ciljeve upotrebljena bivša JNA. Kako se postavljeni ciljevi nisu ostvarivali raspadala se i JNA i SFRJ. Sada moramo na zdravim osnovama napraviti nove države i zaustaviti rat. Srbi moraju biti ili poraženi ili potpuno izolirani kako bi shvatili da su učinili zločin. Proces sazrijevanja takve svijesti kod Srba još nije dosegnuo razinu kada se mir može ostvariti samo političkim sredstvima. Ženevska konferencija nudi ravnopravno rješenje za BiH. Stvaranje srpske države u BiH bila bi greška koja ne bi pomogla rješenju srpskog pitanja u Republici Hrvatskoj.

Vanceov plan je blokiran od Srba jer očekuju mogućnost kada će se referendumom izjasniti za spajanje s takvom državom u BiH, a takav referendum nakon etničkog čišćenja za njih sada nije problem. Republika Hrvatska nudi Srbima, u Hrvatskoj pravedno rješenje nacionalnog pitanja po europskim kriterijima. Sada je vrijeme da život krene normalnim tokom, što znači otvaranje prometnica i integracija UNPA područja u RH. Iako žrtva agresije, Republika Hrvatska nudi normalizaciju odnosa,

- 4 -

što su gosp. Vance i Lord Owen podržali.

Srbi moraju shvatiti da je ideja o stvaranju Velike Srbije i njihovom prodoru na zapad propala. Moraju prihvatiti europske inicijative o internacionalnoj integraciji, i odbaciti svoje ideje homogenizacije unutar vlastite nacije. Bez poraza oni se u to neće uvjeriti. Gen. Tus ne očekuje potpuni vojnički poraz, jer bi to značilo rat sa Srbijom, ali im se ne smije dopustiti da političkim sredstvima uspiju ostvariti u Republici Hrvatskoj i BiH ono što nisu uspjeli ratom. Republika Hrvatska je za mirno rješenje, sa snažnim pritiskom na Republiku Srbiju i političkim i ekonomskim i vojnim, kako bi prihvatili ovakvo rješenje.

Generala Quesnota je zanimao stav Republike Hrvatske prema produženju mandata UNPROFOR-a u Republici Hrvatskoj.

General Tus je zahvalio na ovom pitanju. Razbijanje srpske blokade provedbe Vanceova plana pomoći će se okončanju rata u BiH i podići već poljuljani autoritet UN i EZ. UNPROFOR mora provesti Vanceov plan, a on je blokiran već u drugoj fazi. Razoružanje nije izvršeno, a demilitarizacija još nije ni započela. UNPROFOR nema mandat da prisili Srbe da predaju oružje. Oni to ne žele, računajući na povezivanje s "Republikom Srpskom" u BiH. Ključno pitanje mandata UNPROFOR-a nije vrijeme trajanja, nego mijenjanje stanja - provedba onoga što je planirano. Problema ne bi bilo kad bi UNPROFOR imao mandat da provede svoju zadaću, da ne čekaju na dogovor naše i srpske strane, jer je to nemoguće. UNPROFOR mora rješenje nametnuti. Novim odlukama i rezolucijama UNPROFOR-u treba omogućiti izvršenje ovih zadataka.

General Praljak također je ustvrdio da treba promijeniti ulogu UNPROFOR-a. On mora biti kontrolor provedbe ugovora. Ukoliko ovaj organ ne može izvršiti ugovor, treba ga promijeniti. Treba praviti razliku među kontingentima pojedinih zemalja u sastavu UNPROFOR-a. Ima tu normalnih, profesionalnih postrojba, koje u okviru mandata dobro obavljaju svoj posao, ali ima i takvih za koje se to ne bi moglo kazati. Republika Hrvatska neće rat, ako to izrazito ne bude morala, ali treba ispuniti ugovor i to u realnom vremenu. Ne možemo dopustiti ponavljanje Cipra. Igramo se s teritorijima, narodima. Kod nas se demokracija tek počela razvijati, a u UNPA se ponavljaju svakodnevna ubojstva, od početka primirja na tim područjima imamo 600 mrtvih civila i 500 vojnika. Netko mora za to biti odgovoran. Nećemo rat, ali do kada? UNPROFOR-u treba promijeniti mandat. Republika Hrvatska sa svoje strane poziva na kontrolu ispunjenja preuzetih obveza, ali o granicama nećemo razgovarati.

General Quesnot zahvalio je na kraju razgovora na iskrenim i iscrpnim odgovorima.

REPUBLIKA BOSNA I HERCEGOVINA
 KOMANDA 3. KORPUSA
 Str. pov. br. 02/33-181
 Zenica, 20.01.1993. godine

ODBRANA REPUBLIKE
 VOJNA TAJNA
 STROGO POVJERLJIVO

38

Angažovanje snaga prema
 G. Vakufu, - odgovor -

Komandi staba odbrane Bugojno
 i 307. bbr

Uvažavamo vaša razmišljanja i prijedloge, ali skrećemo vam pažnju na obavljanje dobijenih zadataka u zoni odgovornosti. Nemojte se baviti poslovima koji nisu u vašem domenu. Izvjestaje pisite tako da odražavaju borbenu situaciju, a ne da budu političke lekcije.

Za sukob u svim gradovima HZ Herceg Bosna je preuranjeno, mada je i ta opcija predviđena. Nastojte da učinite sve što možete i pomognete Vakufu.

KOMANDANT
 Enver Hadžihasanović

Ovjereno pečatom

3. KORPUS

JASMIN JAGANJAC
Z A G R E B
12. 02. 1992.
18,45 h

NA RUKE G. PREDsjedNIKU
PREDsjedništva RBiH
Aliji Izetbegoviću

1. U toku današnjih kontakata sa generalom Praljkom i generalom Čermakom dogovorio sam da krene određena količina MTS za Pazarić (tj. Istočnu Bosnu) i to:

- a) metaka 7,62x31 komada 300.000
- b) RPG-7 komada 200
- c) maljutki komada 20

Sva količina stane u 2 kamiona – šlepera.

Kada stigne navedena količina krenut će slijedeće.

Sredstva su simbolična, ali ipak govore o popuštanju.

2. Dao sam g. Praljku i Šušku Vaš prijedlog IZJAVE koju ste predložili g. Bobanu.

Smatraju da je dosta približna i priznali da je nisu dovoljno proučili. Na moj upit da li su se odrekli HZ Herceg-Bosna gen.

Praljak je odgovorio da to ne postoji više i da je potreban jedan prelazni period.

JASMIN JAGANJAC
Z A G R E B
12. 02. 1992.
18,45 h

NA RUKE g. PREDsjedNIKU
PREDsjedništva RBiH
Aliji Izetbegoviću

1. U toku današnjih kontakata sa generalom Praljkom i generalom Čermakom dogovorio sam da krene određena količina MTS za Pazarić (tj. Istočnu Bosnu) i to:

- a) metaka 7,62x31 komada 300.000
- b) RPG-7 komada 200
- c) maljutki komada 20

Sva količina stane u 2 kamiona – šlepera.

Kada stigne navedena količina krenut će slijedeće.

Sredstva su simbolična, ali ipak govore o popuštanju.

2. Dao sam g. Praljku i Šušku Vaš prijedlog izjave koju ste predložili g. Bobanu.

Smatraju da je dosta približna i priznali da je nisu dovoljno proučili. Na moj upit da li su se odrekli HZ Herceg-Bosna gen. Praljak je odgovorio da to ne postoji više i da je potreban jedan prelazni period.

Kako Boban dolazi iz Njemačke tek sutra obećali su da će izvršiti pritisak na Bobana da se dođe do potpisa. Mislim da se zapelo na točki 5 a to su bila obilježja.

Praljak misli da ni to neće biti sporno, da pored BOSANSKE (državne zastave) stoji zastava provincije. Ukoliko bude što sporno izvjestit ću Vas sutra.

3. Kako general Praljak sutra putuje u Hercegovinu, a zatim put Srednje Bosne to je molio da Vam prenesem da odredite jednog do dva viđenija političara (muslimana) koji bi zajedno s njim obišli srednju Bosnu i uticali na daljnje smirivanje stanja. Ljude koje odredite neka se jave u Mostar. Veza bi trebao biti Zijo ili Safet.

4. Za onaj posao u Njemačku uradio sam pripreme radnje. Očekujem da u ponedjeljak POHARA dobije PASOŠ i u utorak ću Vam se javiti iz Kelna.

5. Iz određenih izvora dobio sam informaciju da je g. ADIL ZULFIKARPAŠIĆ prije tri dana bio na prijemu kod predsjednika SAD g. KLINTONA.

Također, da su u dnevnom kontaktu ADIL i SEFER ili ADIL i ŠIBER.

Kako Boban dolazi iz Njemačke tek sutra obećali su da će izvršiti pritisak na Bobana da se dođe do potpisa. Mislim da se zapelo na točki 5 a to su bila obilježja. Praljak misli da ni to neće biti sporno, da pored BOSANSKE (državne zastave) stoji zastava provincije. Ukoliko bude što sporno izvjestit ću Vas sutra.

3. Kako general Praljak sutra putuje u Hercegovinu, a zatim put Srednje Bosne to je molio da Vam prenesem da odredite jednog do dva viđenija političara (muslimana) koji bi zajedno s njim obišli srednju Bosnu i uticali na daljnje smirivanje stanja. Ljude koje odredite neka se jave u Mostar. Veza bi trebao biti Zijo ili Safet.

4. Za onaj posao u Njemačku uradio sam pripreme radnje. Očekujem da u ponedjeljak POHARA dobije PASOŠ i u utorak ću Vam se javiti iz Kelna.

5. Iz određenih izvora dobio sam informaciju da je g. ADIL ZULFIKARPAŠIĆ prije tri dana bio na prijemu kod predsjednika SAD g. KLINTONA. Također, da su u dnevnom kontaktu ADIL i SEFER ili ADIL i ŠIBER.

Gospodine predsjednice, ja ne znam koje su to sve šeme, zato Vam i šaljem ove informacije. One su sigurno pouzdane. Izjave čelnih vojnika posljednjih dana nisu slučajne, nego imaju podršku od ADILA.

Navodno im je obećao dati veliki novac za oružje i opremu koja bi išla u Bosnu. Za ovo drugo znam jer se jedan trgovac naoružanjem u mom prisustvu pohvalio za taj posao. Posao je ipak propao jer ADIL nije DAO novac.

ZULFIKARPAŠIĆ je PRIJE SEDAM DANA u FRANKFURTU DAO INTERVJU Listu Globus (zagrebačko izdanje) koji se očekuje u slijedećem broju. U tom intervjuu optužuje Vas za stradanja našeg naroda i za probleme Bosne.

Ne znam njegov krajnji cilj, ali analize govore da mu nije stalo do dogovora i suživota između našeg Muslimanskog naroda i Hrvatskog.

U tom smislu nije zgoreg da vojni vrh SEFER-ŠIBER-DIVJAK držite na oku.

Šiberu je ADIL za držanje, koje ima, obećao da će uticati da dobije generalski čin i visoku poziciju nakon rata. Poznajući njegov (Šiberov) karakter za kratko vrijeme mislim da to nije daleko od istine.

Molim da moje informacije i briga za Vas budu shvaćene kao izraz podrške i iskrenih namjera da istrajete i uspijete.

Na Božjem ste putu.

Vi ćete uspjeti.

SELAM!

Jasmin

(Napomena: tekst podcrtao autor)

Gospodine predsjednice, ja ne znam koje su to sve šeme, zato Vam i šaljem ove informacije. One su sigurno pouzdane. Izjave čelnih vojnika posljednjih dana nisu slučajne, nego imaju podršku od ADILA. Navodno im je obećao dati veliki novac za oružje i opremu koja bi išla u Bosnu. Za ovo drugo znam jer se jedan trgovac naoružanjem u mom prisustvu pohvalio za taj posao. Posao je ipak propao jer ADIL nije DAO novac. ZULFIKARPAŠIĆ je prije sedam dana u FRANKFURTU DAO INTERVJU Listu Globus (zagrebačko izdanje) koji se očekuje u slijedećem broju. U tom intervjuu optužuje Vas za stradanja našeg naroda i za probleme Bosne. Ne znam njegov krajnji cilj, ali analize govore da mu nije stalo do dogovora i suživota između našeg muslimanskog naroda i Hrvatskog. U tom smislu nije zgoreg da vojni vrh SEFER-ŠIBER-DIVJAK držite na oku. Šiberu je ADIL za držanje, koje ima, obećao da će uticati da dobije generalski čin i visoku poziciju nakon rata. Poznajući njegov karakter za kratko vrijeme mislim da to nije daleko od istine. Molim da moje informacije i briga za Vas budu shvaćene kao izraz podrške i iskrenih namjera da istrajete i uspijete. Na Božjem ste putu. Vi ćete uspjeti. SELAM!

Jasmin.

Republika Bosna i Hercegovina
Vlada
Predsjednik

24. veljače 1993.

Časni Senator
G. Joseph Biden
Predsjednik Pododbora Europskih Poslova
Odbora Vanjskih Poslova Senata
Kongres Sjedinjenih Američkih Država
205 Russell Office Building
Washington, DC 20010

Poštovani Senatore Biden:

Ovo pismo se odnosi na svjedočenje G. Harisa Silajdžića, Ministra Vanjskih Poslova Republike Bosne i Hercegovine, pred Pododborom Europskih Poslova Odbora Vanjskih Poslova Senata dana 18. veljače 1993. Kao Premijer Republike Bosne i Hercegovine želio bih Vam priopćiti da cijelo svjedočenje G. Silajdžića nije u potpunosti predstavljalo stav Vlade Republike Bosne i Hercegovine.

Taj stav je utemeljen na temelju programa iz studenog mišljenjem većine u Vladi i Predsjedništvu koje djeluje kao Parlament. Kao što je istaknuto u tom programu, Vlada u potpunosti podržava Međunarodnu Konferenciju o Bivšoj Jugoslaviji, supredsjednika Glavnog Odbora, G. Cyrus R. Vancea i Lorda Davida Owena, i njihovo nastojanje da riješe krizu u Bosni i Hercegovini putem pregovora. Putem ovog procesa nastojimo postići pravedni mir. Prema našem mišljenju, pravedni mir uključuje: (1.) povratak svih izbjeglica i prognanika koji se žele vratiti svojim domovima, (2.) uspostavljanje međunarodnog kaznenog suda u kojem bi se sudilo onima koji su optuženi za ratne zločine, (3.) nepriznanje promjena postignutih agresijom, uključujući etničko čišćenje; i (4.) plaćanje odštete onima koji su kao posljedice rata pretrpjeli štete.

Vlada je također odredila da Bosna i Hercegovina može biti politički ustrojena kao decentralizirana država. Prijedlozi koji se tiču osnivanja pokrajina su prihvatljivo rješenje ako se ne zasnivaju na etničkim načelima, nego radije na kombinaciji etničkih, geografskih, povijesnih, ekonomskih, i drugih načela nastalih putem pregovora. Naš program uključuje potpunu jednakost triju naroda Bosne i Hercegovine: Hrvata, Muslimana i Srba, priznatih Ustavom Republike Bosne i Hercegovine.

Vlada se također složila što se tiče delegacije iz Bosne i Hercegovine koja je ovlaštena da pregovara sa ostalim državama o svim pitanjima koja se odnose na naše vanjske poslove. Delegacija koja predstavlja Republiku u raspravama sa ostalim državama je delegacija koju čine dva Hrvata, dva Muslimana i dva Srba. O pitanjima koja se odnose na unutarnje probleme, uključujući unutarnji politički sporazum pod pokroviteljstvom ili sa potrebnom nagodbom međunarodne zajednice uz pomoć Ujedinjenih Naroda ili Europske Zajednice, tečaju pregovarati njezina tri naroda. To se odnosi na Vance/Owen mirovne pregovore, na kojima pregovaraju tri strane i niti jedna od njih nije Vlada.

Zato Vas molim imajte na umu da svjedočenje G. Silajdžića o trenutnoj fazi Vance/Owen pregovora i o nacionalnoj povijesti Bosne i Hercegovine predstavlja mišljenje nekih muslimanskih članova Vlade, ali ne i Vlade u cjelini.

Nadalje, budite obaviještene da je mandat G. Alije Izetbegovića kao Predsjednika Predsjedništva Republike Bosne i Hercegovine istekao 20. prosinca 1992. On trenutno nema zakonsku vlast da djeluje na tom položaju. Predsjedništvo, a ne sam predsjednik, je tijelo koje predstavlja Bosnu i Hercegovinu. Samo se Predsjedništvo može pozvati na ustavne krizne snage, a ne sam predsjednik. Predsjednik je tek primus inter pares. Poput G. Silajdžića, G. Izetbegović ne govori u ime Predsjedništva kao cjeline što se tiče trenutne faze Vance/Owen pregovora, već tek kao jedan muslimanski član Predsjedništva.

Želim što moram biti tako bezobziran u kontekstu neizmjerne patnje Muslimana u Bosni i Hercegovini. Usprkos tome ja sam prisiljen kao Premijer skrenuti Vam pažnju na prije spomenute činjenice.

Moja Vlada serečno dočekuje potporu Sjedinjenih Američkih Država i vrlo smo zahvalni za tu pomoć. Na raspolaganju sam Vam da raspravljamo o tim pitanjima i ostalim pitanjima koja su Vama od značaja.

Htio bih Vas ljubazno zamoliti da mi pomognete proslijediti ovo pismo Vašim časnim kolegama u Američkom Senatu i da ovo pismo unesete kao zapis Vašeg poštovanog Odbora.

Iskreno,

Mile Akmadžić
Premijer

Kopija:
Predsjednik Sjedinjenih Američkih Država
Predsjednik Vijeća Sigurnosti Ujedinjenih Naroda

Republika Bosna i Hercegovina
Vlada
Predsjednik

1. ožujak 1993.

Njegova ekscelencija Dr. Boutros Boutros-Ghali
Glavni tajnik
Ujedinjeni Narodi
New York

Ekscelencijo:

Imam Vam čast dostaviti priloženo pismo, napisano dana 24. veljače 1993., naslovljeno na Senatora Josepha Bidena, predsjednika Pododbora Europskih Poslova Odbora Vanjskih Poslova Senata Sjedinjenih Američkih Država.

Svrha mog pisma je obavijestiti Odbor o položaju Vlade Republike Bosne i Hercegovine vezano uz Vance/Owen mirovne pregovore, koji se obično zamjenjuje sa položajem muslimanske strane Vlade. Pitanja koja se odnose na unutarnje probleme Bosne i Hercegovine, uključujući unutrašnji politički sporazum pod pokroviteljstvom ili sa potrebnom nagodbom međunarodne zajednice, trebaju se pregovarati između njezina tri naroda: Hrvata, Muslimana i Srba. Dok Vlada kao cjelina podržava Vance/Owen mirovni proces, ne postoji jedinstveni položaj Vlade u vezi s trenutnom fazom Vance/Owen pregovora. Svaka od tri pregovarajuće strane ima svoj položaj u vezi sa tim prijedlogom takvim kakav je on trenutno.

Također sam obavijestio Odbor da je mandat G. Alije Izetbegovića kao Predsjednika Predsjedništva istekao. Time bih izrazio neposrednu potrebu da međunarodna zajednica prisustvuje, ne samo u zaštiti suverenosti i teritorijalnog integriteta, Bosne i Hercegovine nego također da se osigura da će se zemljom vladati u skladu sa njezinim demokratskim i ustavnim principima.

Bio bih Vam zahvalan da tekst ovog pisma i njegov dodatak pustite u opticaj kao dokument Glavne Skupštine, pod brojem dnevnog reda 143, i Vijeća Sigurnosti.

Molim Vas Ekscelencijo prihvatite jamstvo mojeg najvećeg štovanja.

Iskreno,

Mile Akmadžić
Premijer

REPUBLIKA BOSNA I HERCEGOVINA
MINISTARSTVO ODBRANE - MINISTARSTVO OBRANE

Br: 13-42-14/93

Sarajevo, 25. 02. 1993. godine

VLADA REPUBLIKE BOSNE I HERCEGOVINE
SARAJEVO

PREDMET: Stavljanje u funkciju okruga Mostar i Livno. -

Prema odredbama člana 19. Uredbe sa zakonskom snagom o obrazovanju i radu okruga ("Službeni list RBiH", br: 12/92, 14/92, 18/92 i 21/92), skupština okruga obrazuje predsjedništvo okruga. Istovremeno, članom 60. ove uredbe regulisano je da Predsjedništvo RBiH imenuje republička povjereništva za okruge čiji je osnovni zadatak da izvrše pripreme i organizuju konstituisanje skupštine okruga.

U skladu sa navedenim odredbama Predsjedništvo RBiH je donijelo Rješenje o obrazovanju republičkih povjereništva za okruge ("Službeni list RBiH", br: 16/92 i 19/92), u kojem je, između ostalog, naznačeno da republičko povjereništvo za okrug vrši funkciju predsjedništva okruga do konstituisanja predsjedništva okruga.

Prema posljednjim informacijama iz okruga, dobijenih do 25.02.1993. godine, formirani su okružni organi u okruzima: Bihać, Goražde, Tuzla i Zenica, s tim da u okruzima Banja Luka, Doboј, Sarajevo i Travnik imenovana republička povjereništva za ove okruge vrše funkciju predsjedništava tih okruga.

Okrug Mostar za područja opština: Bileća, Čapljina, Čitluk, Gacko, Grude, Jablanica, Konjic, Široki Brijeg, Ljubinje, Ljubuški, Mostar, Neum, Nevesinje, Posušje, Stolac i Trebinje, te Okrug Livno za područje opština: Glamoč, Kupres, Livno, Prozor i Tomislavgrad, još uvijek nisu stavljeni u funkciju.

Zbog poznatih razloga, prije svega, političke prirode koje se odnose na uspostavu vlasti tzv. "Herceg-Bosna" nije odmah pristupljeno konstituisanju okruga Mostar i Livno u skladu sa pozitivnim propisima Republike Bosne i Hercegovine.

Ipak, u cilju stavljanja u funkciju ovih okruga Vlada Republike Bosne i Hercegovine uputila je pismo g. Mati Bobanu 27.09.1992. godine u kome se po pitanju stavljanja u funkciju ovih okruga, između ostalog kaže: "...Početkom rata, u vrlo složenim uvjetima u mostarskoj i livanjskoj regiji formirani su privremeni organi vlasti Herceg-Bosne.

Sporazumom između Republike Hrvatske i Republike BiH od 21.07.1992. godine utvrđeno je da će se privremena vlast Herceg-Bosne uskladiti sa zakonodavstvom RBiH. Stoga predlažemo da u cilju ujednačavanja prakse organiziranja ratnih organa na cijeloj teritoriji RBiH pokrenete postupak preimenovanja privremenih organa vlasti Herceg-Bosne za regije Mostar i Livno u okružne organe okruga Mostar i Livno, u skladu sa pomenutom uredbom." Istovremeno, ovim pismom se traži od g. Bobana da predloži kandidate za najodgovornije funkcije u organima i tijelima tih okruga.

Prema saznanjima ovog ministarstva zvaničnog odgovora ili stava po ovom pitanju nisu dobijena od g. Mate Bobana. Iz tih razloga Ministarstvo odbrane, ponovo pokreće inicijativu, da se okruzi Mostar i Livno stave u funkciju i predlaže Vladi RBiH da, u skladu sa članom 56. i 50. Uredbe, uputi Predsjedništvu RBiH prijedlog donošenja

o d l u k e

1. Okruzi Mostar i Livno stavičaju se u funkciju sa 01.03.1993. godine;
2. U cilju konstituisanja skupštine okruga Mostar i Livno i drugih organa, Predsjedništvo RBiH imenuje republička povjereništva za navedene okruge, od tri člana, iz reda poslanika Skupštine RBiH sa područja ovih okruga.

ZAMJENIK MINISTRA

Munib Bisić

REPUBLIKA BOSNA I HERCEGOVINA

HRVATSKA ZAJEDNICA HERCEG-BOSNA

HRVATSKO VIJEĆE OBRANE

Mostar, 27. veljače

PRIOPĆENJE SA IZVANREDNE SJEDNICE HVO HZ H-B

Hrvatsko vijeće obrane Hrvatske zajednice Herceg-Bosne na izvanrednoj sjednici, održanoj 27. veljače 1993. godine razmatralo je sigurnosno-vojnu situaciju, stvorenu novim incidentima pripadnika Armije BiH na području srednje Bosne, a koji mogu biti razlogom novih eruzanih sukoba između Hrvata i Muslimana kao i pogoršanje ukupne situacije u "epublici BiH.

Ostajući na svojoj dosljednoj liniji borbe protiv srbočetničkog agresora, HVO HZ H-B prosudilo je da muslimanske snage incidente izazivaju na prostorima gdje one nemaju borbenog kontakta sa agresivnim postrojbama. To se, simptomatično je događa upravo na područjima, gdje se koncentriraju njihove velike snage u ljudstvu i materijalno-tehničkim sredstvima. Tako na području srednje Bosne muslimanske postrojbe broje oko 25 tisuća vojnika, dok, istodobno, manjka branitelja Sarajeva i čitave istočne Bosne, a nisu osigurani ni gradovi u dolini rijeke Bosne, koje su srpske snage već osvojile ili uporno napadaju.

Posudjujući ukupnu situaciju HVO HZ H-B konstatira:

1. Uopredno s incidentima Armije BiH, pojedini ministri iz Vlade R BiH, samostalno ili u udruzi s djelom vojnog zapovjedništva Armije BiH samovoljno preuzimaju kompetencije legalnih organa vlasti i čine poteze, koji, objektivno, predstavljaju elemente klasičnoga državnog udara. U tom cilju koriste se niže razine zapovjedanja u Armiji BiH, ali i neobavještenost građana s nakanom instaliranja paralelnih i apsolutno nelegitimnih organa civilne vlasti u pojedinim djelovima BiH. U okviru tih nastojanja čine se

2.

pokušaji uspostavljanja paralelnih organa vlasti i na prostorima , gdje već funkcioniraju privremeni organi vlasti kao što je to slučaj na prostoru HZ Herceg-Bosna. Pri tome nositelji takvih nastojanja zaobilaze i rukovodstva stranke SDA na terenu, pogotovo tamo gdje su ta rukovodstva osavnila potrebitu razinu suradnje s predstavnicima hrvatskog naroda, i s već uspostavljenim oblicima privremene izvršne vlasti što je slučaj u Mostaru i u više drugih mjesta na području HZ H-B. To se čini i pored evidentne činjenice da je takva suradnja rezultirala uspješnim otporom agresoru.

2. HVO HZ H-B upozorava ukupnu javnost, muslimanski narod i njegovo političko rukovodstvo da se takvi pokušaji pučističkih snaga unutra legalnoga rukovodstva R BiH, u pravilu, javljaju kada predsjednik Predsjedništva BiH i lider muslimanskoga naroda gospodin Alija Izetbegović nije u zemlji, odnosno kada sudjeluju u pregovorima, pod međunarodnim nadzorom, za mirno rješenje krize u BiH. Ta činjenica govori veoma mnogo.

Imajući u vidu zajednički cilj muslimanskoga i hrvatskoga naroda u BiH, glede slobode i suverenosti Republike BiH, HVO HZ H-B smatra da se, prvenstveno nositelji legalne vlasti u R BiH, a zatim svi subjekti političkog utjecaja unutar muslimanskog naroda i gosp. Alija Izetbegović osobno moraju očitovati o slijedećem:

-je li u tijeku državni udar kojega, u više pokušaja, nastoje izvršiti pojedinci iz vrha Armije BiH i njihovi istomišljenici iz pojedinih organa vlasti.

-mogu li se spriječiti incidenti i ponašanja pripadnika pojedinih postrojba Armije BiH, koji očividno razbijaju zajedničku borbu Hrvata i Muslimana i izazivaju ozbiljnu napetost između ova dva naroda (Posljednji takav incident dogodio se 26. ovoga mjeseca kod Bugojna kada su pripadnici Armije BiH i pored mješovite hrvatsko-muslimanske prethnje transporta-nasilno oduzeli veću količinu hrvatske, skupocjene opreme, naoružanja i 80 milijuna HRD

u gotovu novcu, što je, inače, bilo namjenjeno za branitelje srednje Bosne)?

-Do kada će mediji iz Sarajeva, prvenstveno, RTV BiH, ignorirati plodove zajedničke borbe Hrvata i Muslimana, kao i svaki uspješan potez na približavanju stajališta nacionalnih stranaka i političkih rukovodstva ova dva naroda?

3. HVO HZ H-B smatra bitnim za poboljšanje efikasnosti zajedničke borbe protiv agresora, i za daljnji razvoj hrvatsko-muslimanski odnosa da dodje do promjene u Glavnom štabu OS R BiH. U tom cilju predlaže se ministru obrane u Vladi R BiH da suspendira načelnika Glavnog štaba gosp. Sefera Halilovića.

4. HVO HZ H-B konstatira da se već dulje vrijeme u Vladi R BiH donose nelegitimne odluke, jer kod njihovog donošenja ne sudjeluju predsjednik Vlade ni ministri hrvatske nacionalnosti. Zbog toga, HVO i hrvatski narod ne priznaju odluke nepotpune Vlade BiH. Jedan od povoda za takav stav HVO je i nedavno obraćanje ministra za energetiku, rudarstvo i industriju u Vladi R BiH g. Rasmira Mahmutćehajića sa supotpisima ministra unutrašnjih poslova g. Jusufa Pušine i načelnika Glavnog štaba OS BiH g. Sefera Halilovića, naslovljeno na zapovjednika 4. korpusa Armije BiH u Mostaru. Upravo u tom pismu vidljivi su elementi klasičnog državnog udara jer se od vojnih postrojba-a sa bezazlenoga (gospodarskog) naslova - traži čak formiranje novih organa civilne vlasti i postavljanje rukovodećih ljudi u poduzećima.

5. HVO HZ H-B prosudjuje izuzetno štetnim i opasnim nastojanja takvih snaga da ^{Hrvate} okrive, ili u krivici izjednače srpska, agresorski faktor i Hrvate iako je svima poznat doprinos Hrvata i HVO, ne samo u zajedničkim oslobodilačkim akcijama nego i u pomoći muslimanskim postrojbama u pojedinim djelovima Republike. Tome u prilog zorno bi moglo svjedočiti zapovjedništvo tuzlanskog

1
 korpusa Armije BiH komu je i proteklih dana u uvjetima otežane prohodnosti kroz srednju Bosnu dostavljena vrlo značajna pomoć za obranu.

6. Sukladno novim dogadjenjima, HVO HZ H-B je odlučio zatvoriti granične prijelaze na svom području prema Republici Hrvatskoj za sve terete i osobe koji su u funkciji potreba Armije BiH. Ova odluka se donosi u dogovoru s rukovodstvom Regionalnog odbora SDA Mostar sa kojim će u dogovori i biti opezzvana.

7. Zbog stalno prisutne medijske blokade prema izvješćima HZ H-B i pozitivnim rezultatima suradnje Hrvata i Muslimana s područja Tuzle, Mostare i Usore u sarajevskim medijima HVO HZ H-B zahtjeva od republičkih sredstava priopćavanja profesionalan odnos prema takvim izvješćima, te također zahtjeva da ovo priopćenje bude objavljvano u cijelosti.

8. Ovi stavovi i mjere HVO HZ H-B usmjereni su na posticanje onih snaga unutar muslimanskog a naroda koje su za suradnju s Hrvatima. Istodobno njima se žele onemogućiti nositelji razdora i zastupnici isključivih političkih opcija, koje, sigurni smo, međunarodni faktor neće nikad prihvatiti niti podržati.

HVO HZ H-B i u ovoj prilici ističe punu spremnost za svestranu suradnju i dogovorno rješavanje svih spornih pitanja. U tom cilju pozivaju se humanitarne i druge organizacije oba naroda da svojim djelovanjem postiču mirotvorače aktivnosti i vraćanju povjerenja.

REPUBLIKA BOSNA I HERCEGOVINA

Vlada

Sarajevo, 3.3.1993.godine
Broj:

ARMIJA REPUBLIKE BOSNE I HERCEGOVINE
ZAPOVJEDNIŠTVO 4. KORPUSA
G. Arif Pašalić, zapovjednik
M O S T A R

G. Pašaliću,

Šaljemo Vam Zaključak Vlade Republike Bosne i Hercegovine o hitnoj provedbi radnji radi stavljanja u funkciju okruga Mostar i Livno. Molimo Vas da, u suradnji Centrom službi bezbjednosti Mostar i drugim političkim činiocima na tome području, obavite kontakte i dogovore o izboru po tri povjerenika iz redova zastupnika u Skupštini Republike Bosne i Hercegovine (spisak u prilogu), kako bi ti povjerenici proveli potrebne aktivnosti radi aktiviranja okruga Mostar i Livno.

Pored navedenog zaključka i spiska, šaljem Vam Instrukciju o primjeni propisa o organiziranju i funkcioniranju Vlasti Republike Bosne i Hercegovine u ratnim uslovima.

S poštovanjem,

Kopija dostavljena:

- CSB Mostar
(g.Ramo Masleša, načelnik)
- g.Jadranko Prlić
(opunomoćenik Vlade R BiH)

OTPREDSJEDNIK VLADE R BiH
Dr. Zlatko Lagumdžija

REPUBLIKA BOSNA I HERCEGOVINA
 ARMIJA REPUBLIKE BIH
 ZAPOVJEDNIŠTVO 4. KORPUSA
 Djelov.broj: 01-1398/93
 Mostar, 26.02.1993.

ODBRANA REPUBLIKE
 VOJNA TAJNA
 POVJERLJIVO
 H I T N O !

Informaciju dostavlja
 odgovor na traženo.-

ŠTABU VK OS REPUBLIKE BIH
 n/r Seferu Haliloviću

Veza vašeg akta br. 14/75-14 od 25.02.1993. godine izvještavamo Vas slijedeće:

1. Komandant Prve mostarske brigade nije me upoznao sa formacijom koju je dobio od Vas. Na moje traženje iste odgovorio je da je to dobio od Vas i da je to njegovo.
2. Danas 27.02.1993. godine glavni koordinator 4. Korpusa Armije RBiH za logističko obezbjeđenje na relaciji 4. Korpus Armije RBiH SDA centrala u Zagrebu (Hasan Čengić) predao je dokumenta i ne želi više da koordinira radi paralelnog izdavanja novca od strane Štaba VK.
 Gospodin Oručević Safet nama je obavljao glavne poslove oko ulaska roba sa HVO i to uspješno do sada.
3. Molim Vas, nisste mi pismeno odgovorili u vezi mog razgovora sa Vama o postupku Komandanta Prve mostarske brigade.
4. U vezi Vašeg akta 02/16-104 od 24.02.1993. godine izvještavam Vas da je predsjednik Regionalnog odbora za Hercegovinu gosp. Zijo Demirović javno saopštio da se vojni rukovodioci bave politikom a to se odnosi na Komandanta Prve mostarske brigade koji javno iznosi da je dobio ovlasti od Sarajevo (Štaba Armije RBiH i Vlade) za organizaciju vlasti i privrede na području Mostara.

Mišljenja sam da trebate razjasniti situaciju i pismeno nam dostaviti šta stoji iza posjete gos. Hujdur Midhada kao Komandanta Prve mostarskebrigade koju je obavio u Štabu Armije RBiH i Vladi BiH.

Već komandanti brigada, 7. brigade "Suad Alić", brigade "Neretvica" i brigade "Neretva" izražavaju negodovanja za dodjelu priznanja "Zlatni ljiljan" i dodjelu novca Prvoj mostarskoj brigadi.

KOMANDANT
 gospodin
 Arif Pašalić

Izvod iz magnetofonskog snimka sjednice Predsjedništva R BiH, Vlade R BiH i parlamentarnih stranaka, odnosno predsjednika ili predstavnika stranaka, održane 10. marta 1993. godine. Rasprava je vođena povodom pripreme za zasjedanje Skupštine R BiH koja se trebala izjasniti o Vance-Owenovom planu.

IZETBEGOVIĆ: Želio bih da imamo jedan koristan razgovor. ... Je li vam, dakle, poznat sadržaj vojnog dokumenta koji je potpisan u New Yorku, ili smatrate da bi bilo dobro da se u uvodu pročita? Dobro, onda će biti donesen i pročitat ćemo ga. ...

HALILOVIĆ: Gospodine Predsjedniče, gospodo, ja bih ovdje samo iznio neke ocjene vezane za vojni papir. ...

Iz toga proizlazi da je jedan od osnovnih problema čitavog, pa i vojnog dijela sporazuma, u činjenici što rješenje rata ne bi uslijedilo kao posljedica temeljne vojne pobjede nad agresorom, zbog čega bi došlo do toga da realizator pokolja i drugih oblika genocida nad muslimanskim i hrvatskim narodom, ostane u ulozi i organizatora dijela vlasti u R BiH.

Posebno u trima provincijama. Oni bi kao takvi i dalje predstavljali veliku opasnost za sigurnost bosanskohercegovački opredijeljenih građana, a posebno Muslimana, pa i Hrvata.

****

2. Zamrznuti rad političkih stranaka i formirati patriotski front građana R BiH za odbranu suverene države.

****

4. Sa Republikom Hrvatskom, na političkom planu, konačno razriješiti najvažnije pitanje, a to je logistika za potrebe R BiH, odnosno OS.

5. Na međunarodnom planu animirati sve prijateljske zemlje da izvrše pritisak na Republiku Hrvatsku da odustane od porške «Herceg-Bosni», i raditi aktivno na njenom doki-danju.

6. Obezbijediti da luka Ploče i put Ploče – Mostar – Sarajevo – Zenica, bude u neprekidnoj funkciji za potrebe države BiH. Ako je nužno, za ovo angažovati međunarodne snage, a po potrebi i našim snagama taj prostor osigurati.

****

Charles R. Shrader: Muslimansko-hrvatski građanski rat u srednjoj Bosni, vojna povijest 1992 - 1994

Uvod

U listopadu 1992. godine Jajce, važan grad sjeveroistočno od Travnika na glavnoj cesti za Banju Luku, bio je pod opsadom Armije bosanskih Srba (ABS), već gotovo pet mjeseci. Zajedničke snage Hrvatskog vijeća obrane i vojnika Armije Bosne i Hercegovine branile su grad i njegove dvije važne elektrane. Opskrbljivanje je išlo iz Travnika, uskim krivudavim koridorom dugim tridesetak kilometara, kroz područje koje su nadzirali Srbi. Pojačanja, hrana, streljivo i druge životne potrepštine dovoženi su kamionima, obično noću. Neprekidno pod paljbom, noćni su se konvoji probijali iz Travnika tom lošom cestom kroz teški planinski teren, jedva dostatni da održe na životu opsjednuti garnizon u Jajcu i civilno stanovništvo. Prvi krajiški korpus Armije bosanskih Srba 27. listopada 1992. godine odlučio je okončati opsadu Jajca općim napadom kojemu je prethodilo nekoliko zračnih udara. Idućeg dana branitelji Jajca iz redova HVO-a evakuirali su svoje bolesne i ranjene, zajedno s civilnim hrvatskim stanovništvom, prije nego što su te večeri napustili grad. Ubrzo su za njima krenuli i muslimanski vojnici i civili kad je, 29. listopada, Armija bosanskih Srba ušla u grad i počela program «etničkog čišćenja» koje je dovelo do «najvećeg i najnesretnijeg pojedinačnog egzodusa» tijekom rata u Bosni i Hercegovini.¹

Mnogima od trideset tisuća izbjeglica koji su pobjegli preko planina ili niz tada poznatu «Vijetnamsku cestu» prema relativnoj sigurnosti Travnika to nije bio prvi put da su bili natjerani u bijeg pred Armijom bosanskih Srba. Mnogi su i ranije bježali u Jajce iz Banje Luke, Prijedora, Sanskog Mosta, Kotor Varoši i ostalih gradova i sela u području Bosanske krajine. Vojnici HVO-a i hrvatske izbjeglice koji su napustili Jajce najvećim su se dijelom spustili do relativne sigurnosti Hercegovine ili čak do same Hrvatske. S druge strane, oko dvadeset tisuća muslimanskih izbjeglica nije imalo kamo i stoga su ostali u Travniku, Novom Travniku, Vitezu, Busovači ili u selima nedaleko Bile i Zenice. Usred uzajamnih optužbi zbog napuštanja obrane grada, i HVO i ABiH bili su prisiljeni nadoknaditi velike vojne štete koje su pretrpjeli, dok su njihove civilne vlasti bile suočene s problemima koje je izazvao veliki priljev izbjeglica u područje srednje Bosne.

U tome je ležalo sjeme nadolazećeg sukoba. Za vladu Alije Izetbegovića muslimanski izbjeglice iz Jajca bili su istodobno i problem i prigoda. Problem je bio gdje ih smjestiti. Prigoda je bila vojna: veliki broj muškaraca u dobi za vojsku, dobro motiviranih za osvetu protiv Srba i jednako spremnih krenuti i na Hrvate, osiguravao je izvorište iz kojeg je ABiH mogla popuniti postojeće postrojbe i osnovati nove pokretne

¹ Edward Vulliamy, Seasons in Hell: Understanding Bosnia's War, str. 179-180.

postrojbe koje bi mogle poduzimati ofenzivne akcije. Do kraja 1992. nedostatak uvježbanih i motiviranih pokretnih postrojbi za napadajne operacije onemogućavao je ABiH da pokreće stalne ofenzivne akcije – protiv ABS-a ili bilo koga drugoga.² Međutim, priljev izbjeglica iz Jajca, zajedno s velikim brojem izbjeglica vojne dobi iz istočne Bosne, i dolazak fundamentalističkih muslimanskih boraca (mudžahedina) iz inozemstva, omogućili su ABiH-u da osnuje takve pokretne postrojbe i da prvi put počne razmišljati o velikim ofenzivnim akcijama.³

Tako je, suprotno uobičajenom prihvaćenom mišljenju, upravo pad Jajca krajem listopada 1992. – a ne objavljivanje dijelova Vance-Owenova mirovnog plana u siječnju 1993. – ubrzao muslimansko-hrvatski sukob u srednjoj Bosni. Muslimani su imali i sredstva i motive da udare na svoje donedavne saveznike. Vance-Owenov mirovni plan, poduprt od Ujedinjenih naroda, predložio je podjelu Bosne i Hercegovine na deset provincija, od kojih bi u svakoj – osim u onoj oko Sarajeva – prevladavala jedna od triju glavnih etničkih skupina. Detalji plana bili su obznanjeni u prosincu 1992. godine, a karte tog plana objavljene su sljedećeg mjeseca. Opće je prihvaćen, premda pogrešan, argument da je muslimansko-hrvatski sukob u srednjoj Bosni izbio zbog toga što su bosanski Hrvati prerano i nemilosrdno nastojali primijeniti plan u onim provincijama srednje Bosne koje im je plan dodjeljivao.⁴ Međutim, taj argument počiva na pogrešnom post hoc propter hoc razmišljanju, bez uvjerljiva činjeničnog dokaza glede sredstava, motiva i mogućnosti. Osim toga, taj argument ne uzima u obzir vrijeme potrebno za planiranje i provedbu ofenzivne kampanje. Otvoreni sukob između Muslimana i Hrvata u srednjoj Bosni izbio je 14. siječnja 1993., samo dva dana nakon što je u Ženevi dovršena kantonalna karta Vance-Owenova mirovnog plana, ali zato dva i pol mjeseca nakon pada Jajca.

S ruge strane, vremenska i uzročna povezanost masivnog priljeva muslimanskih izbjeglica u srednju Bosnu nakon pada Jajca i izbivanja muslimansko-hrvatskog sukoba posve je jasna. Remetilačka prisutnost tih izbjeglica u gradovima i selima srednje Bosne, njihovo uključivanje u nove pokretne ofenzivne postrojbe ABiH-a i žurna potreba da im se nađe životni prostor dobro su poznate i općeprihvaćene činjenice. Njihovu ulogu katalizatora muslimansko-hrvatskog sukoba istaknuli su Franjo Nakić, bivši načelnik stožera Operativne

zone Srednje Bosne HVO-a, te mnogi drugi svjedoci pred Međunarodnim kaznenim sudom za bivšu Jugoslaviju u Haagu. Kao što je Nakić izjavio «lokalni Hrvati i Muslimani nikad ne bi ušli u sukob da nije bilo priljeva tih izbjeglica koji su za sebe tražili prostor, nakon što su svoj izgubili u zapadnoj i istočnoj Bosni».⁵

Charles R. Shrader
Muslimansko-hrvatski građanski rat u srednjoj Bosni
Vojna povijest 1992 – 1994
Golden marketing – Tehnička knjiga Zagreb – 2004.

---

² U obliku u kojem je postojala krajem 1992. ABiH je bila gotovo isključivo sastavljena od postrojbi ustrojenih po obrascu bivše Teritorijalne obrane JNA. Njezine su postrojbe u načelu bile vezane uz određeno područje i nisu bile «pokretne» u smislu mobilnosti američke ili britanske pješake bojne (tj. spremne djelovati izvan neposredne blizine svojeg domicilnog položaja).

³ Zloglasna Sedma muslimanska motorizirana brigada, sastavljena djelomice od mudžahedina i glavne napadačke postrojbe ABiH-a, utemeljena je 17. studenoga 1992., dok su 17. i 27. krajiške brdsko-planinske brigade bile osnovane od muslimanskih izbjeglica u Hrvatskoj, u studenome 1992. i lipnju 1993., te zatim prebačene u Bosnu i Hercegovinu.

⁴ Neutemeljena ocjena da je do muslimansko-hrvatskog sukoba u srednjoj Bosni došlo zbog ustrojavanja Hrvata na broj primjeni Vance-Owenova plana pojavila se već u početku sukoba. Naprimjer, potpukovnik Robert A. Stewart, zapovjednik UNPROFOR-ove bojne u Lašvanskoj dolini, zabilježio je u svoj dnevnik da je pobočniku princa od Walesa prenio svoje uvjerenje da «HVO izaziva probleme kako bi Muslimane natjerao da prihvate Ženevski plan» (Stewartov dnevnik, 29. siječnja 1993. sec. 3. 12. KC D56/1 i KC D104/1). Istu su ocjenu širili i novinari (npr. Peter Mass u članku *Love Thy Neighbor: A story of War*, 2786); humanitarne organizacije (npr. Helsinki Watch u *War Crimes in Bosnia-Hercegovina*) te u drugim zapadnim publikacijama (npr. Jane's Information Group. «Jane's Bosnia Handbook», dio 2, 3-4).

⁵ Franjo Nakić, svjedočenje na suđenju Kordiću i Čerkezu. 13. travnja 2000. Nakić je bio načelnik stožera OZSB-a HVO-a od prosinca 1992. do prosinca 1996.

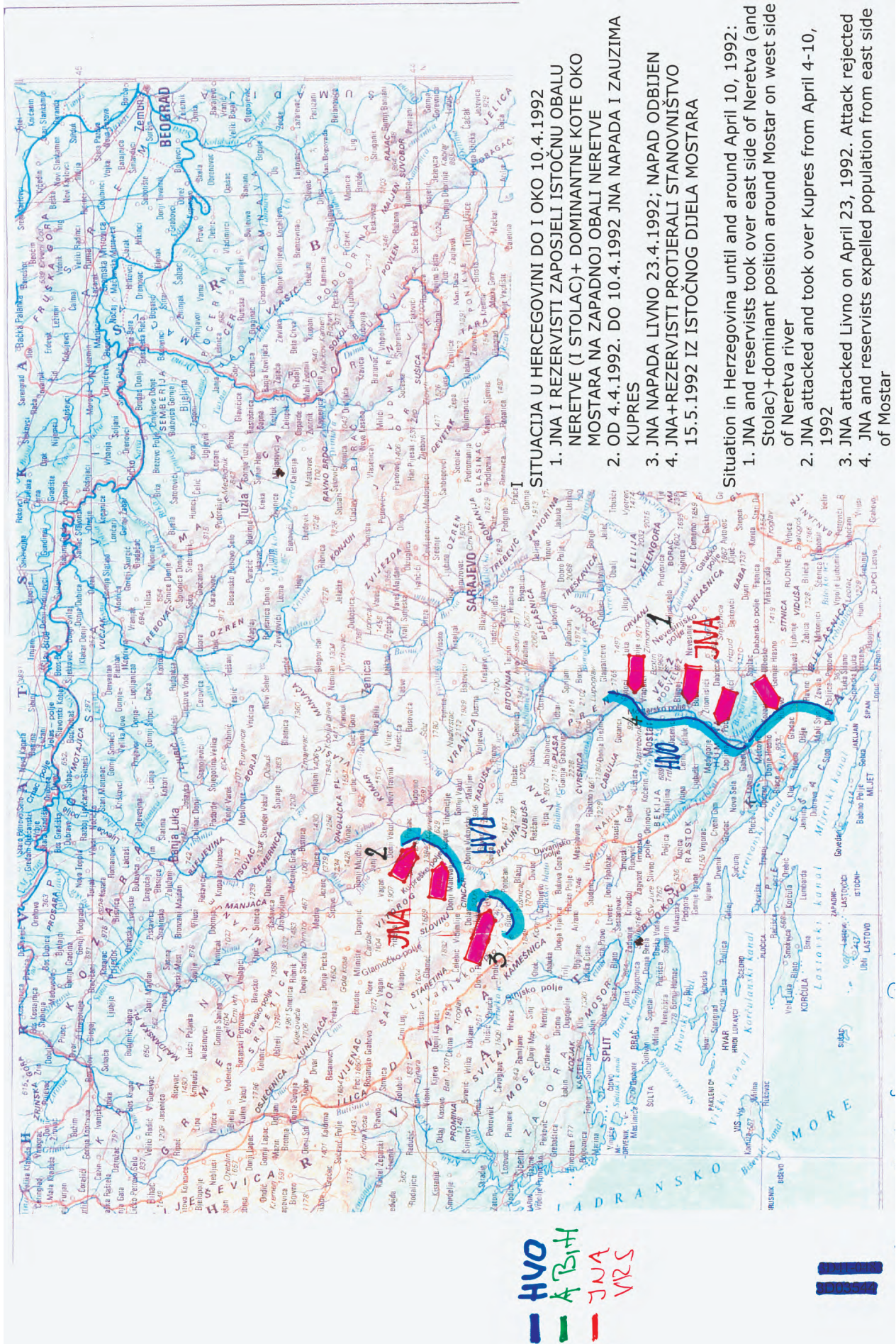
**Stanje u BiH
travanj – svibanj
1992 god.**

Teritorij pod
nadzorom VRS

Teritorij pod
nadzorom A BiH

Teritorij pod
nadzorom HVO-a

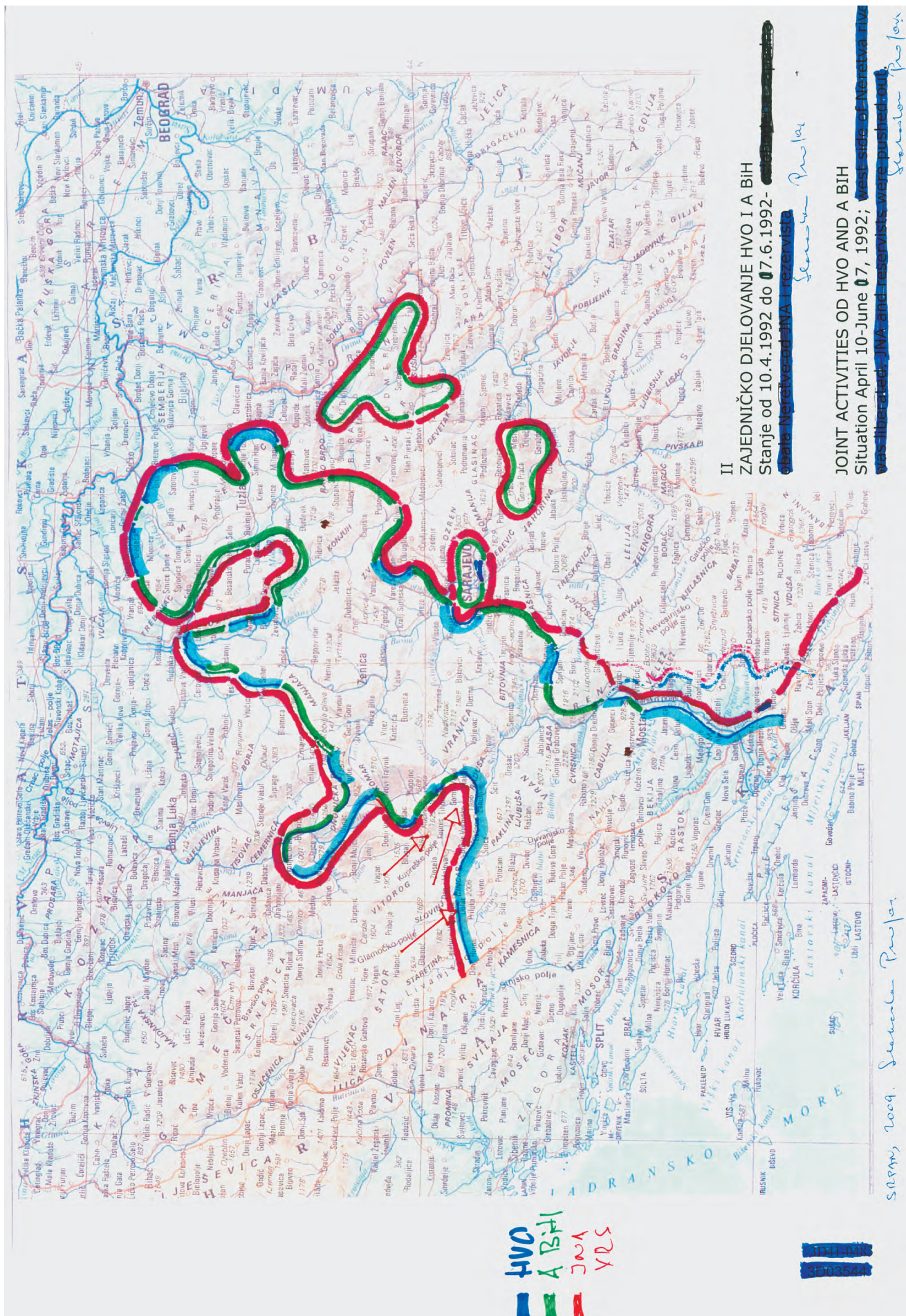
SITUACIJA U HERCEGOVINI DO I OKO 10.4.1992

1. JNA I REZERVISTI ZAPOSJELI ISTOČNU OBALU NERETVE (I STOLAC) + DOMINANTNE KOTE OKO MOSTARA NA ZAPADNOJ OBALI NERETVE KUPRES
2. OD 4.4.1992. DO 10.4.1992 JNA NAPADA I ZAUZIMA
3. JNA NAPADA LIVNO 23.4.1992; NAPAD ODBIJEN
4. JNA+REZERVISTI PROTJERALI STANOVNIŠTVO 15.5.1992 IZ ISTOČNOG DIJELA MOSTARA

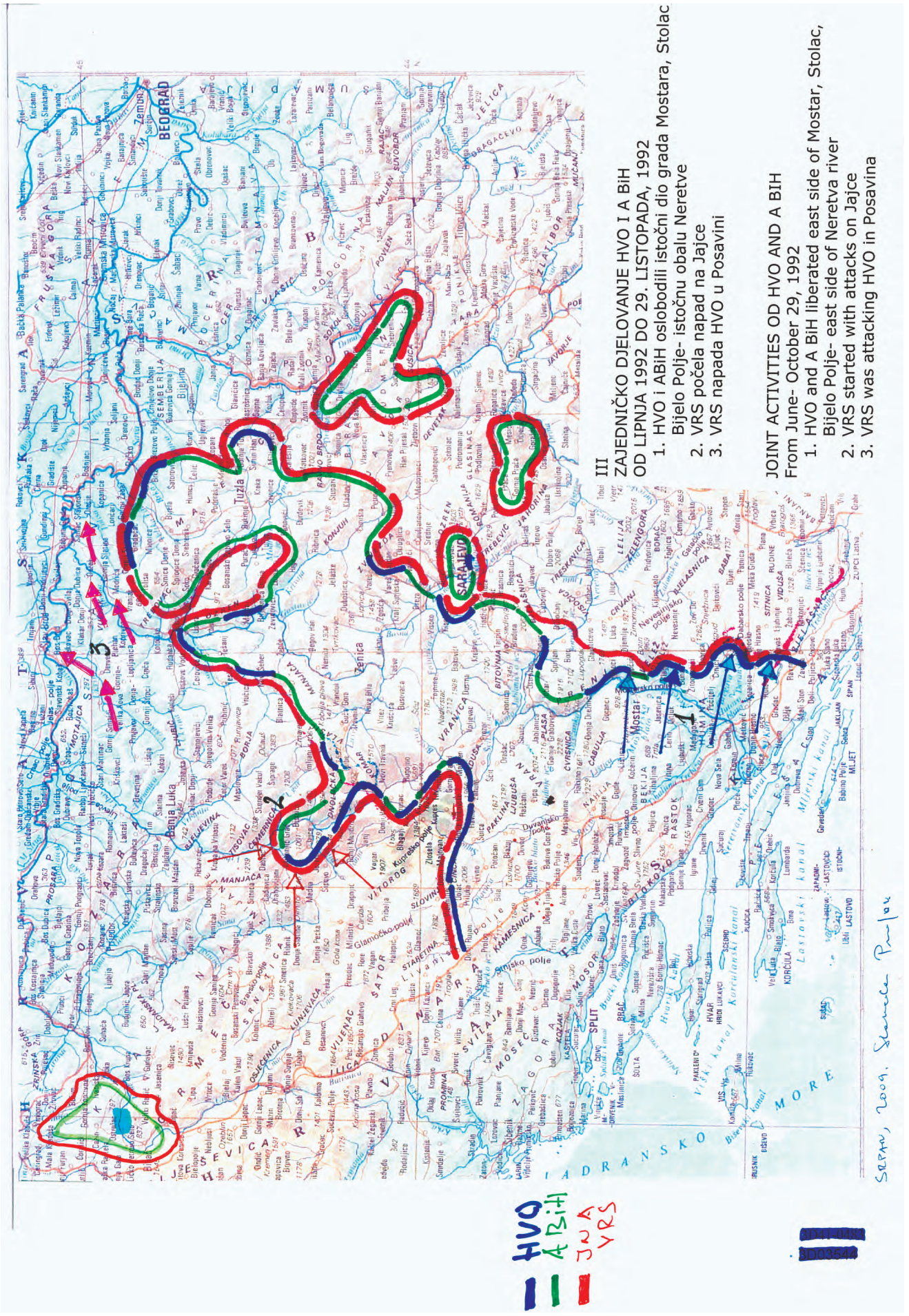
Situation in Herzegovina until and around April 10, 1992:

1. JNA and reservists took over east side of Neretva (and Stolac) + dominant position around Mostar on west side of Neretva river
2. JNA attacked and took over Kupres from April 4-10, 1992
3. JNA attacked Livno on April 23, 1992. Attack rejected
4. JNA and reservists expelled population from east side of Mostar

III
**ZAJEDNIČKO DJELOVANJE HVO I A BIH
 OD LIPNJA 1992 DO 29. LISTOPADA, 1992**

1. HVO i ABiH oslobodili istočni dio grada Mostara, Stolac
2. VRS počela napad na Jajce
3. VRS napada HVO u Posavini

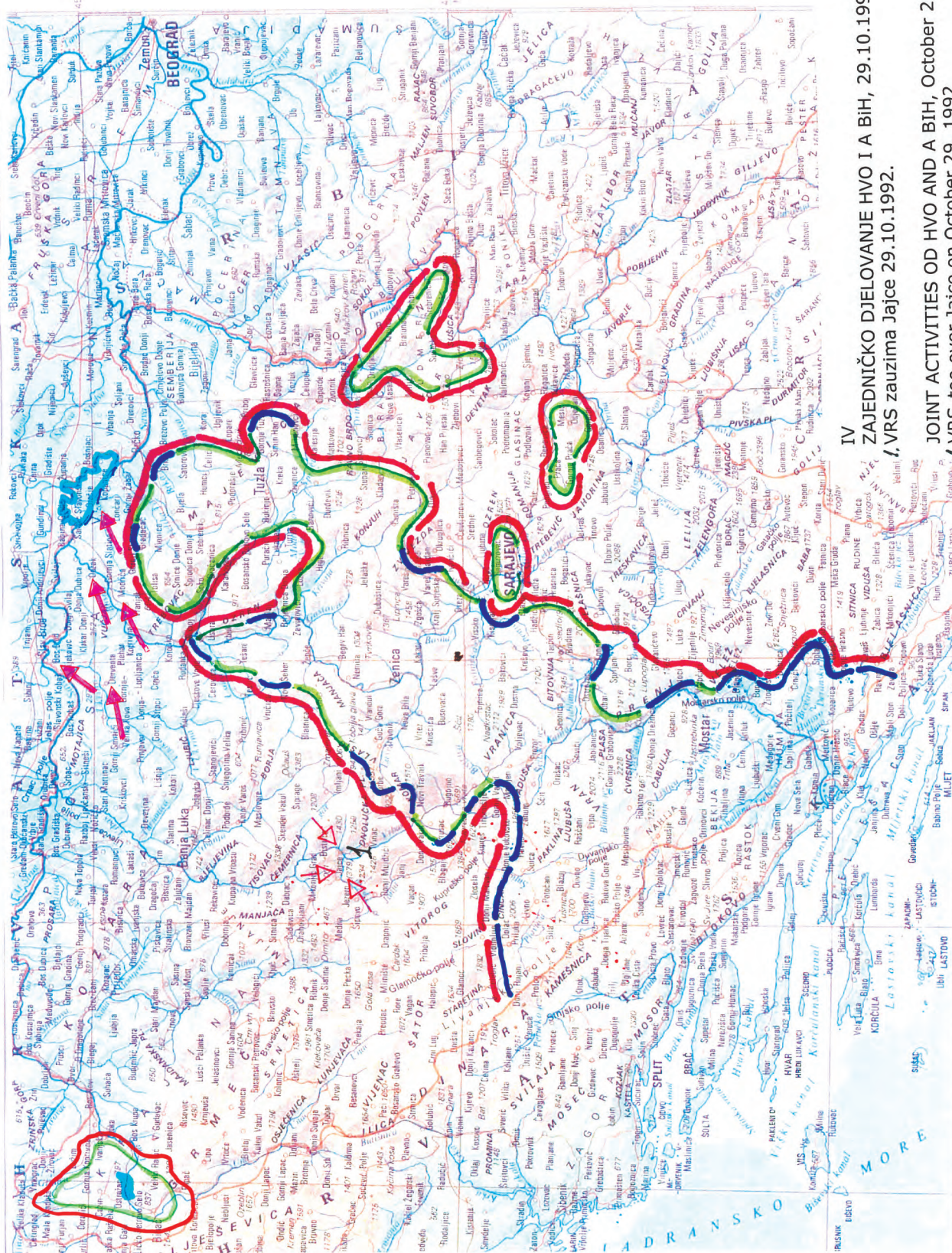
**JOINT ACTIVITIES OD HVO AND A BIH
 From June- October 29, 1992**

1. HVO and A BiH liberated east side of Neretva river
2. VRS started with attacks on Jajce
3. VRS was attacking HVO in Posavina

Sepur, 2009. Stanislav Prnjavor

5. Zajedničko djelovanje HVO i A-BiH 29. X. 1992., VRS zauzima Jajce

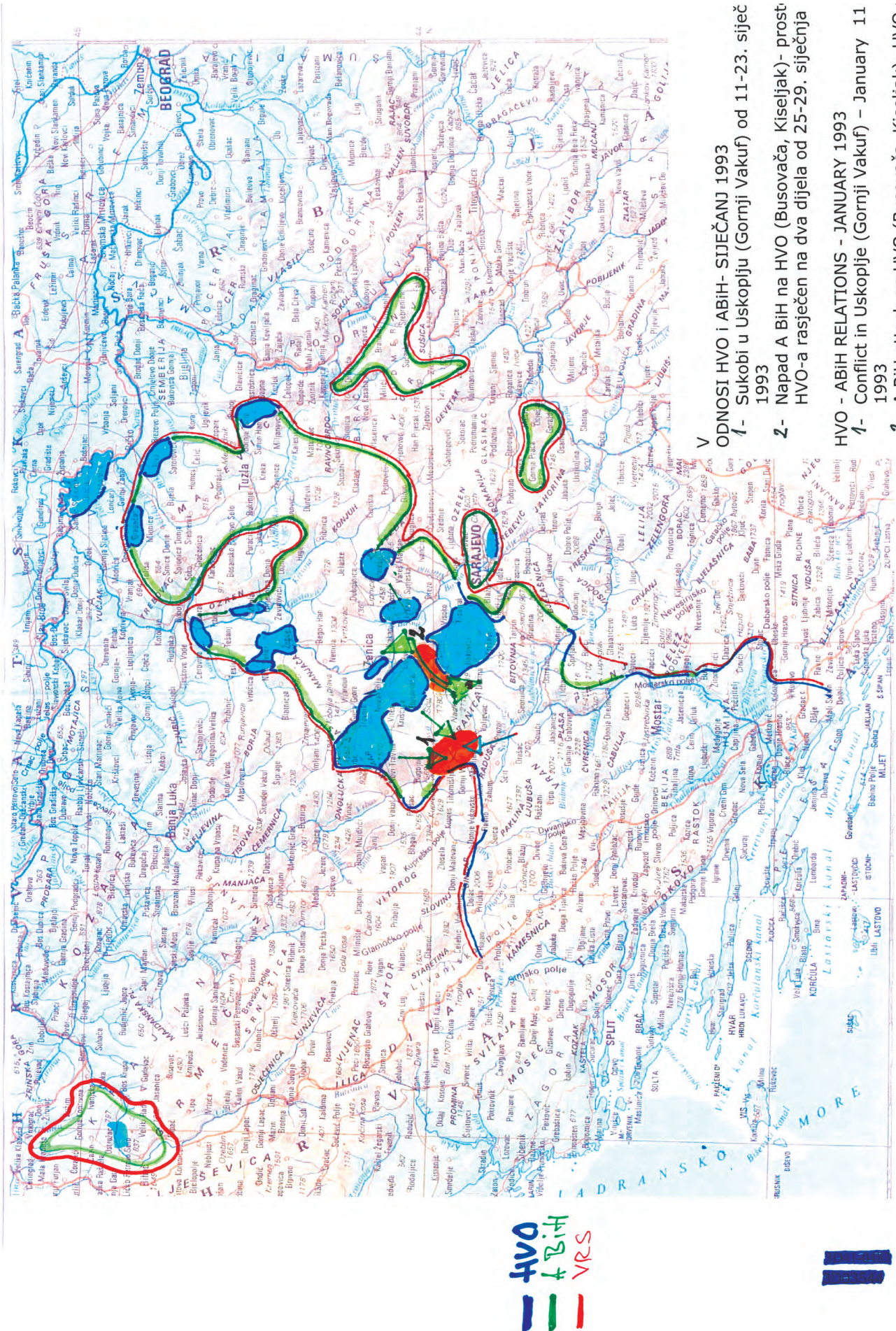
HVO
A-BiH
VRS

IV
ZAJEDNIČKO DJELOVANJE HVO I A BIH, 29.10.1992.
VRS zauzima Jajce 29.10.1992.

JOINT ACTIVITIES OD HVO AND A BIH, October 29, 1992
VRS too over Jajce on October 29, 1992

SRPM 2009. Slobodan Praljak

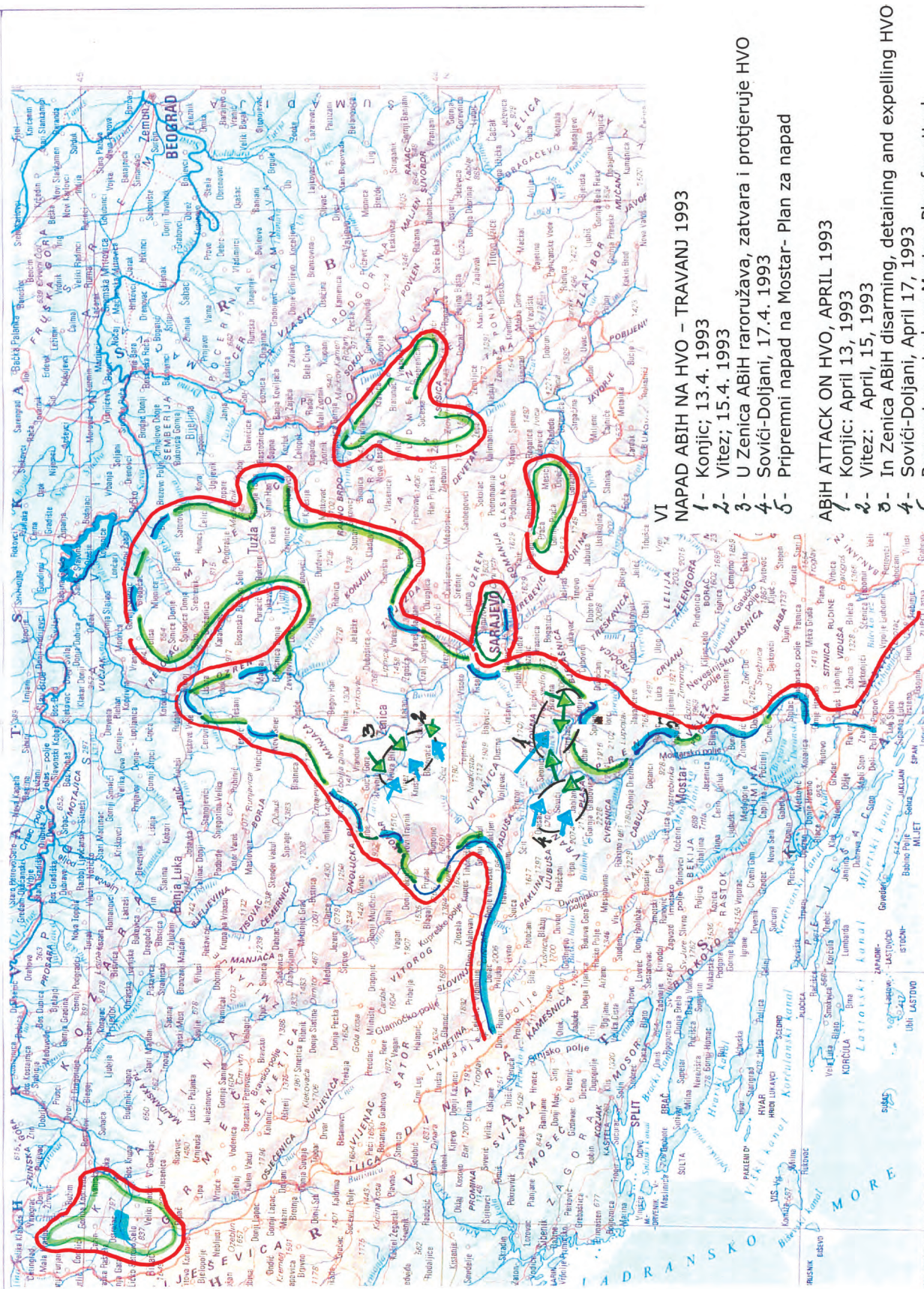

- V ODNOSI HVO I ABIH-SIJEČANJ 1993
- 1- Sukobi u Uskoplju (Gornji Vakuf) od 11-23. siječ 1993
  - 2- Napad A BiH na HVO (Busovača, Kiseljak)- prost HVO-a rasječen na dva dijela od 25-29. siječnja
- HVO - ABIH RELATIONS - JANUARY 1993
- 1- Conflict in Uskoplje (Gornji Vakuf) - January 11 1993
  - 2- A BiH attack on HVO (Busovača, Kiseljak)- HVO cut in two pieces - January 25-29, 1993

SRTAN, 2009. Stanovnik Protop.

VI NAPAD ABiH NA HVO – TRAVANJ 1993

- 1- Konjic; 13.4. 1993
- 2- Vitez; 15.4. 1993
- 3- U Zenica ABiH araružava, zatvara i protjeruje HVO
- 4- Sovići-Doljani, 17.4. 1993
- 5- Pripremni napad na Mostar- Plan za napad

ABiH ATTACK ON HVO, APRIL 1993

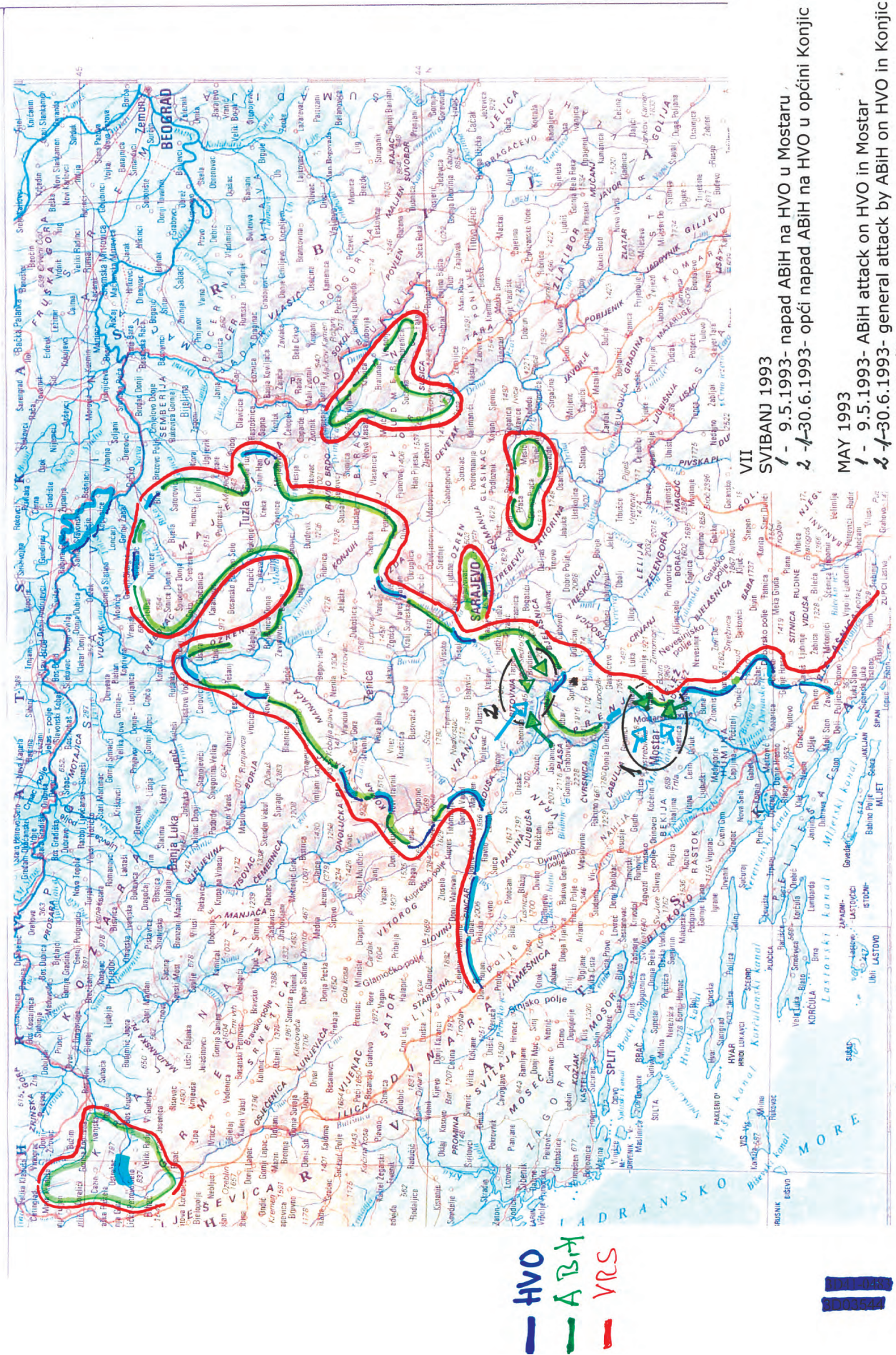
- 1- Konjic; April 13, 1993
- 2- Vitez; April, 15, 1993
- 3- In Zenica ABiH disarming, detaining and expelling HVO
- 4- Sovići-Doljani, April 17, 1993
- 5- Preparatory attack on Mostar- Plan for attack

S.R.P.M., 2009. Slobodan Praljak

HVO
ABiH
VRS

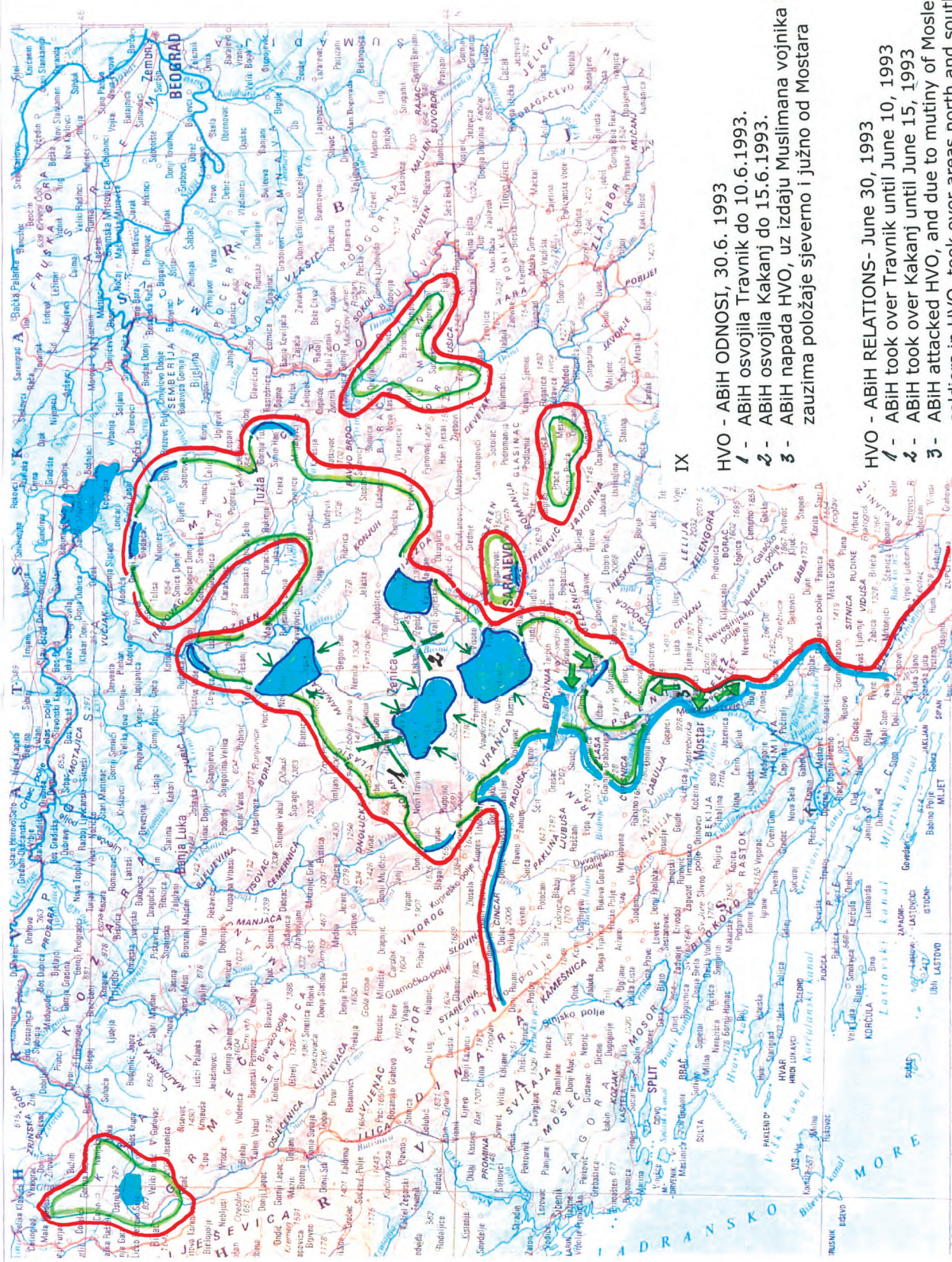

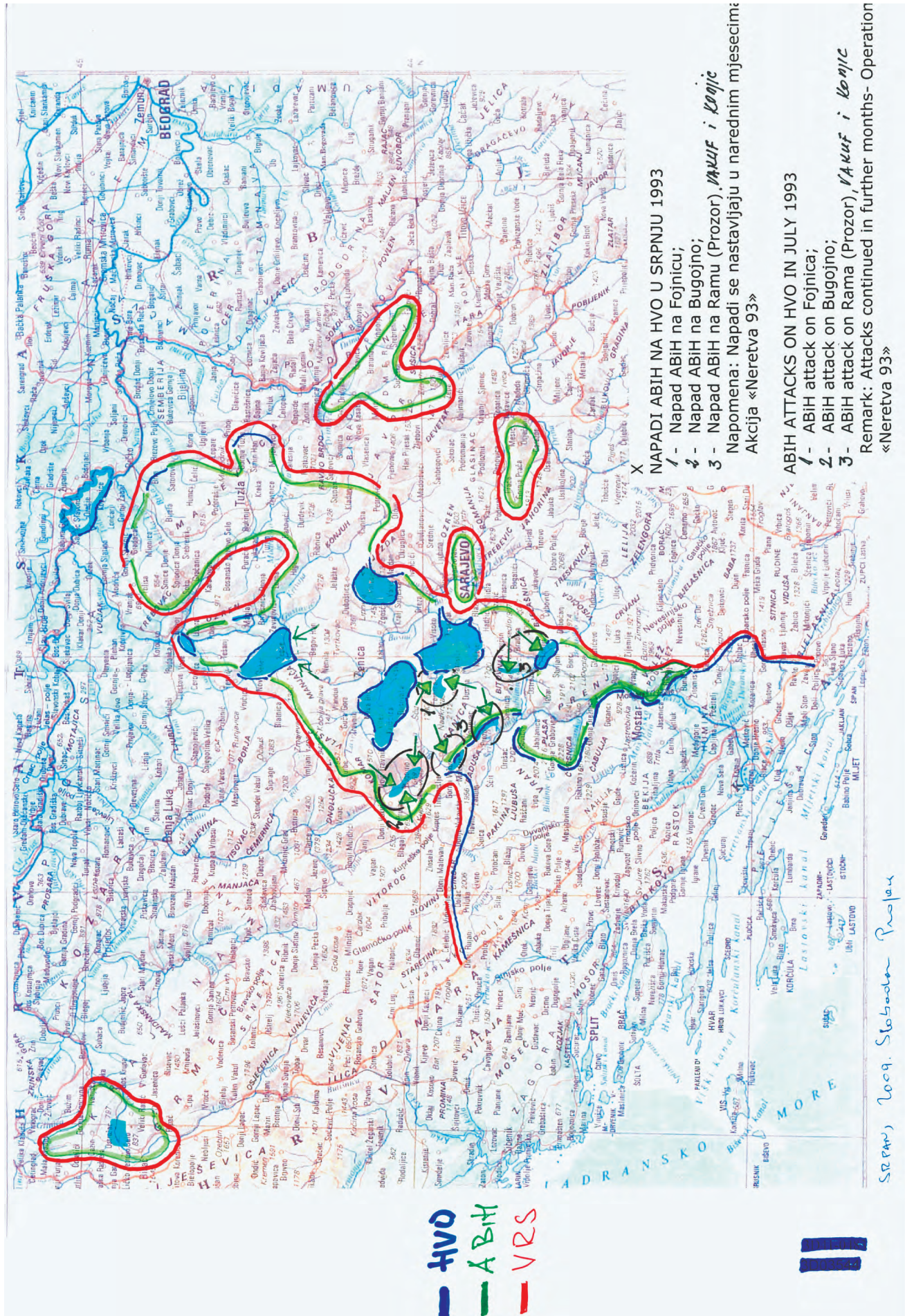

— HVO
— ABiH
— VRS

- IX
- 1 - HVO - ABiH ODNOSI, 30.6. 1993
  - 1 - ABiH osvojila Travnik do 10.6.1993.
  - 2 - ABiH osvojila Kakanj do 15.6.1993.
  - 3 - ABiH napada HVO, uz izdaju Muslimana vojnika HVO, zauzima položaje sjeverno i južno od Mostara
-
- HVO - ABiH RELATIONS- June 30, 1993
  - 1 - ABiH took over Travnik until June 10, 1993
  - 2 - ABiH took over Kakanj until June 15, 1993
  - 3 - ABiH attacked HVO, and due to mutiny of Moslem soldiers in HVO, took over areas north and southern Mostar city

SARAJEVO 2009. Slobodan Praljak

NAPADI ABiH NA HVO U SRPNJU 1993

- 1 - Napad ABiH na Fojnicu;
- 2 - Napad ABiH na Bugojno;
- 3 - Napad ABiH na Ramu (Prozor), VAKUF i KONJIC

Napomena: Napadi se nastavljaju u narednim mjesecima:
Akcija «Neretva 93»

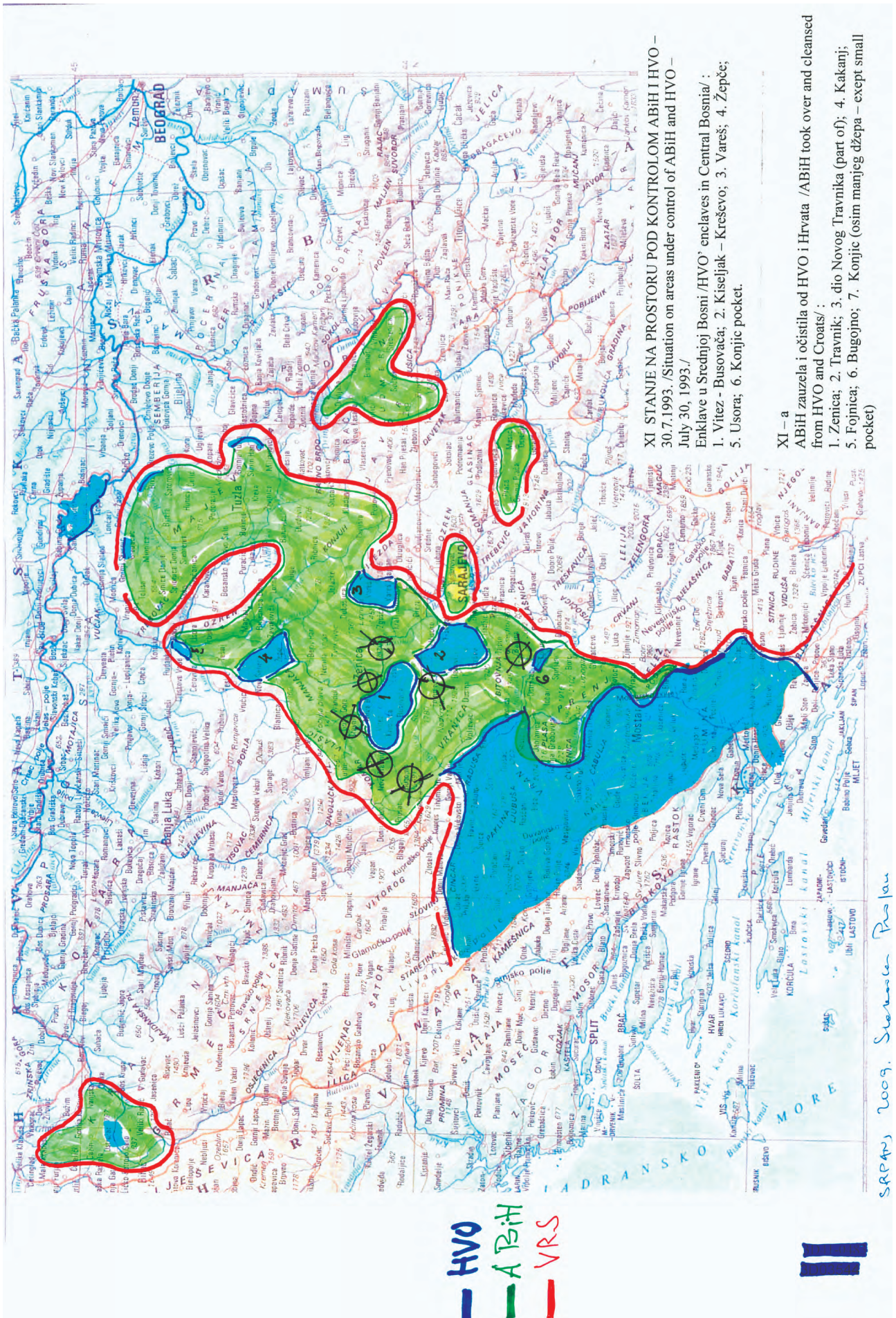
ABiH ATTACKS ON HVO IN JULY 1993

- 1 - ABiH attack on Fojnica;
- 2 - ABiH attack on Bugojno;
- 3 - ABiH attack on Rama (Prozor), VAKUF i KONJIC

Remark: Attacks continued in further months- Operation
«Neretva 93»

S.R.P.A. 2009. Slobodan Praljak

XI STANJE NA PROSTORU POD KONTROLOM ABIH I HVO – 30.7.1993. / Situation on areas under control of ABiH and HVO – July 30, 1993./

Enklave u Srednjoj Bosni /HVO' enclaves in Central Bosnia/ :

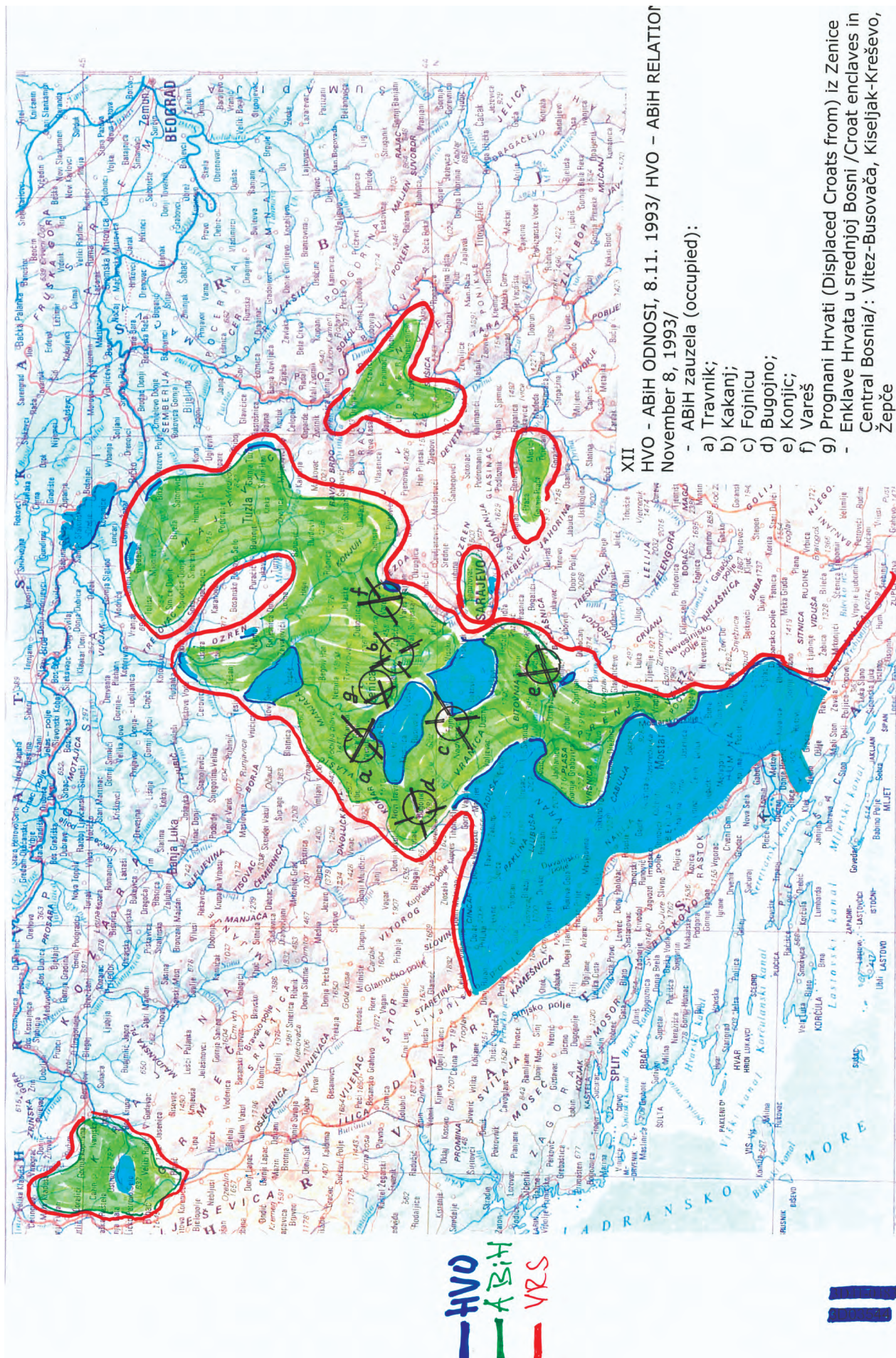
1. Vitez - Busovača;
2. Kiseljak - Kreševo;
3. Vareš;
4. Žepče;
5. Usora;
6. Konjic pocket.

XI – a
 ABiH zauzela i očistila od HVO i Hrvata /ABiH took over and cleansed from HVO and Croats/ :

1. Zenica;
2. Travnik;
3. dio Novog Travnika (part of);
4. Kakanj;
5. Fojnica;
6. Bugojno;
7. Konjic (osim manjeg džepa – except small pocket)

SARAJEVO 2009. Srđan Pranjković

XII
HVO - ABiH ODNOSI, 8.11. 1993/ HVO - ABiH RELATIOI
November 8, 1993/

- ABiH zauzela (occupied):

- a) Travnik;
- b) Kakanj;
- c) Fojnicu
- d) Bugojno;
- e) Konjic;
- f) Vareš
- g) Prognani Hrvati (Displaced Croats from) iz Zenice
- Enklave Hrvata u srednjoj Bosni /Croat enclaves in Central Bosnia/: Vitez-Busovača, Kiseljak-Kreševo, Žepče

SRTM93 1009. Stanica Prostor

Ustroj i razmještaj OZ SB travanj 1993.

BROJNO STANJE OZ SB :

1. Travnička brigada oko 800 vojnika
  2. Brigada Frankopan oko 600 vojnika
  3. Brigada Stjepan Tomašević oko 700 vojnika
  4. Viteška brigada oko 1100 vojnika
  5. Brigada N. Šubić Zrinski oko 1400 vojnika
  6. Brigada B. Josip Jelačić oko 1900 vojnika
  7. Brigada Jure Francetić oko 850 vojnika
  8. II. Zenička brigada oko 400 vojnika (u formiranju)
  9. Brigada Kotromanić oko 600 vojnika
  10. Brigada Bobovac oko 700 vojnika
  11. 111. XP brigada oko 1400 vojnika
  12. 110. brigada oko 650 vojnika
- 4. Ltrd PZO oko 170 vojnika, - MTD oko 170 vojnika
- 4. bVP oko 300 vojnika, PPN Vitezovi 60 vojnika
- LOB oko 150 vojnika, Zap. OZ SB oko 50 vojnika

UKUPNO OKO 12 000 VOJNIKA

OD TOGA:

- ↑ U Lašvansko- Lepeničkoj dolini oko 7 400 vojnika
- ↑ Izvan Lašvansko- Lepeničke doline oko 4 600 vojnika

ALTOGETHER ABOUT 12 000 SOLGERS
Thereof : In Lašvanska – Lepenička walley about 7 400 solgers.
Outside lašvanska – Lepenička walley about 4 600 solgers.

Odnos snaga ABiH i HVO ožujak 1993.

BROJ BRIGADA A BiH USMJERENIH PREMA Lašvansko - Lepeničkoj dolini

- => Iz 3. Korpusa 15 brigada oko 45 000 vojnika
- => Iz 6. Korpusa 2 brigade oko 4 000 vojnika
- => Iz 1. Korpusa 2 brigade oko 4 000 vojnika
- => Iz Specijalnih odreda za posebne namjene oko 1000 vojnika

UKUPNO OKO 54 000 VOJNIKA

Odnos snaga u Lašvansko-Lepeničkoj dolini 7 : 1

ALTOGETHER ABOUT 54 000 SOLGERS
Balance of power in Lašvanska – Lepenička walley 7 : 1

Stjepan Frankopan

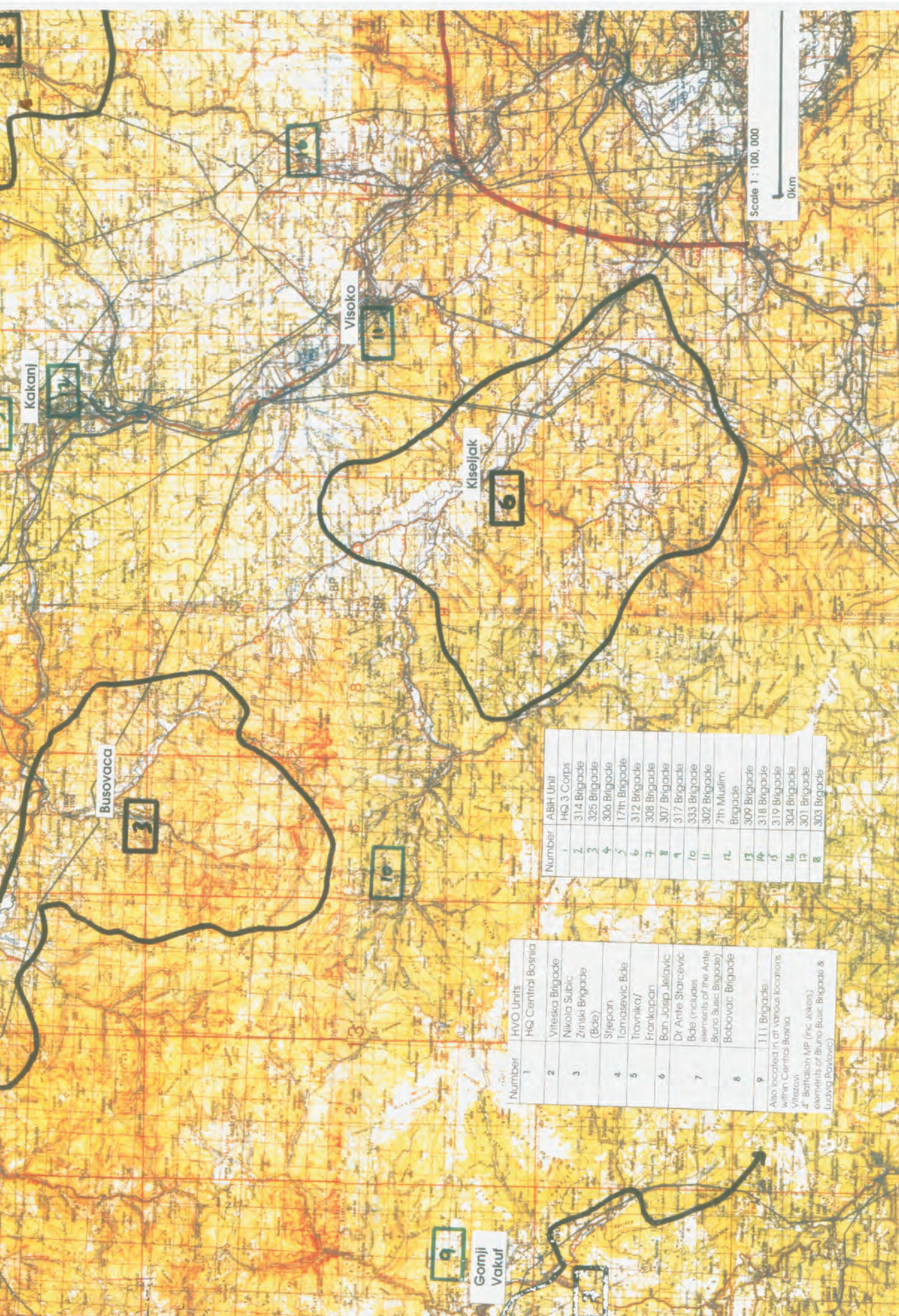

16. Središnja Bosna – linije frontova i raspored vojnih snaga

Number	HVO Units
1	HQ Central Bosnia
2	Viteška Brigade
3	Nikola Subić Zrinski Brigade (Bos)
4	Stjepan Tomasevic Bos
5	Travnika/ Frankopan
6	Ban Josp Jelavic
7	Dr Ante Starcevic Bos (includes elements of the Ante Bruno Basic Brigade)
8	Bobovac Brigade
9	111 Brigade (Also located in at various locations within Central Bosnia. Vitezaj)
10	4 Battalion MP (The Jokers) elements of Bruno Basic Brigade & Lucvig Pavlovic)

Number	ABH Unit
1	HQ 3 Corps
2	314 Brigade
3	325 Brigade
4	306 Brigade
5	17th Brigade
6	312 Brigade
7	308 Brigade
8	307 Brigade
9	317 Brigade
10	333 Brigade
11	307 Brigade
12	7th Muslim Brigade
13	309 Brigade
14	318 Brigade
15	319 Brigade
16	304 Brigade
17	301 Brigade
18	303 Brigade

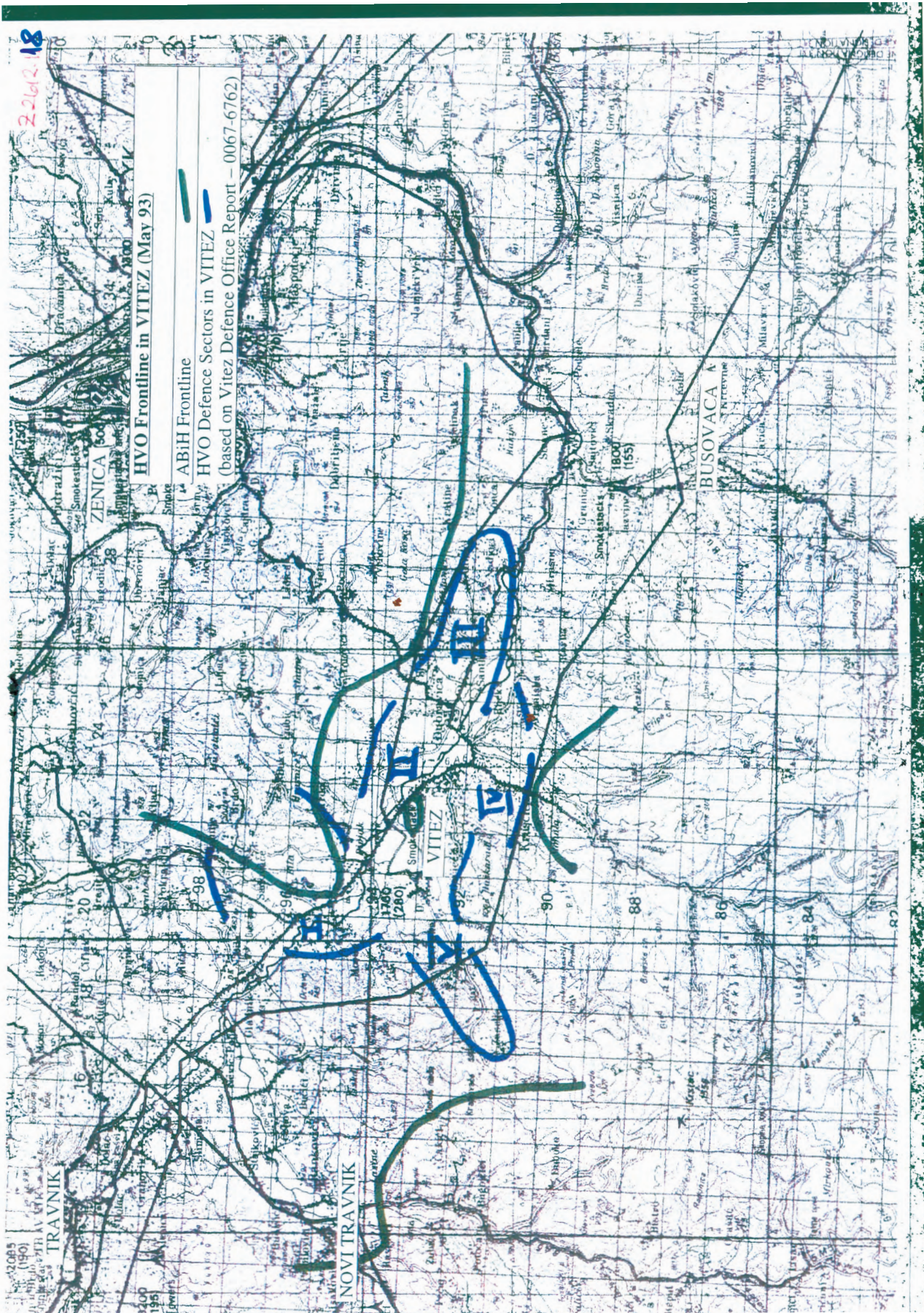

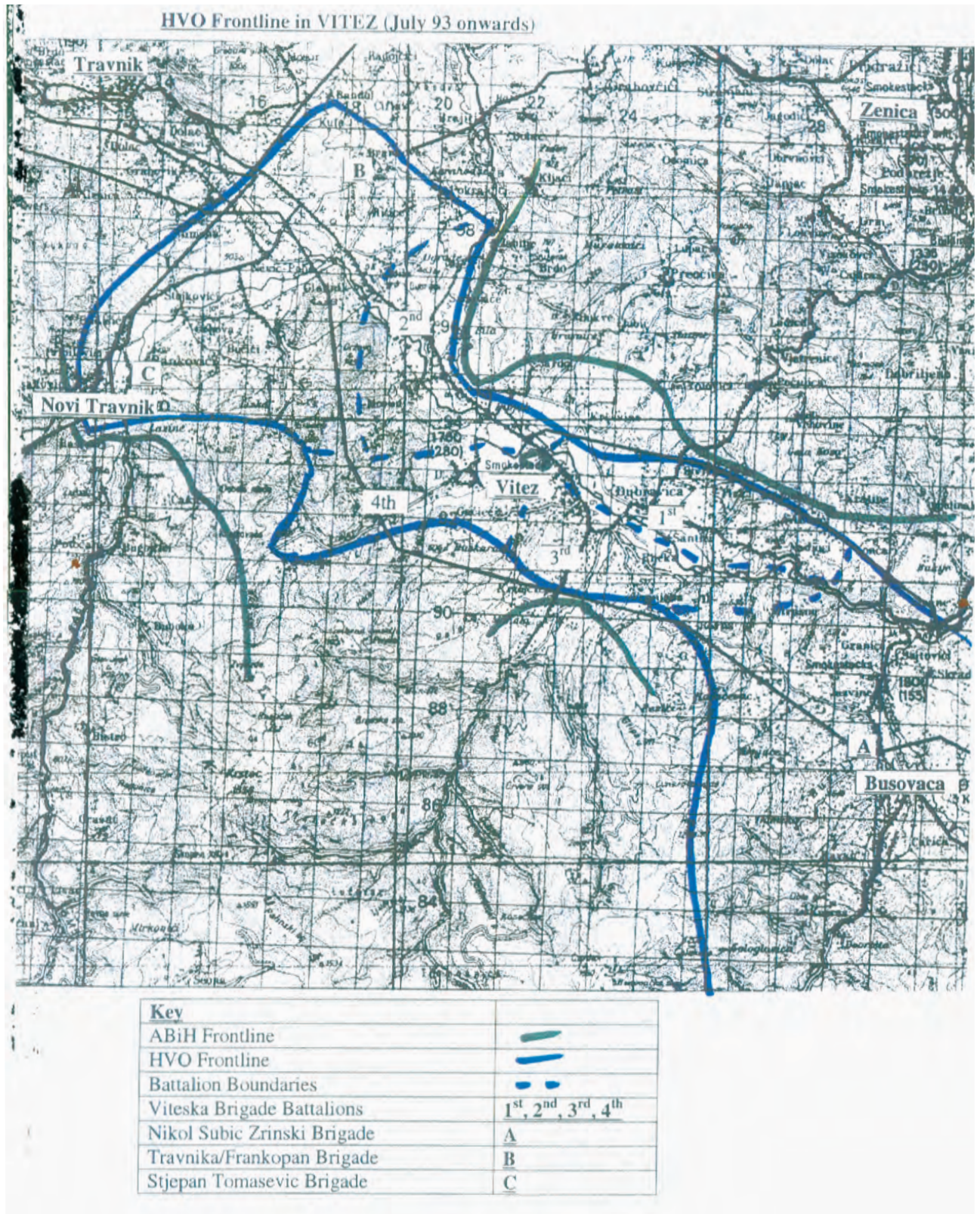

KOMANDANTU 4. KORPUSA

Prema našim saznanjima na prostoru Jablanice, Konjica, Pazarića, Tarčina a vjerovatno i drugih mjesta u zoni odgovornosti 4.K. jedan manji dio kadrova iz Armije RBiH, MUP-a i vlasti u potpunosti se stavio u službu ostvarenja velikohrvatske politike kroz potpuno sprovođenje zadataka koje dobijaju od rukovodilaca HZ «HR-HB», što direktno utiče na razbijanje našeg fronta borbe za cjelovitu i demokratsku RBiH, a posredno i neposredno zbunjuje jedan dio naših pripadnika i dovodi ih u zabunu. Ovo se naročito odnosi na dr. R. Hadžihuseinovića – predsjednika SO Konjic, Jasmina Gusku – načelnika MUP-a Konjic. Načelnika MUP-a Hadžići Tufo i komandanta 7. konjičke brigade Cerovac Midhada. Radi sagledavanja cjelovite situacije i planskog preduzimanja mjera

N A R E D J U J E M :

1. Što prije otići na Igman i obaviti razgovor sa komandantom OG «Igman» gospodinom Dževadom Radjom, Ališpaga Zulfikarom i ostalim.
2. Angažujte sve ostale moguće izvore radi što hitnijeg sagledavanja cjelokupnog stanja i utvrđivanja istine, jer ovdje je istina jedini kriterij.
3. Problem svestrano izučite i ono što je u vašoj nadležnosti odmah riješite, a predložite koje i kakve (ako su potrebne) kadrovske promjene treba da uradi GS OS R BiH, MUP ili Predsjedništvo R BiH ili eventualno stranka.
4. Po potrebi predložite posebne mjere krivičnog gonjenja ili eventualno ako je potrebno napraviti plan akcije za koju ćemo blagovremeno odrediti snage i sredstva.
5. Provjerite ima li sličnih pojava i na drugim mjestima.

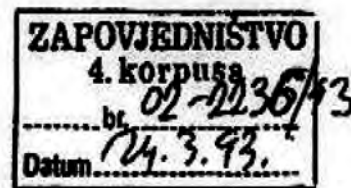
N A Č E L N I K

ŠTABA VRHOVNE KOMANDE OS RBiH

Sefer Halilović

REPUBLIKA BOSNA I HERCEGOVINA
 ARMIJA R BiH - 4. KORPUS
 7. BRIGADA «SUAD ALIĆ» KONJIC
 Broj: 02-7.../93
 Datum: 23. 03. 1993. god.

REPUBLIKA BOSNA I HERCEGOVINA
 ARMIJA R BiH 4. KORPUS
 7. BRIGADA «SUAD ALIĆ» KONJIC
 Broj: 02-7.../93
 Datum: 23. 03. 1993. god.

ZAPOVJEDNIŠTVO
 4. korpusa
 br. 02-2236/93
 Datum 24. 3. 93.

4. KORPUS MOSTAR
 VANREDNI OPERATIVNI IZVJEŠTAJ

Obavještavamo Vas da je stanje u zoni naše odgovornosti sljedeće:

- 150 pripadnika HVO zarobljeno,
- Grad blokirano,
- život u gradu paralizovan,
- Nastavljamo sa hapšenjem.

KOMANDANT
 Cerovac Midhad

4. KORPUS – CENTAR VEZE
 CADCN3Uf

REPUBLIKA BOSNA I HERCEGOVINA
 HRVATSKA ZAJEDNICA HERCEG-BOSNA
 HRVATSKO VIJECCE OBRANE
 BRIGADA «HERCEG BOSNA» KONJIC

OBRANA
 VOJNA TAJNA
 STROGO POVJERLJIVO

Datum: 24. 03. 1993. godine

HVO MOSTAR
 ZAPOVJEDNISSTVO OZ J/i h
 M O S T A R

Izvijsce za dan 24. 03. 1993.

Po odlasku mjesovite komisije iz Mostara pristupili smo sa nasse strane provedbi izdate zapovjedi, no druga strana nije ispunila ni jednu toccku zapovjedi. Armijske snage su od samog jutra zvestoko napale nasse polozejaje, uzvaccali smo tek toliko da odrzzimo crtu obrane. U Konjicu je blokirana nass VP kao i zapovjednisstvo II bojne. Po gradu se pale nasse zastave i uhicuju nassi ljudi. Izvijscceni smo da nassi ljudi iz vojarnje Ivan-sedlo joss nisu pussteni, kao ni ostali uhiceni.

Tjekom nocci, poslije izdate zapovjedi, vrssili pregrupiranja i planirali napad (veza im je ccitavu noc radila ssifrirano).

Rano jutros razoruzzani su nassi ljudi u selu Strgovnice i njihove snage su nakon toga krenule ka nassim polozejajima u tom rajonu. Prethodni dan nam nisu vratili ranjenika i dva uhiccenika, iako smo poslali sanitet da ih preuzmu. Sa istom praksom nastavljaju i danas. Jutros su u Konjicu su zarobili nass sanitet koji je prevezio ranjenu zzenu pa je na nassu intervenciju pussteno, ali je na povratku u Klis na svakom punktu zaustavljeno i osoblje verbalno maltretirano. Od tada ne dozvoljavaju prolaz sanitetu tako da nismo u stanju prevoziti nasse ranjenike do medicinske ustanove.

Od ranog jutra napada se kompletna zona odgovornosti I bojne, a istovremeno je napadnuto Pokojisste gdje su nassa dvojica ranjena. Vec trecci dan Vratna Gora je u okruzenju i tucce se iz Krussccice. Sela na rubnim djelovima ka Prozorskoj opccini su ccitav dan pod vatrom i pokussavaju se zauzeti (rijec je o selima: Pozzetva, Plavzi, Bussccak i Prijeslop). U selu Jasenik su zarobili sve nasse vojake i civile Hrvatske nacionalnosti (njih oko 50) i zatvorili ih u jednu kuccu blizu dzzamije, valjda mislecci da ccemo mi granatirati istu a da ih mi sami pobijemo, ssto mi naravno nismo uccinili. U selu Gostevicci zarobili su oko 50 zzena i djece i zatvorili ih u neku kuccu zzelecci da im sluzzi kao zzivi sstit. U selu Trusina napravili su punkt sa koga vatreno djeluju. U Seonici drzzimo njihove snage u okruzenju ali po nocci nemozzemo kontrolirati veliki prostor da bi sprijeccili dolazak svjezzih snaga. Iz sela Podhuma, Parsovicca i Gorana potiskuju nasse snage ka Goranskom Polju pa se povlaccimo ka raskrizzju prema Buturovic Polju. Ka selu Vrce upucceno je 400-500 pripadnika A BiH, ovo je selo tucceno iz MB iz Ccelebicca. Iz Jablanice (neznamo tocnu lokaciju) tuccena je Kostajnica. Iz Ostrozzca su tucceni Falanovo Brdo i Kostajnica ccitav dan i to iskljuccivo civilni ciljevi, sreccom u ova dva sela nije bilo ozlijeddenih niti poginulih. Orudde u Ostrozzac (MB 82 i 102 mm – 10 kom) dovucceno je iz Konjica iz brigade «Suad Alicc» koja je oslabila crtu prema cctnicima na konjicckoj bojissnici. Iz sela Gorica tucceni su Obri ali je to mjesto neutralizirano. Jake svjezze snage ubacuju preko sela Repovaca prema selima Gornje i Donje Viššnjevica. Civilno stanovnisstvo iz Gornjih i Donjih Vissnjevica, kao i Mrkosovica i Budissnje ravni izvukli smo prema Ljesovini, a civilno stanovnisstvo iz Goranskog Polja prema Kostajnici iako je ostalo joss nekoliko starica.

Iz Konjica (sa kojima zbog prekida telefonskih veza tessko stupiti u kontakt) smo dobili informaciju (ne znamo stupanj toccnosti) da je brigada «Suad Alicc» dobila zadatak da nas vojniccki porazi na svom polozejajima oko Konjica (dakle na crtama prema cctnicima), no odredeni potccinjeni je ne zzele izvrsiti i navodno zzele prekid sukoba.

Muslimanski politiccari zatjevaju od vojske prekid susreta no nemaju utjecaj na vojsku. Prema i ranijm informacijama armijske snage su imale za cilj svrgavanje muslimanskog politicckog i civilnog voddstva pa sada samo do kraja realiziraju vojni plan o vojnom osvajanju opccine i uspostavi nove muslimanske vlasti.

Do sada na podruccju Klisa imamo registriranih 4 mrtva i 2 ranjena. Upravo dogovaramo prekid vatre, no i slussamo njihovo izvijsce za Radio BiH, koje govori suprotno. Na najgori naccin uz obilje neistina informiraju javnost (izvijsce ssaljje Haso Hakalovic sa kojim dogovaramo prekid vatre), pa ne vjerujemo u njihovu iskrenost.

I BOJNA «KLIS»

Zzeljko Mlikota

..... 12. 7. 2000. g.

REPUBLIKA BOSNA I HERCEGOVINA
 ARMIJA REPUBLIKE BiH

ODBRANA REPUBLIKE
 VOJNA TAJNA
 Strogo povjerljivo

43 bbr

REPUBLIKA BOSNA I HERCEGOVINA
 ARMIJA REPUBLIKE BiH
 KOMANDA OG "IGMAN"
 Igman, 16. 04. 1993. godine

02/1

ODBRANA REPUBLIKE
 VOJNA TAJNA
 STROGO PUVJERLJIVO

BORBENI IZVJESSTAJ

KOMANDANTU 4. KORPUSA
 M O S T A R

U toku danasnjeg dana na području Konjica nastavljene su borbe na svim dijelovima opštine. Possto je jedan uređaj bio u kvaru nemam puno informacija iz Klisa. Dobili smo uređaj sa Igmama i ponovo uspostavili vezu. Izvjessten sam da tamo nema većih problema i da se brigada «Neretvica» uspješno nosi sa agresorskim HVO-om.

U zoni 7. brigade situacija je sljedeća:

– objekat Zlatar je u okruženju i nastavlja se sa dejstvima. HVO intenzivno trazzi pomocc i ssto se ticce ovog objekta na izmaku su snage. Inacce sa ovog objekta artiljerijom nemilosrdno tuku grad i sva muslimanska sela,

– uveli smo svjezje snage na pravcu Podorassac-s. Ovccari i uspjeti deblokirati selo i pomocci civilima. Po izvjesstaju occiscen je rejon jugozapadno od vijadukta prema Zlataru.

– Nastavljeno jhe dejstvo nassih snaga na pravcu s.Homolje–Repovica i trenutno cciste selo Galjevo. Tu HVO daje veliki otpor i tu su poginula nassa dva borca. Nastavit cce se do kraja jer je ovladjivanje Repovicom uslov za pokret ka Babinom Nosu. Objekat Zlatar dominira nad svim a njegovim osvajanjem komanduje Cerovac, i veoma je spor ssto se odrazava na ostalo.

HVO potisnut je iz sela Ovccari i sela Borovac povukao se u magacin DC prema gradu. Od strane grada blokiran je sa snagama VP pod komandom Ssahicha koji veoma uspješno komanduje bataljonom.

– Objekat Babin Nos je blokiran a u njegovo osvajanje cce krenuti tek poslije Zlatara i Repovice.

– Interesantno je da HVO Konjic putem veze vapi za pomocc i obeccana im je iz Kresseva i Kiseljaka. Na tim pravcima postavljen su zasjede. Inacce ovdje je pozitivno odjeknuo vasse obraccanje javnosti i krajnje otvoreno rekli ssta rade Hrvati.

DO KONACCNE POBJEDE !!!

PNSS ZA ONP

ESAD RAMICH

REPUBLIKA BOSNA I HERCEGOVINA
 ARMIIJA REPUBLIKE BiH
 KOMANDA 4. KORPUSA

Djelov.broj: 01-3191/73
 Mostar, 17.04.1993.

ODBRANA REPUBLIKE
 VOJNA TAJNA
 Strogo povjerljivo
 H I T N O !

NAREĐENJE-

SVIM JEDINICAMA
 4. KORPUSA

Na osnovu nastale situacije i razvoja događaja i borbenih dejstava u zoni odgovornosti 4. korpusa, a u cilju prevazilaženja situacije i uspostavljanju što povoljnijeg stanja za nas,

N A R E Đ U J E M :

1. Jedinice koje su u borbenom dodiru sa snagama HVO i HV nastaviti ~~ODBRANOM~~ b/d, te u tom cilju poduzimati sve potrebne mjere. Težište dejstva dati na objekte i pravce koji vas najviše ugrožavaju.

Početine uspjehe maksimalno eksploatisati:

Izvršite posjedanje dominantnih objekata (ako iste niste posjeli) sa kojih možete kontrolisati veće prostore i šire rejone. Izvršite međusobnu uvezanost i koordinaciju. Vršite stalno izviđanje i osmatranje pravaca sa kojih se izvode b/d prema vašim jedinicama. Jedinice maksimalno osamostalite u logističkom smislu. Težište imati na tehničkom obezbjeđenju (misli se na materijalna sredstva koja obezbjeđuju samostalno izvođenje borbenih dejstava).

2. Jedinice koje drže položaje prema četnicima ne smiju dozvoliti prodor istih u zonama svoje odgovornosti.
3. U svemu ostalom pridržavati se ranije dobijenih naredenja i uputstava.
4. Odmah dostavljati sve podatke o zarobljenim i poginulim pripadnicima HVO i HV.
5. Takođe voditi urednu evidenciju o svojim ranjenim i poginulim borcima i iste nam dostavljati.
6. Izvještaje dostavljati redovne svakih 6 sati a vanredne po potrebi.

KOMANDANT
 Gospodin
 Arif Pašalić

REPUBLIKA BiH
 Armija R BiH
 BVM 4.korpUSA A RBiH
 s.BrAdina, 17.04.1993.g.20,00h

ODBRANA REPUBLIKE
 VOJNA TAJNA
 STROGO POVJERLJIVO

BORBENI IZVJESSTAJ,

K-DANTU 4.KORPUSA MOSTAR

Danas su nastavljena borbena dejstva sa HVO u zonama obje brigade u konjic. Situacija u zoni 7.brigade je sljedecha:
 Na osnovu podataka koje mi je referisao komandant brigade na referisanju obrucanom danas u s.BrAdina od 18,00 do 20,00 sati stanje je sljedeche:

POLOZZAJ HVO "STARI GRAD"

Objekat je u okruzenju. Snage 7.brigade zarobili su pet vojnika HVO. Na Gradu je ostalo joss 11 vojnika sa zapovjednikom Mikulich Draganom. Slavni zapovjednik otporne taccke je tzv."Berko" koji nije iz Konjica i ne dozvoljava vojnicima da se predaju. Od orudja gore ima dva PAM-a, jedan MB 82mm i jedan MB 120mm. Oko objekta postoji minsko polje.

POLOZZAJ HVO "ZLATAR"

Objekat je u potpunom okruzenju. Okruzzuju ga 60 vojnika "Crni labudovi", 40 pripadnika spec.jed. MUP-a Hadzichi i 80 vojnika 7.brigade Konjic. Objekat je veoma jak i dobro posjednut i utvrdjen. U dosadassnjem stezanju obrucca oko objekta zarobljeno je 20 vojnika HVO, dva sijacca smrti i jedan PAT 20/3 na vozilu. Nastavlja se stezanje obrucca a na vezama HVO ccuje se zahtjev posade za predajom.

POLOZZAJI HVO "SPILJANI"

Nasse jedinice razoruzzale su i zatvorile 15 pripadnika HVO i kompletnu liniju prema ccetnicima na tom rejonu drzzi A R BiH.

POLOZZAJ HVO "POLJE BIJELA"

Nasse snage su razoruzzale 15 vojnika HVO. Ti vojnici su trazzili da prijedju u A BiH. Odobreno je osmorici i sada su u A BiH. Na toj liniji liniju prema ccetnicima drzzi iskljuccivo A BiH. Jucces su HVO vojnici intenzivno granatinal nassu jedinicu koja je drzzala liniju prema ccetnicima na s.Prevlje. Tu su zarobili nassu posadu i uzeli liniju. Sa igmana sam vezom naredio da se odmah napadne i povrati linija. Prvi bataljon 7.brigade je izvrssio moje naredjenje i do jutra je linija ponovo zauzeta. HVO vojnici se drzze zarobljeni tuda nebi HVO granatirao taj rejon. U toj akciji klaksse su ranjeni dva borca A BiH.

POLOZZAJ HVO "BABIN NOS"

Radi se o izuzetno utvrdjenom objektu odakle se bjesomuccno nazara grad Konjic i ubijaju civili. Objekat su okruzzile snage BVB 4.KorpUSA i snage MUP-a Konjic. Sa distance ga tuccemo samohotkom. Pjessadija neche krenuti u osvajanje dok ne oslobodimo Zlatar i Repovicu odakle se sstiti ledjnom vatrom ovaj objekat. Svi vazzni objekti u gradu su pod nassom kontrolom. Za sada u 7.brigadi ima 4 vojnika mrtva, jedan teze i pet laksse ranjenih i kod Zuke jedan mrtav i dva ranjena. Jedan vod brigade bio je u okruzenju na gradskom stadionu i u toku nochi dolinom Neretve izvukao se u grad.

SADEKUA - URGENT

OBJEKAT HVO "S. RADESSINE"

Selo je jako utvrđeno i odatle HVO tuče sa trocijevcem i MB 120 mm. Selo je okruženo našim snagama iz pravca s. Ribichi, s. Seljani i s. Idbar. Komandantu brigade izdati su konkretni zadaci i brigada nastavlja dještvo. Komandant brigade "Neretvica" referisao je slijedeće:
 - Efikasnom akcijom razoružano je s. Tressnjevice i mjesnani su ostavljeni na miru. Snage brigade zauzele su objekat Busschak. Tu je zarobljeno 40 000 metaka, 1 PAM 12,7mm i 2 MB 82 mm. Naše snage oslobodile su sela Lukssije, SSagolje, Prijeslop, Goransko Polje i Mirosavce. Vode se borbe za oslobodjenje Buturovich Polja. Brigada "Neretvica" je uspjela osloboditi putni koridor Seonica - Buturovich polje i Parsovichi. U brigadama ima za sada tri vojnika poginula i jedan ranjen. U fazi je forsiranje jablanickkog jezera na pravcu Ostrozzac - Gorica sa ciljem udara na s. Obrch. Brigada je posjela liniju sa 300 boraca prema Prozoru iza položaja Hera, SSchiba i Kuta i na dozvoljave prodor snaga koje nadiru iz Prozora. Nastojacemo isto prije završiti posao u Konjicu a zatim sa svim brigadama krenuti u protivudar u dva pravca

1. Konjic - Jablanica - Mostar

2. Konjic - Prozor - Rama

Inacće izvješćavam Vas da smo ostvarili maksimalno sadejstvo sa svim brigadama OG "Igman". Pomozu nam i u ljudstvu i MTS-u. Narocito se isticce legendarni "Zuka". HVO evidentno saradjuje sa cetnicima. Potvrda tome je dovodjenje 30 kamiona ljudi i MTS-a u Hadziche i selektivno dještvo artiljerije sa Boraka po muslimanskim selima. Nema sumnje da se radi o otvorenoj agresiji Srba i Hrvata na suverenu R BiH. Mi idemo do kraja u njeno oslobadjanje na istok i zapad. Ne zaustavljajte nas molimo Vas i ne šalžite nam nikakve pregovaraće. Ipak Vam napominjem da chemo izvršiti svako Vasse naredjenje. Pratimo Vassa reagovanja u medijima i imate punu podršku ovoga naroda.

Ako hocete da mi šalžite bilo kakve depeše šalžite ih na CV OG "Igman" odakle i ja Vama šaljem izvješćaje.

DO KONACNE POBJEDE !!!

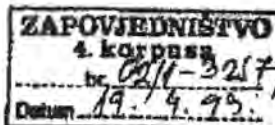
PNSS ZA ONP 4. KORPUSA
 ESAD RAMICH

REPUBLIKA BiH
 ARMIIJA R BiH
 s. Bradina 16.04.1993. 22,00 h

4. 21

ODBRANA REPUBLIKE
 VOJNA TAJNA
 STROGO POVJERLJIVO

BORBENI IZVJESITAJ

-K-di 4, KORPUSA

U toku ccitavog dana vodjena su oslobodilaccka dejstva nassih snaga u Konjicu. Situacija je sljedecha:

Zlatar:

Objekat je stezan i u 17,00 sati nasse snage su ovladale istim. Na Zlataru smo zarobili: 2 MB 120 mm, 1 top B-1, 1 VBR, 1 PAT 20/3 i 2 mitraljeza. Na objektu nismo nassli mrtvih, jer su ih izvukli prilikom bjeznanja.

Bradi:

Objekat je takodje koncentrisan i prije dva sata je zauzet Na objektu su zarobljena 2 PAM-a i jedan MB 82mm

Na pravcu s. Galjevo-s. Homolje-Repovci nasse jedinice su uspjesno djelstvovale i Kompletno taj pravac sa kljucnom Repovci je oslobodjen.

Sela Ovcari i Vrbichi kao jaka HVO uporišta su takodje danas oslobodjena. Ovim je oslobodjen koridor Bradina-Konjic.

Ovim momentom brigada "Neretvica" oslobadja HVO uporišta Pokorište i Ceriche. Ovim ce biti oslobodjena kompletna desna obala Neretve.

Ostaje da se oslobode uporišta na lijevoj obali Neretve: Turija, Zabdija, Pomol i Ljubinja. Spremljena je akcija i odradjuje se sutra. Sva dejstva obje nasse brigade krenula su munjevito naprijed. Cilj nam je isto prije osloboditi i pomoci Jablanici i dalje.

Po Vassoj depesi za pregovore sa ccetnicima 23.04.1993.god. na Butmiru odredjen je G-din Handzo Mustafa dipl. politolog.

PNS za DNP

G-da: Handzo Mustafa

REPUBLIKA BOSNA I HERCEGOVINA
HRVATSKA ZAJEDNICA HERCEG-BOSNA
HRVATSKO VIJEĆE OBRANE

GLAVNI STOŽER HVO
Dj.broj:02-2/1-01-648/93
Mostar,18.04.1993.godine

OBRANA
VOJNA TAJNA
STROGO POV.

- OZ SREDNJA BOSNA
- OZ BOSANSKA POSAVINA
- OZ S/Z-H
- OZ J/I H

Obustava sukoba
između A BiH i HVO
- Zapovijed -

Temeljem zaključaka nakon razgovora gosp.Mate Bobana i gosp.Alije
Izetbegovića vođenih 18.04.1993.godine u Zagrebu, a suglasno točki 3.
razgovora

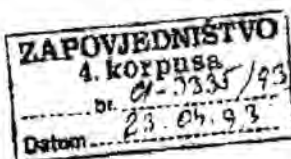
Z A P O V J E D A M

- 1.Sve postrojbe HVO odmah će obustaviti sukobe sa postrojbama ABiH.
- 2.Odmah pristupiti razmjeni zarobljenika vojnika i civila.
- 3.Pristupiti brinjanju ranjenih bez obzira kojim snagama pripadaju.
- 4.Prikupiti vjerodostojne podatke o nosiocima sukoba, protjerivanja civilnog pučanstva, ubijanju zarobljenih vojnika i civila, paljenju kuća i drugih objekata.
- 5.Uspostaviti vezu sa zapovjedništvom A BiH i tražiti od njih provođenje iste zapovijedi.
- 6.Ovom zapovijedi upoznati sve postrojbe HVO.

NAČELNIK GS HVO
brigadir
Milivoj Petković

Ime organa	GS HVO
Telef. broj	2111
Datum	18.04. 93. u 16 ¹⁵
Podpis	<i>[Signature]</i>

REPUBLIKA BOSNA I HERCEGOVINA
 ARMIIJA BiH - 4. KORPUS
 Konjica, 22.04.1993. god

ODBRANA REPUBLIKE
 VOJNA TAJNA
 STROGO POVJERLJIVO

BORBENI IZVJEŠTAJ.-

K-DANTU 4. KORPUSA,

U toku dana u Konjicu su se izvodila intenzivna borbena dejstva. Odustalo se od oslobađanja s. Turija, Zabrđe i Zaslavlje dok se ne oslobodi s. Radešine. Nakon toga se stvaraju za udar snagama HVO sa kota pravcem Ljubina - s. Turija i preuzimanje linije prema četnicima.

U toku dana tekla je akcija oslobađanja s. Radešine gdje se do sada dobro odvija i nemamo gubitaka, tako je i u s. Vrce dok je u s. Budišina Ravan situacija teža. Tu smo imali tri poginula borca i akcija ide teže.

Danas u toku dana prisluškivani su razgovori četničkog komandanta iz Bijele U razgovorima se vidi da oni prihvataju ranjenike HVO-a i zbrinjavaju dok im ovi zauzvrat prebacuju srbe iz Konjica preko Turija. Sada im je presječen taj koridor.

FNS za DNP
 Esad Ramić

REPUBLIKA BOSNA I HERCEGOVINA
 HRVATSKA ZAJEDNICA HERCEG-BOSNA
 HRVATSKO VIJEĆE OBRANE
 OPERATIVNA ZONA JUGOISTOČNA HERCEGOVINA MOSTAR

Dj. broj 01-428 / 193
 Mostar, 22. travnja 1993. god.

OBRTNA
 VOJNA TAJNA

STROGO POV.
 Republika Bosna i Hercegovina
 HRVATSKA ZAJEDNICA HERCEG-BOSNA
 ODJEL OBRANE
 UPRAVA VOJNE POLICIJE
 MOSTAR

Izvešće o stanju u Jablanici
 i Konjicu

Primijeno: 04.05.1993		
Org. jed.	Broj	Prilog
01-413-01	1098/193	

Glavni stožer HVO - Mostar

17 Dana 20.04.1993. godine nješkovita komisija u sastavu tri člana LZ OZ BiH, četiri člana A BiH i predstavnici UNPROFOR-a su učestvovali u Jablanici i na područje Konjica. U Jablanici smo 20.04.1993.g uspjeli obići osam (8) naših civila i pripadnika HVO koje je A BiH zarobila i drži ih u zatvoru - bivši Spomen dom. Nisu fizički maltretirani, a jesu zaplašeni. Stanovništvo u Jablanici (Hrvati) živi sada sa ograničenim pravima, vrši im se pretres stanova, oduzima oružje i sva obilježja sa predznakom H. Po izjavi četvorice Hrvata, ranijih sudionika u vlasti, ni stanovništvo nije do sada bijeno. Već se pripadnici A BiH zanemaju za stanove u kojima žive Hrvati. Stanovništvo u Jablanici živi u strahu ina još u gradu 640 ljudi i žele izaći iz Jablanice. To A BiH ne dozvoljava jer misle da bi HVO nakon toga djelovao terorički po Jablanici.

20.04.1993.g smo uspjeli doći do Ostrošca i obići četiri obitelji zatečene u jednoj kući koja nije njihova. Pred kućom je jedan stražar. A BiH tvrdi da ih čuva od odmazde jer im je tu od granate poginuo jedan čovjek. Imao sam utisak da je najještien slučaj i da se tako prikaže predstavnicima UN. Nisu tuđini ni maltretirani. Ne žele izaći iz Ostrošca. Žele samo da se vrate u svoje domove. Dok smo bili u Ostrošcu, trajala su bojeva djelovanja. Taj dan pukovnik Kris je tražio od obadviije strane prekid bojevih djelovanja. Traži primirje i dalji rad na

-2-

utvrđivanju uzroka, posljedica i ukupnog stanja na terenu.

Drugi dan, 21.04.1993.g smo uspjeli doći samo do našeg punkta u Doljanima. Išao je gospodin Fušić i predstavnici UNPROFOR-a i A BiH. Naših zapovjednika u Doljanima nije bilo, pa su s punkta vraćeni. Nisu išli u Soviće.

Taj dana smo pokušali otići u Kostajnicu u zapovjedništvo brigade HVO "Herceg Stjepan". Vraćeni smo na punktu A BiH u Ostrošcu. Predstavnik A BiH nije dozvolio prolaz sa obrazloženjem da UNPROFOR ide u Klis da pomogne Hrvatima koji su tamo, navodno, u teškom položaju. Jučer smo uz pomoć UN predstavnika usjegli ući u Konjic u zapovjedništvo 7. brigade A BiH. Tu su nam prijetili verbalno ističući svoje ciljeve. Došao je tada Zuka, tada su se smirili. Istakao je da on zapovjeđa od Igmana do Dražnice. Kaže da treba HVO u Konjice da preda teško naoružanje i da se dalje pregovara. Postignut je sporazum da se danas sastanu Zuka i Zdravko Šegolj u Ostrošcu i da pregovaraju. Uvijek ističu kao preduvjet prekid vatre.

Stanje u Jablanici, a posebno u Konjicu je veoma teško. Saznali smo da ima 300 zarobljenih Hrvata u Oslebićima. Kako su Hrvati razoružani u Jablanici i drugim mjestima treba tražiti od UNPROFOR-a da se A BiH u Jablanici razoruža. Predstavnici HVO ne bi trebali više, za sada, ići u Jablanicu i Konjic.

DOSTAVLJENO:

- GS HZ HB Mostar
- General Slobodan Praljak
- ONB OZ JIH

ZAPOVJEDNIK OZ JIH
Brigada

/Miljenko Lasić/

REPUBLIKA BiH
 ARMIJA R BiH
 s. Bradina 21.04.1993. godine, 21:15h

ODBRANA REPUBLIKE
 VOJNA TAJNA
 STROGO POVJERLJIVO
 -VRLO HITNO-

Borbeni izvjestaj

KOMANDANTU 4. KORPUSA
 MOSTAR

U toku dana nase jedinice posjele su liniju: s. Prevlje-ispod s. Turija-stari dio grada-Pomol-Babin nos-s. Drahovica-Lisina i time dovela u okruzenje preostali dio snaga HVO na lijevoj obali rijeke Neretve. Na toj obali na putu do Jablanice ostalo je jos jedno utvrdjenje HVO u s. Radesine. To utvrdjenje je okruzeno. U toku noci dio snaga iz grada dovesce se u rejon Radesina sa zadatkom u toku sutrasnjeg dana razbiti snage HVO-a u rejonu s. Radesina, ovladati mjestom i time deblokirati put Konjic-Jablanica. Paralelno sa ovom akcijom sutra ce teci akcija oslobadjanja s. Unca i objekta Ljesovina u Klisu. Sto se tice objekta "Zlatar" najveći dio objekta je u tehnickom smislu sacuvan dok je zgrada usljed cetnickog granatiranja znatno oštećena. U podzemnom dijelu skoro sva tehnika je pustena u rad tako da imamo za sada mogucnosti:

- odrzavanja KT i UKT veza
- odrzavanje zicanih PTT i induktorskih veza
- prisluskivanje RR veza cetnika i HVO-a
- ostalo sto nije za javnost jer mi nije siguran ni ovaj put kojim Vas izvjestavam.

Danas sam prisluskivao razgovor cetnickog pukovnika Riste Lazarevica iz s. Bijela sa izvjesnim pukovnikom Djerom. Riste ga je izvjestavao da Hrvati koji su potisnuti od nasih snaga traze da ih on primi u Bijelu i preko Nevesinja provedu u Mostar. To Djeric nije odobrio i naredio je da se puca i na HVO i na ABiH. Djero je javio Risti da mu stize pojačanje u vojsci i u artiljeriji koje vodi Boro Antelj, komandant ovdasnje cetnicke brigade.

Inace vec sam Vas izvjestio da je ovdje zarobljeno mnostvo veoma vazne dokumentacije HVO-a koja govori o saradnji sa cetnicima, pogodbama oko Konjica, krajnjim ciljevima HVO-a itd. Zbog toga sam ja tu dokumentaciju sklonio na sigurno i trebalo bi hitno da se do Vas probije ekipa sa Sejom Brankovicem da mu ovo predam i ovim se zatvara krug i ovdje su odgovori na sva pitanja vezana za HVO.

Danas su cetnici intenzivno granatirali grad radi podrške HVO-u. Risto Lazarevic podrzava HVO artiljerijom jer zna sta i njih u Bijeloj i Borcima ceka kada mi završimo ovo sa HVO-om. Granatiran je i nadzemni dio objekta "Zlatar" bez vecih steta.

Danas saljem snage za pomoc u Jablanicu.

CADAL90A

PNS ZA ONP

Esad Ramic

oe
/m

APR 23 '93 13:19 088662421*1236457690

P.1

GLAVNI STOŽER HVO
 V O S
 Str.pov.br. 03-270/93
 MOSTAR, 23.travnja 1993.

OBRANA
 VOJNA TAJNA
 STROGO POV.

INFORMACIJA,

PRILOG O KONJICU

Dostavljamo Vam spisak sela koja su popaljena, iz kojih su protjerani Hrvati i o kojima nemamo podataka.

a) Konjička općina – rajon Klis /dolina Neretvice/

1. Selo Trusina, Hrvati protjerani, jedan dio strijeljan a selo zapaljeno.
2. Selo Sultić, Hrvati protjerani, a selo spaljeno.
3. Selo Bušćak, Hrvati protjerani, jedan dio sela spaljen, muškarci strijeljani.
4. Selo Orlište, Hrvati koji su se zatekli svi poubijani, selo potpuno spaljeno.
5. Selo Mrkosovice – Lukšije, Hrvati protjerani, nemamo podataka o poginulim, neznamo da li je spaljeno.
6. Selo Jasenik, Hrvati protjerani.
7. Selo Slavkovići, Hrvati protjerani a selo opljačkano.
8. Selo Dobričevići, Hrvati protjerani a selo opljačkano.
9. Selo Bare, Hrvati protjerani a selo opljačkano.
10. Selo Prijeslop, Hrvati protjerani a selo opljačkano.
11. Selo Solakova Kula, Hrvati protjerani a selo opljačkano.
12. Selo Goransko polje, Hrvati protjerani, a selo opljačkano.
13. Selo Gorani, Hrvati protjerani, a 10 kuća opljačkano.
14. Selo Ljesovina, Hrvati pružaju otpor, izloženi desetodnevnom napadu.
15. Selo Budišnja ravan, Hrvati protjerani i nalaze se u Ljesovini.

b) Područje grada Konjica i prigradska sela.

1. Sam grad Konjic pod potpunom kontrolom drže muslimani. Hrvati ili protjerani ili zatvoreni u s.Čelebići gdje prema našim saznanjima u tom logoru ima oko 300 Hrvata.
2. Prognani Hrvati iz grada skoncentrirani su selima: Turija, Zabrđe i Zaslivlje. O njihovoj sudbini ništa ne znamo.
3. Hrvatsko selo Dubravice, Hrvati protjerani, korišteni kao živi zid za osvajanje objekta Zlatar koga je držao HVO. O sudbini vojnika i civila ništa ne znamo.
4. Selo Galjevo, Hrvati protjerani, selo opljačkano pa spaljeno.
5. Selo Ovčari, Hrvati protjerani, selo opljačkano, ne znamo da li je spaljeno.
6. Selo Radešine, Hrvati se nalaze u okruženju već 10 dana, nalaze se na lijevoj obali Jablaničkog jezera u potpunom okruženju.

NAPOMENA

U potpunom okruženju nalazi se selo Vrci /nasuprot Radešinama/, Hrvati se dobro drže.

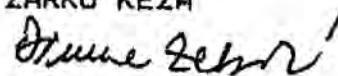
Selo Obri nalaze se u potpunom okruženju, odvojeni su od Vrca i Buturović polja. Hrvati se u ovom selu dobro drže.

Za NAČELNIK VOS GS HVO

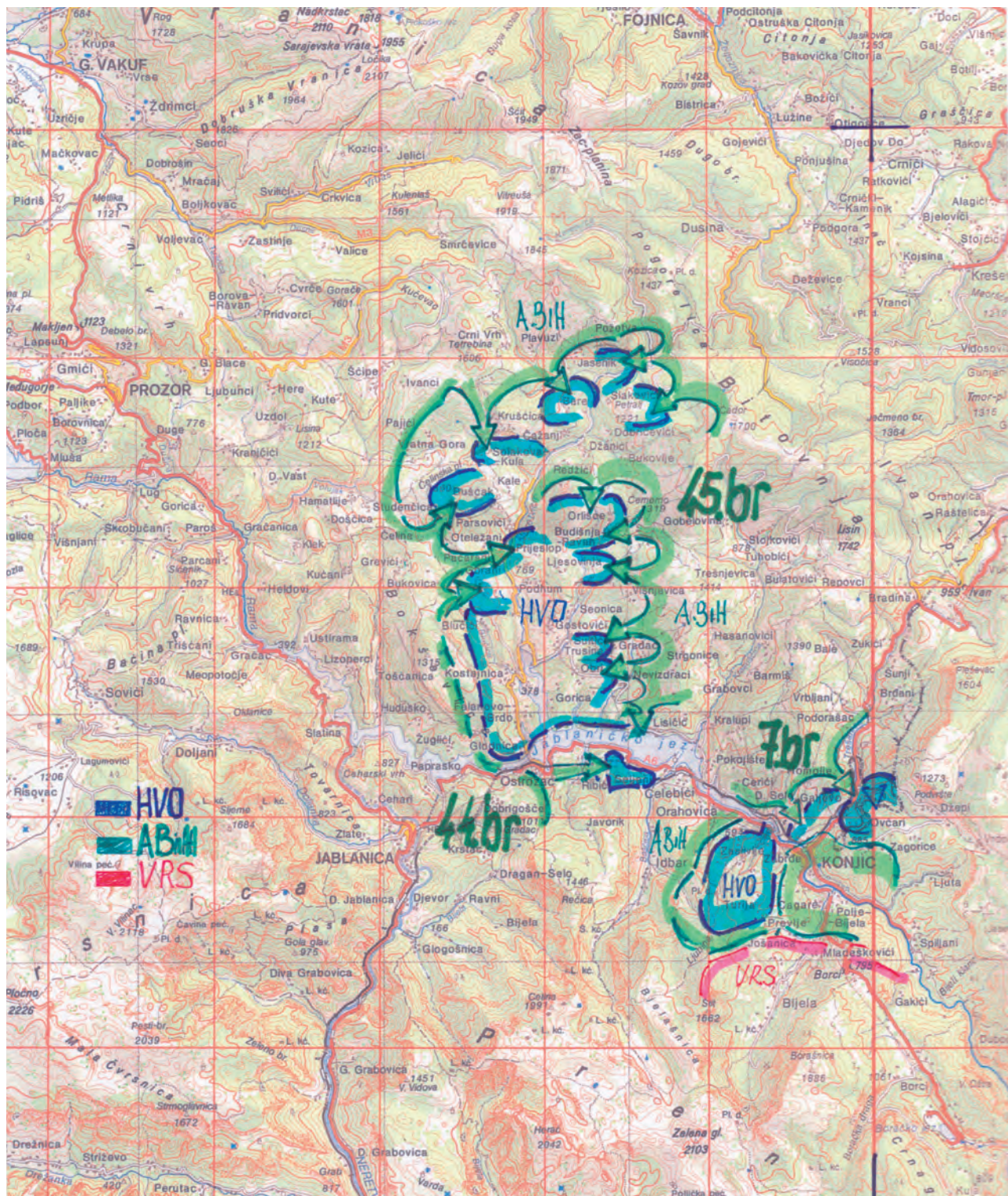
ŽARKO KEŽA

Za NAČELNIK VOS GS HVO

ZARKO KEŽA

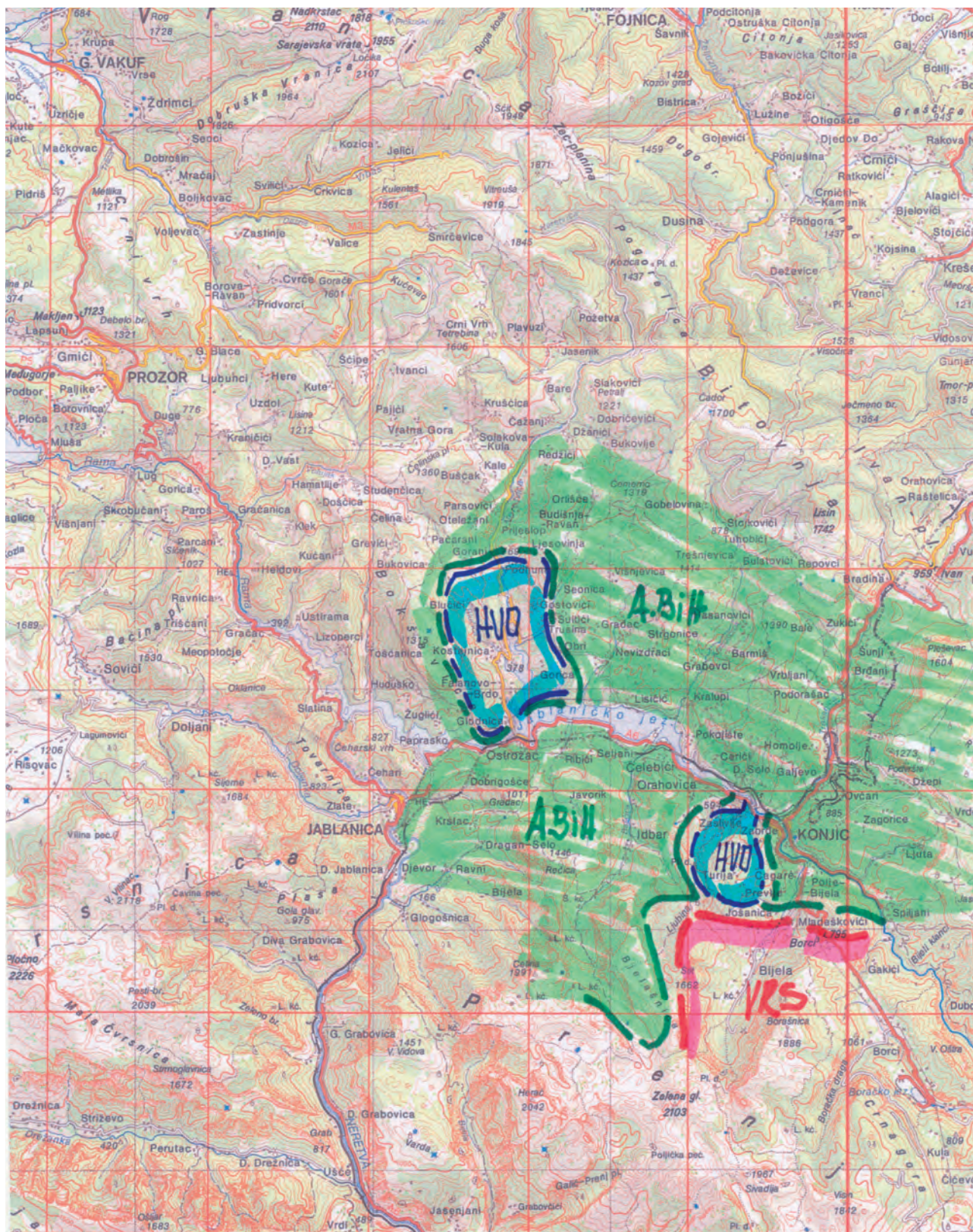

OPĆINA KONJIC - STANJE OD 13.4.1993. DO 25.4.1993.

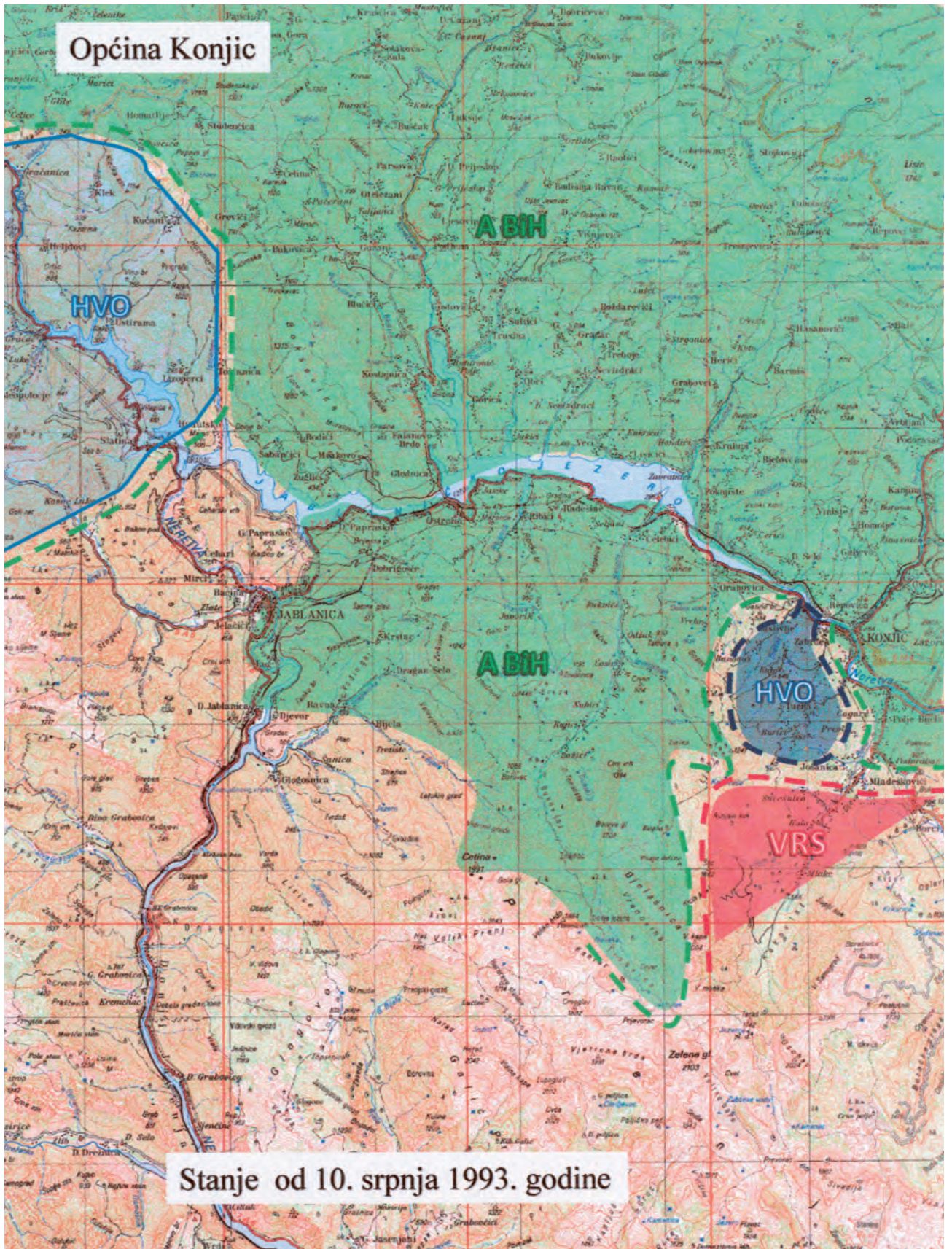

OPĆINA KONJIC - STANJE SVIBANJ 1993. DO 10.7.1993.

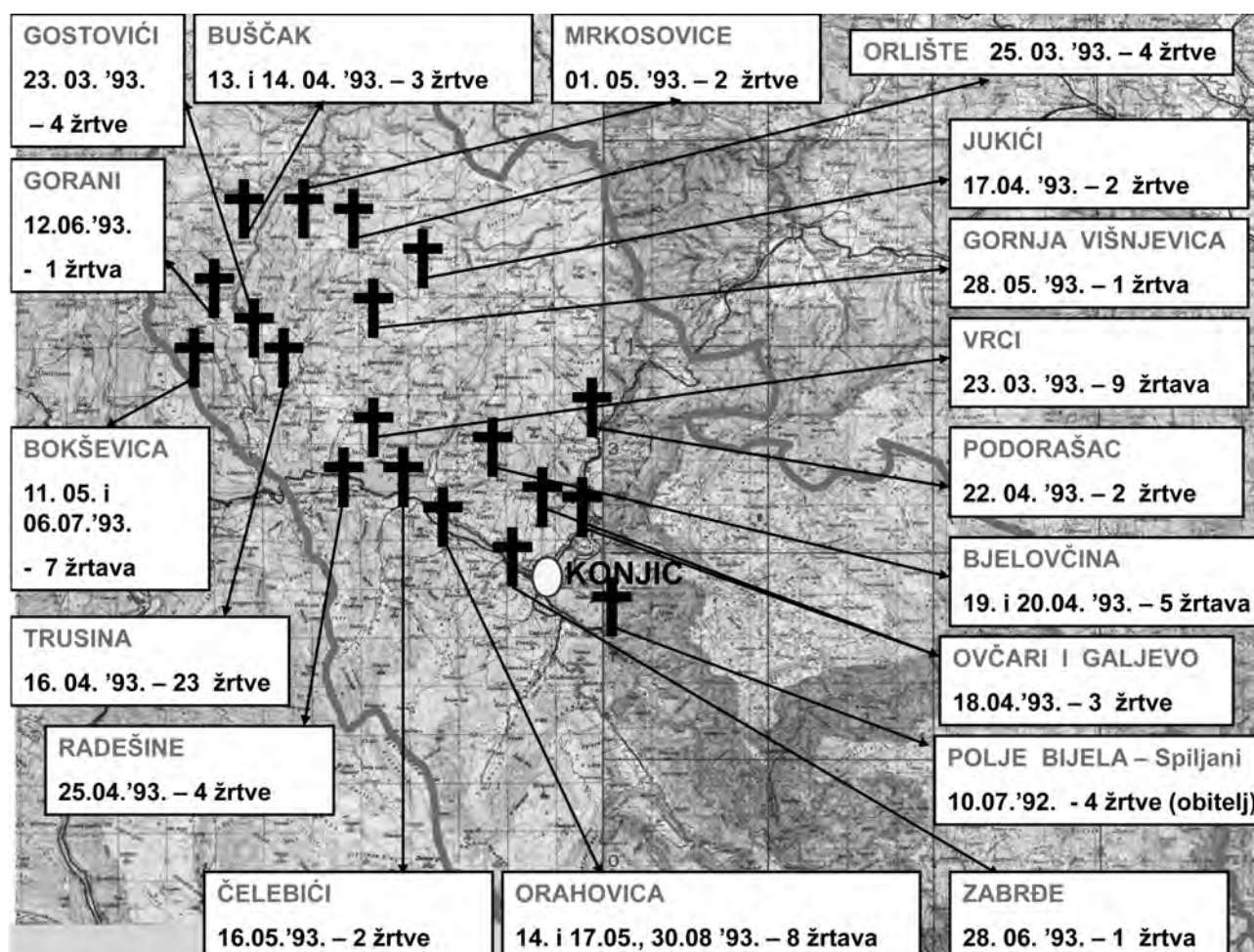

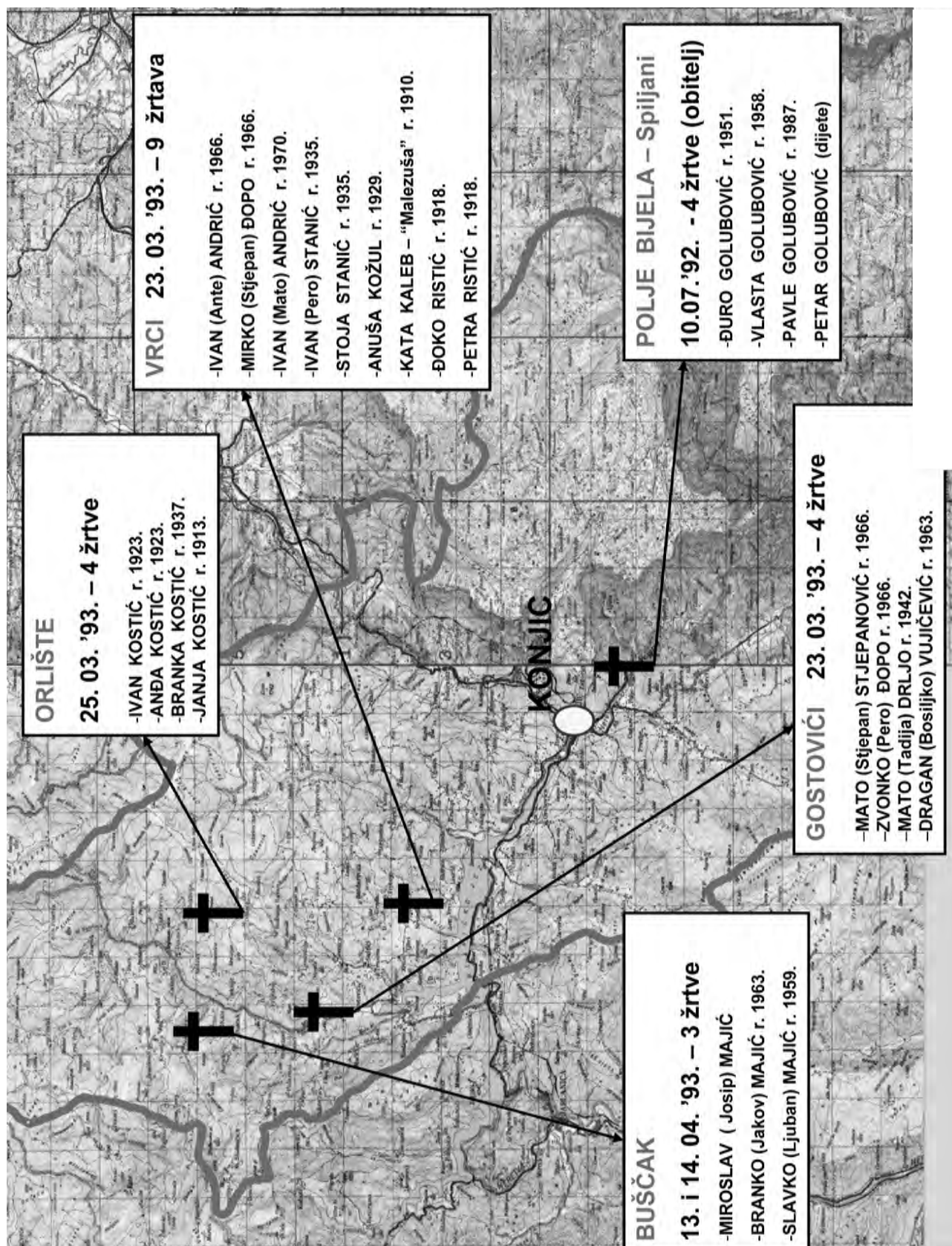
OPĆINA KONJIC - STANJE OD 10. SRPNJA 1993.

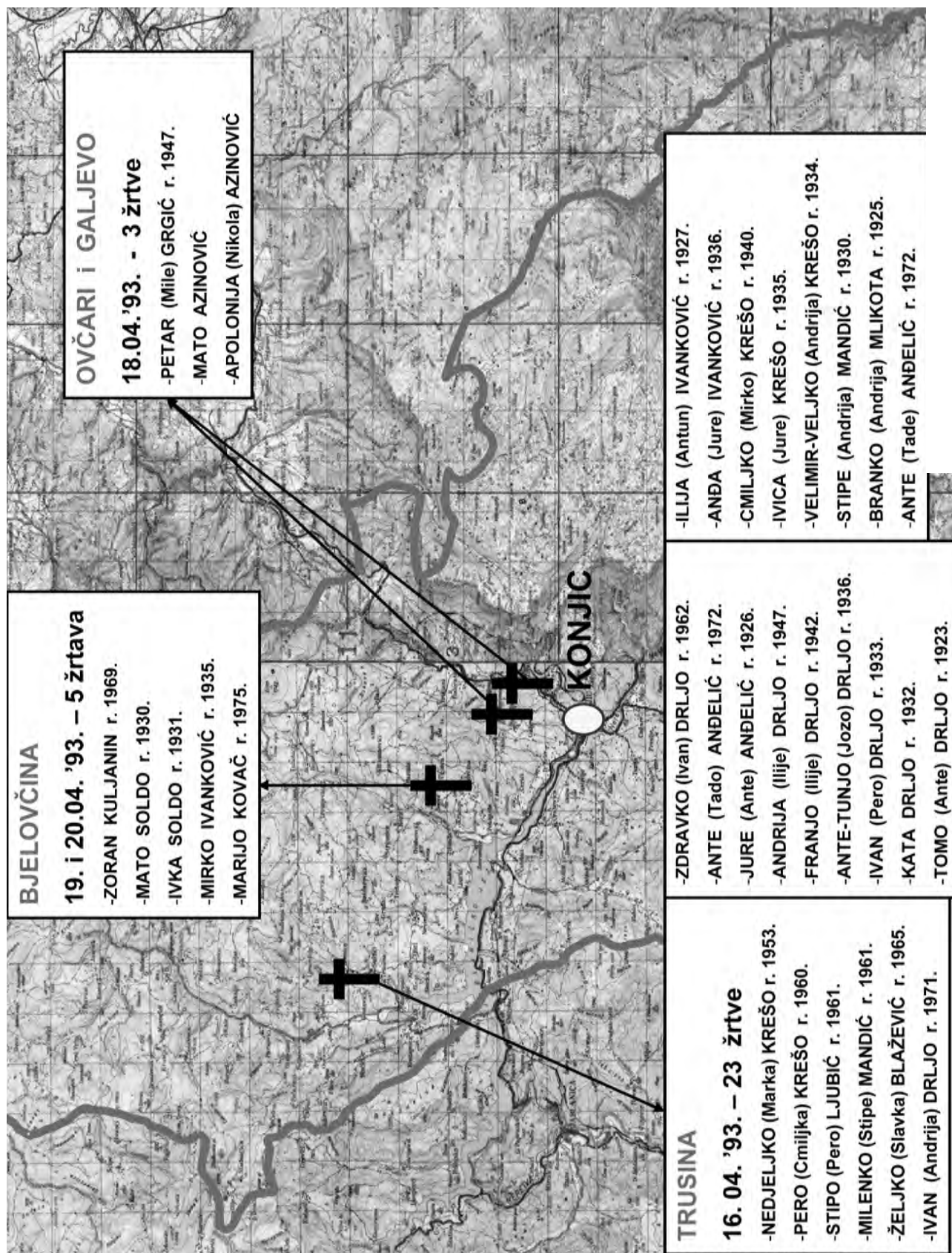

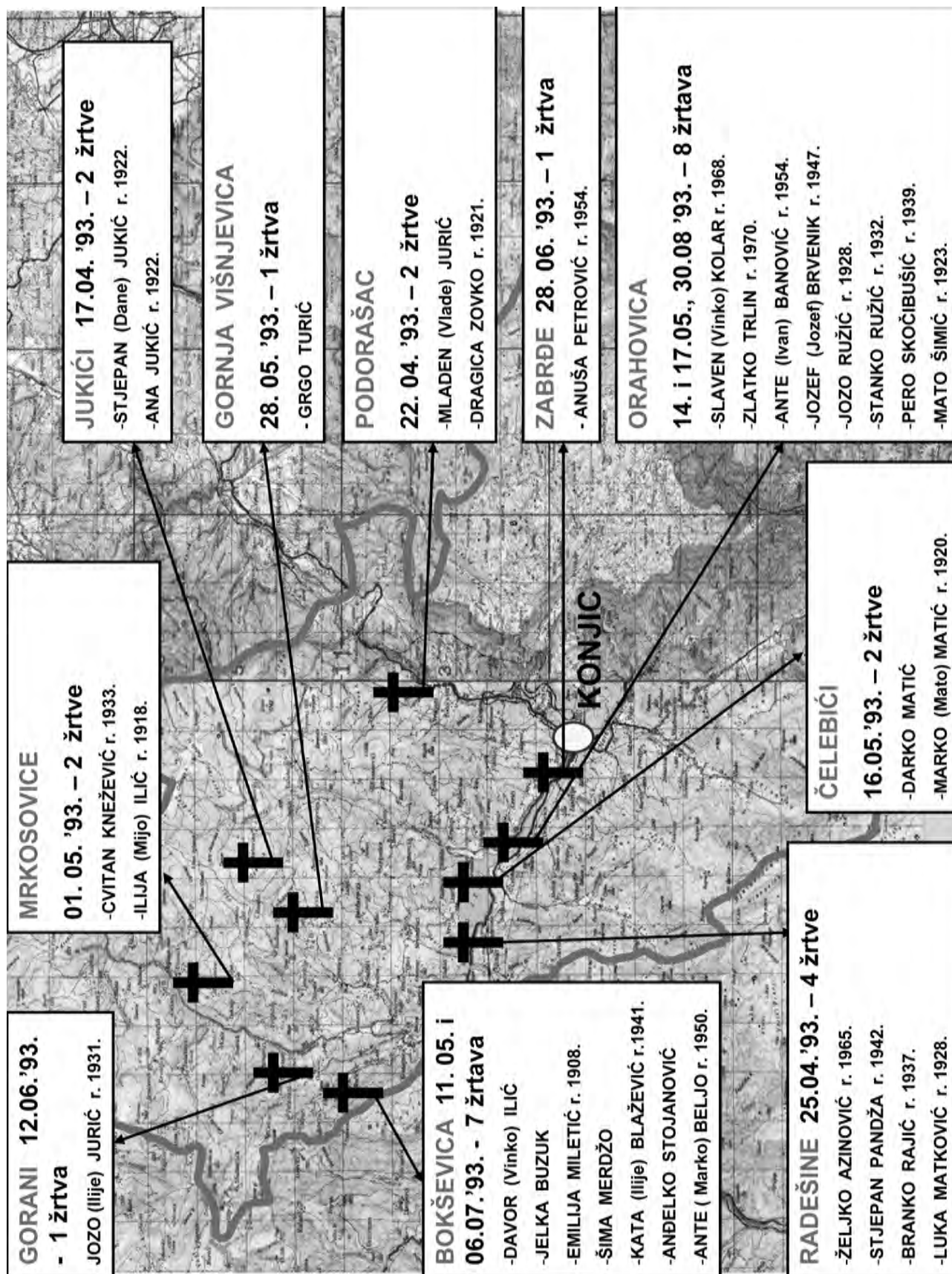

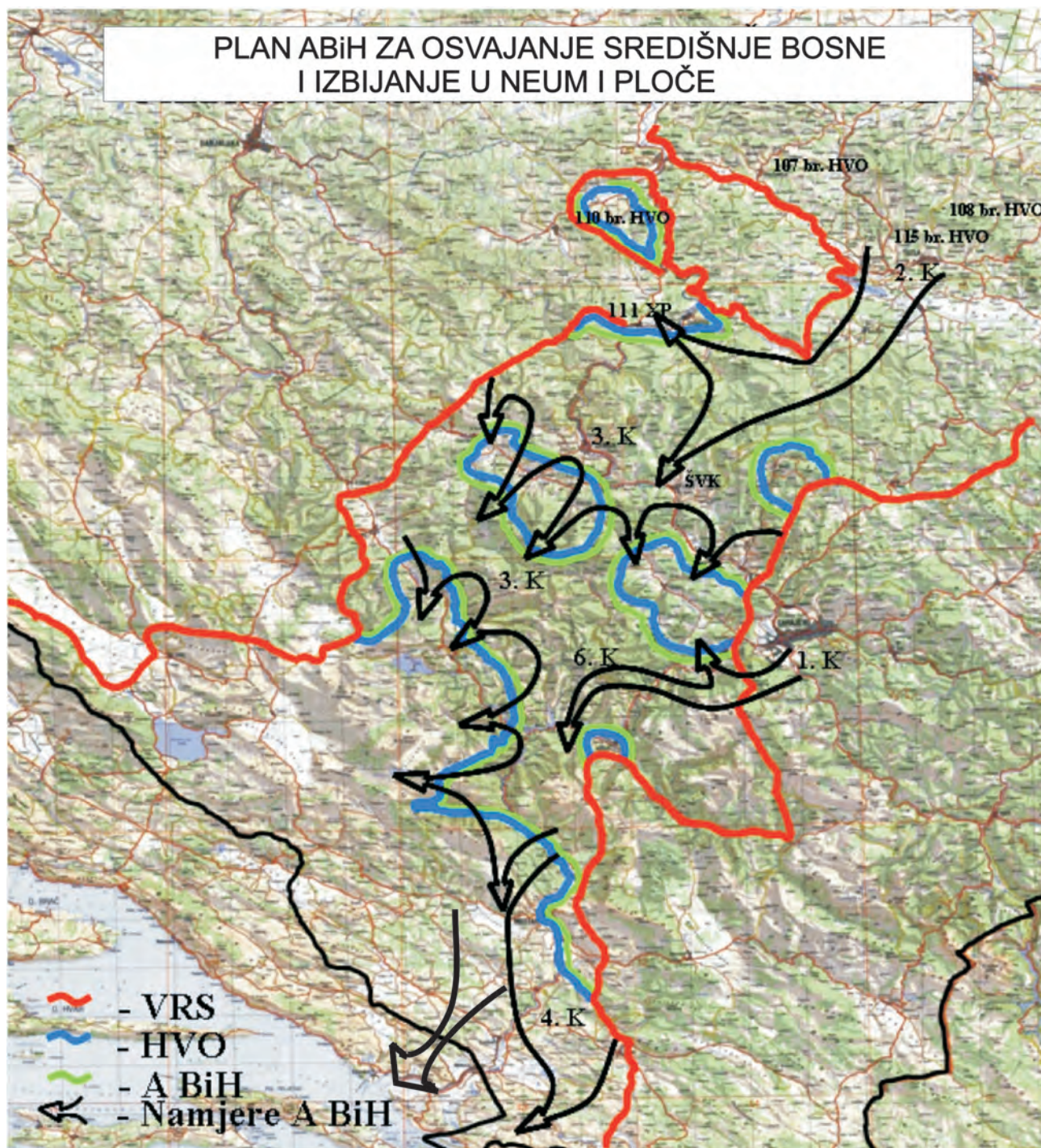

**Stanje u BiH
Ljeto – Jesen 1992**

Legenda:

- - VRS
- - A BiH
- - HVO
- - Pravci djelovanja VRS
- - Obrana HVO

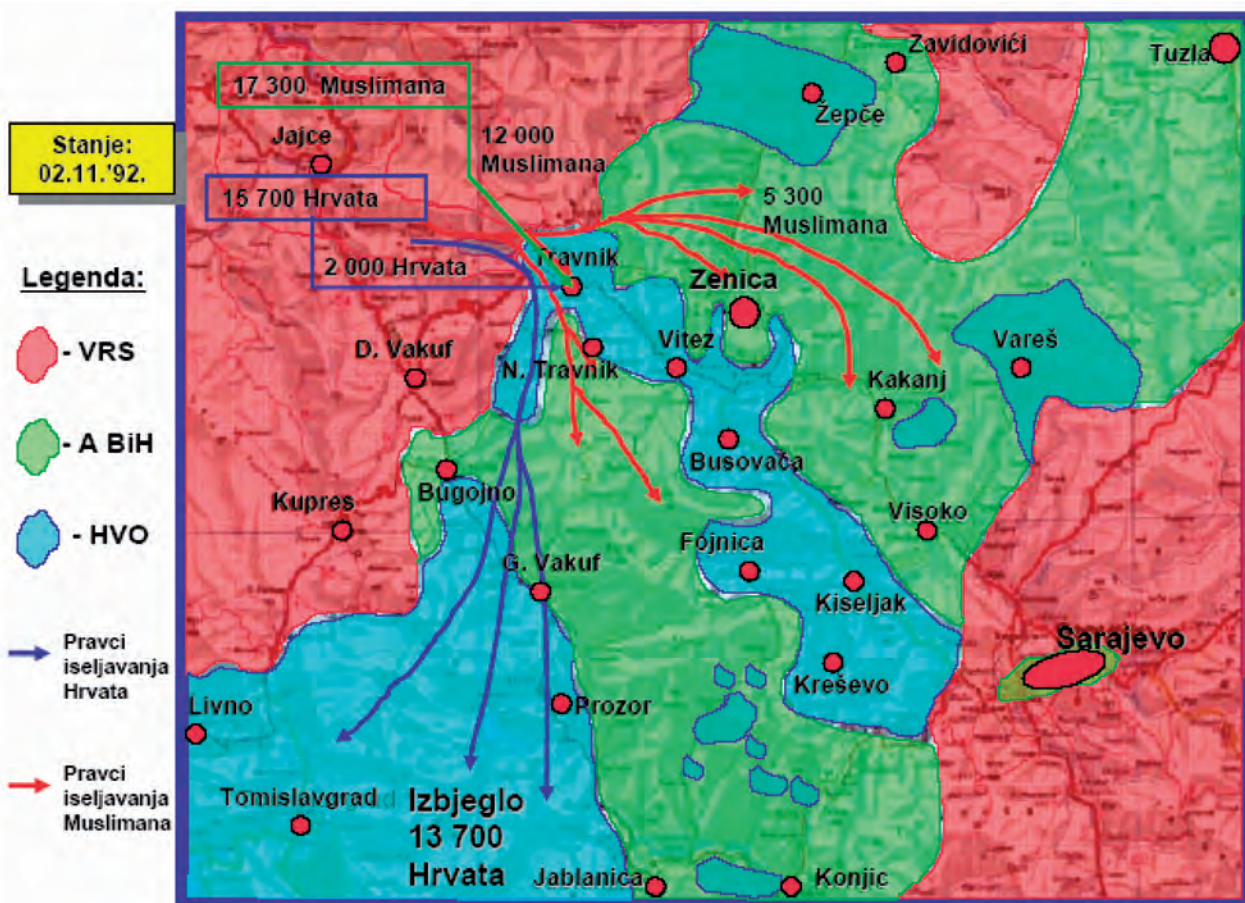
**Stanje:
02.11.1992.g.**

Legenda:

- - VRS
- - A BiH
- - HVO
- - Crte obrane HVO

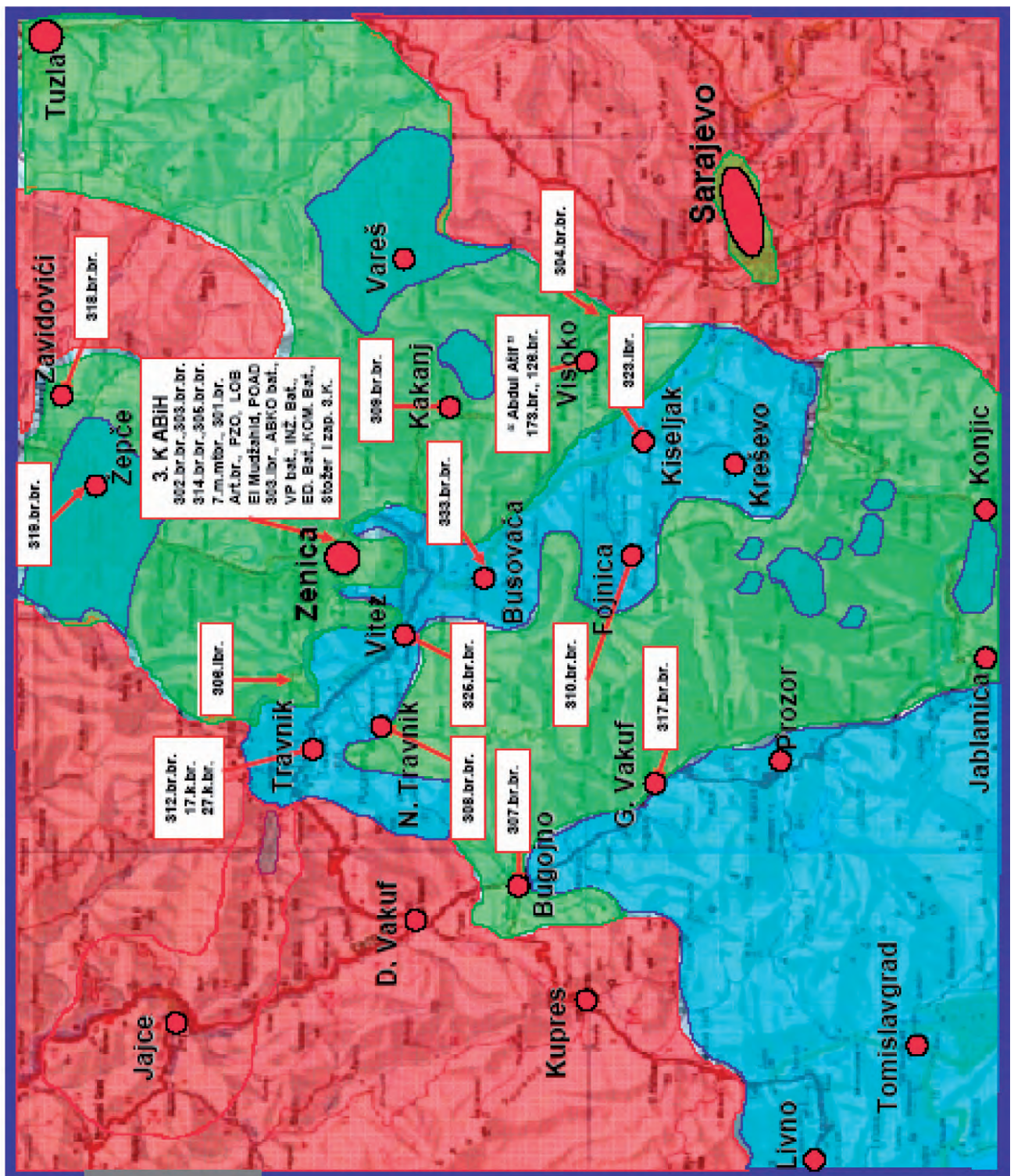

Pregled operativnih zona HVO Prosinac 1992.g.

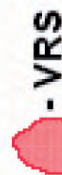

Ustroj i
razmještaj
3.k. ABIH
Prosinac
1992.

Legenda:

- VRS

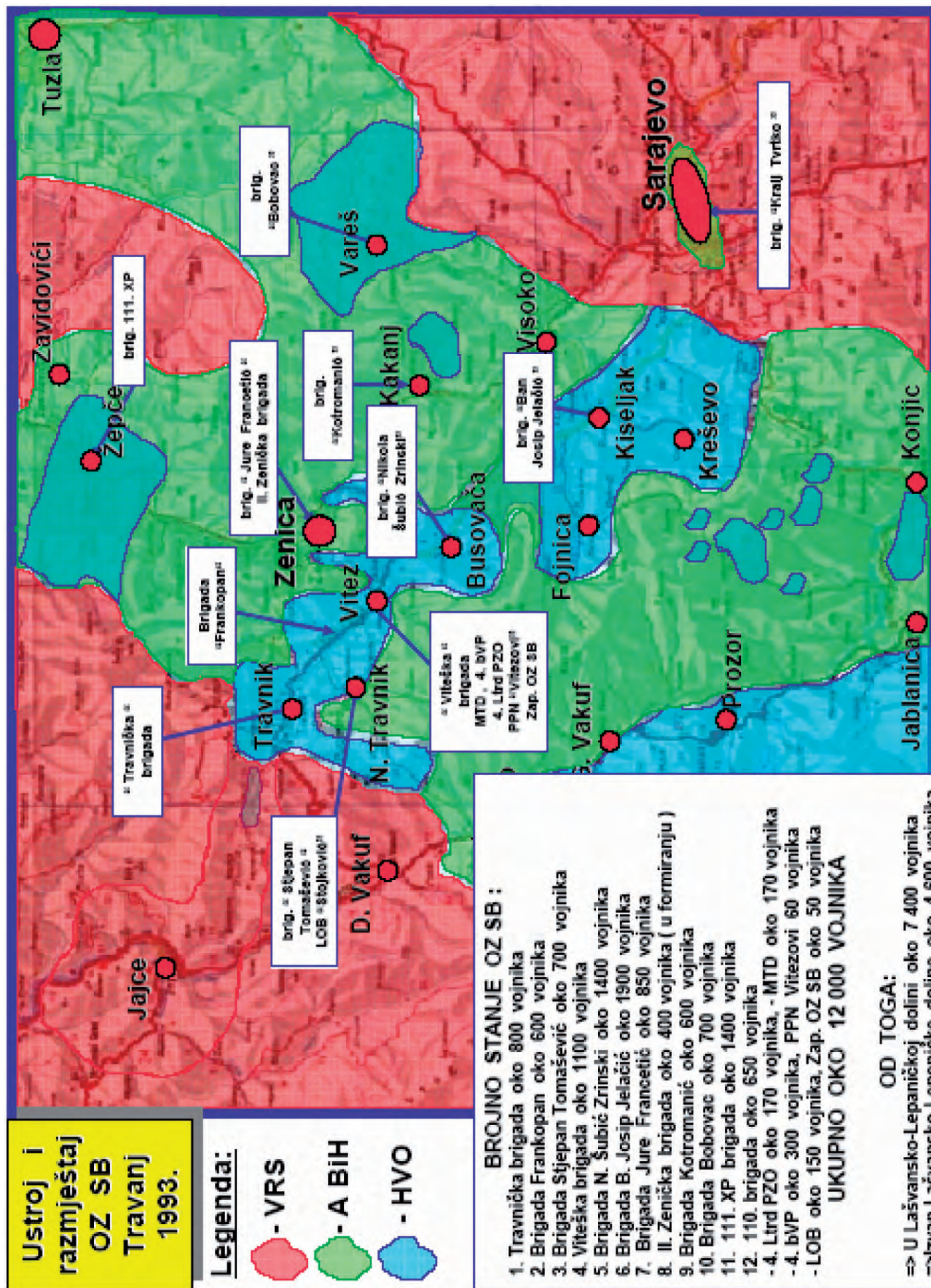

- A BiH

- HVO

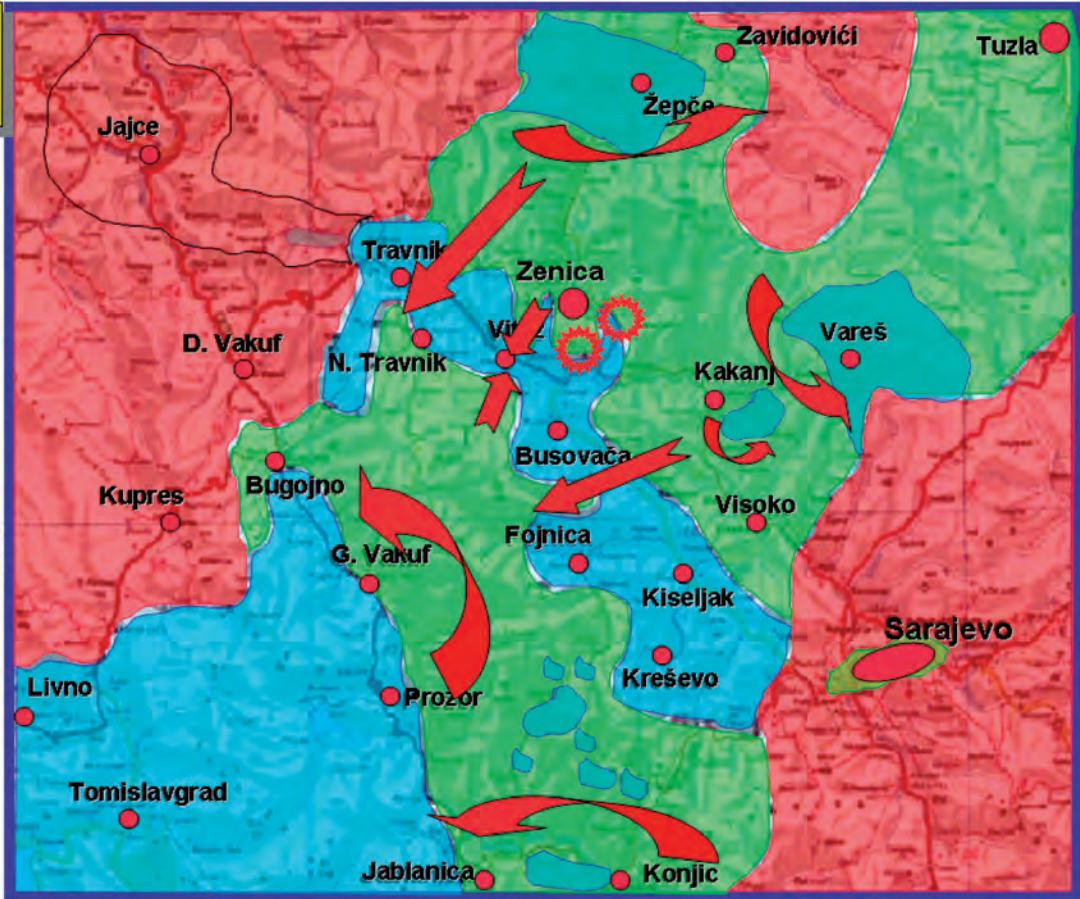

Zamisli - namjere A BiH

Legenda:

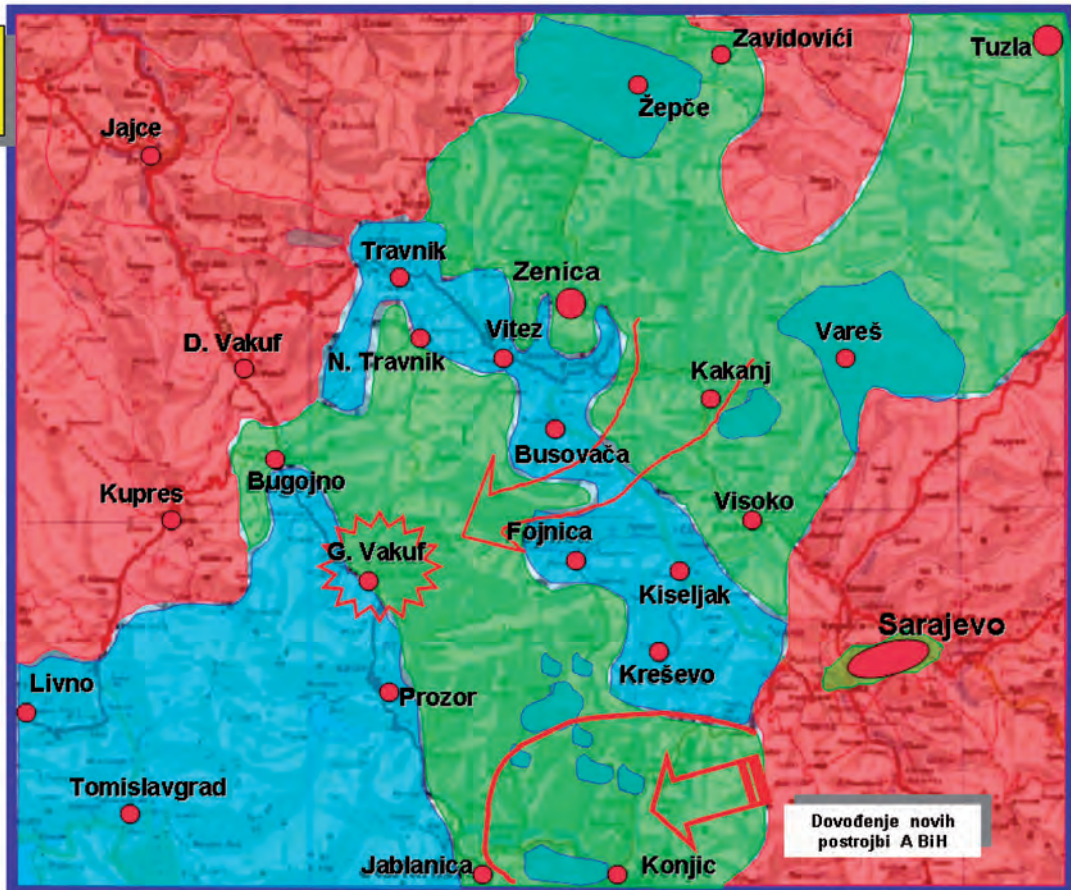
- - VRS
- - A BiH
- - HVO
- - Blokada od strane A BiH
- - Pravci djelovanja A BiH
- - Mjesto sukoba

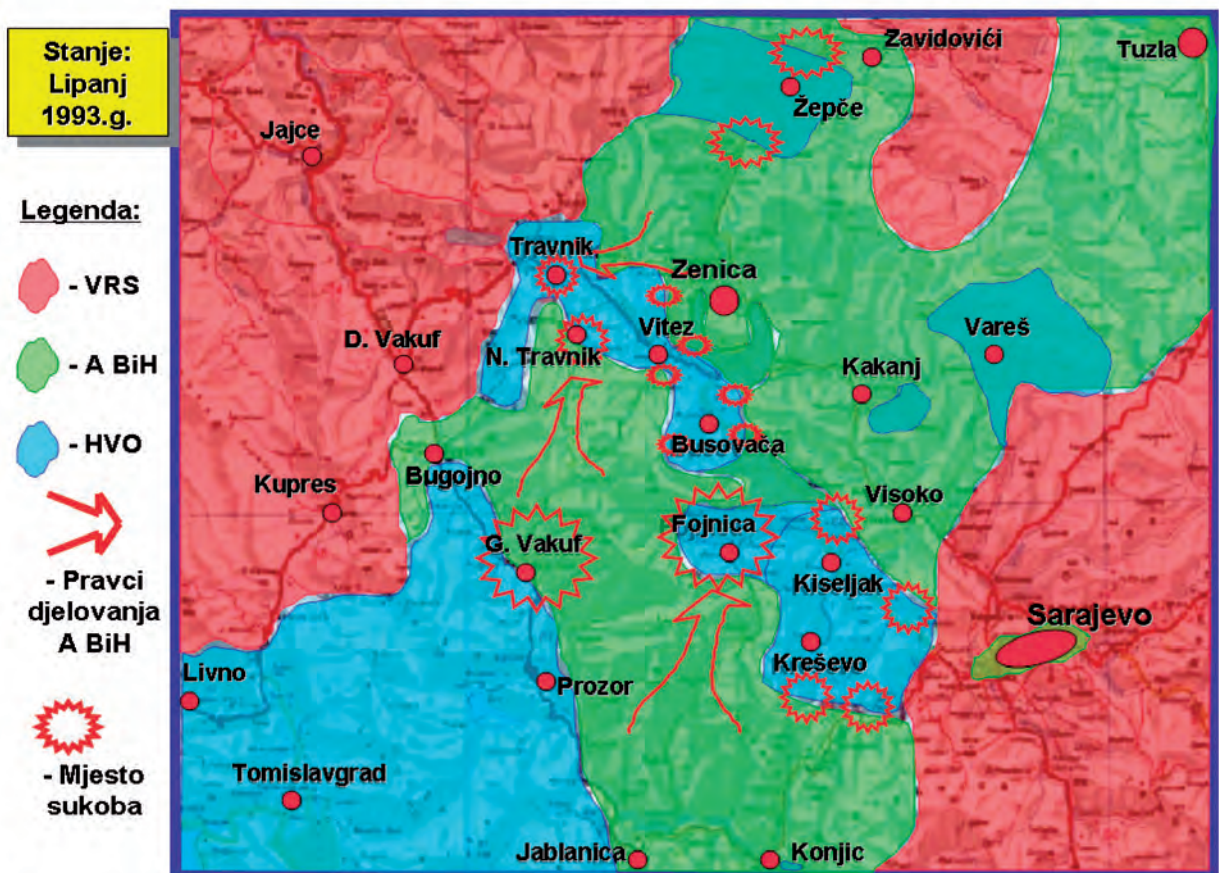
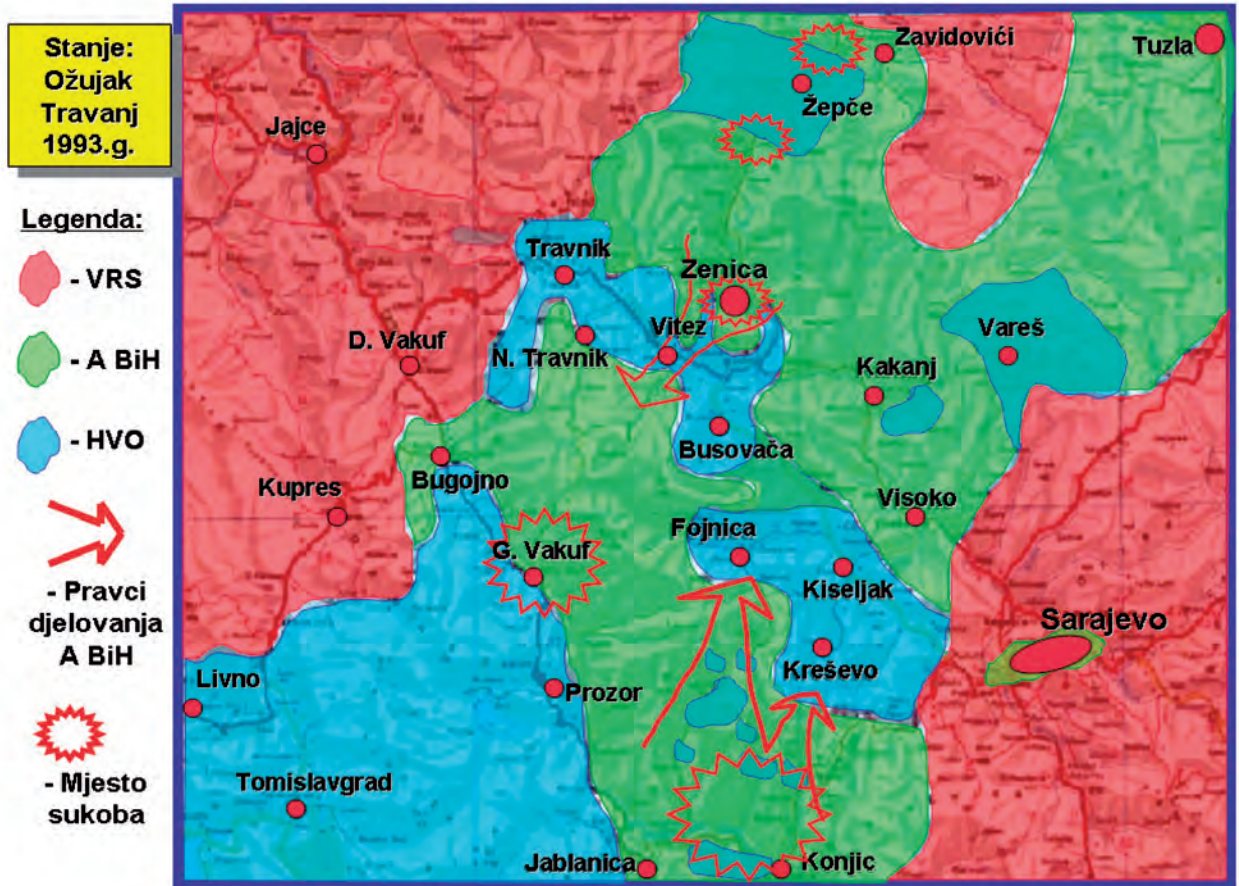
Stanje: Siječanj 1993.g.

Legenda:

- - VRS
- - A BiH
- - HVO
- - Pravci djelovanja A BiH
- - Mjesto sukoba

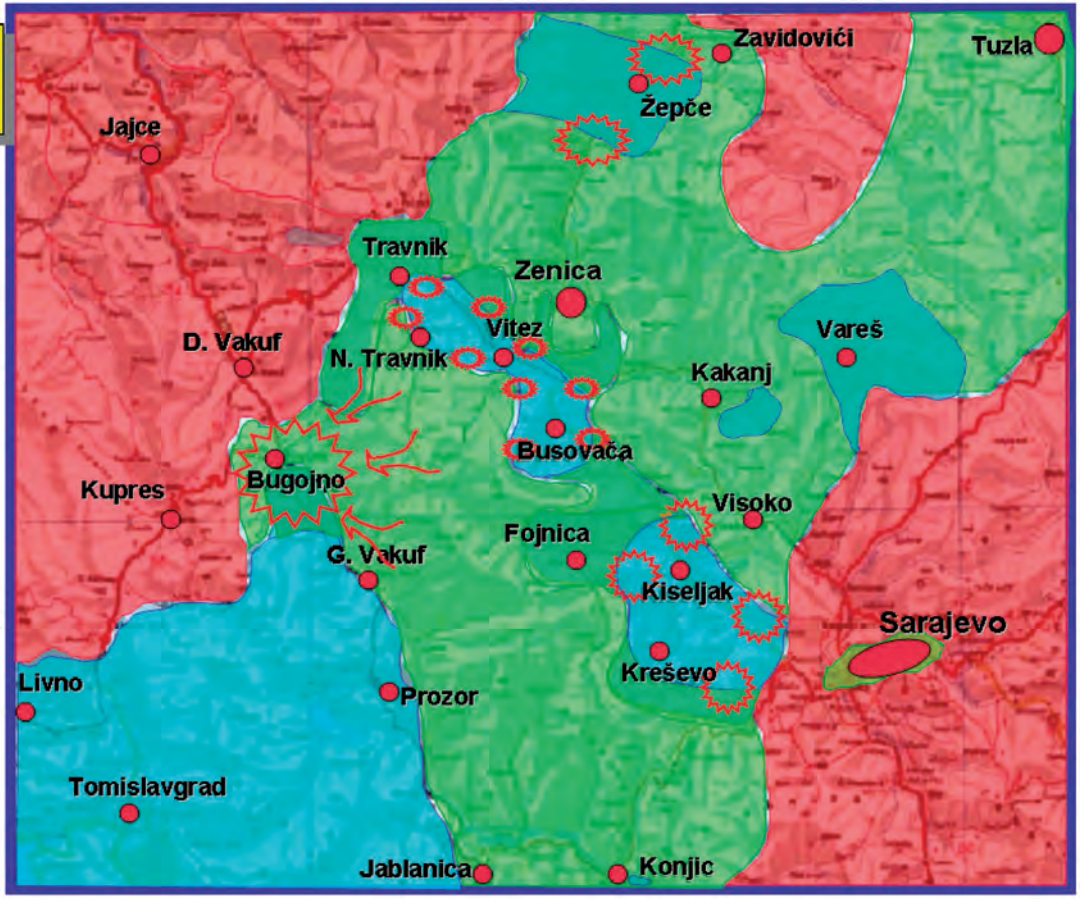

Stanje:
Srpanj
1993.g.

Legenda:

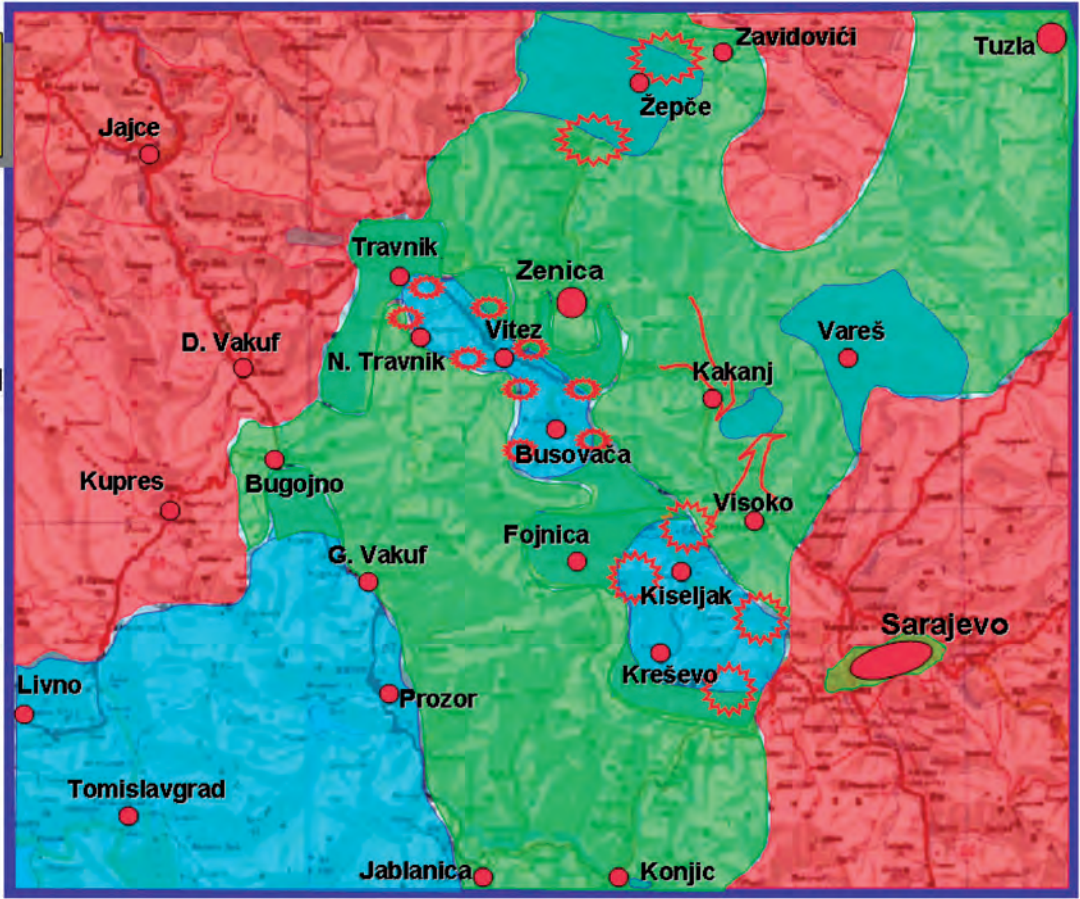
- - VRS
- - A BiH
- - HVO
- - Pravci djelovanja A BiH
- - Mjesto sukoba

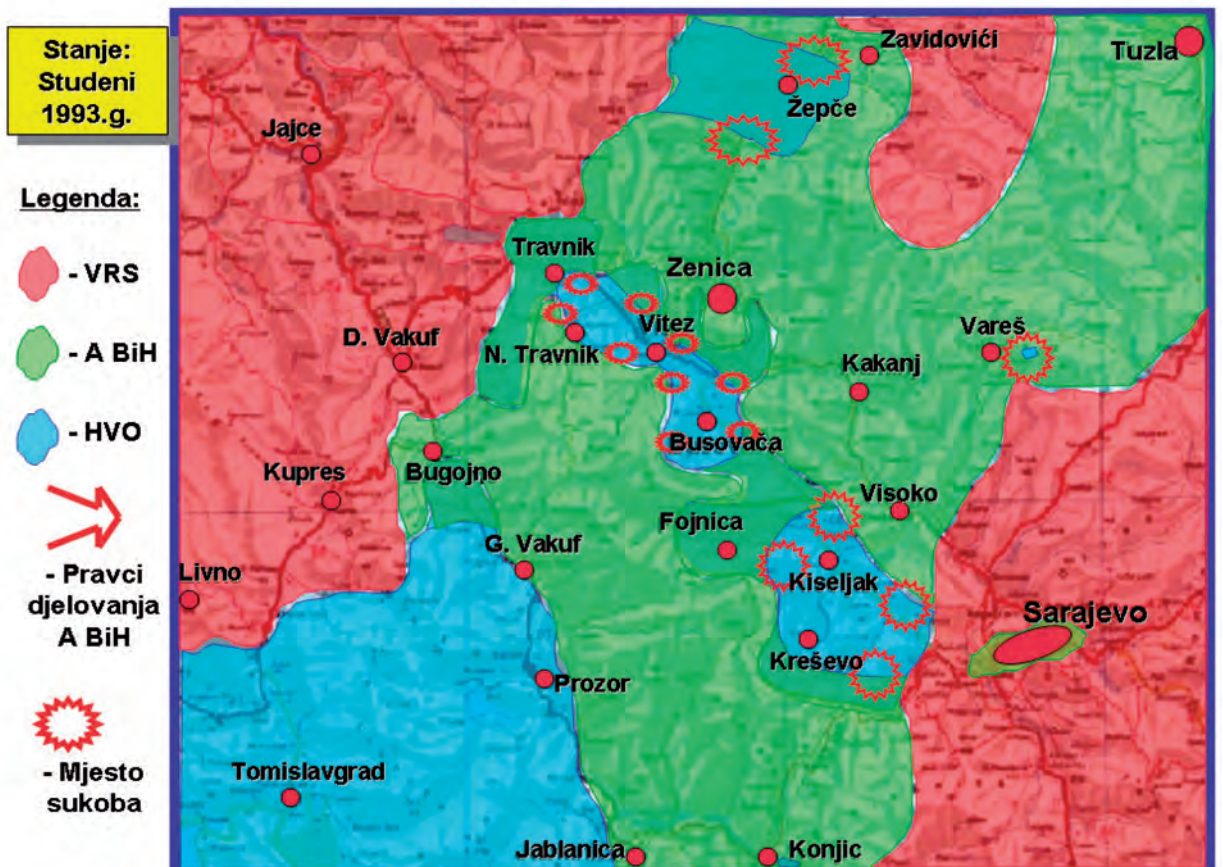
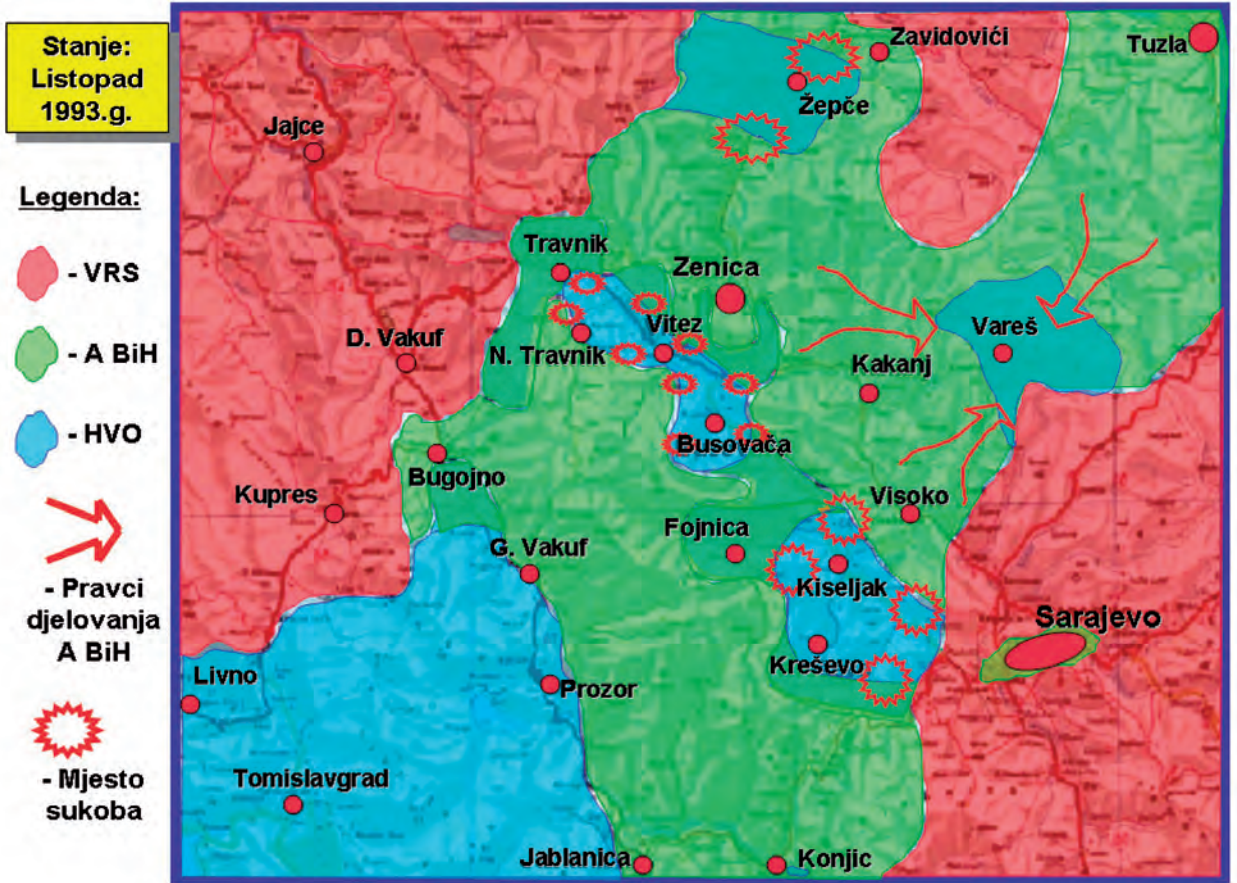
Stanje:
Rujan
1993.g.

Legenda:

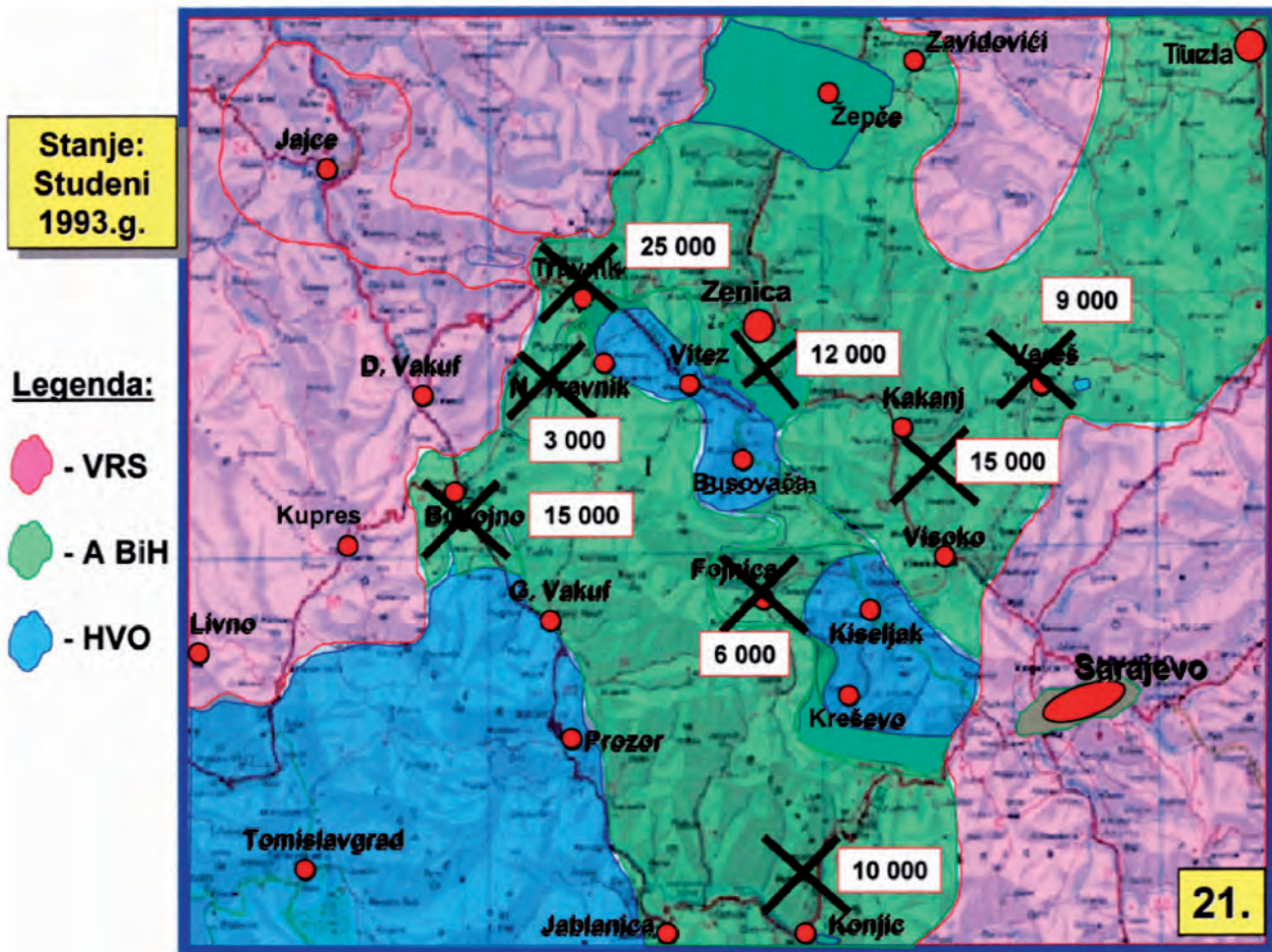
- - VRS
- - A BiH
- - HVO
- - Pravci djelovanja A BiH
- - Mjesto sukoba

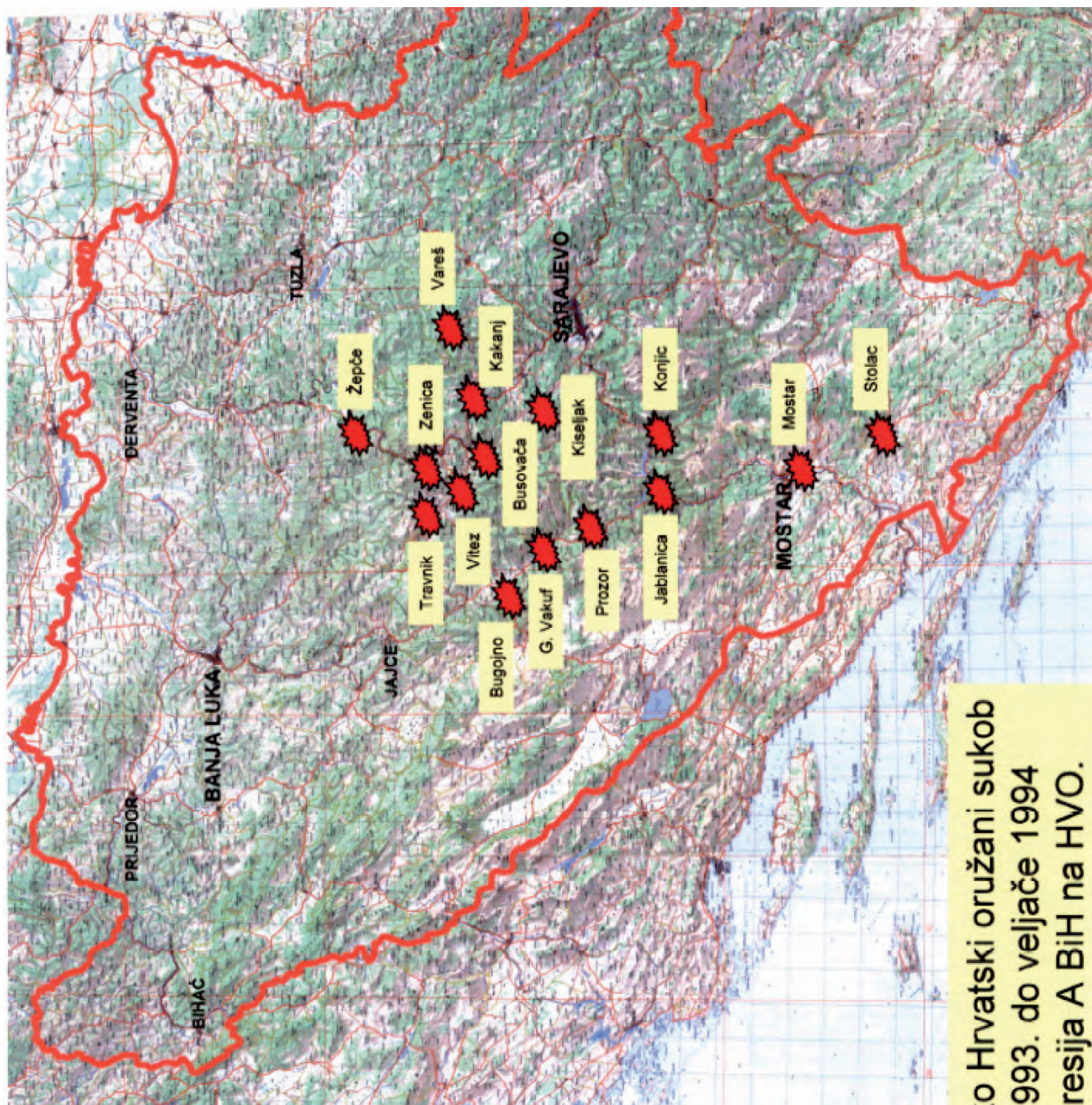

Muslimansko Hrvatski oružani sukob od travnja 1993. do veljače 1994
Oružana agresija A BiH na HVO.

DR. ISMET HADŽIOSMANOVIĆ: BOŠNJAČKO-HRVATSKI POLITIČKI OBRAČUN – Mostar 2006.
(Politički obračuni u Mostaru)

***

Dana 16. 4. 1993. god. u prijepodnevnim satima postrojbe HVO-a su izvršile zločin nad muslimanskim civilima u selu Ahmići.

Isti dan u ranim jutarnjim satima u zoni odgovornosti Konjičke brigade A RBiH izvršen je zločin nad hrvatskim civilima u selu Trusina kod Konjica. Ovaj čin je pokazao da su zaračene vojne strane obostrano izvršile ratni zločin.

Na političkom planu obavljaju se intenzivne konsultacije između Općinskog odbora SDA i Općinskog odbora HDZ-a u Mostaru. U priopćenju koje su zajedno potpisali S. Vrljić i ja, pozdravili smo prihvaćeni neformalni sporazum A. Izetbegović – M. Boban i zahtijevali njegovu što hitniju primjenu u Mostaru. Mi nismo znali za zločin u Ahmićima i Trusini od 16. 4. 1993. godine.

Dokument 131: Zajedničko priopćenje SDA i HDZ Mostara, 16. 4. 1993. godine.

Shvatajući vrlo dramatičnu situaciju i krajnje opasnu za mogući sukob širih razmjera HVO-a i Armije RBiH, Regionalni odbor SDA za Hercegovinu izdaje dva saopštenja 17. 4. 1993. godine. U prvom saopštenju ističe kako su tijekom noći to jest 16/17. 4. zajedno izašli na ulice pripadnici HVO-a i Armije RBiH, u Mostaru protestirajući protiv mogućih sukoba. Ta spontana grupa zajedničke vojske je željela da iskaže svoje nezadovoljstvo i da spriječe mogući rat u Mostaru između HVO i Armije RBiH. Rukovodstvo stranke SDA je tom prilikom upozorilo najviše političke i vojne organe muslimanskog i hrvatskog naroda u Bosni i Hercegovini da neodložno rade na sprječavanju sukoba. U drugom saopćenju rukovodstvo SDA ističe da je uzrok velikog broja žrtava koji su poginuli do sada u međusobnim sukobima jer se odugovlači u pregovorima i realizaciji Vance-Owenovog plana. Rukovodstvo Regionalnog odbora SDA traži u tom saopćenju da u Mostar dođu Mate Boban i Ejup Ganić, kako bi oni direktno uticali na smirivanje napetosti. Na kraju ističu da će oni intenzivirati pregovore oko političkog rješenja i da je to jedini put otklanjanja nesporazuma.

Sa zajedničkog sastanka čelnika Općinskog odbora HDZ-a -Mostar i Općinskog odbora SDA-Mostar gosp. STOJANA Dr. VRLJIĆA i gosp. ISMETA Dr. HADŽIOSMANOVIĆA, analizirajući aktualno-političku situaciju u Općini Mostar, daju;

ZAJEDNIČKO PRIOPĆENJE ZA JAVNOST

1. Hrvati i Muslimani uložili su prevelike žrtve za slobodu, demokraciju i suživot na ovim prostorima, da bi mogli dopustiti bilo kakvo ugrožavanje ovih tekovina.

Dati životi najizvršnijih sinova, obvezuju nas da istrajemo u zajedničkoj borbi.

Protiv smo uvođenja bilo kakvog vida anarhije i međusobnog uništenja, na našim prostorima, što je interes zajedničkog nam agresora.

2. Posebno nas bole i zabrinjavaju oružani napadi pripadnika postrojbi Armije BiH i HVO, tamo gdje je Armija BiH u većini ili obratno.

3. Općinski odbori HDZ-a i SDA Mostar, pozdravljaju postignuti dogovor izaslanstava hrvatskog i muslimanskog naroda, u okviru pregovora u UN i planu VANCE-OWEN, te zahtijevaju da se odmah pristupi njegovoj realizaciji.

Ne provođenje odredbi ovog sporazuma, samo je u interesu agresora i protivno je međunarodnim naporima, za okončanje rata i političkog razrješenja sukoba.

4. Zbog toga, čelnici Općinskog odbora HDZ-a i SDA Mostar, zahtijevaju od cijelog svog članstva, aktivan doprinos u provođenju postignutih dogovora, tolerancijom, dobronamjernošću i mudrošću, u mjestu gdje žive i rade, što je sve sastavni dio borbe protiv agresora.

Općinski odbori HDZ-a i SDA Mostar, obvezuju se da će međusobnim dijalogom pristupiti realizaciji postignutih dogovora.

5. Pojedinci i grupe, koji se protive ovome, snose odgovornost za produženje rata i rasstrojstva RBiH, ŠTO JE I KRIVANJE SVEH AGRESORA.

PREDsjednik OO SDA MOSTAR

ISMET Dr. HADŽIOSMANOVIĆ

PREDsjednik OO HDZ-a MOSTAR

Prof. STOJAN Dr. VRLJIĆ

Mostar, 16. travnja 1993.

Glavni akteri zajedničkog okupljanja boraca HVO-a i A RBiH 17. 4. 1993. su bili Safet Oručević i Zijad Demirović, dok su organizirano počinjeni ratni zločini u Ahmićima i Trusini kod Konjica. Za to vrijeme A. Pašalić piše zapovijed o napadu na HVO i HV u zoni odgovornosti Četvrtog korpusa br. 01-3191/93 od 17. 4. 1993. god.

Na prostorima sjeverne Hercegovine dramatično se pogoršava situacija između postrojbi HVO i Armije RBiH. Vode se prave borbe u širokom rejonu Konjica i Jablanice. ...

Razvoj političkih događaja u toku agresije potvrdio je i dokazao da su se realizirale pojedine tvrdnje o stvaranju islamske države u BiH. Dolazak muslimana-mudžahedina kako su sebe sami nazivali, njihovo odijevanje, ratne koračnice i zločini koje su izvele pojedine postrojbe mudžahedina, dovoljno je bilo naći u moru zločina jednu kap i reći da ratni zločin se izvodi pod motivom džihada i za islam. Jasno da se ovom konstatacijom želi opravdati počinjeni zločini koga su izvele pojedine skupine mudžahedina u BiH.

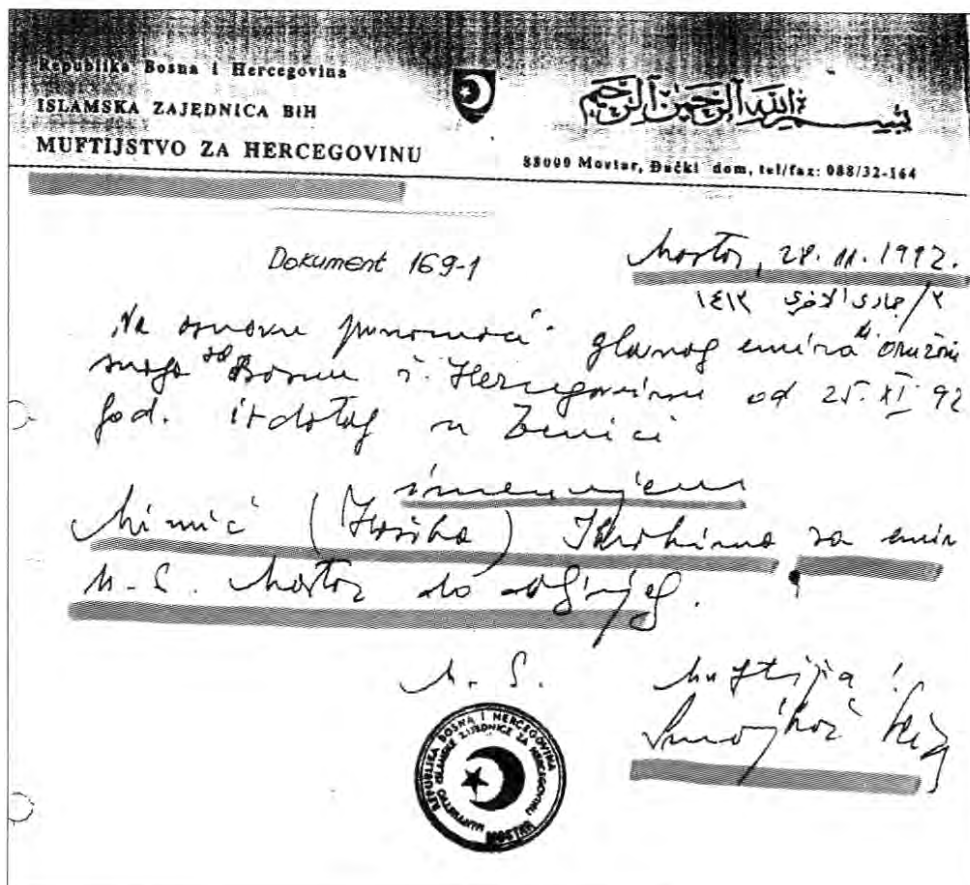
Izvršena je djelimična islamizacija vojske Armije RBiH. Stvorena je Druga muslimanska brigada početkom 1995. godine. Na svečanosti su bili muftija tuzlanski Kavazović, Sakib Mahmuljin, zamjenik ministra obrane Vojske federacije BiH i Rasim Delić zapovjednik Združenog stožera Vojske Federacije. Tvrdnja o islamizaciji vojske kao vojne sile kojom se želi doći do islamske države, A. Izetbegovića je

dovodilo pred svršen čin, kome se teško mogao oduprijeti. Video zapisi sa tih smotri obiše su cijeli svijet koji, na taj čin, gleda sa podozrenjem i nevjericom u dobre namjere ove vrste muslimanske vojske.

U zoni odgovornosti Četvrtog korpusa postojala je oružana jedinica pod nazivom «Muslimanske oružane snage», čiji je prvi zapovjednik bio Senad Mičijević. Poslije je on smijenjen i imenovan Ibrahim Mimić koga imenuje muftija hercegovački hadži Seid ef. Smajkić. Imenovanje zapovjednika «Muslimanskih oružanih snaga» u Četvrtom korpusu obavljao je muftija S. Smajkić po odobrenju glavnog «emira» Mahmuta Karalića komandanta muslimanskih snaga u Armiji RBiH, čije sjedište je bilo u Zenici. Ovo je nepobitan dokaz kako je postojala organizacija muslimanskih oružanih snaga u Armiji RBiH i kako su vjerski službenici direktno bili nadležni za njihov ustroj, a poglavito u Četvrtom korpusu Armije RBiH.

Od ovih činjenica A. Izetbegović se ne može ograditi, jer je i on znao za postojanje paralelne vojne organizacije u strukturi Armije RBiH.

***

REPUBLIKA BiH
ARMIJA RBiH
KOMANDA 4. K
Djelo. broj: 02-3145 - 1/93
Mostar, 16.04.1993. godine

ODBRANA REPUBLIKE
VOJNA TAJNA
strogo povjerljivo
H I T N O

DCCACGUR
123C484CE

Na osnovu obavještenja od strane ŠVK OS RBiH stariji
broja HVO u reformu Hercevice je sljedeće:

1. Nalaze se u velikom položaju, jer nemaju dovoljno ljudstva. Zbog toga
da njihova ostaljenja sa Prozora traže naša pojačanja sjeverno
od Hercevice.
2. HVO obavještava da su jedinice ARBiH razbile u Vih i da su
krenu u pravcu s. Kostajnice.
3. Jedinice HVO očekuju pomoć u ljudstvu iz Prozora sa sjeverne
strane, a postrojbenja HVO u Hiscjaku je naredeno da im krenu
u pomoć preko s. Bradine.
4. HVO iz Hercevice će pokušati da razvuku s. ^{Grevica,} ~~Grevica,~~ jer
preko s. ^{Grevica,} ~~Grevica,~~ i Jucera može doći pojačanja njima u pomoć.

Ne dozvoliti da dođe do izmještanja i
razdvajanja snaga od strane HVO.

U nzi gore navedenog,

N A R E Đ U J E M:

1. Narediti sa b/d u svojim okvirima odgovornosti i ne dozvoliti
dolazak novih snaga iz pravca Prozora preko s. Jucera i
s. Grevica kao i iz pravca Bradina
2. Uskladiti i objediniti razdjelnika b/d radi što uspije-
šnijeg vođenja boja i slamanja snaga HVO.
3. Pristupiti odmah izvršenju ovog naređenja.
4. Izvijestiti saljite svako čitih sati ako bismo mogli
pratiti tak b/d.

ZM/

- DOSTAVITI:
- 43, 44. i 45. bbr
  - bvp
  - OPSO KONJIC
  - OPSO JABLANICA
  - b6 PROZAR

KOMANDANT
Arif Pasalic

MUSTAFA HADROVIĆ

21. 2. 2007.

Tt 14613-14616

Na pitanje tužitelja o starom mostu svjedok je odgovorio:

H: Ja govorim istinu sudskom vijeću. Ja imam dokument i fotografiju također. Gospodin Praljak je bio s nama u starom gradu u to doba, i on je rekao – gospodin Praljak, general. General Praljak. I ja sam snimio fotografiju, jer sam htio da me se vidi kako sam do generala, koji je baš počeo da...

Prevoditelj: prevoditelj nije razumio.

H: Ja sam snimio fotografiju njega, Čulajšića, Pašalića, Hasića i Keme, malog pilota. Časni sude, onda sam snimio sljedeću fotografiju i stao sam odmah do...

Tužitelj: Čuvali ste stari most...

Sudac Antonetti: Ali druga tema... Gospodin je naveo da ima neke fotografije snimljene s generalom Praljakom. Razumio sam da ih ima sa sobom. Ako bi bilo moguće da ih gospodin preda ili da ih kopira za nas, da tajništvo to kopira. To bi bilo nešto što bismo pozdravili...

Obrana bi željela vidjeti fotografije. Možete li ih predati da ih fotokopiramo. Imate li fotografije sa sobom.

H: Imam, časni sude. Dajem vam prvu fotografiju za fotokopiranje i da vidite sa kim je gospodin Praljak sjedio, a kasnije ću vam dati drugu fotografiju kako biste je fotokopirali. Na drugoj fotografiji su isti ljudi a ja sam bio sa g. Praljakom, Arifom Pašalićem, Mićom Lasić, Hasić-pilot i Kemo. Kemo, mladi čovjek radi, a Hasić ima vlastitu apoteku u Mostaru.

Sudac Antonetti: Na prvoj fotografiji je 6 ljudi. Jedna je osoba snimila fotografiju. Tko je sedma osoba? Ili se radilo o automatskom aparatu koji snima nakon što ga se pozicionira.

H: Prvu sam fotografiju snimio ja. Na njoj su gospodin Praljak, Pašalić, Mića Lasić, Kemo i Hasić. A drugu fotografiju, jer sam ja htio biti isto na fotografiji, snimio je Šiširak Hara. Snimljena je u kafiću u starom gradu kraj starog mosta.

Sudac: Antonetti: Gospodine, Praljak, izvolite.

Praljak: Malo pitanje. Nije li ova fotografija snimljena u aprilu 1993? Siguran da ćete se vi sjetiti, koliko se ja sjećam to je sredinom 4. mjeseca 1993.

H: Tako nekako, oko tog vremena, jer tada još nije počeo konflikt. Prešli smo Neretvu i vraćali smo se s Podveležja i iz Veleža. Gospodine Praljak vi znate da smo se svi vratili iz Podveležja i da su četnici tada otišli i otišli u Nevesinje.

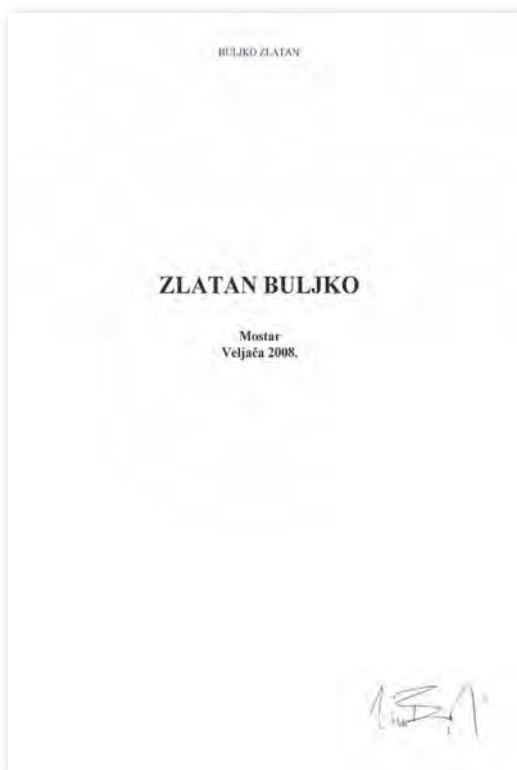
Praljak: Ako se vi dobro sjećate, a ja sam siguran da se sjećate, jer se i ja sjećam, fotografija je snimljena sredinom aprila 1993.

H: Prije sukoba. Baš prije sukoba.

General Slobodan Praljak,
do njega Arif Pašalić,
general Mića Lasić

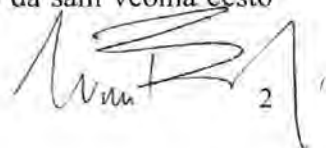
BULJKO ZLATAN

Evo ga, mi smo uključeni. Ja ću vas moliti na početku snimke da mi se predstavite. Dakle, vaše ime...

Ja sam Zlatan Buljko iz Mostara. U periodu četvrtog mjeseca '93. godine imao sam priliku da vidim gospodina Slobodana Praljka. To je bilo kada sam u pratnji Arifa Pašalića i Mirsada Hujke došao u prostorije regionalnog odbora Stranke demokratske akcije, i u tim prostorijama sam vidio da sjedi gospodin Praljak, a do njega je bio gospodin Demirović koji je bio inače pod nadimkom Šosi. I tu se desila konverzacija između gospodina Praljka i ovih ljudi koji su bili sa mnom, gospodina Pašalića i Mirsada Hujke, i zapamtio sam jednu rečenicu koju je rekao gospodin Praljak - da je potrebno da se što prije ovo završi da ne bi bilo žrtava u nekakvom eventualno sukobu.

Znači, vi ste došli u prostorije. Vi ste tada bili u svojstvu čega? Koga? Čega?

Ja sam tada bio, baš u tom periodu, ispred Armije na pregovorima sa HVO-om, i naravno sa predstavnicima međunarodne zajednice, s obzirom da govorim engleski jezik, i bila je ta potreba. Tako su mene često zvali na te sastanke između HVO-a i Armije. To je počelo u četvrtom mjesecu, a naravno da sam kasnije i nastavio u petom mjesecu, i kad je sukob izbijao da sam veoma često

BULJKO ZLATAN

bio prisutan na tim sastancima. To je bio razlog što sam ja... I baš tih dana su bili neki pregovori, odnosno sastanci između Armije i HVO-a u tom smislu.

Recite mi, taj dan, taj događaj kojeg sada spominjemo i koji nas jedino zanima, to je bio službeno sazvan oficijelni sastanak, ili se radilo o nečemu što je bilo improvizirano?

Pa po mom najboljem sjećanju i onome u tom trenutku što sam znao, to nije bio zvanični sastanak. Barem meni nije rečeno da je zvanični sastanak. Zašto su se gospodin Pašalić i Hujdur uputili tamo, oni meni nisu rekli. Dakle, mogu spekulirati i činjenicom da možda su oni i bili pozvani od nekoga tamo, da li od gospodina Demirovića, ali inače oni nisu meni prenosili nekakve činjenice ni podatke, i tako dalje. Nisam baš bio uključen u to. Dakle, može se desiti da je to bio i slučajni njihov sastanak. A može se desiti da su oni došli vjerojatno na poziv gospodina Demirovića.

Kakva je bila atmosfera tada tamo...?

Pa, veoma...atmosfera nije bila uopće nekakva da kažem neprijateljska atmosfera. Atmosfera je bila normalna. Ja sam ovako, sa distance, kada to gledam, znam, oni su svi bili vojnici, profesionalci, ***** koji je u tom smislu bio...veoma je opušteno bilo. Nije bilo nikakvih, da tako kažem, nije bilo nikakvih niti prijetnji, niti bilo kakvih drugih stvari.

Da vas pitam još nešto: nakon tog sastanka, uz taj sastanak veže se događaj na Rondou. Dakle, događaj koji je ili prethodio tom sastanku, nazovimo ga sastanak, ili se dogodio nakon toga, ali uglavnom bio je na Rondou kad su se pojavile tenzije između naoružanih grupa. S jedne strane su bili momci Armije B i H, s druge strane su bili momci HVO-a. Da li vi imate

BULJKO ZLATAN

informacija o tome, da li vi imate saznanja o tome što se dalje događalo u smislu tog događaja?

Dakle, tih stvari je bilo, naravno. Međutim ja nisam bio očevidac toga. I ne znam o tome.

Dobro.

Tako da vam ne mogu u tom smislu nešto detaljnije reći. A da je bilo, da. Bilo je tih nekih...

Dakle, o tom događaju na Rondou vi ne znate?

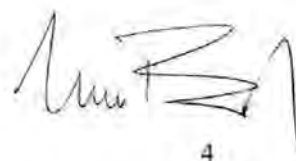
Ne. Ne znam.

Niste bili prisutni?

Ne, nisam bio prisutan.

Ja mislim da je to sve. Hvala vam.

Razgovor vodila: Lada Puljizević
Izrada transkripta: Zdenka Omrčen
Zagreb, veljača 2008.

4

IZJAVA

Ja niže potpisani **Zlatan Buljko** Izjavljujem da sam u prosincu 2005.godine svojom voljom, obrani generala Praljka, dao izjavu o događajima u kojima sam sudjelovao, a vezani su uz ratna zbivanja u Bosni i Hercegovini (1991-1994). Pristajem da moja izjava bude korištena u postupku pred međunarodnim kaznenim sudom za bivšu Jugoslaviju.

Izjavljujem da sam prije davanja izjave obrani generala Praljka upozoren da moram govoriti istinu i da neistinita izjava predstavlja kazneno djelo po Kaznenom zakonu Federacije Bosne i Hercegovine i po pravilima MKSJ.

Izjavljujem da sam upozorenje razumio i da je sve što sam u izjavi naveo istinito i točno, po mojem najboljem znanju i sjećanju.

Izjavu sam pažljivo pročitao i ona u cijelosti odgovara onome što sam izjavio. Vlastoručno sam pisani tekst izjave potpisao.

U Mostaru

A handwritten signature in black ink, appearing to be 'Zlatan Buljko', written over a horizontal line. The signature is stylized and somewhat cursive.

REPUBLIKA BOSNA I HERCEGOVINA
 ARMIIJA REPUBLIKE BOSNE I HERCEGOVINE

4. KORPUS

ZAPOVJEDNIŠTVO

VOJNA TAJNA

(Naziv jedinice-postrojbe)

(Stepen tajnosti)

Dj. broj:

01-3359/93

Mostar, 23.04.1993

UNPROFOR 1 EZ

Prevod

P R O T E S T

Obzirom na povišenje tenzija pa i sporadične direktne sukobe između jedinica Armije BiH i postrojbi HVO-a u Mostaru proteklih dana osjećamo potrebnim da Vam uputimo protest zbog prisustva generala Praljak Slobodana visokog časnika Hrvatske vojske koji boravi u Glavnom stožeru HVO-a od 21.04.1993. i vrši rukovođenje i komandovanje jedinicama HVO-a što je suprotno međunarodnim pravnim normama.

U reonu Čapljina - Stolac - Dubrave nalaze se dijelovi 114 brigade HV-a i 116 brigade HV-a koji vrše borbena dejstva usmjerena na položaje jedinica Armije BiH.

Smatramo da Vi kao međunarodna institucija morate intervenirati kod svojih pretpostavljenih u cilju sprečavanja ovakvih pojava koje smatramo otvorenom agresijom na teritorij suverene Republike BiH.

ZAPOVJEDNIK

Ante Pašalić

REPUBLIKA BOSNA I HERCEGOVINA
 ARMIJA REPUBLIKE BiH
 KOMANDA 4. KORPUSA

Pov.broj: 01- 3230/93
 Mostar, 18.04.1993.

ODBRANA REPUBLIKE
 VOJNA TAJNA
 POVJERLJIVO

N A R E D E N J E :

41. motorizovana brigada
 - SLAVNA
 MUP CSB Mostar

Do konačnog završetka mosta kod hotela Bristol - Neretva preko istog
 dozvoljava se prelaz samo m/v Komandanta 4. korpusa Armije R BiH,
 Načelnika CSB Mostar i Komandanta 41. motorizovane brigade. Ostalim
 m/v nedozvoliti prelaz.

KOMANDA
 41. motorizovane brigade
 304-171/93
 Datum: 18.04.1993

KOMANDANT

~~gospodin~~

ANif Pašalić

S L U Z B E N A Z A B I L J E Š K A

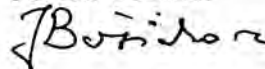
Sastavljena u prostorijama Policijske stanice Mostar u vezi saznanja oko otvrđivanja položaja armije BiH.

Putem prijateljsko poznanitičke veze koja je nastanjena na području Zalika došlo se do saznanja da su pripadnici Armije BiH u jutarnjim satima 19.04.93. godine postavili snajperska mjesta na sledećim objektima: banka brođ u ulici A.Zuanića, na zgradi Revije u neposrednoj blizini hotel Bristola i na zgradi u Oseščukovoj ulici iznad kafića vl. Pašić Bisera.

Takođe osobnim uvidom utvrdio sam da su od strane pripadnika armije BiH u ulici B.Krpića ispred ulaza u upravnu zgradu APR0 napravljeno mitraljesko gnjezdo u kome se nalazi puško mitraljez starog tipa (Šarac) a na prolaz između zgrada Sarajevske banke i ulaza u poslovnicu ZOILa kao i na južni ulaz Banke istovareno je po ~~100~~ desetak kubnih metara šodera.

ZABILJEŠKU SAČINIO

Jurica Božidar

S L U Ž B E N A   Z A B I L J E Š K A

sastavljena dana 22.04.1993. u prostorijama Policijske stanice Mostar, a u vezi dole navedenog:

Obzirom da dosadašnju situaciju u gradu Mostaru, te na događaje koji su se u posljednje vrijeme desili, a u vezi dogovora komandanta IV Korpusa Armije BiH Arifa Pašajlića i Petra Zelenike Načelnika HVO za jugoistočnu Hercegovinu a sve u vezi prethodnog saznanja i obilazaka grada prije ovih događaja došao sam do dodatnih saznanja da su ekstremisti iz Armije BiH locirani njihov najveći dio u zgradi Hotel Mostar-a (koji je po odluci Vlade HZ HB još od ranije određen da bude starački dom, međutim to u praksi nikada nije izvršeno).

U Hotel Mostar-u se nalaze pripadnici Armije BiH iz Podveležja, Nevesinja, Gacka, te taj objekat u duhu dogovora gore navedenih Zapovjednika obzirom da je leglo ekstremista, snajperista potrebno je odmah bez odlaganja isprazniti i u njega dislocirati starački dom po ranijoj odluci.

Đački dom "Dule Mučibabić" stacioniran u Ul. S. Radića tačnije okružen ulicama S. Radića, V. Nazora, A. Zuanića je sjedište svih mogućih ekstremista, snajperista koji sa krova đačkog doma pucaju na prolaznike, pa predlažem da se Đački dom odmah bez odlaganja isprazni (unjemu borave izbjeglice iz Podveležja, Nevesinja i Gacka).

U ulici Ričina br. 104 (Ul. A. Šantića) gdje se nalazi uprava Hidroelektrana na Neretvi locirana je jedna jedinica Armije BiH koji navodno osiguravaju navedeni objekat.

- Okolo zgrade Policijske stanice Mostar nalaze se stanovi bilo vojni bilo civilni uk kojima stanuju pripadnici Armije BiH i pripadnici tkz. MUP-a BiH, i to na višim katovima.
- U zgradi kino Partizan locirana u Ul. Ričina br. 5 (A. Šantića br. 5) nalaze se prostorije tkz. MUP-a BiH sa svojim idejnim vođom Memiš Safetom.
- U istoj ulici na broju 6 locirana je druga II Brigada Armije BiH u sastavu IV Korpusa (Uprava R.O. "Merkur").
- U zgradama ~~Sokala~~ RO "Soko" koji se nalaze na stubovima, tačnije u Ul. V. Nazora br. 20 "SINDIKALNE PROSTORIJE" nalaze se nekoliko pripadnika Armije BiH koji su u posljednjim događajima pucali na prolaznike, pretpostavljam da se i sada tu nalaze.

OVA ZABILJEŠKA JE NAPISANA DA SE ZNA NA KOM LOKALITETU SE NALAZE PRIPADNICI ARMIJE BiH (ima još lokaliteta u Ul. Cernička itd.) ZA KOJE NEMAM POUZDANE PODATKE. KADA DOĐE VRIJEME ZA RAZDVAJANJE ZARAČENIH STRANA DA JEDNI IDU U VOJARNU "TIHOMIR MIŠIĆ" U VOJARNU HELIODROM, A DRUGI U VOJARNU JUŽNI LOGOR I VOJARNU KONAK, A U DUHU DOGOVORA ZAPOVJEDNIKA ARMIJE BiH I HVO.

PREDLAŽEM DA SE UPOZNAJU:

1. POLICIJSKA UPRAVA MOSTAR
2. UPRAVA VOJNE POLICIJE HVO .

ZABILJEŠKI SAČINIO

Jasmin Dizdarević

REPUBLIKA BOSNA I HERCEGOVINA
 ARMIIJA REPUBLIKE BOSNE I HERCEGOVINE
 PRVA MOSTARSKA BRIGADA

KOMANDA 41.mtbr

(naziv jedinice)

Dj. broj: 469-2/93.

Mostar, 19.04. 1993.

ODBRANA REPUBLIKE

VOJNA TAJNA

STROGO POV.

(Stepen tajnosti)

URUČITI ODMAH!

Na osnovu Naredjenja komandanta 4.korpusa Armije R BiH a i zbog zaoštrene situacije na području opštine Mostar, prelaska i odvlačenja snaga HVO kao pojačanje postrojbama koje vode b/d u Jablanici protiv Armije R BiH,

N A R E D J U J E M

1. Blokirati i zatvoriti magistralni put Mostar-Jablanica u rejonu Rijela i na mestu na ulasku u s, Drežnica.
2. Ne dozveliti ni po koju cijenu prelazak vozila ka i iz Jablanice, naročito ako preveze snage HVO i HV. Na svaki pokušaj prelaska silom odgoverti istem mjerem.
3. Dozveljava se prelazak u pravcu i iz pravca Jablanice vozilima UN-PROFOR-a, UNHCR i Crvenog križa (medjunarednog).
4. Rok izvršenja ove naredbe ODMAH po prijemu. Izvijestiti me preko KP veze šifrovanâ.

Destavljene:

-4. bataljon

-ONO

-arhiva

KOMANDANT

Adhad Hujdur

REPUBLIKA BOSNA I HERCEGOVINA
 ARMIJA REPUBLIKE BiH
 KOMANDA 4.KORPUSA
 Djelov.broj: 02/1-3200-26/93
 Mostar, 23.04.1993.godine

ODBRANA REPUBLIKE
 VOJNA TAJNA
 Povjerljivo
 H I T N O !

Naredjenje.-

44.bbr Jablanica

Na osnovu razvoja događaja na teritoriji i dogovora koji se vode između A R BiH (4.K), HVO, EZ i UNPROFOR-a prenesite Naredjenje 4.bataljonu 41.mtbr (Drežnica) da izvrše razminiranje mosta Bijela.

Na mostu ne smije biti niko, osim obezbjedjenje koje vrši-štiti most ali isto da se nslazi iznad mosta kako bi ga uspješno mogle braniti. Pojačati obezbjedjenje mosta-izborom pogodnih položaja za odbranu i zaštitu.

BS/ZM

DOSTAVITI:
 - Naslovu
 - ONO 4.K

KOMANDANT
 gospodin
 Arif Pašalić

HVO OZ JIH

Dj.broj:01-2529/93
Mostar, 26.04.1993.OBRANA
VOJNA TAJNA
STROGO POV.Izvješće o stanju na području
Jablanice i Konjica.GLAVNI STOŽER HVO HZ HB
MOSTAR

Na dogovoreni sastanak dana 26. 04. 1993. god. U «Projektantu» došli su predstavnici HVO u 10.00 sati i to:

- Zapovjednik OZ JIH Mića Lasić
- Stanko Marić
- Božo Raguz
- Berislav Pušić

Nakon dužeg vremena došli su predstavnici A BiH, ali bez ikakvih ovlasti i to:

- Sulejman Budaković
- Mustafa Isović
- Bjedić i još neki

Sastankom je rukovodio predstavnik UN-a i dogovoreno je da se sastanak nastavi u 12.00 sati u Jablanici. Sastanak je održan u kampu Španjolskog bataljuna uz prisustvo puk. Moralesa. Rukovoditelj sastanka g. Kristofer zbog efikasnosti tražio je da HVO definiira članove Komisije koji će posjetiti jednovremeno tri ugrožena područja: Konjic, Klis i Sovići. Dogovoreno je da se posjeti u bolnici A. Pašalić koji će dati suglasnost na predstavnike A BiH u komisiji što je i učinjeno. Pašalić je definirao da ga na pregovorima zamjenjuje g. Emir Bijedić. Sastanak je nastavljen pošto su na pregovore pristigli zapovjednik 7. brigade ABiH g. Midhat Cerovac i od strane ABiH uhićeni i zatvoreni NS brigade HVO «H. Stjepan» Zovko Dobroslav. U tijeku razgovora u prostoriju je upao vojnik A BiH koji se predstavio kao Nihad Bojadžić (navodno prvi rođak Sulejmana Ugljanina i navodno bivši vojnik HV). Pokazao je papir-naredbu vrhovnog štaba po kojoj je zapovjednik snaga A BiH od Igmana do uključno Drežnice neki Salko Gušić, a zamjenik mu je Zuka i da iz ABiH iz Mostara nemaju ovlasti da o bilo čemu pregovaraju kad je u pitanju područje gospode Gušića i Zuke. (Dokument o postavljenju-datum 18. 04. 1993.) G. Kristofer je kratko razgovarao sa dotičnim vojnikom i g. Lasićem, a potom predložio da se sastanak okonča i ekipe vrata u Mostar. Potom je naglasio da se ovo može riješiti samo na nivou viših zapovjednika gospode Petkovića i Halilovića, a da se sastanci ovog nivoa nastave po njihovu dogovoru.

----- 2 -----

Na sve ovo negodovanje je iskazao i puk., zap. Španjolskog bataljuna gospodin Morales. Da bismo napravili prostor za buduće razgovore i još više popravili opći dojam i pokazali se pravim pregovaračima i da nam je stalo do razgovora, nastavili smo neformalne razgovore u čem uglavnom nisu sudjelovali posrednici (UN). Primijetili smo da Zukini i Armijiski vojnici lako ulaze u kamp Španj. Bataljuna naoružani i u razgovorima smo saznali da ih posrednici vode tamo gdje oni hoće bez našeg znanja. Isto tako, primijetili smo da se u konvoje UN-a ubacuju i kamioni sumnjivih vlasnika i ABiH i tako prevoze terete. Na polasku Španjolski bataljun je insistirao, odnosno osobno g. Morales, da se vratimo transporterom do prvog punkta HVO-a jer nam ne mogu garantirati sigurnost ako se budemo vozili našim kolima. Upozoreni smo da su Španjolci primijetili u Jablanici Zuku i nekoliko njegovih snajperista, te da za jedno snajpersko gnijezdo sa dva snajperista znaju već na jednoj zgradi. Do punkta na Grabovici vratili smo se transporterom a u Mostaru smo još jednom upoznali g. Kristofera da ne možemo pregovarati jer druga strana nema definirane zapovjednike i sugovornike. Već duže vrijeme, pogotovo od početka pregovora sa promatračima da g. Pašalić ne vlada situacijom i da djeluje izgubljeno. Da ne vlada stanjem pokazao je to prije dva dana u Konjicu.

Dostavljeno:

- Ministarstvo obrane HZ HB Mostar
- GS HVO HZ HB Mostar
- ONO OZ JIH Mostar

ZAPOVJEDNIK
Brigadir
Gosp. Miljenko Lasić

REPUBLIKA BOSNA I HERCEGOVINA
 ARMIJA REPUBLIKE BiH
 4. KORPUS

42. brdska brigada
 Broj: ol-1025/93
 Datum, 18.04.1993.g.

ODBRANA REPUBLIKE
 VOJNA TAJNA
 STROGO POV.

Priprema za borbena
 dejstva brigade
 naređenje-

U vezi Naređenja Komande 4.korpusa, Stogo pov. br.ol-5191/93 od 17.04.1993.godine, a na osnovu nastale situacije, razvoja događaja i borbenih dejstava u zoni odgovornosti 4.korpusa i 42. brdske brigade, te u cilju prevazilaženja situacije i uspostavljanja što povoljnije situacije za naše jedinice.

N A R E Đ U J E M :

1. Staviti u punu borbenu gotovost Komandu i sve jedinice brigade.
2. Pored već zaposjednutih položaja u neposrednom dodiru sa agresorom u rejonu Rotimlja, preduzeti sledeće:
  - 1.pb sa jednom četom na položaju, jednom četom u pripravnosti u rejonu s. Rotimlja i jednom četom na odmaranju organizovati odbranu u rejonu s. Rotimlja i Podgradina (prema ustaljenim položajima). Dijelom ljudstva čete u pripravnosti organizovati potpuno borbeno obezbjeđenje u rejonu razmještaja. Sa četom koja je na odmoru, preko njenih starješina organizovati kontakt, kako bi što prije bila mobilna i u pripravnosti za izvršenje borbenih zadataka prema dogovorenom planu angažovanja.
Ostale jedinice bataljona angažovati prema postojećem planu i po potrebi;
  - 2.pb sa jednom pč biti u rejonu razmještaja u punoj b/g za upotrebu po mom naređenju. Jednom pč. djelom ljudstva ostvariti kontrolu pravca Buna-Gubavica, a dijelom snaga ove čete kontrolisati prostor s. Stanojevići i biti u gotovosti za b/d na punktu Buna. Ostale jedinice bataljona angažirati prema potrebi;
  - 3.pb, snagama jačine jednog voda kontrolisati i zatvoriti pravac Žitomislići-Pijesci, s djelom snaga kontrolisati pravac u zahvatu komunikacije Bivolje Brdo-Pijesci. Snagama razmještenim u selima na pravcu Čapljina-Domanovići, kontrolisati pravce: Tasovčići-Domanovići, Počitelj-Muminovača, Ševaš Polje-Bivolje Brdo. Preko određenih lica u selima imati stalni kontakt u cilju razmjene informacija i pune gotovosti ljudstva u evidenciji bataljona.
- Jedinice brigade: K-dni vod, vod veze, izviđački vod, vod VP, MAD, POV, inž.vod i logističke čete, djeluju i dejstvuju po planovima načelnika vodova i službi, a po naređenju NS, pomoćnika za bezbjednost i logistiku.

- 2 -

3. Zadaci organa Komande brigade

Operativno-nastavni organ (ONO), u saradnji sa PnŠ sa ObP, organom bezbjednosti, organom za moral i IVD i organom za logistiku pripremiće Plan upotrebe jedinice brigade za borbena dejstva, Plan rada Komande brigade, plan obezbjeđenja K-de, plan kontole jedinica i plan sadejstva i veze sa susjednim jedinicama Armije. Pripremiti i predložiti Plan koordinacije sadejstva i angažovanja snaga u selima na teritoriji. Razraditi Plan veze i TKT, plan inženjeriskog obezbjeđenja, izraditi radnu kartu u razmjeri 1:50.000, i plan obuke jedinica i K-di.

- PnŠ za ObP izradiće Plan obavještajnog obezbjeđenja, Plan angažovanja izviđačkog voda i izraditi obavještajnu kartu i prateća dokumenta uz radnu kartu.

- Organ za popunu i personalne poslove ažuriraće kartoteku-evidenciju ljudstva, izvrši popune nedostajućeg ljudstva, posebno specijalistički VES. Popunu vršiti sa teritorije opština Mostar, Čapljina i Stolac.

- Organ za moral, IPD i VP izradiće Plan informisanja ljudstva, sastava brigade, stanovništva na teritoriji opština Mostar, Čapljina i Stolac i vojnika Muslimana koji se nalaze u postrojbama HVO pomenutih opština. Pri izradi Plana izmjenjati mišljenja i prijedloge sa opštinskim odborima SDA, a po potrebi i u dogovoru sa drugim institucijama Muslimana na teritoriji. Organizovati u komandama i jedinicama redovno praćenje radio i radiodnevnik Sarajevo i po potrebi organizovati objašnjavanje događanja kod ljudstva. Spriječiti širenje glasina i dezinformacija koje utiču na moral boraca i naroda, disciplinu i drugo i obezbjediti pravilno tumačenje pojava i događaja. Svakodnevno planski i organizovano, moralno i psihički pripremiti ljudstvo za predstojeće zadatke i naročito prije angažovanja ljudstva u izvršavanju borbenih zadataka.

4. Preduzeti sve potrebne mjere preko organa K-de, komandanata i komandira na spriječavanju nabavke i konzumiranja alkohola, povrede i samoranjavanja, samovolje i udaljavanja iz jedinice bez odobrenja nadležnog starješine.

- Organ bezbjednosti sačiniće Plan angažovanja voda VP, predložiti mjere bezbjednosti i zaštitu K-de i jedinice. Ostvariti saradnju sa odgovarajućim organima bezbjednosti na teritoriji.

- Organ za logistiku sačiniće planove obezbjeđenja po službama, izraditi Plan angažovanja i borbenog obezbjeđenja pozadinskih jedinica. Sagledati mogućnosti snabdjevanja artiklima ishrane iz mjesnih izvora u slučaju potrebe njihovog korištenja.

5. U toku izrade navedenih dokumenata i planova, ostvariti međusobnu saradnju, a za nejasna pitanja obratiti se zamjeniku K-ta.

6. Rok za izvršenje navedenih zadataka je 19.04.93.g. do 12,00 časova kada mi izrađena dokumenta donijeti na uvid i ovjeru.

Dostaviti:

- NS, pom.K-ta za moral, Snč.OB,
pom.K-ta za log., 1.pb, 2.pb,
3.pb,

Komandant:

Bajro Pizović
Bajro Pizović

ARMIJ A REPUBLIKE BOSNE I HERCEGOVINE
PRVA MOSTARSKA BRIGADA

KOMANDA 41.mtbr

(naziv jedinice)

Dj. broj: _____

Mostar, 19.04. 1993.

ODBRANA REPUBLIKE
VOJNA TAJNA
STROGO POVJERLJIVO
(Stepen tajnosti)

NA SIGNAL "SICILIJA-126" POSJEDNITE POLOŽAJE ZA ODBRANU. DEJSTVOVATI U SLUČAJU DIREKTNE UGROŽENOSTI.

BOJA TRAKE: "ZELENA"

KOMANDANT
gosp. Midhad Hujdur

REPUBLIKA BOSNA I HERCEGOVINA
ARMIJ A REPUBLIKE BOSNE I HERCEGOVINE
PRVA MOSTARSKA BRIGADA

KOMANDA 41.mtbr

(naziv jedinice)

Dj. broj: _____

Mostar, 19.04. 1993.

ODBRANA REPUBLIKE
VOJNA TAJNA
STROGO POVJERLJIVO
(Stepen tajnosti)

NA SIGNAL "RAK-625" OTPOČNITE SA OPŠTIM NAPADOM NA SVIM MJESTIMA I PO ZADATIM PRAVCIMA.

BOJA TRAKE: "PLAVA"

KOMANDANT
gosp. Midhad Hujdur

REPUBLIKA BOSNA I HERCEGOVINA
ARMIJ A REPUBLIKE BOSNE I HERCEGOVINE
PRVA MOSTARSKA BRIGADA

KOMANDA 41.mtbr

(naziv jedinice)

Dj. broj: _____

Mostar, 19.04. 1993.

ODBRANA REPUBLIKE
VOJNA TAJNA
STROGO POVJERLJIVO
(Stepen tajnosti)

NA SIGNAL "EKVATOR-304" OTPOČNITE AKTIVNA DEJSTVA I IZADJITE I POSJEDNITE ZADATU LINIJU PO ZAPOVJESTI ZA ODBRANU. NAPADNA DEJSTVA OTPOČETI PO DOBIJANJU SIGNALA "RAK-625".

BOJA TRAKE: "BIJELA"

KOMANDANT
gosp. Midhad Hujdur

REPUBLIKA BOSNA I HERCEGOVINA
 ARMIIJA REPUBLIKE BOSNE I HERCEGOVINE
 PRVA MOSTARSKA BRIGADA
 41. MOTORIZOVANA BRIGADA

KOMANDA 41. MOT. Br.
 (naziv jedinice)

Dj. broj: 470

Mostar. 19.04. 1993.

ODBRANA REPUBLIKE
 VOJNA TAJNA
 STROGO POVJERLJIVO
 (Stepen tajnosti)

ZAPOVJEST ZA ODBRANU Op.br. 1

Karta 1:25.000 Mostar 2-1, 2-2, 2-3 i 2-4.

Na osnovu Naredjenja komandanta 4. Korpusa Armije R BiH i zbog pogoršanja opšte vojne i političke situacije na teritoriji opštine Mostar, kao i zbog pouzdanih saznanja da će postrojbe HVO potpomognute postrojbama HV izvršiti napad na grad Mostar, a i Ćira,

N A R E D J U J E M

1. Sve jedinice 41. motorizovane brigade kao i dijelovi jedinica iz sastava 4. Korpusa posjedađu položaje za upomu odbranu i zadatkom odbrane dodjeljenih rejonu po sljedećem:

1.1. Prvi bataljon ima zadatak posjedanja položaja za odbranu u rejonu Južni logor, zatvaranje pravca iz s. Rodoč ka Mostaru u protivoklopnom smislu. Po sticanju uslova za to krenuti u napad ka raskršnici puteva Mostar-Buna, Mostar - Blagaj, posjedanje položaja za odbranu i zatvaranje prolaza preko avijatičarskog mosta. U daljnim borbeni dejstvima težiti spajanju sa sam. četom Blagaj u rejonu s. Buna. Dio snaga prebaciti na desnu obalu r. Neretve i staviti pod komandu komandanta 2. bataljona.

1.2. Drugi bataljon ima zadatak posjedanja položaja za odbranu u svojoj zoni odgovornosti, zatvaranje pravca iz s. Rodoč ka Mostaru u rejonu Čekrk. Težiti za posjedanjem linije odbrane Čekrk - magistrala - Šenovac- Bulevar- ul. Dr. S. Mujića - banka (nova) - kafić "Vaha"- garnizona ambulanta-stara bolnica-mljekara-CentarII. U pozadini dostignute linije izvršiti blokiranje snaga HVO i njihovo neutralisanje. Dio snaga iz 4. Čete uputiti ka komandi 41. motorizovane brigade radi pojačavanja odbrane. U daljnim dejstvima izvršiti napad sa krila pravcima: Šenovac-Podhum-Bal-inovac i Centar II - Rudnik. Dio snaga odvojiti za zauzimanje brda Hum.

1.3. Treći bataljon ima zadatak posjedanja položaja za odbranu u svojoj zoni odgovornosti, zatvaranje pravca iz Vrapčića ka Mostaru u rejonu Sutina i onemogućavanja prelaska preko brane HE "Mostar" kao i potpuno blokiranje i zauzimanje kasarne Sjeverni logor. Dio ljudstva (30 ljudi) sa naoružanjem prebaciti na desnu stranu i staviti pod komandu komandanta 2. bataljona. U komandu uputiti kompletnu posluhu sa RBR "OSA" i kontejnerima kao i posluga sa RPG. Posluga treba da su obučene za izvršenje gadjanja iz oružja koja posluhuju. U daljim dejstvima bataljon ima pravać napredovanja ka s. Vrapčići i Potoci.

1.4. Bataljon "Nevesinje" se stavlja pod komandu komandanta 3. bataljona od koga će primiti zadatak, a dio ljudstva (30 boraca sa naoružanjem) prebaciti na desnu obalu i razmjestiti u Djački dom i Ekonomsku školu gdje će i posjesti položaje za odbranu. Komandir koji vodi ljudstvo na desnu obalu dužan se javiti u komandu 41. motorizovane brigade radi daljeg preciziranja zadataka.

1.5. Bataljon "Šargan" se stavlja pod komandu komandanta 1. bataljona od koga će primiti zadatak.

1.6. MTD ima zadatak da sa sadašnjih VP otvara vatru na ciljeve koji su dati od strane NA 41. motorizovane brigade kao i po potrebi i zahtjevima iz brigade. Minobacači 82mm sa svojih VP otvaraju vatru po ciljevima koji su dati u Planu vatre od strane NA 41. mthr, kao i po zahtjevima komandanta bataljona.

1.7. Samostalna četa "Blagaj" ima zadatak posjedanja položaja za odbranu u svojoj zoni odgovornosti a po sticanju uslova za to izvršiti napad pravcem Blagaj- Kosor-Buna i ovladati mostovima preko r. Buna na putu Mostar - Čapljina i Mostar-Domanovići i upornom odbranom ne dozvoliti prodor postrojbi RVO iz pravca Čapljina i Domanovića ka Mostaru. Težiti za spajanjem sa snagama 1. bataljona.

1.8. MUP R BiH ima zadatak posjedanja položaja i odbrane Starog mosta i novo-izgrađenog mosta na Musali, a dijelom snaga izvršiti napad na prostorije MUP-a HZ HE i policijske stanice Mostar koje posjesti i uporno braniti. Težiti da u našoj zoni odbrane ostanu zgrada Hirurgije. Ljudstvo za izvršenje napada na zgradu MUP-a i PS Mostar imati u pripravnosti u hotelu "Mostar".

1.9. Izvidjački vod ima zadatak zauzimanja prostorija Elektro-Herzegovine. Po zauzimanju prostorija iste uporno braniti, a el. energiju isključivati po zahtjevima iz brigade.

- 3 -

1.10. Diverzantski vod ima zadatak napada na objekte žitoprometa i zauzimanje istih koje uporno braniti. Izvršiti diverziju na prelazu iz Sjevernog logora preko r. Neretve.

1.11. Četa Vojne policije ima zadatak odbrane KM brigade sa pojačanim brojem ljudi. Dio ljudstva upotrijebiti u dogovoru sa komandantom 2. bataljona za odbranu u rejonu Šemovac kao i vršenje kontrole i pretresa terena u zoni odgovornosti 2. bataljona.

1.12. POČ se po orudjima pridodaje 1. i 2. bataljonu za zatvaranje pravca (po 1 Bst sa poslugom), 1 POLO "crvena strijela" pridodati 3. bataljonu a "Maljutku" postaviti u rejon pogodan za dejstvo ka naselju B. Brijeg.

1.13. Vod PAM se po orudjima pridodaje 1. i 3. bataljonu i zadatke prima od komandanata bataljona.

1.14. Ostale jedinice posjedađu položaje za odbranu u rejonu razmještaja i u pripravnosti za upotrebu po naredjenju k-ta 41. motorizovane brigade.

2. Gotovost za odbranu do 17.00 sati dana 19.04.1993. godina kada završiti i sa prebacivanjem ljudstva i tehnike sa jedne na drugu stranu r. Neretve.

3. Održati redovnu l/g na liniji odbrane ka žetivcima.

4. Ljudstvo koje se pridodaje drugim jedinicama, po stizanju u iste i dobijanju zadataka ostaju u njima do daljnjeg. Smjene ljudstva će određivati komandanti kojima je ljudstvo stavljeno pod komandu.

5. U toku posjedanja položaja za odbranu kao i izvođenja b/d radio vezu koristiti samo uz upotrebu dokumenata veze i poruke slati šifrovano.

6. Prilikom posjedanja položaja pokrete jedinica vršiti prikriveno, a po posjedanju istih kretanje svesti na najmanju moguću mjeru.

- 4 -

7. U slučaju približavanja neprijatelja iste zaustaviti a vatru otvarati po potrebi i to iz svih raspoloživih oružja istovremeno. Strogo voditi računa o utrosku municije i letu na rasipati

8. Izvještaje iz bataljona i drugih jedinica slati svaka 2 sata sa tažištem na promjenama u rasporedu neprijatelja.

MD/FI

Dostavljeno:

- 1.2.3. bataljon
- Bataljon "Nevesinje"
- Bataljon "Šargan"
- Samostalna četa "Blagaj"
- MTD
- MUP R BiH
- Izvidjački vod
- Diverzantski vod
- Četa Vojne policije
- Protivoklopna četa
- Vod PAM
- Komanda 4. Korpusa
- ONO
- a r h i v a

K O M A N D A N T

gosp. Miroslav Hujdur

REPUBLIKA BOSNA I HERCEGOVINA
 ARMIIJA REPUBLIKE BOSNE I HERCEGOVINE
 PRVA MOSTARSKA BRIGADA

41. MOTORIZOVANA BRIGADA

KOMANDA 41. MOT. BR.

(naziv jedinice)

Dj. broj: 420-1/93

Mostar, 20. 04. 1993.

VOJNA TAJNA
 STROGO POV.

(Stepan tajnosti)

Na osnovu razvoja situacije u gradu Mostaru,

N A R E D J U J E M

1. Jedinice 2. bataljona u toku dana pojačati utvrđivanje dostignute linije odbrane.
2. Pripremiti ljudstvo za odsudnu odbranu posjednutog rejona, a i za vršenje napada u pravcu hotela Mostara i komande 41. mot. br. radi spajanja snaga u jednu cjelinu.
3. Formirati grupe koje u toku dana ubaciti iza neprijateljske linije sa zadatkom uništavanja vatrenih sredstava neprijatelja.
4. Signal za izvršenje borbene radnje spajanja snaga 4. čete sa bataljonom, a po sticanju uslova za to i spajanje sa komandom 41. mot.br. je "RAK-625".
5. Za izvršenje ovog zadatka predpočinjavaju vam se MUP R BiH, diverzantski vod, dio bataljona Nevesinje (30 ljudi). Ljudstvo iz ovih jedinica po prijemu ovog Naredjenja u što kraćem roku je dužno preći na desnu obalu i staviti se na raspolaganje komandantu 2. bataljona. Pri prelasku koristiti čamčane prelaze i prelaz "Kamenica".

Dostavljeno: ✓

- 2. bataljon
- diverzantski vod
- bataljon Nevesinje
- MUP R BiH
- ONO
- a r h i v a

KOMANDANT
 Michad Hujdur

28/04 '93 16133

8 888788364 TU SIROKI BRIJEG

P.01

93 04/28 16133

COPY KRISAK S. BRIJEG

ZAJEDNIČKO PRIOPĆENJE ZA JAVNOST

Danas, 20. travnja 1993. godine sastali su se posredstvom
 predstavnika UN predstavnici HVO i A BiH. U cilju smirivanja
 napetosti između postrojbe HVO i A BiH dogovoreno je sljedeće:

1. Formira se zajednički zapovjednički punkt HVO A BiH kod
 ugostiteljskog objekta "Jagnje". Funktom će rukovoditi
 predstavnik A BiH Enad Hudo, predstavnik Vojne policije HVO
 Zarko Jurić i predstavnik UNPROFOR-a. Nadzor će se obavljati
 ulicom Bulevar do Hotela "Ero".

2. Sve postrojbe HVO i A BiH povlače se u objekte gdje su
 inače smještene, pred objektom može biti samo jedan stražar, a
 navedene postrojbe ne smiju zapošljavati oružane položaje na crti
 razgraničenja. Hitne slučajeve kretanja vozila i ljudi odobravati
 će se zajednički.

3. Pozivaju se građani na strogo pridržavanje policijskog sata,
 a u svu nesporazume rješavati će Vojna policija.

4. Transportere španjolskog bataljuna UN smjestiti na raskrižjima
 kod katoličke crkve, kod Doma zdravlja i kod robne kuće Hit.

Ovi će zajedno sa zajedničkim zapovjedništvom punkta
 kontrolirati crtu razgraničenja.

KOMANDANT

A BiH

NAČELNIK OZ JIH

Petar Zelenikar

Danas, 20. travnja 1993. godine sastali su se posredstvom predstavnika UN predstavnici HVO i A BiH. U cilju smirivanja napetosti između postrojba HVO i A BiH dogovoreno je sljedeće:

1. Formira se zajednički zapovjednički punkt HVO A BiH kod ugostiteljskog objekta «Jagnje»- Punktom će rukovoditi predstavnik A BiH Esad Humo, predstavnik Vojne policije HVO Žarko Jurić i predstavnik UNPROFOR-a. Nadzor će se obavljati ulicom Bulevar do Hotela «Ero».
2. Sve postrojbe HVO i A BiH povlače se u objekte gdje su i inače smještene, pred objektom može biti samo jedan stražar, a navedene postrojbe ne smiju zaposjedati borbene položaje na crti razgraničenja. Hitne slučajeve kretanja vozila i ljudi odobravat će se zajednički.
3. Pozivaju se građani na strogo pridržavanje policijskog sata, a sve nesporazume rješavat će Vojna policija.
4. Transportere Španjolskog bataljuna UN smjestiti na raskrižjima kod katoličke crkve, kod Doma zdravlja i kod robne kuće Hit.

Ona će zajedno sa zajedničkim zapovjedništvom punkta kontrolirati crtu razgraničenja.

KOMANDANT 4. KORPUSA A BiH

/Arif Pašalić/

NAČELNIK OZ JIH

/Petar Zelenika/

ZAJEDNIČKO PRIOPĆENJE ZA JAVNOST

Danas, 21. travnja 1993. god. na sastanku kome su prisustvovali Načelnik OZ JIH gosp. Petar Zelenika i komandant 4. korpusa A BiH gosp. Arif Pašalić, doneseni su sljedeći zaključci:

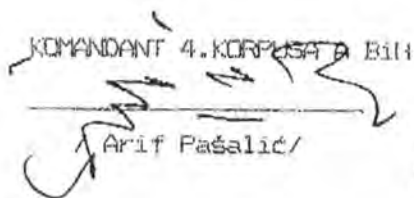
1. Izdat će se zajednička zapovjed za izmještanje svih vojaka A BiH u Konak u Južni logor, a HVO u Vojarnu «Tihomir Mišić» i Vojarnu Heliiodrom (III brigada ostaje u postojećem objektu i pomjeranje vrši samo prema crti neprijatelja). Rok izvršenja je 48 sati nakon izdavanja zapovijedi (23. 04. u 13.000 sati).
2. Vojna policija HVO ostaje na svojoj poziciji na Strojarskom fakultetu, a Vojna policija A BiH na Šemovcu do drugačije zapovijedi.
3. Zabranjuje se nošenje oružja dugih cijevi svima onima koji ne vrše službu.
4. Mješoviti timovi Vojne policije formirat će se i obavljati svoju zadaću nakon realizacije zaključka iz točke 1.
5. Nakon izmještanja postrojbi u vojarne uklonit će se svi zakoni za borbena djelovanja u gradu.
6. Komisiju za nadzor i kontrolu izvršenja zapovijedi čine Redžo Mehić i Adis Hondžo u ime 4. Korpusa A BiH i Mario Mikulić i Mato Knezović u ime OZ JIH.
7. Sve informacije u svezi s djelovanjem A BiH i HVO sredstvima priopćavanja mogu davati samo pomoćnici zapovjednika za IPD u 4. Korpusu i OZ JIH svojim zajedničkim priopćenjima.

KOMANDANT 4. KORPUSA A BiH

/Arif Pašalić/

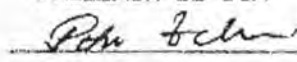
NAČELNIK OZ JIH

/Petar Zelenika/

KOMANDANT 4. KORPUSA A BiH

 /Arif Pašalić/

NAČELNIK OZ JIH

 /Petar Zelenika/

REPUBLIKA BOSNA I HERCEGOVINA
 HRVATSKA ZAJEDNICA HERCEG-BOSNA
 HRVATSKO VIJEĆE OBRANE
 OPERATIVNA ZONA JUGOISTOČNA BIH

Dj.broj 01-2489 /93
 Mostar, 22.travnja 1993.god.

Prmijena: <u>23.04.1993.g.</u>	
Objed: <u>03-234-23/93</u>	VOJNA TAJNA
	STROGO POV.

U cilju reguliranja odnosa u gradu i obveza vojnika na području grada i gradske okoline,

Z A P O V J E D A M

1. Vojnike HVO smjestiti u vojarnu "Tihomir Mišić", a 3. brigadu smjestiti na Heleiodrom.
2. Zabranjuje se nošenje oružja dugih cijevi svim onima koji ne vrše službu u skladu sa zapovjedima koje su na snazi od ranije.
3. Zabranjuje se nošenje crnih odora svim pripadnicima postrojbi HVO.
4. Formira se mješoviti tim HVO i A BiH u koji se ispred HVO OZ JIH delegiraju gosp. Mate Knezović i gosp. Mario Mikulić. Tim počinje sa radom odmah.
5. Vojna policija HVO ostaje na Univerzitetu (Vojna policija A BiH ostaje u postojećem objektu na Šemovcu).
6. Ukloniti sve zaklone za borbena djelovanja u gradu, a najkasnije 22.04.1993.god.u 14.00 sati.
7. Sve informacije u svezi s djelovanjem HVO i A BiH sredstvima priopćavanja mogu davati samo pomoćnici zapovjednika za IPD u OZ JIH i 4. korpusu svojim zajedničkim priopćenjima.
8. Formiraju se mješoviti timovi Vojne policije HVO i A BiH koji će patrolirati svim dijelovima grada tijekom 24 sata i kontrolirati situaciju u gradu. Patrole će biti odjevene u jednake vojne odore bez ikakvih obilježja, i djelovat će do opoziva točke osam ove zapovjedi.
9. Do 14.00 sati 22.04.1993.god. razmijeniti sve uhićene od strane Vojne policije HVO i A BiH principom "svi za sve".

10. Sva djelovanja na području OZ JIH se bez uvjetno odmah obustavljaju, a djelovanje prema četnicima realizirati prema zapovijedi za aktivnu obranu OZ JIH.

11. Pomoćnik zapovjednika OZ JIH za IPD organizira sastanke po postrojbama sa upoznavanjem obveza iz ove zapovijedi i značajem ovih obveza za budućnost življenja na ovim prostorima.

12. Sve obveze iz ove zapovijedi realizirati do 14,00 sati dana 22.04.1993.godine, a za realiziranje iste odgovorni su mi zapovjednici prvopotčinjenih postrojbi.

DOSTAVLJENO:

- 1. brigada HVO "Knez Domagoj"
- 2. brigada HVO
- 3. brigada HVO
- 4. brigada HVO "Stjepan Radić"
- Brigada HVO "Herceg Stjepan"
- RT puk
- Tenkovska bojna
- 2.lard PZO
- 3.bojna Vojne policije -na znanje
- 4.Korpus A BiH- na znanje
- Policijska uprava Mostar - na znanje
- GND

ZAPOVJEDNIK OZ JIH

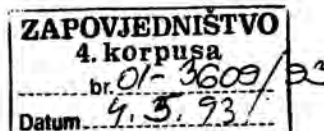
gadir

Milenko Lasić /

4. KORPUS

~~STANJEVA KOMISIJA OZ J/I HERCEGOVINA~~
~~EPKJ~~

Mostar, 03.05.1993.god.

I Z V J E Š T A J
MJEŠOVITE KOMISIJE A R BIH I HVO
ZA DAN 03.05.1993.GOD.

Stanje iseljenosti objekata zadržano je od prije, kako je to u izvješću navedeno. I dalje se dešavaju pojedinačni slučajevi izbacivanja iz stanova bez zakonskih rješenja o tome.

Patrola mješovite policije obišla je sve objekte koji su trebali biti iseljeni ali je stanje kao i prije tjedan dana što se uglavnom odnosi na lijevu obalu. Također prilikom obilaska mosta mješovitoj patroli je zapovjednik 1. mostarske brigade rekao da nemaju tu šta da kontrolišu. Molimo da se sa nivoa Zapovjedništva OZ za JIH i korpusa to razrješi.

Komisija ponovo zahtijeva hitan sastanak zapovjedništva radi daljih uputa, iz razloga jer je blokiran rad komisije zbog neizvršenja zajedničke zapovjedi.

Komisija je u posljednje vrijeme opterećena prijavama građana koji traže zaštitu svojih prava kao i imovine..

Prijedlog komisije:

1. ~~Da~~ Komisija prestane sa radom i dežurama u prostorijama Vodoprivrede, s tim da mješovita policija i dalje bude smještena u istim prostorijama, a komisija da se sastaje po potrebi i djeluje tamo gdje se uputi od strane oba zapovjedništva. To sve skupa iz razloga što nas čekaju tekuće obveze po našim stalnim poslovima.

ISPRED HVO

Mate Knezović

*o / Mate Knezović /

ISPRED A R BIH

Reda Mehčić

/ Reda Mehčić /

ZAPOVJEDNIŠTVO

970-1

8.11.

Zahtjev za telefonske
priključke

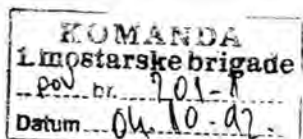
HVO - OPĆINSKI STOŽER MOSTAR

Molimo vas da nam obezbjedite priključke poštanskih telefona koji su nam neophodni za normalan rad naših postrojbi, i to:

1. Zamjenik zapovjednika - prostorije KTK "Visoko"
2. IPD - prostorije GP "Vranica"
3. Načelnik Štaba - prostorije GP "Vranica"
4. Treći bataljon - prostorije vojarnе "Konak"
5. Drugi bataljon - Ulica A. Šantića, 4 (bivša kancelarija "Merkura")
6. Logistika Brigade - prostorije GP "Vranica"
7. broj telefona 411-744 - za načelnika Štaba Zapovjednika
gosp. Šemsudin Hasić
8. broj telefona 412-404 - za zamjenika zapovjednika Brigade
gosp. Sulejman Budaković
9. broj telefona 415-120 - za načelnika veze Brigade
gosp. Nijaz Jakupović
10. broj telefona 38-434 - za pomoćnika za bezbjednosne poslove
gosp. Kemal Jusufović

Uz poštovanje,

 ZAPOVJEDNIK
 Sefik Pašalić

JAKUPOVIĆ

ZAHTJEV ZA UVOĐENJE
TELEFONA
D O S T A V L J A . -

CENTRU VEZE PRVE MOSTARSKE BRIGADE

Za potrebe Izviđačkog voda potrebno je da uvedete telefonsku liniju u prostorije bivšeg Aero - kluba Ljubo Brešan, gdje je smještena Izviđačka jedinica.

Takođe za potrebe iste jedinice, potrebno je obezbjediti radio-vezu sa centrom sa tri radio-stanice.

DOSTAVLJENO:

- ② Centru veze:
- Izviđačkom vodu

Z A P O V J E R N I K
Ariš Pašalić

KOMANDA PRVE
MOSTARSKE BRIGADE
Int.broj: 357-14
Mostar, 18.09.1992. god.

O D L U K A

Na osnovu ovlaštenja Armije R BiH a u vezi obnavljanja rada MZ "14.februar" odlučio sam da se dodjeli prostorija "RAZVITKA" u Splitskoj ulici na privremeno korišćenje MZ "14.februar".

O b r a z l o ž e n j e

MZ "14.februar" dana 17.09.1992. god. obratila se Molbom broj 418/92. da joj se dozvoli da u prostorijama "Razvitka" u Splitskoj ulici obnovi rad MZ.

Prilikom donošenja ove Odluke imao sam u vidu ratne prilike i činjenicu da Vlada HVO nije još odlučila o obnovi rada ove MZ, te sam uzeo u obzir da u početku ratnih dejstava prostorije MZ "14.februar" su predate mostarskom bataljonu za potrebe Logistike.

AH/AP

KOMANDANT :

[Signature]
Mir Pasalić

PRVA MOSTARSKA BRIGADA

Dj. broj: 22-1

Mostar, 10.08.1992.

Zahtjev, dostavlja.-

PTT MOSTAR

Molimo vas da nam prosljedite 3 linije i to na sljedećim pravcima:

1. Konak - A. Šantića
2. Konak - Cernica - Krpića
3. Konak - Gojka Vukovića (Izviđači)

Za nesmetan rad ove veze su nam prijeko potrebne u obavljanju postavljenih zadataka u odbrani grada.

NJ/MH

komandant

Briz Paskalic

OPĆINSKI ODBOR SDA MOSTAR
BROJ: 416/93
Mostar, 4.01.1993. godine

IV KORPUS ARMIIJE REPUBLIKE BiH

Molimo Vas da nam za potrebe SDA mjesnog pododbora Avenija - Zgoni izdate odobrenje za privremeno korištenje prostorija u Ulici Splitska 17. U tim prostorijama se prije rata nalazio RAZVITKOV butik.

OPĆINSKI ODBOR SDA - MOSTAR

/dr. Ismet Hadžilasmanović /

prova sluša

ODOBRIO KORISTENJE PROSTORIJA

POMOĆNIK ZAPOVJEDNIKA
ZA LOGISTIKU 4. KORPUSA
Gospodin *Mahmut*
Mahmutćehajić Mirsad

*odobriti!
Napisati rješenje
o korištenju prostorija
po zahtjevu.*

REPUBLIKA BOSNA I HERCEGOVINA

ARMIJA REPUBLIKE BiH

ZAPOVJEDNIŠTVO 4. KORPUSA

Djelovodni broj: 04-587/93

Mostar, 25.01.1993.godine

Na osnovu člana 16. stav 1. tačka 7. i 12. člana 67. i 69. Uredbe sa zakonskom snagom o odredbi ("Službeni list R BiH" broj 4/92,9/92,19/92) donesena je uredba sa zakonskom snagom o kretanjima i normativima raspoređivanja građana i materijalnih sredstava u oružanim snagama i za druge potrebe odbrane i na osnovu toga, Zapovjedništvo 4.KorpUSA Armiji RBiH izdaje sledeću

N A R E D B U

1. Izvršiti oslobađanje kancelarijskog prostora vlasništvo DP "VRANICA" Mostar, u ulici S. Radića poslovna zgrada VRANICE u kojima je sada smještena prometna služba HVO.

2. Ovu naredbu izvršiti najdalje do 26.01.1993.godine do 15⁰⁰ časova. Nakon isteka navedenog roka ovlaštena lica Armije RBiH ući će u posjed navedenog prostora, a po ranije izvršenoj rekviziciji.

AT/AK

Z a p o v j e d n i k
gosp. Arif Pašalić

REPUBLIKA BOSNA I HERCEGOVINA

ARMIJA REPUBLIKE BiH

ZAPOVJEDNIŠTVO 4. KORPUSA

Djelovodni broj: 04-40

Mostar, 27.01.1993.godine

CIVILNA ZAŠTITA MOSTAR

Za potrebe uređenja kancelarijskih prostorija 4.KorpUSA Armije RBiH u ulici Alekse Santica br. 8 bivše prostorije Tr Merkur Mostar, potrebno je izvršiti opravke i zaštitu.

1. Zastita otvora od mehaničkog udara;
2. Unutar objekta u prostorijama izvršiti opravku maltera, moleraja, postavljanja najlona na prozore kao i pregled el. instalacije. Količine radova ustanoviti sa CZ.

Za izvršenje navedenih opravki 4.Korpusu Armije RBiH ovlašten je gospodin Elezović Smajo.

POMOĆNIK ZA LOGISTIKU

4. KORPUSA
Mahmutcehajić Mirsad

ARMIJA REPUBLIKE BIH
KOMANDA IV. KORPUSA

Broj: 05-777/93

01.02.1993. godine

Izuzimanje GP
Vranica.-

ŠTABU VRHOVNE KOMANDE
ORUŽANIH SNAGA

U vezi izuzimanja GP "Vranica" Odjel Mostar, za potrebe Armije R BiH Komande IV. Korpusa postavljamo sljedeća pitanja:

1. GP "Vranica" sa sjedištem u Mostaru ima preko 500 radnika, od toga dio radnika nalazi se na radilištu u Rusiji i Njemačkoj, U vezi izvršenja tekućih ugovora, 150 radnika je u Armiji R BiH i HVO.

Dio materijalnih sredstava izuzelo je HVO Mostar.

GP "Vranica" ostvaruje određene prihode koji ^{se} daju u artiklima ishrane.

Prvo pitanje: Da li izuzeti kompletnu GP "Vranicu" u sastav Armije RBiH?

Drugo: U slučaju izuzimanja pitanje ^{status} sastava firme i radnika?

Treće: Pitanje, da li samo izuzeti dio sredstava i ljudstva, a zavisno od potreba jedinica IV. Korpusa?

Četvrto pitanje: U slučaju izuzimanja da li će se GP "Vranica" smatrati civilnim preduzećem ili vojnim preduzećem?

Pitanje izuzimanje firmi i radne obaveze regulisano je putem Uredbi R BiH, što porazumjeva i funkcionisanje civilne vlasti.

Obzirom da civilna vlast u Mostaru ne funkcioniše, molimo odgovore na ova pitanja i Vaše instrukcije.

Ovo smatrajte hitnim.

K O M A N D A N T :

gosp. *[Signature]*

OC

09

Arif

ARMIJA REPUBLIKE BIH
KOMANDA IV. KORPUSA

Dj.br. OK-1005/43
Mostar, 11.02.93

Davanje na korištenje
prostora, dostavlja.-

REGIONALNI ODBOR SDA
SAVJET ZA MARKETING

Na vaše traženje da vam se ustupe na privremeno korištenje prostorije bivše PBS PJ Mostar, kao i zgrada Opštine u Fejićevoj ulici, obavještavamo vas da je IV. Korpus Armije BiH izvršio ranije izuzimanje tih prostorija za svoje potrebe.

Cijeneci vaš zahtjev, a i trenutne naše potrebe, obavještavamo vas da vašem zahtjevu možemo udovoljiti i navedene prostore vam ustupiti na privremeno korištenje.

Svi odnosi koji nastanu u vezi sa ovim korištenjem, naknadno će se regulisati.

DOSTAVLJENO:

Regionodbor SDA

Logistika

- a/a

KOMANDANT

gosp. Arif Pašalić

REPUBLIKA BOSNA I HERCEGOVINA
ARMIJA REPUBLIKE BOSNE I HERCEGOVINE

4. KORPUS

ZAPOVJEDNIŠTVO

4. KORPUSA

(Naziv jedinice - postrojbe)

Dj. broj: 04/172/93
Mostar, 11.02 1993

VOJNA TAJNA

(Stepen tajnosti)

N A R E D B A

Najoštrije zabranjujem izdavanje i izuzimanje ^{materijala i} sredstava rada iz
proizvođnog pogona DP"VRANICA" Mostar.

Izuzimanje se može izvršiti jedino uz ^{pisane} saglasnost ^{Komande} 4. Korpusa.

ZAPOVJEDNIK ZA LOGISTIKU

gospodin

Mrsad Mahmutćehajić
Mrsad Mahmutćehajić

Hidroelektrane na Neretvi - Jablanica

Elektroprivredno preduzeće u društvenoj svojini za proizvodnju električne energije, sa potpunom odgovornošću

Telefoni:		
centrala (Jablanica)	752-629	
centrala (Mostar)	32-660	
	32-661	
	32-346	
direktor		
t e l e x (Jablanica)	46-190	
t e l e x (Mostar)	46-112	
telefaks (Jablanica)	752-638	
telefaks (Mostar)	420-625	

ARMIJA REPUBLIKE BOSNE I HERCEGOVINE
ČETVRTI KORPUS
- ZAPOVJEDNIŠTVO - Sektor bezbjednosti
M O S T A R

Predmet:

Naš broj: 193. MT/JT

Vaš broj: .....
Mostar, 2.3.1993.godine
Alekse Šantića 106a

POVJERLJIVO

Na osnovu akta Komande Prve mostarske brigade Pov.br. 135-1 od 19.08. 1992. godine (potpisanog od strane Komandanta gospodina Arifa Pašalića) izuzet je za potrebe jedinica Prve mostarske brigade dio poslovnog prostora sa cjelokupnim postojećim inventarom u upravnoj zgradi ovog Preduzeća u Mostaru u ulici Alekse Šantića br. 106a, Nakon useljenja pripadnika Brigade u ove prostorije manji dio objekta nastavili smo koristiti za službene potrebe Preduzeća za rad radnika uprave koji imaju radnu obavezu (Oko 20 radnika) na ovom lokaliteti, kakvo stanje je i danas.

Od dolaska u ovaj objekat pripadnici Brigade su organizovali i sproveli trajno obezbjedjenje i čuvanje cijelog navedenog poslovnog objekta.

Prije par dana od strane pripadnika jedinice Brigade koja je smještena u navedenom objektu obaviješteni smo da mijenjaju lokaciju i napuštaju sve prostorije u ovom objektu.

U novonastaloj situaciji nismo u mogućnosti da sami organizujemo obezbjedjenje ovog objekta zbog nedostatka materijalno-tehničkih sredstava i osoblja. Radi se o značajnom objektu za ovo Preduzeće i sistemu hidroelektrana na slivu rijeke Neretve u kome je smještena velika telefonska centrala sa pratećim uređajima, računar za obradu podataka i tehnička i poslovna dokumentacija od značaja za rad sistema hidroelektrana.

Ostvarili smo ovih dana usmeni kontakt sa gospodinom Masleša Ramom iz MUP-a Republike BiH u Mostaru ali smo obaviješteni da u ovim uslovima MUP nije u mogućnosti da nam pruži pomoć na obezbjedjenju navedenog objekta.

Na osnovu izloženog obraćamo vam se sa molbom da nam isadjete u susret i pružite pomoć na obezbjedjenju ovog za nas značajnog objekta.

S poštovanjem

w/d. DIREKTORA
[Signature]
Muharemedin Tanović, dipl. ecc.

KAPIC REFIK

Drežnica - zgrada P-35

12.03.1993. godine

Mostar

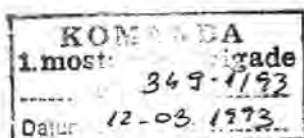
PRIGOVOR na odobrenje
o izuzimanju stambenog
objekta.-

*Stan imam da
se izuzme za
potrebe 1. bataljona
Armijske*

Blagovremeno ulažem prigovor na odobrenje o izuzimanju stambenog objekta za potrebe IV. bataljona izdatu od Komande Prve mostarske brigade broj 335-9/93. od 09.03.1993. godine, a iz sljedećih razloga:

1. Odobrenje nije u skladu sa Uredbom u kriterijumima i normativima raspoređivanja građana i MS u OS i druge potrebe odbrane, te sa Uredbom o napuštenim stanovima ("Sl.list R BiH" br. 19/92).

2. Po drugom osnovu stan se ne smatra napuštenim, jer se stambeni objekat koristi u namjene za stanovanje. Naime, radi se o sljedećem: Mojoj supruzi Kapić Zerini, dat je zbog službenih poslova nužni smještaj u Jablanici i to garsonjera od 12 m² a po rješenju broj 01-219/90. od 01.08.90. Taj stan ona koristi samo kad je organizovana nastava odnosno za vrijeme trajanja školske godine. Prema navedenom, moja obitelj nema dva stana, te molim da ovaj spor riješimo na obostrano zadovoljstvo. Smatram da je Armija R BiH nikla iz naroda i da će da štiti narod i da radi u duhu Uredbi sa zakonskom snagom od Predsjedništva R BiH.

Kapić Refik
Kapic' Refik

ZAPOVJEDNIŠTVO

250-52

06.04.

Komandi Prve mostarske brigade Armije R BiH, na temelju UREDBE sa zakonskom snagom o odbrani R BiH (sl. list BiH br. 4/92), UREDBE o normativima i kriterijima raspoređivanja građana i materijalnih sredstava u Oružane snage i druge potrebe odbrane (Sl. list BiH br. 19/92), UREDBE o radnoj obavezi (Sl. list br.19/92) Ovlaštenje Ministarstva R BiH za robni promet i preduzetništvo br. 13-320-19/92 od 30.07.1992. godine, a rješavajući u predmetu rekvizicije materijalnih sredstava i raspoređivanju građana za potrebe Armije R BiH, donosi slijedeće

R J E Š E N J E

1. Za potrebe Armije R BiH - Prva mostarska brigada u Mostaru, od preduzeća "INERŠPED" Mostar, REKVIRIRA SE:

- Poslovno skladišni prostor u Bišću polju b.b.
Zaključno za rednim brojem 1.

N A P O M E N A

- Pri ulasku u izuzeti poslovno-skladišni prostor napraviti popis i stanje izuzete (nepokretne i pokretne) imovine.

Pravična novčana naknada za izuzete nekretnine - pokretnine, odrediće se u momentu sticanja uslova za isplatu iste, ili će ista biti vraćena vlasniku uz obeštećenje eventualno nastale štete na predmetnim nekretninama.

DN/EK

Dostavljeno:

- Imenovanom
- Pravna služba
-
-

7 ZAPOVJEDNIK
gosp. MIDHAD HOJĐUR
Klimir Senić

ZAPOVJEDNIŠTVO

250-48

07.04.

Na temelju rješenja o rekviziciji br. 250-32 od 30.03.1993. godine, donosim slijedeće,

N A R E D B E

1. Formirati komisiju za popis imovine preduzeća "HERCEGOVINA PUTEVI" Asfaltna baza Bišće polje - Mostar.
2. Za članove komisije imenuje se **HUMO EMIR, BAKIJA KEMAL i PANDUR TEOFIK.**
3. O izvršenom izvidanju i popisu imovine (pokretne i nepokretne) dostaviti izvještaj u Logistiku Prve mostarske brigade Armije R BiH.
4. Rok izvršenja je 12. 04.1993. godine.

Dostavljeno:

- Imenovanim
- Pravnoj službi,
- Logistici Prve mostarske brigade

ZAPOVJEDNIK**gosp. MIDHAD HOJDUR***Midhad Hojdur*

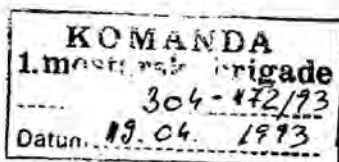
REPUBLIKA BOSNA I HERCEGOVINA
ARMIJA REPUBLIKE BOSNE I HERCEGOVINE
KOMANDA 4. KORPUSA
Djelovodni broj: 01-3240/93
Mostar, 17.04.1993. godine

KOMANDI 41. MOTORIZOVANE BRIGADE

Na osnovu Uredbe o kriterijima i normativima raspoređivanja građana i materijalnih sredstava u oružane snage i druge potrebe odbrane ("Službeni list Republike BiH" broj 19/92), a radi zaštite proizvodnih kapaciteta i obezbjeđenja cigareta za borbe,

N A R E Đ U J E M

1. Staviti pod kontrolu proizvodnju i distribuciju proizvoda FD Mostar.
2. Od postojećeg kadra izvršiti odabir najneophodnijih kadrova potrebnih za nesmetanu proizvodnju.
3. Proizvodnju i distribuciju organizovati u nadležnosti 41. motorizovane brigade koja će izvršiti postavljanje rukovodnog kadra i ostalih radnika, te redovno vršiti kontrolu poslovanja.
4. Komandant 41. motorizovane brigade će svojim naređenjem detaljno regulisati način poslovanja FD Mostar.
5. Za sprovođenje ovoga Naređenja odgovoran mi je Komandant 41. motorizovane brigade.

KOMANDANT
gospodin
ARIF PAŠALIC

REPUBLIKA BOSNE I HERCEGOVINE
ARMIJA
MOSTAR
4. KORPUS
Zapovjedništvo

REPUBLIKA BOSNA I HERCEGOVINA
 ARMIJA REPUBLIKE BOSNE I HERCEGOVINE
 KOMANDA 4. KORPUSA
 Djelovodni broj: 01-2910/93
 Mostar, 12.04.1993.godine

Radi fizičkog obezbjeđenja objekata izuzetih za potrebe 4. Korpusa Armije Republike BiH,

N A R E Đ U J E M

1. Ljudstvom iz sastava 49. brdske brigade izvršiti fizičko obezbjeđenje objekata prikazanih u šemi u prilogu ovog naređenja.
2. Komandant 49. brdske brigade će odmah svojom naredbom regulisati način obezbjeđenja (broj stražarskih mjesta, broj i mjesto kontrolno-propusnih stanica i slično).
3. Fizičko obezbjeđenje postaviti odmah.
4. Za sprovođenje ovog naređenja odgovoran mi je lično komandant 49. brdske brigade.

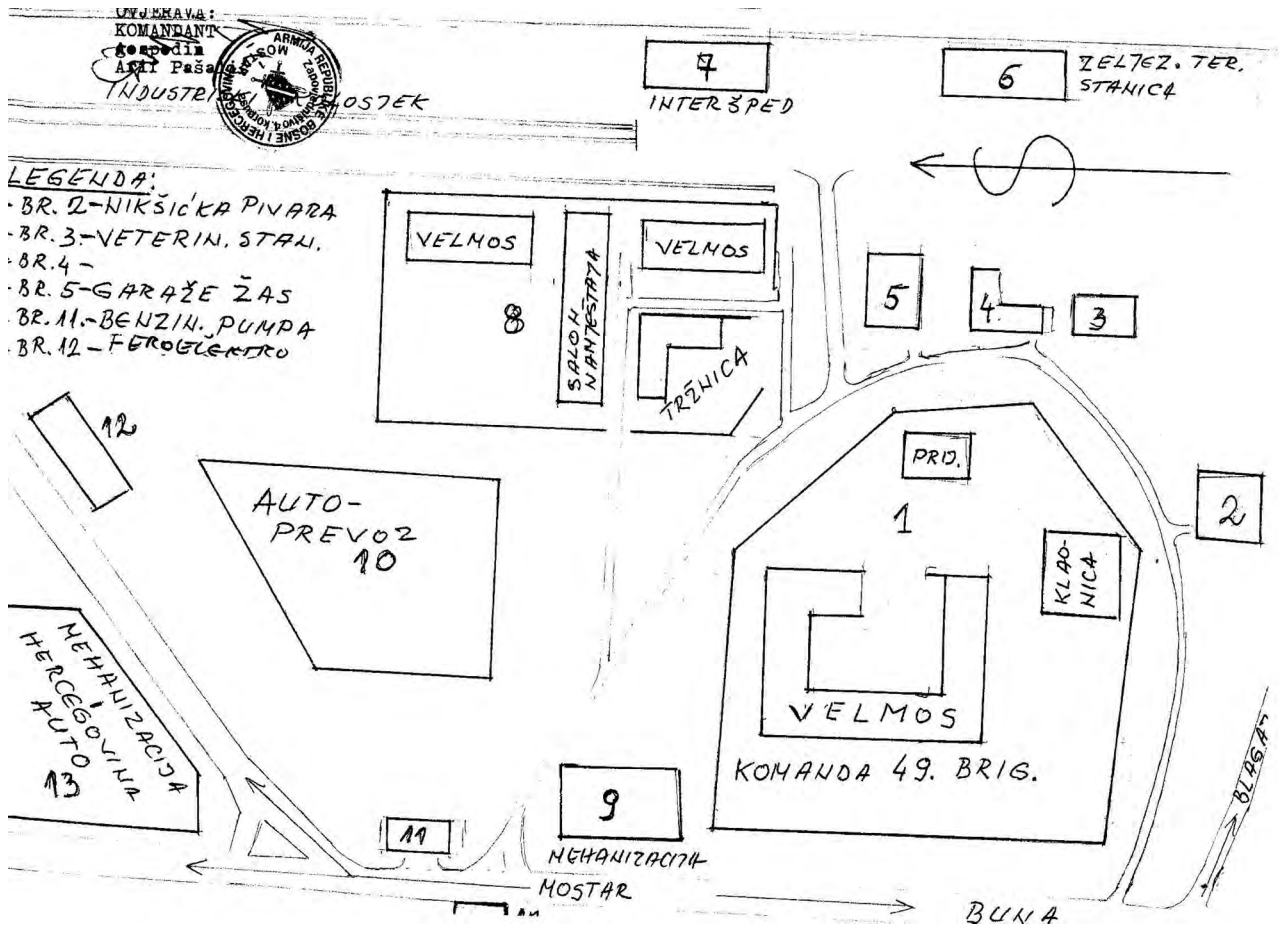
Dostavljeno:

- 49. brdska brigada
  - Logistika 4. Korpusa
- 0 a/a

KOMANDANT

gospodin

ARIF PASALIĆ

REPUBLIKA BOSNA I HERCEGOVINA
ARMIJA REPUBLIKE BiH
KOMANDA 4. KORPUSA
Broj: 05-3047/93
Mostar, 14.04.1993. godine

Zabrana rada kafe
bara -INDEKS-

KOMANDI PRVE
MOSTARSKE BRIGADE

Zbog bezbjednosti komandi brigade i 4. Korpusa Armije Republike Bosne i Hercegovine, te okupljanja nepozvanih lica u krugu Komande,

N A R E D J U J E M

- 1) ODMAH izdajte naredbu za trajno zatvaranje kafe-bara INDEX.
  - 2) Izvršiti rekviziciju objekta kafe-bara "INDEK", a objekat upotrijebiti za Vaše potrebe.
  - 3) Inventar objekta predati zapisnički korisniku objekta.
- O izvršenju naredjenja izvjestite me do 16.04.1993. godine.

AH/SH

Dostavljeno:
☐ k-di prve Mostarske brigade
☑ Pravnoj službi
- A r h i v i

KOMANDANT
gospodin
Ali Pašalić

KOMANDA
i mostarske brigade
Br. 304-155/93
Datum 15.04.1993

REPUBLIKA BOSNA I HERCEGOVINA
ARMIJA REPUBLIKE BOSNE I HERCEGOVINE
KOMANDA 4. KORPUSA

VOJNA TAJNA
POVJERLJIVO

Djelovodni broj: 08/2-593 /93.
Mostar, 21.04.1993. godine

DP "VRANICA"

U cilju osposobljavanja i uređenja prostorija restorana "JAGNJE"
i "PETICA",

N A R E Đ U J E M

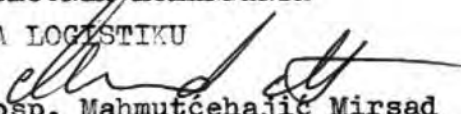
- da stupite u kontakt sa organizacijom žena "SUMEJA" i dogovorite način aktiviranja "NARODNE KUHINJE" u navedenim prostorijama,
- da osposobite i sanirate navedene prostore i obavjestite nas o Vašim mogućnostima, te predložite vrstu naše pomoći.

Rok za izvršenje ovog zadatka je do 27.04.1993. godine o čemu ćete nas obavjestiti.

Dostavljeno:

- DP "VRANICA"
- ORGANIZACIJA ŽENA "SUMEJA"
- a/a

POMOĆNIK KOMANDANTA
ZA LOGISTIKU

gosp. Mahmutćehajić Mirsad

REPUBLIKA BOSNA I HERCEGOVINA
ARMIJIA REPUBLIKE BOSNE I HERCEGOVINE
PRVA MOSTARSKA BRIGADA

Vaš znak: *POVJERLJIVO*

Naš znak:

Mostar:

*Instaliranje telefonske
linije, dostavlja.-*

VODU VEZE BRIGADE

*Naredjujem da se ODMAH izvrši instaliranje telefonske linije u
prostorijama u prizemlju Gradjevinskog fakulteta, koje su rekvi-
rirane za potrebe Armije RBiH.*

Telefon će koristiti Služba AOP Prve mostarske brigade.

OM/MH

KOMANDANT
Erif Pašalić

DOSTAVLJENO:

- Pom. komandanta
za logistiku
- Vodü veze
- Načelnik Službe AOP
- ⊖ Arhiva

REPUBLIKA BOSNA I HERCEGOVINA
 ARMIJA REPUBLIKE BIH
 KOMANDA 4. KORPUSA

Strogo pov.br. 06-3573/93
 Mostar, 02.05.1993. godine

ODBRANA REPUBLIKE
 VOJNA ŠAJNA
 Strogo povjerljivo

ŠVK OS REPUBLIKE
 BOSNE I HERCEGOVINE
 - Uprava za operativno - str.
 tegijsko planiranje i obuku OS

Izvještaj
 o stanju i događanjima
 u 42. b.br. - dostavlja.-

Na osnovu Vašeg skata br. str.pov. br. 02/369-1 od 29.04.1993.god. dostavljamo Vam analizu stanja u 42.bbr. prije i nakon upada snaga HV i HVO na rejon Gubavica.

1. Jedinice 42.bbr. su bile razmještene u rejonu x 4782 - 4786; y 6496 - 6492, karta 1. 100.000 Mostar, izdanje 1986.god. Komanda 42. bbr. je bila dijelom u s. Gubavica, a dijelom u s. Rotimlja. Brigada je sačinjavalo ljudstvo iz područja Gubavica, Pijesci, Stanojevići, Rotimlja, Hodovo, Bivolje brdo, Domanovići, Počitelj i neznatan broj iz gradskog područja Stolac. Ljudstvo koje se nije nalazilo na prvoj liniji odbrane prema agresoru, bilo je smješteno po svojim kućama.
2. Dana 12.04.1993. godine na osnovu uvida članova k-de 4. Korpusa prilikom redovnog obilaska 42. bbr. izdata je Naredba broj 01-2922/93. u cilju otklanjanja uočenih nedostataka i slabosti Naredba je između ostalog sadržala upute za razdvajanje k-de brigade i k-de bataljona, fizičko obezbjeđenje istih, poboljšanje rada i kontrole jedinica i komandi, uvezivanje, koordinaciju i razmjenu informacija, a sve u cilju jačanja subordinacije, reda i discipline.
3. Prema Izvještaju k-de 42. bbr. od 17.04.1993. godine upućenog k-di 4. Korpusa, nakon dobijenog ultimatumu od strane 1. Brigade HVO "Knez Domagoj" za napuštanje s. Gubavica K-de i jedinica preduzete su potrebne mjere za energično suprostavljanje ukoliko dodje do napada od strane HVO.

U Naredbi koja je izdata k-dantima bataljona i užem dijelu k-de 42. bbr. na sastanku održanom dana 17.04.1993. u 22,00 usmeno je od strane k-danta 42. bbr. rečeno sljedeće:

- ne otpočinjati dejstva bez naredbe,
- izvršeno je uvezivanje sa našim ljudima u HVO-u
- manjim snagama posjednuti su:
  - most u Žitomislčićima,
  - dvije dominantne kote koje dominiraju Bunom
  - položaji prema Domanovićima
  - položaji prema s. Stanojevići
  - kontroliše se Hodbina
- glavna snaga je u pripravnosti i odmaru se sa zadatkom

- 2 -

- zatvori most na Žitomislićima
  - zauzimanje punkta i mosta na Buni sa dijelom snaga iz Blegaja,
  - zauzimanje Domanovića
  - Ljudstvo iz HVO Čapljina ima zadatak da zauzme s. Tasovčice i most u Čapljini s ciljem da ne dozvoli uvodjenje snaga iz pravca Metković.
    - sela su maksimalno obezbjedjena i uvezana kurirskom vezom
    - zauzimanje grada Stolac sa našim ljudima u HVO-u
    - zauzimanje punktova i s. Prenj, Nakovanj i Aladinići
    - kontrola mosta na r. Bregava u s. Prenj i sprečavanje uvodjenja snaga HVO iz pravca Kruševo - Prenj i Svitava - Prenj,
    - zatvoriti put prema s. Drinovac i s. Kruševo,
    - MB 60 i 82 postavljeni za dejstvo protiv HVO
    - Lanseru dati ciljevi i na desnoj obali Neretve
    - PO sredstva su u pripravnosti.
4. Dana 19.04.1993. godine izvršen je napad na dijelove 42.bbr. o čemu ste informisani putem Operativnog izvještaja od 19.04.1993. godine, Izvještaja obavještajnog organa od 24.04.1993.g. kao i Izvještaja Šektora bezbjednosti od 29.04.1993. godine.
5. Dana 26.04.1993. godine izdato je naredjenje od strane k-danta 4. korpusa broj 01-3427/93, sa ciljem uvezivanja i konsolidovanja jedinica 42.bbr. i obezbjedjenja uslova za RIK. Tim aktom su odredjeni VD - komandant 42. bbr. k-danti bataljona odnosno članovi komande.
6. Kako su odgovorni ljudi iz k-de 42. bbr. u zarobljeništvu trenutno nismo u mogućnosti dati odgovor na 1 i 2. pitanje Vašeg dopisa. S tim u vezi obavještavamo Vas da su u toku aktivnosti oko rješavanja pitanja zarobljenih lica.

Nakon prikupljanja svih relevantnih činjenica, dostavit ćemo Vam kompletan izvještaj.

KOMANDANT 4. KORPUSA
gospodin
Arif Pašalić

REPUBLIKA BOSNA I HERCEGOVINA
HRVATSKA ZAJEDNICA HERCEG-BOSNA
HRVATSKO VIJEĆE OBRANE

OPERATIVNA ZONA JIH
Str.pov.broj:03-0396
Mostar,05.05.1993.godine

OBRANA
VOJNA TAJNA
STROGO POV.

1820

IZVJEŠĆE U 18,00 SATI

1. U zoni odgovornosti 2.BRIGADE HVO imamo pojačano četničko djelovanje u periodu od 08,20 do 08,40 četnici su uputili 20 tenkovskih granata na krivinu kod časnih sestara - Potoci, upućenih sa Velikog Pločna. U 17,15 sati na Zeleniku su uputili 3 minobacačke mine iz MB 82mm upućenih sa Plužne njive.

U zoni odgovornosti 3.BRIGADE HVO imamo provokacije po Rotimlji rasprskavajućim streljivom.

Ostali dio bojišnice bio bez provokacija.

2. Naše snage su uzvratile na Veliko Pločno sa jednom minobacačkom minom.

3. Prema dojavama sa terena nemamo ni povrijeđenih ni poginulih vojaka.

4. Od službe sigurnosti imamo dojavu da A BiH vrši radove na uređenju rovova koji su okrenuti prema Čekrku. Oko Južnog logora.

U takozvanom srpskom Malom Polju A BiH izvršila uređenje - inžinjerijski radovi za minobacače i za topove 122mm. Rovovi su okrenuti prema Buni. Juče na konjima dovlačili minobacače MB 120mm.

DOSTAVLJENO:

- GS HVO Mostar
- ONO OZ JIH

ZAPOVJEDNIK
b r i g a d i r
Miljenko Lasić

ECV, Naziv organa	GS HVO MO
Prislo-primijeno teleg. br.	1506
Dana	05.05.1993. u 18 ¹⁵
TLP, TGR TLF	RRV, ZV, Rv
Obradio:	Miljenko
	(potpis)

REPUBLIKA BOSNA I HERCEGOVINA
H Z H E R C E G O S N A
_B_D_ BRIGADA >> EUGEN KVATERNIK <<
_B_D_ BUGOJNO, 05.05.1993.god.

VOJNA TAJNA
STROGO POV

GS HVO MOSTAR

Danas u 12 i 30 sati zaustavljeni smo na putu prema Bugojnu na Ravnom rostovu od strane Armije BiH. Sa mnom su bili dva policajca Armije BiH i dva policajca HVO, te Tomislav Mihalj, Blazz Andricc, Vera Ccubela i osiguranje iz Viteza, Ivica Tomas.

Zadrzzani smo sve do 16. i 30, kad smo prevezzeni teretnim vozilom skoro do Bugojna. Stigli smo svi u Bugojno, sve je u redu. Oduzeta su nam dva terenska vozila, naoruzanje, dio osobnih stvari, mobitel, radio, fotoaparar.

Sada pokussavamo stupiti u kontakt sa zapovjednisvtvom Armije BiH i rascistiti navedeni incident.

Molim o ovom obavijestite zapovjednika OZ SB Tihomira Blasskicca.

Hitno je potrebno iskljuciti moj mobiteol broj 412-163 koji je ukljucen u Zagrebu.

Po obavljenom poslu u Bugojnu, ccekam daljne upute.

Pozdrav !

Pukovnik Miroslav Andricc

BCV, Naziv organa	GS HVO MO
Prislato-primljeno teleg. br.	1805
Datum	05.05.1993. u 12:30
MF, TGA TLF	RRV, ZV, RV
Onradio	M. Andricc
	(potpis)

REPUBLIKA BOSNA I HERCEGOVINA
 H Z H E R C E G B O S N A
 _D_D_ BRIGADA >> EUGEN KVATERNIK <<
 _D_D_ BUGOJNO, 05.05.1993.god.

VOJNA TAJNA
 STROGO POV

- GS HVO MOSTAR
 - OZ SB VITEZ

SPISAK ODUZETIH STVARI I ORUZZJA NA PUNKTU «RAVNO ROSTOVO»

1. puk Miroslav Andricc: – biljeznica, kossulja, majica, jakna, pantalone

– mobitel «simonssen»

– pištolj «argentinac Power»

– pancir kossulja i ssljem

– foto-aparat «canon ava», radio-tranzistor

2. Tomislav Mihalj: – pištolj CCZ BR 69043

– AP kalassnjikov 5019

– dva okvira streljiva

– kossulja i dvije majice, ssljem i pancirka

3. Blazz Andricc: – automat hackler koch sa dva okvira municije

– pištolj PHP br. 00935 i dvije rucne bombe

– lovaccka pusska «dvanaeska» rucne izrade

4. Ivica Tomas: – automat heckler sa dva okvira

– pištolj makarov

– borbeni prsluk

– 1 rucna bomba

– niklovani bodezz

5. Josip Kutlessa: – AP kalassnjikov br. 7025

– pištolj TT

6. Tihomir Raicc: – AP OZ

– automatski pištolj «sskorpion» sa dva okvira metaka

– lisice

Oduzeta su i dva terenska vozila: Tojota HVO-544 M

Isuzu HVO bijela boja

Naziv organa	GS HVO MO
primljeno teleg. br.	7506
Dana	05.05. 19.93. u 18.30
TLP, TGR TLF	RRV, ZV, RV
Obradio:	Mihaljko
	(potpis)

ZAPOVJEDNIK
 Ivica Luccicc

REPUBLIKA BOSNA I HERCEGOVINA
HRVATSKA ZAJEDNICA HERCEG-BOSNA
HRVATSKO VIJECE OBRANE
OPERATIVNA ZONA JIH
STR. POV. BROJ: 03-0397
MOSTAR: 06.05.1993. GODINE

1821

GLAVNI STOZER H V O
M O S T A R

IZVJESCE GS-U U 08,00 SATI.

1. CETNICI SU PROVOCIRALI PIS RASPRSKAVAJUCIM STRELJIVOM PO
GUBERACI I ROTIMLJI. U 06,45 SATI NA SVACICE PALE SU DVIJE (2) MINOBAC
AKE MINE KALIBRA 120 MM.

OSTALI DIO BOJISNICE MIRAN.

2. NASE SNAGE NISU BORBENO DJELOVALE.

3. PREMA DOJAVAMA SA TERENA NEMAMO NI RANJENIH NI POGINULIH
VOJAKA.

4. SINOC U RANIM VECERNJIM SATIMA KADA SE VRACAO KONVOJ IZ JABLAN
ICE (5) PET TRANSPORTERA NA MOSTU BIJELA PRIPADNICI A. BIH SU PUCALI
I RANILI TRI (3) PRIPADNIKA E. PROMATRACA. ISTI SU TO IZJAVILI KAD SU
VRSILI PREVIJANJE KOD SKOLE U BIJELOM POLJU.

DOSTAVLJENO:
-GS-HVO MOSTAR
-ONO OZ JIH.

ZAPOVJEDNIK
BRIGADIR
MILJENKO LASICC

ECV, Naziv organa	CG HVO MOSTAR
Predato-primljeno teleg. br.	672
Dana	6.05.1993. u 08.30
TLP TGR TLF	RRV, ZV, Rv
Obradio:	Miljenko Lasicc (potpis)

REPUBLIKA BOSNA I HERCEGOVINA
 HRVATSKA ZAJEDNICA HERCEG-BOSNA
 HRVATSKO VIJECE OBRABE
 OPERATIVNA ZONAJIH
 STR.POV.BR.03-0398
 MOSTAR,06.05.1993 GOD

1814

GLAVNI STOZZER HVO

IZVJESSCE U 18,00 SATI

1. NA BOJISSNICI OZ JIH DANASSNJI DAN JE PROTEKAO UGLAVNOM MIRNO. SA DIJELA BOJISSNICE U KONJICU NEMAMO PODATAKA JER NISMO USPJELI USPOSTAVITI VEZU. U BIJELOM POLJU KAO I DUZZ CIJELOG PODVELEZZJA DO ROTIMLJE BILO JE SASVIM MIRNO. U 17,00 SATI CCETNICI SU JEDNOM MB MINOM GADALI NASSE POLOZZAJE NA ROTIMLJI, A U 17,40 SATI NA JEVREJSKO GROBLJE ISPALILI SU 10, A NA KUKRICE 6 MB MINA. NA STOLACCKOJ BOJISSNICI BILO JE SASVIM MIRNO, A NA DIJELU BOJISSNICE PREMA NEUMU U PODRUCCJU KOTA 634 I 640 U 16,45 SATI CCETNICI SU UPUTILI 5 MB MINA.

U 15,30 SATI NA RASKRIZZJU PUTEVA ZA NEVESINJE PRIPADNICI A.BIH RAZORUZZALI SU 3 CIVILNA I 2 VOJNA POLICAJCA HVO I ODVELI IH U NEPOZNATOM PRAVCU. ANONIMNOM DOJAVOM SAZNAJEMO DA JE JEDAN OD NJIH LIKVIDIRAN KAO I TO DA SU OVO IZVRSILI LJUDI SA CRNIM MARAMAMA, DAKLE ZUKINI LJUDI CIJA J ZADACA SVIMA DOBRO POZNATA.

2. NASE SNAGE NISU BOJEVO DJELOVALE ICVRSTO DRZE SVOJE POLOZAJE.

3. POVRIJEDJENIH I POGINULIH BRANITELJA NIJE BILO.

DOSTAVLJENO:
 -GS HVO MOSTAR
 -ONO JOZ JIH

ZAPOVJEDNIK
 BRIGADIR
 MILJENKO LASIC

REPUBLIKA BOSNA I HERCEGOVINA
 HRVATSKA ZAJEDNICA HERCEG-BOSNA
 HRVATSKO VIJEĆE OBRANE
 OPERATIVNA ZONA JUGOISTOČNA HERCEGOVINA MOSTAR

Dj. broj OM-2284 /93

Mostar, 06.svibnja 1993. god.

P R I O P Ć E N J E

I pored svih dogovora na najvišem nivou između generala Petkovića i Halilovića, te na nivou OZ JIH i 4. korpusa A BiH neki predstavnici A BiH žele po svaku cijenu izazvati sukob između HVO i A BiH, odnosno hrvatskog i muslimanskog naroda, što se vidi iz slijedećih primjera:

1. Dana 05.05.1993. godine oko 17,00 sati u neposrednoj blizini robne kuće "Razvitak" uhićena su dva maloljetnika
 - Dražan (Dinka) Spajić - 17 godina i
 - Ivan (Petra) Palac - 16 godina.

Uhićenje su izveli pripadnici A BiH i tom prilikom uhićenima oduzeli i vozilo Mercedes 190D kojim su se navedeni maloljetnici vozili.

2. Dana 06.05.1993. godine oko 15,30 sati pripadnici A BiH razoružali su trojicu pripadnika civilne policije i dva vojna policajca HVO na punktu raskrižje prema Nevesinju i iste odveli u nepoznatom pravcu. Anonimnom dojavom saznali smo da je jedan od njih likvidiran. Isto tako saznali smo da je ovo uradila grupa pripadnika A BiH koja nosi crne marame, dakle radi se o Zukinim sljedbenicima koji imaju zadaću koju smo naveli.

3. Pokušat ćemo navedene i slične slučajeve riješiti mirnim putem sa zapovjedništvom 4. korpusa A BiH, a vas molimo da založite sav svoj uticaj da nam pomognete da se ovi i slični slučajevi riješe mirnim putem.

DOSTAVLJENO:

- Evropski promatrači - Medugorje
- Španski bataljun - Medugorje
- 4. korpus A BiH
- 1. Mostarska brigada
- ONO

POVJEDNIK OZ JIH

Brigadir

Miljenko Lasić
 Miljenko Lasić /

REPUBLIKA BOSNA I HERCEGOVINA
 ARMİJA REPUBLIKE BiH
 4. KORPUS
 49. BRDSKA BRIGADA
 Broj: o2-63-2/93.g.
 Mostar, 07. 05. 1993.g.

ZAPOVJEDNIŠTVU 4. KORPUSA

M O S T A R

1. Na liniji II bataljona (Nevesinjski) nije bilo borbenih aktivnosti.
2. U blizini dijela zone odgovornosti III bataljona (Šargan), raskršće puta Magistrala - Nevesinje, dana, 06. 05. 1993. godine, poslije 15 časova čula se jaka puščana (rafalna) paljba. Slanjem patrole utvrđeno da nema ljudstva na punktu. U popodnevrim satima pristigle su glasine da je policija Armije BiH odvela 13. (trinaest) pripadnika HVO-a sa pomenutog punkta.

Dostavljeno:
 - 4. Korpusu,
 - Arhivi.

POMOĆNIK NAČELNIKA
 ZA IZVIDAČKO - OBAVJEŠTAJNE POSLOVE

[Handwritten signature]

REPUBLIKA BOSNA I HERCEGOVINA
HRVATSKA ZAJEDNICA HERCEG-BISNA
HRVATSKO VIJECE OBRANE
OPERATIVNA ZONA JIH
STR.POV.BR.03-0399
MOSTAR,07.05.1993 GOD

1847

IZVJESCE U 08,00 SATI

GS HVO MOSTAR

1. IZRAZITO MIRNA NOC NA BOJISSNICI OZ JIH. IAKO NEMAMO PODATAKA SA DIJELA BOJISSNICE U KONJICU I JABLANICI NA CRTI OBRANE U TIJEKU NOCI NIJE ISPALJEN NI JEDAN METSAK. ALI MIRNO NIJE BILO U MOSTARU, NAKON SSTO SU PRIPADNICI A.BIH TIJEKOM DANA RAZORUZZALI I U NEPOZNATOM PRAVCU ODVELI 4 BOJOVNICA HVO I U 3 VOJNA I 3 CIVILNA POLICAJCA NOCAS OKO 21,30 SATI PRIPADNICI A.BIH SU DONJIJ MAHALI NA RAZKRIZZJU ZA LUCCKI MOST PUCALI NA VOZILO HVO KOJIM SU SE VRACALI SA SMJENE NA RAVNIMA PRIPADNICI HVO. ISPALJENA JE JEDNA GRANATA IZ RPG I JEDNA ''ZOLJA'' ALI BEZUSPJESSNO NAKON CEGA JE PREMA IZJAVAMA LAKSSE RANJENIH PET PRIPADNIKA A.BIH RAFALIMA IZ AP PUCALO PO KOMBIJU PRI CEMU JE 8 PRIPADNIKA HVO TEZE RANJENO, A JEDAN OD TIH KASNIJE PODLEGAO POVREDAMA.
2. NASSE SNAGE NISU BOJEVO DJELOVALE I CCVRSTO DRZE SVOJE POLOZZAJE
3. U NEMILIM DOGAJAJIMA U MAHALI IMALI SMO 7 POVRIJEDENIH I 1 POGINULOG BRANITELJA.

DOSTAVLJENO:
-GS HVO MOSTAR
- ONO

ZAPOVJEDNIK
BRIGADIR
MILJENKO LASIC

REPUBLIKA BOSNA I HERCEGOVINA
 HRVATSKA ZAJEDNICA HERCEG-BOSNA
 HRVATSKO VIJEĆE OBRANE
 OPERATIVNA ZONA JUGOISTOČNA HERCEGOVINA MOSTAR

Dj. broj 01-2701 /93
 Mostar, 07. svibnja 1993.god.

1853

P R I O P Ć E N J E

U povodu narastanja napetosti u gradu Mostaru i na širem području OZ JIH, donosimo slijedeću analizu uzroka:

1. Preuzete obveze na sastancima sa generalom Felnezom i ostalim promatračima HVO je u potpunosti ispunio.
2. Dogovore na najvišoj vojnoj razini i na razini zapovjedništava OZ JIH i 4. korpusa A BiH HVO je u potpunosti izvršio:
  - obišli su se zatvori u Čapljini, Ljubuškom i Doljanima;
  - mješovita komisija je ušla u Doljane, Soviće i Slatinu i nađeno je stanje kakvo priželjkujemo u područjima gdje mi nismo mogli ući (mjesto sa većinskim hrvatskim pučanstvom);
  - propustili smo sve civile i konvoje u zoni odgovornosti HVO OZ JIH;
  - na područjima gdje je muslimansko pučanstvo u manjini nema nikakvih međunacionalnih sukoba.
3. Što se tiče snaga A BiH, one uglavnom svoje preuzete obveze nisu izvršile:
  - najveći broj civilnih objekata nije iseljen od strane pripadnika A BiH (Kluz, kino "Partizan", Higijenski zavod, SDK, zgrada bivšeg "Komiteta", "Dom JNA", prostori Autoprevoza, Velmosa, Sokara, Vinarije i mnogi drugi);
  - umjesto da se dobije telefonska veza sa zapovjedištvom brigade "Herceg Stjepan" u Konjicu, ono je opljačkano i u njega je uselila A BiH;
  - prostorije zapovjedništva HVO Jablanica su opljačkane, a u njih useljene izbjeglice;
  - jedna trećina brigade "Herceg Stjepan" drži se u Klisu u okruženju od strane A BiH;

- 2 -

- most u Bijeloj i dalje je miniran a na njemu je u noći 05/06.svibnja 1993. godine od strane snaga A BiH ranjen jedan pripadnik UNPROFOR-a;
- Titov most se uglavnom ne može koristiti, ili se na njemu uhićuju pripadnici HVO-a, plijene vozila i osobne stvari;
- trojica pripadnika HVO-a, od kojih je jedan zapovjednik satnije, uhićeni su na raskrižju kod robne kuće "Razvitak" 06.05.1993. godine, vozilo i naoružanje zaplijenjeni a vojnici odvedeni u nepoznatom pravcu;
- dio grada na lijevoj obali Neretve je pod kontrolom snaga A BiH i specijalnih grupa Zukinih ljudi na čelu sa Zijom Oručevićem koje izgone Hrvate iz stanova, hapse, teroriziraju, razoružavaju kontrolne točke HVO, sve u tijesnoj sprezi sa zapovjedništvom 4.korpusa A BiH;
- jučer je na kontrolnoj točki razoružano šest policajaca a potom su odvedeni u nepoznatom pravcu i ima indicija da je jedan ubijen;
- presretnuta je grupa vojaka HVO koja je kombijem prevozila hranu na prvu crtu na Guberaču; sve je oduzeto a četiri vojnika su odvedena u nepoznatom pravcu;
- na desnoj obali grada, u području sa većinskim muslimanskim pučanstvom (Donja Mahala) stanje je slično onome na lijevoj obali. Tako su protekle noći na semaforima u Mahali mučki napadnuti branitelji, pripadnici HVO-a, gađani zoljom i RPG-eom a zatim sijačem smrti i pješačkim naoružanjem, kojom prilikom je jedan pripadnik HVO-a ubijen, dvojica teže i šest lakše ranjeno;
- snagama HVO-a se ne dozvoljava odnošenje mrtvih i zbrinjavanje ranjenih na području Konjica, čak ni onda kad se u humanitarnom konvoju nalaze najviši zapovjednici snaga A BiH na čelu sa Seferom Halilovićem.

Sve ovo pokazuje da snagama A BiH ne odgovara mir na ovom području i da ne žele sprovođenje odrednica Vance-Ovenova plana. Čini se da ovakvi postupci A BiH u potpunosti sliče djelovanju srpskog agresora, te da naprijed navedenim ekscesima žele hrvatski narod uvući u nove krvave sukobe i tako prekrojiti mirovni plan svjetske zajednice. Na žalost, trovanju međunacionalnih odnosa i mržnji prema HVO-u i hrvatskom narodu u mnogome doprinose i mediji koji su pod kontrolom A BiH (Radio Sarajevo i Ratni studio Mostar).

- 3 -

Krajnje je vrijeme da se stane na put narastajućem zlu i da svi iz svog domena dano doprinos dugo željenom miru.

DOSTAVLJENO:

- Odjel obrane HZ HB Mostar
- GS HVO HZ HB Mostar
- Vojni promatrači - Međunarodni
- Španjolski bataljun UN - Hrvatska
- 4. korpus A BiH
- Sredstvima priopćavanja
- OND OZ JIH Mostar

ZAPOVJEDNIK OZ JIH

Brigadir

Miljenko Lasić /

REPUBLIKA BOSNA I HERCEGOVINA
HRVATSKA ZAJEDNICA HERCEG-BOSNA
HRVATSKO VIJEĆE OBRANE

OPERATIVNA ZONA JIH
Str.pov.broj:03-0400
Mostar,07.05.1993.godine

OBRANA
VOJNA TAJNA
STROGO POV.

1876

IZVJEŠĆE U 18,00 SATI

1. danasnji dan na bojissnici OZ J/H protekao je uglavnom mirno. Na dijelu bojissnice u Konjicu snage A BiH i danas su nastavile sa paljenjem i pljackanjem kuca u hrvatskim selima koja drze pod svojom kontrolom. Od ranih jutarnjih sati traju pjessaccki napadi na selo Vrci i Seonica, a selu Vrci dat je ultimatum da se predaju danas do 18,00 sati. Navode da imaju veliki problema za MTS i streljivom. Oko 14,00 sati cctnici su provocirali PZ topom po Kutima koristecci rasprskavajuce streljivo. U popodnevnim satima 4 pripadnika A BiH naissla su na minsko polje i jedan je tessko i dvojica laksse ranjeni dok je jedan prossao bez ozlijeda. U zoni odgovornosti 3 - brigade HVO cctnici su gaddali sse polozzaje na Guberacci sa 5 MB mina, a u podruccju rotimlje su u sse navrata provocirali PZ strojnicama.

Stolacckoj i Neumskoj bojissnici bilo je sasvim mirno. Situacija u gradu Mostaru je dosta slozzena. Nakon razmijene svih uhiccenika oko 15,30 sati po principu "svi za sve" uslijedila su nova hapssenja pripadnika HVO i civila od strane A BiH. Do 17,30 sati uhapsseno su dva pripadnika HVO (Jedan na ssumarcu, a jedan kod Glavne posste), a jedan je ubijen. U momentu pisanja ovog izvijesscca na igralisste u vojarni " Tihomir Missicc" pala je jedna granata iz BS topa, upuccena najvjeroatnije sa polozzaja A BiH u Zaliku ili negdije na Fortici.

2. Nasse snage ccvrsto drzge svoje polozzaje i nisu bojevo dijelovale.

3. Povrijeddenih nema a poginuo je Miralem Kajan.

Dostavljeno:
GS HVO - Mostar
ONO

ZAPOVIJEDNIK
brigadir

Miljenko Lasicc

ECV, Naziv organa	CS HVO
Predato-primljeno teleg. br.	678
Dana	07.05. 1993. u 20 ²⁰
TLP, TGR, TEF	RRV, ZV, RV
Obradio:	S-j (potpis)

REPUBLIKA BOSNA I HERCEGOVINA
HRVATSKA ZAJEDNICA HERCEG-BOSNA
HRVATSKO VIJECE OBRANE

-SS I F R I R A N O-

STR.POV.BROJ: 03-0401
MOSTAR, 08.05.1993. GODINE

1877

I Z V J E S C E U 08,00 SATI

1. NA BOJISNICI OZ JIH U NOCI 07/08.05.1993.GOD. BILO JE RALATIVNO MIRNO.
  - 3 MB 82 MM MINE SU PALE NA VRANJEVICCE OKO POLA NOCI.
  - 3 MB 120 MM MINE NEPRIJATELJ JE SA DOBROG DUBLJA UPUTIO NA PODRUCJE LISSANA.
  - PZS I PZT-OVIMA RASPRSKAVAJUCIM STRELJIVOM DJELOVANO PO VRANJEVICCIMA I ROTIMLJI.
  - NA KONJICKOJ BOJISNICI MUSLIMANSKE SNAGE I DALJE NAPADAJU HRVATSKA NASELJA SVIM RASPOLOZIVIM SRESTVIMA. U NAPADAU UCESTVUJU I STRANI PLACENICI. TRI NASA VOJNIKA SU IZMASAKRIRALI (OSJECENE USI, PRSTI ISJECENI MISSICCI). HAPSE SE CIVILI.
- 2 NASE SNAGE STITE SVOJE ZIVOTE I CIVILNOG PUCANSTVA PJESACKIM NAORUZANJEM
3. NA PODRUCJU KONJICA IMAMO JEDNOG POGINULOG I 4 RANJENA VOJNIKA I TRI CIVILA.

DOSTAVLJENO:
-GS HVO
- ONO A/A

ZAPOVIJEDNIK
BRIGADIR,
MILJENKO LASICC

ECV, Naziv organa	GS HVO
Predato-primljeno teleg. br.	681
Dana	08.05. 19 93. u 08:00
TLP, TGP, TLF, PRV, ZH, ZV	
Obradio:	S J (potpis)

ma koje se nalaze uz samu cestu. Drugi dio teških strojnica tukao je po lokalitetu zgrade Vranice u Ulici S. Radića, gdje je bila Komanda Četvrtog korpusa. Teško artiljerijsko oružje HVO-a je između osam i devet sati žestoko tuklo po privremenim objektima Armije RBiH, zgradu Higijenskog zavoda, SDK i Konak. Artiljerijska vatra se u talasima smjenjivala na tim lokalitetima. Istovremeno čule su se artiljerijske eksplozije na lokalitetima B. Brijega prema Cimu i Rudniku. To je dolazilo sa lijeve obale i gađani su ciljevi koji su bili naznačeni ranijim naredbama Komande Prve mostarske brigade od 20. 4. 1993. godine.

Već oko jedanaest sati čula se koncentrirana pješadijska paljba na lokalitetu: kuće Mujage Komadine, dijela bivše

ulice Lenjinovo šetalište, Liska parka i Rondo. Kasnije se vidjelo da su to bili maksimalni prodori pješadije Četvrtog korpusa. Otprilike su i zadržani na tom širem lokalitetu. Teške strojnice su i dalje koncentrirale svoju paljbu na zgradu Vranice. Pucalo se zapaljivom municijom, a poslije toga se pojavio požar u pojedinim stanovima, gdje su se jasno vidjeli oblaci dima. Na tom lokalitetu nastavljena je artiljerijska vatra dugo u noć i sutradan, u ranim poslijepodnevnim satima. Tada su postrojbe HVO-a pješadijski zauzele ovu zgradu i ušli u Komandu Četvrtog korpusa.

OZ JIH Mostar
Dj. broj:03-0403
Mostar,09.05.1993.god.

Izvješće u 20:00 sati.

1. Kronologija događanja:

- U 14:20 je poginuo vojnik Mario Matić iz 1. bojne 2. brigade HVO u pretrčavanju na Rondou.
- U 14:40 sati je javljeno da ljiljani napadaju zatvor (Čelovinu)
- U 14:45 zapovjedbno Primorcu da tuče kino Partizan i ulicu Ričina (bivša Šantićeva).
- Ranjen Pero Marijanović iz Vojne policije - lakše.
- Ranjen Marinko Knezović iz 3. bojne 2. brigade HVO u Drežnici - lakše.
- Zapovjednik 2. brigade HVO tražio BOV i Transporter. Javlja da su Jasenjani očišćeni, a ljudstvo sa Ravni prelazi na Jasenjane.
- Iz Policijske uprave kod Vranice ranjeni Rudolf Jarančić i Himzo Nazdrajić. Iz Policijske uprave ranjen Mensudin Boškajilo.
- Željko Prskalo iz HVO, teže ranjen.
- Dragan Džidić ranjen lakše.
- Traženo je da se tuče oko Starog mosta i Brankovac.
- Traženo je pojačanje za Drežnicu i to dvije grupe po 20 ljudi, transporter i PAM-14,5 mm.
- Tražena zaprečna vatra oko hotela Ruža.
- Poginuo Dragan Marić iz 3. bojne.
- Teže povrijeđen Dražan Buhovac.
- Lakše povrijeđen Dražan Komadina.
- Poginuo Ivan Babić.
- Oko 17:00 sati vraćen pokušaj A BiH da se popnu na Hum.
- Marin Vidović lakše ranjen.
- Podlegao ranama Robert Miljko.

Opće stanje u Mostaru je veoma teško i još uvijek traju borbe. HVO će pokušati učvrstiti položaje po Bulevaru.

Prema izvješću načelnika In. Sl. OZ JIH, danas je pripadnika HVO :

- POGINULO .....6 branitelja
- RANJENO .....17, od čega 5 teže
- POGINULO CIVILA .....1 i ranjeno 4

2. Što se tiče linije prema četnicima stanje je slijedeće :

- U 12:15 sati tri granate na Ravnice (Podveležje).
- U 08:30 sati jedna MB mina na Ošaniće (Stolac).
- Od 16:30 - 17:00 sati, 7 mina MB na Kute (B. Polje).

3. U Konjicu se Bokševica napada sa svih strana. Traže topničku vatru, pomoć u ljudstvu i streljivo.

Dostavljeno :

- GS HZ - HB Mostar
- Grude, Fax: 662-384
- OZ JIH (a/a)

Zapovjednik :

brigadir
Miljenko Lasić

ECV, Naziv organa	GS HVO MO
Pređato-primljeno teleg. br.	2597
Dana	09. 05. 1993. u 20:00
TLP, TGR TLF	RRV, ŽV, Rv
Obradio:	M. Lasić
	(potpis)

REPUBLIKA BOSNA I HERCEGOVINA
 HRVATSKA ZAJEDNICA HERCEG-BOSNA
 HRVATSKO VIJEĆE OBRANE
 OPERATIVNA ZONA JUGOISTOČNA HERCEGOVINA MOSTAR

Up.broj: 01-2742 /93
 Mostar, 09.05.1993.god.

OBRANA
 VOJNA TAJNA
 STROGO POVJ.

S obzirom na razvoj situacije u gradu Mostaru,

Z A P O V J E D A M

1. Hitno poslati za Mostar sto dvadeset (120) dobro naoružanih i obučanih ljudi.
2. Pravac kretanja preko Čitlika. Javiti se u Zapovjedništvo OZ JIH.
3. Pri dolasku na Balinovac, najaviti se u Zapovjedništvo OZ JIH.

Dostavljeno :

- 1. brigada HVO "Knez Domagoj"
- 4. brigada HVO "Stjepan Radić"
- ONO

Zapovjednik:
 brigadir

Miljenko Lasić

**OPERATIVNA ZONA
JUGOISTOČNA HERCEGOVINA**

Ur. broj: 01-2910/93
Mostar, 09. svibanja 1993. god.

S obzirom na situaciju u Mostaru

Z A P O V J E D A M

1. Hitno, poslati u Mostar vod MB 120 mm sa b/k mina, te jednu desetinu LRL 107 i b/k raketa.
2. U mjestu s. Vukodol javiti se NČ tipništva OZ JIH, radi daljnih upustava.
3. Pravac kretanja preko Ljubuškog - Čitlika - u s. Vukodol.

Dostavljeno:
- 4. brigada HVO
- PNQ
- a/a

Z A P O V J E D N I K

Miljenko Lasic

**OPERATIVNA ZONA
JUGOISTOČNA HERCEGOVINA**

Ur. broj: 01-2904/93
Mostar, 09. svibanja 1993. god.

S obzirom na situaciju u Mostaru

Z A P O V J E D A M

1. Hitno, poslati u Mostar jednu poslugu za T - 34
2. U naselju Rodoč - Heliodrom javiti se Zapovjedniku tenkovske bojne DZ JIH , radi daljnjih upustava, posada treba biti dobro obučena.
3. Kretanje izvršiti pravcem Čitluk - Varda - naselje Rodoč.

Dostavljeno:
- 4. brigada HVO
- QNO
- a/a

Z A P O V J E D N I K

Lasić

Lasić

OPERATIVNA ZONA JUGOISTOČNA HERCEGOVINA

Ur. broj: 01-2903/93
Mostar, 09. svibanja 1993. god.

S obzirom na situaciju u Mostaru

Z A P O V J E D A M

1. Odmah, u Mostar poslati jedno orudje PZO 14,5 / 2 sa poslugom i min. 3000kom. streljiva.
2. Pravac kretanja - Ljubuški - Čitluk - s. Vukodol.
3. Javiti se NŠ PZO OZ JIH u s. Vukodol radi daljnjeg upustva i razmještaja orudja.

Dostavljeno:
- 4. brigada HVO
- ONQ
- s/a

POVJEDNIK

Ljiljana Lasic

OPERATIVNA ZONA
JUGO-ISTOČNA HERCEGOVINA

Ur. broj: 01-2902/93
Mostar, 09. svibanja 1993. god.

S obzirom na situaciju u Mostaru

Z A P O V J E D A M

1. Hitno uputiti u Mostar vod "Grdani" - dobro naoružane.
2. Po dolasku u Mostar javiti se u Zapovjedništvo OZ JIH.
3. Pri dolasku na Balinovac, najaviti se Zapovjedništvu OZ JIH.

Dostavljeno:

- 4. brigada HVO
- Vod "Grdani" - bojna čitluk
- ONO
- a/a

ZAPOVJEDNIK

Mirko Lasić

[Handwritten signature]

**OPERATIVNA ZONA
JUGOISTOČNA HERCEGOVINA**

Ur. broj: 01-7900/93
Mostar, 10. svibanja 1993. god.

S obzirom na situaciju u Mostaru

Z A P O V J E D A M

1. Odmah, a najkasnije do 22,00 sata u Mostar poslati jedno orudje PZO 14,5/2 sa poslugom i min. 4000 streljiva.
2. Pravac kretanja ljubuški - čitluk - Hum, gdje se javiti zapovjedniku 2. Larba PZO gosp. Jozi Mileticu, te se istom podčinjavaju.

Z A P O V J E D N I K

Miljevo Lasic

Dostavljeno:
- 4. brigada HVO
- ONO
- a/a

**OPERATIVNA ZONA
JUGOISTOČNA HERCEGOVINA**

Ur. broj: 01-1007/93
Mostar, 09. svibanja 1993. god.

S obzirom na situaciju u Mostaru

Z A P O V J E D A M

1. Hitno, uputiti u Mostar 6 (šest) sanitetskih ekipa sa vozilima
2. Po dolasku u Mostar, Nč saniteta javiti se u OZ JIH Nč saniteta radi daljnjeg uputstva.
3. Kretanje izvršiti pravcem Ljubuški - Čitluk - s. Vukodol te tu biti u pričuvi.

Dostavljeno:
- 4. brigada HVO
- Nč saniteta 4. brigade HVO
- a/a

POVJEDNIK

Miljenko Lasic

REPUBLIKA BOSNA I HERCEGOVINA
HRVATSKA ZAJEDNICA HERCEG BOSNA
HRVATSKO VIJEĆE OBRANE
 OPERATIVNA ZONA JUGOISTOČNA HERCEGOVINA MOSTAR

Dj. broj 01-5926 / 93

Mostar, 10. studeni 1993. god.

-VLADA HR HERCEG-BOSNA

-GS HVO HR HERCEG-BOSNA

-MINISTARSTVO OBRANE HR H-B

IZVJEŠĆE

Dana 09. studenog 1993. god., između 10,15 i 10,20 sati, pao je Stari most u Neretvi.

Po pitanju ovog događaja izvješćujem Vas u našim saznanjima u svezi sa naprijed iznijetim:

- 1./ Stari most na Neretvi je i prije rata bio zbog vremena narušen i ugrožen pa je prije nekoliko godina bio donesen plan za njegovu sanaciju i u izvjesnoj mjeri je saniran.
- 2./ Srpski agresor je granatama pogodio taj most i ošteti ga.
- 3./ Stari most se nalazio u neposrednoj blizini crte razdvajanja pod kontrolom muslimanske vojske koja ga je koristila u vojne svrhe (prelasci vojske i prenošenje i prevlačenje oružja, oruđa i ostale vojne opreme).
- 4./ MOG nije obilježio Stari most po međunarodnim propisima UNICEF-a i nije zahtijevao od HVO nikakove posebne mjere zaštite u svezi Starog mosta. Na mostu nije bila istaknuta zastava UNICEF-a, jer u tom slučaju i sami ga ne bi mogli upotrebljavati u bojnim djelovanjima i za bojeva djelovanja.
- 5./ Postrojbe HVO nikada nisu gađale Stari most i nije bio cilj srušiti ga. Braneci se od brojnih napada MOG-a iz pravca Starog mosta prema Podhumu i Franjevačkoj crkvi gdje je u više navrata i probijana crta obrane, postrojbe su djelovale u blizini mosta po svojoj sili i sredstvima neprijatelja. Stari most je srušen kao posljedica bojnih djelovanja jer je od početka sukoba to područje poprište žestokih okršaja.

DOSTAVLJENO:

- Vlada HR H-B
- Ministarstvo obrane HR H-B
- GS HVO HR H-B
- OND ZP Mostar

BRIGADIR

Milenko Lazić

HRBIZ

ECV, Naziv organa	<i>02H-FAX</i>
Predato-primijeno teleg. br.	<i>2277</i>
Dana	<i>10. 11. 1993. u 16³⁰</i>
TLP, TGR TLF	<i>RRV, ZV, ...</i>
Obradio:	<i>Lazic</i>
	(potpis)

REPUBLIKA BOSNA I HERCEGOVINA
HRVATSKA ZAJEDNICA HERCEG-BOSNA
HRVATSKO VIJEĆE OBRANE
OPERATIVNA ZONA JIH
BTR.POV.BR:03PRPR05-04-04
MOSTAR, 10.05.1993.GODINE

1992

GLAVNI STOŽER H V O
M O S T A R

IZVJESCE U 08:00 SATI.

1.NA CRTI OBRANE PREMA CETNICIMA U TIJEKU NOCI BILO JE SASVIM MIRNO.MUSLIMNSKE SNAGE U KONJICU VRSE PREGRUPIRANJE SVOJIH SNAGA I JUTROS SE OCEKUJE JOS SNIZIJI NAPAD NA NASE POLOZAJE.NASI BRANITELJI NALAZE SE NA IZMAKU SVOJIH SNAGA I TRAZE POMOC U LJUDSTV U,MTS I CASNICKOM KADRU.U GRADU MOSTARU NOC JE PROTEKLA BEZ VECIH DJELOVANJA.NASE SNAGE CVRSTO DRZE SVOJE POLOZAJE,A A.BIH JE TIJEKOM NOCI IZVRSILA OJACANJE SVOJIH POLOZAJA.IZGLEDA DA SU USPJELI PREBACI TI DIO LJUDSTVA NA DESNU OBALU,A IMAMO DOJAVA DA SU PREBACILI JEDAN BST TOP NA LOKALITET SEMOVAC.
NAJAVLJENO POJACANJE SATNIJAMA IZ OPCINA ZAPADNE HERCEGOVINE NIJE BTIGLO KAO I POJACANJE IZ 4.BRIGADE HVO ''STJEPAN RADICC''. 2.BRIGADA HVO DOSLA JE DO MOSTA PREKO NERETVE ZA DREZNICU I TU SU ZAUSTALJENI I TRAZE POMOC.

2.NASE SNAGE CVRSTO DRZE SVOJE POLOZAJE I CEKAJU DALJE ZAPOVJEDI

3.U TIJEKU JUCERASNJEG DANA IMALI SMO 7 POGINULIH BRANITELJA I VECI BROJ RANJENIH.ZNAMO TAKODJER DA IMAMO JEDNOG POGINULOG CIVILA.

DOSTAVLJENO:
-68 HVO MOSTAR
-ONO OZ JIH

ZAPOVJEDNIK
BRIGADIR
MILJENKO LASICC

Ime i prezime primaoca	68 HVO MOSTAR
Redni broj prijema	684
Dana	10.05.93 9:30
Ured	TGR TLF
Opis sadržaja	Mostar 3019

Dj.broj 21-2756 1993

Mostar, 10. svibnja 1993. god.

Prospjeće za javnost

ZAPOVJEDNIŠTVO UNPROFOR-a ZAGREB

Štovana gospodo,

Iznenadjeni smo ničim argumentiranom ocjenom Zapovjedništva UNPROFOR-a za područje bivše Jugoslavije kako su navodno snage HVO 09. svibnja 1993. g prve započele borbena djelovanja u Mostaru i kako su time prekršile tri dosadašnja sporazuma Hrvatskog i Muslimanskog zapovjednika pod pokroviteljstvom UN-a. Čudi nas da gospodin Wahlgren nije objektivno izvješćen tko nije poštivao gore spomenuti dogovor i tko je 09. svibnja, nakon niza prethodnih provokacija, počeo borbena djelovanja i to upravo na Vojarnu "Tihomir Mišić" koja se nalazi na lijevoj strani Neretve, koju A BiH već "uređuje" kao prostro na kome će živjeti samo Muslimani.

Neosnovano je također i ničim argumentirano s tim u svezu dovoditi vlasti R Hrvatske.

Istina jeste da su postrojbe HVO odgovorile na borbena djelovanja A BiH s jednim ciljem obrane grada i njegova pučanstva.

ZAPOVJEDNIK OZ JIH

Brigadir

Miljenko Lasić

Miljenko Lasić/

REPUBLIKA BOSNA I HERCEGOVINA

 HRVATSKA ZAJEDNICA HERCEG-BOSNA
 HRVATSKO VIJEĆE OBRANE
 OPERATIVNA ZONA JUGOISTOČNA HERCEGOVINA MOSTAR

Dj.broj 01-2255 / 193
 Mostar, 10. svibnja 1993. god.

OBRANA
 VOJNA TAJNA
 STROGO POV.

Temeljem eskaliranja sukoba u Mostaru između A BiH i HVO, i
 ojačanja naše obrane,

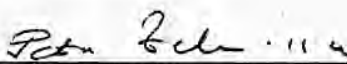
Z A H T J E V A M

- 1/ Da HVO Posušje nam dostavi dva (2) MB 82 mm ili 120 mm sa
 obučanim i opremljenim posadama u područje Bare - Klanci. Za MB
 82 mm ili 120 mm opredjelite se sukladno raspoloživom streljivu,
 a može i kombinirano.
  - 2/ Osim posada, neophodno je da u područje Bare - Klanci uputiti
 i 30 (tridest) dobro opremljenih vojnika za osiguranje područja
 Bare - Klanci.
  - 3/ Navedeni zahtjev pod točkama 1 i 2 potrebno je realizirati
 ODMAH, a najkasnije 20,00 sati 10. svibnja 1993. godine.
  - 4/ Predlažem osiguranje repetitora na Cvrenici uz angažiranje
 HVO Posušja.
- Organizirajte sve u svojoj režiji do dolaska u Bare - Klanci, a
 i predstojću svaku logističku potporu.

DOSTAVLJENO:
 - BS HVO
 - OND OZ JIH
 - a/a

ZAPOVJEDNIK OZ JIH
 Brigadir

 / Miljenko Lasić /

OPERATIVNA ZONA
JUGOISTOČNA HERCEGOVINA

Ur. broj: 01-2011/93
Mostar, 12. svibanja 1993. god.

S obzirom na razvoj situacije u gradu Mostaru

Z A P O V J E D A M

1. Odmah u Mostar uputiti postrojbu JPN 4. brigade HVO
2. Zapovjednik postrojbe javiti mi se u Zapovjedništvo OZ JIH najkasnije do 12,00 sati .
3. Pravac kretanja preko Ljubuškog - Čitluka - Balinovac .
Pri dolasku na Balinovac javiti se u Zapovjedništvo OZ JIH.

Dostavljeno:
- 4. brigada HVO
- OND
- a/a

ZAPOVJEDNIK

brigadir

Miljenko Lasic

REPUBLIKA BOSNA I HERCEGOVINA
VLADA
PREDSJEDNIK

11. svibnja 1993

Nj. E. G. Yuliy Vorontsov
Predsjednik Vijeća sigurnosti
Ujedinjeni narodi
New York

Ekscelencijo,

Dok sam i dalje duboko zabrinut nedavnim događajima u Mostaru i dok moje službe poduzimaju sve moguće mjere kako bi zaustavile teška neodgovorna djela svih strana i spriječile da se slični incidenti dogode drugdje, primoran sam obratiti se Vašoj Ekscelenciji u svezi s Predsjedničkom izjavom o Bosni i Hercegovini (S/25746) usvojenom na Vijeću sigurnosti a u svezi sa sukobom u Mostaru.

Članovi Predsjedništva i Vlade Republike Bosne i Hercegovine nakon sastanka održanog u Čitluku 11. svibnja 1993. smatraju potrebnim Vijeće sigurnosti i javnost upozoriti na određene neobjašnjive pogreške u i izostanke iz gore spomenute Predsjedničke izjave.

Opis Hrvatskog vijeća obrane (HVO) koji se nalazi u Izjavi kao «paravojne jedinice bosanskih Hrvata» pogrešno predstavlja ulogu HVO-a. HVO je legitimna vojska, priznata od strane Vlade i Predsjedništva, koja je dugo vremena bila (nečitljivo) snaga u Bosni i Hercegovini. Veza HVO sa vlastima u Zagrebu je predstavljena pretjerano bliskom. Nitko ne osporava da je stvaranje takve veze bilo potrebno kao posljednja opcija u trenutku kada su Predsjedništvo i Vlada u Sarajevu bili neskloni i nisu pokazali suradnju u pridruživanju bosanskim hrvatskim članovima Vlade u poduzimanju potrebnih mjera za zaštitu ljudi u Bosni i Hercegovini od očitih opasnosti od rata od strane Srbije i Crne Gore.

Izjava osuđuje navodnu ofenzivu bosanskih Hrvata na Mostar, Jablanicu i Drežnicu. Snage UNPROFOR-a mogu vrlo jednostavno ući u Jablanicu i Drežnicu kako bi potvrdile da se nikakvi sukobi tamo ne odvijaju. Pristup UNPROFOR-a tim gradovima je moguć za razliku od ulaska u Konjic i 18 drugih hrvatskih sela u tom području gdje Armija Bosne i Hercegovine (ABH) zabranjuje pristup medijima i svom međunarodnom osoblju već mjesec dana. Bojim se da je to u cilju prikrivanja zločina počinjenih protiv bosanskih Hrvata na tom području.

Glede tragične situacije u Konjicu ponizno molim da Vijeće sigurnosti poduzme sve potrebne mjere kako bi prekinulo blokadu Konjica za UNPROFOR i druge strane u najkraćem mogućem roku.

U Izjavi se pogrešno navode potpisnici prekida vatre kao «Vlada Bosne i Hercegovine» i «bosanski Hrvati».

Predsjednik Vlade Republike Bosne i Hercegovine, četiri trenutna ministra u toj Vladi, zamjenik i pomoćnik ministra vanjskih poslova kao i tri člana Predsjedništva Republike Bosne i Hercegovine, sastavši se u Čitluku, oštro se protive uporabi termina «Vlada Bosne i Hercegovine» kada se u Izjavi govori o isključivo muslimanskom dijelu te Vlade. Ovo protivljenje prethodno sam izrazio i u pismu upućenom Glavnom tajniku i predsjedniku Vijeća sigurnosti od 19. veljače 1993. (S/25320).

Mi, bosansko-hrvatski članovi Vlade i Predsjedništva osporavamo legitimitet ekstremnih članova muslimanskog dijela Vlade u Sarajevu za korištenje institucija vlasti, uključujući pravo na predstavljanje i korištenje službenih naslova Vlade Republike Bosne i Hercegovine, kao i pravo na imenovanje veleposlanika Republike Bosne i Hercegovine kao njihova isključiva prava.

Iako tako s poštovanjem želimo podsjetiti Vijeće sa strana «Bosanski Hrvati» ne postoji. Bosanski Hrvati izrazili su svoje političke težnje kroz izbor predstavnika Hrvatske demokratske zajednice (HDZ) u demokratskim izborima održanim u Bosni i Hercegovini 1991. Ova stranka i dalje ima jasan mandat izražavanja političkih stajališta Hrvata u Bosni i Hercegovini i to sa većom potporom nego ikad ranije.

Gospodin Mate Boban je čelnik bosanskih Hrvata i član Parlamenta Republike kao i legalno izabrani predsjednik HDZ-a Bosne i Hercegovine. Trenutno služi svom biračkom tijelu kao predsjednik Hrvatske zajednice Herceg-Bosne.

Izjava je neodređena u svojoj optužbi da djela bosanskih Hrvata u Bosni i Hercegovini nisu u skladu sa potpisom na Mirovnom planu za Republiku Bosnu i Hercegovinu. Tijekom pregovora kao i nakon potpisivanja Mirovnog plana bosan-

ski su Hrvati pokazali veliki stupanj suradnje i želje za provedbom odredaba Plana u najkraćem mogućem roku. Međutim postoji velika količina dokaza koja upućuje na to da je do sukoba u Mostaru došlo zbog toga što ekstremni članovi muslimanske populacije ne žele sudjelovati u Mirovnom planu i njegovoj provedbi.

Gore navedene pogreške koje se nalaze u Izjavi mogu biti posljedica nedovoljnih informacija. Međutim, takve pogreške i optužbe nisu u skladu s časnim načelima sadržanim u Povelji Ujedinjenih naroda.

Iskreno se nadamo da će se ove pogreške ispraviti uskoro. Bosanski Hrvati kao jedan od tri konstitutivna naroda u Republici Bosni i Hercegovini, kroz svoje zakonske predstavnike i dalje nastoje surađivati sa svim međunarodnim čimbenicima i posebno sa Ujedinjenim narodima na najkonstruktivniji način, a u cilju promoviranja mira i osiguranja uspostave «suvereniteta Republike Bosne i Hercegovine».

Nadalje, iskreno se nadamo da će Vijeće u najkraćem roku razmotriti situaciju u Konjici kako je to s punim pravom učinilo u glede situacije u Mostaru.

Ekscelencijo, žalim što sam bio prinuđen biti ovako izravan u svijetlu ogromne patnje kroz koju prolaze Muslimani Bosne i Hercegovine a uz svo dužno poštovanje prema integritetu Vijeća u donošenju odluka. Ipak sam kao Predsjednik Vlade bio obvezan predočiti Vam ove činjenice.

Ekscelencijo, primite izraze mog najdubljeg štovanja.

Iskreno Vaš,

Mile Akmadžić
Predsjednik Vlade
Bosne i Hercegovine

Cc: su-predsjedatelj ICTY-a

(okrugli žig)

(potpis)

SPORAZUM O PREKIDU NEPRIJATELJSTAVA U BOSNI I HERCEGOVINI
 ZAKLJUCEN IZMEDJU GENERALA MILIVOJA PETKOVIKA I GENERALA SEFERA
 HALILOVICA
 12. MAJA 1993.
 U PRISUSTVU GENERALA POTPUKOVIKA PHILIPPA MORILLONA I
 AMBASADORA JEAN-PIERRE THEBAULTA

Sporazumne strane:

General Sefer Halilovic

i

General Milivoj Petkovic

Ponovo potvrđujući svoju volju da se uspostavi mir na teritoriji Bosne i Hercegovine;

Ponovo potvrđujući da sva lica i njihova imovina neće biti izložene oružanim napadima ili bilo kojim neprijateljskim dejstvima;

Ponovo potvrđujući da su ZENEVSKA KONVENCIJA OD 12. AVGUSTA 1949. I PROTOKAL DODATNI ZENEVSKOJ KONVENCIJI OD 12. AVGUSTA 1949. U VEZI SA ZASTITOM ZRTAVA MEDJUNARODNIH ORUZANIH SUKOBA (PROTOKOL 1) potpunosti primjenljivi u sukobu u Bosni i Hercegovini;

složili su se o sljedećem:

CLAN 1 SLOBODA KRETANJA

Apsolutna sloboda kretanja će se ponovo uspostaviti i bice garantovana ne samo za UNPROFOR, Evropsku Posmatracku Misiju i Humanitarne agencije, nego takodjer za svo logisticko snabdijevanje i konvoje za snabdijevanje obiju strana na svim putevima, a posebno na putevima:

1. DOLJANI - MOSTAR - JABLANICA - KONJIC - PAZARIC - TARCIN - KISELJAK - VISOKO - TUZLA, i
2. POSUSJE - PROZOR - GORNJI VAKUF - TRAVNIK - ZENICA - VITEZ - BUSOVACA.

Sloboda kretanja će takodjer biti zagantirana civilima da putuju kroz cijelu zemlju.

Jedino će civilna policija održavati kontrolu puteva. Mjesovite jedinice policije uz pomoc Civilne policije Ujedinjenih Naroda će uspostaviti kontrolne punktove i patrole na putevima, a Civilna Policija Ujedinjenih Naroda će u slucaju da se ukaze potreba razrijesiti sporna pitanja izmedju policija dvije strane. Vojne

postrojbe/jedinice nece sprovoditi nikakvu kontrolu.

Na privremenoj osnovi, sve do implementacije Vance/Owen Plana, ove mjesovite jedinice ce biti uspostavljene u MOSTARU, TRAVNIKU i ZENICI nakon sporazuma izmedju postojećih snaga policije.

CLAN 2 RASPOREDJIVANJE UNPROFOR-a

Jedna ceta Spanskog bataljona ce biti rasporedjena i smjestena u MOSTARU na aerodromu sve dok se ne nadje bolji smjestaj. Ceta ce biti rasporedjena na obje strane rijeke NERETVE. Rasporedjivanje ce poceti u 1800 sati 12. maja 1993.

Ceta koja je rasporedjena u JABLANICI nastavice da patrolira puteve JABLANICA - TARCIN, JABLANICA - KOSTAJNICA i poceti sa patroliranjem na relaciji izmedju OSTROZAC - TRUSINA - SEONICA - VRCI.

Britanski bataljon ce nastaviti da patrolira putem JABLANICA - PROZOR - GORNJI VAKUF.

CLAN 3 POVLACENJE ORUZANIH SNAGA

U Mostaru, sve vojne postrojbe/jedinice ce se povuci i ostati u svojim kasarnama/vojarnama: Armija BiH u kasarne Juzni Logor i Konak, postrojbe HVO i zapovjednistvo Operativne zone Jugoistocna Hercegovina u vojarnu Sjeverni Logor i Heliodrom. Povlacenje ce poceti nakon rasporedjivanja UNPROFOR-a a do 1200 sati 13. maja 1993. U podrucju KOSTAJNICE i KONJICA, HVO postrojbe ce se razmjestiti u nekoliko sela u podrucju oznacenom na prilozenoj mapi. Armija Bosne i Hercegovine ce se povuci sa tog prostora u svoja sela.

CLAN 4 OSLOBADJANJE ZATVORENIKA

Obje strane se suglasne da se odmah bezuvjetno oslobode svi civilni zatvorenici, a njihovo oslobadjanje ce biti u potpunosti završeno 13. maja 1993.

Nakon toga ce uslijediti razmjena svih ratnih zarobljenika. Lista svih ratnih zarobljenika ce biti predocena Medjunarodnom Komitetu Crvenog Kriza najkasnije do 1200 sati 13. maja 1993.

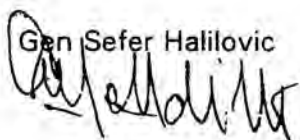
CLAN 5
POVRATAK RASELJENIH LICA

Obje strane ce u potpunosti pomoci povratak raseljenih lica na svoja vlasništva ili domove. Obje strane takodjer garantiraju sigurnost i bezbjednost raseljenim licima.

CLAN 6

Sva sporna pitanja ce se razrijesiti kroz pregovore obiju strana u prisustvu UNPROFOR-a i Europske Posmatracke Misije.

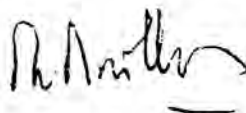
potisani:

Gen Sefer Halilovic

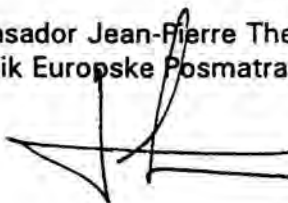
Gen Milivoj Petkovic

svjedok:

Gen potp. Philippe Morillon
Predstavnik UNPROFOR-a

Ambasador Jean-Pierre Thebault
Predstavnik Europske Posmatracke Misije

15/10/1997

Maja 1993.

REPUBLIKA BOSNA I HERCEGOVINA
 HRVATSKA ZAJEDNICA HERCEG-BOSNA
 ODJEL UNUTARNJIH POSLOVA
 POLICIJSKA UPRAVA MOSTAR
 POLICIJSKA STANICA MOSTAR

Broj:

Dana, 13.05.1993. godine

Na osnovu člana 151. stav 2. ZKP-a, ovlaštena službena osoba ove Stanice uz prisustvo zapisničara sačinjava

Z A P I S N I K

o obavještenjima koje je dana 13.05.1993. godine u ovoj Policijskoj stanici u informativnom razgovoru dao:

DŽEMAL HAMZIĆ, sin Refika i majke Selme rodjene Hadžić, rođen 29.11.1960. godine u Mostaru, po zanimanju novinar, zaposlen u Informativnom centru Mostar, trenutno zaposlen kao urednik Ratnog studija Mostar, stalno nastanjen u ulici Splitskoj broj 44, oženjen, otac jednog malodobnog djeteta, po nacionalnosti Musliman, do sada neosudjivan, te daje sljedeću:

I Z J A V U

Krajem aprila mjeseca 1992. godine, još tada sam radio u Informativnom centru u Mostaru kada je do mene došao Suad Čupina, tadašnji zapovjednik Samostalnog bataljona u Mostaru i koji me je pitao da li bi ja prihvatio da radim poslove informiranja u sklopu Mostarskog bataljona. Ja sam se prethodno konstatirao sa Tomom Mazalom te od njega tražio uputstva da li ću imati neke štetne posljedice za svoj budući rad u okviru informativnog centra Mostar, na što mi je on rekao da ja mogu slobodno da pomognem ljudima u Mostarskom bataljonu jer se i onako raspadala mostarska novina SLOBODA. Nakon izvjesnog bremena meni je ponudjeno da osnujem i da budem urednik novina po nazivu Mostarsko jutro, što sam ja i prihvatio kojom prilikom sam dobio i akreditaciju od Odjela obrane HVO HZ HB. Napominjem da sam tada prvi i jedini put obukao maskirnu uniformu prilikom slikanja za novinarsku iskaznicu. Oružja i uniforme nisam zaduživao s tim što sam što smo ja i brat imali pištolj od rahmetli oca. 07.09.1992. godine pripadnici radio televizije BiH na prijedlog Omera Vatrića prihvatili su ideju da se u Mostaru oformi radio stanica Ratni studio Mostar, gdje sam ja dva dana iza toga postavljen za odgovornog urednika. Odmah u osnivanju ovog ratnog studija prema predviđenoj šemi ja sam bio odgovoran programskom savjetu od koga se tražilo da u njihovim redovima budu pripadnici svih naroda, pripadnici i predstavnici civilne i vojne vlasti sa područja općine Mostar. Ja sam bio direktno odgovoran ovom programskom savjetu u kojem je u posljednje vrijeme bio Dževad Kolukčija, Izudin Šahović kao predstavnik RTV BiH, Arif Pašalić kao zapovjednik Armije i dr. Ustamujić kao predstavnik vanstranačkih organizacija, fra Ivan Ševo kao predstavnik vjerskih i humanitarnih organizacija, a u okviru ovog savjeta bez prava glasa i odlučivanja bili smo još ja i Alija Behram. U samom osnivanju ratnog studija ideja nam je bila da ovo glasilo bude glasilo Mostaraca, da se objektivno i korektno izvještava o stanju u Mostaru. Napomenuo bih da ja nisam bio u dobrim odnosima sa Arifom Pašalićem zapovjednikom 4. Korpusa Armije BiH, čak šta više u nekoliko navrata smo dolazili i u konflikt, do bučnije rasprave a sve zbog toga što je htio u više navrata da izvrši uticaj na mene u pogledu uredjivačke politike.

...

- 2 -

S obzirom da su naše prostorije bile u sklopu prostorija gdje se zadržavao i obitavala komanda i zapovjedništvo 4. Korpusa Armije BiH, ja sam pokušavao na sve načine da izvršim dislokaciju Ratnog studija iz već pomenutih prostorija jer sam osjećao strašan pritisak od strane Arifa Bašalića i njegovih istomišljenika na mene, što mi je u nekoliko puta govorio i Dževad Kolukčija, predsjednik Savjeta kao u tom smislu da Arif Pašalić ~~im~~ svim silama želi da mene makne sa mjesta urednika Ratnog studija Mostar. Takodjer bih napomenuo da sam prve prostorije za Ratni studio i uredništvo lista Mostarsko Jutro dobio još u vrijeme dok je u okviru zgrade Vranica bila i ratna vlada HVO Mostara i zapovjedništvo pod zapovjedi Jasmina Jaganca. S obzirom da sam primjetio kuda vode nastojanja Arifa Pašalića ja sam posljednja tri mjeseca u dogovoru sa Dževadom Kolukčijom što je moguće više onemogućavao pristup Arifu Pašaliću Ratnom studiju jer se njegovi nastupi nisu uklapali u uredničku koncepciju mene i Djevada Kolukčije i Ratnog studija Mostar, drugim riječima, koliko smo objektivno bili u mogućnosti mi smo onemogućavali propagandu Arifa Pašalića preko valova Ratnog studija Mostar. Takodjer bih napomenuo da sam uvijek kao urednik Ratnog studija Mostar, potpisivao izvor informacija i njega napominjao prilikom emitovanja emisija iz Ratnog studija Mostar, tako da sam na taj način ogradjivao i sebe i ostale radnike koji su radili u Ratnom studiju Mostar. U posljednjih mjesec dana veliki je bio odliv ljudstva tj. osoblja iz Ratnog studija Mostara, i to sa 57 na 38 osoba što mi nije omogućavalo normalan rad s obzirom da povećanost ~~sa~~ satnice rada Ratnog studija Mostar od 07-24 sata.

Posljednji put u Ratnom studiju Mostar, bio sam u subotu 09.05.1993. godine i otišao sam kući kod majke oko 17,00 sati, da objedujem i da se presvućem. U ratni studio sam se mislio vratiti zbog toga što sam imao mladu postavu u Ratnom studiju (Mirna Pičuga, Haris Šehić i Selma Dizdar) te s obzirom na zategnutost odnosa u sjevernoj Hercegovini kao i u Mostaru želio sam još jednom skrenuti pažnju Selmi i Mirsnoj da ne puštaju pjesme i recitovanja poezije koje se u ovakvim vremenima mogu na više načina protumačiti, jer ja u posljednje vrijeme nisam čak ni dozvoljavao da pročitaju bilo kakvu informaciju za koju ja ne bi dao zeleno svjetlo. Pošavši iz stana moje Majke svratio sam u Tropikanu gdje sam saznao za ubojstvo Mire Kajana i tu sam se zadržao izvjesno vrijeme kada sam mislio krenuti u Ratni studio, upozorili su me da je već bilo 20,05 sati i da je nastupio policijski sat. I sam se uvjerivši da je već nastupio policijski sat, krenuo sam sa Omicom Djukićem do stana svoje majke, i tom prilikom razmišljajući da bar ovu večer će moći moji radnici pobaviti zadatak bez mene.

Na kraju ove izjave želio bih napomenuti da sam vršio cenzuru u okviru Ratnog studija Mostar, samo na one materijale za koje sam smatrao da bi podgrijavali još veću napetost u gradu Mostaru, da su to materijali koji dolaze iz neslužbenih izvora i da su to materijali koji se u biti kose sa zakonskim normama.

To je sve što u vezi prednjeg imam da izjavim, sve što sam izjavio je tačno i istinito što ovjeravam vlastoručnim potpisom.

IZJAVU UZEU:

D. Miletić
 Draženko Miletić

ZAPISNIČAR:

Nela Moro
 Nela Moro

IZJAVU DAO:

Džemal Hamzić
Džemal Hamzić

REPUBLIKA BOSNA I HERCEGOVINA
HRVATSKA ZAJEDNICA HERCEG-BOSNA
HRVATSKO VIJEĆE OBRANE

URED ZA PROGNAHIKE I IZBJEGLICE

Ur.br.: 10-102-II/93
Siroki Brijeg, 10.5.93.
tel/fax: 088/ 700-143, 700-811, 700-350
088/ 32-067

LOGISTICKI CENTAR VLADE BiH
S P L I T

Stovana gospodo,

Slusajuci i gledajuci radijske i TV postaje saznali smo da Logisticki centar VBiH u Splitu ima prepuna skladista hum.pomoci, isto tako mnogo kvarljive robe. Imajuci u vidu dosadasnju suradnju i kolicinu humanitarne pomoci, koju je Logisticki centar u BiH iz Splita uputio na ove prostore, trazimo da se hitno pomogne kod zbrinjavanja novih prognanika iz sjeverne Hercegovine i srednje Bosne.

Nadamo se da ce te, za razliku od dosadasnje prakse, izici u susret i pomoci ljudima kojima je pomoc svih nas neophodna i potrebna.

Zelimo Vas podsjetiti da ured za prognanike i izbjeglice HZ H-B zbrinjava preko 148 000 prognanika i izbjeglica, od cega su preko 70% Muslimani, a da od Logistickog centra VBiH u Splitu, do sada, nismo primili ni grama humanitarne pomoci.

Isto tako Vas podsjecamo da humanitarna pomoc, koja stize na Vasu adresu, stize istim dijelom na ime hrvatskog naroda.

Glede toga, a i svezi postojece situacije, trazimo da hitno pomognete, u znatnim kolicinama u hrani i drugim potrebstinama, u zbrinjavanju novih prognanika iz ugrozenih podrucja.

S postovanjem !

Dostavljeno:

1. sredstvima javnog priopcanja
2. vladi Republike Hrvatske
3. HVO HZ H-B
4. a/a

IZVJEŠĆE O BROJU KONVOJA I KOLIČINI ROBE ZA PERIOD
OD 01.06.1993. DO 31.12.1993. KOJI SU DOBILI ODOBRENJE UREDA ZA
PROGNANIKE I IZBJEGLICE HR H-B

Pod kontrolom	Broj konvoja(%)	Količina hrane (t)	Ostala roba(kom)
HRVATI	330 (40,74%)	15 587 (31,22 %)	65 898 (80,29%)
MUSLIMANI	462 (57,03%)	32 529 (65,16 %)	16 178 (19,71%)
SRBI	18 (02,22%)	1 803 (03,62 %)	-
UKUPNO	810 (100 %)	49 919 (100 %)	82 076 (100 %)

IZVJEŠĆE O BROJU KONVOJA I KOLIČINI ROBE ZA PERIOD
OD 01.01.1994. DO 15.03.1994. KOJI SU DOBILI ODOBRENJE UREDA ZA
PROGNANIKE I IZBJEGLICE HR H-B

Pod kontrolom	Broj konvoja(%)	Količina hrane (t)	Ostala roba(kom)
HRVATI	328 (41,73%)	8 857 (23,32 %)	7 908 (74,11%)
MUSLIMANI	421 (53,26%)	26 926 (70,90 %)	2 762 (25,88%)
SRBI	37 (07,70%)	2 193 (05,77 %)	-
UKUPNO	786 (100 %)	37 976 (100 %)	10 670 (100 %)

REPUBLIKA BOSNA I HERCEGOVINA
 HRVATSKA ZAJEDNICA HERCEG-BOSNA
 HRVATSKO VIJEĆE OBRANE
 ODJEL OBRANE

Broj: .....02-1/1-58..... / .....93..

Mostar, 05.06. .... 199...3 god.

2487

Lord David Owen
 CO-Chairman
 International Peace Conference on
 the Former Yugoslavia

Mr Cedric Thornbury
 Director for Civilian Affairs
 UNPROFOR

General Philippe Morillon
 UNPROFOR

PREDSJEDNIK PREDSJEDNIŠTVA BiH
 Alija Izetbegović

NAČELNIK ŠTABA Vrhovne Komande
 Armije BiH
 Sefer Halilović

Poštovana gospodo!

Hrvatski narod i HVO u općini Travnik od 04.06.1993.god. izloženi su otvorenim i brutalnim napadima Armije BiH.

Napadi na Hrvate Travničke općine i HVO nastavljeni su nesmanjenom žestinom i danas.

Zapovjedništvo 3.Korpusa A.BiH izdalo je zapovijed za opći napad na postrojbe HVO. U ovim napadima 306.brigade, angažirane su snage 7.Muslimanske brigade, 17.Krajiške brigade, 312. brdske brigade, a iz Zenice su upućene 314. i 303. brdska brigada.

Na zvaničnim pregovorima 04.06.1993.god. između HVO i Armije BiH u nazočnosti UNPROFOR i Evropskih promatrača predstavnici Armije BiH su izjavili "MI imamo državu i državnu armiju i nećemo dopustiti postojanost dvije vojske".

- 2 -

Namjere političkog vodstva i Armije BiH su:

- vojnički Srednju Bosnu "očistiti" od HVO
- uhititi civilno i vojno rukovodstvo HVO
- izvršiti opću mobilizaciju Hrvata u postrojbu Armiju BiH i uputiti ih na najteža ratišta prema Srbima.

U dosadašnjim napadima ima većih broj poginulih i ranjenih vojnika i civila Hrvata. Ranjenima ne dozvoljavaju pristup, a sami ih ne zbrinjavaju. Muškarce odvođa na kopanje rovova, a žene i djecu i starije osobe okupljaju po kućama i drže ih u kućnom pritvoru.

Postavljamo pitanje - da li političko rukovodstvo muslimanskog naroda i Armije BiH na ovaj način primjenjuju IZJAVU iz Zagreba i Međugorski sporazum, da li na ovaj način primjenjuju Vens-Ovenov plan o kome su juče 04.06.1993.god. raspravljali sa supredsjedateljima?

Da li je 04.06.1993.god. bio slučajan ili isplaniran na najviše civilno i vojno rukovodstvo HVO?

Obraćamo se Vama supredsjedateljima Konferencije o bivšoj Jugoslaviji da žurno utječete na političko vodstvo muslimanskog naroda da obustavi ovu ofenzivu na Hrvate Travničke općine.

Obraćamo se UNPROFOR-u da se angažira u zaštiti Hrvata Travnika, jer oni su ovdje i zbog naše zaštite i sigurnosti. Obraćamo se MCK i EZ promatračima da u granicama svojih mogućnosti pomognu u zaštiti Hrvata u Travničkoj općini.

Zahtijevamo od gospode Izetbagovića i Halilovića da zapovijede svojim postrojbama prekid svih neprijateljstava prema Hrvatima i HVO.

REPUBLIKA BOSNA I HERCEGOVINA

 HRVATSKA ZAJEDNICA HERCEG-BOSNA
 HRVATSKO VIJEĆE OBRANE

ODJEL OBRANE

 OBRANA
 VOJNO-TAJNA
 SIROGO POV.

PERSONALNA UPRAVA

 Broj: 02-3/1-...../93
 09.06.
 Mostar, ... 1993. god.

URED PREDSEDNIKA HZ H-B

 PREDMET: Pregled nacionalne strukture
 pripadnika HVO -dostavlja -

Na Vaše traženje, u prilogu dopisa dostavljamo Vam "Pregled nacionalne strukture pripadnika HVO".

(Prilog br. 1)

Podaci su radeni na osnovu stanja sa danom 08.06.1993.god. za postrojbe pod rednim brojevima: 14, 15, 16, 17, 30, 31, 32, 33 i 34 a za ostale postrojbe na osnovi novoizrađenih vojnih iskaznica.

Napomena: Za dio postrojbi iz OZ "Srednja Bosna" zbog poznatih razloga tražene podatke nismo u mogućnosti dostaviti.

NACELNIK

Jure Dukić

Prilog br. 1.

P R E G L E D
nacionalne strukture pripadnika
H V O

RB.	NAZIV POSTROJBE	UKUPNO	HRVATA	MUSLIM.	% MUSL.
1.	ODJEL OBRANE	247	238	9	3.64
2.	GLAVNI STOŽER HVO	65	64	1	1.53
3.	Z M I N	88	88	0	0.00
4.	ZAP. OZ POSAVINA	44	37	7	15.90
5.	101. BRIGADA	798	547	251	31.45
6.	102. BRIGADA	713	311	402	56.38
7.	103. BRIGADA	459	300	159	34.64
8.	104. BRIGADA	1180	992	188	15.93
9.	105. BRIGADA	214	89	125	58.41
10.	106. BRIGADA	2909	2592	317	10.89
11.	108. BRIGADA	297	254	43	14.47
12.	115. BRIGADA	1261	1135	126	10.00
13.	ZAP. OZ JIH	180	164	16	8.88
14.	1. BRIGADA	4686	3027	1659	35.00
15.	2. BRIGADA	2400	1900	500	20.83
16.	3. BRIGADA	1470	1269	201	13.60
17.	4. BRIGADA	4153	3953	200	4.82
18.	M T D	324	324	0	0.00
19.	2. lard PZO	344	344	0	0.00
20.	ZAP. OZ SREDNJA BOSNA	89	88	1	1.12
21.	TRAVNIČKA BRIGADA	1224	1211	13	1.06
22.	BRIG. JURE FRANCETIĆ	1216	1211	5	0.49
23.	M T D	84	83	1	1.12
24.	LOGISTIČKA BAZA	37	37	0	0.00
25.	4. lard PZO	330	315	15	4.54
26.	ZAP. OZ SZH	41	41	0	0.00
27.	BRIG. E. KVATERNIK	1537	1499	38	2.47
28.	BRIG. H. VUKČIĆ	770	750	20	2.59
29.	OKLOPNA BOJNA	8	8	0	0.00
30.	BRIGADA RAMA	2023	1552	471	23.30
31.	BRIGADA KRALJ TOMISLAV	3054	2745	396	9.69
32.	BRIGADA P. KREŠIKIR IV	3086	2312	767	24.85
33.	BOJNA KUPRES	249	244	5	2.01
34.	BOJNA POSUŠJE	266	266	0	0.00
35.	PUKOVNIJA BRUNO BUŠIĆ	331	329	2	0.60
36.	KAŽNJENIČKA BOJNA	280	164	116	41.42
37.	ATG 'BAJA KRALJEVIĆ'	107	105	2	1.86
38.	VITEZOVI	138	138	0	0.00
	U K U P N O :	36797	30841	5956	16.19

REPUBLIKA BOSNA I HERCEGOVINA
GLAVNI ŠTAB ORUŽANIH SNAGA
S A R A J E V O

ODBRANA REPUBLIKE
VOJNA TAJNA
STROGO POVJERLJIVO

Str. pov. broj: 14/76-7
Sarajevo, 09. 06. 1993. godine

Na osnovu tačke II Odluke Predsjedništva Republike Bosne i Hercegovine, o organizovanju ŠVK i o postavljenju starješina na dužnosti, PR:02-011-306/93 od 08. 06. 1993. godine, Komandant Glavnog štaba, d o n o s i,

O D L U K U

o formiranju 6. korpusa Armije R BiH i zonama odgovornosti 1., 3., 4. i 6. korpusa A R BiH

I

1. Na teritoriji Republike Bosne i Hercegovini - zonama odgovornosti 1., 3., i 4. korpusa, formirati:

- 6. korpus (Konjički)

Zona odgovornosti Korpusa iz tačke I/1 ove Odluke obuhvata teritorije sljedećih opština:

- Fojnica, Gornji Vakuf, Hadžići, Jablanica, Kalinovik, Kiseljak, Konjic, Kreševo, Prozor, Trnovo i Visoko.

II

Mijenjaju se zone odgovornosti postojećih (1., 3. i 4.) korpusa a iste obuhvataju teritorije sljedećih opština:

a) 1. korpus sa sjedištem u Sarajevu: Breza, Centar-Sarajevo, Čajniče, Foča, Goražde, Han Pijesak, Ilidža, Ilijaš, Novi Grad Sarajevo, Novo Sarajevo, Olovo, Pale, Rogatica, Rudo, Sokolac, Stari Grad Sarajevo, Vareš, Višegrad, Vogošća i Žepa.

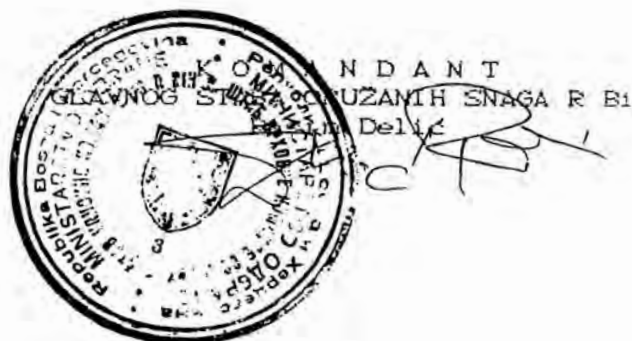
- 2 -

- b) 3. korpus sa sjedištem u Zenici: Banja Luka, Bosanska Gradiška, Bosanska Dubica, Bugojno, Busovača, Čelinac, Donji Vakuf, Jajce, Kakanj, Kotor Varoš, Kupres, Laktaši, Mrkonjić Grad, Novi Travnik, Prnjavor, Skender Vakuf, Srbac, Šipovo, Travnik, Vitez, Zavidovići, Zenica i Žepče.
- c) 4. korpus sa sjedištem u Mostaru: Bileća, Čapljina, Čitluk, Gacko, Grude, Livno, Ljubinje, Ljubuški, Mostar, Neum, Nevesenje, Posušje, Ravno, Stolac, Široki Brijeg, Tomislav Grad i Trebinje.

III

Jedinice manevarske strukture kao i Opštinski štabovi odbrane sa prištapskim jedinicama, neposredno su potčinjene Komandama Korpusa u čijoj se zoni odgovornosti nalaze.

KM/KM

2

 REPUBLIKA HRVATSKA
 MINISTARSTVO OBRANE
 GLAVNI STOŽER
 ZAPOVJEDNIŠTVO ZBORNOG PODRUČJA ZAGREB
 Ilica 242

O B R A N A
 VOJNA TAJNA
 POVJERLJIVO

Klasa: 032-03/93-01
 Ur. br.: 1075-03/93-147
 Zagreb, 10.06.1993.

REPUBLIKA HRVATSKA
 145. B R I G A D A

Primljeno: 13. 06. 1993	Org. jed.
Klasifikacijska oznaka	
Uredbeni broj	Pril. Vrij.
3002/93-1773	

Predmet: Informacije

Na bazi podataka iz Biltena broj 70 Političke uprave MORH-a Odjela za informiranje, dostavljam Vam izvadak materijala, koji Vam može poslužiti u razmatranju aktualne političke situacije u Vašoj postrojbi.

1. Događaji u BiH

1. Intervju Carla Gustava Strohme s predsjednikom dr. Franjom Tuđmanom obavljen u Die Weltu u broju od 24. 05. 1993.

D. W. – Bili ste nedavno u Hercegovini u želji da utječete na prekid sukoba Muslimana i Hrvata. Kako je uopće došlo do iznenadnih uzajamnih napada dosadašnjih saveznika?

– Između bos. Muslimana i Hrvata vlada duboko nepovjerenje. Manjka razumijevanje potrebe za suradnjom.

D. W. – Koji je razlog tom nepovjerenju?

– Hrvati u BiH strahuju da je jedini cilj Muslimana islamska Bosna. Osim toga, treba napomenuti da je oko sto tisuća Muslimana iz istočne Bosne, koju su osvojili Srbi, prebjeglo na područja koja bi po Vance-Owenovu planu trebala postati pokrajine broj osam i deset. Izbjeglice su potpuno promijenile demografsku sliku tih područja naseljenih većinom hrvatskim stanovništvom, mijenjajući odnos u korist Muslimana. I Muslimani su tu započeli nasilne akcije protiv hrvatskog stanovništva u namjeri da zauzmu područje od Mostara, Konjica i Jablanice do Travnika, koje bi po Vance-Owenovu planu trebalo postati hrvatska pokrajina. Muslimani vjerojatno ne računaju da će vratiti pokrajine koje su osvojili Srbi.

D. W. – No, to vjerojatno ipak nisu svi razlozi?

– Ekstremista naravno ima na obje strane. Kod Muslimana postoje primjerice «mudžahedinske» snage. One žele po svaku cijenu izazvati i produljiti rat. Pojedinci na hrvatskoj strani smatraju da se takvoj politici treba suprostaviti silom. Dok je svijet užasno pratio posljedice srpskog pohoda na Srebrenicu, izbila su neprijateljstva između Muslimana i Hrvata. Bila je to dobrodošla prilika za izgovor da nisu krivi samo Srbi već i Hrvati, te da stoga vojna intervencija u Bosni nije potrebna.

D. W. – Ali, kako tumačite promjene u muslimanskom bloku?

– Postoje mnogi dokazi da u muslimanskom vodstvu sjede nekadašnji članovi KOS-a koji su planski ubačeni u to tijelo. Oni su sklopili primirje s srpskim generalom Mladićem. Nakon toga, tisuće muslimanskih vojnika povučene su s muslimansko-srpskih bojišta i pokrenute u akciju protiv Hrvata.

D. W. – No, u redovima bosanskohercegovačkih Hrvata također su uočene neugodne pojave...

– Da. Britanska televizija prikazala je slike jedinice koja navodno pripada HVO-u, a nosi oznake ustaškog i Hitlerova režima. Bila je to provokacija čiji je cilj kompromitacija Hrvatske.

D. W. – Koliko je velik Vaš utjecaj na bosanske Hrvate?

– Taj je sukob u prvom redu problem Muslimana i Hrvata u BiH. RH ima određeni utjecaj jer je i Hrvatima i Muslimanima pomagala u borbi protiv srpske agresije. Tamošnje hrvatsko stanovništvo poslušalo je našu sugestiju da na referendumu glasuje za neovisnost Bosne. Doduše, treba ukloniti zablude: na područjima na kojima je izbio sukob nije bilo jedinica vojske RH. Pozvao sam lorda Owena, gospodina Stoltenberga i gospodina Petersena da zajedno na licu mjesta prekinemo sukob. Rezultat te inicijative bila je konferencija koja nije održana u Mostaru, jer su tamo još trajale borbe, već u Međugorju. Ruski min. Vanjskih poslova Kozirev doputovao je sa mnom u Split. Prihvatio sam njegov prijedlog o kontroli granica – i to ne samo granica između Srbije i Bosne, već u cjelini koja uključuje međunarodnu kontrolu granica između Srbije i Bosne, već u cjelini koja uključuje međunarodnu kontrolu granica između Srbije i Hrvatske i između Hrvatske i Bosne.

D. W. – Kakav su sporazum Hrvati i Muslimani postigli u Međugorju?

– Hrvatska je strana još jednom potvrdila da prihvaća mirovni plan. Hrvati su izjavili da su spremni smjesta pustiti na slobodu sve zarobljene Muslimane – što Muslimani dosad nisu učinili sa svojim hrvatskim zarobljenicima. Hrvatsko i musul. izaslanstvo smjesta su mogli posjetiti dijelove grada Mostara koji su pod hrvatskim nadzorom, ali nisu pušteni u dijelove pod muslimanskom kontrolom.

D. W. – Što ste rekli svom bosanskom kolegi Izetbegoviću?

– Njemu i ostalim musul. Predstavnicima rekao sam slijedeće, a lord Owen izjavio je isto na samoj konferenciji: ako nije moguć sporazum i suradnja između Muslimana i Hrvata, kako netko može još govoriti o opstanku BiH? Pod tim pritiskom, Muslimani su također pristali na prekid neprijateljstava i na Vance-Owenov plan. Vidjet ćemo što će se dogoditi. Ne prihvate li Muslimani prijedloge o ravnopravnoj zastupljenosti predstavnika naroda na različitim mjestima u vladi, bit će to samoubilačka politika.

D. W. – Na Vašu adresu uporno stižu predbacivanja da se zalažete za podjelu Bosne te da ste u tajnim dogovorima sa Srbima tu podjelu već proveli u djelo. Je li to istina?

– Ta je obmana vrlo raširena. Istina je da sam se prije početka rata sastao i s Miloševićem i s Izetbegovićem. Bilo mi je već tada jasno da će se čitava kriza bivše Jugoslavije usredotočiti na Bosnu te da je potrebno spriječiti rat, koji je kasnije tamo poprimio takve barbarske oblike genocida – gore nego u ratu u Hrvatskoj. Tu nema nikakvih tajni. Već sam tada naglasio: ako je Jugoslavija mogla opstati samo kao konfederativni savez, BiH može postojati samo kao zajednica triju konstitutivnih naroda.

D. W. – Kako su reagirali Vaši sugovornici?

– Gospodin Izetbegović ocjenio je da bi konfederativno uređenje vodilo raspadu Bosne. Moja ocjena bila je potpuno suprotna. Nakon iskustva ovog rata još sam čvršće uvjeren da BiH može postojati samo na konfederativnim temeljima – kao zajednica triju naroda i pod nadzorom UN. Doduše, valja također postaviti pitanje zašto su Europa i SAD dopustile da srpska agresija u Bosni poprimi tako barbarsku dimenziju i zašto Srbija i danas, pod teretom pooštrenih sankcija i pod prijetnjom vojnom intervencijom, nastavlja tu agresiju?

D. W. – Možete li dati odgovor na to pitanje?

– S jedne strane, Zapad vjerojatno ne želi islamsku državu u Bosni. S druge strane, Zapad je vrlo obziran prema Srbiji jer strahuje da bi oštrijim držanjem izazvao određene snage u Rusiji – bilo da je riječ o boljševičkim ili o konzervativno-pravoslavnim snagama. U Bosni na srpskoj se strani bore ruski a na muslimanskoj islamski dobrovoljci.

D. W. – Kako danas ocjenjujete političko stajalište muslimanskog vodstva Bosne?

– U njemu danas, nažalost, ne jača umjereni utjecaj Turske, nego utjecaj radikalnih struja iz ostalih islamskih država koje žele rat.

D. W. – Na Zapadu je prošireno mišljenje da su u Jugoslaviji svi narodi zajedno živjeli u miru – sve dok nije došao nacionalizam i sve pokvario.

– Zapad neprekidno pokazuje da ne razumije situaciju na ovom prostoru. Bivša Jugoslavija bila je umjetna tvorevina i sastojala se od naroda koji su utjelovljivali različite nacionalne individualnosti, ali i pripadali različitim civilizacijama. Stara Jugoslavija raspala se bez ikakva otpora već 1941. zbog nacionalnih suprotnosti.

Tito je kao Hrvat razumio nacionalni problem. Svojim internacionalističkim, marksističkim svjetonazorom pokušao je svim narodima ponuditi ravnopravnost. Takvom politikom navukao je na svoju glavu neprijateljstvo Srbije. Već u drugom svjetskom ratu Tito nije imao uspjeha u Srbiji. Churchill je tada utvrdio da su u Hrvatskoj bili aktivni partizani a u Srbiji četnici.

Nakon Titova odlaska s pozornice, Beogradom je zavladao antititoizam. Srbi su Jugoslaviju željeli pretvoriti u centralističku veliku Srbiju. Srpska politika oduvijek je pod pojmom Jugoslavija podrazumijevala samo veliku Srbiju. Sve to izazvalo je opći otpor ostalih naroda. Sve predodžbe Zapada o mogućoj obnovi nekakve Jugoslavije potpuno su nerealne. Nije se raspala samo višenacionalna Jugoslavija, već i višenacionalna Čehoslovačka. No, tamo je taj proces protekao u miru budući da su oba naroda pripadala istoj civilizaciji.

D. W. – Zašto su među svim narodima koji žive na tom području upravo brojčano ne pretjerano jako Srbi – njih 12 milijuna – razvili tu volju za moći i te ratničke kvalitete?

– Ne slažem se s Vašim mišljenjem o njihovim ratničkim kvalitetama. Za vrijeme priprema za rat protiv Jugoslavije, njemački je glavni stožer računao na jak otpor na temelju tih srpskih vojničkih tradicija. No, činjenica je da Njemci i Talijani 1941. nisu naišli na spomena vrijedan otpor. I sada se pokazalo: Srbija je pod svojom kontrolom imala cijelu jugo-komunističku vojsku. Bila je to jedna od najjačih vojski Europe.

Iako je JA raspolagala najmodernijom ratnom tehnikom, koja je uključivala 1500 tenkova, rakete i teško topništvo, nije mogla slomiti Hrvatsku. Usprkos nadmoći, Srbi su i u Bosni uspjeli osvojiti samo područja na kojima Muslimani nisu bili spremni za obranu. Na područjima na kojima su se Hrvati pripremili za obranu, Srbi nisu imali uspjeha. Jedan od ključnih ciljeva srpske strane bilo je pomicanje srpske granice do rijeke Neretve, te osvajanje Mostara i Dubrovnika. Ni to im nije uspjelo usprkos slabijem naoružanju Hrvata. Predodžba o srpskim ratnicima koji nemaju premca zapravo je mit.

D. W. – U čemu, dakle, leži tajna srpske dinamike?

– Srbi poput rijetko kojeg naroda slijede iracionalnu, nacionalističku, imperijalističku ideologiju. Oni su zamislili da svi Srbi moraju živjeti u jednoj državi. Na temelju te ideologije krenuli su u rat protiv Hrvatske i protiv Bosne. Smatrali su nezamislivim da će nakon raspada Jugoslavije Srbi u Hrvatskoj i u Bosni morati živjeti izvan vlastite države. Pritom valja napomenuti još jedan faktor: njihov nepomirljiv odnos prema Muslimanima. Neposredno prije izbijanja rata, vodstvo bosanskih Muslimana pregovaralo je s Beogradom u nakani da Bosnu zajedno sa Srbijom uključi u zajedničku državu. Na taj način svi Muslimani na tom prostoru – od Kosova preko Sandžaka do Makedonije – također bi bili ujedinjeni u jednoj državi. To bi za Muslimane stvorilo optimalne uvjete s obzirom na njihovu sklonost povećanju nataliteta. Srbi su odbacili tu ideju zbog povijesno nepomirljiva odnosa prema Muslimanima i krenuli su u rat da ih eliminiraju.

D. W. – Jesu li Muslimani nakon tih iskustava promijenili svoje stajalište?

– Nakon početka rata i srpskog genocida i etničkog čišćenja te nakon poraza Srbije u ratu s Hrvatskom, muslimansko vodstvo počelo je mijenjati svoje stajalište: željelo je, uzdajući se, među ostalim, i u moć islamskih zemalja, definitivno riješiti srpsko pitanje u Bosni ratom do krajnjih konzekvencija.

D. W. – A Srbi?

– Osim nepomirljiva odnosa prema Muslimanima, Srbi su obilježeni još jednim kompleksom: smatraju da na svim prostorima na kojima žive moraju biti konstitutivan narod. Čak i na područjima na kojima su u manjini nisu spremni pomiriti se s ulogom manjine. Dakle, čak i ako broj Srba u Hrvatskoj iznosi dvanaest, deset ili samo osam posto ukupnog stanovništva Hrvatske, oni žele biti državotvorni narod. Istodobno nisu spremni priznati jednaka prava ostalim narodima u Srbiji – primjerice Mađarima u Vojvodini ili Albancima na Kosovu.

D. W. – Kako namjeravate riješiti problem srpske manjine u Hrvatskoj?

– Srpska manjina u Hrvatskoj nije jedinstvena. U njezinim redovima ima oko deset posto ekstremista koji su prihvatili velikosrpsku ideologiju. Većina tih Srba je prevarena. Rečeno im je da nova hrvatska vlada priprema progon – istodobno, zločini ustaša u drugom svjetskom ratu deseterostruko su uveličani. Stekli smo dojam da čak i u vodstvu tih Srba jača spoznaja da su se našli u slijepoj ulici beznadnosti. Stvorili smo sve pretpostavke za rješenje tog problema lokalnom samoupravom, koja bi trebala biti dodjeljena srpskoj manjini. No, nijedna država ne može tolerirati oružani ustanak na svom teritoriju. Hrvatska područja pod srpskom okupacijom nikada nisu bila dio srpske države.

D. W. – Ali zašto su Hrvati optuženi čak i za agresiju nakon Masleničkog mosta i pokušaja povrata dijela teritorija koji su osvojili Srbi?

– Mirovne snage UN došle su u Hrvatsku nakon sporazuma koji je sklopljen s Hrvatskom i s tadašnjom Jugoslavijom. Snage UN omogućile su odlazak JA iz Hrvatske. No, spomenuta JA predala je svoje oružje lokalnim srpskim dobrovoljcima na tim područjima. Na taj način naoružani Srbi spriječili su realizaciju Vanceovog plana mirovnih snaga za Hrvatsku. Budući da snage UN nisu imale pravo da u slučaju potrebe svoju zadaću izvrše i oružanim sredstvima, bile su prisiljene pasivno promatrati kako JA topove, tenkove i ostalo oružje predaje lokalnim Srbima.

D. W. – U povodu posjeta Zagrebu, njemački ministar vanjskih poslova Kinkel izjavio je da Vas je pozvao da u Mostaru «stvari dovedete u red», te da će u protivnom Hrvatska snositi odgovarajuće posljedice?

– Ako je zaista to izjavio pred novinarima, riječ je o jednostranu prikazu. Hrvatska kao država i ja kao predsjednik naravno imamo utjecaja na hrvatsko stanovništvo u BiH. No, to ni u kom slučaju ne znači da upravljamo tamošnjim zbivanjima.

Tamošnji sukobi u prvom su redu problem bosansko-hercegovačkih naroda. Ponudio sam svoje usluge i rekao da ću pokušati utjecati na tamošnje Hrvate. Oni imaju pravo zastupati svoje interese, ali svojim akcijama ne smiju dovesti u pitanje interese hrvatske države. No, Muslimanima sam također kazao da ne mogu očekivati da će Hrvati propuštati pošiljke oružja koje će oni nakon toga uperiti protiv hrvatskog stanovništva.

D. W. – Neki krugovi na zapadu zahtjevali su proširenje sankcija usmjerenih protiv Srbije i na Hrvatsku?

– Nijedan ozbiljan političar nije mogao iznijeti takav prijedlog. Takav potez služio bi samo prikrivanju politike EZ, SAD i UN, koje ne znaju što učiniti s tim «bosanskim loncem», Hrvati u Hrvatskoj i Hrvati u Bosni nisu krenuli u osvajanje tuđih teritorija – oni su samo branili područja na kojima žive.

D. W. – Zašto Hrvati u odnosu prema Zapadu imaju veće poteškoće od ostalih postkomunističkih naroda?

– Ne samo srpska propaganda već i određene snage na Zapadu koje žele obnoviti bivšu Jugoslaviju predbacuju Hrvatima da su glavni krivci za raspad Jugoslavije. Ne treba zaboraviti ni hipoteku drugog svjetskog rata i tadašnje hrvatske države pod Pavelićevim vodstvom. No, istina je da je u drugom svjetskom ratu u Hrvatskoj postojao daleko snažniji antifašistički pokret nego u Srbiji i u ostalim zemljama. Razmotrim li stajalište jednog dijela njemačkih medija prema Hrvatskoj, ne mogu se oteti dojmu da je njemačka strana opterećena kompleksom Trećeg Reicha.

D. W. – Kako bi dugo rat u Bosni mogao potrajati?

– Smatram da bi već ova godina mogla donijeti odluku. Srbija je tako iscrpljena da ne može potpiriti rat ni u Bosni ni u Hrvatskoj. Stoga mora doći do političkog rješenja. Doduše, kompromitirane su i Europa i UN i SAD, pa i Rusija.

2. Ministar obrane RH Gojko Šušak o događajima u BiH – u emisiji «Slikom na sliku»

Upitan koliko je moguće očekivati da će se potpisani sporazum između Hrvata i Muslimana iz Međugorja održati, Šušak je iskazao nadu da će i Hrvati i Muslimani naći dovoljno mudrosti i shvatiti da njihovi sukobi koriste samo drugoj strani. Šušak je istaknuo da je bitan uvjet za opstanak BiH kao države suradnja Muslimana i Hrvata. Na primjedbu voditelja da se Hrvatskoj zbog njene politike prema BiH prijeti sankcijama i na pitanje ima li krivnje i na hrvatskoj strani, Gojko Šušak je odgovorio: «Ako je i ima, ja je ne vidim. Imali smo jasan stav prema BiH. Mi smo taj stav i pred Ujedinjenim narodima i drugim međunarodnim čimbenicima zastupali i podržavali. Sve što je bilo nuđeno za rješenje problema u BiH Hrvatska je prva prihvaćala i čak je ponekad prisiljavala Hrvate u BiH da to prihvate».

Na pitanje o ponudi predsjednika Tuđmana A. Izetbegoviću da Hrvatska i BiH sklope vojni savez, hrvatski je ministar rekao da je Izetbegović zaključio da bi taj savez «iritirao treću stranu», te da zato ponuda nije prihvaćena

VEZE SVK – Odjeljenje za Kripto Zastitu
SARAJEVO
Datum i vrijeme:
25.06.1993.Petak 23:23

Izvorni fajl: FAFGP6UC
Akt primio i obradio
Hari

REPUBLIKA BOSNA I HERCEGOVINA
ŠTAB VRHOVNE KOMANDE OS – IKM
Str.pov.broj:102/03-67

OBRANA REPUBLIKE
VOJNA TAJNA
STROGO POVJERLJIVO
VRLO HITNO

Zenica, dana 25.06.1993.godine

- PREDSJEDNIKU PREDSJEDNIŠTVA R BiH – Na ličnost
- KOMANDANTU CVK ARMIJE R BiH – Na ličnost

Vezano za dopis str.pov.br.102/03-51 kojeg sam Vam uputio 15.06.1993.godine slobodan sam, ponovo da insistiram, na Vašem dolasku u Zenicu. Navodim još neke razloge, koji nisu navedeni u dopisu od 15.06.1993.godine.

1. 23.05.1993.godine Načelnik CVK Sefer Halilović, je pred Delićem i Karićem, a prije odlaska u Sarajevo, saopštio da je naredio:

- 3.K za 24 sata mora pronaći i postaviti u svoju komandu nekoliko Hrvata,
- da je regulisao da za 48 sati grupice nelegalnih sastava (zna se ko su) moraju napustiti Zenicu pravcem Igmana. (Izvršioc Delić, saradnik Mahmuljin).
- da 3.K demobilise jedinice,
- da 3.K ima uvesti 24. časovni rad, kao što je to u CVK i ostalim korpusima.

Do danas ništa nije urađeno.

2. 26.05.1993.godine predsjednik opštinske vlade .... Ramiz pred Šiberom, Karićem i Vranjom kaže:

- ... kao građanin razočaran sam u 3.K, a vrh korpusa umješan je u pljačke i kriminal,
- ima starješina koji vrše likvidaciju ljudi poslije pljačke,
- «Ja u ime vlade neću ništa uraditi za vojsku dok se ne uspostavi red i disciplina u gradu.»

3. 23.06.1993.godine, Hodžić predsjednik Okruga i Haračić predsjednik okružne vlade kazu:

- Merdan je glavni organizator vjerskih jedinica: Šuvalićeve, Purićeve, 7.mbb i dr.),
- Hadzihasanović nekoliko puta pozivan na sjednicu okružne skupštine, a ni jednom nije htio doći,
- Zenicom i vojskom 3.K vladaju komandanti koji su teški kriminalci, koji ne ze, jer im ne odgovara pobjeda nad četnicima, a istovremeno im odgovaraju sukobi sa HVO.

20.06.1993.godine u razgovoru u četiri oka sa Hadzihasanovićem postavio sam mu pitanja:

- .....
- da li znaš da se dijelovi nekih jedinica spremaju da se odcjepe i formiraju 8.muslimansku brigadu?

Odgovor: Da, ali neće ići!

- da li znaš da se priprema formiranje muslimanskog korpusa, i da je ukoliko se tome usprotivi biti likvidirana komanda 3.K?

Odgovor: Da, ali su to nečije želje. Neće ići!

U međuvremenu:

- 08.06.1993. godine streljano je 35 Hrvata u selu Bikoši, a 4 svjedoka su ranjena i ostali su zivi, a streljali su ih muđahedini,
- 10.06.1993.godine streljano je preko 30 Hrvata u selu Šušanj kod Ovnaka od strane «neke vojske»,
- 22.06.1993.godine članovi Komisije za puštanje zarobljenika Alihođić i Negovetić od Salke Bebe iz OG «Zapad» saznaju da su muđahedini dan ranije u blizini sela Mehurići pod Vlašićem streljali oko 50 civila. Jedinica Salke Bebe u tom selu čuva 247 civila od tzv. «brigade smrti» koji maltretiraju i lokalno muslimansko stanovništvo, pljačkaju i ubijaju. Istoga dana umalo ti muđahedini iz «Brigade smrti», koji za novac pridobijaju naše borce, ... sa zoljama i osama pucali na vozila UNPROFOR-a koja su prevozila Komisiju.

Potenciram: Pljačka i kriminal caruju. Borci sa «polozaja» kroz Zenicu nose pune torbe, a dobio sam podatak da pojedini odbijaju ići na položaje ukoliko nema šta da se pljačka (309. bbr). Policije nekih brigada i dalje hapse i u podrumima tuku civile. MUP tj. CSB i služba bezbjednosti 3.K uopšte ne sarađuju u šta se uvjerio gospodin Ganić prilikom sastanka u 3.K 15.05.1993.godine.

Na osnovu iznesenog, ponovo molim da hitno reagujete, jer su neophodne kadrovske promjene u vrhu 3.K. Za to imam konkretne prijedloge. Od komandanta 3.K trazio sam smjenu pomoćnika za moral, bezbjednost i org.-mob. i kadrovske poslove, ali on ne reaguje.

Molim Vas da u Zajedničku komandu sa Karićem i Šiberom umjesto Merdana postavite čovjeka profila Karišik, Vranj, Najetović, ... toga što je Merden član 3.K, a i zbog naprijed navedenog o Merdanu).

Pozdravlja Vas,

BC/A..

ZAMJENIK KOMANDANTA

Šiber mr. Stjepan, dipl. ing.

DIVJAK JOVAN

Zamjenik komandanta ŠVK

Sarajevo, 28.08.1993.g.

Prigovor u vezi sa mojim
angažovanjem u radu ŠVK
OS R BiH, dostavlja.-

KOMANDANTU ŠVK OS R BiH
Gospodinu Delić Rasimu

Polazeći od nadležnosti i zadataka Zamjenika komandanta ŠVK i Vašeg uvjeravanja da ćete u rukovodjenju Armijom R BiH u punoj mjeri angažovati članove užeg kolegija komandanta, upućujem prigovor zbog mog neadekvatnog uključivanja u rad ŠVK OS R BiH.

Naime, i pored Vašeg rezolutnog stava da će angažovanje zamjenika u aktivnosti ŠVK biti u cilju našeg zajedničkog doprinosa rukovodjenju Armijom R BiH, to se, po mom mišljenju, ne ostvaruje u korist Armije R BiH, naše zajedničke borbe, odgovornosti i jedinstva Armije R BiH. Iznijeću samo nekoliko, po mom mišljenju, važnijih aktivnosti u kojima je trebalo da budem uključen.

1.-Podsjećam Vas da sam se ponudio da prilikom Vašeg ili izlaska NŠ iz Sarajeva na slobodnu teritoriju izadjem i ja i da zajednički obavljamo zadatke. Vi ste to, kako mi se činilo, rado prihvatili. Za Vaš izlazak iz Sarajeva nisam ni znao, valjda to kao zamjenik nije ni trebalo da znam, ali mi se nametnulo više pitanja, a najgore zar još jedna potvrda za nepovjerenje u dosadašnje, sadašnje i buduće moje angažovanje u Armiji R BiH. Pitam Vas, da li ste se osjećali pravim komandantom Armije R BiH kada su na referisanja u Zenici sa Vama sjedili predstavnici samo jednog naroda, a zelažete se za multinacionalnu Armiju?! Mislim da bi bili ubjedljiviji, snažniji i ponosniji da je, u razgovorima koje ste imali sa predstavnicima vlasti i vjerskih institucija na slobodnoj teritoriji, pored Vas bio neko od Zamjenika.

4 -

- 2 -

2.-U posljednje vrijeme, u službenoj posjeti bili su Vam general Brikmon (više puta), ambasador SAD u R BiH i drugi. Vjerovatno je i u ovim prilikama bilo neophodno da sa komandantom budu i zamjenici opet iz već navedene tvrdnje da je Armija R BiH višenacionalnog sastava.

3.-Vaši sastanci sa komandantima brigada u Sarajevu ili sa onima koji dodju u Sarajevo prilika je da se i zamjenici ne samo upoznaju sa stanjem u tim jedinicama, nego da neposredno doprinesemo traženju povoljnih rješenja na otklanjanju slabosti i neposrednije se uključimo u rukovodjenje Armijom R BiH.

Vašim postavljanjem na dužnost komandanta Armije R BiH u radu ŠVK učinjen je izvjestan napredak i uvjeren sam da će iz dana u dan taj rad biti efikasniji. Medjutim, mislim da bi se morala što prije riješiti sljedeća pitanja:

- organizaciono i kadrovsko oformljenje Uprava ŠVK,
- određivanje formacijskog mjesta gospodi Kariću i Bilajcu, jer sadašnje njihovo angažovanje stavlja se u ravan zamjenika (ako je to u korist ŠVK - aferimi!),
- razrješiti probleme komandi i jedinica "DELTE" (po mom saznanju - nisu ušli u sastav l.K), "ZULFIKAR", 9. brigade, 10. brigade i dr.,
- dovršiti organizaciono, kadrovsko i materijalno ustanovljenje bVP ŠVK kao baze za uspješno suprostavljjanje narušavanju discipline, kriminalnim radnjama i dr.,
- formiranje komande stana ŠVK OS,
- zaživljavanje novoformiranog stambenog organa (znam da se ne realizuju dogovori sa sastanka užeg kolegija!).

Nepokolebljiv sam da, bez obzira na tretman u ŠVK OS, ostajem prema mogućnostima u zajedničkoj borbi za Republiku BiH. Ali, mora se prihvatiti činjenica da zamjenici komandanta ŠVK OS R BiH imaju nešto drugačije nadležnosti, prava i obaveze nego je to u drugim vojskama,

3-

- 3 -

jer su oni tu da predstavljaju višenacionalni sastav Republike Bosne i Hercegovine, a ne statistički podatak.

DJ/SO

ZAMJENIK KOMANDANTA

ŠVK OS R BiH

Jovan Divjak

Govor Arifa Pašalića na ratnom radiju BiH 30. 06. 1993. u 11.00

Obraćam se građanima Mostara, Muslimanima, poštenim Hrvatima i lojalnim Srbima, i drugim narodima i građanima BiH i upoznajem vas sa sljedećim:

Ustaške snage su jutros rano nastavile agresiju na Armiju BiH i građane Mostara snažnim artiljerijskim dejstvom i pješačkim napadom na položaje jedinica IV korpusa Armije BiH. Odlučni u svojoj odbrani i odani BiH i muslimanskog naroda i drugih poštenih građana žestoko smo uzvratili i potukli ustaške snage. Zauzeli smo zloglasnu vojarnu «Tihomir Mišić», oslobodili zatvorene građane i zarobili veliki broj ustaških bojovnika, zaplijenili znatnu količinu MTS-a oružja i municije.

U zloglasnoj kasarni ili vojarni Tihomir Mišić pronašli smo značajna dokumenta koja su sa potpisom gospode, ratnih zločinaca, Petkovića, Lasića, Ile Vrlića – dojučerašnjeg mog prijatelja s kim sam sjedio u slobodnom vremenu u kafani – o planiranim napadima i vodjenim borbama protiv neprijateljskih snaga Armije BiH kako su nas zvali od 16. 4. ove godine.

Gospodine Vrliću – ćorak.

Gubitak komandanta slavne 41 motorizovane brigade Mithada Hujdura Hujke za nas je nenadoknadv gubitak, ali Mostar je od danas bogatiji za stotine i hiljade Hujka, koji će se boriti protiv ustaških ratnih zločina, protiv ustaša koji su se okotili po meni poslije 1944_45 godine ponovo u našoj domovini. Ovaj grad, ovaj narod, ova Armija nikada neće zaboraviti našeg proslavljenog, legendarnog komandanta, šehida Hujku. Ali, neće zaboraviti ni vama, ustaše čija ga je granata mučki pogodila.

Građani Mostara, Muslimani, i ostali poštenu građani, tucite ustaše na svakom koraku. Zar ne vidite da vam se radi o opstanku, zar ne vidite da vas protjeravaju, zar ne vidite da vas hapse, zar ne vidite da održavaju ekskluzivne konferencije za štampu i kukaju na humanitarne organizacije a ne dozvoljavaju istima da doveze hranu.

Zar ne vidite da vas ponižavaju. Zar ne vidite da u liku ustaše Bobana sa četničkim vodjom Karadžićem trguju s Muslimanima sa poštenim Hrvatima i lojalnim Srbima. Prodaju gospodu i nude zamjenu Gornjeg Vakufa i Bugojna za Jablanicu. Od okoga to gospodu. Jadni su oni koji hoće da mijenjaju svoj narod i zemlju. Jadni su. A još je jasniji narod ako ih slijedi.

Saopštenje ustaških snaga u govoru g. Puljića Slavka u ekskluzivnom govoru, g. Puljiću ja vas pozdravljam, do juče smo saradjivali u svojstvu zajedničke mješovite komisije. Pa zar je na vas spala dužnost da date ekskluzivni izvještaj na sramni poraz koji ste doživjeli jutros. Ma g. Puljiću shvatite završili smo iste škole. Nismo učili tako da ste vi moj a ja vaš agresor. Na to su nas drugi natjerali. Razmislite dobro i ako je ekskluzivna konferencija HVO, odnosno ustaških snaga spala na vas g. Puljiću onda mi je jasno koji je to vaš nivo u rukovđenju i komandovanju. Mi ćemo se boriti protiv vas, to budite sigurni, vi ste nama objavili rat. Jutros ste nam objavili rat, tjerajući UNPROFOR, vojne promatrače i ostale činiove međunarodnih

faktora. Uostalom niste im dali ni do sada da dolaze. Tukli ste ih snajperima, ubijali ste ih. Ja ih pozivam da dodju kod mene, da se razmjestite i da gledaju kako vi udarate na jadni i nedužni narod.

Nećete dugo, budite sigurni, jer će vas sopstveni narod suditi kao zločince, što sam rekao, i vama, i g. Petkoviću, i g. Lasiću, i g. Vrliću, i g. Tuti za mnoga zlodjela i ubistva.

Narode, gradjani Mostara shvatite da je ovo sudnji dan kada morate početi borbu. Pozivam svakog gradjanina koji može da nosi pušku, koji može da nosi kamen, da ubija ustaške zlotvore, jer ovdje nema života sa ustašama, sem života Muslimana, potšenih Hrvata i lojalnih Srba.

Mi gradjani Mostara, proglašavamo nacionalnu žalost zbog gubitka svojih boraca, koji su časno, a posebno gubitak legendarnog komandatna Hujke. Ali, gospodo, znajte, stotine i hiljadu Hujka će se roditi noćas upravo u borbi protiv vas koji ste nam nametnuli rat.

Str. pov. broj: 03-0420
Mostar: 16.05.1993. god.

2067

Izujesde GS-u u 08⁰⁰ sati.

1. Što se tiče grada Mostara tu su
i Srbi i muslimani. Mi se moramo
braniti.

Dostavljeno:
- GS-MOSTAR
- ONO OZ JIH

ZAPOVEDNIK
brigadir
M. LASIĆ

M. Lasić

(51)

395

~~ONO~~
gla

REPUBLIKA BOSNA I HERCEGOVINA
KOMANDA 3. KORPUSA
Str. pov. br. 02/33-1340
Zenica, 03.06.1993. godine

ODBRANA REPUBLIKE
~~VOJNA TAJNA~~
STROGO POVJERLJIVO

Izuzimanje haubica
iz BMT-a,

Komandantu 308. bbr

Trebate odmah preduzeti aktivnosti u cilju stvaranja uslova za izvlacenje
3 komada haubica koje se nalaze u fabrici "BMT".

Nastojte, koristeći se svim sredstvima da neopazeno po drugu stranu izvu-
cete orudja i rasporedite na vatrene položaje prema vashoj odluci.

O preduzetom i uradjenom redovno nas izvjestavajte.

MM/VA

REPUBLIKA BOSNA I HERCEGOVINA
KOMANDA 3. KORPUSA
KOMANDANT
[Signature]
Mjesto pečata i potpisa

REPUBLIKA BOSNA I HERCEGOVINA
 HRVATSKA ZAJEDNICA HERCEG-BOSNA
 HRVATSKO VIJEĆE OBRANE

ISTINA O ARIFU PAŠALIĆU I NJEGOVOJ «BORBI»

Jutros u 11 sati, preko muslimanske radio postaje u Mostaru svom se pučanstvu obratio g. Arif Pašalić, zapovjednik 4. korpusa muslimanske vojske, odnosno onoga što se pompezno naziva Armija BiH. Povod njegovu obraćanju jeste jutros u 3 sata i 45 minuta otpočeta muslimanska ofenziva, poduzeta s ciljem ovladavanja cijelim gradskim područjem Mostara. Da bi se izbjegle sve moguće zabune o tomu tko je tko u ovoj tragediji, cijenimo da je uputno predočiti prosječnom hrvatskom čitatelju i slušatelju ono što je na svojoj postaji jutros izgovorio g. Pašalić.

Za one, pak, kojima ni nakon čitanja, odnosno slušanja ovog zapjenjenog pamfleta, ne bude jasno što je i tko je čovjek za kojega postoji samo suživot «Muslimana, poštenih Hrvata i lojalnih Srba», odnosno čovjek koji smatra da su se «ustaše okotili poslije 1944-45 godine ponovno u našoj domovini», valja dodati samo još jednu informaciju. Naime, Mithad Hujdur – Hujke, o čijoj smrti od «ustaške» granate govori g. Pašalić, zapravo je stvarna žrtva obračuna g. Pašalića sa svima koji su u borbama za Mostar sudjelovali još u doba srpske agresije, odnosno sa svima onima u muslimanskim redovima koji su još uzgajali nade u mogućnost mirnog razrješenja postojećih konflikata. Pri svemu tomu, taj isti Hujke je bio prva osoba na koju je g. Pašalić naišao kada je, u odori časnika JNA i s časničkom torbicom preko ramena, koncem srpnja 1992. prešao Stari most. Tom je prigodom Hujke bio milosrdan. A Arif se godinu dana kasnije zahvalio pucnjem u ledja (temeljem izjave četvorice zarobljenih vojnika muslimanske vojske: Mirsad Bektić – Pike, Safet Bijedić – Nuno, Abdurahman Spahić – Didi i Dželaludin Junuzović – Dželo).

Govor g. Pašalića dostavljamo u cijelosti. Obradu obavite kako vam nalaže svijest i savjest vaše profesije.

Odjel za informiranje

Slobodan Lovrenović

Mostar, 30. lipnja 1993, 16.45

Ref. No.: 0I-010/93

Saznanja promatrača međunarodne zajednice o događajima u Mostaru 30.lipnja 1993.

Promatrači međunarodne zajednice imali su vrlo precizan uvid u te događaje i pouzdano su znali da je A BiH još u noćnim satima tog dana izvela napad na sjeverni dio Mostara i da su se borbe nastavile cijeli dan, a da je granatiranje privremeno oslabilo u poslijepodnevnim satima.

Promatrači međunarodne zajednice istoga dana su pouzdano znali da su u noćnim satima tog dana izvedeni unaprijed koordinirani napadi uz podršku Prve mostarske brigade (A BiH) u kojima su muslimanski vojnici iz bataljona HVO smještenog u Bijelom Polju napali svoje hrvatske postrojbe i njihove položaje, selo Raštane i Sjevernu vojarnu.

Zapovjednik Prve mostarske brigade (A BiH) Midhat Hujdur poginuo je u borbi.

Prema liječničkim informacijama koje su imali promatrači međunarodne zajednice, istog dana na području sukoba bilo je mnogo više mrtvih vojnika, od tri mrtva tijela vojnika HVO - a koji su dovezeni u bolnicu HVO-a, u koju je tog dana dovedeno još 30 ranjenih vojnika i 2 ranjena civila.

REPUBLIKA BOSNA I HERCEGOVINA
HRVATSKA ZAJEDNICA HERCEG-BOSNA
HRVATSKO VIJEĆE OBRANE
ODJEL OBRANE

GLAVNI STOŽER

Broj:02-2/1-*01-145*/93
 Mostar, **30.06.** 1993. god.

OBRANA

VOJNA TAJNA
 STROGO POV.

Odjel obrane

Izvješće o napadaju
 MOS-sjeverno od Mostara.-

Jutros u 03,00 sati muslimanske snage napale su vojarnu sjeverni logor i postrojbe HVO u Bijelom Polju. Muslimanske snage u Bijelom Polju do sada su bile skupa sa HVO i u ranijim sukobima u Mostaru nisu učestvovala.

U 03,00 sati Muslimani iz Bijelog Polja izvršili su napadaj na vojnike HVO na odmoru i vojnike na crtama prema Srbima.

Napadaj je izvršen i na civile Hrvate. Odnos snaga na prostoru Bijelog Polja je 60:40 u korist Muslimana, a odnos stanovništva je 80:20 u korist Muslimana.

U tijeku dana Muslimani su "ovladali" prostorom sjeverno od Mostara do brane Salakovac, dok HVO drži pozicije u sjevernom dijelu Bijelog Polja (Željuši, Dom časnih sestara).

Snage HVO u vojarni, oko 90 ljudi, zbog okruženja (vojarna je na lijevoj obali) morali smo izvući.

Točnih podataka o poginulim vojnicima i civilima još uvijek nemamo.

Snage HVO uspostavile su obranu na desnoj obali od s.Raštani do s.Vrdi, a na lijevoj strani Neretve u rajonu Bijele i Ravni.

Glavna zadaća je spriječiti uvezivanje muslimanskih snaga Jablanice i Mostara.

U svim postorjbama poduzete su mjere da se iz HVO odstrane Muslimani.

Izvršena je domobilizacija u općinama Siroki Brijeg, Čitluk, Ljubuški i Grude.

NAČELNIK GS HVO

general-bojnik
 Milivoj Petković

REPUBLIKA BOSNA I HERCEGOVINA
 HRVATSKA ZAJEDNICA HERCEG-BOSNA
 HRVATSKO VIJEĆE OBRANE
 ODJEL OBRANE

Broj: 02-1-765 / 93

Mostar, 30.06. 1993 god.

U povodu novog napada muslimanskih snaga na položaje HVO i hrvatski narod u ovim krajevima, kojim se nastavlja osvajački rat započet u prostorima Srednje Bosne, predsjednik Hrvatskog vijeća obrane dr. Jadranko Prlić i predstojnik Odjela obrane Hrvatskog vijeća obrane, gosp. Bruno Stojić uputili su hrvatskom puku Herceg-Bosne slijedeću poruku:

Hrvatski narode Hrvatske zajednice Herceg-Bosne, Hrvati, naša braćo iz Republike Hrvatske i cijele dijaspore,

U početku pritajene a odnedavno otvorene nakane muslimanskog čelništva i njihove vojske da svoje poraze protiv srpskog agresora i svoje povijesne frustracije nadomjestite osvajanjem povijesnih prostora hrvatskog naroda u Bosni i hercegovini potvrđuju se i u Mostaru. Rano jutros snažne muslimanske snage napale su položaje HVO u Bijelom Polju, zatim vojarnu "Tiho- mir Mišić", te samu crtu u gradu. Scenarij je potpuno isti kao i u Travniku, Kaknju, Vitezu, Busovači. Napadaju se položaji HVO, ubijaju i teroriziraju civili, zatiru tragovi hrvatskog roda i poroda. Opstojanost Hrvata u BiH je ugrožena. Kao narod, moramo braniti svaki naš dom, svako ognjište i svaku crkvu. Moramo u obranu ako hoćemo opstati gdje smo rođeni mi, naši očevi i naši preci. Jer iza muslimanskih vojnika, među kojima je i dosta mudžahedina i stranih plaćenika, ostaju samo grobovi, srušene kuće i minirane crkve.

Braćo Hrvati, u ovom sudbonosnom trenutku za naš narod samo nas najviše domoljublje i uzvišeni ciljevi hrvatske opstojanosti svugdje gdje smo stoljećima gradili svoje domove, mogu održati.

Ujedinimo sve naše snage, iz svakog hrvatskog sela, svakog hrvatskog mjesta, iz cijele naše Herceg-Bosne radi zaustavljanja muslimanske agresije. Hrvati Širokog Brijega, Posušja, Čitluka, Gruda, Livna, Tomislavgrada, Čapljine, Stoca i drugih općina HZ H-B, Mostar je bio i ostao hrvatski grad. I među- narodni čimbenici su Mostar predodredili za glavni grad svih hrvatskih prostora u Bosni i Hercegovini.

Nova muslimanska agresija na Mostar uvjetuje i promjenu okolnosti života, ponašanja i djelovanja vojnog i civilnog ustroja na ovim prostorima.

Sukladno ovlastima i novonastaloj situaciji, predstojnik Odjela obrane HVO HZ H-B g. Bruno Stojić izdaje slijedeću zapovijed:

1. Svi vojni obveznici sa područja Herceg-Bosne, bez obzira gdje se trenutno nalaze, moraju se javiti Uredima za obranu matične općine, odnosno u svoje postrojbe, i to u roku od naredna 24 sata.
2. Izričito se zabranjuje rad svih ugostiteljskih objekata, te točenje pića na javnim mjestima u periodu od 0 do 24 sata.
3. Uvodi se policijski sat u svim općinama HZ H-B u vremenu od 21 sat uveče do 6 sati ujutro, a u gradu Mostaru od 20 sati uveče do 6 sati ujutro. Građani se obavezuju na strogo poštivanje policijskog sata a nadležni organi vojne i civilne policije dužni su protiv prekršitelja poduzimati mjere iz svojih ovlasti.
4. Dozvoljava se samo rad trgovina prehrambenih proizvoda a sve druge trgovine, odjeli robnih kuća imaju biti zatvoreni do povlačenja ove zapovijedi.
5. Zabranjuje se obavljanje svih vrsta poslova fizičkim i pravnim licima koja nisu regulirala svoj status u Uredu obrane matične općine.

Za realizaciju zapovijedi odgovorna su sva pravna i fizička lica na koja se zapovijed odnosi dok će nadzor obavljati civilna i vojna policija.

Dostavljeno:

- a) svim predsjednicima HVO općina
- b) svim Uredima za obranu općina
- c) Zapovjedništvu Vojne policije i upravi civilne policije
- d) Sredstvima informiranja

P R E D S J E D N I K
HVO HZ H-B
Dr. Jadranko Prlić

P R E D S T O J N I K
ODJELA OBRANE HZ H-B
Bruno Stojić

Razmatrajući aktuelnu sigurnosnu situaciju u Mostaru Izvršni odbor Stranke demokratske akcije Mostar i Muslimanske demokratske stranke Mostar na zajedničkom izvannednom sastanku održanom 30.06.1993. g. u Mostaru izdaju sljedeće

P R I O P O R U K E

1. Povodom napada Armije BiH na postrojbe HVO-a u Mostaru, koji je najavljen jučer, 29.06.1993. g. na tiskovnoj konferenciji Zapovjedništva IV korpusa Armije BiH nazotkriva sve prljave političke igre kojima se želi muslimanski narod odvesti u neku novu Jugoslaviju ili veliku Srbiju.

Muslimanski narod i njegova politika neće nikada na prostorima BiH prihvatiti političko rješenje iznuđeno silom, stradanjima i gubljenjem nevinih života u muslimanskom i hrvatskom narodu.

2. U momentu kada rukovodstvo Stranke demokratske akcije Mostar i Muslimanske demokratske stranke u suradnji sa čelnicima HZ H-B, glavnim Stožerom HVO-a, Općinskog odbora HDZ-a Mostar kao i predstavnicima međunarodnih institucija poduzimaju konkretne aktivnosti na obustavi sukoba, stvaranju uvjeta za komunikaciju između dviju obala grada, dotur humanitarne pomoći, električne energije i vode, dolazi do ponovnog sukoba, novih žrtava i razaranja grada čime se dovodi u beznađe muslimanski i hrvatski narod Mostara.

3. Pozivamo muslimanski narod iz Mostara da sam prepozna one koji su nosioi sukoba i podjela, između muslimanskog i hrvatskog naroda i koji dovode do bejrtutizacije Mostara i vještačke podjelo samo između dva dijela grada, već između samih muslimana, te da se prema takvima sami odrede.

U takvim uvjetima moraju na političku scenu doći ljudi koji su spremni mirnim putem riješiti sve sporove u Mostaru.

Broj: 883/93
Mostar, 30.06.1993. g.

STRANKA DEMOKRATSKE AKCIJE
Dr. Ismet Hadžiosmanović
MUSLIMANSKA DEMOKRATSKA STRANKA MOSTAR
Dr. Muhamed Alić

[Handwritten signature]

Generalnom tajniku UN
 Predsjedniku Vijeća sigurnosti UN
 Supresjedateljima Međunarodne
 konferencije o bivšoj Jugoslaviji

Štovana gospodo,

Izvyješćujemo vas, da su muslimanske snage Armije BiH izvršile oružani napad na područja grada i regije Mostara. Napad je počeo 30. lipnja 1993. godine i još uvijek traje uz upotrebu svih raspoloživih oružanih sredstava i sa preko 4.000 vojnika.

Ova agresija na Hrvatski narod i provinciju u kojoj Hrvati čine većinsko stanovništvo prouzrokovala je do sada veliki broj mrtvih i ranjenih i dovela do novog protjerivanja hrvatskog stanovništva od svojih domova.

Nakon slične agresije izvršene u srednjoj Bosni ovo je ponovni pokušaj muslimanske armije da vojnom silom okupira provincije koje se po Vance - Owenovom mirovnom planu smatraju pretežno hrvatskim.

Cilj ove agresije je onemogućavanje primjene već postignutih mirovnih sporazuma, spriječavanje daljnjeg mirovnog procesa i odgađanje razgovora o budućem političkom uređenju Bosne i Hercegovine. U suštini to je borba za teritorij na kojem bi se u budućim mirovnim pregovorima rezultati etničkog čišćenja mogli smatrati svršenim činom.

Mi, predstavnici Hrvatskog naroda u državnim organima Bosne i Hercegovine, izražavamo svoju privrženost rješavanju svih sporova mirnim putem, zalažemo se za suverenu i nezavisnu Bosnu i Hercegovinu u kojoj će sva tri njena konstitutivna naroda biti jednakopravna i koji će putem pregovora odlučiti o njenom unutrašnjem uređenju.

Molimo vas, da razmotrite ovu situaciju i da poduzmete sve potrebne mjere u cilju spriječavanja daljnje agresije na Hrvatski narod i njegove prostore u Bosni i Hercegovini i da omogućite nastavak mirovnih pregovora pod vašim visokim pokroviteljstvom.

Mostar, 01. srpnja 1993.

Predsjednik Vlade
 Republike Bosne i Hercegovine

Mile Akmadžić

1. Vojne postrojbe ABiH – Bulevar, Cernica
2. Skladište oružja i municije – Ulica M. Tita nasuprot prodavnice „Standard“
3. Zatvor za vojnike i civile – IV Osnovna škola – Ulica M. Tita
4. Garaža za popravak vojnih vozila – Fejićeva ulica (zgrada u kojoj se nalazi i Sekretarijat za narodnu obranu)
5. Skladište municije i hrane ABiH – Fejićeva ulica – prodavnica „Šipad“
6. Zapovjedništva ABiH – „Stari grad“, iza zgrade-prodavnice „Šipad“
7. Skladište vojne opreme i pogon za šivanje vojnih odora ABiH – podrum Robne kuće „Razvitak“
8. Skladište granata za topništvo ABiH – Trg Ivana Krndelja – Zgrada „Bejrut“ – tunel
9. Vojna radionica ABiH opremljena sa strugovima – Opine, iza Modne konfekcije „Zlatka Vuković“, vlasništvo Tofe Sefića
10. Ta se vojna radionica ABiH prebacuje u krug :
  - a) Tvornice duhana
  - b) Lesnina
  - c) Unis
11. Bitnica MB ABiH – IV Osnovna škola u ulici M. Tita
  - 11.a) Ta bitnica MB ABiH prebačena u Brankovac
12. Skladište „krmača“ – eksplozivne naprave velike razorne snage – hangar u Sjevernom logoru
13. Skladište „krmača“ ABiH – eksploziv iz tih bombi služio je i za pravljenje auto-bombi-Hotel Ruža
14. 1100kg eksploziva ABiH, Hotel Ruža
15. Bitnica MB ABiH – iznad Higijenskog zavoda – Zgrada ratne bolnice ABiH
16. Bitnica AM ABiH – Fejićeva ulica
  - 16 a) Bitnica MB ABiH – Ulica Mladena Balorde
17. ZIS ABiH na kamionu FAP – položaj Šehovine
  - 17 a) ZIS ABiH na kamionu FAP - položaj Pravoslavno groblje
18. Bitnica MB i BST – Šantićeva ulica
19. Položaji ABiH u Ulici Adema Buća – uporaba „bosanskih lonaca“ bacanjem ispred prodavnice „Colorservisa“
20. Bunker ABiH - Restoran Petica
21. Bunker ABiH - Ugao Ulice Adema Buća – između prodavnice „Borova“ i džamije
22. Bunker ABiH - Ulica Krpićeva – Aero klub
23. Bunker ABiH - Ulica Krpićeva – Podrum zgrade Velmos
24. Položaj ABiH – Bulevar – Mikačićeva kuća
25. Vojnici ABiH – Cafe Benon – Ulica Adema Buća Cernica
26. Vojnici ABiH – kuća Karla Džebe – Cernica
27. Snajperisti – srušene zgrade na Bulevaru – kod Doma zdravlja

C Raspored snaga u Mostaru poslije 30.06.1993., raspored topništva VRS

Ovu kartu nacrtaile su vlasti BiH za potrebe tužiteljstva u Haagu

Sa prve linije i položaja HK VRS
ocadati obitelji u aradu, anadani i

profесионаškim mitrohačima i topa kalibara, minobacačima 82 i 120 mm svih vrsta i kalibara i raketa ma s

Odstojanje između linija ARBiH i HK VRS:
 ~ 300 m najmanje
 ~ 1000 do 1200 m prosječno
 ~ 2500 m najviše - mjestimično

Sredstva VRS (HK):
 ~ VBR
 ~ tenkovi
 ~ haubice 105 i 122 mm
 ~ PA topovi 20/1-3
 ~ Bst
 ~ MB 82 i 120 mm

LEGENDA:

- položaji ARBiH
- položaji HKVO
- položaji VRS
- prostor pod kontrolom ARBiH (4. kompanija) od 10.05 - 30.06.1993.g.
- prostor pod kontrolom ARBiH (4. kompanija) od 01.07.1993.g. do kraja sukoba
- prostor vraćen pod kontrolu HKVO (avgust 1993.g.)

REPUBLIKA BOSNA I HERCEGOVINA
HRVATSKA ZAJEDNICA HERCEG-BOSNA

PRVA BRIGADA HVO »KNEZ DOMAGOJ«
ODSJEK ZA OBAVJEŠTAJNE POSLOVE

KLASA: 893-05/93-03/18-1

BROJ: 1100-05-11-93-50

DATUM, 03.07. 1993. god.

VOJNA TAJNA
STROGO POV.

OBAVJEŠTAJNO IZVJEŠĆE

Na temelju obavještajnih podataka i saznanja, dobivenih iz obavještajnih izvora obavještajnim radom, u svezi najnovijih zbivanja u zoni odgovornosti Prve brigade HVO "Knez Domagoj" dajemo pregled procjene dijela obavještajno sigurnosnog stanja zone odgovornosti Prve brigade HVO "Knez Domagoj":

- I pored postignutih značajnih rezultata u kontroli bivših i mogućih pripadnika Armije, cijenimo da je znatan broj istih, vojno sposobnih ostao skriven na ovim prostorima.
  - U svezi gore navedenog postoji realna mogućnost grupnih i pojedinačnih diverzantsko-terorističkih i obavještajnih djelatnosti navedenih pojedinaca i grupa.
  - Posebice želimo ukazati na mogućnost djelovanja navedenih pojedinaca i grupa s ciljem spajanja i organiziranja istih s krajnjom namjerom njihova "proboja" u pravcu postrojbi Armije sa šireg područja Blagaja. S tim u svezi:
  - Moguće je očekivati pokušaj uspostave veza /npr. kurirskih/ između pripadnika postrojbi Armije iz šireg područja Blagaja sa navedenim grupama, kao i organiziranog i koordiniranog djelovanja istih po našoj prednjoj crti obrane.
  - Obzirom na sve navedeno, predlažemo:
    1. Sa ovom procjenom i mogućim aktivnostima pripadnika Armije upoznati sve postrojbe i odgovorne u zoni odgovornosti Prve brigade HVO "Knez Domagoj".
    2. Poduzeti sve potrebne mjere obavještajno-sigurnosnog i drugih oblika osiguranja pojedinaca, postrojbi, sredstava, objekata, savaca i područja, posebice na prvoj crti obrane.
- Uz prethodno navedeno treba biti sa planskim djelovanjem stavljanja pod kontrolu bivših i mogućih pripadnika Armije, sa težištem na teritorijima neprohodna i šumovita područja sukladno obavještajno-sigurnosnim saznanjima i procjenama!

NAČ. ODSJ ZA Ob. Poslove
JK

REPUBLIKA BOSNA I HERCEGOVINA
HRVATSKA ZAJEDNICA HERCEG-BOSNA
JUŽNI SEKTOR
PRVA BRIGADA HVO »KNEZ DOMAGOJ«

ODSJEK ZA OBAVJEŠTAJNE POSLOVE
KLASA: 833-05/93-01/19-1
BROJ: 1100-05-11-93-52
DATUM, 11. 07. 1993. god.

VOJNA TAJNA
STROGO PO.

OBAVJEŠTAJNO IZVJEŠĆE

Analitičkom obradom obavještajnih podataka dobivenih iz obavještajnih izvora, došli smo do sljedećih saznanja:

1. Uočene su 3 grupe /ukupno oko 150/ ljudi, u šumi poviše Šatorove gomile, u području prema Stanojevićima .
2. Starosna dob većine se kreće između 25 i 30 godina.
3. Svi pripadnici ovih grupa imaju automatsku pješačko naoružanje, a posjeduju nešto zolja i RPG-ova.
4. Na ulazu u šumu, organizirano daju straže.
5. Druga veća grupa odbjeglih pripadnika Armije BiH, koja se skriva u našoj dubini, nalazi se u području brda Vjenac, koje se naslanja na područje korita Bregave.
6. Posebno naglašavamo da pripadnici navedenih grupa, trenutno, nemaju namjeru da se predaju, bez borbe, snagama i postrojbama HVO-a.
7. Osnovna međusobna veza između odbjeglih grupa je - kurirska veza, a postoji mogućnos da neko /ili više njih/ posjeduje i sredstva bežične /tj. radio /veze.
8. Na temelju navedenoga, postoji mogućnost održavanja veza između pripadnika navedenih grupa i glavnine snaga Armije sa poteza Mostar - Blagaj ,dakle, i organiziranog i sinkroniziranog djelovanja istih.

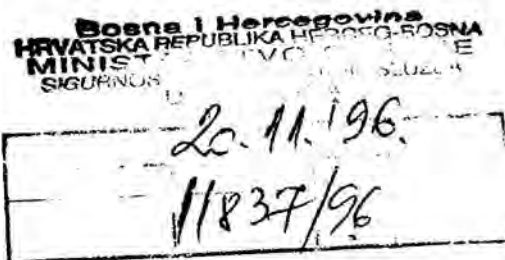
- 2 -

9. Jedan od glavnih zapovjednika i organizatora među navedenim odbjeglih pripadnicima Armije, koji se skrivaju po dubini prostora naše zone odgovornosti je - Tahir Turajlić.
U svezi ovog saznanja, ukazujemo na činjenicu da smo još ranije upozoravali na sadržaj uhvaćene poruke: "Neka Tahir sa svojim ljudima bude u području Lokava".
10. Pojedini zapovjednici grupa, uporno izinsistiraju na diverzantsko- terorističkim akcijama i aktivnostima.
/Jedan od tih je i Asim Bilal/.
11. Sva navedena saznanja, možemo povezati sa dojavom naših EI, da je u područje zone odgovornosti 41. NtBr.-Mostar: "stigao Zuka sa svojim ljudima".
- Na temelju svih, gore navedeni saznanja i dosadašnjih iskustava o načinu ofanzivnih borbenih djelovanja pripadnika AR BiH, / težište na djelovanju ubačenih grupa nasilnom izviđanju i diverzantsko- terorističkim aktivnostima / upozoravamo na mogućnost pojačanog, organ ziranog i koordiniranog djelovanja pripadnika, postrojbi i snaga AR BiH u zahvatu prve crte i po dubini, po važnijim ciljevima, objektima, sredstvima i postrojbama HVO-a, kako u zoni odgovornosti naše 1. brigade HVO "Knez Domagoj", tako i u zonama odgovornosti ostalih postrojbi HVO koje su u blizini zona neposrednih borbenih dodira sa snagama IV Korpusa AR BiH.

NAČELNIK ODSJEKA ZA G.B. POSLOVE

Bruno Krvavac

Čapljina, 8.02.1996. godine

Predmet: Diverzija 15.07.1993. godine na rejonu Gubavica - Dubravska Visoravan od strane A BiH - ishod 23 mrtva 10-ak ranjenih .-

Nemili događaj koji se zbio 15.07.1993. godine na području Dubravske Visoravni, ishod 23. mrtva i 10-tak ranjenih, mogao se spriječiti da je sa punom odgovornosti svatko shvatio i odradio svoj posao. Ova tvrdnja postoji ako se zna da je obavještajna služba obavila svoj posao O.K., tako što je u dva navrata obavjestila pismenim putem svoje nadređene (jednom 03.07. i neposredno pred sam događaj 11.07.1993. godine).

Obavještajna služba na čelu sa načelnikom za VOS Brunom Krvavcem putem operativnog rada i izviđanja došlo se do saznanja da A BiH planira na tom području terorističko-diverzantske akcije. U suradnji sa pripadnicima A BiH koji su ostali na području Dubrava.

Iz izvješća od 03.07.1993. godine uočljivo je da se posebno potencira osiguranje kako objekata tako osiguranje Obavještajno-sigurnosnog oblika osiguranja.

Po onom što se vidjelo i dogodilo 15.07. vidljivo je da je netko zakazao ili zapovednik tada gosp. Nedjeljko Obradović ili njegovi prvi suradnici prvenstveno načelnik službe sigurnosti tada gosp. Žara Pavlović.

Umjesto da netko odgovara zbog neodgovornosti i zbog nanesene štete kako žrtvama tako materijalne - nitko nije ni prozvan a ne pozvan na odgovornost nego je čak unaprijeđen.

Prilog:

2 izvješća VOS-a 1. brigade "Knez Domagoj" nadređenim iz kojih je vidljivo da se nemili događaj ako ne spriječiti mogao umanjiti da se svojim obvezama pristupilo ozbiljno.

Čopčina. 08.02-1996. god.

Predmet: ~~na~~ diverzija 15.07.1993 na području
Gubavice - Dubrava ušoravan od strane
A.B.H. - IŠHOD 23 mrtva 10-ak ranjenih.

Hemili događaj koji se Elio 15.07.1993
god. na području Dubrave ušoravan

istod ~~23~~ mrtva i 10-ak ranjenih
mogao se pripisati da je sa punom
ODGOVORNOSTI svatko savatio i odradio
svoj posao. Ova turanta postoji ako se
zna da je obavljajana služba obavila svoj
posao OK. Tako što je u dva navrata
obavljajana PINKENIKI PUTEH SVOJE NABREĐENE
JEDNOM 03.07. i NEPOSREDNO PRED SAM DOGAĐAJ
11.07.1993.

Obavljajana služba na čelu sa načelnikom
ZA VOS. BRUKOM KRVAUCEM PUTEH OPERATIVNOE
KADA I IZVJEŠAJ DOJLO SA DO IZVJEŠAJA
DA A.B.H. PLANIRA NA TOM PODRUČJU
TERORISTIČKO - DIVERZANTSKE AKCIJE. U
SURADNJI SA PRIPADNICIMA A.B.H. KOJI SU
OSTALI NA PODRUČJU DUBRAVA.

Iz izvješaja od 03.07-93 god. uočljivo je da
se posebno potencira osiguranje kako objekata
tako osiguranje obavljajano - sigurnosnog
oblika osiguranja.

po ovom što se vidjelo i došlo 15.07
vidljivo je da je netko zakazao ili
zapovjednik TAJA GOSP. NEDŽIJKO OBRADUO "U"
HIGOCI PRVI SURADNIK PREDSELENO NAČ. SLUŽBE
SIGURNOSTI. TAJA GOSP. ŽARA PAULUO?
* UMLJEZO DA NETKO ODGOVARA ZBOG NEODGOVORNOSTI
i ZBOG NANESENE ŠTETE KAKO IRTUANA TAKO
MATERIJALNE - HITKO HIT NI PROZVAN A NE
POZVAN NA ODEKORNOST - NEGO JE ČAK
UKAPRIJEDEH.

PRILOG: I IZVJEŠAJ VOJA. I BRIGADE "KNEZ DOMAGOJ"
NABREĐENIJA IZ KOJIM JE VIDJIVO DA
SE HEMILI DOGAĐAJ AKO NE SPRJEDETI,
MOGAO UHVAĆITI DA SE SVOJIK OBVEZAMA
PRISTUPILO OZBIJNO.

Jovisa

REPUBLIKA BOSNA I HERCEGOVINA
HRVATSKA ZAJEDNICA HERCEG-BOSNA
HRVATSKO VIJEĆE OBRANE

GLAVNI STOŽER HVO
VOS
Str.pov.broj:03-546/93
Mostar, 13.07.1993.godine

OBRANA
VOJNA TAJNA
STROGO POV.

Informacija

Izjavom pripadnika MOS-a uhićenog danas u 11,00h saznao sam sljedeće:

Uhićenik Bešo Mustafa rod.20.08.1953. u s.Barave izjavio je da je pripadnik armije od svibnja 1993.god. Dana 12.07.1993. god. je po navodima dotičnog održan sastanak na Gubavici gdje su bili upoznati sa zadaćama koje je izdiktirao Alija Đulić (nama poznat kao "Ale" koji je zapovjednik postrojbe mještana jačine 70-ak vojnika). Sastanku je prisustvovalo 50-ak vojnika koji su dobili konkretan zadatak - osvajanje vojarne na Gubavici. Cijenimo da su zadaće muslimanima date po sličnom scenariju kao u Bijelom polju. Grupa Beše Mustafe dobila je zadaću da napadne kuću gdje je smješteno ljudstvo ljudstvo PZO-a iz sastava 1.brigade "Knez Domagoj". Sa njima je bilo 5 poznatih ljudi sa područja Gubavice od kojih poznaje samo Hamu Šutu.

Sa područja Dubrava formirana je DG od 15 vojnika sa zadaćama da očisti teren i spoji se sa grupom na Gubavici.

Sa područja Opličića grupa jačine 50 vojnika dobila je zadaću da neutralizira jedan vod HVO-a razmješten u rajonu Šatorove gomile.

Iz s.Lokve formirana je DG jačine 25-30 ljudi sa zadaćom da jednom DG prekine komunikaciju od Domanovića prema Stocu, proizišnje u "NURKOVINI", a druga DG (12-15 ljudi) prekinuti komunikaciju Domanovići - Bivolje brdo kod RUDNIKA.

Od pripadnika MOS-a iz Pocitelja, Jasovčića i s.Hotanja formirana je DG jačine voda sa zadaćom zauzimanja s.Hotanj i miniranja puta nedaleko od ZM. Put je miniran u 04,00 13.srpnja. Prema izjavi uhićenike po izvršenju zadaće u širem rajonu Gubavice iz pravca Mostara trebali su dobiti pojačanje jačine bojne (cirka 700 vojnika) sa namjerom držanja zaposjednute teritorije, utvrđivanja na dostignutim crtama i stvaranja uvjeta za pomjeranje naprijed prema Stocu i Čapljini uz potpunu kontrolu dubravske visoravni. Uvođenje svježih snaga planirano je izvršiti padom mraka iz pravca Mostara preko Lakševine i Bune prema Gubavici.

Po navodima ispitanika zapovijed za napad je došla od Arifa Pašalića, a priopćio ju je Alija Đulić (ovo sumnjam jer se A.P. već duže vrijeme nalazi u Jablanici, Zuka u Mostaru, a Tetak u Bijelom polju zbog koordinacije i operacionalizacije ranije sačinjenog plana napadnih djelovanja). Cijenim da je zapovijed izdao Zuka koji je trenutno u Blagaju na ZM 4.K A BiH i koordinira svim akcijama koje će se vjerojatno nastaviti i u toku ove noći i sutrašnjeg dana.

Dostaviti:

1. Odjel obrane n/r g.Bruno Stojić
2. Zapovjednik OG-2 general-bojnik S.Matić
3. Načelnik VOS Zarko Keža
4. a/a

zamjenik načelnika VOS-a

Nikola Mikulić

P.01

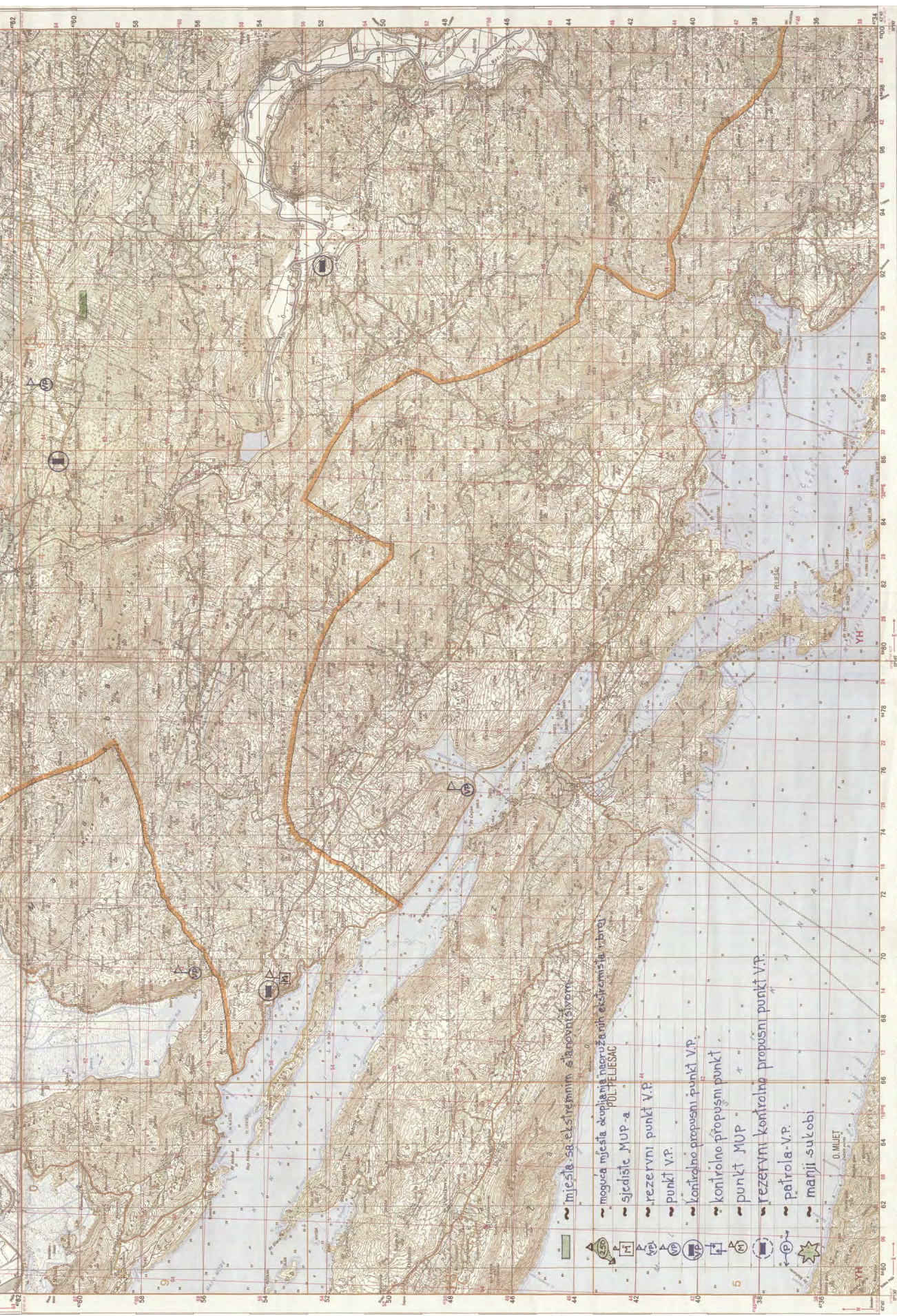
93 07/13 22:44

FROM GLAVNI STOZ HVO

a/a

REPUBLIKA BOSNA I HERCEGOVINA
STAB VRHOVNE KOMANDE OS R BiH
S A R A J E V O
Str. pov. broj: 1/297-72
Sarajevo, 27.07.1993. godine

ODBRANA REPUBLIKE
VOJNA TAJNA
Strogo povjerljivo

Komandi 4. i 6.Korpusa

Na osnovu aktuelne borbene situacije, te ukazane potrebe za obilaskom i pružanja stručne pomoći organima SVB: OG "Igman" i 4. i 6.Korpusa A RBiH,

N A R E D B A

1. Da se DzANKOVIC NAMIK, ispred UB SVK uputi na teritoriju zone odgovornos 4. i 6.korpusa.
2. Konkretno i precizno zadatke odredice Nacelnik Uprave bezbjednosti SVK svojim naredjenjem.
3. Sve jedinice, stabovi i Komande 1., 4. i 6.Korpusa Armije RBiH, dužne su pružiti pomoć u realizaciji postavljenih zadataka.(Prelazak na relaciji Dobrinja - Butmir, transport na relaciji Igman - Mostar i dr.).
4. Na zadatak krenuti ODMAH, a povratak do 15.08.1993. godine.
5. Ova Naredba stupa na snagu ODMAH.

DOSTAVLJENO:

1. Upravi bezbjednosti,
2. Komandi 1., 4. i 6.korpusa,
3. a/a SVK OS R BiH

K O M A N D A N T
STABA VRHOVNE KOMANDE OS R BiH

Rasim Delic

NAREDJENJE
-dostavlja-

n/r k-danta OKM G.Vakuf

U toku dana sam dobio informaciju o tome da su ustasse napustile Polje. U toku je izvidjanje tog prostora. I Jupi je danas stigao na prostor Voljica tako da za taj pravac ne morate brinuti. Senadu Abazovicu sam naredio da ipenzivira diverzantska dejstava prema Marjanovim kuccama i da na kompletnom prostoru pripremi ofanzivna dejstva do sutra. Hasiba Jusufspahicca sam uputio ponovo u s.Bistrica sa starim zadatkom. U toku dana ccu osloboditi jednu jedinicu koju ccu sutra uputiti u r.Grnica - Bistrica sa zadatkom izvodjenja napadnih dejstava na liniji Alibegova gruda - krupa. U cilju pojacavanja pritiska i stvaranja povoljnijih uslova za uspješno gonjenje preostalih snaga HVO ;

N A R E D J U J E M :

1. K-dant 317.bbr. - u ranim jutarnjim satima izvrssiti napad na prostor Crnog vrha koji je trenutno pod kontrolom HVO-a a osvojene linije nakon zavrssenih dejstava obavezno zaposjesti nassim snagama.
2. K-dant OpSs0 G.V. - ukoliko u toku danasnjeg nije realizovao moje prethodno naredjenje pripremiti snage i sredstva za dejstva na Blavicu, Grebine i Zvizde.
3. Za izvrssenje ovog naredjenja odgovorni su mi nosioci zadataka. U toku danasnjeg dana a najkasnije do 23,00 ste mi duzzni dostaviti izvjesstaj o izvrssenim pripremanama i spremnosti za dejstvo.

DO SKOROG VIDJENJA !

KD/EI

Komandant OG "ZAPAD"
Selmo Cikotic

Dostavljeno:
-k-dantu OKM G.V.
-a/a

U R G E N T

I T N O tucite Raduski kamen artiljerijom.

KOMANDANT
Selmo Cikotic

ARMIJA RBiH
42. BRDSKA BRIGANA
1. BRDSKI BATALJON
Dj. Broj: 01-01/62
Dana. 09.08.1993. godine

Vojna tajna
Strogo pov.

D-122/
1c

PRIPREMNO NAREDJENJE Op.br. 1
Karta Mostar 4, sekcija 1 : 50 000
Izdanje 1982. godine

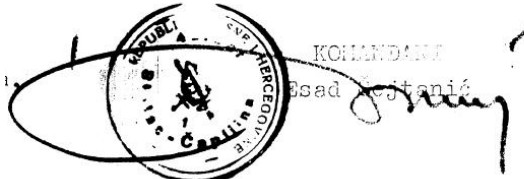
Do 24,00 13.08.1993. godine pripremiti grupe za izvršenje napada. Izvršiti popunu MTS po zahtjevima i selekciju ljudstva. Odmah preduzeti izvidjačke radnje na provjeri podataka o snagama HVO na pravcu M. Polje - Buna a posebno u rejonu K-1..i TT 182.

O izvršenim pripremanama izvjestiti me do 10,00 časova 13.08.1993. godine

KOMANDANT
Esad Šejtanić

DOSTAVLJENO:
- K-dirima grupa,
- a/a

KOMANDANT
Esad Šejtanić

Topografski zemljovid 1:100 000
Topographic map 1:100 000

Ljvno
(523)

Topografski zemljovid 1:100 000

Konjic
(524)

IC 4-1

OBRANA
VOJNA TAJNA
POUJERLJIVO

ODOBRAVANI
Komandant SUK OS
Rasim Delic

OPERACIJA
"NERETVA"

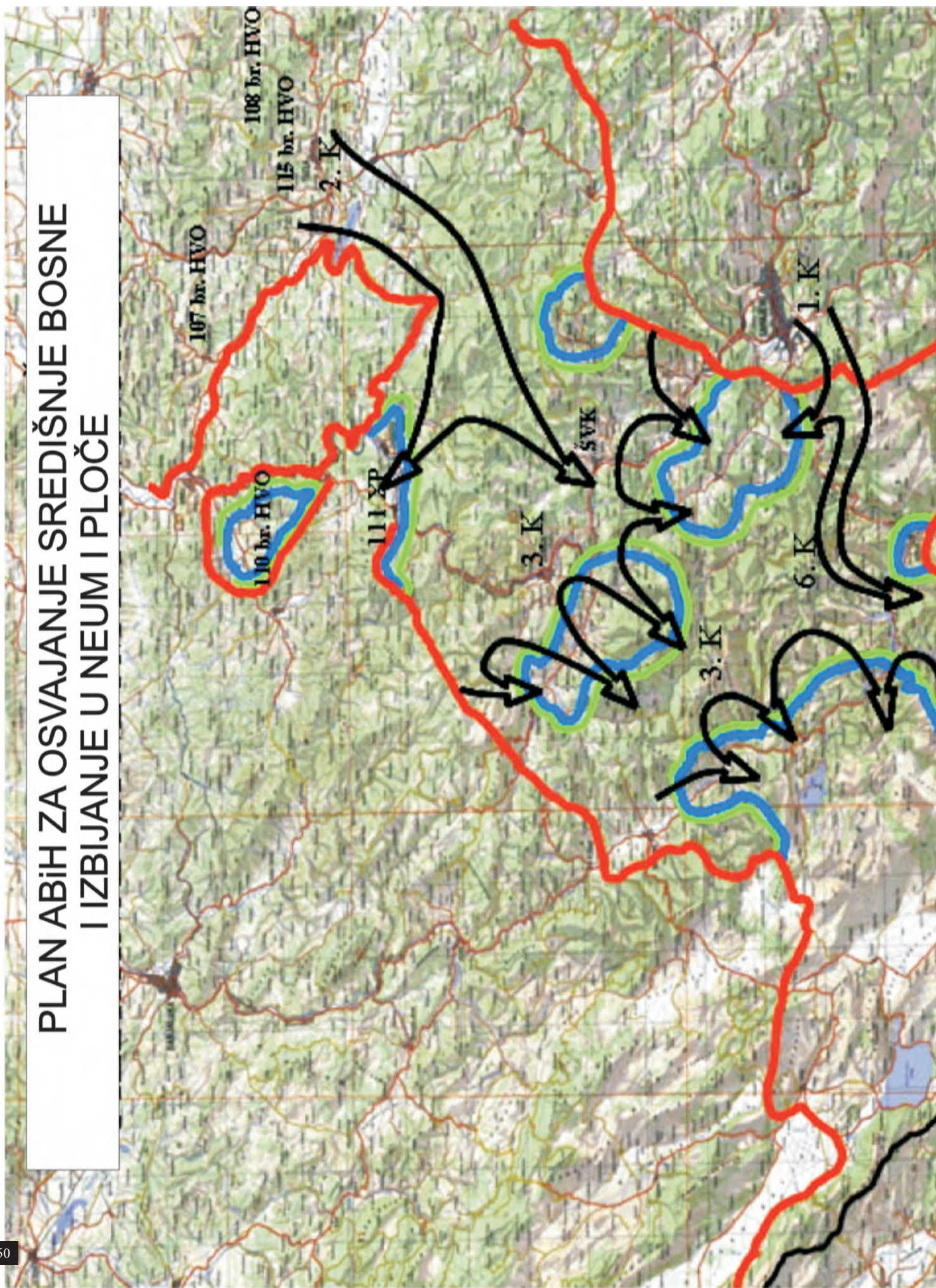
OBRANA REPUBLIKE
VOJNA TAJNA
STROGO POUJERLJIVO

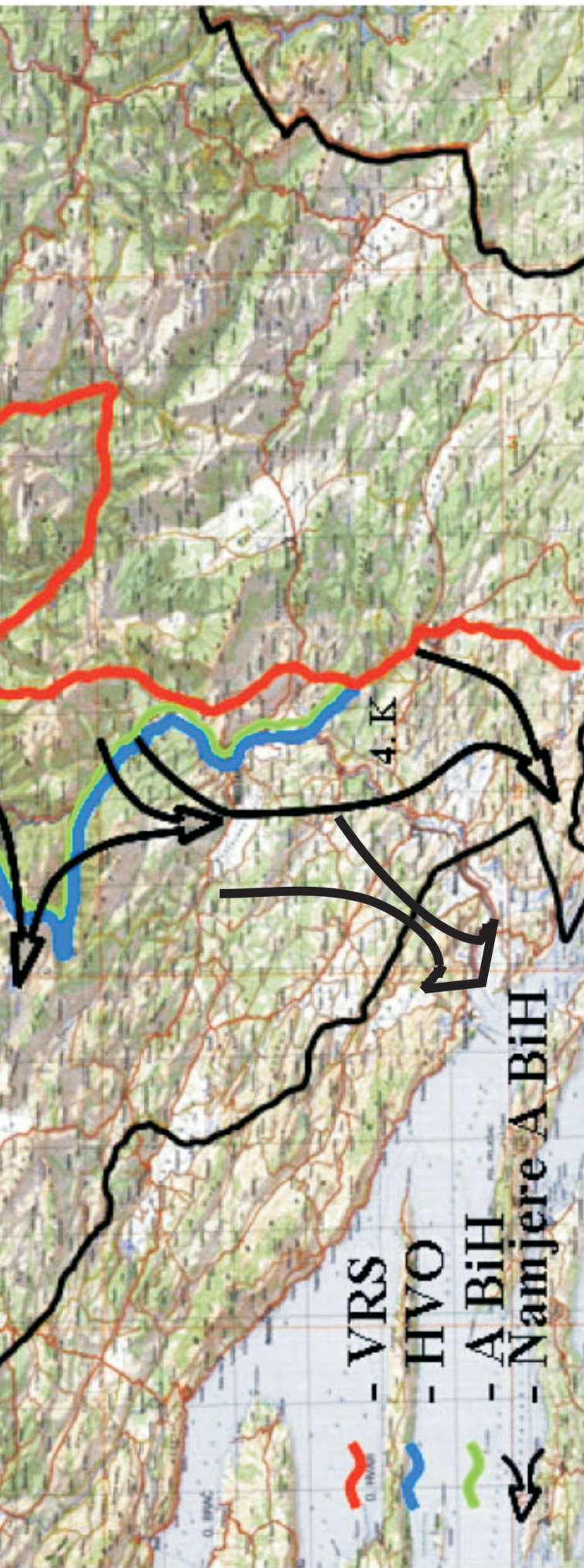

**PLAN ABIH ZA OSVAJANJE SREDIŠNJE BOSNE
I IZBIJANJE U NEUM I PLOČE**

PROLJEĆE – JESEN 1993

HZ HB
OZ JIH
Str.pov.broj:03-0588
Mostar,14.08.1993.god.

I Z V J E S C E

u 19,00 sati

1. BORBENO DJELOVANJE NEPRIJATELJA

- 1.1. Muslimanske snage su tijekom dana provocirale na vecem dijelu bojissnice OZ JIH, a jutros u 04,30 sati na crti obrane izmeddu Bune i Blagaja poduzeli su i veoma jaki pjessaccki napadaj kojom prigodom su bili uspjeli i potisnuti dio nassih snaga prema unutrassnjosti i zaposjesti nasse polozzaje na Kiccinama. U popodnevnim satima imamo dojavu iy Sjevernog sektora da je nivo vode u jezeru HE Mostar dostigao kriticcnu toccku i da prijeti opasnost da ugrozi nasse polozzaje u tom podruccju. Takodne doznajemo da muslimanski agresor gomila snage u Drezznici s nakanom ovladati komunikacijom Jablanica-Mostar. Na ostalim djelovima bojissnice dan je protekao u znaku uobiccajnih provokacija pjessacckim naoruzzanjem i snajperima.
- 1.2. Srpski agresor je danas u dva navrata gaddao tenkom i ZIS-om nasse polozzaje na Dubravskoj visoravni. U 15,10 sati 2 granate su pale na Trijebanj, 1 na Jasocc i 1 na Hodovo, a u 19,55 dvije granate na Ossanjicce.

2. NASE SNAGE

Nasse snage iz brigade "Knez Domagoj" uz pomocc satnije 3. brigade HVO i satnije iz 1. brigade u razmjerno kratkom vremenu izvrssili su pregrupiranje i uz pomocc dalekometnog i brigadnog topnisstva 1.i3. brigade tijekom cijelodnevnih borbi uspjele povratiti sve izgubljene polozzaje izuzev Haddajlicca kiccina za koji se u ovom trenutku vode borbe. Na ostalim dijelovima bojissnice branitelji su povremeno uzzvraccali na provokacije muslimanskog agresora, uglavnom pjessacckim naoruzzanjem, dok na vatru srpskog agresora nije uzvraccano.

3. ODLUKA O NAREDNOM DJELOVANJU

U 19,00 sati svim postrojbama je data zapovjed za punu bojevu pripravnost, a u tijeku je intezivno osmatranje i inzzinjerijsko utvrddivanje.

4. STANJE POSTROJBI I GUBICI

Tijekom danassnjih borbi prema dosadassnjim saznanjima imali smo trojicu poginulih i pet ranjenih branitelja.

5. ZAHTIJEVI

Imamo velikih problema sa pogonskim gorivom, a ostali zahtjevi kao u prethodnim izvjesscima.

DOSTAVLJENO:

- GS HVO
- ONO

ZAPOVJEDNIK OZ JIH
brigadir
Mijenko Lasic

HZ HB
 OZ JIH
 Str.pov. broj:03-0560
 Mostar,15.08.1993.god.

I Z V J E S C E

u 19,00 sati

1. BORBENO DJELOVANJE NEPRIJATELJA

- 1.1. Muslimanski agresor je tijekom dana provocirao na vecem dijelu bojissnice OZ JIH. Na vecem dijelu bojissnice zabiljezene su uobicajne povremene provokacije pjessacckim naoruzanjem i snajperima a napadna bojeva djelovanja jacceg inteziteta agresor je poduzimao u podruccju Kiccina izmeddu Bune i Blagaja, gdje su tijekom dana u 4 navrata pokussali zauzeti Kajdin kiccin, ali svaki put neuspjessno. Na Stolacckom dijelu bojissnice dan je protekao razmjerno mirno uz viss pozgara na sitnom rastinju.
- 1.2. Srpski agresor se tijekom dana nije oglassavao.

2. NASE SNAGE

Nase snage su po potrebi uzvraccale na provokacije muslimanskog agresor. Svi napadaji na Kajdin kiccin su uspjessno odbijeni, a svi polozzaji su povracceni i ponovno zaposjednuti.

3. ODLUKA O NAREDNOM DJELOVANJU

Intezivno utvrddivanje na svim dostignutim, a posebice na povraccenim polozzajima prema zapovjedi GS OS HZ HB.

4. STANJE POSTROJBI I GUBICI

Tijekom danassnjih borbi imali smo 5 ranjenih branitelja, a poginulih nije bilo. Moral brer lja je dobar.

5. ZAHTJEVI

Kao u prethodnim izvjesscima.

DOSTAVLJENO:

- GS OS HZ HB
- ONO

ZAPOVJEDNIK OZ JIH
 brigadir
 Miljenko Lasic

65400
 7800
 N.08. 73 2130
 (potpis)

REPUBLIKA BIH
HZ HB
HVO

OZ JIH
Dj.br.03-0562/93

GLAVNI STOZZER

I Z V J E S S C C E

u 19.00 sati

1. BORBENO DJELOVANJE NEPRIJATELJA

1.1. U Sjevernom sektoru uz vecc uobiccajeno provociranje muslimana pjessacckim oruzzjem po nassim polozzajima duzz crte bojissnice biljezzimo topniccko djelovanje sa 5 mina po Vrdima iz rejona Drezznice. Pozzar koji je izbio na lokalitetu Klak-Humac ugrozzava nassa minska polja. jutros oko 08.00 sati musl. snage su pokussale probiti gradski dio bojissnice na bulevaru u blizini III osnovne sskole, ali sve se zavrssilo na pokussaju U zoni obrane grada danas je bilo uobiccajeno ,uz pjessaccke provokacije muslimani su i topniccki povremeno djelovali po gradu.

Oko 16.30 sati djelovali su PZT-ma i PZS-ma po Vissnjici. Oko 11.00 sati uslimani su 1 minom zapalili brdo iznad Jasenice. Danas je musl. topnisstvo bilo najaktivnije u rejonu Bune gdje je ipaljeno blizu 100 razliccitih mina iz MB 120, 82, 62mm, LRL-a i BST-a. Danas su u tri navrata pokussali pjessacckim napadima iz Malog Polja da zauzmu Kajdin Kiccin ali bez uspjeha. Prvi napad bio je od 08.30 do 10.00 sati, drugi od 12.00 do 13.00 sati, a trecci od 14.30 do 15.00 sati. Inacce karakteristika danassnjeg dana je mnosstvo pozzara na Lakssevinama, Ortijessu i Buni. Pozzar na Buni privremeno je onesposobio nasse induk. telefone ali kvar je nakon 2 sata otklo-njen.

1.2. CCetnici su danas topniccki djelovali 1 topnicckom minom po Ossaniccima sa Hrguda u 09.30 sati. Oko 09.45 sati ispod Begovine u Stocu primjecceno je 7-8 ccetnika i nakon ssto su nassi izvidjacci possli prema njima i pripucali, pobjegli su.

2. NASSE SNAGE

Nassi su danas u sjevernom sektoru uzvratili sa 2 mine po Drezznici. I poslijepodnevnim satima nasse topnisstvo je djelovalo po HC Mostar. U zoni obrane grada odbili smo musl. pj. napad oko 08.00 sati u blizini III os. sskole. Oko 11.30 sati nasse topnisstvo je djelovalo po Musali sa 6 MB 120mm mina. U rejonu Bune nasse snage su odbile pj. napade na Kiccin. a djelovale su i topnisstvom po musl. polozzajima u Blagaju, M. Polju, a oko 12.00 sati djelovali smo 15 MB 120mm mina po Posrtu ispod Krizza. Djelovalo je i nasse Pzo orudje po musl. polozzajima.

3. ODLUKA O DALJEM DJELOVANJU

Maximalno utvrditi dostignute polozzaje i spremi se za aktivno djelovanje.

4. STANJE POSTROJBI I GUBITCI

Nasse postrojbe ccvrsto drzze dostignute polozzaje. Ljudstvo u pojedinim postrojbama je premoreno. Prema dojavama sa terenadanas smo imali 1 ranjenog pripadnika HVO-a, te jednog ranjenog zatvorenika musl. U borbama na ssirem podruccju bune danas su zarobljena dva nassa bojovnika.

R-BIH
HZ-H-B
HVO
OZ JIH

Str. pov. broj : 03-0564
Mostar, 17.08.1993. god.

IZVJEŠE U 19:00 SATI

1. BORBENO DJELOVANJE NEPRIJATELJA

- 1.1. Muslimanski agresor je tijekom dana provocirao na većem dijelu bojišnice OZ JIH. Na sjevernom sektoru kao i u zoni odgovornosti 3. brigade HVO, neprijatelj je djelovao pješačkim naoružanjem i snajperima, a jače djelovanje neprijatelj je ispoljio u gradskom sektoru i na području između Bune i Blagaja, gdje je neprijatelj i danas u više navrata pokušavao povratiti izgubljene položaje. U gradskom sektoru u području carinskih mosta muslimanske snage su pokušale pješački proboj, ali bezuspješno; dok je na ostalim djelovima ovog sektora zabilježena uobičajena estoka paljba iz snajpera i pješačkog naoružanja.
- 1.2. Srpski agresor se tijekom dana nije oglašavao.

2. NAŠE SNAGE

Naše snage su povremeno odgovarale na vatru muslimanskih snaga, a u ulici Ričina su zauzeli još jedan objekat. Svi napadaji muslimanskih snaga uz podršku našeg topništva su uspješno odbijeni.

3. ODLUKA O NAREDNOM DJELOVANJU

Intenzivno utvrđivanje na dostignutim položajima i pripreme za aktivna djelovanja.

4. ZAHTJEVI

Kao i u prethodnim izvješćima.

DOSTAVLJENO :
- GS HVO
- ONO OZ JIH

ZAPOVJEDNIK OZ JIH
brigadir Miljenko Lasić

REPUBLIKA BOSNA I HERCEGOVINA

HRVATSKA ZAJEDNICA HERCEG-BOSNA

HRVATSKO VIJEĆE OBRANE

GLAVNI STOŽER HVO

Ur.broj: 02-211-01-2012/93

IZM Čitluk, 17.08.1993.god.

OBRANA

VOJNA TAJNA

STROGO POV.

IZVJEŠĆE

o napadima MOS-a na HVO

Dana 14.kolovoza 1993.god. u 04,30 sati snage MOS-a izvršile su napadna djelovanja na položaje HVO koje su držale bojevu crtu Buna-Kičin-Kranj u rajonu Malog Polja. Pravac napada MOS-a je bio: Blagaj-Kosor-Buna, Blagaj-Ovah-Palanka-Brijeg-Kičin. Napad je ostvaren ubacivanjem DTG u predjelu Malog Polja sa težištem napada na Hadžiajlagiće Kajdin Kičin, s.Brijeg, s.Marići, kota 199, kota 403 s ciljem presijecanja komunikacije Buna-Rotimlja i daljnjeg ovladavanja pravcem i prostorom Gubavica-Domanovići. Zbog iznenadnog i jakog napada naše snage su znatno manje brojem odstupile od utvrđene crte i zadržale se na rezervnom položaju pružajući otpor daljem napadaju snaga MOS-a. Ovo se desilo u 07,55 sati.

Uzvraćeno je žestoko po napadaču i po koti 199, 171, 182 i 108 i odmah uvedene rezervne snage-pričuva. Kako je dio naših snaga ostao u okruženju u s. Brijeg, a imali smo i četiri poginula, bili smo prinuđeni da krenemo u protunapad, kako bi izvršili deblokadu okruženih snaga, izvukli tijela poginulih i svakako povratili, agresijom MOS-a, izgubljene položaje.

U 08,59 sati izvukli smo tijela poginulih, deblokirali vojske u s. Brijeg i ponovno zaposjeli položaje Gorice kota 108. I dalje se nastavlja žestoke pješачko-topničke borbe i u 10,10 sati komunikacija Buna-Rotimlja je pod našom kontrolom.

U 14,21 sati naše snage su se već rasporedile na koti 199, a jednovremeno je zauzeta i cijela Gorica, te se snage pregrupiraju i kreću prema Kičinu tt 171.

- 2 -

U 16,28 sati Južni Kičin tt 182, je u našim rukama. Čitavo vrijeme snage MOS-a djeluju sa MB po prostorima gdje se nalaze snage HVO kako i po naselju Buna. Do kraja dana su se vodile žestoke borbe na čitavoj bojišnici Bune.

Jednovremeno sa ovim borbama, a i tijekom čitave protekle noći snage MOS-a žestoko su napadale gradske linije bojišnice Bulevara s ciljem proboja na prostore grada koje je pod kontrolom HVO. Pri izvođenju ovih djelovanja snage MOS-a su upotrebljavale sredstvo za masovno uništavanje (bosanski lonci, čiji primjerak imamo u OZ J/I H, zapaljive bombe i smjese) te po civilnom stanovništvu djelovali topničkim oružjem.

Paralelno s ovim aktivnostima snage MOS-a su organizirano krenule na položaje snaga HVO u zahvatu bojišnice Bijelo Polje, a kako im je žestoko uzvraćeno i spriječeno ostvarivanje zamišljenog cilja pristupili su zatvaranju ispustnih otvora brane Mostar 1. pri čemu je došlo do izlivanja vode iz akumulacijskog jezera. Pored svih preduzetih borbenih i drugih radnji od strane snaga MOS-a crte bojišnice su ostale nepromijenjene.

Noć 14/15. kolovoza je protekla relativno mirno, sem gradskoga dijela bojišnice, gdje su snage MOS-a tijekom čitave noći žestoko napadale.

Dana 15. kolovoza u ranim jutarnjim satima snage MOS-a ponovno vrše napadna djelovanja na položaje HVO, na što se žestoko uzvraća i kreće ka osvajanju kote 171, tako da je ova kora u 08,23 sati bila u rukama HVO-a. Tijekom čitavog dana odvijaju se žestoke borbe istočno od kote 182 i 171. a snage MOS-a dobivaju direktne instrukcije od Arifa Pašalića, te im se šalju dodatne količine streljiva i ljudstva.

U 12,38 sati naše snage ulaze u s. Brijeg u prve kuće. Od tog vremena bitno se pojačava MB i topnička vatra snaga MOS-a po položajima naših snaga. Uz neprestane borbe do samog mraka naše crte obrane su ostale nepromijenjene.

Jednovremeno sa ovim napadima snaga MOS-a vrše napad i na snage HVO u rajonu Doljana i ovi napadi su uspješno odbijeni.

Dana 16. kolovoza ponovno u jutarnjim satima počinju napadi MOS-a koje naše snage uspješno odbijaju i lagano stvaraju slobodan prostor.

Ponovno na svim ranije pomenutim dijelovima bojišnice snage MOS-a vrše aktivna borbena djelovanja, ali crte HVO ostaju nepromijenjene.

Ista b/d nastavljaju se i 17. kolovoza-uzvraća se svim raspoloživim sredstvima i u ovom trenutku uspjesi snaga HVO su evidentni.

- 3 -

Trenutno stanje crta obrane je povoljno i očekujemo vrlo brzo uspostavljanje crte kakva je bila prije agresije.

HRVATSKA ZAJEDNICA HERCEGOVINA
HRVATSKA ZAJEDNICA HERCEGOVINA
HRVATSKO OSLOBLJEŃE I OBRANA

GLAVNI STOŽER HVO

Ur.broj: 02-2/1-01-2010/93

Mostar, 17.08.1993.god.

Kršenje sporazuma
 o prekidu neprijateljstava
 u BiH.-

UN Medugorje

Sarajevski sporazum o prekidu neprijateljstava u BiH snage
 A BiH krše svakodnevno.

14.08.1993.god. snage A BiH ne da su kršile sporazum, već su
 krenule u širu ofenzivu na pravcu Blagaj-Buna-Gubavica-Domanovići sa
 jedinim ciljem -osvajanjem prostora Dubravske visoravni.

Napadaj snaga A BiH otpočeo je 14.08.1993.god. u 04,30 sati na
 objekte Hadialagića Kičin, Buna i Gubavica. Do 09,00 sati snage A BiH
 uspijele su ovdalati tim prostorima.

Da bi se osujetila namjera A BiH snage HVO su krenule u protu
 ofenzivu i do 21,00 sati 14.08.1993.god. povratili izgubljene položaje

Nemireći se neuspjehom snage A BiH nastavljaju nova ofenzivna
 djelovanja na ove prostore, tako da se 15,16,17.08.1993.god. vode
 borbe jačeg intenziteta.

Postrojbe HVO nemaju namjeru ofenzivnog djelovanja ka Blagaju, ali
 će svim snagama braniti crtu na rijeci Buni i Bunici.

Ne očekujemo prestanak daljnjih napada A BiH, jer raspoložemo
 podacima da imaju zapovijed od gosp.Izetbegovića da po svaku cijenu
 zauzmu Dubravsku visoravan i izbiju do Tasovčića i Klepaca, a potom
 produže do Neuma.

Zahtjevam da o ovome upoznate supredsjedatelja konferencije u
 Ženevi i uputite upozorenje Štabu A BiH da se pridržavaju Sporazuma.

Također, zahtjevamo da spriječite nenajavljene letove helikoptera
 A BiH i to ne u humanitarne, već u borbene namjene.

Sa štovašnjem!

GLAVNI STOŽER HVO
 general-bojnik
 Milivoj Petković

HODŽIĆ, ŠEFKO: Otpečaćeni koverat

Sarajevo, DES, 2000.

***

Posljednja večera u «Arku»

9.

Subota je, 4. septembra '93. godine. Prema dogovoru, okupismo se u avliji dra Safeta Ćibe u Jablanici, ispod odrine sa zrelim groždem: Sefer, Karić, Bilajac, Suljević, Ćibo, Hamo Masleša i ja. Karić odmah obavijesti Sefera da je za njega stigao telegram od Arifa Pašalića iz Mostara. Pašalić je pisao da «HVO priprema opšti napad na Mostar» i da se napad «očekuje u roku od pet do sedam dana.»

– Udarićemo mi prije njih – kaže Sefer. – U nedjelju se okupljaju jedinice, u ponedjeljak i utorak izviđanje, a u srijedu krećemo.

Tada sam prvi put čuo kako je iz Sarajeva, kao pojačanje, trebalo da već stignu neke jedinice, ali da nisu stigle, te da je Sefer, kad je tražio neke sarajevske jedinice, imao teškoća da ih dobije, jer bi time bila oslabljena odbrana Sarajeva. Odmah nakon našeg dolaska u Jablanicu, 2. septembra, Sefer je komandantu Prvog korpusa Vahidu Karaveliću poslao depešu o izuzetno teškoj situaciji u Mostaru, o progonu Muslimana, o tome kako je HVO proglasio Mostar svojom prijestonicom, te kako preduzima mjere da ga osvoji.

Sefer je zbog toga naredio Karaveliću da u Hercegovinu uputi «brigadu Delta, dijelove 9. i 10. brdske brigade i Solakovićevu jedinicu – sve u jačini preko 300 boraca, sa kompletnom opremom i naoružanjem.» Na kraju depeše Sefer je napisao i ovo: «Ako smatrate da je ovim izdvajanjem odbrana Sarajeva ugrožena – snosiću punu ličnu odgovornost.»

***

Delić i Sefer se dogovoriše da se ponovo vide u 12 sati u Komandi jedinice «Zulfikar» u Donjoj Jablanici. Delić produži prema Jablanici, a mi prema Neretvici.

Delićev dolazak oneraspoložio je Sefera. On se sa prvog sjedišta okrenuo prema dru Ćibi i meni i jasno se vidjelo kako se njegove fine crte lica mijenjaju. On se obrati Ćibi:

– Molim te, Ćibo, reci Deliću da ide u srednju Bosnu. Ne treba mi da mulja ovdje. Ja pripremam borbe i on mi ne treba. Ja ću i da odgovaram ako ne uspijem. Neću ovdje biti ako će Delić. Neka ide u srednju Bosnu.

***

Vratili smo se u bazu jedinice «Zulfikar» u Donjoj Jablanici, gdje su ranije došli Delić, Vranj, Bilajac, Suljević, Karić, Zuka i nekoliko nižih komandanata. Oni su u posebnoj sobi održali sastanak. U pretsoblju su sa mnom sjedili komandanti jedinica «Akrepji», «Silver foks», «Handžarci» i Bataljona Drežnica. Trebalo je sve te jedinice objediniti i u operaciji «Neretva» staviti pod komandu jedinice «Zulfikar». Svi su pristali, osim

Džekija, komandanta Handžaraca. Uzalud su ga ubjeđivali Sefer i Karić.

– Ti hoćeš da imaš privatnu vojsku – rekao mu je Sefer.

– Ja sam ratovao u Hrvatskoj, ratujem u Bosni, ali će za mene pravi rat biti na Kosovu – odgovorio je Džeki, inače Albanac.

...

Pričali smo i o bitkama i o komandantima. Pitao sam Delića vjeruje li da će ovi pregovori o miru stvarno donijeti mir, ili su samo «ornamentika rata».

– Mislim da su ornamentika i da se rat nastavlja – odgovorio je.

– Od pregovora imamo samo štete – dodao je Sefer. – Opada moral boraca...

– A šta, Sefere, ti veliš: «Izaći ćemo i u Ploče!», kaže, smješkajući se, Delić Seferu, aludirajući na nedavnu Seferovu izjavu, kako će naša armija «izbiti i u Ploče». Zbog te njegove izjave podigla se velika prašina u hrvatskoj štampi.

Sefer nam, takođe se smijući, objasni kako je došlo do tog njegovog gafa.

– Istupio sam na skupu Podrinjaca – pričao nam je on. – Govorio sam kako ćemo osloboditi svaki dio Bosne i Hercegovine, pa kako će naša armija izbiti na bosanske granice, izbiti u Neum... Tada je neko iz prvog reda dobacio: «I u Ploče!» A ja velim, nek mu bude, «i u Ploče!»

***

Na Dobrom polju Sefer je održao sastanak sa komandantima o pripremi ofanzive na prozorskom pravcu. Tu su bili Salko Gušić, Selmo Cikotić, Enver Zejnilagić, Haso Hakalović, Zaim Bešović, Munib Milišić Barba i domaćin Enver Buza, komandant prozorskog bataljona. Dok su oni planirali bitku, Ćibo i ja odosmo sa jednim prozorskim borcem na Bobanov «put spasa» koji je prolazio ovim dijelom Zec planine.

***

Caco nam je pričao kako ima neprilika u vezi sa upisom svojih boraca i njihove djece na fakultete i u srednje škole. Pa, mora da lično interveniše i tek onda sve primaju.

Pitamo ga kako interveniše.

– Pa, fino – kaže. – Eto, na jedan fakultet konkurisalo tridesetak mojih. Kasnije mi se žale – niko nije primljen. Kako nije? Nije! «Napravite mi spisak svih koji su konkurisali!» – kažem im. I oni mi donesoše spisak. I ja uz taj spisak napišem nekoliko riječi i pismo po kuriru pošaljem dekanu.

– Šta si, Caco, napisao dekanu? – prekidamo ga.

– Ma, dvije, tri riječi: da me odmah po kuriru, pismeno, informiše da su svi primljeni. I potpisao se. I, stvarno, dođe

1

kurir i donese napismeno – svi primljeni.

***

Iz Ratne bolnice spustih se u centar Jablanice. Na ulici sre-
toh dvojicu poznanika iz jablaničkog MUP-a.

– Jesi li čuo šta se jutros dogodilo u Grabovici? – upitaše me.

– Ne! Šta se dogodilo?

– Neko je pobio petočlanu hrvatsku porodicu.

Zajedno odosmo do zgrade MUP-a. Pitao sam da li će neko
od njih ići u Grabovicu, pa da pođem i ja.

– Niko ne može ući u Grabovicu – kažu mi. – Vojska je
blokiralala put i nikom ne dozvoljava prolaz.

Prebacih se do Komande jedinice «Zulfikar» u Donjoj Jab-
lanici. Ubrzo stiže i Sefer Halilović i sjede kraj mene. On je
danas išao prema Konjicu, odnosno Buturović-Polju. Kako
su se našem stolu primicali neki borci i komandanti, pitao
sam ga tiho je li čuo za ono što se dogodilo u Grabovici.
Odgovorio je da jeste.

Tada smo obojica mislili da je vjerovatno motiv tog zločina
– nečija lična osveta nad Hrvatima iz Grabovice koji nemaju
nikakve veze ni sa njegovom sudbinom, kao ni sudbinom
prognanih Muslimana i oslobođenih logoraša.

***

Ubrzo su pred našu bazu u Donjoj Jablanici stigli Sefer
Halilović i dr. Safet Ćibo. Zajedno smo krenuli prema
Dobrom polju, kod Prozora i u Voljevac, gdje je smještena
komanda jednog bataljona 317. brdske brigade iz Gornjeg
Vakufa.

Dok smo se vozili prema sjevernom dijelu ratišta, pitao
sam Sefera i Ćibu o masakru i o sastanku u Konjicu koji je
održan preksinoć. Obojica su osuđivala masakr, ali se nisu
slagali sa Bakirom Alispahićem koji je, kažu, na sastanku u
Konjicu predlagao da se operacija prekine zbog masakra, a
sarajevske jedinice vrata u Sarajevo. Dr. Ćibo kaže da je tada
upao u riječ Alispahiću i rekao mu: «Jesi li lud? Kakvo preki-
danje operacije? U pitanju je sudbina 100.000 Bošnjaka iz
Hercegovine.»

– Da se razumijemo, kaže Sefer. – Ja ne odobravam to što se
dogodilo u Grabovici. Ali, ima red poteza. Treba prvo izvesti
ofanzivu i...

– I spasiti 100.000 ljudi – veli Ćibo.

...

O našoj ofanzivi «do Neuma» mnogo se priča, a ona nikako
da krene. Već je istekao i rok kada je trebalo da se okonča, a
nije ni počela.

Gladan, svratih u Komandu u Donjoj Jablanici. Dođe i
Sefer. Gladan i on. Donesoše nam paradajz salatu i jeli smo
iz istog tanjira. Pitao sam ga zašto kasnimo.

– Vršimo završne pripreme – kaže on. – Sada rješavamo neke
nesporazume u Konjicu, prije svega između Salke Gušića i
dra Safeta Ćibe. Ćibo hoće da vlada i da se miješa u Armiju,
umjesto da je logistička podrška vojsci.

– Sefer, čuo sam više varijanti o obimu ofanzive – rekao
sam mu. – Čak da se ide i do Neuma. Šta je istina u tome?

– Ovo je do sada naša najveća operacija – kaže Sefer. – Ako
usprije, potpuno će izmijeniti stratešku situaciju u našoj
zemlji. I predsjednik Izetbegović će u pregovorima prvi put
imati jake adute.

Nedjelj, 12. septembra. Jutro. Sefer Halilović sa pratnjom,
dr. Ćibo i ja krećemo ka Dobrom polju i Voljevcu. Svratis-
mo u Neretvicu kod Hase Hakalovića. Na Dobro polje ide
u Haso, jer se gore već nalazi jedan njegov bataljon koji
će učestvovati u bici na prozorskom pravcu. Sefer skrenu
pažnju Hasi i bezbjednjaku Jusufu Hadžajliji Homeiniju da
paze kome prodaju municiju, jer se «lahko može dogoditi da
ta municija završi u jezeru kako bi se oslabila naša armija».

***

Vratimo se na Dobro polje i u 12. septembar '93. godine

Od boraca iz Neretvice odemo kod prozorskih ratnika koji
su se stotinjak metara dalje rasporedili po visoravni i vježbali
gađanje. Kad smo im prišli, prekinuli su gađanje i okupili se
oko Sefera i njihovog komandanta Envera Buze.

Sefer im je održao kratak, efektan govor. Rekao im je samo:

– Vi ovaj zadatak morate izvršiti. Vi morate osloboditi Vilića
gumno i Makljen i onda i Prozor. Više vam nemam šta reći.

Produžili smo u Voljevac, do boraca Drugog bataljona 317.
brdske brigade iz Gornjeg Vakufa. S njima je bila i jedna
jedinica Fočaka, koji su se borili na Proskoku, na Igmanu.
Borci su se postrojili na jednom proplanku pored rječice.
S njima je bio i komandant 317. brigade Enver Zejnilagić.
Sefer je i njima održao kratak govor.

– Možemo li da uradimo ovo što se od nas očekuje? – pitao
je Sefer pred strojem.

– Možemo! – odgovarali su u glas borci.

– Pa, hoćemo li u ofanzivu?

– Hoćemo!

– Vaš zadatak je da sutra oslobodite Crni vrh – rekao im je
Sefer. – S vama idu i borci Neretvice.

Sefer je smatrao da treba ponovo da se sastane sa borcima i
komandantima Prozorskog bataljona i Neretvice. I zato smo
se odmah vratili na Dobro polje.

Pred komandom Prozorskog bataljona Sefer je održao
ponovo govor borcima Prozora i Neretvice. Govorio je o
značaju ove naše «prve ofanzive». A onda je dodao da se ova
ofanziva, koja počinje sutra, «slučajno podudara sa datu-
mom kada sam, prije dvije godine, 13. septembra '91. počeo

da sa prijateljima tajno organizujem Patriotsku ligu.»

Ta podudarnost datuma naše prve ofanzive i datuma osnivanja PL-a, takođe je bila efektana. Ali Sefer nije govorio istinu. Jer, kasnije, u onom velikom intervjuu sa njima, on je naveo da je JNA napustio 18. 19. ili 20. septembra '91. i tek nakon više dana provjere, uključio se u rad PL-a. Dakle, nije baš na «sutrašnji dan kad počinje ofanziva».

Kada je Sefer završio govor, kratko je vladala tišina. A onda je jedan od boraca viknuo: «Živio drugi Tito!» Svi smo se nasmijali. Borcima je bilo drago što je s njima Sefer, a i Seferu što se nalazi među njima. Sefer im kaže:

– Ovo je prava stvar – biti s borcima na terenu! Dođe mi da uzmem brigadu i komandujem.

Bio je oduševljen motivacijom boraca za borbu.

– Cijelu ćemo mi Bosnu osloboditi, je li, Ćibo? – obratio se on Ćibi koji je stajao kraj nas. – Nema podjele Bosne. Ratovaćemo deset godina, ali ćemo je cijelu osloboditi.

– Ni govora! Kakva podjela! – veli Ćibo.

***

– Do sada nije bilo veće operacije od početka rata – kaže Sefer. – I ovo je, u stvari, naša prva ofanziva. Jer, ujutro će planuti front od Bugojna do Mostara.

Računali smo da će u ofanzivi učestvovati možda i pet hiljada boraca. Na Vilića guvno napadaju borci Operativne grupe Zapad iz Bugojna. Na Crni vrh idu borci Neretvice, Gornjeg Vakufa i četa Fočaka, pa Prozoraci negdje između Vilića guvna i Makljena.

A na južnom dijelu fronta idu neke jedinice Šestog korpusa ojačane borcima iz Sarajeva, pa kompletan Četvrti korpus. A to je mnogo jedinica, malih i velikih.

Za komandanta jedinica koje iz Jablanice napadaju prema Mostaru Sefer je odredio Zuku. Pitao sam Sefera koja će sutra biti njegova uloga.

– Ja koordiniram borbena dejstva od Bugojna do Mostara – kaže.

I on je odabrao da sutra prati bitku za Vrde.

A Ćibo počeo da imitira moje ratne izvještaje koje «ćemo slušati sutra». «Ustaše napadaju svim snagama! Gdje je NATO pakt, gdje je svjetska zajednica?.. Ali, naši se hrabro bore» – ponavljao je on nekoliko puta te moje «izvještaje» dok smo se vozili kroz noć.

***

Zašto Buza nije krenuo

U ponedjeljak ujutro, 13. septembra '93. godine, počela je operacija «Neretva». Potmule detonacije granata koje su se čule iz pravca Prozora, bile su znak da se naši krenuli na sjevero-zapadnom dijelu bojišta, odnosno prema Crnom

vrhu, Makljenu i Vilića guvnu.

***

Crni vrh je gorio od detonacija i pješadijske borbe. Stigli smo u Voljevac po kome su, takođe, šarale granate.

U Komandi Drugog bataljona 317. brigade iz Gornjeg Vakufa bili su Vehbija Karić, Zićro Suljević, Rifat Bilajac, Haso Hakalović i Enver Zejnilagić. Oni saopštiše radosnu vijest: naši na Crnom vrhu veoma dobro stoje. Oslobodili su važnu kotu Gvozd i idu dalje. Ali, svi su bili ljuti na Buzu koji «ponovo nije krenuo».

Sefer kaže Suljeviću da večeras on ide sa Prozorcima, jer ne vjeruje da bi i večeras Buza krenuo ako neko od nas ne bi bio s njim.

Suljević bespogovorno pristade.

Zamolio sam Envera Zejnilagića, komandanta 317. brdske brigade, da mi nađe nekog borca i da s njim idem na Crni vrh i pratim bitku.

– Kakav sad Crni vrh? – kaže Zejnilagić. – Treba mi četa da te živa do Crnog vrha dovede. Vidiš da ja na Crnom vrhu džehenem.

***

Pred večer na IKM u Voljevcu nove neprijatne vijest. U bici na Crnom vrhu naši borci su naišli na minsko polje i ima mrtvih i ranjenih. Pred tim minskim poljem borci su zastali. Druga neprijatna vijest: HVO napada tenkovima sa boka, koji je nezaštićen jer Prozoraci nisu krenuli i zatvorili taj pravac. HVO tuče iz tenkova ne samo naše na Crnom vrhu nego i Voljevac.

***

Šta se dogodilo u Uzdolu

Utorak, 14. septembra '93. godine. Ustao rano i spremio se da idem na Glogovu i da nađem Zuku, koga je Sefer odredio da komanduje južnim dijelom fronta – prema Mostaru. Međutim, s južne strane se ne čuje ni pucanj, a trebalo je rano da počnu borbe. Logističar jedinice «Zulfikar» Špago mi kaže da vezisti još nisu razvukli telefonski kabal, ali da će borbe danas sigurno početi i prema Mostaru.

***

– Kod Zuke mirno, a Prozor gori. Mene ponovo «zove» Prozor.

Htio sam da «zagrijem» Sefera da promijeni odluku i da, umjesto prema Mostaru, krenemo i danas prema Dobrom polju i Voljevcu. On je telefonom provjerio stanje na južnom dijelu bojišta.

– Ništa se još dole ne dogđa. Idemo u Voljevac – rekao je. I svi smo krenuli.

Oko jedan popodne stigli smo na Dobro polje. Pred Ko-

mandom samostalnog prozorskog bataljona bilo je samo nekoliko starijih boraca i žena. Odmah su se počeli da hvale kako su njihovi borci jutros uzeli selo Uzdol. Otišli smo u centar veze Prozorskog bataljona.

Vezisti potvrdiše da su njihovi borci rano jutros «iznenadili ustaše u školi u Uzdolu, zatekli ih u pidžamama», pa kako su «ubili dosta ustaša» i oslobodili čitavo selo. Ali, da su u pomoć Uzdolu krenule jake snage HVO-a i da su se borci njihovog bataljona morali povući. I to je najnovija informacija «sa terena».

***

Hakalović, koji takođe nije imao odgovora na mnoga pitanja koja su mu postavljali borci, rekao je Seferu kako su se njegovi svi borci povukli sa Crnog vrha. To je bila šokantna vijest. A Enver Zejnilagić, koji je stajao kraj mene, kaže mi: «Povukli su se i moji». Ali, vidjevši koliko je Sefer ljut zbog povlačenja boraca iz Klisa, nije smio da mu odmah saopšti da su se i borci Gornjeg Vakufa povukli sa Crnog vrha.

– Zejnilagiću, gdje su tvoji borci? Čuvaju li bar oni ono što smo juče oslobodili? – pitao je Sefer, šokiran i blijed.

– Povukli su se i moji – odgovorio je tiho Zejnilagić.

Nastao je tajac.

– I sad smo na početnim položajima? – rekao je Sefer gledajući u Zejnilagića.

– Na početnim – tiho je odgovorio Zejnilagić.

Ali, tada su borci Neretvice preuzeli glavnu riječ.

– Kratko smo izviđali – rekao je jedan borac. – Trebalo je da izviđamo duže. I rahmetli Seid je tražio da izviđamo još dan, dva, pa onda da krenemo. Kad su već borbe krenule, trebalo je da nas bar upute na onu stranu Crnog vrha koju smo izviđali. A upućeni smo na sasvim drugi pravac.

– Ni nosila nismo dobili, a imali smo mrtvih i ranjenih – dodao je drugi borac.

– I što ste se povukli sa Crnog vrha? – pitao je Sefer.

– Hoćemo na dženazu Seidu Padaloviću – kažu borci.

I svi hoće na dženazu u Klis.

– Povlačenja nema, akcija se nastavlja – kaže im Sefer. – Ko će nas drugi osloboditi, ako mi nećemo?

Sefer je uspio da smiri borce.

Produžismo prema Voljevcu. Pored rječice vidimo Vehbiju Karića i Rifata Bilajca, peru noge.

– Poslije tri dana tek smo se izuli – veli Karić.

***

A šta se događalo u Uzdolu 14. septembra '93? Znam samo ono što sam čitao u hrvatskoj štampi, u kojoj je pisalo o masakru nad četrdeset i jednim Hrvatima iz Uzdola (od toga 12

bojovnika HVO i 29 civila) i onog što su javno rekli Enver Buza i Zičro Suljević, koji tvrde da masakra nije bilo nego da je «to bila vojnička pobjeda».

***

Četvrtak je, 16. septembra '93. Iako umoran i nenaspavan od jučerašnjih događaja u Drežnici i noćasne opasne i spore vožnje transporterom do Zukine baze, odem do Komande 44. brdske brigada u Jablanici da napišem i redakciji pošaljem širi izvještaj o bici za deblokadu Drežnice. I da vidim šta se to događa oko Jablaničkog jezera. Jer, iz tog pravca grmi.

***

Nakon sastanka, Sefer mi kaže da sutra zajedno udaramo svi: borci Bugojna prema Vilića guvnu, Gornjovakufjani, Klišani i Prozorani prema Makljenju, te ove jedinice prema Mostaru. Kako se oko nas vrzmao Valter, on mu izdade nekakvo naređenje i Valter ode.

***

Tihi «rat» Sefer – Pašalić

Subota, 18. septembra '93. Jutros sam ponovo svratio u Komandu 44. brigade u Jablanici. U centru veze pokazaše mi telegram koji je Seferu poslao Selmo Cikotić, komandant Operativne grupe «Zapad». U telegramu Cikotić piše o uspjesima njegovih boraca u bici prema Vilića guvnu, te da su oslobodili kotu Karaulicu visoku 1.409 metara, koja dominira nad Vilića guvnom.

***

Kako je dužina fronta u operaciji «Neretva» bila oko 200 kilometara, odlučio sam da bitke pratim sa isturenih komandnih mjesta, gdje se slijevaju informacije, koje odmah mogu poslati redakciji. Sasvim je drukčije bilo pratiti bitke na Žući, gdje su komandanti rukovodili bitkama sa prvih linija.

***

– Operativna grupa «Zapad» je u kontekstu združenih dejstava jedinica Šestog korpusa imala zadatak da izvrši proboj prema Vilića guvnu i ovlada Vilića Guvnom. A da jedinice Šestog korpusa ovladaju prevojem Makljen i time bi, praktično, bio oslobođen prostor Gornjeg Vakufa. Jedinice OG «Zapad» u operaciji «Neretva» ovladale su rejonom Maljevine, Arežanovih i Prskalovih staja, uzele su Ostrožac, Barakovac, Ticu i Karaulicu i time, praktično, došle do Vilića guvna. Borbe smo vodili neprekidno tri dana, a dejstva su prestala kada smo saznali da jedinice Šestog korpusa nisu ovladale Crnim vrhom i mi smo se, plašeći se prevelikog uklinjavanja, zaustavili na tim linijama. Sve te oslobođene kote i visove zadržali smo do zime kada smo se povukli sa Karaulice, Barakovca i Tice, a ostale elemente zadržali kao osnovicu za eventualnu narednu bitku za Vilića guvno.

***

Popodne, 18. septembra '93. godine nastavljene su borbe na južnom dijelu bojišta, prema Mostaru. Sa Seferom sam otišao u Grabovicu do artiljerijskog položaja haubice 105 mm i samo osluškivali detonacije i pješadijsku pucnjavu. Sefer nije uspio da uspostavi vezu ni sa Zukom, a ni sa Nihadom Bojadžićem. Uveče se u bazu vratio Nihad i kaže da je «tvrdo», da nigdje nismo probili linije HVO, da su poginula dva borca, a dosta ranjeno. Lakše ranjen i Nihad.

***

Inače, u toku operacije «Neretva», a i ranije, vođena je neka vrsta «tihog rata» između Sefera i Pašalića. Od početka našeg izlaska u Hercegovinu, kod Sefera su dolazili neki mostarski borci i uvijek se vodio razgovor i o Pašaliću. Sefer je bio na strani onih koji su bili protiv Pašalića, a nije se slagao s onim koji su ga hvalili. Sefer mi je još u toku priprema za ofanzivu pričao kako je u martu ove godine, «da ne zna Pašalić», Mithadu Hujduru Hujki, uz saglasnost predsjednika Izetbegovića, dao 300.000 maraka da «kupi oružje od ustaša». Hujka je, kaže, tim novcem od HVO-a kupovao oružje («Sa transportera su ustaše skidali oružje i prodavali Hujki»). I, veli, tim oružjem je spasen Mostar.

– Istina je da je Sefer dao Hujki novac, ali ne trista nego šesto hiljada maraka – pričao mi je kasnije Pašalić. – Kad sam saznao da je Hujka dobio taj novac, pozvao sam ga i on mi je priznao da mu je novac dao Sefer, ali «da ne zna Pašalić». – Odmah sam sa Hujkom otišao u Sarajevo, preko piste, kod Sefera. «Pričaj, ko ti je dao novac», rekao sam Hujki pred Seferom. Sefer je kazao Hujki: «Pa, rekao sam ti da kažeš Pašaliću!»

«Vi ste mi rekli da Pašalić ne smije znati», odgovorio je Hujka. Sefer nije mogao «a» reći.

Još ima zanimljive priče o «tihom ratu» između Sefera i Pašalića o čemu sam s obojicom razgovarao. Ali, ovdje ću se samo zadržati na onom dijelu njihovog «rata» za vrijeme operacije «Neretva».

Razumije se, više puta sam sa Pašalićem razgovarao o operaciji «Neretva».

– I ja sam u Sarajevu učestvovao u planiranju ove operacije – pričao je Pašalić. – Planirali smo je Bilajac, Sefer i ja, i djelimično komandant Delić koji ju je i potpisao. Međutim, Sefer je kasnio sa izlaskom iz Sarajeva.

Kako sam stekao dojam da nikakve komunikacije nije bilo između Sefera i Pašalića u toku ove ofanzive čiji je glavni cilj bio deblokada, odnosno oslobađanje cijelog Mostara, pitao sam o tome i Pašalića.

– Nikakve veze sa Seferom nisam imao i to mi je bilo čudno – rekao je Pašalić. – «Nešto se čudno događa», rekao sam svojim saradnicima i htio sam da i oni budu svjedoci svega. I mi smo se, zapravo, ravnali prema tvojim izvještajima

koje smo slušali preko radija. Kad si ti javio da je oslobođen Medved, zaključio sam da je vrijeme da krenemo i izdao sam naredbu za napad na Hum. I oslobodili smo ga. Međutim, jedinice iz Jablanice su stale. A prema planu operacije «Neretva», kad ja budem na Humu, Sefer je trebalo da bude u Đubranima. Kako su jedinice iz pravca Jablanice stale, morali smo se i mi povući sa Huma. Izgubili smo nekoliko boraca, jednog komandanta brigade, imali dosta ranjenika.

***

Kasnije sam ponovo pitao Sefera zašto se poslije one serije sjajnih pobjeda i oslobađanja Medveda vratio u Sarajevo.

– Da tražim pojačanje – rekao mi je. – Jer, borci su dole već bili umorni od borbi i trebalo je uvesti svježe snage kako bi dovršile posao.

Meni se čini da je tada propuštena najidealnija prilika da se uspješno «dovrši posao» u operaciji «Neretva».

***

Lažna vijest o primirju

I Glavni štab Armije RBiH je izvještavao o borbama. U utorak, 21. septembra, Glavni štab Armije je saopštio više od mene: pored oslobađanja Medveda, oni su javili i oslobađanju Velike Vlainje i sela Vratnice.

Razumije se, javljeno je i o oslobađanju Huma, Raštana i Šemovca u Mostaru, te odbacivanje snaga HVO-a sa brda Vojno, koje je bilo jedino uporište «ekstremista HVO na lijevoj obali Neretve od Drežnice do Blagaja».

Ali, odmah nakon našeg povratka u Sarajevo, Radio BiH je u srijedu, 22. septembra u 13 sati objavio informaciju da je između Armije RBiH i HVO u Vrdima potpisano primirje, te da su obustavljene borbe u Hercegovini. Spomenuto je da je na tim razgovorima o primirju u Hercegovini učestvovao i sadašnji zagrebački muftija Šefko ef. Omerbašić.

Ta vijest nas je zbunila. Povodom te informacije, Komanda Četvrtog korpusa je istog dana zatražila od Glavnog štaba objašnjenje «šta to znači za daljnje aktivnosti u zoni odgovornosti 4. korpusa». Nikad nije utvrđeno ko je tu lažnu vijest lansirao.

Baš toga dana, pred večer, sretnem dra Safeta Ćibu. Pošao kod Sefera. Dr. Ćibo mi kaže kako je sinoć četiri sata bio kod predsjednika Izetbegovića. «Predsjednik ratoboran», kaže Ćibo i dode kako mu je predsjednik Izetbegović sinoć rekao: «Oslobodite što prije Stolac!» I još mu je, kaže, nekoliko puta dodao: «Požurite, požurite!» Ćibo je produžio kod Sefera da ga informiše o razgovoru sa predsjednikom Izetbegovićem.

Dakle, nema govora o nekom primirju koje je, navodno, potpisano.

U petak odem u Glavni štab kod Sefera Halilovića. Sjedio je u svom velikom kabinetu u kome su se godinu i više

6

donosile sudbonosne odluke za odbranu zemlje. Do prije tri, četiri mjeseca ovdje je uvijek bilo mnogo komandanata. I u kabinetu i u predsoblju. I od te gužve teško se dolazilo do Sefera.

Sada je kod njega, u kabinetu, bio samo njegov sinčić Samir s kojim se igrao. Iako je bio dan, njegov sada «mirni» kabinet je bio zamračen i gorjela je svijeća. Atmosfera je bila mistična. Obradovao mi se. Pitao sam ga kad idemo u Hercegovinu.

– Nećemo prije ponedjeljka – kaže on.

I odmah mi je počeo da se žali kako mu politika i Komanda Prvog korpusa prave spletku.

– Ne mogu da nađem 300 boraca za Hercegovinu. Ne daju mi! – kaže Sefer.

U ponedjeljak, 27. septembra odem u Holidej in, gdje počinje Bošnjачko-muslimanski sabor, na kome je glavna stvar prihvatanje ili odbijanje najnovijeg mirovnog plana za BiH. Pred početak Sabora prišao sam komandantu Deliću, koji je sjedio u prvom redu između Envera Hadžihasanovića Đede i Sulejmana Vranja.

– Nije ono dobro što ste uradili, slušao sam na radiju – kaže mi Delić.

Naime, ja sam sa ratišta izvještavao ne samo za «Oslobođenje» nego i Radio BiH. Baš tog jutra emitovana je jedna moja emisija sa ratišta u Hercegovini.

– Šta nije bilo dobro? – pitao sam komandanta Delića.

– Pa, onaj direktan prenos bitke sa Seferom – objasni Delić.

– Nije ono bio direktan prenos bitke. Prilog je emitovan nekoliko dana poslije bitke – kažem.

– Ti prenosiš bitku kao fudbalsku utakmicu, a to nije dobro – dodao je Dedo. – Ja sam uvijek bio protiv takovog izvještavanja sa ratišta.

U pauzi Sabora prišao sam Fikretu Muslimoviću i Osmanu Brki.

– Nije ti trebalo ovo sa Seferom – kaže mi Muslimović. – Zamjerali su ti neki. Kad sam slušao tvoje izvještaje iz Hercegovine i kad si spominjao ove nekakve komandante, ja sam rekao da li je to onaj isti novinar što je izvještavao sa Žuči o Šehoviću i Zajki...

– Nije, nije trebalo onako pisati o Seferu – veli i Brka.

– Ali, u Hercegovini se vode velike bitke, oslobođen je veliki prostor i ja sam izvještavao kao sa Žuči – kažem.

– I još nešto – nastavio je Muslimović. – Dole Sefer govori ružno o Predsjedniku i ti to slušaš. Kad si prvi put to čuo, trebalo je da se vratiš iz Hercegovine.

– Sefer nije govorio protiv Predsjednika, nego o konceptijskim razlikama među njima u odbrani zemlje – kažem.

Prišao nam je komandant Delić i kažem mu da me, evo, i oni ruže.

– Nije, nije trebalo – kaže Delić.

Brka je imao nesporazum sa Seferom 15. aprila te, '93. godine kada je održana akademija povodom prve godišnjice naše Armije i na kojoj je govorio Sefer. Nakon svečanosti Sefer je prišao Brki i pitao ga kako mu se svidio njegov govor. «Polu ti valja, pola ne valja», rekao mu je Brka. «Šta ne valja?» – pitao je Sefer. «Nisi spomenuo ulogu SDA i Alije u odbrani zemlje», odgovorio je Brka.

Dogovorio sam se sa Đedom da, odmah poslije Sabora, dođem kod njega u srednju Bosnu i pratim bitke, ali da rat ne prenosim «ko fudbalsku utakmicu». Dakle, odustao sam od putovanja u Hercegovinu.

Ali, pred večer, dok je još Sabor trajao, Safet Ćibo mi kaže da me traži jedan Seferov momak, jer Sefer večeras izlazi u Hercegovinu, pa ako ću i ja s njim, da se odmah spremim, jer on kreće u osam. Odmah sam se sjetio šta mi je Ćibo pričao prije nekoliko dana. Dakle, u ovim novim borbama u Hercegovini ne samo da bi mogao biti deblokiran Mostar, nego i oslobođen Stolac. Nije bilo sile koja me mogla zaustaviti da ponovo ne krenem u Hercegovinu.

***

U svitanje 28. septembra stigli smo u Donju Jablanicu.

***

Sejo Đulić priča kako su oni preko Radio – Mostara stalno «vrtjeli» moju reportažu o bici za Medved, poslije koje su u zapadnom Mostaru, nastali «panika i bježanija». Hrvatski radio u zapadnom Mostaru je, kaže, smirivao narod neprekidno ponavljajući kako je potpisano primirje i da je Izetbegović povukao Sefera Halilovića u Sarajevo.

– Nakon dva, tri dana – kaže Đulić – kada su stale borbe iz pravca Jablanice, hrvatski radio iz Zapadnog Mostara je počeo da govori o pobjedi nad jedinicama kojim je komandovao Sefer.

Đulić mi kaže da se «ustašama noge tresu» kad se spomenu Zuka, a i Sefer i da bi dobro bilo da ih u izvještajima što češće spominjem.

***

Nova varka na Neretvi

Srijeda, 29. septembra '93. Opet otišao u Komandu 44. brdske brigade da vidim šta se događa na Pisviru, čiji se veći dio sada nalazi u rukama HVO-a. Jablaničani od juče žive u strahu. Jer, ako HVO uzme cijeli Pisvir, ugrožena je i Jablanica. Ali, načelnik Štaba Brigade Semiz Čilić i bezbjednjak Zajko Sihirlić kažu da se danas na Pisviru ne vode borbe, ukopavaju se i naši i HVO. Ali, vele, sutra naši kreću u akciju da vrate izgubljene položaje na Pisviru.

Sihirlić mi preko stola doda papir i kaže: «Ovo smo maločas

dobili od komandanta Gušića. Pročitaj!»

Bila je to naredba komandanta Šestog korpusa Salke Gušića svim jedinicama ovog korpusa o obustavi ratnih dejstava prema postrojbama HVO koje stupa na snagu sutra, 30. septembra '93. godine u 18 sati.

***

Pitao sam Čilića i Zajku hoće li se oni pridržavati ove naredbe i hoće li sutra napadati HVO na Pisviru.

– Mi ne vjerujemo da će se HVO poštovati primirje. Zar ti vjeruješ? – kaže Čilić.

Otišao sam u Komandu jedinice Zulfikar u Donjoj Jablanici da pitam Sefera, koji je, vjerovatno, dobio naredbu o prekidu borbenih dejstava između Armije i HVO, vraćamo li se u Sarajevo. Sefera, međutim, nema u Zukinoj bazi. Ali, bio je Nihad Bojadžić. On mi kaže da su za ovu novu bitku prema Vrdima i Mostaru pripremili «strašnu ratnu varku».

– Kakvu? – pitam.

– Kao što je Tito ovdje pripremio u Četvrtoj ofanzivi – veli Nihko.

On mi objasni u čemu je smisao te nove ratne varke na Neretvi.

Bitku nećemo prvo otvoriti prema Vrdima i Mostaru, gdje nas HVO očekuje, nego na Zapad – prema Rakitnom i Bobanovom «putu spasa». Hrvati će pomisliti da bosanska armija kreće prema Lištici i Posušju, te se očekuje da iz Mostara i sa Vrda prebace snage na zapad kako bi zaustavili napredovanje naših jedinica. A onda, za dan, dva mi ćemo svom žestinom udariti prema Vrdima i Mostaru.

Iz Sarajeva je, kao pojačanje, u Jablanicu stiglo 150 boraca Prve brdske brigade. U četvrtak, 30. septembra, oni su čitav dan, pod punom ratnom spremom, na heliodromu ispod Zukine baze, čekali helikopter iz Zenice. Ali, helikopter se nije pojavljivao i to je ljutilo borce. Na njihovom čelu je Samir Muhić Švabo. On mi kaže da su u jedinici tražili 150 dobrovoljca za Hercegovinu i da se javilo mnogo više.

Oni su dobili zadatak da sa jedinicama Četvrtog korpusa napadaju Vrde sa istočne strane. Bilo je planirano da se jutros helikopterom prebace do Glogove, a dalje nastave pješice.

***

Međusobno optuživanje komandanata

Petak, 1. oktobra '93. godine.

***

Kako je, zaista, sinoć u 18 sati stupilo na snagu primirje između HVO i Armije, o čemu je preko radija i sinoć i jutros neprekidno javljano, valjalo mi je izvještaj početi kako je prvi napao HVO. Inače, još je tada vladalo pravilo ratnog izvještavanja – da «oni uvijek prvi napadaju, a mi se uvijek branimo».

***

«Ljiljan» je u feljtonu koji je objavljen u jesen '93. godine i u kojem su obezvrjeđivani rezultati operacije «Neretva» objavio kako je i predsjednik Izetbegović, zbog ovog i narednog izvještaja, tražio direktora RTV BiH Mufida Memiju. Memija mi je to zaista i potvrdio. Predsjednik mu je tada, kaže, rekao kako moji izvještaji iz Hercegovine «potpiruju rat».

Takođe mi je jedan bliski saradnik predsjednik Izetbegovića pričao da je i on bio u kabinetu kod Izetbegovića kad je emitovan taj moj izvještaj. Tu je bilo još nekoliko visokih vojnih starješina. Kad je izvještaj emitovan, Fikret Muslimović, tadašnji Predsjednikov savjetnik, je rekao: «E, moj Seferu i moj novinaru, što ćete po tim brdima? Što ne idete prema Mostaru?»

Sve se, dakle, događalo u nezgodno vrijeme (nekoliko sati poslije primirja) i kao u nekoj Šekspirovoj «tragediji nesporazuma». I to su kote koje su bile «sumnjive», pa je u pripremi «afere Sefer» lansirana i vijest ne samo da one nisu oslobođene, nego da i – ne postoje!?

Vratio sam se iz Komande 44. brigade u Zukinu bazu u Donju Jablanicu i zatekao Sefera. Sefer mi je oduševljeno pričao kako sve ide «i više od plana» i o našem glavnom udaru prema Mostaru koji će početi sutra. Bili smo sami i on je iz tašne izvadio dva dokumenta.

– Pogledaj ovo, molim te – rekao mi je.

Prvo mi je pročitao depešu koji mu je 25. septembra uputio komandant Rasim Delić. Delić je pisao: «Od Arifa (Pašalića, op. Š.H.) sam dobio alarmantni telegram u vezi stanja i pritiska koji trpi od udara HVO i HV. Tvrdi da vi na tom pravcu ništa ne činite da mu se olakša pozicija. Preduzmite sve da mu se pomogne, ako ne sa borbom na pravcu Drežnica – Vrda, onda upućivanjem ljudi direktno u Mostar.»

Sefer mi je pročitao i odgovor koji je poslao komandantu Deliću tek danas, 1. oktobra.

Na početku pisma Sefer je naveo kako telegram Arifa Pašalića u cjelini ne odgovara stvarnom stanju na terenu, «jer HVO zadnjih pet, šest dana neselektivno granatira Mostar i to sa mnogo manjim intenzitetim nego ranije.» Sefer je, zatim, pisao Deliću kako je sada «težište napada ustaša i Hrvatske vojske preko Pisvira na Jablanicu», te kako stalno granatiraju Jablanicu. «Pisvir, kao dominantan objekat», pisao je Sefer, «je dva puta skoro zauziman i vraćan angažovanjem Izviđačko-diverzantske brigade 4. korpusa (Zukina jedinica), dijelom i jedinica koje su izašle iz Sarajeva tako da je za ofanzivno djelovanje ostalo vrlo malo snaga zbog subjektivnih slabosti komandi 1. i 6. korpusa.»

Sefer je, zatim, naveo sve «subjektivne slabosti komandi 1. i 6. korpusa».

«Sad slušaj», rekao mi je Sefer i nastavio da čita polahko, naglašavajući svaku riječ.

«Iz 1. korpusa», čitao je on, «je na ovaj prostor trebalo da izađe 300 vojnika (jedan bataljon) da se Vrđi privedu kraju, iako je za ovladavanje Vrđima potrebno jedna do dvije brigade. Izašlo je u Hrasnicu oko 150, od kojih se 50 vratilo u Sarajevo zbog nedostatka goriva.

Iako sam uz Vašu saglasnost rekao komandantu 6. korpusa Gušić Salki da se vidimo u Jablanici u subotu, on se do danas ne pojavljuje, niti se javlja. To je već njemu postala praksa. Ja njega tražim po zoni odgovornosti 6. korpusa četiri, pet dana da bih ga šesti dan sasvim slučajno susreo u Komandi 6. korpusa, mada, ako se Pisvir izgubi, onda bi se teško odbranila Jablanica i dolina Neretvice. On je, izgleda, do kraja ozbiljno shvatio da mu ja ne mogu narediti, što ja, u osnovi, niti hoću, niti želim. Ali, red bi bilo da se makar javi on ili neko iz Komande Korpusa, pošto se ovdje izvode žestoka borbena dejstva.»

Sefer je, zakratko, prekinuo čitanje i rekao:

«Sa Gušićem nešto nije u redu. Dok sam ja stvarao Patriotsku ligu, on je bio u JNA.»

«Poslao sam četiri naređenja, čak i molbe», čitao mi je dalje Sefer svoje pismo Deliću, «da dođe helikopter zbog teških ranjenika i prebacivanja jedne čete u rejon Bijelog polja da bi na kraju došao, ali poslije moje i Vaše intervencije. Četa jačine 150 ljudi prebačena je u Bijelo Polje radi pomoći Mostaru.

U zoni odgovornosti 44. i 45. brigade moglo se puno više uraditi i prema Prozoru i prema Mostaru. Izbjegava se sa mnom svaki kontakt od komandanta 6. korpusa i organa Komande samo zato da se ne bi dogodio neki pomak dok sam ja ovdje. Sve mi se čini da nekom, a ne znam zašto, ne odgovara uspjeh dok sam ja na ovom prostoru. Ako je zaista tako, ja se odmah vraćam u Sarajevo, a šteta je da nekoliko hiljada ljudi (oko 7.000) u dolini Neretvice miruje, a ustaše su na Gašinom brdu, pa se ne može proći putem Jablanica – Konjic.»

***

Kako sretan dan uoči sutrašnje odlučujuće bitke za Mostar!

Ali, meni je stalno u glavi bilo ono Seferovo pismo Deliću.

Kasnije sam razgovarao sa generalom Rasimom Delićem o ovom Seferovom pismu, a i o optužbama koje su dugo kružile da je ovo bila «privatna operacija Sefera Halilovića».

«Privatna operacija ne postoji u vojsci», rekao je Delić. «Halilović je bio načelnik Štaba i nije privatno djelovao, čak i da je organizovao nešto, a da sam ja bio odsutan. Međutim, ova operacija je bila planirana. On je bio na čelu tima koji je to planirao. Odobrena je na savjetovanju komandanata u Zenici. Cilj je bio, koliko je to moguće, pomoći Četvrtom korpusu koji je, s obzirom na otvaranje drugog fronta, bio u vrlo teškoj situaciji. Naredbu sam ja potpisao i njome su definisane obaveze tima u domenu priprema i rukovođenja

i komandovanja. Operacija je trajala izvjesno vrijeme, imala određene rezultate. Stala je zbog potpisivanja primirja koje smo morali poštovati. A željelo se to završiti.»

Delić odbaca i Seferovu tezu o opstrukciji ove operacije. On kaže da je grupa sa Seferom Halilovićem sa najboljim željama otišla u Hercegovinu. «Sefer je dobio jedinice iz Sarajeva koje je tražio», kaže Delić, «iako mu je komandant Prvog korpusa predlagao druge. Dobio je iz konjičkog «Igmana» municije maksimalno, dobio helikoptere na raspolaganje, minobacače. Ne znam šta više!? Nije to dovoljno, ali je maksimalno u onoj situaciji kada smo bili potpuno blokirani, pa su nam mogućnosti bile limitirane. Sad, Seferov osjećaj da neko nije želio njegov uspjeh... Daj Bože da je uspio! Ali, vrijeme, uslovi, snage koje je imao na raspolaganju nisu bili dovoljni da to uradi. Zato sam u jednoj naredbi tražio da zamah operacije prilagodi stvarnim mogućnostima.»

***

I dok su njih dvojica razgovarali, «Zoka» je upao u vezu i saopštio Seferu da sa njim želi da razgovara Haris Silajdžić, koji je tada bio ministar vanjskih poslova. I «Zoka» je spojio Silajdžića i Sefera.

Silajdžić je rekao:

– Molim te, Sefer, smanji ta dejstva dole. Jer, to nije u skladu sa mirovnim inicijativom predsjednika Izetbegovića. Znaš da Predsjednik vodi pregovore o miru sa predsjednikom Tuđmanom...

– Ali, HVO nas je prvi napao i mi smo morali uzvratiti – prekinuo ga je Sefer. Mi smo se nasmijali.

– Ja te molim da, ipak, smanjiš dejstva i po mogućnosti, prekineš. Jer, ukazala nam se šansa da s Hrvatima sklopimo primirje i treba je iskoristiti – nastavio je Silajdžić.

Silajdžić je rekao Seferu da se kod njega nalazi Rasim Delić i da ga i on hoće da čuje.

Delić je Seferu ponovio ono što mu je rekao i Silajdžić o razgovorima o miru između predsjednika Izetbegovića i Tuđmana.

– Zbog toga treba odmah prekinuti dejstva i vratiti se u Sarajevo – rekao mu je Delić.

– Dobro. Sutra se vraćam u Sarajevo – odgovorio je Sefer.

Tako je definitivno prekinuta operacija «Neretva '93». Naredba o njenom obustavljanju donesena je, dakle, preko radio-amatera. Bilo je tačno 19 sati, 4. oktobra '93. kada su Delić i Sefer završili razgovor.

***

***

U Zenici je 21. i 22. augusta 1993. održano vojno savjetovanje na kome sam i ja istupio sa diskusijom.

Prisutni: K-dant ŠVK Rasim Delić; NGŠ Sefer Halilović, Načelnik uprave: Zičro Suljević, Rifat Bilajac, Rašid Zorlak, Vehbija Karić, Mustafa Polutak, Sulejman Vranj, K-dant korpusa: Vahid Karavelić, Hazim Šadić, Enver Hadžihasanović, Arif Pašalić, Salko Gušić, dio starješina iz k-de 3 i 6. K; iz Tuzle Bešić Mevludin, a iz uprave RV i PVO Nurkić. Savjetovanju prisustvovao i ministar MUP-a Bakir Alispahić.

Poštovane kolege, dragi saborci,

Sve vas srdačno pozdravljam i na ovom našem skupu želim da iznesem svoje zaključke i naravno prijedloge za rješenje ovih problema.

U ovim sudbonosnim danima za opstanak države BiH i bosanskog naroda, danas bi morali doći do odgovora na nekoliko fundamentalnih pitanja iz kojih bi morali izvući za nas zadatke čijom bi realizacijom u velikoj mjeri promijenili situaciju na ratištu u našu korist i na taj način preuzeli strategijsku inicijativu, koju smo u velikoj mjeri izgubili, a nakon toga ići ka sigurnom cilju – definitivnom slamanju četničko-ustaškog fašizma i oslobađanja Bosne i Hercegovine.

Duboko sam uvjeren da je osnovni razlog naše defanzive i gubljenje strategijske inicijative u našim slabostima, a nije nikako u četničkoj snazi. Analizom stanja na ratištu u zadnja dva mjeseca, dolazi se do nekoliko nedvosmislenih zaključaka:

1. Gubitak velike slobodne teritorije u zoni odgovornosti Prvog i Šestog korpusa, a koji se proteže od Rudog do Igmana i dijelova slobodne teritorije Trećeg korpusa oko Žepča, nije rezultat četničke snage i moći. Da je to tako, onda bi četnici imali više uspjeha na brčanskom koridoru i naročito na sarajevskom ratištu gdje se upotrebljavaju najjače snage, za šta treba odati priznanje komandama i jedinicama koje su branile Žuč, Golo brdo, Stupsko brdo itd. Gubitak ovih teritorija je posljedica promašaja u rukovođenju i komandovanju od Predsjedništva, koji je u nevrjeme, odnosno u vrijeme trajanja četničke ofanzive donijelo odluku o formiranju Šestog korpusa. Pa je onda gospodin komandant Gušić odveo sa Igmansku kompletnu postavku Igmanske operativne grupe.

Novopostavljeni komandant Igmanske operativne grupe, Zaim Imamović, se nije snašao i to je samo jedan od razloga. Ima ih bezbroj – od Igmansku, pa sve do starog Rudog, dokle se protezala naša slobodna teritorija u istočnoj Bosni, a ima indicija koje govore da je bilo i otvorene izdaje. Za sva ova pitanja, čija je posljedica gubitak slobodne teritorije u istočnoj Bosni i Žepču, odgovorni su komandanti Prvog, Šestog i Trećeg korpusa. Moram vam kazati da je poražavajuće saznanje da su glavni posao u istočnoj Bosni

odradile četničke snage jačine tri bataljona, a posebno je poražavajući podatak da se na žepčansko-maglajskom ratištu izgubilo zbog neblagovremene intervencije komande Trećeg korpusa. Uspjeh komandanata mostarske brigade na neretvanskom ratištu i oslobađanje dijelova teritorija, zaslužuje čestitke i pokazuje na koji način se brani, gubi ili dobija na frontu.

2. Naša Armija nastala je u uslovima za koje nema sličnog primjera u svijetu: dvostruka agresija od dva agresora, snažna unutrašnja četničko-ustaška oružana pobuna i stvaranje armije u takvim uslovima, sa potpuno zbunjenim rukovodstvom. Dakle, naša Armija ima historijsku zaslugu za opstanak države Bosne i Hercegovine i Bošnjaka-Muslimana na ovim prostorima, za što treba posebno odati priznanje entuzijastima iz PL-a, svim ovdje prisutnim, komandantima i komandirima širom naše zemlje i sa posebnim poštovanjem iskazivati stalnu zahvalnost svim hrabrim borcima naše Armije. Dakle, naša Armija ima historijsku zaslugu, ali i odgovornost za vlastite slabosti i propuste koje ima u sebi, sa kojima se moramo hrabro suočiti, a o kojima želim reći nekoliko riječi.

Stvorili smo veliku i glomaznu Armiju koja broji oko 260.000 ljudi, koja se u najvećem broju slučajeva ponaša kao jedinica domobranskog – teritorijalnog tipa, a imamo i mali broj brzopokretnih manevarskih jedinica i minimalan broj izviđačkih i diverzantskih jedinica.

***

REPUBLIKA BOSNA I HERCEGOVINA
 ARMIJA REPUBLIKE BOSNE I HERCEGOVINE
 KOMANDA 4. KORPUSA
 Djel.broj: 625-06
 Mostar, 25.08.1993.g.

ODBRANA REPUBLIKE
 VOJNA TAJNA
 STROGO POVJERLJIVO

OSIGURANJE VITALNIH OBJEKATA – NAREĐENJE

Na osnovu samostalne borbene situacije u zoni odgovornosti 4.KorpUSA AR BiH, posebno u rejonu: sjeverni logor, put koji vodi ka HE Mostar I, i dalje obalom Neretve pored šljunkare i elementare, r.Bočina ka HE Salakovac i dogovorenog prekida vatre sa HVO,

N A R E Đ U J E M :

- 1.) Obustaviti otvaranje vatre iz svog naoružanja i pokret jedinica.
- 2.) Na dostignutim linijama odbrane izvršiti ukopavanje, izradu bunkera, osmatračnica, tranšēja i drugih zaklona za ljudstvo.
- 3.) Izvršiti analizu novostvorene zone odgovornosti jedinica i izdati konkretne zadatke K-dirima i K-dantima bat.posebno na pravcu sjeverni logor-Zalik-HE Mostar I-šljunkara-Bočine-salakovac. Odrediti tačna mjesta za svakog vojnika pojedinačno gdje će i kakav zaklon – rov-bunker, izraditi.
- 4.) Na vatru HVO i HV otvarati isključivo vatrom, u slučaju njihovog napada.
- 5.) Izuzetim vitalnim objektima za osiguranje smatramo : HE Mostar I, sjeverni logor, Salakovac i desnu obalu Neretve (Šantićeva, Cernica, Semovac i Mahala).

Procijenjujemo da će E.K. HVO i HV u daljem b/d sigurno ići na pokušaj osvajanja HE MostarI i Salakovac pravac Vrapčići VTI te osvajanje desne obale Neretve.

Težište odbrane imati počev od 15,00 25.08.1993.godine na zaštiti ovih objekata i inženjerskom uređenju zaklona i dr. objekata.

- 6.) Posebno osigurati ljudstvom sjeverni logor, hidroelektrane i prostor između Zalika i HE Mostar I i oko šljunkare i elementare. Raspoložemo obavještajnim podacima da će prioritet i težište napada agresora biti na pravcu HE Mostar I ka Vrapčićima te objekte i ovaj pravac K-danti 47.bbr. i 41 smtbr brigade moraju kordinirano org. odbranu i uz neposredno sadejstvo jedinica.
- 7.) K-dant 41.smbr. izdaće zadatke K-diru inž.voda da ispita mogućnost prelaska pravca strelishte-Suhido i podnese izvještaj o mogućnosti izgradnje puta.

DOSTAVLJENO:

- K-dantu B V/P
- K-dantu 1/42 bbr.
- “ «Nevesinjski» bat
- “ «Šargan» bat.
- “ 41.smbr.
- “ 47.bbr.
- “ 48.bbr.
- “ inž.vod.41.smbr. (na znanje)
- a/a

K O M A N D A N T :
 4. KORPUSA ARMIJE R BiH
 Gosp. Arif Pašalić

REPUBLIKA BOSNA I HERCEGOVINA
STAB VRHOVNE KOMANDE OS R BiH
S A R A J E V O
Str.pov. broj: 02/1029-1
Sarajevo, 26.08.1993. godine

ODBRANA REPUBLIKE
VOJNA TAJNA
STROGO POVJERLJIVO

Komandi 4. Korpusa
n/r Komandantu

I pored dogovorenog primirja snage HVO i HV nastavile su opsadu i napade na Mostar. Glavne snage angazuje prema HE "MOSAR 1", koju je u toku noci 25/26.08.1993. godine zauzeo, sruzio klapnu na brani i ispuštanjem velike količine vode nizvodno u Mostaru porusio mostove. I dalje se vrši velika koncentracija HV i HVO u zapadnom dijelu grada Mostara. Očekuje se jos jaci napad na braniocce grada. U cilju pružanja HITNE pomoci braniocima Mostara,

PREDJUJEM

1. Vase upucene snage braniocima Mostara, u sadejstvu sa snagama 4. Korpusa, sto prije angazovati u napadu na postrojbe HVO na pravcu: s.Vrđi - s.Domazet razbiti neprijateljske snage na tom pravcu i sto prije izbiti na liniju: s.Planinica - s.Podine. U daljim dejstvima angazovati se u napadu na sjeverno predgradje Mostara i s.Rastani.
2. Iz svog sastava izdvojiti sto vise adekvatnih art. sredstava i sto uspješnije podržati napad snaga angazovanih iz tacke 1. ovog Naredjenja.
3. Uspostavi sto tješnje sadejstvo sa Komandom 4. Korpusa u realizaciji naprijed navedenih zadataka.
4. U zoni odgovornosti 44. i 45.bbr, prema HVO ispoljiti sto tješnji borbeni kontakt u cilju vezivanja snaga i postizanja eventualnog uspjeha na pravcima angazovanja ovih jedinica.

9 preduzetim mjerama i realizaciji ovog Naredjenja izvjestiti ovaj Stab.

1/SE

CV SVK OS R BiH
ODJEL KE
POSLATI:
26.08.1993 u 14:09
Preulović

REPUBLIKA BOSNA I HERCEGOVINA
 ARMIJA REPUBLIKE BOSNE I HERCEGOVINE
 KOMANDA 4. KORPUSA
 Str.pov.broj: 635-06
 Mostar, 27.08.1993.g.

ODBRANA REPUBLIKE
 VOJNA TAJNA
 STROGO POVJERLJIVO

Z A D A T A K OP Br.

1. NEPRIJATELJ

U rejonu Raštana-Brane-Šljunkare-Betonare nalaze se snage ekstremnog krila HVO-a jačine: PRILOG

2.) Naše snage: dio 3b/41MTBRS, dio 1/42 bbr, dio snaga R MUP-a i dijelovi 48.bbr.

3.) Zadatak: 41.MTBRS sa podčinjenim i sadejstvjućim jedinicama ima zadatak,

a) razbiti snage HVO na pravcima Vejzovića kuće iznad ceste i ispod ceste – Branu HE Mostar – vojno skladište (bivša vojna kasarna)

b) ovladati objektima i pravcima napada Vejzovića kuće-branom HE Mostar i vojnim skladištem.

Prelaz preko Neretve utvrditi izviđanjem.

– ovladati branom HE Mostar

– ovladati rejonom Vejzovića kuće i vojno skladište (bivša kasarna)

– po ovladavanju objektima uspostaviti L/O.

4.) Zadatak 47.bbr. sa sadejstvjućim jedinicama ima zadatak

c) istovremeno sa 41.SMTBR izvršiti napad i razbiti HVO snage na pravcima šljunkara-Betonara.

d) ovladati objektima i pravcima napada šljunkara-betonara.

Po ovladivanju objektima uspostaviti stabilnu L/O.

5.) Kordinaciju rada imati neprekidno sa 41.SMTBR.

6.) Gotovost za napad odredit će K-danti 41.SMTBR i 47.bbr.

7.) Izvođenjem napada rukovodiće K-dant 47.bbr. Gosp. JUGO MIRALEM na datim pravcima, a 41.SMTBR odredit će naknadno.

8.) Izvršiti procjenu situacije i pripremu jedinica za izvršenje zadatka (napada).

9.) Po izvršenoj procijeni i pripremi jedinica izvjestiti o gotovosti za napad.

Po izvještaju za gotovost napada biti spreman za napad.

DOSTAVLJENO:

– 41.MTBRS

– 47.bbr.

– 1/42.bbr.

– R MUP

– a/a

ZAMJENIK KOMANDANTA

.KORPUSA ARMIJE R BiH

Gosp. Isović Mustafa

CENTAR VEZE SVK – Odjeljenje za Kripto Zastitu
SARAJEVO
Datum i vrijeme :
29.08.1993, Nedjelja 01:02

Izvorni fajl: FACAS8U
Akt primio obradio

(11)

AR

REPUBLIKA BOSNA I HERCEGOVINA
ORUZZANE SNAGE R BiH
KOMANDA 4. KORPUSA
Str. pov.br: 666-06
Mostar, 28.08.1993.god.

ŠTAB VRHOVNE KOMANDE OS R BiH
Broj 02/881-16
28.08 2 1993. godine

ODBRANA REPUBLIKE
VOJNA TAJNA
STROGO POVJERLJIVO

Dostaviti k-tu i NŠVK!
Hr-

d o s t a v l j a.-

SSVK OS R BiH

Neizvršenje naredjenja 6.K.A R BiH
obavjesstenje

CENTAR VEZE SVK – Odjeljenje za Kripto Zastitu
SARAJEVO
Datum i vrijeme:
29.08.1993, Nedjelja 01:02

Izvorni fajl: FACAS8U...

REPUBLIKA BOSNA I HERCEGOVINA
ORUZZANE SNAGE R BiH
KOMANDA 4. KORPUSA
Str.pov.br: 666-06
Mostar,28.08.1993.god.

ODBRANA REPUBLIKE-
VOJNA STAJNA
STROGO POVJERLJIVO

ŠTAB VRHOVNE KOMANDE OS R BiH
Broj 02/881-16
28.08.1993. godine (prijemni žig)

Dostaviti K-tu i NŠVK!
Hr. (rukom pisano)

d o s t a v l j a.-

SSVK OS R BiH

Neizvršenje naredjenja 6.K.A R BiH
obavjesstenje

Na osnovu naredjenja str.pov.br:02/1024-1 od 24.08.1993.godine g.R. Delicca i str. pov.br:02/1024-1 od 24.08.1993.god. gosp. S. Halilovicca naredjeno je brzo uvođenje snaga 6. Korpusa A R BiH, jaccine «ojaccanog bataljona» i uz podršku «tesske artiljerije» sa najboljim komandnim kadrom, obavjesstavam Vas da sam poslao akt 6.K. A R BiH sa upitom kada cce staviti na raspolaganje art. jaccag kalibra i «ojaccani bataljon» pod komandu 4.K. A R BiH. Dobio sam nepotpisan akt u kojem se obavjesstavam da je jedinica «Zulfikar» stavljena na raspolaganje 4.K A R BiH i da nam sadejstvuje.

U Jablanici je razmjesstena jedna haubica 105mm, lanser 128mm i 2 MB-120mm sa 5–10 granata. Takodje nam predlazzu preko SSVK angazoovanje art.grupe SSVK koja trenutno nema zadatka.

Ovo nije u duhu Vassih naredjenja, trazzim da preduzmete odgovarajuce mjere u cilju pomocci 4.K A R BiH, zbog znaccaja b/d u nassoju zoni.

Naccelnik 4.Korpusa A R BiH
Budakovicc Sulejman

REPUBLIKA BOSNA I HERCEGOVINA
ŠTAB VRHOVNE KOMANDE ORUŽANIH SNAGA
S A R A J E V O

Str. pov. broj: 1/297-230
Sarajevo, 29.08.1993. godine
ARH. BR. 31-2-03-302-7/6-42/99

ODBRANA REPUBLIKE
VOJNA TAJNA
STROGO POVJERLJIVO

Primjerak br. 1

REPUBLIKA BOSNA I HERCEGOVINA
ŠTAB VRHOVNE KOMANDE ORUŽANIH SNAGA
S A R A J E V O

Str.pov.broj: 1/297-230

Sarajevo, 29.08.1993.godine

ARH.BR. 31-2-03-302-7/6-42/99

ODBRANA REPUBLIKE
VOJNA TAJNA
STROGO POVJERLJIVO

Primjerak br. 1

Zaključci i zadaci sa savjetovanja starješina Glavnog štaba i komandanta korpusa, održanog u Zenici 21. i 22. augusta 1993. godine

Dana 21. i 22.08.1993.godine u Zenici održano je savjetovanje na temu: «Najbitnija dostignuća, problemi i perspektive razvoja oružane borbe Armije R BiH».

Iz GŠVK prisutni:

Komandant Rasim Delić, Načelnik Sefer Halilović, Načelnik COK Zičro Suljević, Član ŠVK Rifat Bilajac, Član ŠVK Vehbija Karić, Zamjenik načelnika uprave rodova Zaim Backović, Načelnik uprave logistike Rašid Zorlak i Načelnik uprave za kadrove Sulejman Vranj.

Iz korpusa:

Komandant 1.korpusa Vahid Karavelić, Komandant 2.korpusa Hazim Šadić, Komandant 3.korpusa Enver Hadžihasanović, Komandant 4.korpusa Arif Pašalić i Komandant 6.korpusa Salko Gušić, Komandant VG Tuzla Mevludin Bešić, a iz HE Zenica Ešef Nurkić, Načelnik uprave rodova Mustafa Polutak.

Prvog dana rada savjetovanja prisustvovao je i ministar UP R BiH Bakir Alispahić.

Nakon uvodnog izlaganja Komandanta GŠ referisali su komandanti korpusa o ličnoj karti korpusa i stanju borbenih dejstava u zoni odgovornosti.

I Z A K L J U Č C I:

1. Rat koji smo vodili, ovih nepunih 17 mjeseci, protiv srpsko-crnogorskog agresora i bivše JNA, bio je u suštini oslobodilački, duboko human, zasnovan na svijesti i opredjeljenju naroda BiH da brane svoju državu dostojanstveno i da izbore pravo na goli opstanak. Nametnuti nam rat od strane ekstremnog dijela HVO je u osnovi nož u ledja Armiji R BiH po brutalnosti okrutniji od rata koji vode četnici.

Napad HVO bitno je uticao na usporavanje zamaha naše oslobodilačke borbe.

2. Ciljevi borbe naše Armije ostaju: borba za državnu BiH, jedinstvenu i u granicama u kojoj je priznata.

3. Rat za teritorije će se nastaviti i ako dodje do mira na principima ženevskog sporazuma. Nastavak rata će biti protiv oba fašizma; srpsko-crnogorskog i hrvatskog, bilo protiv svakog pojedinačno ili protiv udruženih snaga jednog i drugog agresora.

***

6. Gubitak slobodne teritorije u dolini r. Drine, na prostoru opštine Trnovo, pl.Bjelašnice i Igmana nije rezultat moći agresora, već neuspješnost RiK-a u našim jedinicama, u pojedinačnom izdajstvu i kukavičluku u redovima jedinica Armije na tim prostorima.

7. Jedinice naše Armije su opterećene pojedinačnom i grupnom nedisciplinom i vojničkom neizgradjenošću u cjelini. Obuka starijina nižih nivoa (KO, KV i KČ) je nepotpuna, što se negativno odražava na disciplinu i uspješnost izvođenja borbenih dejstava.

8. Logističko obezbjeđenje Armije moguće je ostvariti na dosadašnjim principima. Težište u snabdjevanju ubojnim sredstvima biće i dalje iz ratnog plijena i sopstvene proizvodnje. Kupovinu naoružanja, municije i ratne opreme, bez obzira na složenost dopremanja preko agresorskih teritorija može se vršiti, angažovanjem svih raspoloživih faktora, korišćenjem mogućih načina – od prijatelja i neprijatelja, od patriote od dobrotvora do profitera i izdajnika iz neprijateljskih oružanih sastava.

9. Prikupljanje finansijskih sredstava, se do sada pokazalo vrlo neracionalno, problematično i neusklađeno sa potrebama, a postoje sumnje i u profiterstvo ljudi koji raspolažu sa istim. Sredstva nisu pristizala u državni budžet, a količine sredstava bile su tajna. Sigurno je da je prikupljena veća količina novčanih sredstava i da se najveći dio nalazi u Zagrebu. Kako doći do tog novca i kako ga najracionalnije upotrebiti za opremanje Armije R BiH, biće jedan od najvažnijih zadataka GŠVK u narednom vremenu.

10. Raspoloživi mediji u R BiH (TV, radio i štampa), u dosadašnjoj borbi, nisu bili dovoljno u funkciji popularisanja naše borbe. Zbog svoje nestručnosti, neprincipijelnosti i nedovoljnog patriotizma, mediji su više štetili, nego što su koristili Armiji R BiH.

11. Organi državne vlasti Armije R BiH su za ovo vrijeme vodjenja oružane borbe bile u neskladu sa opštim smjericama oružane borbe. Državna vlast se samo djelimično stavila u funkciju rata, što je imalo za posljedicu nefunkcionalno logističko obezbjeđenje oružane borbe.

Državna vlast je u pojedinim krajevima destruktivno djelovala i na štetu države BiH, paktiranjem i stavljanjem u službu separatističkih snaga, posebno HVO.

II ZADACI

***

5. Borbeni moral boraca i jedinica izgrađivati na patriotizmu i tradicijama bosanskog naroda i svijetlim primjerima boraca i jedinica iz dosadašnjeg toka rata.

***

9. Za dosadašnje samostalne jedinice: «Zulfikar», «Crni labudovi», «Silver-fox», «Akrepi», «Muderiz» i druge samostalne sastave biće posebnim naredjenjem GŠVK regulisan raspored ovih sastava po korpusima. Komande korpusa će, ukoliko za to ima potrebe i to navedeni sastavi zaslužuju, predložiti njihovo preformiranje i okupljanje.

10. Za predstojeća borbeno dejstva izvršene su izmjene u zoni odgovornosti korpusa, što se ogleda u slijedećem:

***

15. Komande korpusa i uprave ŠVK će redovno izvještavati o realizaciji zadataka sa savjetovanjima,

ZS/JP

KOMANDANT

ŠTABA VRHOVNE KOMANDE OS RBiH

Rasim Delić

ZS/JP

Imnoženo u ___ primjeraka i
ostavljeno:

Komandi 2, 3, 4, 5. i 6.K (K2)
Komandi 1.korpusa
Zamjenicima komandanta ŠVK (3)
Uprava za školstvo
Uprava za moral, IPD i VP
Uprava rodova
OC ŠVK
Uprava za org.i mob.
Uprava bezbjednosti
Obavještajna uprava
Uprava za kadrove
Pravna uprava
a/a

7
 Republika Bosna i Hercegovina
 ARMIJA REPUBLIKE BIH
 KOMANDA 44. BRDSKE BRIGADE
 J A B L A N I C A

ODBRANA REPUBLIKE
 VOJNA TAJNA
 STROGO POVJERLJIVO

Jablanica, 29.08.1993. godine
 Broj: ol/1015-1/93

Planiranje i izvođenje
 b/d, prijedlog, dostavlja.-

KOMANDI 6. KORPUSA
 - na ruke komandanta-

Na osnovu prikupljenih podataka o ustaškim snagama u z/o 44., 45. bbr i SB «Prozor», aktivnosti organa Komandi navedenih jedinica, a u cilju koordiniranog izvođenja ofanzivnih b/d na širem prostoru i ovladavanja dijelom privremeno okupirane teritorije.

P R E D L A Ž E M:

1. Izvršiti napad na ustaške snage s ciljem odsijecanja dijelova ustaških, uništavanje istih po dijelovima i zauzimanje dijela okupirane teritorije.

Pravci napada:

1. za SB «Prozor»

–Here – Jurići – Glibe – Blace

–Šćipe – Uzdol – Kranjčići

2. za 45. bbr

–Urijina ravan – Kućani – Klečke stijene

3. za 44. bbr

–Rodići – Duvnice – Ustirama

Zavisno od ostvarenog učinka na ovom pravcu, u pripremi je, a provešće se i pravac brana – G. Slatina

Izvršenjem napada na datim pravcima odsjeklje bi se snage na Bukvi, Lisini, Popovim glavama, Majanu, Hudutskom, a ovladalo bi se linijom Pisvir – tt. 889 – Klečke stijene – Kranjčići – Blašačko brdo. Čime se stvaraju uslovi za daljim dejstvima ka Prozoru (izlazak na Blašačko brdo je izlazak na vrata Prozora) i Risovačkoj visoravni. Istovremeno bi se dio snaga rasteretio zbog «ispravljanja» linije, a cijenim da bi efekti na podizanju morala bili pozitivni.

2. Vrijeme izvođenja dejstava:

– obzirom na učesće l/sb. «Prozor» i 1/45. bbr na Konjičkom ratištu, a koje su planirane za izvođenje navedenih dejstava, vrijeme izvođenja je uslovljeno vremenom povratka navedenih jedinica u matične jedinice

3. Način dejstva:

Na navedenim pravcima u vrijeme na D-1 izvršilo bi se ubacivanje snaga u dubinu ustaških snaga i izvršili bi se prepadi na ustaške snage y (interventne-mobilne) po mjestima stacioniranja uz obezbjeđenja ovih grupa, a potom izlazak na planirane linije.

Istovremeno sa početkom prepadnih dejstava po dubini otpočelo bi artiljerijsko dejstvo po art. tačkama ustaša. Sa ubacivanjem snaga po dubini izvršila bi se blokada i vezivanje jačih objekata koje posjeduju ustaške snage kao Bukva, Lisina, Popova gl., Kostreš, Majan, G. Slatina.

Cijenim da ovakav način dejstva obezbjeđuje veliki učinak manjih snaga, a istovremeno je očekivati minimalne gubitke.

4. Angažovanje snaga:

a) za pravac sb.»Prozor»

– na pravcu Hera – Jurići – Glibe – Blace ubacivanje snaga oko 1 četa koja bi djelovala u 3 grupe uz zaprečavanje puteva po dubini.

–na pravcu Ščiće – Uzdol – Kranjčići ubacile bi se snage oko 1 čete, izvršili bi se prepadi i zaprečavanje puteva i postavljanje zasjeda.

–Istovremeno snage sa postojećih linija odbrane i postavljanje zasjeda izvršilo bi se blokiranje i vezivanje jačih objekata Lisne i Bukve.

b) za pravac 45.bbr

Snage jačine oko 1 čete ubacile bi se na pravcu Urijina ravan – Kućani – Klečke stijene uz izvršenje napada na snage u Kućanima, zaprečavanje puteva po dubini i posjedanje položaja na Klečkim stijenama. Istovremeno snage sa postojećih linija odbrane vršile bi vezivanje snaga na Popovim gl. i Kostrešu.

c) za pravac 44.bbr

ubacivanje oko jedne čete na pravcu Duvnice – Ustirama, dejstvo po rejonu Ustirama.

Zavisno od učinka na ovom pravcu, planiraju se i dejstva na G.Slatini sa pravca Ilijine grude i brane HE «Rama».

d)Artiljerijska vatra po art. ciljevima ustaša i jačim uporištima ustaša, što se reguliše planom artiljerijskih vatri.

5. Materijalno obezbjeđenje:

–Navedene jedinice uputile su zahtjeve K-di 6.K. u vezi popune materijalnim sredstvima.

6.Rukovođenje i komandovanje

–Ovim dejstvima moralo bi se rukovoditi sa centralnog KM (vjerojatno u rejonu 45.bbr), a na pravcima napada k-da svake jedinice svojoj jedinici.

Veza u okviru svih jedinica bila bi organizovana u 4. radio mreže.

7.Zahtjevi predpostavljenoj komandi:

–Obezbjediti popunu ubojnim sredstvima jedinice po već dostavljenim zahtjevima

–Obezbjediti popunu navedenih jedinica PTM i to sa po 20 kom.

–Obezbjediti popunu 1/45 bbr sa 1 PAT i poslugom zbog dejstva na Popove gl. i Kostreš.

–Obezbjediti granate za ha-105 mm u 44.bbr i ha 105 mm u sb.»Prozor»

–Obzirom na imajuća sredstva u jedinicama (sredstva podrške), molio bih Vas da popuna minama za MB – 82 bude izraženija.

8.Očekivati je po ostvarivanju uspjeha protuudare ustaških snaga, a posebno bi bili izraženi na snage sb.»Prozor» gdje ne treba isključiti ni eventualno dejstvo avijacije.

U svom prijedlogu iznosim i osnovnu zamisao za izvršenje ovog zadatka.

Osnovna zamisao:

Koristeći pogodnosti zemljišta i međuprostore u rasporedu ustaških snaga, izvršiti ubacivanje snaga na pravcima Here – Jurići – Glibe – Blac., Ščiće – Uzdol – Kranjčići., Urijina ravan – Kućani – Klečke stijene i Duvnice – Ustirama, uz blokiranje i vezivanje snaga na Bukvi, Lisni, Kostrešu, Popovim gl., G.Slatini, Pomenu i zaprečavanje puteva po dubini, prepadnim dejstvima izvršiti rasijecanje ustaških snaga i uništiti iste po dijelovima, dovesti, dovesti ustaške na navedenim objektima u okruženje, a potom posjesti liniju Pisvir – tt.889 – Klečke stijene – Kranjčići – Blatačko brdo gdje se utvrditi na izvođenje odbrane.

Borbeni raspored: Snage za ubacivanje, snage za zasjedna dejstva, snage za izvođenje prepada, snage za obezbjeđenje, snage za blokadu, snage za podršku, snage za PVO, KM i logističke jedinice.

Član ONO G.K

Zukanović Enes

U skladu sa zaključcima sa savjetovanja starješina Glavnog Štaba i komandanata korpusa, a u cilju otklanjanja trenutnihU

REPUBLIKA BOSNA I HERCEGOVINA
ŠTAB VRHOVNE KOMANDE OS RBiH
S A R A J E V O

Broj: 02/1047-1

Sarajevo, 30.08.1993.godine

ODBRANA REPUBLIKE
VOJNA TAJNA
Strogo povjerljivo

Uskladu sa zaključcima sa savjetovanja starješina Glavnog Štaba i komandanata korpusa, a u cilju otklanjanja trenutnih propusta i slabosti u zonama odgovornosti 4. i 6. K.

N A R E Đ U J E M:

1. – Formirati stručni tim – inspekciju radi koordinacije poslova i zadataka u zonama odgovornosti 4. i 6. K.

Osnovni zadaci tima su:

- sagledavanje b/g komandi i jedinica konkretno na terenu, i rukovođenje b/d
- procjena mogućnosti snaga i sredstava i upotreba istih u skladu sa tim,
- rješavanje kadrovske problematike i logističke podrške u svim segmentima,
- funkcionisanje civilne vlasti i njena usklađenost potrebama OB i oslobodilačkog rata.

2. – Za vođu tima određujem Načelnika GŠ OS Halilović Sefera, a za članove predstavnike GŠ OS i to:

1. Suljević Zićra
2. Bilajac Rifata
3. Karić Vehbiju
4. Najetović Džemala
5. Hasanspahić Edina
6. Džanković Namika

3. – Načelnik ŠVK OS će u skladu sa ovlaštenjima na licu mjesta rješavati probleme svojim naredbama, o čemu me redovno izvještavati, a u slučaju radikalnijih prijedloga i rješenja obavezno me konsultovati.

4. – Kontrolu otpočeti 31.08. za završiti do _____ 1993.godine.

Po povratku sačiniti pismeni izvještaj, a o važnijim pitanjima u toku inspekcije referisati usmeno.

ADŽ/IH

K O M A N D A N T
ŠTABA VRHOVNE KOMANDE
Rasim Delić

FROM : URED PK MUPKANTONA SARAJEVO

FAX NO. : 033201705

Jun. 27 2005 03:00PM P4

REPUBLIKA BOSNA I HERCEGOVINA
MINISTARSTVO UNUTRANJNJIH POSLOVA
CENTAR SLUZHBI BEZBJEDNOSTI
MOSTAR

Broj: 14-31/93
MOSTAR, 01.09.1993.

ODBRANA REPUBLIKE
POVJERLJIVO
URGENT

ostavlja.

Pauzeta
poslati otpis Mostaru
reći da su bolovale
dođe i usmucati oko up
rednice

-CSB SARAJEVO
n/r nacelniku

Degović

Na osnovu naseg dogovora, molimo Vas da nam hitno odgovorite da li ste sa Godnjak Edom dogovorili angazovanje Vase jedinice "Lasta", jecine jedne cete. Izvjesstavamo Vas da smo u Jablanici dogovorili njihov smjestaj i ishranu. Angazovanje Vaseg sastava, odnosno njihovu upotrebu, predjeliti saglasno nassem dogovoru.

Molimo Vas za hitan udgovor.

Nacelnik CSB Mostar
mr Ramo Maslessa

REPUBLIKA BOSNA I HERCEGOVINA
STAB VRHOVNE KOMANDE ORUZANIH SNAGA
S A R A J E V O

ODBRANA REPUBLIKE
VOJNA TAJNA
STROGO POVJERLJIVO

Str. pov. br. : 14/75-100
Sarajevo, 01.09.1993. godine

Organizacijske promjene
u zoni odgovornosti
1. 4. i 6. Korpusa. Naredenje. -

- IKM SVK OS (na znanje)
- KOMANDI 1., 4. i 6.K.

Na osnovu odluke Predsjedništva R BiH o organizaciji oruzanih snaga R BiH broj 02-011-481/92 od 04.07.1992. godine,

N A R E D U J E M

I ORGANIZACIJSKE PROMJENE

1. U organski sastav 6.korpusa ulaze slijedeće jedinice:

- a) Diverzantsko-izviđačka brigada VJ 5686 (formirana u z/o 3.Korpusa – Komandant PURIĆ IBRAHIM. Navedenu jedinicu brisati iz pregleda mob. Razvoja OS R BiH – Izvod za 3.Korpus i voditi je u Izvodu mob. Razvoja za 6.Korpus.
- b) Izviđačko-diverzantski Odred «CRNI LABUDOVI» VJ 5688 (navedana jedinica je našim Naredjenjem, str.pov.br. 14/75-96 od 29.08.1993. godine, vraćena u organski sastav 6.K., te je voditi u Izvodu mob. Razvoja za 6.K.)

2. U organski sastav 4. Korpusa ulaze slijedeće jedinice:

- a) Specijalni odred za posebne namjene «ZULFIKAR2 VJ 5683.
- b) Samostalni vod «SILVER FOX» VJ 6010.

(Jedinice navedene pod a) i b) do sada su vođene u organskom sastavu 6.K., a trenutno predpočinjene OG «IGMAN»–IKM 1. Korpusa.) Iste brisati iz pregleda mob. Razvoja–Izvod za 6.Korpus, a voditi ih u Izvodu mob. Razvoja 4.Korpusa.

c) Samostalna jedinica «AKRAPI»

d) Samostalna jedinica «MUDERIZ»

Jedinice pod c) i d) voditi u pregledu mob. razvoja Izvod za 4.Korpus.

3. Ovim Naređenjem stavlja se van snage dosadašnje Naređenje ŠVK OS str.pov. br. 14/75-63 od 05.07.1993. godine u dijelu koji se odnosi na predpočinjavanje jedinica, navedenih u tački 2. pod a) i b), Komandi OG «IGMAN» – IKM 1.k.

4. Komande 4. i 6.K. preuzet će jedinice navedene u tački 1. i 2. ovog naređenja, po svim emementima b/g.borbene upotrebe, organizacije i dr.

5. Komande 4.Korpusa vrsit će finansijsko i logističko obezbjeđenje sa svim borbenim i neborbenim potrebama za jedinice navedene u tački 2., a Komanda 6.Korpusa za jedinice navedene u tački 1. ovog Naređenja.

6. Komande 4. i 6.Korpusa, u saradnji sa komandama jedinica koje ulaze u njihov organski sastav, sagledat će dosadašnje organizacijsko–formacijsko ustrojstvo navedenih jedinica, te dostaviti ovom Štabu prijedloge za njihove transformacije u smislu preformiranja po novim formacijama (navesti naziv i broj formacije), ulasku u sastav već formiranih brigada (navesti koje jedinice ulaze u sastav koje brigade), ili ih rasformirati, a ljudstvo i MTS rasporediti u već formirane brigade (navesti tačne nazive i brojeve vojnih jedinica brigada u koje se raspoređuju V/o i MTS).

7. Starješine sa IKM–ŠVK pružiti će neophodu stručnu pomoć, Komandama 4. i 6. Korpusa, pri realizaciji zadataka iz ovog Naređenja. U tom cilju Komande 4. i 6. K. ostvarit će potrebne kontakte sa starješinama na IKM–ŠVK OS R BiH.

8. Ovo Naređenje realizovat ODMAH, te izvještaj o realizaciji istog kao i prijedloge iz tačke 6., dostaviti ovom Štabu najkasnije do 15.09.1993.godine.

9.–Naređenje zavesti u djelovodnik mobilizacijskih dokumenata.

KA/AM

CV ŠVK OS R BiH – odjel za KZ (rukom pisano)

(rukom pisano)

Poslato:

1K 01/09/1993 u 22:55

4K 02/09/1993 u 01:49

6K 020993 u 1152

IKM-Vi 01/09/1993 u 23:59

K O M A N D A N T

ŠTABA VRHOVNE KOMANDE OS

Rasim Delić

KA/AM
CV ŠVK OS R BiH – odjel za KZ
Poslato:
1K 01/09/1993 u 22:55
4K 02/09/1993 u 01:49
6K 020993 u 1152
IKM-Vi 01/09/1993 u 23:59

K O M A N D A N T
ŠTABA VRHOVNE KOMANDE OS
RASIM DELIĆ

CENTAR VEZE SVK - Ujedinjenje za kripto zastitu
SARAJEVO

izvorni tajni: FAMB29UD
Akt primio i obradio

Datum i vrijeme :
03.09.1993, Petak 01:09

(226) OC (S) fotokopija *ju*

Republika Bosna i Hercegovina
SVK OS

ODBRANA REPUBLIKE
VOJNA TAJNA
STROGO POVJERLJIVO

Str.Pov.Broj: 2-1
Datum, 02.09.1993.godine **STAB VJHOVNE KOMANDE OS R BiH**

U R G E N T !!!

art. br. 226/5

Broj 02/879-MA
02.09 1993. godine
2

Zahtjev za
izlazak jedinica
iz 1 K trazi.-

Komandi 1. Korpusa
/ Na licnost Komandanta /

Trazimo da nam hitno odgovorite u vezi naredbe za izlazak
vasih jedinica u dolinu r.Neretve, kada jedinica izlazi i
brojno stanje radi organizovanja prihvata i prevozenja.

SH / VK

NACELNIK SVK

Halilovic Sefer sr.

POSUATO 4 i k

030993 6 0/12 *ju*

CENTAR VEZE SVK - Odjeljenje za Kripto Zastitu
SARAJEVO

Izvorni fajl: FAMB29UB
Akt primio i obradio

Datum i vrijeme :
02.09.1993, Četvrtak 11:14

(254)

Vejragić

[Signature]

Republika Bosna i Hercegovina
ARMIJIA REPUBLIKE BiH
44/6.KORPUS

ŠTAB VRHOVNE KOMANDE OS R BiH

ODBRANA REPUBLIKE
VOJNA TAJNA
STROGO POVJERLJIVO

Str.pov.broj:01/563-1-3/93
Jablanica,02.09.1993.godine

Broj: 02/1594-469
01.03 1994 godine

KOMANDI 6.KORPUSA

Prema Odluci GSS VK od 21.08.1993.godine u Zenici, a u cilju
ukrupnjavanja jedinica,

N A R E D J U J E N

1. Jedinice: "Handzar divizija" i "Silver-Fox" ulaze u sastav jedinice
Odreda za posebne namjene ("Zulfikar").
2. Navedene jedinice uci ce u sastav jedinice "Zulfikar" sa kompletnom
opremom i naoružanjem.
3. Rok za ulazak jedinica u sastav jedinice "Zulfikar" do 20,00 sati
03.septembra 1993.godine.

DOSTAVLJENO"

1. GSS VK (na znanje)
2. Komandi 6.Korpusa
3. Komandama jedinica:
"Silver-Fox",
"Handzar divizija" i
Odred "Zulfikar"

NACELNIK GSS VK
(zamjenik komandanta)

SEFER HALILOVIC

POSUPO K-DANPU

02.09.93

[Signature]

REPUBLIKA BOSNA I HERCEGOVINA
KOMANDA 1.KORPUSA - SARAJEVO

VOJNA TAJNA
STROGO POVJERLJIVO

Str.pov.br:05/7-402
Sarajevo,06.09.1993.god.

Shodno ukupnoj borenoj situaciji u rejonu Jablanice i Mostara, a shodno pismenom naređenju NS SVK str.pov.br.:01/563-1-2/93 od 02.09.1993.god iz Jablanice a u vezi sa tim,

N A R E Đ U J E M :

Komandi 2.Sam.mtb
n/r Komandanta

1.Odmah izvršiti sve organizacione pripreme, pripremiti i u toku dana 06.09.1993.god. jednu četu jačine (100 - 120 boraca) uputiti u rejon Jablanice.

ZADATAK: U sadejstvu sa jedinicama 4. i 6. korpusa na tom prostoru izvoditi ofanzivna borbena dejstva u cilju oslobađanja komunikacije Jablanica - Mostar. Borbenim dejstvima u tom prostoru rukovodi grupa SVK na čelu sa NS VK OS R BiH.

2.Sa četom izvršiti pokret pravcem Sarajevo - Hrasnica - Igman - Pazarić - Konjic - Jablanica. Pokret izvršiti 06.09.1993.god. u 19:00 sati. Marševanje izvršiti prevoženjem sa m/v po usmenom naređenju u odlasku i povratku.

3.Četa ostaje na izvršenju navedenog zadatka najduže do 7 dana od dana javljanja na IKM SVK u Jablanici.

ECV, Naziv organa	COB Jablanica
Predata-primijeno teleg. br.	66.../PRMBE9UC
Dana	06.09.1993. u 10.15 časova
TLP, TGR, TLF	RRV, ZV, R
Obradio:	[Signature]

Republika Bosna i Hercegovina
Glavni stab Vrhovne komande
Jablanica, 06.09.1993. godine
Istr.pov.broj:

ODBRANA REPUBLIKE
VOJNA TAJNA
STROGO POVJERLJIVO

N A R E D J E N J E Op.broj

sekcija 1:100.000 list Konjic i Mostar

U vezi predstojecih zadataka-borbenih dejstava jedinica 6.Korpusa u zoni odgovornosti 4.Korpusa, te angazovanja izvidjacko-diverzantske brigade «Zulfikar» na pravcu s.Vrdi-s.Goranci prema Mostaru, ovoj brigadi se pretocinjavaju jedinice:

... bataljon Dreznica i

Jedinice iz 1.Korpusa.

– Artiljerijska orudja sa poslugama: dva MB-120 mm, jedna haubica 105 mm i jedna haubica 152 mm, dva topa 76 mm B-1 i jedan LRS-107 mm.

Pri izvršenju borbenog zadatka može se očekivati susret sa «živim stitom» – Muslimanima zarobljenicima. U tom slučaju imati pripremljenu grupu snajperista koji će uništiti gonice živog stita.

I ako dodje do susreta sa živim stitom nemože se odstupiti od izvršenja zadatka.

Komanda 6.korpusa će predati jedinici «Zulfikar» 6/sest/ induktorskih telefona i 6/sest/kalemova PTK kabla.

Komandant brigade «Zulfikar» će sa direktorom preduzeca Hidroelektrana na Neretvi regulisati vrijeme i način pustanja nivoa vode iz jezera HE «Salakovac», što je jedno od bitnih pitanja u izvršenju narednog zadatka. Dodijeljena MTS upotrijebiti najracionalnije i efikasno – kako bi zadatak bio što uspješniji.

Dostavljeno:

- K-dantu div.izvidj.brigade «Zulfikar»
- K-dantu 6.Korpusa
- K-dantu 4.Korpusa
- Arhiva
- NS Sefer Halilovic /licno/
- K-dantu 1.bataljon Dreznica /47. bbr./

Nacelnik staba VK

Sefer Halilović

MOLIMO KOLEGE IZ 6.KORPUSA DA OVAJ AKT PROSLIJEDE HITNO I ZA MOSTAR ... KORPUS

UNAPRIJED HVALA!

Prijemni žig:

ECV, Naziv organa COB Jablanica
Poslato-primljeno, teleg.br. 66.../PRMBE9UC
Dana 06.09.1993. u 10.15 časova
TLP, TGR, TLF __ RRV, ZV, R
Obradio – potpis

ECV, Naziv organa	COB Jablanica
Predata-primijeno teleg. br.	66.../PRMBE9UC
Dana	06.09.1993. u 10.15 časova
TLP, TGR, TLF	RRV, ZV, R
Obradio:	[Signature]

REPUBLIKA BOSNA I HERCEGOVINA
ARMIJA REPUBLIKE BOSNE I HERCEGOVINE
KOMANDA 4. KORPUSA

STAB VRSNOVNE KOMANDE DS R BiH
Broj 026/1595-530
07-09 1993
VOJNA TAJNA
STROGO POVJERLJIVO

Str.pov.broj: 837-06
Mostar, 07.09.1993.g.

*14 M
me 2. 1993*

UVEZIVANJE SNAGA
4. KORPUSA ARMIJE R BiH

KOMANDANTU SPECIJALNIH
JEDINICA "ZULFIKAR"
b/p Zulfi kar Ali-Špego

Na osnovu naređenja-akta str.pov.broj:14/75-100 od 01.09.1993. godine ŠVK o stavljanju pod komandu 4.KorpUSA Armije Republike BiH specijalne jedinice:

- a) «ZULFIKAR»
- b) «MUDERIZ»
- c) «AKREPI»
- d) «SILVER FOKS»

a u cilju objedinjavanja i efikasnog Ri K u vođenju b/d protiv agresora:

N A R E Đ U J E M :

- 1.) Navedene jedinice pod a,b,c, i d zajedno sa bataljonom Drežnica čine OG SJEVER-2. Komandant OG SJEVER-2 je komandant specijalne jedinice ZULFIKAR».
- 2.) Zona odgovornosti OG SJEVER-2 sjeverno-Jablanica-južno isključno HE «SALAKOVAC» zapadno i istočno granica prema neprijatelju.
- 3.) Zadatke OG SJEVER-2 dobijaće od IKM ŠVK- u Jablanici.
- 4.) Komandant OG SJEVER-2 upoznaće sve komandante i komandire jedinica u sastavu OG SJEVER-2 sa odredbama ovog naređenja.

K O M A N D A N T

Gosp. Arif Pašalić

02/1595-531

07-09. 1993

REPUBLIKA BOSNA I HERCEGOVINA
 ARMİJA REPUBLIKE BOSNE I HERCEGOVINE
 KOMANDA 4. KORPUSA

ODBRANA REPUBLIKE
 VOJNA TAJNA
 STROGO POVJERLJIVO

Str. pov. broj: 838-06
 Mostar, 07.09.1993.g.

IKM ŠVK

JABLANICA

- 1.) Vaša akta str.pov.vr. 6-1 od 05.09.1993.godine i akt od 06.09.1993.godine sam primio i u potpunosti shvatio.
- 2.) Iz akta se nevidi koje jedinice (njihov naziv) (broj jedinica) i kada su upućene u zonu odgovornosti 4.KorpUSA Armije Republike BiH kako je bilo odlučeno.
 U zonu 4.KorpUSA Armije Republike BiH treba da su po dogovoru upućene 1-2 čete iz sastava 7.muslimanske brigade 3.KorpUSA Armije Republike BiH.
- 3.) Jedinice bataljon «Drežnica» «Zulfikar» «Moderiz» «Akrepi» i «Silver Foks» svrstane su u OG SJEVER-2 4.KorpUSA Armije Republike BiH. Komandant OG SJEVER-2 je komandant spec.jedinice «Zulfikar».
- 4.) Za potpunije izvršenje planiranih zadataka a u cilju potpunijeg čišćenja snaga neprijatelja u dolini r.Neretve, predlažem da jedan od dominantnih objekata napada budu snage HVO u rejonu Čordina Kula – Jedrenje.
 Po našoj procjeni na tom rejonu se nalaze snage HVO jačine:
  - jedan vod vojnika Prikojci
  - jedan top (ZIS ili B-1)
  - jedan vod vojnika Čordina kula
  - 1 MB 120mm
- 5.) Za aktivnosti koje se planiraju dajte nam pravovremeno signal-znak kada počinju .... otpočnete sa istim radi naših aktivnosti.

KOMANDANT

Gosp. Arif Pašalić

REPUBLIKA BiH
SVK OS R BiH
IKM - JABLANICA
Str.pov.18-1
09.09.1993.godine

ODBRANA REPUBLIKE
VOJNA TAJNA
STROGO POVJERLJIVO

N A R E D J E N J E:

KOMANDI 4.K. MOSTAR
/na lic. K-danta/

Obavjestite ministra unutrasnjih poslova gosp. Bakira Alispahica da veceras krene ka Jablanici jer sutra 10.09.1993.godine u 19,00 casova ima sastanak u Konjicu sa gosp. Rusmirom Mahmut.ehajicem

NACELNIK SVK OS
Sefer Halilovic

0.06. 1993
9.9. 1993
Mare Jovic

Važno!
W

REPUBLIKA BiH
SVK OS R BiH
IKM - JABLANICA
Str.pov.18-1
09.09.1993.godine

ODBRANA REPUBLIKE
VOJNA TAJNA
STROGO POVJERLJIVO

N A R E D J E N J E:

KOMANDI 4.K. MOSTAR

/na lic. K-danta/

Obavjestite ministra unutrasnjih poslova gosp. Bakira Alispahica da veceras krene ka Jablanici jer sutra 10.09.1993.godine u 19,00 casova ima sastanak u Konjicu sa gosp. Rusmirom Mahmut.ehajicem

NACELNIK SVK OS
Sefer Halilovic

REPUBLIKA BOSNA I HERCEGOVINA
 ARMIJA R BiH 5. KORPUS
 Dobro Polje : 11.09.1993.
 ODOBRAVAM : *[Signature]*

ODBRANA REPUBLIKE
 VOJENA TAJNA

ZAPOVJEST ZA NAPAD OP.BR. *01/1000-22*
 Sekcija 1 : 50 000 Konjic 1 izdanje '71

1. Neprijatelj je prinudjen da predje u odbranu na liniji Gradina-Jurichi-Glibe-Blace-Golussnica-Zgon-Brdo-Slime-Hasiccko-Ferhatov Brijeg, sa vjerovatnim ciljem da izvrssi pregrupisavanje postojećih snaga i uvodjenje svjezzih snaga, te produzjenja napada na selo Here - selo Kute - selo SSchipe - Studenska planina. Na pravcu napada bataljona brani se neprijatelj vjerovatne jaccine 2.pcc :
 1 pcc u rejonu Gradina - Jurichi - Glibe - Blace M
 2 pcc u rejonu Zgon - Brdo - Slime - Hasiccko a CCVG mu se nalaze u rejonu Uzdola. Ispred prednjeg kraja nalaze se mjessovita minska polja.
 Izuzetno mu je aktivna psiholossko-propagandna aktivnost.
2. 1 bataljon sastavljen od 1 pcc SB "Prozor", 1 pcc 45 bbr., 2 bbat. 317.bbr i 2 voda bataljona "Sutjeska" uz podrsku snaga koje su u dodiru prelazi u napad pravcem Zgon - Brdo - Sljeme .
 Zadatak : Obuhvatom s lijeva razbiti neprijatelja u rejonu Gradine - Juricha Gliba i Blaca, produzziti napad i u sadejstvu djelom snaga sa 1 pcc iz sastava 45.bbr. ssto prije izbiti na liniju Krcca - TT 1302,2 pcc iz sastava 45.bbr prelazi u napad sa linije Milanteg - Branovac i vrsse zaposjedanje linije Brizovacca TT 1274 - Ferhatov brijeg TT 1134 - Brdo TT 1376 - Zgon TT 1370.
 3 pcc iz sastava 2 bbat 317.bbr i bataljona "Sutjeska" prelazi u napad sa linije Milanteg - Branovac i vrsi posjedanje linija Zgon - Brdo - Slime. KM u rejonu Here i Kapica.
3. Lijevo na pravcu napada bataljona sadejstvuje 2 pcc iz sastava 44.bbr glavnim snagama na pravcu Doljani - Risovac i obezbjedjujuchi lijevi bok " rejonu Drincca TT 2038.
 esno na pravcu napada sadejstvuje OG-Zapad sa zadatkom na pravcu napada razbiti neprijatelja i sadejstvo u daljem izvrssenju zadatka bataljona.
4. Odluccio sam precci u napad pravcem Gradina - Juricci - Glibe - Blace - Zgon - Brdo - Sljeme, s ciljem razbiti neprijatelja u shirem rejonu Crnog Vrha u blizzem zadatku, a u daljem nastaviti sa napadnim b/d i ciljem ovladavanja objektom Makljen.
 Glavne snage grupisati na pravcu Zgon -Brdo - Sljeme, a pomocne na pravcu Gradina - Blace.
 Gotovost za napad u _____ chasova.
 Borbeni raspored: snage za napad, snage za rezervu i diverzantske grupe.
5. Zadatak cheta po vecc gore navedenom.

6. POB
Tezzishte POB imati glavnim tenkoprohodnim pravcima. POG imati u sastavu s
voda ponaosob
7. PVO
Tezzishte PVO imati na zashtiti moguicnih desantnih prostorija Kraichiccko
polje - Drashevo. PVO vode sve jedinice za sebe.
8. Moralno obezbjedjenje:
Tezzishte imati na pripremi jedinica za izvršenje zadataka i na
objkassnjavanju cilja propagande neprijatelja. U toku 12.09.'93. odrizati
sastanke vojnicckog kolektiva.
9. Obavjesstajno obezbjedjenje:
U toku 12.09.'93. sve jedinice uputiti IP i IG radi izvidjanja pravca
napada ka neprijatelju.
10. Bezbjedonosno obezbjedjenje:
Tezzishte imati na Bo Os jedinica i zashtiti krila i bokova vlastitih
jedinica, obezbjediti potpunu zashtitu postojećih KM i CV.
Najstrozije zabraniti pljaccku, klanje io ubijanje neduznih civila,
a prema ratnim zarobljenicima postupati prema propisima o ratnim
zarobljenicima.
11. Inzinzirijisko obezbjedjenje :
Tezzishte imati na obezbjedjenje pokreta i manevra. Prolaze u preprekama
pravi svaka jedinica za sebe.
12. PNHB obezbjedjenje :
Tezzishte imati na moguchoj upotrbi h/o.ABHO razviti na KM bataljona.
13. Pozadinsko obezbjedjenje :
Pozadinsko obezbjedjenje bataljona obrazuje :
Sn St u rejonima _____
St Tob u rejonu _____ In St u rejonu _____

Putevi dotura i evakuacije _____
- municija i pjessadijsko naoruzzanje 1 b/k
- po sredstva 0,5 b/k
U toku izvodjenja napada koristiti suvi obrok.Prioritet u snabdjevanju
imati na popuni municijom.
14. Za osiguranje lijevog boka do linije blizzeg zadatka 1 pcc SB "Prozor"
a u dalnjem 3 pcc iz sastava 2 bbat 317.bbr.
15. Komandovanje i veza :
KM u rejonima Here i Kapica.Naredni rejon KM u rejonu Brdo.Gotovost
veza ODMAH.Redovne izvjesstaje slati svaka 2 sata a naredbe po potrebi

KOMANDANT

REPUBLIKA BOSNA I HERCEGOVINA

HRVATSKA ZAJEDNICA HERCEG-BOSNA

HRVATSKO VIJEĆE OBRANE

ODJEL OBRANE

SEKTOR ZA ZDRAVSTVO

Broj: 02-5/1- ... 212 ./93

Mostar, 6. V. 1993. god.

RATNA BOLNICA HVO MOSTAR

Z A P O V J E D

Odrđuje se sljedeća Kiruška ekipa za rad u Ratnoj bolnici Jablanica:

1. Taslaman dr Edin, kirurg
2. Omerović dr Safet, urolog
3. Sefo dr Haso, spec. neurokirurg
4. Grumić Đuro, med. tehničar

Ekipa će izvršiti smjenu kiruške ekipe koja radi u Ratnoj bolnici Jablanica i koja se vraća u Regionalnu Ratnu bolnicu Mostar, a u sastavu:

1. Hajdarević dr Braco, kirurg
2. Sarić dr Zaim, ortoped
3. Sijerčić dr Nasiha, anesteziolog

Zapovjed stupa na snagu ODMAH!

POKOČNIK PREDSTOJNIKA ODJELA OBRANE

SEKTORA ZA ZDRAVSTVO

dr. Ivan Bagarić

/grb/

Republika Hrvatska
Ministarstvo zdravstva
Odjel za informacije i istraživanja

41 000 Zagreb
Salata 3

Tel; 041 27 13 04
Fax; 041 27 12 54

KRATKO IZVJESCE O ZRTVAMA U MOSTARU U PERIODU OD 9 DO 18 SVIBNJA 1993 (TIJEKOM OFENZIVNIH NAPADA MUSLIMANSKIH SNAGA ARMIJE BIH, POKUSAVAJUCI OSVOJITI GRAD MOSTAR)

U skladu s izvjescem Dr Marije Brajko-Brcic (Medicinski stozer Hrvatske zajednice u Bosni i Hercegovini), kao i izvjescima lijecnika-volontera u humanitarnoj misiji u ovoj regiji, podnosimo sljedeca saznanja;

9. svibnja 1993., u rano jutro, muslimanske su snage napale baraku vojske HVO-a, «Tihomir Misic», smjestenu na lijevoj obale rijeke Neretve. U razdoblju od 9. do 18. svibnja 1993., Medicinski stozer HZ Herceg Bosne registrirao je 35 ubijenih HVO vojnika i 15 ubijenih civila, kao i 233 ranjenih HVO vojnika, 54 ranjena civila i 5 ranjenih vojnika Armije BIH.

NAPAD NA LIJECNICKO OSOBLJE:

Istoga dana, muslimanske su snage okupirale lijecnicki centar u Mostaru, oteli su 5 clanova lijecnickog i pomocnog osoblja (Dr Zdravku Sarac, tehnicara Arifa Jekovaca i 3 vozaca sanitetskih vozila – Mumina Pucea, Hazima Gosta i Stipu Medica), te uzeli jedno sanitetsko vozilo.

10. svibnja 1993., Dr Sarac je bila pustena i zajedno s vozacem sanitetskog vozila, Stipom Medicem, dok se preostale tri osobe jos uvijek smatraju nestalima, bila je zestoko premlacivana i zlostavljana.

12. svibnja 1993., oko 10 sati ujutro, drugi vozac sanitetskog vozila (Ismet Hubanic, rođen 1950., iz Mostara) ranjen je u istoj ulici dok je prevozio drugog ranjenog pacijenta. Dok je vozio, ranjen je hicem u nogu iz snajperske puske a drugi ga je hitac ranio u ruku nakon sto je pokusao pobjeci. Vozilo je pogodjeno s vise metaka iz snajperske puske, koje su ispalile muslimanske snage.

Nadalje, istoga dana (12. svibnja 1993.), vozac sanitetskog vozila Mirko Naletilic Cupo (rođen 1960., iz Mostara) ranjen je pogotkom iz snajperske puske (prostrijelna rana u vrat) oko 3 popodne blizu katolicke crkve dok je prevozio ranjenog borca. Kako bilo,

uspio je doći do bolnice (zajedno s ranjenim pacijentom)- nakon toga je izgubio svijest zbog soka i nakon toga je podvrgnut kirurškom tretmanu.

16. svibnja 1993., oko 8 sati popodne, vozač sanitetskog vozila Ante Vucic (rođen 1964.) ubijen je jednim pogotkom iz snajperske puške u vrat i trima hicima u prsa, dok je pokušavao prevesti jednu težu ranjenu osobu sa stanice hitne pomoći u bolnicu. Istom prilikom, drugi vozač sanitetskog vozila, Ante Bevanda iz Mostara, ranjen je dok je također pokušao evakuirati ranjenog pacijenta.

NAPADI NA BOLNICE:

12. svibnja 1993., tri su minobacacke granate muslimanskih snaga pogodile staru zgradu bolnice, uzrokujući ozbiljnu štetu na oftalmološkom odjelu, odjelu za ORL i stanici za transfuziju. Istoga dana, muslimanski su snajperi učestalo otvarali vatru na odjel za internu medicinu i radiologiju bolnice na Bijelom Brijegu. Nadalje, jedna je minobacacka granata pogodila ulaz bolnice, dok je nekoliko granata pogodilo blizinu stranog ulaza bolnice na Bijelom Brijegu.

17. svibnja 1993., muslimanski je snajper ubio ženu S.N. (rođenu 1935.) ispred odjela psihijatrije (trenutno je to bilo sklonište za duševne bolesnike koje su prethodno protjerale srpske snage iz sela Domanovici.)

17. svibnja 1993., muslimanske su snage ispalile 6 minobacackih granata na liječnički centar – stomatološkom je odjelu nanesena ozbiljna šteta kao i laboratoriju.

M.A.S.H. jedinica iz Mostara izvjestila je da su od 16 sanitetskih vozila na raspolaganju, sva bila oštećena, 4 potpuno uništena, dok je jedno sanitetsko vozilo bilo oštećeno.

Zagreb-Mostar, 20. svibnja 1993.

Dr. Milos Judas
/potpisano/

REPUBLIKA BOSNA I HERCEGOVINA
HRVATSKA ZAJEDNICA HERCEG-BOSNA
HRVATSKO VIJEĆE OBRANE

ODJEL OBRANE ✓

SEKTOR ZA ZDRAVSTVO

Broj: 02-5/2-66...../93

Mostar, 1.6.93. 1993. god.

RATNA BOLNICA HVO MOSTAR

CENTRALNO SKLADISTE LIJEKOVA I SANITETA HZ HB

POSILJKA ZA ARMIJU BiH

*****

1. DTP VAKCINA	10x5ml	8sc
2. MONOCID amp	1gr	1kutija
3. CLAVUCAR inf	3,2gr	50kom
4. INFUZIJE otopine		1paleta
5. KANILE		100kom
6. MASKE		3kutije
7. RUKAVICE		250kom

21 ZAPOVJEDNIK GSS HZ HB

pukovnik TUGOMIR GVERIC

Nad

REPUBLIKA BOSNA I HERCEGOVINA
 HRVATSKA ZAJEDNICA HERCEG-BOSNA
 HRVATSKO VIJEĆE OBRANE
 ODJEL OBRANE

SEKTOR ZA ZDRAVSTVO

Broj: 02-5/1-.....267^B...../93

Mostar, ^{U3.6.}..... 1993. god.

ZAPOVJEDNIŠTVO IV KORPUSA
 ARMIJE BiH

Pozivajući se na informacije o nedostatku lijekova i sanitetskog materijala u istočnom dijelu grada pod Vašom kontrolom spremni smo da Vam prema specifikaciji pružimo neophodnu pomoć odmah i bez uvjeta. Ukoliko ste zainteresirani za realizaciju ove humanitarne pomoći iz Centralnog skladišta GSS-a HZ HB molimo da nam posredstvom komisije za pregovore uručite odgovor u što kraćem vremenu.

27 POMOĆNIK PREDSTOJNIKA ODJELA OBRANE
 SEKTORA ZA ZDRAVSTVO HZ HB
 brigadir
 dr I V A N B A G A R I Ć

REPUBLIKA BOSNA I HERCEGOVINA
ARMIJA REPUBLIKE BOSNE I HERCEGOVINE
KOMANDA 4. KORPUSA

ODBRANA REPUBLIKE

Dj. broj: _____
Mostar, 05.06.1993. godine

Potrebe za lijekovima
i sanitetskim materijalom,

SN. SPREZ HVO
bolnica HVO

Bolnica Armije R BiH (bivši Higijenski zavod) Mostar ima potrebu za snabdijevanjem lijekovima i sanitetskim materijalom, te Vas molimo da nam omogućite nabavku istog.

Prilog: Spisak lijekova neophodnih za rad bolnice i sanitetskog materijala.

KOMANDANT
[Signature]
gosp. Arif Pašalić

REPUBLIKA BOSNA I HERCEGOVINA
 HRVATSKA ZAJEDNICA HERCEG-BOSNA
 HRVATSKO VIJEĆE OBRANE

ODJEL OBRANE

SEKTOR ZA ZDRAVSTVO

Broj: 02-5/1-275...../93

Mostar, 07.6. 1993. god.

CENTRALNO SKLADIŠTE LIJEKOVA GSS-a HZ HB

Z A P O V I J E D

Izdati lijekove po potraživanju Armije BiH. Specifikacija u prilogu.
 Količina treba biti dostupna za sedam dana.

NACELNIK SANITETSKOG STOŽERA HZ HB

pukovnik
 dr TUGOMIR GVERIĆ

UBLIKA BOSNA I HERCEGOVINA
 HRVATSKA ZAJEDNICA HERCEG-BOSNA
 HRVATSKO VIJEĆE OBRANE
 ODJEL OBRANE

SEKTOR ZA ZDRAVSTVO

Broj: 02-5/2-65/93

Mostar, 08.06. 1993. god.

RATNA BOLNICA HVO MOSTAR

CENTRALNI MAGAZIN LIJEKOVA I SANITETA HZ HB

POSILJKA LIJEKOVA I SANITETSKOG MATERIJALA ZA ARMIJU BiH

1. Penbritin amp 500mg	9x50kom	3sc
2. Penicilin VK tbl 500mgx500		1sc
3. Zinat susp 125mg/5mlx35kom		4sc
4. Axoren tbl 10mg	15x360kom	2sc
5. Neomicin amp		40kom
6. Phenobarbiton amp 200mg x 100		1 sc
7. Phenobarbiton tbl 30mg x 1000		1sc
8. Phenitoin tbl 100mg x 1000		1sc
9. Heparin amp		80sc
10. Nizatidin amp 100mg x 60		1sc
11. Trental amp 4 x 15ml		4sc
12. Lasdol amp 900mg x 100		1sc
13. Syntocinon 5	6x1ml	20sc
14. Methergin amp	6x1ml	20sc
15. Paracetamol tbl	48kom	50sc
16. Ergomimet tbl 5mg x 10		20sc
17. Metronidazol sol	35 x 100ml	2 sc
18. Dettol sol	12 x 500ml	5sc
19. Amonij sol 1%	5l	2sc
20. Citrosil sol	12 x 1l	1sc
21. Benzalkonij klorid 50%	1l	2 kom

22. Benzil benzoat sol	1l	2kom
23. Canesten vag krema 1%	35gr	5sc
24. Infuzione otopine		1 paleta
25. Rinfuz lijekovi		2 kutije

3 NACELNIK SANITETSKOG STOZERA HZ HB

pukovnik
dr Tugomir Gvaric

Tugomir Gvaric

REPUBLIKA BOSNA I HERCEGOVINA

Armija Republike Bosne i Hercegovine

KOMANDA 4 korpusa

Djelovodni broj *d-22/93*

Mostar: 09.06.93 god.

SANITETSKI STOŽER HVO
/n/r ZAPOVJEDNIKA RATNE BOLNICE HVO/

PREDMET: ZAHITJEV

Obzirom da ste preko javnih sredstava informisanja oglasili medicinsku saradnju i pomoć ranjenicima i bolesnicima, mi se obraćamo :

1. HITNO OBEZBIJEDITI SLOBODAN i garantiran prolaz/SMJENU/ hirurške ekipe dobrovoljaca ili po dogovoru iz GRADSKE RATNE BOLNICE uz zaštitu CMK i UMPRBFOR-a. POTREBNA JE SMJENA SVAKO 15 dana/ekipa: 2 hirurga, FIZIJATAR, anesteziolog.
2. MOLIMO HITNO REALIZACIJU SPISKA LIJEKOVA I SANIT. materijala.
3. OBZIROM DA POSJEDUJEMO JEDNA SANITETSKA KOLA, MOLIMO DODJELU ZA SARADNJU 2/DVA/ SANITETSKA VOZILA/ili povratiti oduzeti sanitetski mercedes" dizel".

MOLIMO REALIZACIJU HITNO!

Mostar, 09.06.93 god.

DOSTAVLJENO: 1. NASLOVU

2. logistika 4 korpusa
3. sanitet

KOMANDANT 4 korpusa
2 Gosp. PASALIĆ ARIF

REPUBLIKA BOSNA I HERCEGOVINA

HRVATSKA ZAJEDNICA HERCEG-BOSNA

HRVATSKO VIJEĆE OBRANE

ODJEL OBRANE

SEKTOR ZA ZDRAVSTVO

Broj: .02-5/1-280...../93

Mostar, 11.06... 1993. god.

U svezi zahtjeva Komande IV korpusa Armije BiH br. 22/93 od 09.06. 93. upućenog Glavnom sanitetskom stožeru HVO dužni smo vam odgovoriti. Realizacija spiska lijekova i sanitetskog materijala je u tijeku. Sanitetski materijal je spremljen i čeka se prijevoz putem UNPROFOR-a a lijevu obalu. Glede traženja sanitetskih vozila moramo vas upozoriti da ste tijekom sukoba tj. agresije na grad Mostar namjerno uništili 19 sanitetskih vozila, ranili 6 vozača, te jednog usmrtili. Nismo u mogućnosti udovoljiti vašem zahtjevu iako bismo to rado učinili, jer ni sami nemamo dovoljno vozila.

Glede ekipa liječnika specijalista koje tražite da predju na lijevu obalu, obavještujemo vas da nemamo dobrovoljaca niti među muslimanskim niti među hrvatskim kadrom. Naši kadrovski kapaciteti nisu veliki, ali su dostatni isključivo za rad Ratne bolnice Mostar. Iako su uvjeti zbrinjavanja ranjenog pučanstva i bojovnika po našem mišljenju ovdje daleko kvalitetniji nego vaši, predlažemo vam po tko zna koji put da sve svoje ranjene uputite u ratne bolnice HVO, gdje će imati potpuno isti tretman kao i naši bojovnici prema Hipokratovoj zakletvi i liječničkoj etici. Za potpuno isti tretman garantira vam Glavni sanitetski stožer HVO i ja osobno.

NAČELNIK GLAVNOG SANITETSKOG STOŽERA
HZ HB

pukovnik dr Tugomir Gyerić

REPUBLIKA BOSNA I HERCEGOVINA
HRVATSKA ZAJEDNICA HERCEG BOSNA
HRVATSKO VIJEĆE OBRANE
ODJEL OBRANE

24

SEKTOR ZA ZDRAVSTVO

br. 02-5/1-...1233.../93

star. 23.4. 1993. god.

REGIONALNA BATEKA BOLNICA HVO MOSTAR

PRIOPĆENJE ZA JAVNOST

PRIOPĆENJE ZA JAVNOST

Na sastanku održanom 23. travnja 1993 god. U 14 sati sa Zapovjedništvom RB... Mostar, Načelnikom saniteta IV Korpusa gosp. prim.dr. Nusretom Đekom i pomoćnikom zapovjednika Odjela obrane HVO–SEKTOR za Zdravstvo gosp. Ivanom Bagarićem dogovoreno je:

1. Dogovoreno je da na poziv za sanitetska kola od strane bilo koje postrojbe ili pak građana i čak za mobilnom kiroškom ekipom da se ista osigura te da pristup bolnici ranjenih i bolesnih bude siguran i dostupan.

– sve osobe pri ulazu u RB moraju poštivati odredbu o ne unošenju vatrenog ili hladnog oružja u bolnicu.

2. Dogovoreno je da jedan transporter od strane Unprofora bude na raspolaganju za izvlačenje ranjenih civila i vojnika i poginulih.

3. Sve tekuće probleme od strane Sl. Armije i BiH i HVO isti dan dostaviti na dogovor i rješavanje na razini zapovjednika Sn. Sl. HVO i Načelnika Sn.Sl. IV Korpusa armije BiH.

4. Potpisnici apeliraju da se sve ovo poštiva i u drugim ratnim bolnicama na području sukoba Armije BiH i HVO-a.

5. Dogovoreno je da ispred Sektora za zdravstvo Odjela obrane HVO dr. Toni Kolak u službi za zbrinjavanje Sn.Sl.i odgovorna osoba Sl.Sn. Armije BiH obidju sva mjesta sukoba te omogućiti izvlačenje svih ranjenih i poginulih.

POMOĆNIK PREDSTOJNIKA ODJELA OBRANE

HVO–SEKTOR ZA ZDRAVSTVO

Dr. Ivan Bagarić

NAČELNIK Sn.Sl. IV KORPUSA

Prim.dr. Nusret Đeko

REPUBLIKA BOSNA I HERCEGOVINA

HRVATSKA ZAJEDNICA HERCEG-BOSNA

HRVATSKO VIJEĆE OBRANE

GLAVNI STOŽER HVO

Ur.broj:02-2/1-01-2239/93

Mostar, 01.09.1993.god.

O D O B R E N J E

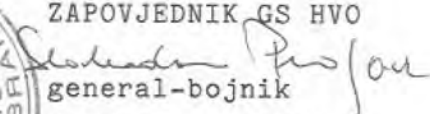
Kojim se odobrava humanitarnoj radnici SALLY BECKER tijekom današnjeg dana prijelaz punktova, te odlazak na lijevu obalu Mostara, koju kontroliraju muslimanske snage.

Gospodica SALLY BECKER će u povratku s dva sanitetska vozila dovesti djecu, bolesne i iznemogle osobe.

Nalaže se svim vojnicima HVO da ovu humanitarnu akciju gospodice Sally Becker omoguće i pomognu.

ZAPOVJEDNIK GS HVO

 general-bojnik

Slobodan Praljak

**ODJEL OBRANE HR HB
SEKTOR ZA ZDRAVSTVO
MOSTAR, 02.9.1993.god.**

SPISAK RANJENIH I POGINULIH

RANJENI VOJACI

01.09.1993.god.

1. ALPEZA MLADEN 1964 ZMIG – [REDACTED] – lakse
2. KECINDOVIC MIJO 1958 ATG VP – [REDACTED] – teze
3. BORAS ANDJELKO 1964 VP ATG – [REDACTED] – teze
4. GAMBOLIC MATO 1945 NP – [REDACTED] – teze
5. DEDIC ZELIMIR 1947 III brig. – [REDACTED] – teze

02.09.1993.god.

6. MANDIC MIROSLAV 1948 ATG VP I lakojurisna bojna Livno – [REDACTED] – lakse
7. MEDIC DALIBOR 1962 brigada M. Hrkac Cikota – [REDACTED] – lakse
8. STOJIC DAMIR 1968 ATG VP – [REDACTED] – lakse
9. KORDIC MIRKO 1957 II bojna – [REDACTED] – teze
10. MARJANOVIC TIHOMIR ATG VP I lakojurisna bojna – [REDACTED] – teze

03.09.1993.god.

11. KVESIC VINKO 1944 Dom.puk. – [REDACTED] – teze
12. BOZIC ZVONIMIR 1966 IV boj. – [REDACTED] – lakse
13. KVESIC MILJENKO 1960 VP – [REDACTED] – teze

ATG B.Penavic

14. KVESIC MARINKO HVO – [REDACTED] – lakse
  15. ROZIC SLAVEN HVO – [REDACTED] – lakse
  16. SOCE MARINKO 1962 HVO – [REDACTED] – lakse
  17. DOKO TONI 1973. MUP – [REDACTED] – teze
  18. SIMIC MLADEN 1968 brigada R. Boban – [REDACTED] – teze
  19. MEDIC ROBERT 1971 brigada M.Hrkac Cikota – [REDACTED] – teze (saob.udes)
  20. BARISIC VESELKO 1945 MUP – [REDACTED] – teze (saob.udes)
  21. LOGORUSIC ADOLF 1971 III boj. – [REDACTED] – teze
  22. IVANKOVIC ANTE 1968 III boj. – [REDACTED] – teze
- 04.09.1993.god.
23. VASILJ ZDRAVKO 1959 IV bojna – [REDACTED] – teze
  24. RAJIC ANDJELKO 1948 IX boj. – [REDACTED] – teze
  25. VELIC TOMISLAV 1961 brigada R.Boban Vitez – [REDACTED] – teze
  26. ZIDARIC IDRIZ 1971 ATG VP – [REDACTED] – teze

05.09.1993.god.

27. MARTINOVIC JAKOV 1965 Kaznjenicka bojna – [REDACTED] – lakse (saob.udes)
28. ZELJKO ZELJKO 1970 ATG VP V.Skrobo – [REDACTED] – lakse
29. GLAVINA DAMIR 1971 MUP Specijalna jedinica – [REDACTED] – lakse
30. KUNSTEK BORIS 1949 PZO – [REDACTED] – lakse (saob.udes)
31. KARACIC ANTE 1959 ATG VP B.Penavic – [REDACTED] – lakse (saob.udes)
32. BARBARIC MIRKO 1941 II boj. – [REDACTED] – lakse
33. BARISIC LUKA 1962 ATG VP – [REDACTED] – teze
34. NAZDRAJIC MUHAMED 1963 MUP Specijalna jedinica – [REDACTED] – lakse
35. PINJUH ZELJKO 1960 MUP – [REDACTED] – lakse (saob.udes)

06.09.1993.god.

36. TOSUM MILI 1967 IV bojna – [REDACTED] – lakse
37. GVOZDENOVIC NEBOJSA IV boj. – [REDACTED] – lakse
38. BUSIC MARIO 1962 PZO Grude – [REDACTED] – lakse

07.09.1993.god.

38. ROZIC VINKO 1943 I bojna – [REDACTED] – lakse
39. RASPUDIC ROBERT 1971 VP – [REDACTED] – lakse
40. LOVRIC DAMIR 1969 MUP – [REDACTED] – lakse
41. KOLOBARA MIROSLAV HVO – [REDACTED] – lakse
42. LASIC MARINKO 1958 HVO – [REDACTED] – lakse
43. OSTOJIC PERO 1969 HVO Citluk – [REDACTED] – teze Exitus letalis 08.9.93.
44. CARAPINA ZARKO 1964 I bojna – [REDACTED] – lakse
45. KNEZEVIC IVICA 1954 ing IIIb – [REDACTED] – tesko
46. PRLIC ZDRAVKO 1973 ATG VP – [REDACTED] – lakse
47. PEHAR ROBERT 1971 II bojna – [REDACTED] – lakse
48. CORIC MARIO 1972 ATG VP I lakojurisna bojna – [REDACTED] – lakse
49. PILAVDZIC OSMAN 1963 ATG VP I lakojurisna bojna – [REDACTED] – lakse

08.09.1993.god.

50. PAVLOVIC BORISLAV 1953 IV bojna – [REDACTED] – teze
51. KOZUL ZORAN 1965 Kaznjenicka boj – [REDACTED] – lakse
52. TOMIC ZDENKO 1963 Okruzni zatvor – [REDACTED] – lakse

09.09.1993.god.

53. KOLENDA MIRALEM 1969 ATG VP I lakojurisna bojna – [REDACTED] – teze
54. TOPIC DAMIR 1961 III bojna – [REDACTED] – lakse
55. BOŠNJAK SUNDRIC IVAN 1958 – [REDACTED] – lakse
56. MARIC ZELJKO 1965 III bojna – [REDACTED] – lakse
56. GALIC GOJKO Poskok bojna – [REDACTED] – lakse
57. ARAPOVIC ZDENKO 1959 ing IIb – [REDACTED] – lakse

10.09.1993.god.

58. KREOSIC DRAGAN 1962 HVO – [REDACTED] – lakse
59. IVANKOVIC BOZO 1962 MUP Citluk – [REDACTED]

- ██████████ – teze ozlijedjivanje
 60. DUJMOVIĆ ANTE 1950 IV bojna – ██████████ – lakse
 61. LAZOVIC BLAZ 1975 VP – ██████████ – teze
 62. PERIC VINKO 1940 IV bojna – ██████████ – teze

Razmjenjeni teško-ranjeni pripadnici HVO-a

63. VIDOVIĆ BRANKO 1940 – ██████████ – teze
 64. MARJANOVIĆ GORDAN 1969 – ██████████ – teze
 65. BRAJKOVIĆ ILIJA 1956 – ██████████ – teze
 66. BRAJKOVIĆ MARTIN 1962 – ██████████ – teze
 67. GRBAVAC ILKO 1968 – ██████████ – teze
 68. GOLEMAC STANKO 1940 – ██████████ – teze
 69. SENKIC ZELJKO 1963 – ██████████ – teze
 70. PERIC ANDRO 1964 – ██████████ – teze
 71. ZALAR VLADIMIR 1952 – ██████████ – teze
 72. SUNJIC MARINKO 1961 – ██████████ – teze

11.09.1993.god.

73. SUNJIC STANKO 1960 ATG VP – ██████████ – teze
 74. TOMIC ZDENKO 1963 Vojni zat – ██████████ – lakse
 75. BEVANDA ZDENKO 1966 II boj. – ██████████ – lakse
 76. MILIVOJEVIC DRAGAN 1968 Ib. – ██████████ – lakse
 77. KNEZEVIC PERO 1968 VP II lakojurisna bojna – ██████████ – lakse
 78. ZVIRAC LJUBICA ATG VP – ██████████ – lakse

79. CORIC NIKOLA 1937 Dom.puk. – ██████████ – lakse

80. BLAZEVIC ZVONIMIR 1956 Ixb. – ██████████ – teze

81. VIDOVIĆ MIROSLAV 1957 IV b. – ██████████ – teze

12.09.1993.god.

82. LIVAJA PERO 1969 MUP – ██████████ – lakse

POGINULI VOJACI

02.09.1993.god.

1. NOVAK MARIO II bojna II brigada Mostar

07.09.1993.god.

2. MILETIC HRVOJE 1971 VP HVO Mostar

08.9.1993.god.

3. OSTOJIC PERO 1969 HVO Citluk

10.09.1993.god.

6. MAZO MIROSLAV 1974 IX bojna III brigada Mostar

RANJENI CIVILI

01.09.1993.god.

1. HANDZAR AZER 1975 – ██████████ – teze

02.09.1993.god.

2. LULIC SASA 1973 – ██████████ – teze
 3. ALECKOVIC HUSEIN 1952 – ██████████ – lakse
 4. RITZ THOMAS 1970 – ██████████ – lakse

03.09.1993.god.

5. MARIC MARIJANA 1982 – ██████████ – teze

██████████ – teze

6. MORIC MERSIHA 1987 – ██████████ – teze

7. MORIC MELISA 1989 – ██████████ – teze

8. VOLODER ELDAR 1988 – ██████████ – teze

9. SELIMOTIC HUSNIJA 1942 – ██████████ – teze

10. GUSIC SALKO 1930 – ██████████ – lakse

11. PETIC OMER 1936 – ██████████ – teze

12. BATLAK DZEMILA 1934 – ██████████ – teze

13. VIDACAK DRAZENKA – ██████████ – teze

14. DJONKOVIC SANDRA – ██████████ – teze

15. MISILIA ADIF 1976 – ██████████ – lakse

16. VIDACAK BOZICA – ██████████ – lakse

17. MARTINOVIC ANICA 1957 – ██████████ – teze

18. JANINA JELENA 1928 – ██████████ – teze

19. JELAS TONI 1989 – ██████████ – teze

20. JELAS IVANA 1986 – ██████████ – teze

04.09.1993.god.

21. CAMDZIC dr ALMIRA 1943 – ██████████ – teze

22. RIZVANBEGOVIĆ ZULFIKAR 1953 – ██████████ – teze

23. GUDIC MUHAREM – ██████████ – teze

24. CULIC MEHMEDALIJA 1950 – ██████████ – lakse

25. GUJA MUHAMED 1962 – ██████████ – lakse

26. KRHAN MUJO 1953 – ██████████ – lakse

27. RAZIC ADIS 1972 – ██████████ – teze

28. MARIC IVANKA 1951 – ██████████ – lakse

29. PAVLOVIC MARA 1953 – ██████████ – teze

30. ANES MEHMETOVIC 1973 – ██████████ – lakse

31. CRNJAC ANTE 1939 – ██████████ – lakse

32. MARTINOVIC MARIO 1980 – ██████████ – lakse

09.9.1993.god.

03.09.1993.god.

04.09.1993.god.

05.09.1993.god.

06.09.1993.god.

07.09.1993.god.

08.09.1993.god.

09.09.1993.god.

10.09.1993.god.

11.09.1993.god.

REPUBLIKA BOSNA I HERCEGOVINA

HRVATSKA ZAJEDNICA HERCEG-BOSNA

HRVATSKO VIJEĆE OBRANE

ODJEL OBRANE

SEKTOR ZA ZDRAVSTVO

Broj: .....02-5/2-162...../93

Mostar, 03.09.1993. god.

Dear Sonja Hagel,

Today, on 03.09.1993. had to start the evacuation of all wounded from Moslem hospital and from hospital from Nova Bila. The negotiation was established between Moslem forces and Croatian Council of Defence and it is signed on 31.08.1993. in Sarajevo. Details were negotiated on 02.09.1993. in Medugorje. The evacuation had to be 03.09.1993. from both hospitals. At 3 o'clock p.m. on 03.09.1993.

Poštovana Sonja Hagel,

Danas, 03.09.1993., trebala je početi evakuacija svih ranjenih iz muslimanske bolnice i bolnice u Novoj Bili. Pregovori su utemeljeni između muslimanskih snaga i HVO-a, te su također potpisani 31.08.1993. u Sarajevu. O detaljima se pregovaralo 02.09.1993. u Medugorju. Ova evakuacija trebala je biti realizirana 03.09.1993. iz obje bolnice. U tri sata 03.09.1993. Muslimanske snage ispucale su nekoliko granata na hrvatski dio Mostara. Ubili su dvoje djece i jednog civila, ranili su 4 djece (stare oko 10-ak godina) i 4 civila. Zbog ovog tragičnog incidenta nisam uvjeren da će se evakuacija sprovesti. Prekid borbi, o kojima se pregovaralo zbog evakuacije ranjenih bio je prekinut od strane muslimanskih snaga na vrlo drzak način i to napadom na djecu i civile. Nadam se da će informacija koju vam šaljem potaći na obzir prema ljudima s kojima ste u kontaktu, kako bi razumjeli da su najveće žrtve od početka rata u Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini hrvatski narod.

Načelnik odjela za medicinsku i zdravstvenu skrb

Dr Tugomir Gverić

(potpis i pečat)

1001
Junić

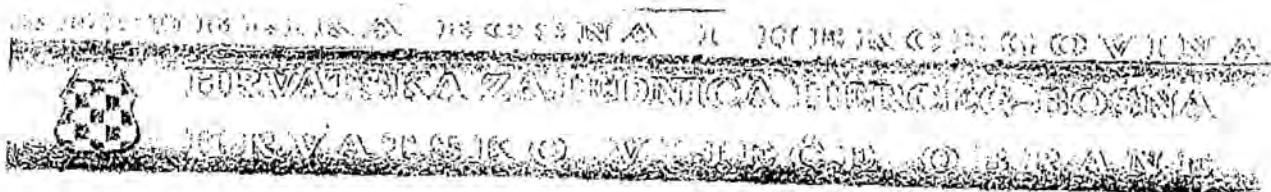
1034

FROM :
TOTAL PAGE : 001

WITH G3 STANDARD SEP.06.93 2:23P
FAILURE PAGE : NONE

49 69 253151 PHINBERT IMPORT-EXPORT GMBH

541 P01 06.09.93 13:0

GLAVNE STOŽER HVO
Ur. broj: 02-2/1-01-2338/93
ZM Čilick, 06.09.1993.god.

Odobreno!

Zamolba za prijevoz
helikopterom -

OS HRZ Zagreb

Molimo Vas da izvršite prijevoz teškog ranjenika Almira Čančić (Čijetovica) rođen 1947/god. Dg. status post amputacione humeri dex, Vulus explosivus abdomenis.

Zbog težine ranjavanja potrebno je pravesti iz Mostara (Mostarsko blato) KBC ~~Šibenik~~ *Šibenik* *Šibenik*.

Sa štovanjem!

ZAPOVJEDNIK GS HVO
Slobodan Praljak
general-bojnik
Slobodan Praljak

REPUBLIKA BOSNA I HERCEGOVINA
HRVATSKA REPUBLIKA HERCEG-BOSNA
ODJEL OBRANE SEKTOR ZDRAVSTVA
MOSTAR, 07.9.1993.god.

URED PREDSJEDNIKA HR HB
n/r mr MATE BOBANA
ODJEL OBRANE HR HB
n/r gsp BRUNO STOJIC
GLAVNI STOZER HVO
n/r brigadir ZARKO TOLE
SEKTOR ZA ZDRAVSTVO
n/r dr IVAN BAGARIC

IZVJESCE O TIJEKU PREGOVORA SA MUSLIMANSKOM
STRANOM U SVEZI EVAKUACIJE RANJENIKA
MEDJUDORJE 01.9. do 06.9.93.god

Dana 01.9.93. god. u 10 sati u bazi spanjolskog bataljuna u Medjugorju poc eli su pregovori oko provedbe "Sporazuma o evakuaciji tesso bolesnih i ranjenih iz Nove Bile i Mostara" koga su na aerodromu u Sarajevu potpisali 31.8.93.god. gen. Petkovic, gen.Delic i kao svjedok gen.Brikemon.

Pregovaraccki tim HVO predstavljali su gsp. Berislav Puissic, gsp. Ranko Maric, gsp. Bozzo Raguzz i dr Ivo SSandrck. Muslimansku stranu predstavljali su gsp. Mujo Isovica, gsp. Alija Alikadic zvani Cakan i dr Dragan Milavic. Ispred UNPROFORa sastanak je otvorio i nazocne pozdravio gen. Brikemon, raspravi se kasnije prikljuccio i gsp. Tonberi, a sastanku je pedsjedavao gen.Feliu. Na sastanku su dogovorena naccela evakuacije, sredstva kojima ce se obaviti i destinaciju gdje ce ranjenici biti evakuirani Muslimanska strana nije mogla osigurati sredstva za evakuaciju kao i bolnice u koje ce evakuirati ranjene, te su zatrazzili pomoc od UNPROFORa. Gsp.Albert Benabou je ispred UNPROFORa obecao pomoc pri evakuaciji i eventualni smjessta ranjenika u Americcku bolnicu u Zagrebu. Na moje inzistiranje da i ranjeni pripadnici HVO budu evakuirani u pomenutu bolnicu, dogovoreno je da isti broj tj. po 30 ranjenika HVO i pripadnika MOSa bude evakuirano u americcku bolnicu Sastanak je yavrssen u 14 i 30 min. Nastavak dogovora zakazan za 02.9.93 u 10 sati na kome su obedviije strane duzzne dostaviti spiskove ranjenika razvrstan po prioritetima za evakuaciju.

Dana 02.9.93 u 10 sati ponovo se nastavljaju pregovori. Obe delegacije su u istom sastavu. Sanitet HVO je dostavio spisak ranjenika iz Nove Bile razvrstan po prioritetima za evakuaciju:

I grupa: najprioritetniji ranjenici	16 ranjenika
II grupa: prioritetna grupa	19 ranjenika
III grupa:bolesni civili	26 bolesnika

Muslimanska strana je dostavila spisak od 85 ranjenih i bolesnih. Sastanku je pedsjedavao puk. Morales i gsp. Albert Benabou. Nakon duzze rasprave predstavnici UNPROFORa su ponudili na usvajanje " Memorandum sporazuma za primjenu sporazuma o evakuacijama u Mostaru i N.Biloj". Ovim su razradjeni tehniccki detalji oko evakuacije. Svaka od strana duzzna je osiguratai:

- sredstva za evakuaciju
- rute koje trebaju biti korisstene
- krajnju destinaciju gdje ranjenici trebaju biti evakuirani

Uvjeti ovog Memoranduma stupaju na snagu ssto prije a najkasnije do 11 sati 03.9.93.god. Dogovoreno je takodje da ukoliko jedna od strana nemogne osigurati evakuaciju svojih ranjenika do toga vremena, mora dozvoliti drugoj strani koja ispunjava uvjete evakuaciju. Ispred Saniteta HVO potpisnik je dr Ivo SSandrck, ispred Saniteta MOSa dr Dragan Milavic, a svjedoci u ime UNPROFORa su puk.A.Morales i mr Albert Bernabou.

Dana 03.9.93.god ponovo je pocceo sastanak u Medjugorju u 10 sati. Delegacija HVO je u istom sastavu dok je umjesto gsp. Isovica u muslimanskoj delegaciji gsp. Djiho SSefkija-naccelnik sluzzbe sigurnosti IV korpusa. Nema ni dr Milavica. Sastanku pedsjedava puk. Morales. Trazze se sredstva za evakuaciju ranjenih pripadnika MOSa. Nakon isteka vremena predvidjenog

za pocetak evakuacije (11 sati 03.9.93.) puk. Morales trazzi od delegacije HVO da sacceka do 12 sati. Slazzemo se sa predlozzenim. Possto muslimanska strana ponovo ne uspijeva osigurati sredstva za evakuaciju svojih ranjenika UNPROFOR dozvoljava pocetak evakuacije iz Nove Bile. Dva san. helikoptera polijecu za Kiseljak iz Splita u 12 sati i 30 min.

Muslimanska strana izvjesstava prisutne da je osigurala helikoptere i predlazuje da evakuacija njihovih ranjenika pocne u 15 sati sa platoa bivseg autobusnog kolodvora- sa dva helikoptera. UNPROFOR i predstavnici HVO nakon konzultacije sa GS HVO pristaju na to uz upozorenje da je moguće očekivati incidente od strane pripadnika MOSa.

Ja odlazim u Mostar kako bi sa UNPROFOROM bio nazocan ukrcaju ranjenika MOSa. U 14 sati i 30 min slijedi minobacaccki napad snaga MOSa na dio grada pod kontrolom HVO. Tom prilikom ranjeno je 18 civila, od toga 5 djece, smrtno stradalo 5 civila od toga 2 djece. Medju ranjenim civilima 8 je muslimanske nacionalnosti. Jasno je da je napad imao za cilj da MOS prikazze javnosti da se evakuacija nije mogla izvesti iz sigurnosnih razloga. Istoga dana sa dva san. helikoptera u Split je evakuirano 29 tesskih ranjenika HVO i desetak bolesne djece i civila iz Nove Bile.

Dana 04.9.93. satanak je ponovo u 11 sati, predsjedava major De Salos. Delegacija HVO je u istom sastavu, a u delegaciji MOSa ponovo nema dr Dragana Milavica. Muslimanska strana dostavlja spisak od 26 ranjenika koje zzele prvo evakuirati i to 20 sjedeci i 6 lezzecih ranjenika. Za sigurnosnih razloga UNPROFOR predlazuje i trazzi suglasnost predstavnika HVO da ranjenike MOSa evakuiira transporterima UN do Medjugorja, a odatle helikopterima MOSa za Zenicu. Dobiva se odobrenje od GS HVO da se odobrava takva evakuacija. Unatoc svim garancijama muslimanska strana ponovo ne mozzze ili ne zzeli da osigura helikoptere pravdajuci to nepovoljnim meteo uvjetima. Iz ranijeg razgovora sa dr Milavicem saznao sam da se u bolnici MOSa na lijevoj obali nalaze 3 tessko ranjena Hrvata i desetak lakssih. Predlozzio sam da evakuiramo i njih kao i eventualno ranjene Muslimane uz bolnice HVO. Obje strane pristaju na to. Kasno navecce 4.9.93 oko 22 sata puk. Morales trazzi od delegacije HVO da dozvoli evakuaciju tessko ranjene dr Amire CCamdzzic iz bolnice MOSa u RR bolnicu HVO. Nakon konzultacije u GS HVO data je suglasnost puk. Moralesu. Potpisnici odobrenja ispred GS HVO je brigadir ZZarko Tole, a ispred Sektora za zdravsvtvo dr Ivo SSandrck.

Dana 05.9.93.ponovo u 11 sati nastavak pregovora. Obje delegacije su istom sastavu. U uredu puk. Moralesa na satanku su nazocni ambasadori u EZ Njemaccke i SSpanjolske. Dossli su do na licu mjesta provjere tko ometa evakuaciju ranjenika jer su imali informaciju da evakuaciju ometa HVO. Gospodu ambasadore sam upoznao sa sadrzajem Memoranduma, tokom zasadassnjih pregovora, kao i to da HVO fdo sada nije niti ce ubuduće ometati evakuaciju ranjenih pripadnika MOSa iz Mostara, te da ce se doslijedno pridrzravati odredaba Sporazuma. Rekao sam im takodje da muslimanska strana jednostavno ne mozzze ili ne zzeli da osigura sredstva za evakuacijun svojih ranjenika. Nakon toga je puk. Morales rezolutno trazzio od muslimanske strane da odgovore sa "da ili ne " ukoliko zzele evakuaciju. Nakon pokussaja eskivazze konkretnog odgovora na konkretno pitanje odgovorili su sa "da". Nakon drugog pitanja do kada mogu osigurati helikoptere u Medjugorju, odgovorili su do 16 sati. Predstavnici MOSa su putem telefopna pokussali realizirati obecano, ali su se pojavili u 16 sati i nazocne obavjestili da ne mogu osigurati helikoptere. Ponovo je bilo vidljivo da muslimanska strana ponovo ne zzeli evakuirati svoje ranjenike, ali krivicu nije mogla visse prebaciti na drugu stranu. Ispriccali su se u svoje ime, ali da su nemocni. Oko 17 sati iz bolnice MOSa na lijevoj obali u RR bolnicu HVO Mostar posredstvom sspanjolskog bataljuna evakuirana je tessko ranjena dr CCamdzzic. Ista se smjessta na intenzivni odjel kirurgije u jako tesskom stanju sa gangrenom ruke, sepsom i dosta med. zapusstenom stanju.

Dana 06.9.93. god. u 10 sati ponovo nastavak pregovora. Pregovaraccki tim HVO u istom sastavu, k a muslimansku stranu predstravljaaju gsp. Dziho SSefkija i gsp. Zlatan Buljko. Dogovorena je evakuacija 31 ranjenika MOSa. Transporterima sspanjolskog bataljuna ranjenici su u dva navrata evakuirani do heliodroma Medjugorje, a odatle helikopterima MOSa za Zenicu.

Prilikom prvog leta u 17 sati predstavnici HVO nisu prisustvovali kontroli helikoptera niti ranjenika jer ih nisu obavjestili predstavnici sspanjolskog bataljuna. O ovome je odmah obavjessten GS HVO-puk. Akrap. Ulozen je osstar prosvjed sspanjolskom bataljunu. Oni su priznali krivicu i obekali dav se to nece visse desiti. Drugi helikopter i ranjenici su kontrolirani. Ponovni sastanak i nastavak evakuacije zakazahn je za 07.9.93 u 11 sati. Nastavak evakuacije ranjenika HVO iz Nove Bile zakazan je za 08.9.93. u 10 sati.

NACELNIK KONTROLNO-INSPEKCIJSKE
SLUZZBE HVO
dr IVO SSANDRK

HRVATSKA REPUBLIKA HERCEG-BOSNA
SLUZBA ZA ZBRINJAVANJE RANJENIKA
MOSTAR, 11.09.1993.godine
Br:02-5/3-39/93

POMOCNIK PREDSTOJNIKA OO HR HB
SEKTOR ZA ZDRAVSTVO
n/r brigadir dr Ivan Bagaric

Predmet: Izvjesce o preuzimanju djeteta (razmjena) muslimanske nacionalnosti i njegova evakuacija za Split glede daljnjeg liječenja

Dana 11.09.1993.godine po zapovjedi nacelnika Kontrolno-insp. sluzbe pri Sektoru za zdravstvo dr Ive Sandrka, a po zapovjedi gosp.generalu Praljka, bio sam u pratnji kao liječnik bolesnog djeteta (leukemija u remisiji) Silajdzija Harisa, starog 4,5 godine i njegove majke Silajdzija Enise i mladjeg brata starog 2 godine, sa lokaliteta Ratna bolnica "Rama" Rumboci za Split. Majku i djecu iz Bugojna prevezli su UNPROFOR i Evropski promatraci. Gosp.Rudy Gerritsen iz Nizozemske (540509115) te gosp. David MacIver iz Kanade (1496)- Evropski promatraci, predali s mi djecu i majku u prisustvu gosp.Tomica u 14:30 h. Samojoj predaji prisustvovala je i ekipa HTV-a koja je ovjekovij cila taj moment. Za Split smo krenuli u 14:45h gdje smo stigli u 18:15h. U KBC Firule Split preuzeo ih je i smjestio dr Skrabic.

STR.SURADNIK SLUZBE ZA
ZBRINJAVANJE RANJENIKA
dr Pero Maric

PERO D. MARIC
LIJEČNIK OPĆE MEDICINE
DOCTOR MEDICINAE UNIVERSA

KLINIČKI BOLNIČKI CENTAR SPLIT

58000 SPLIT, Spiničićeva 1

HRVATSKA

Telefon: (058) 515-055

Telefax: 365-738

CLINICAL HOSPITAL SPLIT

58000 SPLIT, Spiničićeva 1

CROATIA

Telephone: (058) 515-055

Fax: 365-738

Split 29.10.1993.g.

POTVRDA

kojim se potvrđuje da su niže navedena djeca žrtve rata, koja su na liječenju u KBC Split, po odluci više medicinske komisije preporučena za nastavak liječenja u inozemstvu.

Naime, svi su primljeni kao hitni slučajevi s ratnih terena, bez osobne dokumentacije. Obzirom da liječenje moraju nastaviti u inozemstvu, neophodna im je putovnica. Stoga Vas molimo, izdajte im putovnice, kako bi sutra postali zdravi građani.

Navedeno se odnosi za:

1. ALEKSANDRA VUJICA s obitelji,
2. IVANA MARTIĆ s obitelji,
3. HARIŠ SILAJDŽIĆ s obitelji,
4. MERSIHA VELEDAR s obitelji,
5. GORAN BOŠNJAK s obitelji,

Civil - žrtva rata, odrali:

1. FRANCIKA MARTIĆ s dvoje djece.
2. SENAD ZEC

Pripadnici Armije BiH i HVO:

1. MARIN BAČIĆ
2. BERNARD MATOŠEVIĆ
3. ZORAN KASALO
4. SPASOJE JEREK
5. FIKRET HODŽIĆ

Unaprijed hvala!

GLAVNA SESTRA:

M. Županović, vms

RAVNATELJ:

Mr.sc.dr. G.Dodig

REPUBLICA BOSNA I HERCEGOVINA

HRVATSKA ZAJEDNICA HERCEG-BOSNA

HRVATSKO VIJEĆE OBRANE

ODJEL OBRANE

SEKTOR ZA ZDRAVSTVO

Broj: ...02-5/1-567.../93

Mostar, 15.9.1993. god.

Načelnik pomoćni. RR bolnice HVO

N/r gsp. Mirko Čavar

Z A P O V I J E D

Uputiti jedno sanitetsko vozilo u Čitluk, te isto predati gđi Saly Backer glede prevoza ranjenika sa lijeve obale Neretve u Raču bolnicu HVO Mostar.

Zapovijed izvršiti odmah!

POMOĆNIK PREDSTOJNIKA ODJELA OBRANE
SEKTORA ZA ZDRAVSTVO HR HB

Brigadir
dr IVAN BACARIĆ

REPUBLIKA BOSNA I HERCEGOVINA
 HRVATSKA ZAJEDNICA HERCEG-BOSNA
 HRVATSKO VIJEĆE OBRANE

GLAVNI STOŽER OS HR U BiH

Ur.broj: 02-2/1-01-2478193

Mostar, 15.09.1993.god.

ODOBRENJE

Osigurati nesmetan prijelaz uz policijsku pratnju na relaciji
 Mostar-Žitomislići-Vinjani Gornji, te izlaz u Republiku Hrvatsku:

1. Sally Becker
2. Mirsad Handžar (ranjenik)
3. Tanja Kaniža
4. Nina Kaniža
5. Damir Kaniža
6. Mirza Kaniža
7. Roger Lucey
8. Elvis Barunčić

ZAPOVJEDNIK GS OS HR U BiH

Slobodan Praljak
 general-bojnik

Slobodan Praljak

HVO IZVLAČI RANJENIKE ABiH – MOSTAR 1993.

1. rujan

- Transport 34 ranjenika iz muslimanskog dijela helikopterom iz Međugorja radi evakuacije u Zenicu, zajedno sa 5 ranjenih zarobljenika koji su u HVO bolnici u Bijelom Brijegu

4. rujan

- Evakuacija iz Mostara helikopterom BiH za Zenicu nije mogla biti izvršena zbog vremenskih uvjeta.

6. rujan

-Sastanci mješovite komisije se nastavljaju u cilju organizacije razmjene zarobljenika.

-Pregovori za izvođenje evakuacije ranjenika iz mostarske bolnice (Muslimana) u Zenicu uspješno su zaključeni. Tokom ove evakuacije prebačeno je 31 ranjeno lice.

7. rujan

- Evakuacija 3 djece i njihovih majki iz Jablanice

8. rujan

- Sanitarna evakuacija 38 ranjenih lica helikopterom iz istočnog Mostara u Međugorje u bojnom oklopnom vozilu i kasnije u Zenicu

12. rujan

- Evakuacija 38 ranjenih Muslimana iz muslimanske bolnice u Mostaru za Međugorje, gdje su bili sakupljeni i preveženi helikopterom u Zenicu

MINISTARSTVO OBRANE
SEKTOR ZA ZDRAVSTVO
Br.02-5/1-781/93
MOSTAR, 20.12.1993.godine

UNPROFOR
UNHCR
ICRC

SITUACIJA GLEDE RANJENIKA, BOLESNIKA I OPSKRBLJENOSTI
LIJEKOVIMA I MEDICINSKOM OPREMOM U BIH - ODNOSI HRVATSKE I
MUSLIMANSKE STRANE (HVO I ARMIJE BIH)

1. Od pocetka sukoba izmedju Hrvata i Muslimana stanje sa ranjenicima je slijedecce:

- a) Obje strane imaju velik broj ranjenika
- b) Obje strane imaju ranjene zarobljenike
- c) HVO ima ranjenike u bolnicama koje su u okruzenju i iz kojih se ne mozze evakuirati ranjenike (Nova Bila, Zepce, Kiseljak).

d) Armija BiH ima ranjenike u bolnici u Mostaru, na lijevoj obali, koje mozze evakuirati. (Istina sa dosta teskoca jer se radi o planinskim, tesso prohodnim putovima).

e) Usljed nemogucnosti pravovremene evakuacije i ne odgovarajuceg lijeccenja znatan broj ranjenika je umro. Medju njima mnogo vise Hrvata.

f) Medjunarodne humanitarne organizacije i svijetski mediji izuzetno su se angazzirali na pomoci muslimanskim ranjenicima. (Npr.: operacija IRMA, instaliranje brojnih medjunarodnih zdravstvenih ustanova u Sarajevu, Tuzli, Zenici i sl.) Ovo angaziranje mi ocjenjujemo jako dobrim. U isto vrijeme hrvatske ranjenike se samo ponekad spomene, a za njih nije uradjeno prakticno nista.

2. Od pocetka sukoba neprekidno (gotovo svakodnevno) smo predlagali muslimanskoj strani slijedece:

a) Da se ranjenici iz svih bolnica evakuiraju po medicinskim kriterijima, i to bez posebnih dogovora tj. sto zurnije.

b) Da se ranjenici zarobljenici razmjene svi za sve.

c) Da muslimanska strana ako ne pristaje na ovo, jednostrano evakuira svoje ranjenike, kuda zeli.

3. Muslimanska strana je sve dogovore odugovlacila, nalazeci uvijek nekakve razloge za to. Ranjenici su imali sve manje ssanse za zivot a mnogi su umrli.

4. Predlazemo sada muslimanskoj strani da se danas zurno postigne dogovor, da se ranjenici iz bolnica evakuiraju odmah po ranjavanju a svi ranjenici zarobljenici zurno razmjene, po principu svi za sve.

5. Predlazemo da medjunarodne organizacije koje budu nadgledale provodjenje ovog sporazuma utvrde koja strana bi ga krssila i optuze je pred svjetskom javnoscu za tesko krsenje ljudskih prava.

6. Napominjem da u ratnim djelovanjima, ranjenici su cesto zene i djeca, dakle najbespomocniji.

7. Posebno napominjem da su u mnogim bolnicama u BiH koje drze muslimani (Sarajevo, Zenica, Tuzla, Travnik), ranjenici hrvati snazno diskriminirani pri pruzanju medicinske pomoci.

BOLESNICI

1. Rat u BiH, sa svim sto rat nosi sa sobom, povecao je broj bolesnika i tezinu bolesti u cijeloj populaciji. Sa druge strane izuzetno su snizene mogucnosti dijagnostike i terapije svih bolesti. Rezultat ove dvije cinjenice je prava katastrofa sa stanjem zdravlja pucanstva.

2. Od pocetka rata u BiH angazirali smo se da popravimo ovo stanje. Neprekidno smo predlagali a i sada predlazemo:

a) Iskristiti sve raspolozive ustanove i lijecnike za lijeccenje svih ljudi, u duhu lijecnicke etike, bez obzira na sve razlike medju ljudima.

b) Uz pomoc medjunarodnih organizacija poboljsati mogucnosti zdravstvenih ustanova.

c) Koristiti zdravstvene ustanove Republike Hrvatske, sto smo dogovorili sa Ministarstvom zdravstva Republike Hrvatske.

ZDRAVSTVENE USTANOVE I MEDICINSKA OPREMA

1. U ratu u BiH mnoge zdravstvene ustanove i medicinska oprema su trajno unistene.

2. Zbog povecanja potreba za zdravstvenim uslugama mnogi ne odgovaraju prostori pretvoreni su u zdravstvene ustanove.

3. Zbog svega ovog neprekidno smo predlagali i predlazemo:

a) Zbog lose situacije u bolnici u Mostaru na lijevoj obali, predlazemo da muslimanska strana koristi za zbirnjavanje ozlijedjenih i bolesnih bolnicu u centru grada. Cijeli postupak lijeccenja nadgledale bi medjunarodne organizacije. Iako bezbroj puta ponovljen ovaj prijedlog je ostao jos uvijek samo prijedlog.

b) Takodjer smo predlozili da se Hrvati iz Srednje Bosne, ozlijedjeni i bolesni, lijece u Travniku i Zenici, takodjer pod nadzorom medjunarodnih organizacija, ali je i ovaj prijedlog odbijen.

c) Predlazemo da medjunarodne organizacije budu promatraci u bolnicama kako se one ne bi mogle gadjati topnistvom, a strana koja ovo prekrsi da se optuzi za krsenje ratnog prava. (Ovo podrazumijeva da muslimanska strana iz prostora bolnice u

Mostaru, izmjesti sve naoruzanje i postrojbe.)

d) Suglasni smo da medjunarodne humanitarne organizacije instaliraju na lijevoj obali Mostara, odgovarajucu zdravstvenu ustanovu. Takodjer istu bi trebalo instalirati u Novoj Bili. Razlog zasto kontejneri sa medicinskom opremom stoje u Plocama je tehnicke prirode i to treba prezentirati javnosti.

OPSKRBLJENOST LIJEKOVIMA

– Cijeli rat nastojali smo da se sve zdravstvene ustanove opskrbe dostatno lijekovima, bez obzira kome te ustanove pripadaju i koje pacijente lijece.

– Kad god je muslimanska strana trazila lijekove od nas, dobili su ih isti dan. (U prilogu prilazemo samo nekoliko otpremnica lijekova). Ne trebamo napominjati da je bilo i negativnih reakcija na nasoj strani zbog ovakog naseg stava. Jer dok smo mi muslimanskoj strani davali lijekove, muslimanski vojnici koji su koristili ove lijekove brutalno su ibijali nase civile na lijevoj obali. Ali i dalje ostajemo cvrsto pri istom stavu.

Sto reci na kraju?

U ovom ratu maksimalno smo se angazirali da pomognemo svim ljudima i to cemo ciniti i dalje. Nikada necemo dozvoliti da se rad zdravstvene sluzbe zloupotrijebi u politicke ili vojnicke svrhe. Ali bili smo aktivni i bit cemo jos aktivniji u bilo kojem obliku borbe za prestanak rata i uspostavljanje mira. Nadam se da cemo u ovome imati vecu podrsku medjunarodnih organizacija nego sto smo je imali do sada.

POMOĆNIK MINISTRA OBRANE HR HB
SEKTOR ZA ZDRAVSTVO
Brigadir dr IVAN BAGARIC

REPUBLIKA BOSNA I HERCEGOVINA
ARMIJA RBiH - 6. KORPUS
BATALJON VOJNE POLICIJE
Djel. broj: 01/P-05-319/93
Konjic, 13. 09. 1993. god.

ODBRANA REPUBLIKE
VOJNA TAJNA
STROGO POVJERLJIVO

dostavlja se.-

- Organ bezbjednosti
VI Korpusa
n/3 Eminović Normina

Dana 10. 09. 1993. god. Boravio sam u Jablanici, u cilju kontrole i pružanja pomoći u radu potčinjenoj jedinici (četa vojne policije Jablanica i odjeljenje za službe vojne policije).

Boraveći u odjeljenju za službe upoznat sam od strane komandira Đelmo Zenaida da se navodno u mjestu Grahovica desio genocid nad Hrvatskim stanovništvom koji je počinio NN izvršioc iz redova A RBiH. Odmah smo otišli u Grabovicu i od našeg izvora saznali da se uistinu desio genocid i da je tom prilikom «zaklano» i «poubijano» oko 20 /dvadeset/ civila. Isti nam je pokazao (sa distance) kuće iz kojih su stradali civili i tvrdi da ispod kuća postoje svježe humke, te da na mostu postoje tragovi krvi. Ovaj povjerljiv izvor nam je skrenuo pažnju da je to opasno sada raditi jer vojska koja je smještena u tom prostoru sve drži pod kontrolom u što smo se i sami uvjerali. Do... smo u Jablanicu gdje sam obavio konsultacije sa Đanković Namikom iz UVB Sarajevo i isti mi kaže da to sve zna IKM ŠVK te da je naređeno da se zbog planirane akcije ništa ne radi.

To naređenje je dobio od g-dina Vehbije Karića.

K O M A N D A N T
g-din Nusret Šahić

... VEZE SVK – Odjeljenje za Kripto Zastitu
 ...VO
 Datum i vrijeme:
 ... 09.1993,Srijeda 15:40

Izvorni fajl: FAMBF9UA
 Akt primio i obradio
 .... (potpis)

REPUBLIKA BOSNA I HERCEGOVINA
 ARMIJA REPUBLIKE BIH
 ... SVK CR R BIH
 J A B L A N I C A

ODBRANA REPUBLIKE
 VOJNA TAJNA
 STROGO POVJERLJIVO

Jablanica, 13.09.1993.godine

Informacija
 dostavlja se.-

UPRAVA SVB SVK OS R BIH
 (N/r Jasarevic Jusufa)

Dana 08.09.1993.godine, u sklopu planirane akcije prema Mostaru, u naselje Grabovica dosle su jedinice Armije R BiH iz Sarajeva i sa njima Delalic Ramiz u funkciji komandanta.

Jedinice su smjestene s desne strane rijeke Neretve u kuce Hrvata, ... je u ovom naselju zivjelo vecinom hrvatsko stanovnistvo. Poslije izvedene akcije na zauzimanju HE Grabovica, jedan dio Hrvata, pripadnika HVO bojne iz Bijelog Polja, a koja je bila sacinjena i od Hrvata iz Grabovice, napustio je ... prostore, nekoliko ih je poginulo, ali je u naselju ostalo zivjeti oko ... stanovnika, vecinom staraca i zena sa malodobnom djecom.

Odnos pripadnika AR BiH, posebno komandanta jedinice «Zulfikar» kao i civilne vlasti opstine Jablanica prema ovom stanovnistvu bio je korektan i nije evidentiran ni jedan drasticniji slucaj ugrozavanja njihove sigurnosti. Dolaskom jedinica iz Sarajeva, isti su smjesteni u Marica kuce,a na ulasku u naselje postavljaju improviziranu rampu na kojoj vrse kontrolu ulaska i izlaska lica.

... noci 08/09 09.1993.g. u pomenutom naselju se zacula puscana paljba, koja je trajala skoro citavu noc.Ujutro, 09.09.93.g. procula se vijest da je nad civilnim stanovnistvom – Hrvatima – izvršen pokolj od strane pripadnika AR BIH ... Sarajeva. Nacelnik SJB Jablanica,Zebic Emin,je po saznanju od dvije izbjeglice Muslimanke iz Capljine,kontaktirao sa Saric Edibom,k-dantom jedinice «Igmanski vukovi»koji mu je potvrdio da se na desnoj strani Neretve desilo nekoliko ubistava,da mu nisu poznate razmjere svega kao ni lica koja su izvrсила ovaj zlocin. Zamjenik NC SJB Jablanica je izasao na lice mjesta dana

9.9.93.g. oko ... casova zajedno sa komandirovom VP Jablanica, gdje su na improvizovanoj rampi zaustavljeni i legitimisani od pripadnika ARBIH iz Sarajeva, koji su im omogućili da udju u naselje. U naselju su bili u kuci PRANJIC IVANA i njegove ... Stoje, koji im potvrdili da je cijelu noc bilo pucnjave u naselju, te da ... vjerovatno ubijeni MARIC MARINKO, rođen 1941. godine, njegov otac MARTIN rođen 1911.g. supruga mu Luca, rođ. 1944.g., kao i njihove komsije MARIC ... žena kćerka Ruzica rođ. 1956.g. U Kuci Pranjic Ivana zatečen je i kom. samostalnog sarajevskog bataljona te jedan prognanik iz Capljine po imenu ...LFO, kom. samostalnog sarajevskog bataljona je insistirao da se Pranjic Ivan sa suprugom Stojom izmjesti sa ovog prostora, jer bez oruzja neće moći stiti njihove zivote.

... 10.09. 93.g. zamjenik NC SJB Jablanica ponovo je obavio razgovor sa Pranjic Ivanom, kojom prilikom je doznao da je Ivan sa zenom Stojom bio u kuci za vrijeme dolaska vojske iz Sarajeva, a da je MARIC MARINKO sjedio sa njime i ..., kada je dosla Marinkova žena i rekla mu: «Sta ti sjedis tu, dok nas vojska ...goni iz kuca.» Nakon ovog Marinko je otisao prema svojoj kuci i Pranjici ga ... se nisu vidjeli. Ujutro 09.09.93.g. do Pranjica su dosli izbjegli Muslimani... u naselju Grabovica. ... da su izmedju kuće Pranjica i mjesta zvanog Crno ... muskarca, najvjerovatnije Maric Marinka i da se ... zenska ... iznad kuće Maric Marinka.

... oko ... ,30 casova do straze zvane HE Grabovica doslo je ... Hrvata i zatražili su da se obavijesti komanda AR BiH zbog ...silnog odvođenja u nepoznatom pravcu Saric Ivana i Pranjic Franje koji su ... naselju Grabovica.

... Medju lesevima su pronasli i les djeteta starog oko 3 godine. Napominjem da je jedino Zuka mogao bez posljedica uci na ove prostore, da je napisao izvjestaj o događaju ciji sadržaj mi je nepoznat, te da će izvjestaj prosljediti SVK u Sarajevo.

Po mojim operativnim podacima u ovom zlocinu je ubijeno 11 lica civila Hrvata. Pretpostavljam da je jedan dio bacen u akumulaciju HE Salakovac.

Iz ovog područja evakuisano je 14 odraslih osoba i dvoje djece Hrvata koji su smjesteni u Jablanici.

Raspolazem i podatkom da je na rampi u ulasku u naselje ubijeni i izvjesni IVICA, Hrvat, pripadnik SJPB «Zulfikar», ciji je zaklan les nadjen u vodi akumulacije Salakovac, u mjestu zvanom Sjencine. Takodje je na lijevoj strani Neretve u naselju u kome su smjestena izbjegla lica iz Capljine, izvršeno silovanje nad jednom zenskom osobom i pokušaj silovanja nad drugom. Sa... zenom će biti obavljen razgovor i biti uzeta pismena izjava od strane Sluzbe u vezi ovog događaja upoznat je cjelokupni SVK IKM Jablanica, kao i civilne strukture i organi MUP-a. Rad na rasvjetljavanju ovog događaja, prikupljanje operativnih podataka o tacnom broju ubijenih, nacinu izvršenja ubistava te eventualnih pocinilaca obavljaju zajedno organi SVB i MUP-a. Detaljan uvidjaj na licu mjesta trenutno je nemoguće realizovati zbog velikog broja jedinica i ljudi na lokalitetu Grabovica, raspoloženje dijela jedinica koju vodi Delalic Ramiz, te bojazni da bi davanje znacaja ovom događaju izazvalo revolt i povratak cjelokupne jedinice u Sarajevo, cime bi se direktno ugrozila planirana akcija prema Mostaru, a sto je konkretno i nagovjestio Delalic Ramiz, prilikom razgovora o ovom događaju kod Zuke u stanu. Ovom razgovoru bili su prisutni: Saric Edib, k-dant jedinice «Igmanski vukovi», Salihamidzic Ahmed, zamjenik NC SJB Jablanica i Brankovic Sead, radnik Sektora SDB Mostar, kao i zbog opravdane bojazni da bi moglo doći do otvorenih sukoba izmedju pripadnika «Celine jedinice» i lica koja bi izvršila uvidjaj i eventualno pokušala izvršiti identifikaciju i hapsenje pocinilaca.

Trenutna situacija u grabovici je pod kontrolom, a tome je doprinijelo sto je Ramiz Delalic nakon ovih događaja streljao jednog svog vojnika. U Jablanici se nemio događaj i informacije o njemu cuvaju u tajnosti koliko je to moguće, a sve u cilju uspješnog završetka borbene operacije cije pripreme su u toku. Nacelnik SVK gosp. Sefer Halilovic je, ogradivši se od zlocina, meni licno naredio da se zajedno sa drugim pripadnicima SVB i pripadnicima MUP-a angazujem na operativnom radu i prikupim sto je moguće više informacija o nemilim događajima. Te u skladu sa gore navedenim predlazem sljedece:

1. Nastaviti operativno prikupljanje podataka.
2. Naredbom formirati mjesovitu komisiju od pripadnika MUP-a i SVB na celu sa vojno iztraznim organima, te uz obavezno prisustvo ljekara i drugog strucnog osoblja koji će izvršiti exhumaciju leseva i utvrditi uzroke smrti (postoje indicije zvjerstava-vadjenja srca, klanje).
3. Obaviti razgovore sa pripadnicima jedinice Adnana Sokolovica koji su bili smjesteni u neposrednoj blizini, te su morali vidjeti bar dio, ako ne i sva ubistva i pocinioce, (to uciniti po povratku jedinice u Sarajevo, zbog u izvjestaju, navedenih razloga).
4. Zatražiti izvjestaj komandanta jedinice «Zulfikar» Alispago Zulfikara koji je kako on sam kaže, napisao izvjestaj i prosljedio ga u SVK Sarajevo. Zuka je jedini, bez bojazni za svoj zivot, u ovim okolnostima mogao otici na lice mjesta i utvrditi bar dio cinjenicnog stanja.
5. Zatražiti pismeni izvjestaj od komandanta Ramiza Delalica («Cele») o događajima u naselju Grabovica.
6. Izvršiti strogu cenzuru medijske eksploatacije podataka o ovom događaju zbog trenutno vojno-politicke situacije.

PRILOG:

Sluzbena zabiljeska zamjenika
Nacelnika SJB Jablanica

IZVJESTAJ SACINIO:

0010
(potpis)

LEKTOR VOJNE DEZINJEKCIJE
 Broj: 08-21 - 67/93
 dana 20. 9. 93 godine

REPUBLIKA BOSNA I HERCEGOVINA
 ARMIIJA R/BIH - 6. KORPUS
 KOMANDA SB "PROZOR"
 Str. pov. br.: 1601-400/93.

v/a SB Prozor
 Izvjesstaj Komandanta
 dostavlja

ODBRANA REPUBLIKE
 VOJNA TAJNA
 STROGO POVJERLJIVO

KOMANDI 6. KORPUSA

Izvjesstaj komandanta

dostavlja -----

KOMANDI 6. KORPUSA

Na osnovu zapovjedi za napad OPBR. 01/1500-27 od 11.09.1993.god. jedinice SB «Prozor» su u toku nochi 13/14.9.1993., a u skladu sa planom, izvrssile ubacivanje snaga u dubinu neprijatelja sa ciljem da ovladaju ssirim rejonom Uzdola, selima Krizz,Zelenike,Bobari i sskola (Cer) gdje se nalazila glavnina interventne satnije brigade «Rama».

U drugom pravcu izvrsseno je ubacivanje dva voda u rejon Klupa, odnosno sela Blace.

U napadu su uccestvovala 2 voda 1.ccete, 2 voda 2.ccete, i vod 3.ccete, 1 vod 4.ccete,Vojna policija, dio snaga MUP-a «Prozor»,svi komandiri cceta – ... i PK za moral, PK za bezbjednost, operativac i drugi cclanovi Komande. ... u napadu je uccestvovalo 156 boraca.

Desno krilo cciji je zadatak bio ovladavanje ssirim rejonom sela Blace, predvodjeno vodichem iz 2.bbt (Voljevac),317. bbr naisslo je na minsko polje pri ccemu su poginuli 1 borac i 1 komandir ccete, i 8 ssto tezze ssto laksse ranjeno, te sam istoj jedinici,ne imajući nikakvu vezu sa desnim krilom a sa osmartaccnice u selu Here (Glavica),nisam primjetio nikakve aktivnosti, desnog susjeda, naredio povlaccenje u rejon polaznog polozzaja (selo Pridvorci).

Na pravcu napada u rejonu Uzdol izvrssen je glavni napad na koncentraciju interventne jedinice u sskoli Uzdol, gdje je unissten 1 tenk, a zaseoci Krizz, Zelenike, Bobari drzzani u okruzenju uz pozive na predaju.

Iz pravca sela Kranccichi i samog Prozora ustasskim snagama u okruzenju pristigla je pomoch od ... bojovnika HVO i HV u ccetiri autobusa podpomognuti sa dva BOV-a, tenkom sa Ussljana, minobacaccima sa Kranchicha, Dobrosse te ZIS i haubicama sa Crnog Vrha.

U okruzenim zaseocima naoruzzani bojovnici i ljudi u civilu isturivssi ispred sebe ccak i naoruzzane zzene pocceli su pruz-zati otpor na ssto je uzvracheno, dok je ccitav rejon Uzdola, Hera, Kuta i Sschipa tukla z zestoka artiljerija.

... o prednjem kraju nisam mogao poslati pomoch naredio sam izvlaccenje snaga ssto je zavrsseno u urednom borbenom poredku pri ccemu je izvucheno 7 ssto tezze ssto laksse ranjenih, dok su 4 boraca, poslati da izvuku poginulog saborca bukvalno pokossena iz dejstva sijacca smrti iz prostorije u kojoj se nalazila veza u sskoli na Uzdolu.

Cijenim da je u toku akcije likvidirano oko 65 bojovnika kao i oko 30 uglavnom naoruzzanih civila pri ccemu treba imati u vidu da je ccitavo vrijeme i ustaska artiljerija bukvalno razarala ccitav rejon Uzdola.

U toku akcije zaplijenjeno je nessto MTS-a u vidu AP i PAP pussaka, a unissten je i tenk, i baterija MB 82 mm i MB 120 mm, visse vozila kao i 1 kamion natovaren najvjerojatnije minobacaccim minama.

Pomenuti MTS nije bilo moguće izvuchi jer u vozilima nije bilo goriva, koje su, prema izjavi 1 zarobljenika, ustasse svako vecce izvlaccili iz vozila iz straha da bi pojedine jedinice mogle da odbjgnu.

ZAKLJUČAK: Sa ovim izvjesstajem i ukupnim podacima raspolazzu i gospoda Naccelnik ŠVK Sefer Halilovich, te pu-kovnik Vehbija Karich, kao i pukovnik Zikrija Suljevich koji se ccitavo vrijeme nalzio na osmatraccnici i pratio tok akcije.

DOSTAVLJENO:

–Komandi 6.Korpusa

KOMANDANT:

Buza Enver–a/a

REPUBLIKA BOSNA I HERCEGOVINA
ARMIJA R B I H
KOMANDA 6. KORPUSA

Broj: CV-92-09
Datum, 16.09.1993. godine

*
ODBRANA REPUBLIKE
VOJNA TAJNA
STROGO POVJERLJIVO

- KOMANDANTU 3. KORPUSA

Prema zvaničnom operativnom izvještaju sa lica mjesta, u borbama za selo Uzdo u opštini Prozor, poginulo je oko 60 borovnika HVO. Među poginulim bilo je i civila, koji su sa oružjem u ruci, vjerovatno u nedostatku borovnika, pucali pripadnike Armije BiH. Sve ostalo što se navodi i montiranjem podmeće u navedenoj informaciji, na odgovara istini.

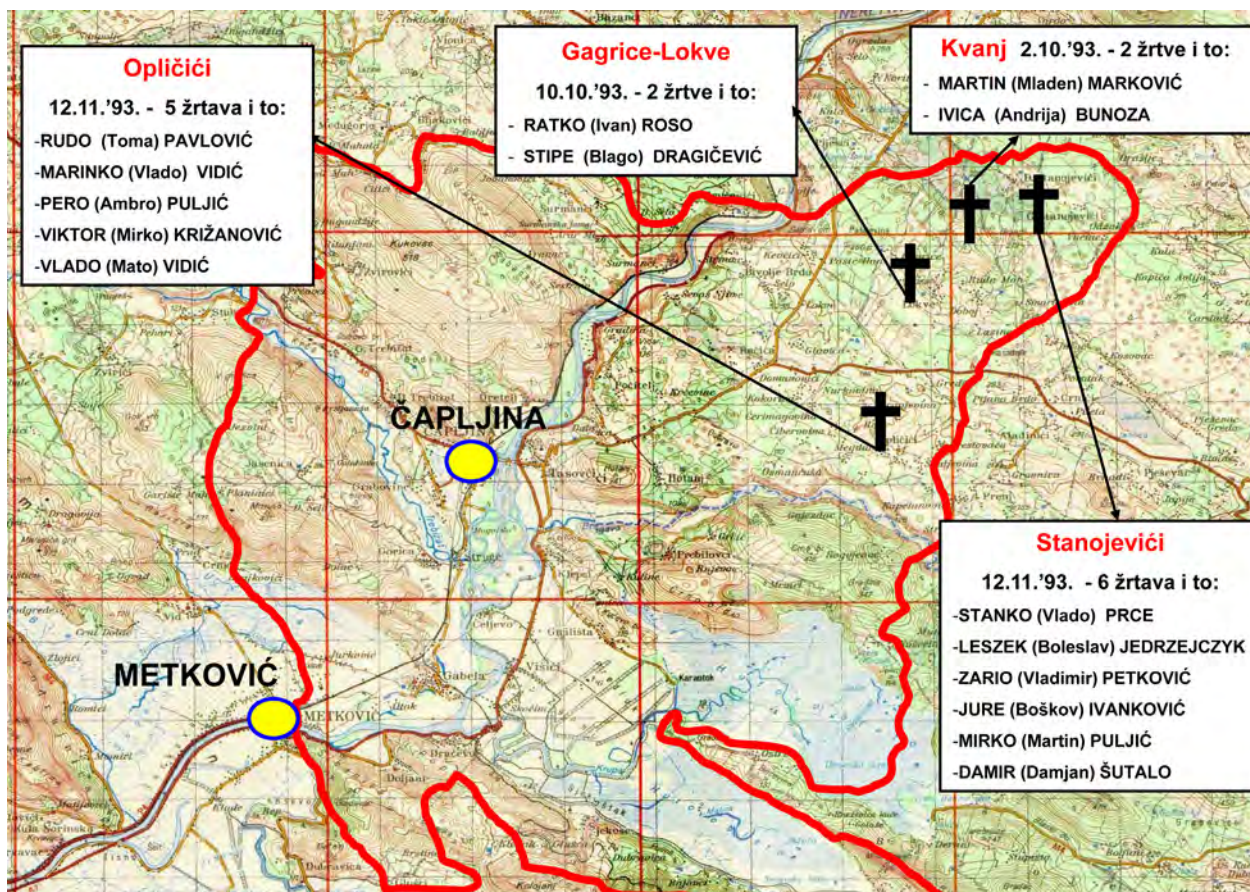
KOMANDANT
Salko Gušić

Važno: Uzdo!

Općine u BiH u kojima su neki pripadnici A-BiH (muslimanske postrojbe) počinili zločine nad Hrvatima

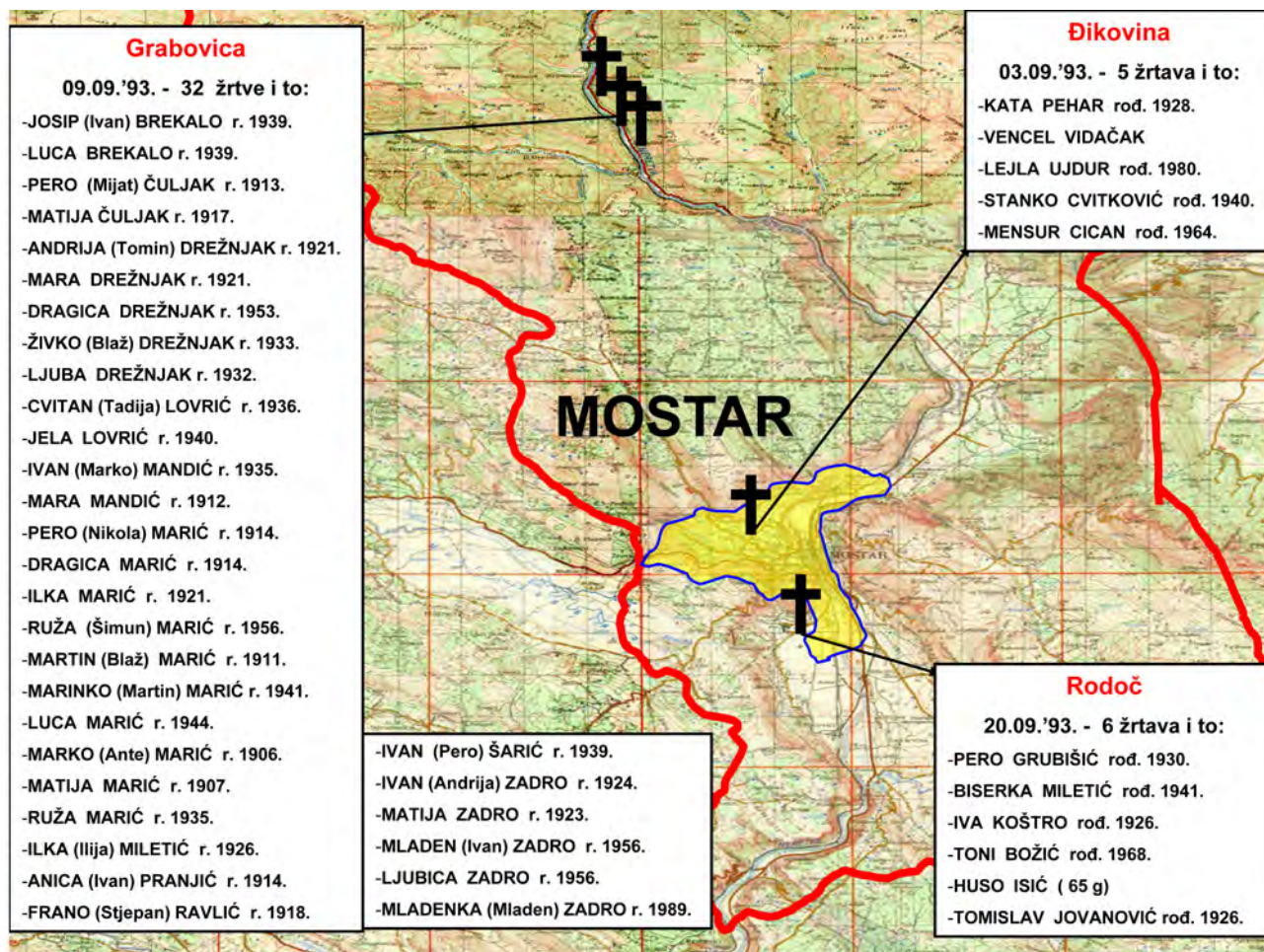

Gagrice – Lokve - ČAPLJINA
10.10.'93. - STIPE (Blago) DRAGIČEVIĆ

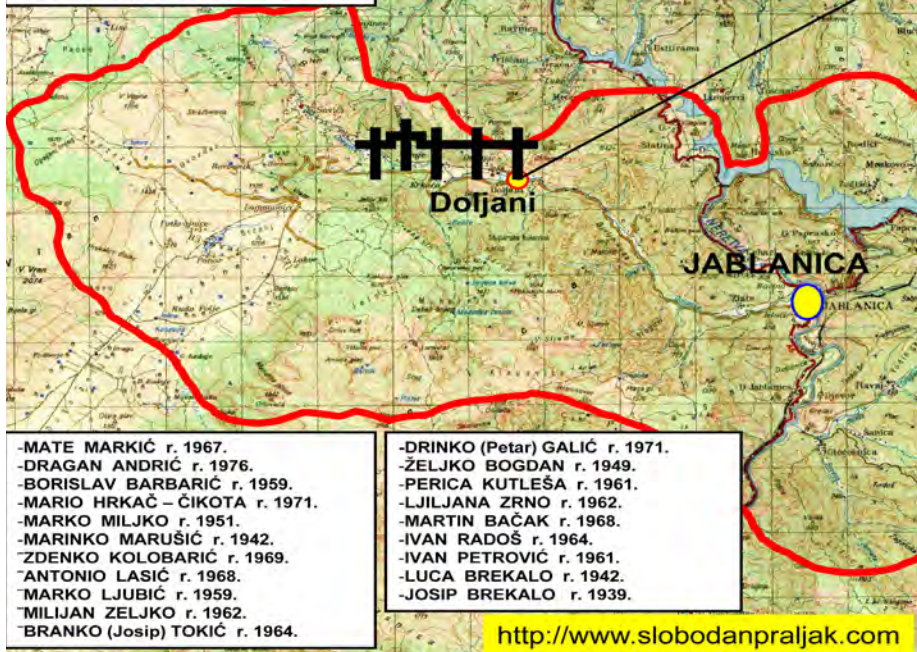

-IGOR (Nediljko) LEBO r. 1978.
-IVAN (Tadija) TOPIĆ r. 1969.
-ŽELJKO (Ivan) MIŠKIĆ r. 1968.
-MILAN (Jure) POLE r. 1972.
-ANDRIJA (Jure) GROZNICA r. 1972.
-NEDJELJKO (Josip) SOLDO r. 1933.
-ANICA (Ivan) RIPIĆ r. 1934.
-IVA (Srećko) PAVLOVIĆ r. 1930.
-PAVA (Pero) STIPANOVIĆ r. 1942.

-MARTIN (Ivo) RIPIĆ r. 1933.
-RUŽA (Pero) ČOLIĆ r. 1921.
-ANDRIJA (Stipe) STIPANOVIĆ r. 1931.
-TOMISLAV (Ivan) JOSIPOVIĆ r. 1974.
-ZDRAVKO (Marija) NIŽIĆ r. 1940.
-JOZO (Luka) MILIČEVIĆ r. 1929.
-ANICA (Jure) ŠITUM r. 1913.
-NIKOLA (Vido) DRINOVAČ r. 1971.

DOLJANI

28.07.'93. – 63 žrtve i to:

-ILIJA (Ante) ZELENICA r. 1960.
-ANDRIJA (Jozo) PERKOVIĆ r. 1967.
-JELA (Stipe) STOJANOVIĆ r. 1962.
-IVICA (Stjepan) TOMIĆ r. 1954.
-SLAVKO (Stipan) VRLJIĆ r. 1968.
-ANDJELKO (Pero) MARTIĆ r. 1964.
-MARINKO (Kazimir) BOŽIĆ r. 1960.
-LJUBOMIR (Kazimir) BOŽIĆ r. 1966.
-ŽELJKO (Slavko) BOŽIĆ r. 1960.
-MATO (Ivan) DOGAN r. 1961.
-ZVONKO (Bosiljko) PINJUŠIĆ r. 1967.
-MATO (Tadija) BILOŠ r. 1950.
-ANTO (Ivan) ŽARIĆ r. 1965.
-SLAVKO (Jure) MILIČEVIĆ r. 1955.
-MILENKO (Pero) GAGRO r. 1954.
-DRAŽEN (Tadija) PAVKOVIĆ r. 1971.
-IVAN (Mirko) ZOVKO r. 1973.
-MARINKO (Ivan) ZELENICA r. 1959.
-MARKO (Jure) CVITKOVIĆ r. 1954.
-PERO (Ilija) SOLDO r. 1967.
-IVAN (Ilija) SOLDO r. 1969.
-JURE (Ilija) SOLDO r. 1970.
-STIPO (Marijan) BRADARIĆ r. 1958.
-DAVOR (Pero) MARIĆ r. 1974.
-IVAN (Anto) ŽARIĆ r. 1935.
-ANDRIJA (Ivan) MILIČEVIĆ r. 1948.

-MATE MARKIĆ r. 1967.
-DRAGAN ANDRIĆ r. 1976.
-BORISLAV BARBARIĆ r. 1959.
-MARIO HRKAČ – ČIKOTA r. 1971.
-MARKO MILJKO r. 1951.
-MARINKO MARUŠIĆ r. 1942.
-ZDENKO KOLOBARIĆ r. 1969.
-ANTONIO LASIĆ r. 1968.
-MARKO LJUBIĆ r. 1959.
-MILIJAN ZELJKO r. 1962.
-BRANKO (Josip) TOKIĆ r. 1964.

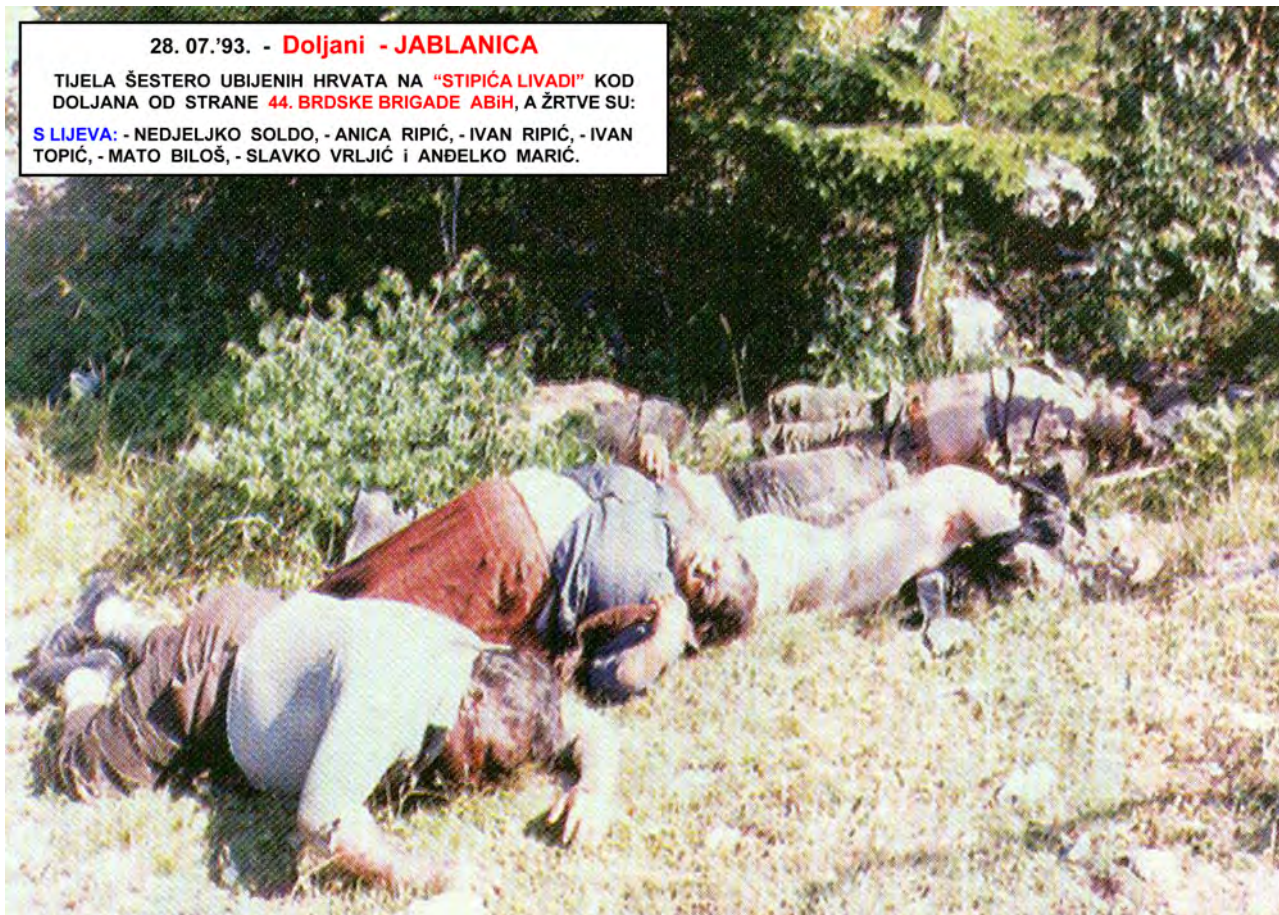
-DRINKO (Petar) GALIĆ r. 1971.
-ŽELJKO BOGDAN r. 1949.
-PERICA KUTLEŠA r. 1961.
-LJILJANA ZRNO r. 1962.
-MARTIN BAČAK r. 1968.
-IVAN RADOŠ r. 1964.
-IVAN PETROVIĆ r. 1961.
-LUCA BREKALO r. 1942.
-JOSIP BREKALO r. 1939.

<http://www.slobodanpraljak.com>

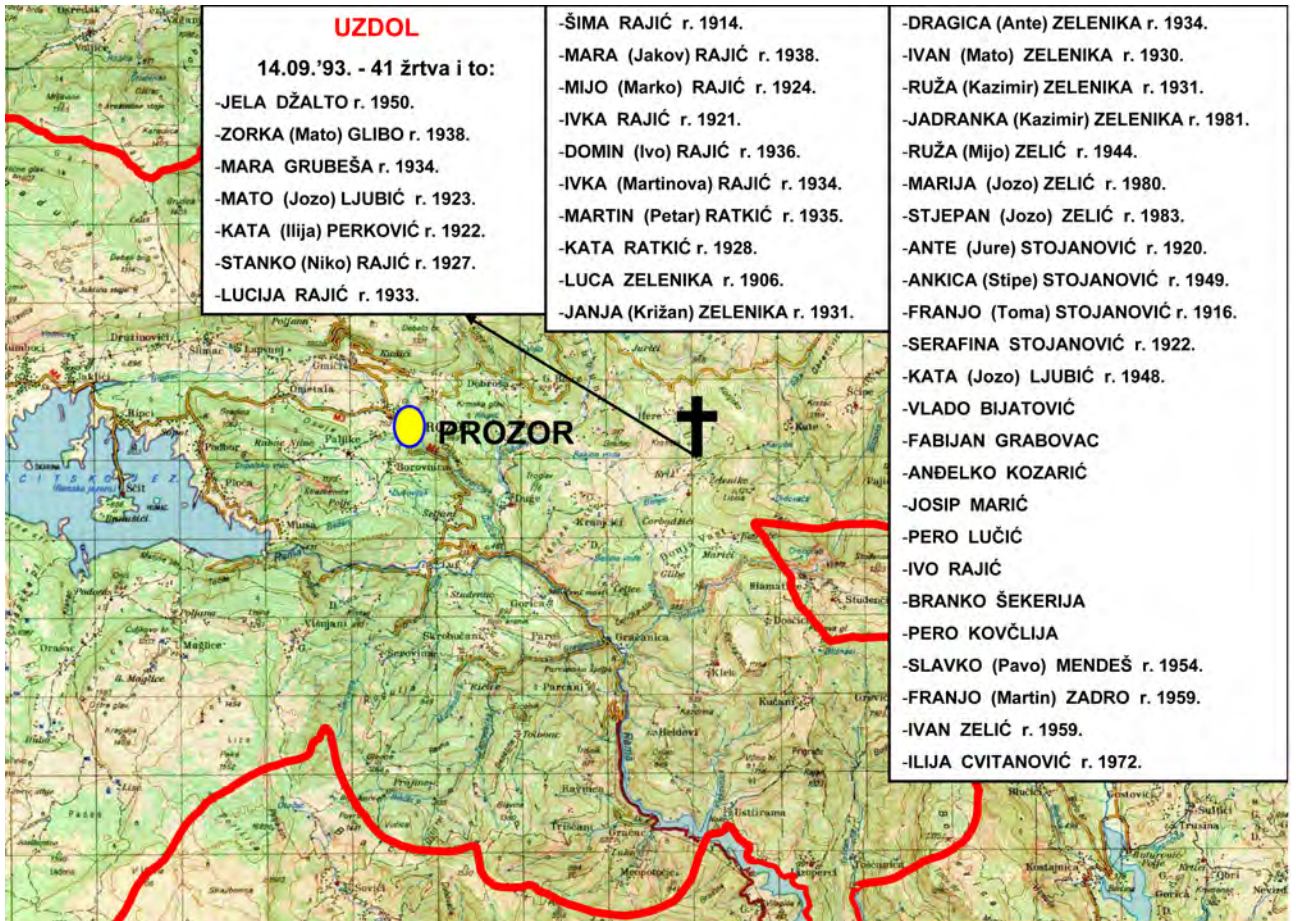
28. 07.'93. - Doljani - JABLANICA

TIJELA ŠESTERO UBIJENIH HRVATA NA "STIPIČA LIVADI" KOD DOLJANA OD STRANE 44. BRDSKE BRIGADE ABiH, A ŽRTVE SU:

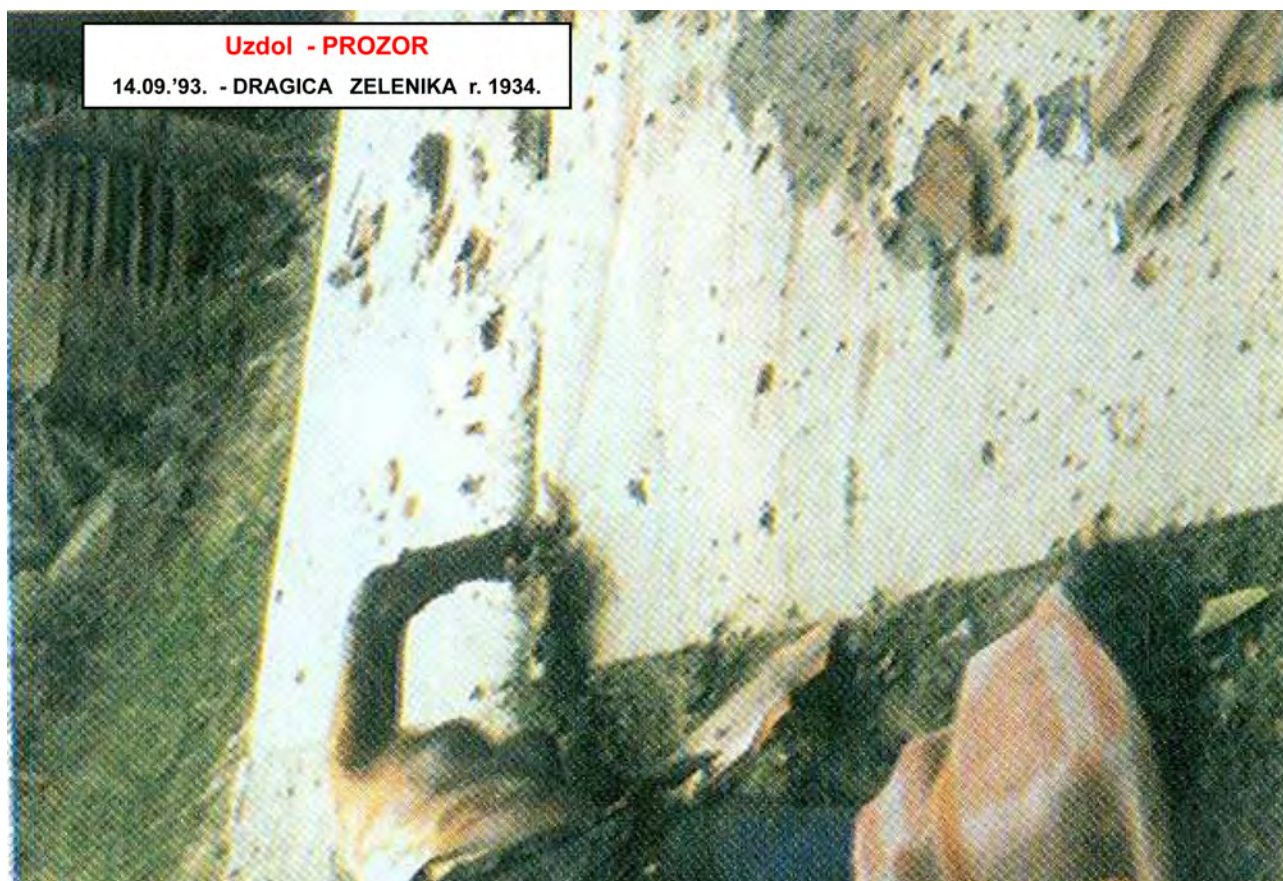
S LIJEVA: - NEDJELJKO SOLDO, - ANICA RIPIĆ, - IVAN RIPIĆ, - IVAN TOPIĆ, - MATO BILOŠ, - SLAVKO VRLJIĆ i ANĐELKO MARIĆ.

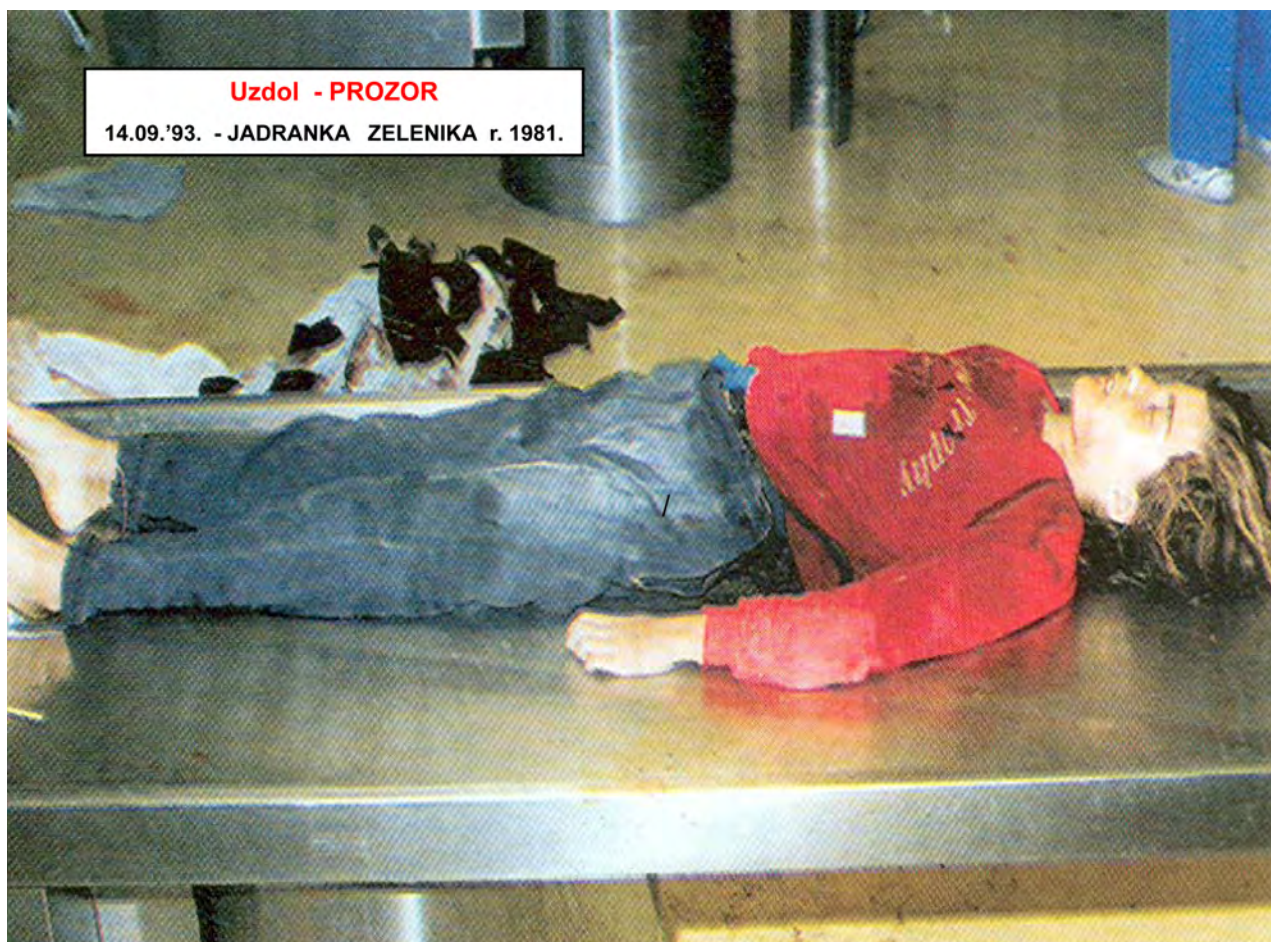

Uzdol - PROZOR
14.09.'93. - DRAGICA ZELENKA r. 1934.

Uzdol - PROZOR
14.09.'93. - STJEPAN ZELIĆ r. 1983.

Općina BUGOJNO

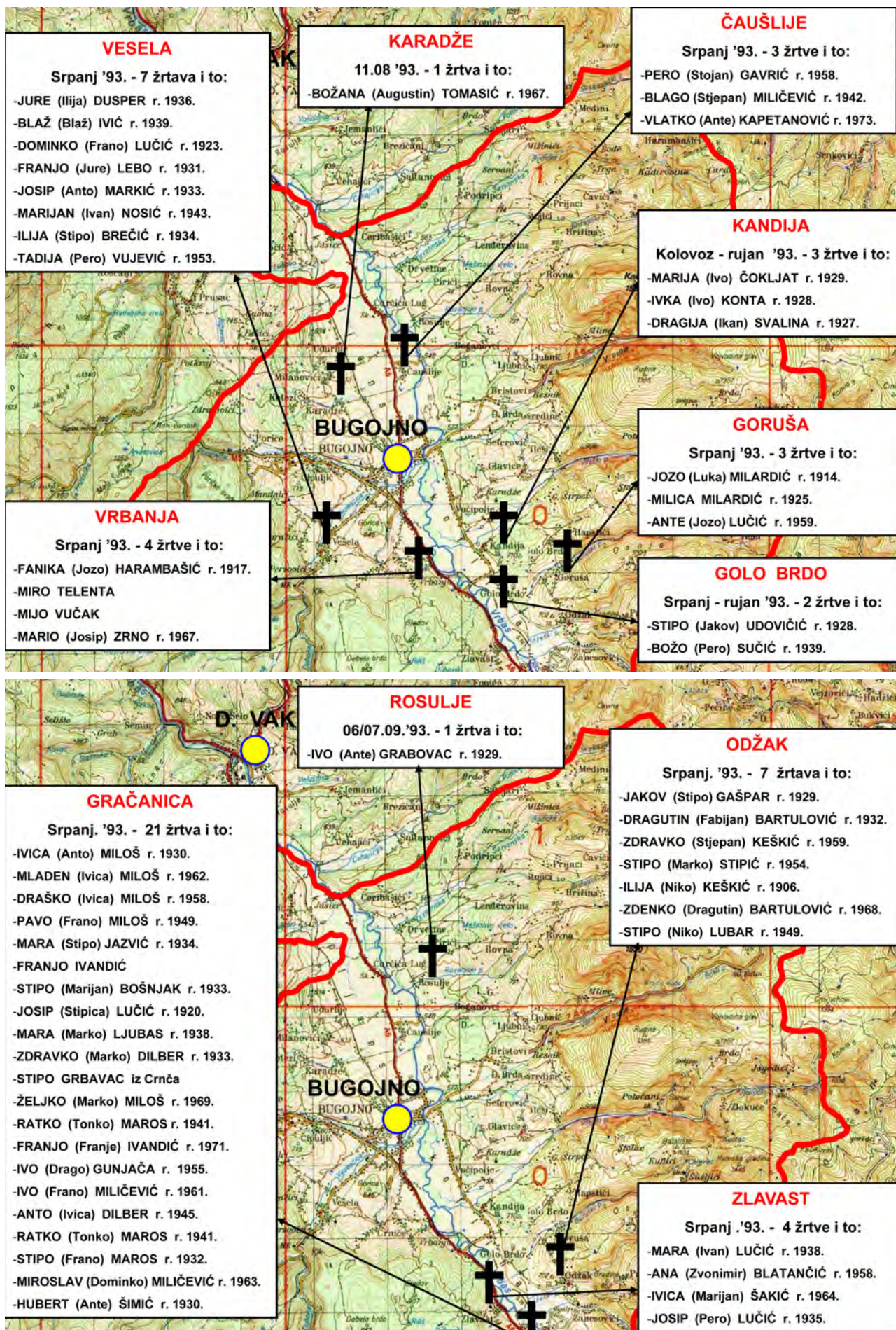
U općini Bugojno ubijeno je 119 osoba u mjestima:

BUGOJNO, KULA, GLAVICE, VUČIPOLJE, VESELA, VRBANJA, KARADŽE, ČAUŠLIJE, KANDIJA, GORUŠA, GOLO BRDO, ODŽAK, GRAČANICA, ROSULJE, ZLAVAST, ŠIĆI, DRVETINE, VRPEĆ, SULTANOVIĆI, GRGIĆI, JABLANJE i ZANESOVIĆI.

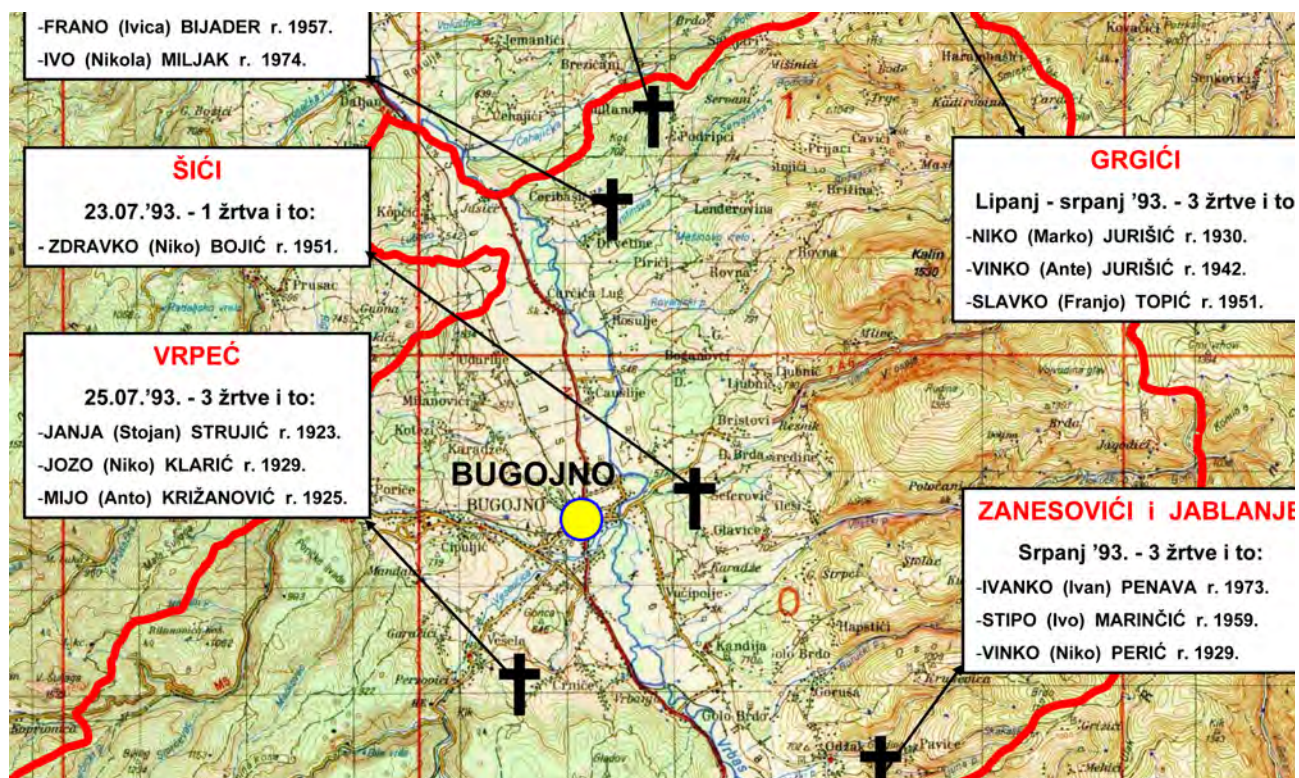
<p>BUGOJNO - Od 19.07. do prosinca '93. - 31 žrtva i to:</p> <ul style="list-style-type: none"> -MARICA (Stipo) MARINA r. 1945. -NIKO (Pero) GRABOVAC r. 1940. -PAVKA (Frano) MAROS r. 1934. -SLAVKO (Mirko) MRŠE r. 1934. -TEREZA-VOJNA (Zvonimir) MRŠE r. 1941. -JELA (Ante) MRŠO r. 1910. -MIRKO GALIĆ -FRANO (Frano) KIRIN r. 1907. -IVICA (Stipe) JEZIDŽIĆ r. 1948. -DARKO (Stanislav) SKOKOVIĆ r. 1966. -LJUBOMIR (Franjo) KOŠAK r. 1929. -ANA (Ivo) DOLE – JOZIĆ r. 1927. -LJUBA (Ikan) DUJMOVIĆ r. 1958. -DARIO (Miroslav) BARIŠIĆ r. 1983. -JOSIP (Jure) KRSTANOVIĆ r. 1928. -JURE (Niko) ŠUTA r. 1932. -VINKO (Ivo) KASALO r. 1973. -MLADEN (Stanislav) HAVRANEK r. 1968. -MIRO (Alojzije) KOLOVRAT r. 1945. -DAVOR (Pero) JEZIDŽIĆ r. 1969. -ŽELJKO (Draško) TABAKOVIĆ r. 1966. -BRANKO (Ante) JURIČIĆ r. 1956. -NIKICA-NINE (Ivica) GRLIĆ -RATKO (Ivan) CRNJAK r. 1942. -DRAGO (Anto) ALVIR r. 1951. -ZDRAVKO (Branko) BODRUŽIĆ r. 1971. -TOMISLAV IVKOVIĆ r. 1970. 	<p>-NIKICA (Augustin) LUČIĆ r. 1961. -ŽELJKO (Marko) MILOŠ r. 1969. -TADIJA (Luka) PAUREVIĆ r. 1937. -PERO (Stipo) VISKOVIĆ r. 1940.</p>	<p>KULA</p> <p>20.08. i 24.11.'93. - 4 žrtve i to:</p> <ul style="list-style-type: none"> -IVO (Pero) VISKOVIĆ r. 1906. -PERO (Frano) PALINIĆ r. 1933. -LJUBA (Ivo) PALINIĆ r. 1934. -VINKO (Ivo) PALINIĆ r. 1934.
		<p>GLAVICE</p> <p>18. i 21.07., '93. - 2 žrtve i to:</p> <ul style="list-style-type: none"> -VLADO (Ratko) MARIN r. 1963. -KRASNODAR (Ivo) BRKANOVIĆ r. 1972.
		<p>VUČIPOLJE</p> <p>Srpanj '93. - 10 žrtava i to:</p> <ul style="list-style-type: none"> -MARIJAN (Jozo) BEKAVAC r. 1943. -STIPO (Ivo) GVOZDEN r. 1964. -ANA (Marijan) CRNJAK r. 1937. -SLAVKA (Blaško) ŽIVKO r. 1910. -ANĐA (Marijan) NINKOVIĆ r. 1936. -PERO (Stipo) BRKANOVIĆ r. 1928. -STIPO (Anto) KASALO r. 1938. -JOSIP (Vinko) ŽULJ r. 1961. -IGOR (Ivo) KOLOVRAT r. 1975. -IVO (Stojko) KOLOVRAT r. 1949.

<http://www.slobodanpralj.com>

151. MKBJ: Tajni sporazum o konfederaciji predsjednika RH dr. Franje Tuđmana i predsjednika Predsjedništva BiH Alije Izetbegovića (Ženeva, 14. 9. 1993.)*

Tajni sporazum o konfederaciji

»Polazeći od rezultata Mirovne konferencije o BiH i njezina konstituiranja kao Unije Republika, kao i od općih regionalnih i međunarodnih kretanja i povijesnih interesa hrvatskog i muslimanskog naroda na prostoru jugoistočne Europe, predsjednici dr. Franjo Tuđman i Alija Izetbegović suglasni

da se odnosi između bosansko-muslimanske republike i hrvatske republike u okviru Unije Bosne i Hercegovine razvijaju na svim područjima s ciljem stvaranja zajedničke države koja će istodobno stupiti u konfederalni odnos s Republikom Hrvatskom.

S tim ciljem obojica će predsjednika osigurati hitnu, cjelovitu i neodgodivu provedbu svih odredaba iz zajedničke Deklaracije potpisane 14. rujna u Ženevi.

Obojica su se predsjednika suglasili da održavaju stalne konzultacije glede razvoja regionalnih i međunarodnih prilika u svjetlu iskazane spremnosti za osnivanje zajedničke države Hrvata i Muslimana u Uniji Bosne i Hercegovine i njezina istodobnog stupanja u konfederalni odnos s Republikom Hrvatskom.

Obojica su predsjednika suglasni da pokrenu odgovarajuću političku i diplomatsku aktivnost radi propitivanja međunarodnih okolnosti i potpore toj zajedničkoj inicijativi.

Oba su se predsjednika suglasili da će radi stvaranja političkih, pravnih i drugih institucionalnih pretpostavki za realizaciju ove inicijative osnovati stalnu radnu skupinu.«

(Slijede potpisi predsjednika Tuđmana, predsjednika Izetbegovića i njihovih suradnika)

---

* IZVOR: *Večernji list*, 30. 1. 1994.

152. MKBJ: Zajednička srpsko-muslimanska deklaracija Alije Izetbegovića, i Momčila Krajišnika (Ženeva, 16. 9. 1993.)*

Zajednička srpsko-muslimanska deklaracija

Prihvatajući principe Londonske konferencije i uzimajući u obzir rješenja predložena na ženevskoj Mirovnoj konferenciji o ustavnom uređenju Unije Bosne i Hercegovine, odlučni da trenutno dođe do prekida neprijateljstava i stvaranje uvjeta za mir u Bosni i Hercegovini, uvjereni da se rješenje krize mora postići političkim, a ne vojnim sredstvima, spremni na trenutnu normalizaciju odnosa s hrvatskim narodom u svjetlu rješenja predloženih na Mirovnoj konferenciji u Ženevi, pristali su na sljedeće:

I

1. Osigurati trenutan prekid svih neprijateljstava i vojnih sukoba između Armije Bosne i Hercegovine i Vojske bosanskih Srba u skladu sa sporazumom od 30. srpnja 1993., po mogućnosti odmah i ne kasnije od 18. rujna u 12 sati, te osigurati uspostavu direktnih komunikacija (vruće linije) između vojnih zapovjednika na svim razinama.

2. Osigurati bilateralno i bezuvjetno ukidanje svih zarobljeničkih logora i oslobađanje zarobljenika na teritorijima pod kontrolom Armije BiH i bosanskih Srba, i to odmah, počevši s oslobađanjem zatočenih u logoru Tarčin (207 zarobljenika) i Kula (207 zarobljenika). To treba učiniti najkasnije do 21. rujna u 12 sati, s tim da obje strane preuzmu potpunu odgovornost za zaštitu i njegu zatočenika.

3. Obostrano stvoriti uvjete za nesmetan i siguran prolazak humanitarnih konvoja i za djelatnost humanitarnih organizacija, te za sigurno i neometano kretanje svih civila.

4. Osnovati radne grupe za nadzor i osiguranje ljudskih prava na teritorijama pod kontrolom Armije BiH i vojske bosanskih Srba u skladu s principima i rješenjem predloženim na Mirovnoj konferenciji o Bosni i Hercegovini.

5. Osnovati radnu grupu za neriješena pitanja teritorijalnog razgraničenja između dvije republike u zamišljenoj Uniji Bosne i Hercegovine, uključujući područje Brčkog, Bosanske krajine, doline Neretve, istočne Bosne i planine Ozren, a vodeći računa o prirodnom pravu pristupa moru ovih dviju republika. Ovo se dodaje već preuzetim obvezama o traženju trajnog rješenja za upravu nad područjem Sarajeva u iduće dvije godine. Nakon pronalaska obostrano prihvatljivoga rješenja teritorijalnog razgraničenja triju republika koje će činiti Uniju, a za vrijeme prve dvije godine postojanja te Unije, mora biti pripremljen i proveden referendum. O datumu održavanja moraju se složiti sve tri strane, a pitanje građanima svake od republika bit će da li se slažu da i dalje ostanu u Uniji ili je žele napustiti.

U slučaju raspada Unije, sva prava Unije Republika Bosne i Hercegovine, uključujući i članstvo u Ujedinjenim narodima, bit će automatski prenesena na republiku s pretežito muslimanskim stanovništvom.

* IZVOR: *Večernji list*, 17. 9. 1993..

II

Da bi se stvorili stabilni odnosi i kao zajednički doprinos miru u regiji, potpisnici su odlučili osnovati:

1. Radnu grupu koja će se baviti humanitarnim statusom, materijalnim i drugim pitanjima vezanim za izbjeglice i raseljene osobe iz Bosne i Hercegovine.
2. Radnu grupu za sastavljanje sporazuma, uključujući i sporazume o korištenju energije, luka, prometnih arterija, komunikacija i drugih gospodarskih potencijala.

III

Radi brze, sveobuhvatne i vjerodostojne provedbe svih mjera i aktivnosti predviđenih ovom Zajedničkom deklaracijom potpisnici su odlučili imenovati povjerenike, s punim ovlastima i odgovornošću, za potpunu provedbu sporazuma predviđenih ovom deklaracijom. Alija Izetbegović imenovao je za svoga povjerenika Harisa Silajdžića. Radovan Karadžić imenovao je za svoga povjerenika Momčila Krajišnika. Potpisnici i povjerenici tražit će i bit će im osigurana pomoć i suradnja s međunarodnim političkim, humanitarnim i drugim organizacijama i čimbenicima, a sve to radi sveobuhvatne provedbe svih mjera predviđenih ovom deklaracijom, a u interesu trajnog mira i stabilnosti u tome dijelu svijeta.

Na kraju, postignut je dogovor da supredsjedatelji Međunarodne mirovne konferencije o bivšoj Jugoslaviji pozovu tri strane u BiH na sastanak koji će se održati na sarajevskom aerodromu u utorak 21. rujna u 11 sati, gdje će se uzeti u razmatranje potpisivanje mirovnog paketa kao cjeline, a u kojem će, između ostalog, biti ova Zajednička deklaracija, te Zajednička deklaracija koju su 14. rujna potpisali Hrvati i Muslimani. Supredsjedatelji će u međuvremenu obilaziti strane u bivšoj Jugoslaviji u nastojanju da postigne daljnje sporazume.

(Deklaraciju su u Ženevi, 16.09.1993., potpisali: Alija Izetbegović i Momčilo Krajišnik umjesto Radovana Karadžića. Kao svjedoci su potpisani Thorwald Stoltenberg i David Owen. Na Dokumentu nedostaju potpisi Slobodana Miloševića i Momira Bulatovića. Faksimil potpisa objavljen u *Večernjem listu*.)

ZAJEDNICKA DEKLARACIJA

Momir Bulatovic, Alija Izetbegovic i Radovan Karadzic and Slobodan Milosevic

ZAJEDNICKA DEKLARACIJA

Momir Bulatovic, Alija Izetbegovic i Radovan Karadzic and Slobodan Milosevic

Prihvatajući principe Londonske Konferencije i uzimajući u obzir rešenja predložena na Ženevskoj mirovnoj konferenciji koja se odnose na sporazum o konstituciji buduće Unije Bosne i Hercegovine

Reseni da odmah prekinemo neprijateljstva i stvorimo uvete za mir u Bosni i Hercegovini

Uvereni da rešenje ove krize mora biti postignuto političkim a ne vojnim putem, u tom smislu

Spremni da odmah pristupimo normalizaciji odnosa s hrvatskim narodom u svetlu rešenja predloženih na Mirovnoj konferenciji u Ženevi

Ovime izrazavamo svoj pristanak:

I

1. da učinimo sve za trenutni prestanak svih neprijateljstava i vojnih sukoba između snaga Bosne i Hercegovine i snaga bosanskih Srba u skladu sa Sporazumom od 30 jula 1993, odmah i ne kasnije od 18 septembra 1993 tačno u 12 sati, te da uspostavimo direktnu vezu (tzv. vruću liniju) među vojnim komandantima na svim nivoima
2. da učinimo sve za obostrano i bezuslovno raspustanje svih zarobljeničkih logora i za oslobađanje zarobljenika sa svih teritorija pod kontrolom snaga Bosne i Hercegovine i snaga bosanskih Srba odmah, počevši s oslobađanjem onih iz Tarcine (207 zarobljenika) i iz Kule (207 zarobljenika), i to ne kasnije od 21 septembra 1993 u 12 sati, te da obostrano preuzmemo odgovornost za njihovu zaštitu i brigu oko njih.
3. da obostrano stvorimo uvete za slobodan i neometan prolaz humanitarnih konvoja i za obavljanje aktivnosti humanitarnih organizacija, te za slobodan i neometan prolaz svih civila
4. da oformimo radnu grupu koja će nadzirati i osiguravati poštovanje ljudskih prava na teritorijama pod kontrolom vojnih snaga Bosne i Hercegovine kao i snaga bosanskih Srba u skladu s principima i predloženim rešenjima Mirovne konferencije o Bosni i Hercegovini.
5. da oformimo radnu grupu za posebna pitanja koja se odnose na teritorijalno razgraničenje između dviju Republika u budućoj Uniji Bosne i Hercegovine, uključujući i oblasti Brčko, Bosanska Krajina, dolina Neretve, Istočnu Bosnu i planinu Ozren, a također uključujući i prirodno pravo dve republike na prilaz moru.

Ovo je dodatak obavezama o kojima smo se već sporazumeli, da se tokom sledeće dve godine pronadje trajno rešenje upravljanja sarajevskim okrugom. Po postizanju zajedničko prihvatljivog rešenja teritorijalnog razgraničenja tri republike u okviru Unije i tokom početnih dve godine postojanja Unije, postojeće odredbe o referendumu koji će se održati na zajednički dogovoren datum u okviru republika Unije po pitanju da li građani bilo koje od republika se slazu da ostanu u Uniji ili da je napuste.

U slučaju raspada Unije, sva prava Unije Republike Bosne i Hercegovine, uključujući i članstvo u Ujedinjenim Nacijama automatski će se preneti na Republiku sa dominirajućom većinom muslimanskog stanovništva.

II

Zelevi da uspostavimo stabilne odnose i kao nas zajednički doprinos miru na ovom području, potpisnici su dolucili da oforme:

1. radnu grupu koja će se baviti humanitarnim, statusnim, materijalnim i drugim pitanjima koja se odnose na položaj

izbeglica i prognanika iz Bosne i Hercegovine.

2. radnu grupu koja ce da sastavlja sporazume, ukljucujuci i sporazume o upotrebi energije i luka, magistralnih puteva, komunikacija te drugih ekonomskih potencijala.

III

U interesu pravovremene, potpune i istinske provedbe svih mera i aktivnosti predvidjenih ovom Zajednickom deklaracijom, potpisnici su odlucili da imenuju svoje osobne poverenike s punim ovlastenjima i odgovornoscu za celokupnu provedbu sporazuma predvidjenih ovom Deklaracijom.

Alija Izetbegovic kao svoga poverenika imenovao je Harisa Silajdzica.

Radovan Karadzic kao svog poverenika imenovao je Momcila Krajisnika.

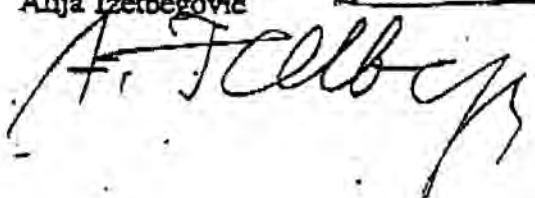
Potpisnici i njihovi poverenici ce potraziti i osigurati pomoc i podrsku medjunarodnih politickih, humanitarnih i drugih organizacija i faktora u svrhu potpune provedbe svih mera predvidjenih ovom Deklaracijom, i u interesu uspostave trajnog mira i stabilnosti u ovom delu sveta.

S druge strane dogovoreno je da tri bosanske strane ce biti pozvane od strane ko-predsednika Medjunarodne konferencije o bivsoj Jugoslaviji da se sastanu u utorak 21 septembra u 11 casova na sarajevskom aerodromu da bi razmotrili potpisivanje mirovnog paketa u celini zajedno sa ovom zajednickom deklaracijom potpisanom u utorak 14 septembra od strane Hrvata i Muslimana, koja je prilozena mirovnom paketu. Ko-predsednici ce, u medjvremenu, traziti dalje sporazume posredujuci izmedju strana u bivsoj Jugoslaviji.

Momir Bularovic

Alija Izetbegovic

Radovan Karadzic

Slobodan Milosevic

Witnessed by

Thorvald Stoltenberg

David Owen

Cyberbulevar forum – Pogledaj temu – Bošnjački sabor, 1993. g. i priča o podjeli
<http://www.cyberbulevar.com/forum/viewtopic.php?t=19289>

BOŠNJAČKI SABOR, 1993. G. I PRIČA O PODJELI

Dvije definicije Bošnjaka

Drugo važno pitanje jest o načinu na koji su definirani Bošnjaci kao nacija na ovom skupu. U svom uvodnom govoru Alija Isaković je rekao: "Ne osjećam potrebu da sebi ili vama objašnjavam naše tradicionalno ime Bošnjak, ime našeg jezika bosanskog i ime naše zemlje Bosne i Hercegovine. Ja ga samo promoviram kao prirodno pravo na tradiciju." Profesor Muhamed Filipović je u svom uvodnom govoru ostao samo pri tumačenju postojanja integralnog, prvobitnog bošnjačkog naroda i parcijalnih dijelova tog naroda u sadašnjosti. "Ko smo mi, Bošnjaci? Mi, Bošnjaci, smo onaj dio našeg prvobitnog bosanskog naroda koji kontinuirano svojstva narodnog bića ove zemlje, ostvaruje unutar tog bića povijesni smisao i sadržaj ove zemlje i nosi njeno povijesno i državno pravo. Mi smo, dakle, nasljednici onoga što je Bosna kao zemlja, kao država, kao povijesni subjekt bila", rekao je Filipović, tvrdeći da ta identifikacija nije onemogućena odlukom "dijelova prvobitnog bošnjačkog naroda da se identificira i veže za narodnosnu ideju, interese i državno pravo nekih drugih država i naroda". "Ta njihova odluka, naprotiv, ne da nas same ograničava, kako nam je to bilo često nametano pod izlikom 'pa vi ne možete biti Bošnjaci jer biste time sami apelirali i prisvajali Bosnu i njenu tradiciju za sebe', nego nas upravo ovlašćuje na taj korak, naređuje nam da budemo Bošnjaci, da osiguramo i sačuvamo ono što je povijest stvorila dugim svojim radom, dugim djelovanjem najdubljih povijesnih snaga i što je kao takvo preživjelo od osmog stoljeća do danas. Da u tome nije bilo duboke povijesne logike, ne bi se to ni desilo, da Bosna nije milenijska tvorevina svjetskog povijesnog duha, ne bi ona opstala unatoč tolikim protivnicima", rekao je akademik Filipović. "Bosnu nisu stvorili nikakvi konstitutivni narodi, nego je Bosna proizvela sve svoje ljude i sve svoje narode, dala im krilo u kome rastu i žive", dodao je akademik.

Ovo integralno bošnjaštvo nije bila jedina definicija Bošnjaka. U drugoj ponuđenoj definiciji Bosna se određuje ne kao država porijekla nego kao država koju prihvataju slavenski muslimani jugoistočne Evrope kao svoju domovinu. Druga ponuđena definicija, dakle, predstavlja Bošnjake kao sublimat muslimana jugoistočne Evrope: **"Mi, Muslimani - sad ovdje prvi put, izvan mog običaja, ne kažem Bošnjaci - mi smo ovdje muslimani ustvari cijelog jugoistočnog evropskog prostora. Među nama se nalaze i Paloši, i Hiloši, i Hadžiegrići, i Udžvarlići, među nama se nalaze i Dalmatinci, i Hrvati, i Srbijanci, mi smo sublimirani u bosanskom narodu, sada stjerani u jedan mali prostor, ali prvi put naš prostor. To će biti naš prostor"**, rekao je prof. dr. Muhamed Nezirović. Dakle, definicija Bošnjaka se mijenjala u ovisnosti od toga kako se definirao državni teritorij BiH.

Dani, 23. oktobar 2008:

Feljton Dana: Ekskluzivno - Bošnjački sabor, 27. i 28. septembar 1993. (II)

Bosna tri naroda više nije moguća

Javnosti je 15 godina bilo nepoznato šta se dešavalo na dvodnevnom zatvorenom dijelu Bošnjačkog sabora, kada su bošnjački političari, ostavljeni sami sa sobom, bez gostiju i novinara, počeli da raspravljaju o tome kako se ustvari definiraju Bošnjaci, treba li graditi bošnjačku nacionalnu državu i na kojem teritoriju. Transkript rasprava na Bošnjačkom saboru, vođenih uoči sjednice Skupštine RBiH o prihvatanju ili odbijanju Owen - Stoltenbergovog plana, koji je predviđao

REPUBLIKA BOSNA I HERCEGOVINA
Štab Vrhovne komande oružanih snaga

ŠTAB VRHOVNE KOMANDE OS R BiH

Broj: 02/1594 - 294

01. 03 1994 godine

Kabinet komandanta

ODBRANA REPUBLIKE

VOJNA TAJNA

STROGO POVJERLJIVO

267

Broj: 1/297-298

Sarajevo, 17.09.1993 godine.

Prihvatajući principe Londonske Konferencije, rješeni da se prekinu neprijateljstva i stvore uslovi za mir u Republici Bosni i Hercegovini, te uvjereni da rješenje ove krize mora biti postignuto političkim a ne vojnim putem i u spremnosti da odmah pristupe normalizaciji odnosa sa hrvatskim narodom, Predsjednik Predsjedništva Republike Bosne i Hercegovine Alija Izetbegović, predsjednik takozvane SR Jugoslavije Slobodan Milošević, predsjednik R Crne Gore Momir Bulatović i predsjednik takozvane Republike Srpske Radovan Karadžić potpisali su u Ženevi, dana 16.09.1993. godine, ZAJEDNIČKU DEKLARACIJU, te u cilju njene realizacije,

N A R E Đ U J E M :

1. Da jedinice Armije R BiH odmah i ne kasnije od 18. septembra u 12,00 sati, obustave sva borbena dejstva protiv paravojnih srpskih agresorskih formacija u skladu sa Sporazumom od 30. Jula 1993. god.
2. Da jedinice Armije R BiH mogu dejstvovati jedino ukoliko dode do kršenja ovog Sporazuma od strane srpskih paravojnih formacija ili udruženih snaga srpskih paravojnih formacija i postrojbi HVO, tj. dejstvovati je nužno u uslovima kada su ugroženi položaji jedinica i životi pripadnika Armije R BiH, teritorija i objekti koji se nalaze pod njenom kontrolom, te ukoliko dode do ugrožavanja stanovništva na teritoriji koju kontroliraju jedinice Armije R BiH od strane srpskih agresorskih paravojnih formacija ili udruženih snaga ovih formacija i postrojbi HVO.
3. Da se iz sabirnih centara i pritvora Armije R BiH, uz posredovanje Međunarodnog Komiteta Crvenog Križa (MKCK), pristupi oslobađanju svih zatvorenika osim lica protiv kojih se vodi krivični postupak i koja su osuđena. Rok za realizaciju ovog zadatka je 21. septembar 1993. godine u 12,00 sati.

2.

4. Da se na teritoriji pod kontrolom Armije R BiH osigura neometano kretanje humanitarnih konvoja i aktivnosti dobrotvornih organizacija.

5. Da Komandanti korpusa svojim narednjima preciziraju obaveze potčinjenih K-di i jedinica u cilju realizacije ovog Naredenja.

6. Da Komande korpusa dostavljaju OCK ŠVK OS svakodnevne izvještaje o realizaciji ovog Naredenja.

7. Da se K-danti jedinica koji prekrše ovo naredenje smjene sa dužnosti, protiv njih povede postupak i poduzmu odgovarajuće mjere.

Za realizaciju ovog naredenja odgovorni su K-danti korpusa.

Naredenje stupa na snagu - o d m a h.

SM/FH

Dostavljeno:

- 1., 2., 3., 4., 5. i 6. korpusu
- Ministarstvu unutrašnjih poslova
(na znanje)
- Ministarstvu odbrane (na znanje)
- OCK ŠVK OS

REPUBLIKA BOSNA I HERCEGOVINA
 ARMIJA REPUBLIKE BOSNE I HERCEGOVINE
 KOMANDA 317. BRDSKA BRIGADA

ODBRANA REPUBLIKE
 VOJNA TAJNA
 STROGO POVJERLJIVO

Str.pov.broj: 02/2-337

Dana, 15.09.1993.god.

Na osnovu Naredjenja NGS i zapovjesti Komandanta 6.Korpusa broj OP 01/1500-27 od 14.09.1993.god. kao i prikupljenih obavještajnih podataka iz dodira sa ustašama i z d a j e m:

Z A P O O V J E S T   Z A   N A P A D

sekcija 1:25000 Listovi Konjic 1,2

1. Ustaše su blagovremeno posjele liniju za odbranu na objektima s.Jurići, s.Glibe, Brizovača (tt 1274) sa vjerovatnim rasporedom vatrenih tačaka i žive sile jačine ojačane čete. Uočene vatrene tačke su u rejonu s.Jurića, s.Mejnika, Brizovače i s.Brajke. Vatrene tačke su vjerovatno PAM-ovi i PAT-ovi kao i mogućnosti uvodjenja oklopnih sredstava iz rejona Makljen i Dobroša. Najvjerovatnije da su ustaše postavile grupe mina u svim naprijed navedenim rejonima.
2. Naše snage sastava 2/317.bbr, bataljona "Sutjeska" SB "Prozor" i i jedan bataljon 45.bbr
 Zadatak: Uz predhodno izvidjanje i blagovremeno ubacivanje naših snaga u bližu pozadinu, obuhvatnim dejstvima sa bokova i krila razbiti ustaške snage, nanijeti im što veće gubitke, ovladati objektima s.Jurići, Lopatačka glava (tt 940), s.Glibe, Klupa, Stožine (tt 1078), Brizovača (tt 1274) i golušnica (tt 1301), stvoriti uslove za glavna dejstva na pravcu Zgon, Slime, Makljen i na taj način sadejstvovati snagama koje dejstvuju ka Vilića Guvnu na dostignutim linijama odmah pristupiti utvrđivanju i zaprečavanju ispred prednjeg kraja.
3. Susjedi desno na pravcu ka Vilića Guvnu dejstvuju snage OG "Zapad lijevo" na pravcu Doljani dejstvuje 44.bbr.
4. Odlučio sam pod zaštitom noći privući se što bliže objektima napada grupišući glavne snage na pravcu Mejnika, Brizovača, Zgon, Makljen a pomoćne snage na pravcu Klisac, Jurići, Stožine, Gmić pri čemu obezbjediti bok glavnih snaga u rejonima Stožine (tt 1078) Tribelj (tt 1032) i Debelo Brdo (tt 1321) sa ciljem: Razbiti ustaške snage na pravcima napada nanijeti im što veće gubitke i što prije izbiti u rejon Makljen i Gradina, presjeći komunikaciju Prozor - Gornji Vakuf i na dostignutoj liniji se utvrditi.
 Borbeni raspored: Snage za stvaranje uslova za napad glavnih snaga snage I ešalona, snage podrške i rezerva. Gotovost za napad 16.09.1993.god. u 06,00 sati. Komandno mjesto u rejonu Voljevca, naredno komandno mjesto rejon Brdo.

5. ZADACI JEDINICA -

5-1 zadaci grupa

5-2 Zadaci I ešalona u toku noći vrši pregrupisavanje obezbjeđujući lijevi bok produžava dejstvo sa linije Brizovača, Golušnica na pravcu Zgon, Slime, Makljen.

Rezerva 1 bč 45.bbr u rejonu Lokve u gotovosti za uvodjenje na pravcima a) Cvitkovine, Zgon, Slime. b) Lokve, Brizovača, klupa. c) Lokve - Brdo (tt 1376), Stubić (tt 1303) i d) Slime - Makljen

5-3 Podrška mješovita MB baterija, 120 mm i 82 mm sa osnovnih V.P. iz rejona Kolića Vrilo, Begina Krča, Gradine i Tura vrše vatrenu podršku po planu dejstva artiljerije, naredni vatreni položaji u rejonima Lokve MB 120 mm i MB 82 mm u rejonu Repušnice za podršku naših snaga u širem rejonu Makljena.

6. POB težište POB imati na glavnom pravcu napada a na ostalim tenko-prohodnim pravcima imati grupe za intervenciju.

7. PVO težište imati na PVO zaštiti na pravcu dejstva glavnih snaga.

8. Moralno obezbjedjenje u toku dana provesti detaljno informisanje svih boraca u jedinicama sa ciljem, da svim borcima bude jasan predstojeći borbeni zadatak. Najenergičnije se suprostaviti pojavama glasina, destrukcije i slabljenja našeg morala. Energično izolovati i preduzimati zakonske mjere protiv svih pojedinaca koji destruktivno djeluju u jedinicama i razvijati takmičarski duh patriotizma medju svim borcima. Najstrožije zabranjujem samovoljno napuštanje, izvlačenje iz borbe prema počinocima preduzimati neenergičnije mjere razoružavanja i hapšenja. Ispoljiti maksimalnu brigu o svim borcima a posebno prema izvlačenju ranjenih i oboljelih. Ranjenik se ne smije ostaviti na bojištu bez preduzimanja pokušaja izvlačenja.

9. Obavještajno obezbjedjenje:

U toku 15.09.1993.god. sve jedinice uputiti IP i IG radi izvidjanja pravca napada ka neprijatelju.

10. Bezbjednosno obezbjedjenje:

Težište imati na Bo Os jedinica i zaštiti krila i bokova vlastitih jedinica, obezbjediti potpunu zaštitu postojećih KM i CV. Najstrožije zabraniti pljačku, klanje i ubijanje nedužnih civila, a prema ratnim zarobljenicima postupati prema propisima o ratnim zarobljenicima.

11. Inžinjerijsko obezbjedjenje:

Težište imati na obezbjedjenje pokreta i manevara. Prolaze u preprekama pravi svaka jedinica za sebe.

- 3 -

12. PNHB obezbjedjenje:

Težište imati na mogućnoj upotrebi h/o.ABHO razviti na KM bataljon

13. Pozadinsko obezbjedjenje:

Pozadinsko obezbjedjenje bataljona obrazuje:

Šn ST u rejonima _____

St Tob u rejonu _____ In St u rejonu _____

Putevi dotura i evakuacije _____

- municija i pješadijsko naoružanje 1 b/k
- po sredstva

U toku izvodjenja napada koristiti suvi obrok. Prioritet u snabdijevanju imati na popuni municije.

14. Za osiguranje lijevog boka do linije bližeg zadatka SB "Prozor" KM u s.Voljevac, naredni rejon KM u rejonu Brdo. Gotovost veza ODMAH. Redovni izvještaj slati svaka dva sata a vanredne po potrebi.

Dostavljeno: uz potpis

- K-dantu SB "Prozor"
- K-dantu bat. "Sutjeska"
- K-dantu 2/bbt
- K-dantu 45.bbr
- NGŠ
- lx a/a
- personalna služba 317.bbr

Komandant pravca
KOMANDANT
317.bbr

Enver Zejnilagić

Red.br. 5- Z A D A C I   G R U P A -2/317.bbr

- Prva grupa Jevko Ožegović sastava 25. boraca 2/2.bb. i 15 boraca iz SB "Prozor", Zadatak: Razbija VT u s. Jurići i u sadejstvu sa djelovima čete s. Here ovladjuju širim rejonom s. Jurići. POG postaviti u s. Pođa radi zaprečavanja i uništenja oklopnih sredstava i p/n sa tog pravca.
- Druga grupa iz sastava 45.bbr jačine 30 boraca sa pet boraca iz 2/2.bb. Zadatak: Presjeca komunikaciju s.Jurići - s.Glibe, pokriva prostor u rejonu Lopatična glava (tt.940) i obezbjedjuje dejstvo u rejonu s. Jurići i s. Glibe.
- Treća grupa Muhamed Muslić sastava 20 boraca bataljona "Bujeska" Zadatak: Razbija ustaše u s.Glibe i obezbjedjuje lijevi bok naših snaga koje ulaze u rejonu Klupa, i Stožina.
- Četvrta grupa Korman Ekrem sastava 50 boraca 20 boraca 7.Muslimanska brigada i 30 boraca 2/317.bbr od čega 10 za izvlačenje ranjenika. Zadatak: Ovladjuje rejonom: Klupa, Stožine (tt 1079) i stvara uslove za uvođenje glavnih snaga na objektu Makljen.
- Peta grupa Kičin Nedžad sastava 20 boraca iz 2/317.bbr ima zadatak da u sadejstvu sa četvrtom grupom ovlada linijom Brizovača (tt 1274) Golušnica (tt.1301) i stvori uslove za dalja dejstva ka objektu Makljen.
- Šesta grupa sastava posluga PAM - 14,5 mm VP u rejonu Tur (tt 1072) Zadatak: Neutralisati ustaški PAM u s.Brajke i podržati dejstvo ostalih grupa a posebno grupe u rejonu Brizovače.

Na nivou svih grupa imati jaču rezervu radi intervencije.

KOMANDA 4. KORPUSA
Štr. pov. br. 958-06
Dana, 15. 09. 1993. god.

VOJNA TAJNA
STROGO POVJERLJIVO

307
06-746-2

BORBENO NAREĐENJE OP. 2-9/93

1. Neprijatelj-ustaške snage HVO preduzele su žestoka artiljerijska dejstva po položajima naših snaga sa ciljem onemogućavanja izvođenja aktivne odbrane nanošenje gubitaka u živoj sili i MTS-u. Razaranja su velika, a broj poginulih civila još nije poznat.

Očekivati je da neprijatelj i u daljnim dejstvima još masovnije upotrebljavati sva raspoloživa oruđa: VBR, tenkove i posebno MB vatru po svim položajima jedinica 4. Korpusa Armije R BiH.

Po žestokoj upotrebi artiljerijske vatre pokušaće prodore na svim pravcima koji omogućavaju rasjecanje i dovođenje naših snaga u okruženje po dijelovima.

2. Naše snage, komanda i jedinice 4-Korpusa Armije R BiH preduzele su mjere zaštite i svele broj povrijeđenih i umrtvih na minimum. U svim jedinicama su mjere b/g na najvišem nivou. U dubokoj neprijateljskoj pozadini snage OG JUG- 1 i 1/42. bbr. abačenim grupama nanijeli su teške gubitke neprijatelju u živoj sili i MTS.

Snage OG SJEVER-2 sa snagama 6. Korpusa Armije R BiH prešle su u aktivna dejstva na pravcu Vrđi-Goranci koje izvode na Dubrane-Planinicu i mostarsku kotlinu.

3. Z A D A T A K OG SJEVER-1

a.) Sa snagama 47. bbr. i samostalnog bataljona Nevesinje držati dostignute linije prema četnicima samo u cilju osmatranja i eventualne zaustavljanja istih.

Linije prema ustašama imati aktivne na sljedećim pravcima:

- Po pristizanju snaga OG SJEVER-2 u zahvatu rijeke Neretve
- ispoljiti aktivno dejstvo sa pravca HE Solakovac-Vojno-Raštani.

- Sa jednom grupom ispoljiti dejstvo prema Dubranima, a sa drugom grupom prema Planinici (jačina grupa do jednog voda) sadejstvo sa lijevog boka vrši 41. MTBr-Slavna.

Po pristizanju u Raštane glavne snage usmjeriti na ovladavanje objektom Orlac.

- U bližem sadatku ovladati linijom: Dubrani-Raštani, a u

b.) OG CENTAR:

Sa snagama 41.MTBr-Slavne držati liniju prema četnicima osmatranjem jednim dijelom snaga biti u gotovosti za odbijanje eventualnog napada.

Limije prema ustašama imati aktivne po sljedećim:

U sadejstvu sa 47.bbr. ispoljiti aktivna dejstva na pravcu: brana HE Mostar-Raštani-Orlac.

Na lijevom krilu u sadejstvu sa snagama OG JUG-1 (jačine jedne čete) OG JUG-2 (jačine jednog ojačanog voda) ispoljiti aktivna dejstva na pravcu: Stotina-Hum.

Na desnom krilu u bližem zadatku ovladati linijom Raštani a u sljedećem zadatku linijom Orlac.

Na lijevom krilu u bližem zadatku ovladati linijom Stotina a u sljedećem zadatku objektom HUM.

Na centralnom dijelu linije prema ustašama ispoljiti aktivnosti u sljedećem:

Planirati ispad na pravcu Podhum i napad na pravcu Bantićeva uz upotrebu AG-1 i AF-1.

Upotrebu AG-1 i AF-1 vrši bataljon vojne policije koji zadatak izvršava na pravcu gradske linije prema ustašama.

c.) OG JUG-1:

Linju prema četnicima držati samo osmatranjem i zaustavljanjem eventualnog napada.

Linju prema ustašama imati aktivnu na pravcu:

Kosor-Buna-Lakševine sa zadatkom ovladati Ortiješkom kosom i izbiti na lijevu obalu rijeke Neretve. Sadejstvo sa desnog boka izvesti sa OG JUG-2. U bližem zadatku ovladati sa Lakševinama a u sljedećem osigurati lijevi bok i spriječiti prodor ustaških snaga. Snage na lijevom boku u zoni odgovornosti imati aktivne samo u cilju zaustavljanja prodora ustaških snaga. Predpočiniti jednu ojačanu četu OG CENTAR za dejstvo na pravcu:

Stotina-Hum. Po izbujanju na obalu Neretve srušiti most u Žitomisliću preko kojeg ide put za Čitluk.

d.) OG JUG- 2

Linju prema četnicima držati osmatranjem i biti u gotovosti za odbijanje eventualnih napada od strane istih.

Izdvojiti jedan ojačani vod i predpočiniti ga OG CENTAR za dejstvo na pravcu Stotina-Hum.

ZADATAK:

Isposljiti aktivna dejstva na pravcu Ortiješ-rijeka Neretva i u bližem zadatku ovladati Ortiješom, a u sljedećem zadatku izbiti na lijevu obalu rijeke Neretve.

- 4.) Dejstva jedinica 4. Koprusa podržava artiljerijska grupa iz rejonu Ročca planina i raspoloživa artiljerijska jedinica dejstvom po planu artiljerijskih vatri i po zahtjevu podčinjenih na novonastale ciljeve.
- 5.) OBEZBEĐENJE b/d:
- a.) Prije otpočinjanja aktivnih dejstava na nivou osnovnih taktičkih jedinica i grupa diversanata održati kratke sastanke na kojima upoznati vojnike sa situacijom i značajem predstojećih dejstava. Upoznati vojnike sa uspjesima naših jedinica u rejonu s. Vrda i prevoja Makljen.
  - b.) Sa nivou operativnih grupa do najnižih jedinica razmjeniti obavještajne podatke, a preostalo vrijeme do otpočinjanja b/d iskoristiti za upotpunjavanje podataka o rasporedu ustaša osmatranjem i nasilnim izviđanjem.
  - c.) Pojednostiti o toku priprema i vremena otpočinjanja kao i zadataka jedinica držati u apsolutnoj tajnosti. U jedinicama posebnu pažnju obratiti na kolebljivce i paničare u cilju suzbijanja straha i panike. Sve borbene dokumente i planove koje vojnici zarobe kod neprijatelja u toku borbenih dejstava organizovano sakupiti i predati u organ vojne bezbjednosti Koprusa.
  - d.) Prije polaska jedinica u napad pripremiti veliki inženjerski alat za utvrđivanje po četama. U toku napada maksimalno koristiti prirodne zaklone sa kretanje, vatreno dejstvo i zaštitu. Po izvršenju opšteg zadatka i izbijanju na naredene linije u najkraćem roku izvršiti inženjersko utvrđenje dostignutih položaja srediti sistem vatre i odsutno braniti dostignutu liniju. U slučaju organizovanih protivnapada agresora pored ostalog tražiti i artiljerijsku vatru od predpostavljenog starješine.
  - e.) Prije otpočinjanja napada u osnovnim taktičkim jedinicama izvršiti pregled i pripremu svih raspoloživih zaštitnih sredstava. U toku borbe očekivati je upotrebu hemijskog oružja kratkotrajnog dejstva te sredstva zaštite imati u pripravnosti i narediti upotrebu istih pri najmanjoj sumnji upotrebe bojnih otrova. Ovim sredstvima po mogućnosti snabdjeti diverzantske grupe. Operativnim grupama u saradnji sa organom ABHO Korpusa organizovati moguće sisteme dekontaminaci;
  - f.) U operativnim grupama maksimalno precizno razraditi sistem pozadinskog obezbjeđenja. U jedinicama organizovati ishranu tečnim obrokom do otpočinjanja aktivnih dejstava, a za izvođenje napada podijeliti vojnicima SDO za _____ dana.

Za izvršenje zadatka odobravam sljedeći utrošak municije i goriva:

- Za artiljerijska oruđa _____
- Za streljačke naoružanje _____
- Za vozila _____ punjenja rezervoara

posebnu pažnju posvetiti organizaciji i funkcionisanju sanitetske službe prije i u toku b/d.

U skladu sa propisima organizovati i razmjestiti privremene prihvatne ambulante iza linije fronta, a sa svakom diverzantskom grupom uputiti po jednog bolničara-kursistu sa sanitetskim kompletom. Organizovati sanitetsko zbrinjavanje i evakuaciju ranjenika zašto su mi lično odgovorni Načelnik sanitetske službe Korpusa i komandantni OG.

6.) Ratni plijen kojeg jedinice zarabe organizovano prikupiti unijeti u logističku evidenciju i kao takvog pohraniti u magacine ili po potrebi upotrijebiti u borbene svrhe. Protiv lica koja nezakonito postupala sa ratnim plijenom upotrebiti vatreno oružje.

7.) Gotovost napada u _____ *AKTIVNOSTI 'IZVODITI' SAHO PD SIGNALU ('ZAPAD')*

8.) Moje komandno mjesto-osnovno bit će u rejonu _____ a KM-naredno -1 u rejonu _____.

U Korpusu ću komandovati po planu veze.

Radeno u 6 (šest) primjeraka i dostavljeno:

- OG CENTAR
- OG JUG-1
- OG JUG- 2
- OG SJEVER-1
- OG SJEVER- 2
- a/a

15.09.1993. Sad

11. put br

ODBRANAM
KOMANDANTgospodin
Arif PašalićODBRANA REPUBLIKE
VOJNA TAJNA
STROGO POVJERLJIVOprimjerek br. 5KAPOVJEST ZA NAPADOp.br: Op-174-15

Skalija: 1:25000

1. Na pravcu napada OG Centar nalazi se II brigada HVO i djelovi III brigade HVO ojačane pukovnijom "Bruno BUŠIĆ", bojnom iz Osjeka, satnija "Tigrovi" i nekoliko ATG grupa jačine od 20 - 40 bojovnika sa najvjerovatnijim sljedećim rasporedom:
  - u rejonu Raštani - NE Mostar nalazi se ojačana satnija ojačana MB 60 i 82mm, dva PAM-a 12,7mm, Tenk T-55 i BaT.,
  - u rejonu Šantićeve ulice nalazi se II bojna II brigade HVOsa pridodatom ATG grupom sa MB 82 i 120mm i povremenom dejstvu tenka i iz rejona Mita i OT iz rejona Doma pensionara,
  - u rejonu HIT - Dom zdravlja - Šenovac raspoređena je 4. bojna sa pridodatim postrojbama MUP HR HB, dvije ATG grupe i bojnom u pripremi potpomognute MB 60, 82 i 120mm kao i jakim POG,
  - u rejonu Huma nalazi se pet posada od po 4 bojovnika na PAM-u i PAT-u i tri bunkera sa po tri bojovnika. Oruđa su smještena na tt-412, 379, 436, 393, Privorac.
  - u rejonu Stotina - Bodoč - Heliodrom nalazi se LX bojna i djelovi III brigade HVO.

Najvjerojatniji cilj neprijatelja je da upornom odbranom spriječi prodor naših snaga stvarajući uslove za izvođenje napada.

Užurbano izvodi radove na utvrđivanju rejonu odbrane pri čemu koristi civile i ratne zarobljenike. U dosadašnjim dejstvima neprijatelj je koristio ratne zarobljenike kao živi štit što se očekivati i u narednim b/d.

U slučaju korištenja živog štita od strane HVO pokušati eliminirati čuvare, a u nemogućnosti onesposobljavanja čuvara ne odustajati od postavljenog zadatka ni po koju cijenu.

U dosadašnjim dejstvima neprijatelj je pretrpio velike gubitke što mu je u sklopu čitave situacije (vojne i političke) uticalo na moral.

Neprijatelj raspolaže hemijskim b/s koja je i dosada upotrebljavao te se očekivati njihovu ponovnu upotrebu.

U dosadašnjim dejstvima neprijatelj je upotrebljavao artiljerijska oruđa svih kalibara djelujući ne selektivno po kompletnom gradskom području.

2. Zadatak OG CENTAR jeste izvršiti napad na uže gradsko područje i ovladati pravcima:

- HE MOstar - Raštani - Orlac
- Šemovac - Podhum - 1. osn. škola
- Objektom HUM
- D. Mahala - Stotina - Rodoč

Za izvršenje zadatka OG CENTAR pridodate su sljedeće jedinice:

- iz sastava OG JUG - 1	120 boraca
- iz sastava OG JUG - 2	40 boraca
- iz sastava OG SJEVER - 1	40 boraca
- MUP BiH	80 boraca

Po ovladavanju pomenutim pravcima pristupiti inž. uređenju položaja i biti u gotovosti za odbijanje protiv napada.

Gotovost napada do 24,00 19.09.1993. godine

- 3 -

3. Desno od nas: borbena dejstva izvodi OG SJEVER - 1 sa zadatkom ovladavanja rejona Dubrani - Krčevine - Platido.

Lijevo od nas borbena dejstva izvodi OG JUG - 2 sa zadatkom ovladavanja rejonom avijatički most - aerodrom Mostar.

4. Nakon procjene situacije i podnošenja prijedloga

Odlučio sam izvršiti energični napad grupišući glavne snage na pravcu:

- objekat Hum lijevo Stotina - Rodoč - desno Podhum,

- HE Mostar - Raštani - Orlac, a pomoćne snage na pravcu:

- Ul. A. Šantića - Dom penzionera

- BNR - Gimnazija - Dom zdravlja s ciljem:

Razbiti neprijatelja na pravcima napada naših snaga nanoseći mu gubitke u ž/s i MTS, i stvaranja uslova za izvođenje završnih operacija za definitivno oslobađanje grada.

5. 3. BATALJON 41. mtbr - Slavne sa ojačanim vodom iz sastava 47. bbr napada pravcem: Mostar - Raštani - Orlac.

U bližem zadatku ovladati HE Mostar i Raštanima i izbiti u rejon Šavića kuća. Po izbijanju u pomenuti rejon stvoriti uslove za uvođenje rezerve odakle produžiti napad i ovladati objektom Orlac gdje biti u gotovost za odbijanje protiv napada iz pravca Rudnika.

Odgovoran komandant 3. BATALJONA.

6. 2. BATALJON 41. mtbr - Slavne sa pridodatim jedinicama:

- vod BVP 30 boraca

- četa 42. bbr 120 boraca

- ojačani vod 48. bbr 40 boraca

- MUP R BiH 80 boraca

- spec. jed. 41. mtbr-8. 45 boraca

Napad pravcem:

- a) D. Mahala - Hum sa zadatkom : U bližem zadatku ovladati otpornim tačkama tt-412, 379, 436 a zatim uvođenjem rezerve izvršiti posjedanje linije na zapadnoj i j/s strani Huma i biti u gotovost za sprečavanje protiv napada iz pravca Čitluk - Miljkovići i pravca Mostar - Đikovina.
Po izvršenju zadatka vršiti kontrolu centralnog gradskog područja i rejonu oko Heliodroma.
Odgovorani: zam. k-danta 42. bbr.
- b) D. Mahala - Stotina - Rodoč sa zadatkom: U bližem zadatku razbiti neprijatelja u rejonu Stotine (tt-81) i u sadejstvu sa 1. bataljona 41. mtbr - Slavne ovladati rejonom Gatačke kuće - Hotel "SOKO" - Višnjice, a zatim stvoriti uslove za uvođenje rezerve produžiti napad ka rejonu: Štamparija - osn. škola - naselje isnad škole gdje se utvrditi i biti u gotovosti za odbijanje p/n iz pravca Heliodroma.
Odgovorani: komandant 2. bataljona.
- c) Šemovac - Podhum. U bližem zadatku ovladati rejonom Ul. M. Bjelavca - M. Gupca - samostan. Stvoriti uslove za uvođenje rezerve a zatim produžiti napad i ovladati rejonom 1. OŠ - neboderi. Biti u gotovosti za odbijanje p/n iz pravca Rondo, Balinovac, Panjevina.
Odgovorani: komandir 6. čete.
- 1) Po dobijanju signala za napad početi sa demonstrativnim napadom u sektoru Šantićeva i sektoru BNR s ciljem razvlačenja neprijateljskih snaga i unošenja dezorijentacije i panike. Po procjeni zamjenika kom. 2. bataljona izvršiti upad u objekte odbrane neprijatelja.
1. BATALJON u sadejstvu sa 2. bataljonom vrši napad pravcem J. logor - Rodoč-. Po izvršenju nasilnog prelaska rijeke u bližem zadatku ovladati rejonom Gatačkih kuća, a zatim ovladati rejonom objekta Štamparija i spojiti se sa 2. bataljonom. Biti u gotovosti za odbijanje p/n iz pravca EAL-a.
Odgovorani: komandant 1. bataljona.

- 5 -

8. Artiljerijsku podršku napada obezbjediti će SVG na pravcima napada svojih bataljona, a MTD 41. mtbr - Slavne vršit će vatrenu podršku po planu komande OG - CENTAR.
9. POČ 41. mtbr - Slavne vršit će podršku po sljedećem:
  - na pravac Raštani: maljutka i 1. Bst po odluci k-danta 3. bataljona.
  - pravac Šantićeva: RPG - 9 po odluci zam.k-danta 2.bataljona.
  - pravac D. Mahala - Rodoč 1 Bst i 1 maljutka po odluci k-danta 2. bataljona.
  - 1 maljutka, 1 crvena strela, 1 LLR 128mm po odluci komande OG - CENTAR.
10. PAM- vod 41. mtbr - Slavne vrši podršku po sljedećem:
  - 1 PAM 14,5mm i 1 PAM 12,7mm dejstvuje po odluci k-danta 3. bataljona.
  - 2 PAM-a 14,5mm sa V.P. vrše podršku jedinica u centralnom gradskom području po odluci komande OG - CENTAR.
  - 2 PAM-a 12,7mm vrše podršku 1. i 2. bataljona po odluci kom. 1. bataljona.
11. Težište moralnog obezbjeđenja imati na pripremi jedinica za izvršenje zadatka i objašnjavanju ciljeva neprijateljske propagande.
12. U svim jedinicama imati stalne osmatrače i obavještavati o svim promjenama u neprijateljskom rasporedu.
13. Ostvariti potpunu kontrolu rejonu razmještaja i pravca kretanja jedinica. O svim pojavama neprijateljskog djelovanja odmah izvještavati, a sumnjiva lica izolirati. Naročitu pažnju obratiti osiguranju od dejstva DTG.
14. Težište inženjerijskog obezbjeđenja imati na zaprečavanju zaposjednutih pravaca obuhvatajući ojačavanje prirodnih i izradu vještačkih prepreka.

dostignutim linijama izvršiti utvrđivanje radi stvaranja
oljnih uslova za izvršenje narednih zadatka.

Težište PNHBOb imati na korištenju zaštitnih sredstava
koje moraju posjedovati svi vojnici.

Obezbjediti za sve jedinice SDO za dva dana.

Za izvršenje zadatka odobravam:

- municija za pješadijsko naoružanje - 1,5 b/k
- artilj. za podršku - 1 b/k
- POG - 1 b/k

Prioritet u snadbjevanju imati na popuni municijom.

Obezbjediti objekte za prihvati i zbrinjavanje lakših
ranjenika, a teže r transportovati u Ratnu bolnicu 4. Korpusa.

Moje KM nalaziće se u SDK, a istureno KM u rejonu "RUŽA".

Gotovost veza u _____

Gotovost napada u _____

Na nivou OG CENTAR radiće se po planu veze.

TAVLJENO:
. bataljon
. bataljon
. bataljon
om. 4. Korpusa
NO 41. mtbr - S.

KOMANDANT

gosp. Semir Drljević

BORBENO NAREDJENJE OP. 1-2/93

1. Ustaške snage i dijelovi HV preduzeli su žestoke art. napade po položajima naših snaga i civilnim objektima u zoni odgovornosti OG, s ciljem da nanesu što veće gubitke ž/s i unište što više MTS. Razaranja civilnih objekata su ogromna, na sreću broj poginulih i ranjenih je minimalan.

Očekivati je da neprijatelj u narednim danima intezivira i pojača art. dejstva upotrebom svih raspoloživih art. orudja i raketnih sistema uz vjerovatne pješadijske prodore na određenim pravcima, s ciljem rasjecanja, okruženja i uništenja naših snaga. Raspoložbe H b/s i vjerovatna je upotreba istih po svim rejonima odbrane.

2. Snage OG JUG -1 čvrsto drže dostignute linije u sadašnjim rejonima rasporeda.

Zadatak: Dijelom snaga ojačati snage OG CENTAR radi izvodjenja ofanzivnih dejstava u gradu Mostaru, dijelom snaga izvesti aktivna b/d na krilima i po dubini rasporeda ustaških snaga, dijelom snaga čvrsto držati posjednute linije i prema ustašama i prema četnicima. Izvodjenje b/d podržava OG iz rejona Bagaja.

Gotovost za dejstva u 05.00 20.09.1993. god.

3. Desno, na pravcu vinarije ... Čaštijina kafana napad izvode dijelovi OG JUG -2 a ostalim snagama posjeduju linije prema četnicima i ustašama.

4. Odlučio sam, izvršiti aktivna dejstva na krilima i po dubini rasporeda ustaških snaga, zarušiti putne pravce koji izvode na Bunu, jednom ojačanom četom aktivno podržati napadna dejstva OG CENTAR, ostalim snagama izvode se aktivna b/d u spoju sa snagama OG JUG - 2.

B/R u liniji sa rezervom I BG.

5. 1, 2. i 3. bb iz svog sastava izdvojiti jedinice jačine ojačane čete za aktivna dejstva u sastavu OG CENTAR. Linije prema četnicima pojačati i biti spreman ... sadejstvu sa snagama OG JUG -2 aktivnim dejstvima ovladati ... kosom i Lakševinama i izbiti na lijevu obalu Neretve. Diverzantskim grupama izvršiti zarušavanje puta na pravcu Rotimlja-Buna-Čapljina-Buna a jednom DG ispoljiti dejstvo u rejonu Aladinića.

6. IDČ iz sadašnjeg rejona rasporeda izvršiti diverzijski napad na ustaške snage u rejonu Graba i Dolova po datom signalu.

7. m MB b sa sadašnjih vatrenih položaja podržavaju izvodjenje aktivnih dejstava na pomenutim pravcima i u gotovosti za odbijanje pješadijskih napada ustaških snaga na pravcu Buna-Blagaj.

8. Vod PAM-a iz sadašnjeg rasporeda a po zahtjevu k-nta bataljona intervenište na njihovim pravcima.

9.a Prije otpočinjanja aktivnih dejstava na nivou osnovnih jedinica održati kratke sastanke na kojima upoznati borce sa situacijom i značajem narednih dejstava za sudbinu muslimanskog naroda.

9.b Sve dosada prikupljene obavještajne podatke srediti i u pisanoj formi dostaviti k-ntima jedinica i nastaviti aktivno izviđati svaki pokret i dejstva ustaša po dubini i na p/k.

9.c Pojednosti o toku priprema i vremenu dejstva kao i zadatak jedinicama držati u tajnosti. Sva borbena dokumenta i planove koje vojnici zarobe od ustaša u toku b/d organizovano prikupiti i predati organima bezbjednosti OG JUG -1.

9.d U toku izvodjenja napadnih dejstava koristiti prirodne zaklone za zaštitu a jedinicama na linijama odbrane

već postojeće zaklone.

9.e Sve jedinice na terenu za aktivna b/d snabdjeti sa po 2 SDO a jedinice u sadašnjim rejonima snabdjevati tečnim obrokom.

Borce koje idu na zadatak snabdjeti sa po 1 b/k, ljudstvo u aktivnoj odbrani sa 0,5 b/k.

Sanitetsko obezbjedjenje vršit će Srv. a u jedinicama odrediti nosioce ranjenih i mrtvih.

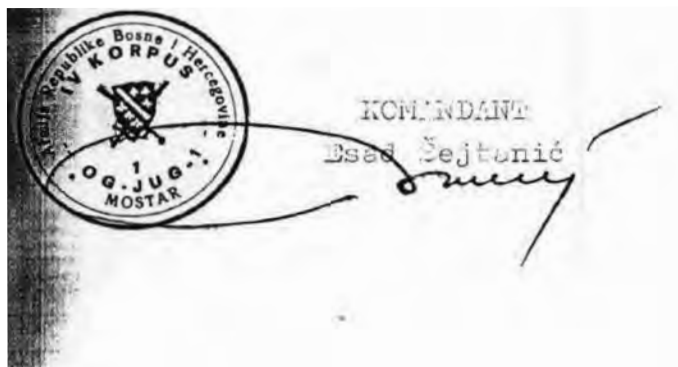
10. U OG JUG -1 k-vat ću postojećim sistemom VEZ. Moje KM u D. ..., IKM u rejonu Mahala.

DOSTAVLJENO:

- K-ntima bataljona 3x,
- K-diru v PAM,
- K-diru m MB b,
- Pom.k-nta za pozadinu,
- Pom. K-nta za bezb.

KOMANDANT

Esad Šejtanić

D-133 Šejtanić Esad: Hercegovci na ognjenim vratima Bosne

***

Uspostavljene linije odbrane prema srpskim snagama bile su borbeno neaktivne, međutim, na istim je cvjetao šverc svim i svačim, a ponajviše nedostajućim prehrambenim artiklima (brašno, sol, šećer, ulje, riža i dr.).

***

U tom cilju je komandant 4. korpusa krajem avgusta boravio u Sarajevu gdje je dogovorena materijalna i ljudska pomoć za realizaciju predstojećih borbenih dejstava, a na teren je upućen NŠVK Sefer Halilović da koordinira sva borbeno djelovanja snaga predviđenih za dejstva. Po saznanju od strane boraca da se Sefer Halilović nalazi sa snagama iz Bosne u Jablanici, spontano se počelo pjevušiti:

«Bosnom hodi Sefer Paša, Bosnu čisti od ustaša»

Mnoge stvari u samoj Komandi 4. korpusa nisu najbolje funkcionisale, tako da je na prijedlog nas komandanata, Miralem Jugo, komandant 47. brdske brigade trebao preuzeti dužnost zamjenika komandanta u cilju poboljšanja rada i koordinacije svih jedinica. Nažalost, Miralem Jugo nikad nije primio dužnost, jer je poginuo pod izuzetno «sumnjivim okolnostima» u saobraćajnoj nesreći na magistralnom putu M-17, prilikom dolaska na komandno mjesto

4. korpusa. U ovom periodu desilo se još niz incidenata koji su za posljedicu mogli imati pogibiju ključnih oficira jedinica Armije, a imali su elemente smišljenih atentata na komandante (Avdo Idriz, Esad Šejtanić, Ibrahim Demirović – Hećim), ili su prouzrokovali smrt određenog broja oficira kao što su Ahmeda Špage-Doktora, PK za bezbjednost u 48. brdskoj brigadi i Huse Imamovića, novopostavljenog komandanta 50. artiljerijske brigade.

U sklopu priprema za planirana borbeno dejstva, otvoreno se počelo govoriti o mogućnosti da nam srpska strana pomogne u direktnoj artiljerijskoj podršci i isporučivanju kritičnih MS, a prije svega, prodaji većeg broja artiljerijskih projektila raznih kalibara.

Prisustvovao sam na jednom od sastanaka na liniji dodira sa srpskim snagama u selu Busak, gdje su Safet Oručević, Fatima Leho i Šefkija Džihović definisali uslove pod kojim će srpska strana pomoći naša borbeno dejstva. Srpska strana je pristala da 1 haubicu 122 mm sa kompletnom posadom i 200 projektila za istu rasporedi na naše položaje u rejonu planine Rošci, odakle je u toku izvođenja borbenih dejstava pružala artiljerijsku podršku shodno naređenju komandanta 4. korpusa. Ja i Hasan Karadžić smo određeni da sa osmatračkih pozicija u selu Donji Vranjević i u Podveležju

zahtjevamo i koordiniramo dejstvo artiljerije sa tog područja a po zahtjevima komandanata jedinica koje su izvodile borbena dejstva. Kao znak pažnje za dosadašnju suradnju, Safet Oručević je komandantu nevesinjske brigade Novici Gušiću poklonio skoro novo auto Golf-IX.

Svi smo puno očekivali od ovog postignutog dogovora, i možda nas je ovo iniciralo da smjelije planiramo naredna borbena dejstva koja objektivno na našu snagu i uslove na zemljištu nisu mogla dati veliki rezultat. Bilo kako bilo moja jedinica je u saradnji sa 48. brdskom brigadom dobila zadatak da izvrši napad na ključni objekat u odbrani HVO – brdo Hum, koje je dominiralo nad gradom Mostarom. Naše pripreme donekle je usporila pogibija Miralema Juge, Huse Imamovića i Ahmeda Špage kao i događanja neposredno prije i poslije dženez, ali i složena vojno-politička situacija nas je tjerala da nešto hitno preduzmemo, jer će nas HVO na ovaj način toliko iscrpiti, da vjerovatno njihov ozbiljniji napad ne bi mogli izdržati.

***

Još jednom smo u toku 19. septembra analizirali dobijene zadatke, sagledali kako su pripreme realizovane i informisali se o toku borbenih dejstava koje su izvodile jedinice Armije na pravcu Drežnica – Vrđi – Goranci. Bilo je izuzetno važno da jedinice u mostarskoj kotlini što prije otpočnu sa dejstvima u cilju olakšavanja daljnjih napada jedinica sa sjevera i unošenja dodatne konfuzije u redove HVO i HV. U toku noći bez ikakvih problema izvršeno je dovođenje jedinica u grad Mostar, odakle su u ranim jutarnjim satima trebale krenuti na objekte napada. Jedinica koja je napadala na brdo Hum, bila je vođena od moga zamjenika Tahira Turajlića.

Borbena dejstva su otpočela u ranim jutarnjim satima 20. septembra i krenula su planiranom dinamikom, posebno na bokovima gdje smo i očekivali da postignemo uspjeh koji bi iskoristili za produženje obuhvatnih dejstava na samo gradsko jezgro. Posebno su se dobro borbena dejstva odvijala na Višnjici, Humu, Raštanima, Jedrenima i objektima oko Vrđi. Oko 6,15 časova, Tahir me je izvjestio da je stavio desnu i lijevu kulu na brdu Hum pod kontrolu i da je ostala samo ulazna kula sa pravca Brkanova brda i da će i ona vrlo brzo pasti.

Jedinice u gradskoj jezgri imale su početne uspjehe na pravcu prema naselju Balinovac, a uz strahovitu srpsku artiljerijsku podršku uspjeh je bio izgledan. Na osnovu praćenja razgovora na radio-mreži panika je bila vidljiva u redovima HVO i HV, a bili su dodatno zaprepašteni saznanjem da nam srpska strana direktno pomaže u dejstvima. I kada se očekivalo da još odlučnije krenemo sa borbenim dejstvima i zadamo završni udarac, stiglo je naređenje od komandanta 4. korpusa da se ista obustavljaju i da se moramo vratiti na početne položaje. Do tada minimalni gubici u jedinicama strahovito su se povećali tokom izvlačenja, tako da sam u svojoj jedinici imao 4 poginula (Tahir i Edin Turajlić, Selve-

din Đono i Adis Šabanović) i 2 teško ranjena borca (Zulfo Rahić i Kemal Hasić). Nije nam bilo jasno zašto je komandant prekinuo uspješna borbena dejstva, ali smo na noćnom referisanju saznali da je to od njega lično tražio predsjednik Izetbegović, koji je vodio mirovne pregovore na britanskom ratnom brodu baš toga dana negdje na pučini Jadranskog mora. Hrvatska strana je nastavak pregovora koji su bili u toku usloвила prekidom svih borbenih dejstava snaga 4. korpusa i jedinica iz Bosne u gradu Mostaru i njegovoj okolini.

Žestoko smo napali komandanta Pašalića zbog prekida borbenih dejstava i doslovno ga optužili da u dosluhu sa zvaničnom politikom iz Sarajeva kopa mezar Hercegovini, i da je naše povjerenje njemu kao komandantu dalje upitno. Komandant se «pravdao» da je kao vojnik morao izvršiti naređenje Vrhovnog komandanta, ma kakve posljedice bile. A posljedice borbenih dejstava po jedinice 4. korpusa bile su zaista poražavajuće. U toku izvlačenja na polazne položaje imali smo više od 30 poginulih, oko 100 što teže što lakše ranjenih, a visoki borbeni moral je srozan na najniži nivo.

***

Šejtanić Esad,
Hercegovci na ognjenim vratima Bosne,
Mostar 2005.

REPUBLIKA BOSNA I HERCEGOVINA

HRVATSKA ZAJEDNICA HERCEG-BOSNA

HRVATSKO VIJEĆE OBRANE

GLAVNI STOŽER HVO HR H-B

Ur.broj: 02-24-01-2540193

IZM Čitluk, 20.09.1993.god.

OBRANA

VOJNA TAJNA

STROGO POV.

Temeljem novonastale situacije, upada terorističkih grupa MOS-a na teritorij Mostar, Buna, Žitomislić i Čapljina, a u svezi Zapovijedi Predstojnika Odjela obrane broj:02-1-1296/93 od 20.09.1993.godine,

Z A P O V J E D A M

1. Odmah, mobilizirati sve ljudske i materijalne potencijale sa svim slobodnim vojno-polijskim i policijskim snagama, lovačkim organizacijama, te ostalim slobodnim snagama sa ovog područja na beskompromisnom likvidiranju ubačenih terorističkih grupa MOS-a.

2. Ove snage žurno prikupiti i odmah staviti pod zapovjedništvo Prvog sektora OZ J/I H kojim zapovjeda puk.Obradović.

3. Rok za izvršenje ove Zapovijedi ODMAH.

4. Za izvršenje ove Zapovijedi činim odgovornim Načelnika Uprave VP, zapovjednike policijskih postaja Čapljina, Čitluk i Ljubuški, te predsjedinke lovačkih organizacija navedenih općina.

5. Zapovjednik I sektora puk.Obradović redovito će me izvještavati o izvršenju ove Zapovijedi.

Dostaviti:

- I sektor puk.Obradović
- N U VP
- Policijske postaje
Ljubuški, Čitluk, Čapljina
- predsjedniku lovač.org.
Ljubuški, Čitluk i Čapljina

ZAPOVJEDNIK GS HVO

Slobodan Praljak
general-bojnik
Slobodan Praljak

U terorističkoj akciji ABiH
u pozadini ubijeni su i
izmasakrirani:

Marinko Vidić
Pero Puljić
Rudo Pavlović
Viktor Križanović
Vlado Vidić

Iz fotoelaborata istrage o ubijenim i izmasakriranim vojnika HVO

REPUBLIKA BOSNA I HERCEGOVINA
ARMIJA R B i H
KOMANDA 6. KORPUSA

ODBRANA REPUBLIKE
VOJNA TAJNA
STROGO POVJERLJIVO

Broj:01/2628-2
Datum,20.09.1993.godine

VRLO HITNO !

Preduzimanje hitnih mjera
na Vrdima, naređujem.-

Na ličnost K-data 45.bbr
Buturović Polje

Situacija na Vrdima se jako komplikuje jer niste izvršili dogovor sa
Načelnikom SVK o upućivanju jedinice od 150 ljudi za držanje dostignute linije
U tom cilju a na osnovu Naređenja NS SVK str.pov.br:01/255, od 20.9.1993.god
u 15,08 sati

N A R E Đ U J E M

1. do 20,00 sati danas osigurajte da se jedinica jačine 150 ljudi javi
K-dantu Udreda za posebne namjene SVK Zulfikaru Ališpahi u reonu Donje
Jablanice. U protivnom snosit će odgovornost za posljedice koje će
nastupiti.
2. Hitno me izvijestite o realizaciji zadatka.

K O M A N D A N T
Salko Bušić

REPUBLIKA BOSNA I HERCEGOVINA
ŠTAB VRHOVNE KOMANDE OS R BIH
S A R A J E V O

ODBRANA REPUBLIKE
VOJNA TAJNA
STROGO POVJERLJIVO

Str.pov.br. : _____
Sarajevo, 20.09.1993. godine

Na osnovu ovlaštenja Komandanta ŠVK od 29.08.1993.godine i Naredenja Komandanta ŠVK Str.pov.br. 02/1647-1 od 30.08.1993.godine kojoj je formiran stručni tim - inspekcija, radi koordinacije borbenih dejstava kao i svih drugih poslova i zadataka u zoni odgovornosti 3., 4. i 6. korpusa. Ekipa sastava :

- 1.- Halilović Sefer, NGŠ OS voda tima, članovi GŠ
- 2.- Suljević Zičro ,
- 3.- Bilajac Rifat,
- 4.- Karić Vehbija,
- 5.- Najetović Džemal,
- 6.- Džanković Namik.

Ekipa je izašla na teren 29.08.1993.godine i zadatak obavljala do 19.09.1993.godine.

Ostvaren je kontakt sa Komandama 3., 4. i 6.korpusa. Težište svog rada ispoljeno je u Komandi 6.korpusa i njegovim jedinicama kao i na spojevima 6.korpusa sa 3., 4. i 1.korpusom. U cilju koordinacije i izvođenja b/d i pružanje pomoći braniocima Mostara, stručni tim - inspekcija je uspostavila IKM u Jablanici, gdje je isplanirala i materijalno obezbjedila izvođenje operacije na širokom frontu od G.Vakufa do Mostara, u dolinama r.Neretve i Vrbasa.

Osnovni sadržaj rada bio je na zadacima postavljenim narednjem Komandanta Štaba VK OS.

- 1.- Sagledavanje b/g Komandi i jedinica na terenu i rukovođenje b/d. Komanda 6.korpusa ne vlada potpuno situacijom u zoni odgovornosti, a najizraženije na prostoru Konjica. Ranije postavljene zadatke ; oslobađanje komunikacije s.Dusina - Fojnica i oslobađanje Kreševa, kao i oslobađanje komunikacije Konjic - s.Čelebići nije izvršen. Naizvršenjem navedenih zadataka u mnogom je usložilo i otežalo izvođenje planirane operacije u dolini r.Neretve i r.Vrbasa.

Osnovni problemi sa kojima je suočena Komanda 6.korpusa su :
- kadrovski problemi koji se ogledavaju kroz nepopunjenost potrebnog kadra.

Nedovoljna stručno - vojna osposobljenost postojećeg kadra, ne funkcionisanje formacijsko - organizacijske šeme u Komandi korpusa. Zatečeni problemi u zoni odgovornosti 6.korpusa su brojni i takve prirode da se sadašnja Komanda ne može sa njima nositi.

Odnos Komandi 1., 3. i 4.korpusa prema Komandi 6.korpusa kao najmladoj Komandi, su najblaže rečeno nekorektni i ne primjereni jedinstvu naše borbe.

Većina organa civilne vlasti se indiferentno odnosi po mnogim pitanjima a naročito po pitanjima logistike i popune ljudstvom i MTS.

U bezbjednosnom pogledu u organima vlasti ostalo je dosta kompromitovanog kadra koji je vjerno služio interesima Herceg Bosne a sada opstruiše sve naše napore u borbi za oslobađanje i sređivanje stanja na teritoriji.

Ovo je posebno izraženo u Konjicu, Jablanici i Fojnici.

U zoni odgovornosti 4.korpusa stanje je zabrinjavajuće a što se ogleda u slijedećem :

- veliki broj dezertera iz sastava jedinica ovog korpusa svakodnevno se izvlači u centralnu Bosnu a uz put vrši prodaju oružja što umanjuje b/g ovog korpusa.

- potcjenjena budnost i bezbjednost u Komandi korpusa i jedinica, što je rezultiralo zarobljavanje dijela Komande korpusa i njene dokumentacije u prethodnim dejstvima, prebjegu obavještajnog oficira u redove HVO i nerazjašnjenim ubistvima Komandanta 47.bbr i drugih starješina neposredno pred početak sadašnje operacije. Vrlo je induktivno odsustvovanje Komandanta korpusa u svim značajnijim napadima HVO na Mostar.

I pored izdatog naređenja Komandantu korpusa da obezbjedi spoj i komunikaciju u rejonu s.Jasenjani, isto nije izvršeno, a što direktno negativno utiče na izvršenje ukupnog zadatka i obezbjedenje jednog putnog pravca prema Mostaru.

- inspekcija je pozvala Komandanta 41.bbr "Lovca" na Komandno mjesto Komandanta Specijalnog odreda "Zulfikar" i dala mu konkretni zadatak u odnosu na s.Jasenjane, Raštane i Rašku goru, i uvezala dejstva 47.i 41.bbr i Specijalnog odreda "Zulfikar".

- prema podacima dobivenim od organa bezbjednosti i drugih izvora na prostoru Blagaja uzgaja se MARIHUANA koja se raznim kanalima protura ka Sarajevu i centralnoj Bosni.

- iz istih izvora saznajemo da se održava stalni kontakt Komandanta postrojbi HVO sa Bune i komande brigade u Blagaju.

- utvrdili smo da se i nadalje osjećaju negativni uticaji "emisara" iz 4.korpusa u zoni odgovornosti 6.korpusa što je posebno izraženo kod 43.bbr, koja je ultimativno tražila izlazak iz sastava 6.korpusa i pripajanje 4.korpusu.

Ekipe je isto tako sa OG "Zapad" iz sastava 3.korpusa uspješno uvezala b/d u širem prostoru G.Vakufa i Prozora u okviru sadejstva sa jedinicama 6.korpusa. U toku b/d 317.bbr još nije upotpunosti vojnicirana što se manifestuje u odnosu boraca pri izvršavanju borbenih zadataka, jer se ispoljila slabost u napuštanju oslobođenog prostora i nedovoljnoj odgovornosti pri uvođenju u borbu, što je posljedica slabog rukovođenja i komandovanja na svim nivoima u ovoj jedinici.

Samostalni Prozorski bataljon pri sadejstvu 317.bbr zbog samovolje Komandanta bataljona Buza Envera izostao je u prvoj fazi b/d za 24 sata, što je direktno uticalo na tok borbenih dejstava 317.bbr i otkrivanje njenog lijevog boka što je uzrokovalo povećane gubitke i nemogućnost zadržavanja oslobođenih objekata u rejonu Crnog vrha.

Ekipe je zaključila da na prostoru 4. i 6. korpusa, Komande i jedinice ne vladaju stanjem u procjeni i mogućnostima snaga neprijatelja, kako u živoj sili tako i u MTS, pošto im je organizacija obavještajno - izviđačke aktivnosti na vrlo niskom nivou.

Sagledavajući cjelokupno stanje u dolini r.Neretve došli smo do uvjerenja da je najsloženija situacija u Konjicu, gdje objektivno postoje povoljni uslovi za neprijatelja da napravi iznenađenje i ovlada ovim prostorima.

U vizi sa svim naprijed navedenim,

P R E D L A Ž E M O :

- 1.- Da se izvrše radikalne kadrovske promjene u Komandama 4. i 6. korpusa, a najnužnije u Komandama i jedinicama 1. i 3.korpusa. U tom pravcu potrebno je na dužnosti Komandanta 4. i 6.korpusa. Kao i njihovih Zamjenika i NŠ, dovesti nove i sposobnije ljude.
- 2.- Da se smijeni Komandant 43.bbr zbog stanja u Konjicu o čemu potpun izvještaj treba da dostavi Komanda 6.korpusa.
- 3.- Komandanta Prozorskog bataljona pozvati na odgovornost i uputi u OG "Istok" na novu dužnost. A za Komandanta Samostalnog prozorskog bataljona postaviti dosadašnjeg Zamjenika.
- 4.- Komandanta 317.bbr premjestiti na novu dužnost u okviru 3.korpusa, preispitati njegovu odgovornost za ispoljene slabosti u dejstvima na pravcu s.Voljevac - Crni vrh - Makljen. Za novog Komandanta 317.bbr dovesti oficira iz sastava 3.korpusa.
- 5.- Komandanta 45.bbr Hakalović Hasana postaviti za Zamjenika Komandanta 6.korpusa.
- 6.- Sadašnjeg Komandanta 4.korpusa Arifa Pašalića premjestiti na novu dužnost u Komandu korpusa RV i PVO ili u Komandu 3.korpusa.
- 7.- Za Komandanta 4.korpusa postaviti Cikotić Selmu dosadašnjeg Komandanta OG "Zapad".
- 8.- Za Komandanta 6.korpusa postaviti Lendu Refika, dosadašnjeg Komandanta OG "Bosna".
A za NŠ 6.korpusa postaviti Mekić Muradifa, dosadašnjeg Komandanta 6.korpusa Gušić Salku, premjestiti na novu dužnost za Komandanta OG "Istok" - Visoko. Dosadašnjeg vršioca dužnosti NŠ u Komandi 6.korpusa premjestiti na dužnost u logističku bazu Visoko.
- 9.- Sadašnjeg Komandanta Specijalnog odreda "Zulfikar" Zulfikara Ališpagu postaviti za Zamjenika Komandanta 4.korpusa, a za Komandanta oslobodilačke brigade 4.korpusa postaviti Bojadžić Nihada a dosadašnji njegov odred činiće jezgro te brigade.
- 10.-Komandanta 3.korpusa dovesti na novu dužnost u ŠVK OS.
- 11.Za Komandanta 3.korpusa postaviti Alagić Muhameda dosadašnjeg Komandanta OG "Krajina", za Zamjenika Komandanta 3.korpusa postaviti Karalić Mahmuta, a za NŠ Mahmuljin Sakiba.
Dosadašnjeg Zamjenika Komandanta Džemu Merdana postaviti za pomoćnika Komandanta za moral, IPD i vjerska pitanja.
- 12.-Na dužnost Komandanta OG "Bosna" postaviti Tokić Mirsada.
- 13.-Za Komandanta OG "Zapad" postaviti Aliju Ismeta.

- 14.-Za NŠ 1.korpusa postaviti Ajnadžić Nedžada Komandanta 101.bbr.
- 15.-Zbog značaja objekata Igman i Bjelašnica na istima formirati IKM 1. i 6.korpusa na kojima moraju stalno boraviti na smjenu Zamjenici Komandanta korpusa i NŠ korpusa.
- 16.-Protiv Cerovac Mithata, Ramić Esada i Pivkić Mithata svi iz 43.bbr Konjic, pokrenuti krivični postupak zbog opstrukcije i saradnje sa neprijateljima i iste odmah uhapsiti.
- 17.-Pokrenuti krivični postupak protiv Jasmina Guske, Raleta i načelnika SJB Jablanica, zbog opstrukcije i saradnje sa HZ - HB i HVO. Prepuručiti ministarstvu unutrašnjih poslova da protiv istih pokrene istragu, smjenu sa dužnosti i krivično gonjenje. Takode predložimo MUP-u da hitno pokrene krivični postupak protiv bivšeg predsjednika SO Konjic, Rusmira Hadžihusejnovića i njegovog brata Dževada, bivšeg direktora društvenog preduzeća "Igman", zbog opstrukcije oružane borbe i saradnje sa HZ - HB i HVO i zbog kriminala u tvornici municije "Igman" u Konjicu.
- 18.-Preporučujemo Ministarstvu odbrane da smijeni sekretare za odbranu u Konjici, Jablanici i Fojnici, zbog opstrukcije oružane borbe i saradnje sa HZ - HB i HVO.
- 19.-Predložimo Predsjedništvu Republike Bosne i Hercegovine da hitno smijeni predsjednika opštine Fojnica i da protiv njega pokrene krivičnu odgovornost zbog saradnje sa HZ - HB i HVO i opstrukcije oružane borbe.
- 20.-Predložimo Izvršnom odboru stranke SDA da se smijeni predsjednik izvršnog odbora stranke SDA u Fojnici, a da MUP ispita stepen odgovornosti, opstrukcije oružane borbe i saradnje sa HZ - HB i HVO i po potrebi pokrene krivičnu odgovornost.

SH-CK-RB-ZS/NP

ČLANOVI INSPEKCIJE OS

1. Sefer Halilović
Sefer Halilović, Načelnik ŠVK
2. Vehbija Karić
Vehbija Karić
3. Rifat Bilajac
Rifat Bilajac
4. Zižo Suljević
Zižo Suljević

(11)

2. Samostalni motorizovani bataljon
1. KORPUS ARMIJE RBiH

VOJNA TAJNA

STROGO POVJERLJIVO

Komanda 1. Korpusa
Danijela Ozme BB.
S A R A J E V O

Broj: 01-1081 /93
Sarajevo, 25. 9. 1993. godine

Jablanica

PREDMET: .
Izveštaj sa terena od 07.09.
do 20.09. 1993. godine
d o s t a v l j a

Sekcija 1:25000; izdanje 1976

Na osnovu naredjenja Komandanta 1. Korpusa od 07.09.1993.g. opremljena je četa jačine 125 boraca za upućivanje u reon Jablanica. U 21,30 časova četa je prebačena kroz objekat "DB" u reonu Butmir.

08.09. 1993. godine četa je sa tri vozila prebačena iz reona Butmir u reon Jablanica, gdje je stigla u 08,15 časova. Prihvat boraca je organizovan u bazi odreda "Zulfikar", a borci naše čete su smješteni u naselju Grabovica.

09.09. 1993. godine iskorišten je za odmor i smještaj boraca u Grabovici.

10.09. 1993. godine u kamp naše čete stiže i Komanda bataljona (Komandant bataljona, Zamjenik komandanta bataljona i Pomoćnik komandanta za bezbjednost). Tog dana Komanda bataljona upoznata je sa planom akcije pod nazivom "Odbarana narodnih prava 93" i u prisustvu NS Vrhovne komande prima zadatak. Nosilac zadatka akcije je odred "Zulfikar", a njen Komandant je upoznao našu Komandu sa značajem akcije i sa konkretnim zadacima 2.Smtb. Komanda bataljona nije prihvatila nikakvo predpočinjavanje čete 2.Smtb, već samo njegovo sadejstvo sa ostalim jedinicama koje su učestvovala u planiranim operacijama, a to su jedinice iz sastava odred "Zulfikar", 10.btr i 9 mtbr.

Na osnovu insistiranja Komande bataljona 11.09. 1993. godine izvršeno je komandantsko izvidjanje reona Vrđi (koji je bio i cilj

operacije). Izvidjanje je obavljeno u sastavu: NS 2.Smtb, operativac, K-dir POČ i K-dir 1.mtč. Izvidjenje je obavljeno iz reona Donjih Jasenjana i izvidjan je kompletan reon Vrda-Golubić-Medvjed. Na izvidjanju su Komandiri četa upoznati sa našim pravcem dejstva i dinamikom upotrebe jedinice. Nakon čišćenja reona Pišćat-Repetitor, naša jedinica je uključena u akciju na pravcu Kuk-Bečaruša-Zaružje u pravcu željezničke stanice Drežnica.

Na sastanku iniciranom od strane naše Komande sa Komandom odreda "Zulfikar", iznosimo mišljenje da svi učesnici u akciji trebaju dobiti precizne zadatke za sve učesnike u akciji i da se od toga ne odstupa. Ovakav način rada je prihvaćen.

12.09. 1993. godine izvršen je raspored jedinice na pravcu upotrebe po sistemu dva voda ojačana sa tri protivoklopne grupe kao jurišni dio čete i jedan vod ojačan sa dvije protivoklopne grupe za obezbjedjenje desnog boka od reona Arapovo brdo.

Nakon upoznavanja Komandira sa našim zadatkom i pravcem dejstva odredjeno je da svi Komandiri vodova sa operativcem izvrše izvidjanje pravca Pišćet-Repetitor-Bečaruša. Ovaj zadatak je obavljen u cijelosti 13.09. 1993. godine.

14.09. 1993. godine jedinica je uvedena u naselje Drežnica i dalje na polazne položaje naših snaga. Planirani sat napada se odgadjaju, jer dio jedinica koje su upotrebljene za zauzimanje vrha Golubić, ne obavlja zadatak za predviđeno vrijeme, tj. ne uspijeva ovladati komunikacijom iz Vilina polja. U 14,00 časova djelomičnim ovladavanjem komunikacije iz Vilina polja, stižu se uslovi za početak operacije. U prvom udaru dijelovi jedinica iz I ešalona uspijevaju probiti prvu neprijateljsku liniju i zauzeti brdo Pišćat, kao i dio komunikacije ka Repetitoru, položaje ispod Arapovo brdo i Šiljeva strana. Zbog velikog otpora na Repetitoru i problema napredovanja u reonu Golubić, odobrava se upotreba dijela naših jedinica na brdu Golubić.

15.09. 1993. godine u borbena dejstva uvodimo jedan vod 2.Smtb ojačan sa dvije POG i minobacačem 60 mm. Komandant pravca, Zulfikar Ališpago-Zuka, odlučuje da dio jedinica odmori i da se sve dostignute linije učvrste i čuvaju.

16.09. 1993. godine zbog jakog otpora na pravcu Repetitor težište dejstva prebačeno je na pravac Golubić-Medvjed-Vilino polje. U tim dejstvima jedinice 2.Smtb, odreda "Zulfikar" i 9.mtbr trpe jaku artiljerijsku vatru iz pravca Vilino polje, ali ne napuštaju položaje. Na traženje Komandanta pravca da se preostali dio jedinice upotrebi na drugom pravcu Komanda 2.Smtb odbija ovaj zahtjev i predlaže upotrebu ostatka jedinice sa već korištenim dijelovima jedinice što je i prihvaćeno.

17.09. 1993. godine kompletna jedinica 2.Smtb (sa dijelovima 9.mtbr i odreda "Zulfika") se nalazi na dostignutim položajima. Uz dijelove odreda "Zulfikar" dobiva zadatke na pravcu Medvjed-Mala Vljajna. U toku dana smanjena su dejstva i u cjelini je ovladan prostor brda Golubić.

18.09. 1993. godine u 7,00 časova 2.Smtb sa svoje dvije POG i minobacač 60 mm, uz dijelove odreda "Zukfikar" i 9.mtbr kreće u zauzimanje brda Medvjed i presijecanje puta iz Vilino polje. U isto vrijeme dio 10.bbr vrši napredovanje iz pravca kote 812 prema Šiljeva strana, da bi se spojila sa jedinicama koje čiste teren ispod brda Golubić i tu formiraju liniju odbrane Šiljeva strana-Golubić-Medvjed-Mala Vljajna. U kasnim popodnevnom satima uspijeva se ovladati pravcem Medvjed-Mala Vljajna i počinje se sa uspostavljanjem linije na dostignutim položajima, što usporavaju minska polja postavljena prema brdu Golubić i Šiljeva strana.

19.09.1993.godine Komandant pravca izdaje naredbu za utvrđivanje dostignutih linija i povlačenje iz borbenih dejstava jedinica 2.Smtb, 10.bbr i 9.mtbr, što je ostvareno u večernjim satima 20.09.1993.godine.

Artiljerijska podrška u operacijama na našem pravcu se sastojala iz:

- 2 minobacača 120 mm,
- 2 minobacača 82 mm,
- 1 lanser 107 mm,
- 1 top B1,
- 1 haubica 105 mm.

U dejstvima su korištene minimalne količine projektila.

Prvi dan dejstva korišteni su minobacači, lanser 107 mm i top B1. Za ciljeve na Repetitoru korišten je top B1. U daljim dejstvima korištena je haubica 105 mm za ciljeve na Vilina polja.

19.09.1993.godine prilikom čišćenja terena ispod brda Medvjed jedan borac je poginuo, a tri borca su ranjena.

Napominjemo da viša Komanda u Sarajevu prilikom izdavanja naređenja za pokret jedinice nije upoznala Komandu 2.Smtb sa konkretnim zadatkom jedinice, što je prouzrokovalo ne adekvatnu opremljenost i pripremljenost boraca za dejstva u ovom reonu. Naredbe za dejstva i pravce napada smo dobili neposredno prije napada i nismo mogli uticati na njihovo eventualno poboljšanje.

Načelnik Štaba
Zakir Oković

Dostavljeno:

- Operativni centar 1.Korpusa

Komandant
Dan Solaković

REPUBLIKA BOSNA I HERCEGOVINA
 RUSSKANE SNAGE R BiH
 KOMANDA 4. KORPUSA
 Tr.pov.br:CV-161-09/93
 OSTAB.20.09.1993.god.

ODBRANA REPUBLIKE
 VOJNA TAJNA
 STROGO POVJERLJIVO

0 9 0 9 / 1 1 a. -

-IKM JABLANICA

Operativni izvjesaji.

1. Ekstremisti HVO i HV ne postaju potpisano primirje. U jutarnjim satima izvrsili su ponovno granatiranje c/o u gradu Mostaru i l/o u z/o 4. Korpusa s svih vrsta art. orudja. Stotine granata i tenkova, haubica, minobacacca i ostalih orudja nemilosrdno nazeraju uz podrsku PAM-ova, PAT-ova snajpera i p/n. Ekstremisti HVO i HV i ustaske formacije pokussale su izvesti i p/n ali nasse jedinice izvrsile su jak protivudar i u odredjenim z/o ekstremistima nanose gromne gubitke u uz/s i MTS. Slobidna teritorija A R BiH odnosno R BiH iz sata sat se poveccava uz veliki moral i netccovjeccanske napore nassih boraca. Ekstremisti HVO i HV u panicionom bijegu ostavljaju svoje mrtve i ranjene i predstavljaju se po izvjesstajima da imaju desetine mrtvih.

2. Nasse l/o su pomjerene naprijed na jugu, centru i sjeveru uz uzimanje nekoliko veoma vazznih kota koje su od strateskog znaccaja. U centru grada vode se prave ulicne borbe i b/d se nastavljaju punim intenzitetom. U toku izvodjenja do slanja izvjesstaja nemamo precizne podatke o broju poginulih i ranjenih nassim jedinicama.

0/

KOMANDANT
 Anif Passalicc

Broj: 01-211-153/93
 Dana: 22.09.1993 (1993)

REPUBLICA BOSNA I HERCEGOVINA
ŠTAB VRHOVNE KOMANDE OS R BiH
S A R A J E V O

229

ODBRANA REPUBLIKE
VOJNA TAJNA
STROGO POVJERLJIVO

Str. pov. broj: 02/1109-1

Sarajevo, 23.09.1993. godine

KOMANDI 1. KORPUSA
na ličnost Komandanta

Borbena dejstva naših snaga na širem prostoru s. Vrđi prema Mostaru su, u ovom trenutku spašavanjg Mostara od ustaškog divljanja, najznačajnija na BiH ratištu. U cilju pospješnja zamaha napadnih dejstava naših snaga na tom pravcu,

N A R E Đ U J E M

1. Komanda 1. korpusa će odmah pristupiti organizaciji i pripremi 3. (tri) čete po 100 (sto) boraca iz svog sastava za upučivanje na bojište "Vrđi".
2. Borci će ponjeti svoje lično i zajedničko naoružanje zaključno sa puškomitraljezom i mitraljezom. Po mogućnosti ponjeti jedan broj protivoklopnih sredstava. Sa sobom ponjeti najmanje jedan b/k municije za naoružanje.
3. Komanda 1. korpusa će odrediti komandanta bataljona ove jedinice.
4. Komandant bataljona će povesti jedinicu iz Sarajeva u 19.00 sati 23.09.1993. godine. Prevoz iz Hrasnice obezbjeđen motornim vozilima. Pravac marševanja: Sarajevo - Hrasnica - Pazarić - Bradina - r. Neretvica - D. Jablanica. U D. Jablanici Komandant jedinice će se javiti sa jedinicom na IKM ŠVK OS.
5. O izvršenim pripremama i spremnosti jedinice za marš Komandant 1. korpusa će me lično izvjestiti do 18,00 sati 23.09.1993. godine.

SZ/JA

MAJELNIK ŠVK OS R BiH
Sefer Halilović

Sefer Halilović

KOMANDA
4. KORPUSA ARMIJE
Str. pov.br. 03-11
Mostar: 26.09.1993.god.

3
ODBRANA REPUBLIKE
VOJNA TAJNA
STROGO POVJERLJIVO

Dostavlja-

OG-Centar

Po izvještaju vašeg dežurnog na dan 25-26.09.93.god. o miniranju objekta u ulici Šantića u z/o, a zbog poduzimanja mjera bezbjednosti, zaštite ljudstva i MTS-a

N A R E Đ U J E M

1. ODMAH izvršiti obilazak l/o u z/o Šantićeve ulice i izvjestiti me, o stanju u istoj.
2. ODMAH me izvjestiti pismenim putem o miniranom objektu u ulici Šantića u z/o OG-Centar.
3. Za izvršenje naredbe odgovoran mi je Komandant OG-Centar.
4. Rok izvršenja naredbe je 26.09.1993.god. do 23,00 sati.

Dostavljeno:
-OG -Centar
-ONC

MANDANT
ARIF PAŠALIĆ

Arif

SENTAR VEZE SVK - Odjeljenje za Kriptu Zastitu
BARAJEVO

Datum i vrijeme :
09.10.1993, Utorak 04:16

Izvorni fajl: FACAOAVA
Akt primio i obradio

molimo proslijediti hitno

REPUBLIKA BOSNA I HERCEGOVINA
ORUŽANE SNAGE R BiH
KOMANDA 4. KORPUSA
Str. pov. br.: CV-567-10/93
Datum, 09.10.1993. god. 02.30 h

ODBRANA REPUBLIKE
VOJNA TAJNA
STROGO POVJERLJIVO

WERY URGENT

u s t a v i j a . -

IKM SSVK JABLANICA
n/r S. Halilović
n/r Zulfikar A. ŠB.

20 vojnika iz 47. obr i 20 iz jed. "Zulfikar" će ujutro napasti ka-
rdima iz r. Salićakovač-Jedrinje ka Vama (u ovom momentu ne znam tačan pravac
napada, orijentirno kako sam naveo). Suku i ostatak vojske koja je bila u
okolini Polju jutro ujutro posau ka Vama.

Da sam zahtev da Karadzica ucini sve da se lude artiljerijom sa
rda po dubini ustasse, juzno od Vrda i van zone nasnih jedinica. Takođe
policemo DG na Juy (Dubrave) da se ustasse rasvuku. Sa A.P. cu vidjeti
jutro sta se joss moze uciniti.

TETAK

ECV, Naziv organa **CO5 Jablanica**
Predata-primljeno teleg. br. **10310025104**
Data **09.10.1993 02:32**
TLP, TGR, TLF - RRV, ZV
Obradio: **[Signature]**

KOMANDA 4. KORPUSA
Str.pov.broj: 05-49
Dana, 07.10.1993.god.

odbrana republike
vojna tajna
strogo povjerljivo

Zbog dejstva ustaških snaga na komunikaciji puta Mostar-Vrapčići i nemogućnosti prolaza istom, a tokom noći osvjetljavanjem reflektorima, a sa ciljem bezbjednosti ljudstva u izvršenju b/d u s/o

N A R E Đ U J E M

1. O D M A H izvršiti isviđanje terena u rejonu Raštani-Sutina sa ciljem uništenja ustaških otpornih tačaka, odnosno reflektora na komunikaciji puta prema gore navedenom
2. Po izvršenju zadatka isviđanja O D M A H izvršiti neutralisanje vatrenih ustaških tačaka, u kordinaciji sa 3.bataljonom VJ 5100
3. Biti stalno u situaciji i redovno vršiti izvještavanje
4. Za izvršenje naredbe zaduženi su mi:
  - a.) ISIĆ SELIM - operativac 4.KorpUSA Armije R BiH
  - b.) AVDOVIĆ ERMIN NČŠ VJ 5100
  - c.) MUHAREMOVIĆ SUDO - K.dant 3.bataljona VJ 5100
5. Izvršenju naredbe pristupiti O D M A H

DOSTAVLJENO:

- VJ 5100 NČŠ Avdović Ermin
- VJ 5100 K.dant 3.b/VJ 5100
- OPC - Isić Selim
- OC 4.KorpUSA

ZAMJENIK KOMANDANTA

Sudaković Sulejman-Tetak

ROMANDA 4. KORPUSA ARMIJE BiH

VOJNA TRAJNA
STROGO POV.

Strogo.pov. br. 03-50

Daaa, 07.10.1993.god.

10

AKTIVA!

Dostavljeno:

SVIM JEDINICAMA

Elektroveskim izvidjanjem i praćenjem saopćenja i u našem sistemu veze, utvrdili smo da je u posljednje vrijeme došlo do opuštanja jednog dijela pripadnika AR BiH i iščekivanja nekakvog mira, došlo i do povećanog broja prekršaja i pojave nediscipline u vezama, a posebno u radio saopćenju.

Se ovaj problem smo i do sada više puta ukazivali i naredjenjima rezultirali ovu problematiku. Pomovo ističemo da se svakim otvorenim razgovorima preko sredstava veze, a posebno u radio vezama otkrivaju značajni podaci koji ko-
-iste neprijatelju. U cilju spriječavanja tajnih vojnih podataka preko sredstava veze:

N A R E D B A U J E M:

1. Strogo se zabranjuje svaki otvoreni rad preko sredstava veze, a posebno u radio vezama,
2. U svim vrstama veza, maksimalno koristiti postojeći zaštićeni sistem digitalnih komunikacija, a prenos govornih poruka preko radio sredstava koristiti samo u krajnjoj nuždi,
3. Za prenošenje poruka, naredjenja i izvještaja, koji sadrže tajne vojne podatke, preko telefona ili radio-fonijom, obaveza koristiti odgovarajuće razgovornike ili tablice signala,
- Irilikom planiranja određene b/a-akcije, vrlo je uputno izgraditi odgovarajuću tablicu koja sadrži pregled svih aktivnosti,
5. Sve uočene prekršaje i propuste u vezama strogo kažnjavati,
6. Ova naredba stupa na snagu ODMAH,
7. Za izvršenje ove naredbe odgovorni su mi k-dati brigade OG i k-dati BV/F i načelnici centara veze.

KOMANDIRI:

- VJ- 5100
- VJ- 5093
- VJ- 5101
- VJ- 5102
- VJ- 5103
- VJ- 5104
- VJ- 5105
- VJ- 5106
- VJ- 5107
- VJ- 5108
- VJ- 5109
- VJ- 5110
- VJ- 5111
- VJ- 5112
- VJ- 5113
- VJ- 5114
- VJ- 5115
- VJ- 5116
- VJ- 5117
- VJ- 5118
- VJ- 5119
- VJ- 5120
- VJ- 5121
- VJ- 5122
- VJ- 5123
- VJ- 5124
- VJ- 5125
- VJ- 5126
- VJ- 5127
- VJ- 5128
- VJ- 5129
- VJ- 5130
- VJ- 5131
- VJ- 5132
- VJ- 5133
- VJ- 5134
- VJ- 5135
- VJ- 5136
- VJ- 5137
- VJ- 5138
- VJ- 5139
- VJ- 5140
- VJ- 5141
- VJ- 5142
- VJ- 5143
- VJ- 5144
- VJ- 5145
- VJ- 5146
- VJ- 5147
- VJ- 5148
- VJ- 5149
- VJ- 5150
- VJ- 5151
- VJ- 5152
- VJ- 5153
- VJ- 5154
- VJ- 5155
- VJ- 5156
- VJ- 5157
- VJ- 5158
- VJ- 5159
- VJ- 5160
- VJ- 5161
- VJ- 5162
- VJ- 5163
- VJ- 5164
- VJ- 5165
- VJ- 5166
- VJ- 5167
- VJ- 5168
- VJ- 5169
- VJ- 5170
- VJ- 5171
- VJ- 5172
- VJ- 5173
- VJ- 5174
- VJ- 5175
- VJ- 5176
- VJ- 5177
- VJ- 5178
- VJ- 5179
- VJ- 5180
- VJ- 5181
- VJ- 5182
- VJ- 5183
- VJ- 5184
- VJ- 5185
- VJ- 5186
- VJ- 5187
- VJ- 5188
- VJ- 5189
- VJ- 5190
- VJ- 5191
- VJ- 5192
- VJ- 5193
- VJ- 5194
- VJ- 5195
- VJ- 5196
- VJ- 5197
- VJ- 5198
- VJ- 5199
- VJ- 5200
- VJ- 5201
- VJ- 5202
- VJ- 5203
- VJ- 5204
- VJ- 5205
- VJ- 5206
- VJ- 5207
- VJ- 5208
- VJ- 5209
- VJ- 5210
- VJ- 5211
- VJ- 5212
- VJ- 5213
- VJ- 5214
- VJ- 5215
- VJ- 5216
- VJ- 5217
- VJ- 5218
- VJ- 5219
- VJ- 5220
- VJ- 5221
- VJ- 5222
- VJ- 5223
- VJ- 5224
- VJ- 5225
- VJ- 5226
- VJ- 5227
- VJ- 5228
- VJ- 5229
- VJ- 5230
- VJ- 5231
- VJ- 5232
- VJ- 5233
- VJ- 5234
- VJ- 5235
- VJ- 5236
- VJ- 5237
- VJ- 5238
- VJ- 5239
- VJ- 5240
- VJ- 5241
- VJ- 5242
- VJ- 5243
- VJ- 5244
- VJ- 5245
- VJ- 5246
- VJ- 5247
- VJ- 5248
- VJ- 5249
- VJ- 5250
- VJ- 5251
- VJ- 5252
- VJ- 5253
- VJ- 5254
- VJ- 5255
- VJ- 5256
- VJ- 5257
- VJ- 5258
- VJ- 5259
- VJ- 5260
- VJ- 5261
- VJ- 5262
- VJ- 5263
- VJ- 5264
- VJ- 5265
- VJ- 5266
- VJ- 5267
- VJ- 5268
- VJ- 5269
- VJ- 5270
- VJ- 5271
- VJ- 5272
- VJ- 5273
- VJ- 5274
- VJ- 5275
- VJ- 5276
- VJ- 5277
- VJ- 5278
- VJ- 5279
- VJ- 5280
- VJ- 5281
- VJ- 5282
- VJ- 5283
- VJ- 5284
- VJ- 5285
- VJ- 5286
- VJ- 5287
- VJ- 5288
- VJ- 5289
- VJ- 5290
- VJ- 5291
- VJ- 5292
- VJ- 5293
- VJ- 5294
- VJ- 5295
- VJ- 5296
- VJ- 5297
- VJ- 5298
- VJ- 5299
- VJ- 5300
- VJ- 5301
- VJ- 5302
- VJ- 5303
- VJ- 5304
- VJ- 5305
- VJ- 5306
- VJ- 5307
- VJ- 5308
- VJ- 5309
- VJ- 5310
- VJ- 5311
- VJ- 5312
- VJ- 5313
- VJ- 5314
- VJ- 5315
- VJ- 5316
- VJ- 5317
- VJ- 5318
- VJ- 5319
- VJ- 5320
- VJ- 5321
- VJ- 5322
- VJ- 5323
- VJ- 5324
- VJ- 5325
- VJ- 5326
- VJ- 5327
- VJ- 5328
- VJ- 5329
- VJ- 5330
- VJ- 5331
- VJ- 5332
- VJ- 5333
- VJ- 5334
- VJ- 5335
- VJ- 5336
- VJ- 5337
- VJ- 5338
- VJ- 5339
- VJ- 5340
- VJ- 5341
- VJ- 5342
- VJ- 5343
- VJ- 5344
- VJ- 5345
- VJ- 5346
- VJ- 5347
- VJ- 5348
- VJ- 5349
- VJ- 5350
- VJ- 5351
- VJ- 5352
- VJ- 5353
- VJ- 5354
- VJ- 5355
- VJ- 5356
- VJ- 5357
- VJ- 5358
- VJ- 5359
- VJ- 5360
- VJ- 5361
- VJ- 5362
- VJ- 5363
- VJ- 5364
- VJ- 5365
- VJ- 5366
- VJ- 5367
- VJ- 5368
- VJ- 5369
- VJ- 5370
- VJ- 5371
- VJ- 5372
- VJ- 5373
- VJ- 5374
- VJ- 5375
- VJ- 5376
- VJ- 5377
- VJ- 5378
- VJ- 5379
- VJ- 5380
- VJ- 5381
- VJ- 5382
- VJ- 5383
- VJ- 5384
- VJ- 5385
- VJ- 5386
- VJ- 5387
- VJ- 5388
- VJ- 5389
- VJ- 5390
- VJ- 5391
- VJ- 5392
- VJ- 5393
- VJ- 5394
- VJ- 5395
- VJ- 5396
- VJ- 5397
- VJ- 5398
- VJ- 5399
- VJ- 5400
- VJ- 5401
- VJ- 5402
- VJ- 5403
- VJ- 5404
- VJ- 5405
- VJ- 5406
- VJ- 5407
- VJ- 5408
- VJ- 5409
- VJ- 5410
- VJ- 5411
- VJ- 5412
- VJ- 5413
- VJ- 5414
- VJ- 5415
- VJ- 5416
- VJ- 5417
- VJ- 5418
- VJ- 5419
- VJ- 5420
- VJ- 5421
- VJ- 5422
- VJ- 5423
- VJ- 5424
- VJ- 5425
- VJ- 5426
- VJ- 5427
- VJ- 5428
- VJ- 5429
- VJ- 5430
- VJ- 5431
- VJ- 5432
- VJ- 5433
- VJ- 5434
- VJ- 5435
- VJ- 5436
- VJ- 5437
- VJ- 5438
- VJ- 5439
- VJ- 5440
- VJ- 5441
- VJ- 5442
- VJ- 5443
- VJ- 5444
- VJ- 5445
- VJ- 5446
- VJ- 5447
- VJ- 5448
- VJ- 5449
- VJ- 5450
- VJ- 5451
- VJ- 5452
- VJ- 5453
- VJ- 5454
- VJ- 5455
- VJ- 5456
- VJ- 5457
- VJ- 5458
- VJ- 5459
- VJ- 5460
- VJ- 5461
- VJ- 5462
- VJ- 5463
- VJ- 5464
- VJ- 5465
- VJ- 5466
- VJ- 5467
- VJ- 5468
- VJ- 5469
- VJ- 5470
- VJ- 5471
- VJ- 5472
- VJ- 5473
- VJ- 5474
- VJ- 5475
- VJ- 5476
- VJ- 5477
- VJ- 5478
- VJ- 5479
- VJ- 5480
- VJ- 5481
- VJ- 5482
- VJ- 5483
- VJ- 5484
- VJ- 5485
- VJ- 5486
- VJ- 5487
- VJ- 5488
- VJ- 5489
- VJ- 5490
- VJ- 5491
- VJ- 5492
- VJ- 5493
- VJ- 5494
- VJ- 5495
- VJ- 5496
- VJ- 5497
- VJ- 5498
- VJ- 5499
- VJ- 5500

Komandaat:

Gosp. ARIF ĐAKALIĆ

[Handwritten signature]

①
KOMANDA 4. KORPUSA

Strogo pov.br. 03-81/93

Dana, 14. 10. 1993. godine

ODBRANA REPUBLIKE
VOJNA TAJNA
STROGO POVJERLJIVO

Stanje prilikom obilaska

u z/o OG "SJEVER-1"

327 177

DOSTAVLJA

KOMANDANTU KORPUSA

Na osnovu plana komandanta, a u cilju sagledavanja stanja u z/o OG "SJEVER-1" radna grupa sastava: Esad Ramić, Selim Isić i Basri Trena obišli smo kompletnu z/o pomenute OG i utvrdili slijedeće:

Na putu za Bijelo Polje radna grupa je prvo obišla 3. četu 3. bataljona 41. SMTBr.. Razgovor sa komandirom čete gosp. Omerom Marićem saznaje se da stanje morala te čete a prvenstveno komande nije na potrebnom nivou. Komandir čete je u više navrata tražio od bataljona da se odobre zatvorenici radi utvrđivanja rejonu odbrane čete. I pored toga što se rejon ove čete nalazi na vrlo osjetljivom i važnom mjestu utvrđivanje nije izvršeno. U rejonu odbrane streljački zakloni nisu povezani spojnim rovoma prva i druga linija odbrane nisu spojene saobraćajnicom. Komandir čete insistira da se odobre zatvorenici radi izradi spojnog rova od "HEKOM-a" do brane HE "Mostar. Na rejonu odbrane ove čete ima jedan PAM "BROVING" iznad Sutine i cijenimo da bi ovdje bilo neophodan još jedan PAM ili PAT na Kandiljanu, a kamneski mitraljez koji već postoji na Kandiljanu premjestiti na desno krilo čete kako bi imao zonu dejstava prema brani HE "Mostar" i reflektorima koje je osvjetljavaju. Provjerom smo ustanovili da komisija ispred komande korpusa pod rukovodstvom IFD korpusa nije još obišla svu četvu iako je komandant korpusa prije mjesec dana naredio taj obilazak. Pored ovoga utvrđeno je da je neophodno zaustaviti saobraćaj magistralom prilikom smjene ljudstva na položaju ove čete, zbog pojačanog dejstva neprijatelja po ljudstvu i vozilima. Zbog otežanog manevra prema gradu potrebno je izvršiti raskresivanje puta preko Kandiljana.

- 2 -

Za ovo je potrebno angažovati jedinice civilne zaštite. Komandir čete ističe da je zamjenik komandanta korpusa Sulejman Budaković-Tetak prije šest dana naredio da se dejstvom iz svog naoružanja iscenira napad ove čete u zahvatu brane da bi se rasteretile naše jedinice koje su dejstvovala u pravcu Vrda. Usljed toga istrošena je municija tako da sada vojnici na položaj idu sa 20 - 30 metaka.

Obišli smo i 4.četu 3.bataljona koja međnim dijelom drži stambenu zgradu pored brane. Ovdje vojnici i komandir čete ističu da su na logističkoj podršci 47.BBr, ali da se različito tretiraju od boraca 47.BBr.

Na licu mjesta ukazali smo komandi 47.BBr da se otkloni ovaj postupak. Ovi borci traže da se pristupi šivenju uniformi od bilo čega, jer su izuzetno slabo odjeveni a idu hladni dani. Vojnici ističu da su uzuzetno slabo informisani, i da se slabo radi na planu podizanja borbenog morala. U ovoj četi se ističe da je pokazana nedovoljna pažnja komandi prema ranjenicima i porodicama poginulih boraca (cigarete, hrana, posjete, pomeni i sl.). Vojnici traže informacije o opštem stanju i političkim i vojnim kretanjima u zemlji i svijetu a ne o padu granata na njihove položaje, jer kako oni kažu: "Mi smo ih najbolje osjetili". Zbog tako loše informisanosti borci ističu da je i stanovništvo u panici što se negativno odražava i na borbeni moral boraca. Žična veza u ove dvije čete koje zatvaraju najosjetljiviji pravac je dosta loša te je potrebno obezbjediti popunu u PTK i induktorskim telefonima. Ove čete ne raspolažu sa sanitetskim vozilom.

Vojnici na borbenim položajima ovih četa potenciraju problem tzv. "privatni vojski". Na ovom položaju nalazi se PAM sa pokvarenim uvodnikom. Radi se o mitraljezu DŠK sa dosta municije koji je faktički neupotrebljiv.

Prilikom dolaska u OG "S-1" težište rada bilo nam je na sagledavanju rada komande i stanju prednjeg kraja odbrane ali smo usput sagledali i ostale segmente od bitnog uticaja na vojnu organizaciju.

- 3 -

Veliki problem komandi OG predstavlja transport civilnog stanovništva i ostalih koji maršuju u pravcu sjevera i juga. Zato je potrebno da organi civilne vlasti preuzmu transporte civila. Veliki su problemi u transportu ranjenika i ostalog za grad i ističe se potreba popravke oklopnog transportera za ove potrebe, za noćnu upotrebu. Komanda OG ističe potrebu da se samostalni bataljon "Šargan" premjesti u zonu odgovornosti OG "S-1" s tim da se ista proširi do Sutine a da se z/o koju je dosada držao "Šargan" dodjeli OG "JUG" i "CENTAR". U ovom OG postoji vojnički pritvor koji nije ozakonjen zasnovan na papirima. Veliki je problem oko snabdjevanja ove jedinice hljebom zbog toga što se moraju drva za pekaru voziti u Mostar, a hljeb iz Mostara za Bijelo Polje dok istovremeno u Vrapčićima postoji pekara koja bi uz male popravke mogla da funkcioniše. U sanitetskom obezbjeđenju osjetan je nedostatak još bar jednog doktora jer postojeći ljekar liječi i vojsku i civile. Komanda OG treba bolje da funkcioniše u operativnom smislu. Operativni centar komande OG nije u potpunosti zaživio a borbena operativna dokumentacija se uredno ne čuva. Primjer za to je nedostatak karte artiljerijskih ciljeva u momentu kada sam je ja tražio. Prilikom obilaska prednjeg kraja odbrane ustanovili smo određene propuste koji se odnose na loše utvrđivanje jedinica i loše zaprečavanje.

U drugom bataljonu 47.bbr stanje je slijedeće:

- Komandant bataljona Ljevo Ibrahim ističe da je mobiliziranje domaćeg vojno sposobnog stanovništva izvršen gotovo 100% ali da ima izbjeglica koji se kriju i izbjegavaju vojnu obavezu. Ima pojava da su brojne porodice zauzele kuće u z/o bataljona a da se vojno sposobni muškarci navodno nalaze u Blagaju i itd..

Ističe da CZ gotovo nikako ne funkcioniše. U ovom bataljonu akutan je problem tovarnog voda. Ima pojava privatizacije tovarnog voda. Režim rada konja je totalno nepravilan.

- 4 -

Ishrana konja je veoma oskudna i ne odgovara opterećenosti konja. Prilikom transporta nafte koja kapi po konjima se javljaju velike rane i izbacuju se iz stroja. Opšti problem je što se nije definisalo kome pripada tovarni vod, ko mu je komandir i kome je potčinjen. To je potrebno regulisati naredbom.

Na prednjem kraju odbrane ovog bataljona stanje je u cjelini dobro. Moral vojnika je zadovoljavajući. Između čete Frigrađani i čete Podgorani međuprostor je veoma velik(oko 1600 m) i tu postoji velika opasnost ubacivanja neprijateljskih DG. Veliko je grupisanje vojnika na prvoj liniji. Osmatračnica u rejonu odbrane drugoga voda čete Podgorani nalazi se na vrhu jedne kuće i veoma je slabo utvrđena. Zemljište ispred prednjeg kraja odbrane ovog bataljona je veoma slabo zapriječeno. Dio položaja odbrane oko pravoslavne crkve dosta dobro je utvrđen i tako bi trebalo utvrditi čitav rejon bataljona.

Tokom dana vojnici se nalaze na položaju istočno od magistrale, a padom mraka premještaju se na liniju na lijevoj obali Neretve. Na liniji je uočljiv nedostatak dvogleda i optičkih nišana. Ima pojava neodazivanja vojnika na položaj tako je zbog neodazivanja dvojice vojnika iz s. Frigrađani neposjednut bunker između četa Frigrađani i Podgorani te je međuprostor nedopustivo veliki. Borci na prvoj liniji odbrane ovog bataljona masovno negoduju zbog tzv. Specijalnih grupa i jedinica iz Mostara i masovnog odlaska prema sjeveru kako civila tako i vojnika.

U trećem bataljonu 47. bbr stanje je slijedeće:

Komanda bataljona je ustrojena i funkcioniše. Komandant bataljona nedovoljno otresit i nedovoljno vojnički nastupa prema vojnicima. Stanje na prvoj borbenoj liniji i slično je kao i kod drugog bataljona. U fazi izrađivanja je veoma važan spojni rov koji vodi prema ustaškim položajima na Bočinama.

Stanje u samostalnom bataljonu "Nevesinje" je vrlo dobro. Komandant bataljona ističe da u 41. SMTBr ima jedanaest "sijača smrti" i da je potrebno privremeno prebaciti tri u rejon Bijelo Polje. Kroz razgovor sa pomoćnikom komandanta za moral IPD iVP on ističe da je potrebno u ovu OG svakodnevno slati političku informaciju i dati ljudima informaciju o sudbini Hercegovine u političkom smislu u obimu kojim raspolaže politička vlast u Mostaru.

- 5 -

Prilikom sagledavanja stanja veza načelnik veze ističe da je u s.Vrapčiče potrebno je postaviti centralu za prebacivanje signala sa ATC na induktorsku vezu.

Načelnik tehničke službe prilikom kontrole njegovog resora ističe da je za OG neophodan jedan računar, a predlaže da mu se vrati računar koji je on dao Džih Šefkiji.

U cilju prevazilaženja zatečenih slabosti

P R E D L A Ž E M:

1. Odobriti upotrebu zarobljenika za izradu saobraćajnice od "Hekoma" do brane HE "Mostar".
2. Narediti izradu bunkera za PAT 20mm, postavljenje istog na Kandiljan i poduzimanje mjera za nabavku municije za isti.
3. Sijač smrti sa Kandiljana prebaciti na desno krilo treće čete u zahvat brane.
4. Odmah narediti komisiji IPD-a da posjeti ovu četvu kako je već naređeno.
5. Narediti da se zaustavlja saobraćaj magistralom kroz Suti-
nu za vrijeme smjene ljudstva na položaju.
6. Narediti CZ da popravi i prosječe put preko Kandiljana.
7. Izvršiti popunu municijom 3.i 4.čete 3.bat.41 SMTBr.
8. Narediti logistici prikupljanje svih debljih tkanina
(od šatorskih krila, vojnih šatova i sl.) i izradu unifor-
mi vojnicima za zimu.
9. Narediti IPD službi korpusa da pojača i obogati metode,
načine i sadržaje informisanja jedinica i podizanje borbenog
morala.
10. Povećati pažnju prema ranjenicima i porodicama poginulih bo-
raca.
11. Narediti logistici popravak pokvarenog PAMana položaju treće
čete 3/41 MTBr.
12. Preduzeti mjere da transport civila preko z/o OG "S-1" pre-
ma Ravni i obratno preuzme nadležna služba civilne vlasti.
13. Narediti k-di OG "S-1" da doveze diferencijal od TAM-a 200l
i ugradnju istih na OT zarobljen u s. "aštani. u logistiku i da
se OT osposobi i stavi u funkciju transporta za Vrapčiče.

14. "azmotriti mogućnost, izvršiti pripreme i premjestiti sam. bataljon "Šargan" u z/o OG "S-1" a dosadašnju z/o tog bataljonadodijeliti OG "Centar" i Jug". Z/o OG "S-1" pomjeriti u tom slučaju južno do kasarne "Sjeverni logor".
15. Narediti Sektoru za pravne poslove da izda potrebne papire i naredbe za vojnički pritvor u OG "SJEVER-1".
16. "Narediti OG "S-1" formiranje pekare u s.Vrapčićima za svoje vojnike.
17. Poslati još jednog ljekara opšte prakse u Bijelo Polje.
18. "azmotriti mogućnost nabavke žita za konje preko UNHCR-a.
19. Naredbom regulisati status tovarnog voda.
20. Nabaviti PPM i narediti zaprečavanje ispred p/k odbrane 47.bbr.
21. Narediti preraspodjelu sijača smrti, tako da se iz OG "Centar" dodjele 3.sijača u OG "S-1".
- 22.Narediti IPD službi da jedinicama dostavi najsvježije stavove povodom sudbine BiH, a pogotovo Hercegovine.
23. Narediti da se u CV Vrapčice postavi centrala za prebacivanje signala sa ATC na induktorsku vezu.
24. Narediti da se u OG "S-1" vrati računar koji je prilikom oslobođenja Bijelog Polja dat Džihović Šefkiji radi potrebe automatskih podataka.

"ađeno u tri primjerka
i dostavljeno:

- Komandantu Korpusa
- Komandi OG "S-1"
- ☞ a/a OC

NAČELNIK ŠTABA
Gosp.Esad "amić

Esad

REPUBLIKA BOSNA I HERCEGOVINA
 ARMIIJA REPUBLIKE BOSNE I HERCEGOVINE

4. KORPUS

Dr. 1.00.000000000000000000

VOJNA TAJNA
 Strogo povjer.

- komandantu 42.bbr
 - komandantu 48.bbr

303

Vaš znak: 03-133
 Naš znak: 26.10.
 Mostar, 1993

oprativno naređenje.-

1. Jučer u ranim jutarnjim satima ustaše su izvršile snažnu artiljerijsku pripremu po širem rejonu Malo Polje nakon čega su uz podršku artiljerije i tenkova krenuli u napad na pravcu kota 199-Parila-s.Krč. U tom napadu ustaše su zaposjele s.Parila i izbili na lijevu obalu r.Bunice. Na toj liniji agresor se utvrđuje. Vjerovatan cilj ustaša je u sljedećem zadatku ovladati objektom Gradina.
2. Po raspoloživim podacima naše snage su se povukle sa objekta Dračanje na južnu ivicu s.Krč.
3. Zadatak:
 Odmah pristupiti izviđanju jačine, sastava i rasporeda ustaša na koti 403, tt 443, tt 413 i tt 508 i prilazima na te objekte.
 Po završenom izviđanju komandanti brigada pripremiti dovoljno jake snage i maksimalno primjenjivajući iznenađenje i diverzantska dejstva ispoljiti aktivno b/d i ovladati linijom:
 ograde(K403)-tt443-tt413-tt508, izvršiti inžinjerijsko uređenje položaja i biti u gotovosti za odbijanje p/n neprijatelja.
 Gotovost napada u 30.10.93 u 05:00 sat.
4. Izvještaje mi dostaviti
  - a) telefonom o gotovosti (signal "PUMA")
  - b) pismeno po izvršenom zadatku
  - c) vanredno po potrebi

5. Signali: **BOSNI**² -
otpočni napad **REPUBLIKE BOSNE I HERCEGOVINE** "PLAMEN"
prekini napad **4. KOR** "LAVIHA"
utvrđi se na dos.liniji **BEDEH**"

ikađeno u tri primjerka i
dostavljeno:

- komandantu 42 bbr
- komandantu 48 bbr
- a/a

MANDANT:
Erif Pašalić

...ija sal
...no šiben

KOMANDA 4.KORPUSA
STR.pov.br. 03-131
Mostar, 26.10.1993.godine

ODBRANA REPUBLIKE
VOJNA TAJNA
STROGO POVJERLJIVO

Ojačavanje linija,
n a r e d e n j e.-

Komandi 47.bbr

Na osnovu akta SO za FN SVK str.pov.br.1-10/87-93
kao i bezbjednosne procjene a u cilju ojačavanja linija Kuci-potok
Bijela i sprječavanja ubacivanja ustaških diverzantskih grupa na li-
jevu obalu u rejonu Salakovac-potok Bijela

N A R E D U J E M:

1. Komandant 47.bbr odrediti će jedinicu jačine 20 boraca koja će posjetiti položaje Kuci(Kota 545)-potok Bijela.
2. Navedene položaje odmah utvrditi u inženjerijskom smislu i napraviti barake-šatore za smještaj ljudstva.
3. Ishranu i smjenu ljudstva na navedenim položajima regulisati će komandant 47.bbr.
4. Svakodnevno iz izviđačko-diverzantskog voda odrediti 6-8 ljudi koji će vršiti pretres terena u navedenom rejonu i time sprječavati diverzije ustaških snaga na lijevoj obali Neretve.
5. Rok za izvršenje zadatka je 27.10.1993.godine do 20,00 sati.

Dostavljeno:

- 47.bbr
- OC

KOMANDANT:
Mehmedin Pašalić

REPUBLIKA BOSNA I HERCEGOVINA

HRVATSKA ZAJEDNICA HERCEG-BOSNA

HRVATSKO VIJEĆE OBRANE

OPERATIVNA ZONA JUGOISTOČNA HERCEGOVINA MOSTAR

Dj. broj 01-5862 / 93

Mostar, 04. studeni 1993. god.

VEZA: PROSVJEDNO PISMO VOJNIH
PROMATRAČA IZ MEĐUGORJA
OD 03.11.1993.g.

- VOJNI PROMATRAČI - MEĐUGORJE

U više navrata je zapovjedništvo ZP Mostar od strane Vojnih promatača informirano da, navodno, HVO snajperima djeluje po i oko kuće gdje je smješten njihov tim na istočnoj strani grada (Sehovina) i da je na toj kući istaknuta zastava UN.

U svezi s tim HVO je sa najviše razine izdao zapovijedi i uputstva o ponašanju svojih postrojbi i pripadnika u odnosu na sve pripadnike međunarodnih organizacija. Te zapovijedi i uputstva su spuštene na sve postrojbe. Pored toga ta problematika je usmeno u više navrata ističana zapovjednicima na sastancima, a vojnički sastav je upoznat, na pogodan način, i putem lista AKTUALNOSTI što Vam je poznato. Aktivnost stavljanja pod kontrolu svog djelovanja je i sada u tijeku. Dakle, HVO je, od najviše razine do najnižih postrojbi, načinio i čini sve da se njegovi pripadnici ponašaju prema UNPROFOR-u sukladno izdatim zapovijedima i uputama.

Međutim, još uvijek ne možemo sasvim isključiti mogućnost da MOS, s ciljem podmetanja krivnje HVO-e, vrši tu aktivnost.

Zapovjedništvo ZP Mostar je zatražilo od Vojnih promatrača da se vojnici MOS-a ne bi trebali okupljati oko kuće u kojoj borave što je do sada bio stalan slučaj. To smo učinili s ciljem da se otkloni i ta pretpostavka iritiranja slučajnog nekontroliranog pojedinca pripadnika HVO da eventualno djeluju po tom mjestu. Pošto smo uvjereni da su i Vojni promatrači i ostali djelovi UNPROFOR-a svjesni da se radi o agresiji muslimanske vojske na HVO i hrvatsko pučanstvo, da HVO samo brani vjekovna ognjišta, prostore i narod, pa postoji samo potreba i zahtjev da UNPROFOR Ujedinjene narode izvješćuje objektivno.

Nadamo se da će HVO i Vojni promatrači i dalje raditi na obostranu korist i zadovoljstvo u normalnim uvjetima.

MAGNETOFONSKI SNIMAK

I Z J A V A
 PREDSJEDNIKA PREDSJEDNIŠTVA RBiH
 OD 14.11.1993.GODINE

ALIJA IZETBEGOVIĆ:

Sam početak nije snimljen.

Ona ne može ovakva više biti. Ovakva može, ali ne može onakva kakva je ...Srpsko-hrvatsko-muslimanska Bosna kao neka zajednička država, sa zajedničkim vladama, sa zajedničkim Predsjedništvom u kojima bi oni delegirali četnike, ovi ustaše, unutra u tu Vladu koju smo mi pokušavali, radi legaliteta nekog da održavamo, nije moguće. Molim vas, to je moje uvjerenje nakon svih nevolja koje smo s njima preživjeli. Ovo je samo jedan detalj. Pazite, mi sastavljamo Vladu onda kažu -evo ministar finansija taj i taj, velik je Bosanac itd.itd. Onda on dodje i sad opstrukcija za opstrukcijom. Pelivan, onda guverner banke Andrijić. Naime, država u kojoj nema lojalnosti jednog velikog, ogromnog broja ljudi ne može postojati, ne može da funkcioniра. Nije samo u pitanju lojalnost, u pitanju je da jedan čitav niz ljudi je nasrnuo na tu državu. Oni koji trebaju da je brane otišli su u planine i počeli da pucaju, da ruše. I dalje se insistira na tome da je to moguće. Ja vam kažem da to nije moguće. Moguća je jedna nova Bosna i Hercegovina, jednog dana, drugačija. Ali, sa njima nije moguće. Ja sam godinu i po dana, u mirnom vremenu, godinu i po dana u ratu, moje iskustvo, mislim i vaše iskustvo, morate da budete pred sobom iskreni, takva država nije moguća. Evo, da iskoristim priliku da vam kažem kako mislim da je moguća. Ne misli da treba da se odrekemo BiH, ne daj Bože. Kad smo platili tolike žrtve, kad smo podnijeli tolike patnje, mi treba da nastavimo da se izborimo konačno da imamo BiH kao državu, imamo pravo na nju. Platili smo vrlo visoku cijenu. Mislim da treba da tu borbu vodimo u dvije

etape. U prvoj etapi trebamo vojno da osiguramo oslobodjenje krajeva u kojima se nalazi, u kojima živi većinski muslimanski narod. Zato što je to narod koji je podnio, najviše, na koncu konaca, najviše je zainteresovan za tu BiH. Koji je sasvim sigurno lojalan, jer druge domovine nema i koji je teret rata za tu BiH platio najvišom cijenom.

Drugi dio borbe za BiH, radi integracije BiH trebao bi da se vodi, po mom mišljenju, političkim sredstvima. Nisam siguran da ćemo moći vojnim sredstvima da osvajamo Drvar, Banjaluku, Trebinje itd. Nisam siguran. Možda ćemo moći. Čak sam siguran da bi mogli, da bi imali oružje. Ali ako ostanu iste međunarodne prilike, bolje rečeno neprilike kakve su sada, najvjerovatnije ćemo morati ovaj drugi dio voditi na jedan način uzimajući u obzir jedan faktor koji se zove vrijeme na onaj način kako je to, recimo, Zapadna Njemačka se izborila za cjelinu Njemačke. Ne vojnim putem, nego nadmoćnošću modela političkog koji je tamo vladao. Mi imamo sada, kad pogledamo Bosnu, imamo tzv. svjetle epohe i mračne. To su ove koje su u mraku, koje su pod fašizmom. Jednim ili drugim, sasvim svejedno, srpskim ili hrvatskim fašizmom. Imamo ovdje ovo što kontroliše naša Armija i naša Vlada, taj dio u kojima ...ne baš sa punim rezultatom, ali izvjesnim rezultatom da održimo neki stepen demokratije, civilizacije, neki stepen ljudskih sloboda, koji, naravno, podliježe istim ograničenjima zbog rata objektivnim, ali u kojima se uporno pokušava da je moguće graditi jedan civilizovan život. U Varešu, uprkos tome što su oni istjerali to stanovništvo, ne mi nego oni, oni su ga istjerali. Reći ću vam zašto. Tamo se nalazi 1000 Hrvata. Jedan broj Hrvata se vraća tamo. Nikome neće faliti dlaka s glave. Mi ne bismo bili ono što smo, ne bi bili ta vlast kako se nazivamo nekom demokratskom vlašću ako bi mi progonili te ljude. Mi ćemo pokušati da na

3.

oslobodjenom dijelu BiH nikada se ne odričući i ne zaboravljajući onaj ostali dio, mi ćemo pokušati da organizujemo jednu vlast koja je dostojna i koja će poštovati neke minimalne, osnovne elementarne standarde civilizacije, civilizovanog načina življenja. A to znači, prevedeno na politički jezik, da imamo Bosnu i Hercegovinu u kojoj neće niko biti progonjen zbog svoje vjere, zbog svoje nacije i zbog svog političkog opredjeljenja. Zbog te tri stvari neće biti niko progonjen. To bi mogla da bude konstanta toga. Sve drugo će se možda tu i tamo mijenjati i biti nešto drugačije definirano, ali mislim da će to ostati i mislim da će to, udruženo sa principom slobodnog tržišta i onoga što to može da dadne, jer mi držimo najindustrijskiji dio i najrazvijeniji dio BiH, može da pobijedi ovaj mrak u kome žive danas dijelovi Bosne. To je otprilike jedan povod da vam kažem da onako ne može da se živi. Jer onakvu BiH ponovo, jer šta znači danas muslimansko-srpsko-hrvatska BiH ili Bosna tri konstitutivna naroda, pa onda naravno nismo mi ti koji ćemo odredjivati koji će biti Srbi unutra, nego su to oni koji će odredjivati. A oni će odrediti četnike. Drugi će odrediti ustaše. I kako vi možete imati jednu demokratsku Vladu plus sa ustašama i četnicima koji će onda bilo izravno rušiti tu državu, bilo opstruirati na svakom koraku. Bušiti rupe gdje god mogu tamo. A vi onda, mučite se i sipate u tu bačvu koja je šuplja na sto mjesta. I nikada nećete moći da stvorite jedan koliki-toliki stepen normalnog življenja tamo, biti neki standard jer će to stalno biti krađeno, opstruirano, itd. Mislim da moramo, ono što je rekao jedan naš dobar novinar, moramo nažalost spaliti neke drage iluzije. Ako to ne uradimo, bojim se da ćemo dalje plaćati skupu cijenu. Od nekih iluzija se moramo, ne znam kako dragih, konačno pogledati realnostima u oči i mislim da nismo nikome ništa dužni. Svi su nama dužni. Nikome mi ništa nismo dužni.

PRIODČENJE HSS BiH

Izjava g. Izetbegovića, predsjednika Predsjedništva RBiH, izrečena 14.XI. u Zenici i odmah potom njegov interview TV BiH, 18. XI., sadržajem i porukama izazvali su u članstvu HSS i nemalom broju hrvatskog živilja brojne nedoumice, pa i ozbiljna strahovanja. Ocjene i izlaganja g. Izetbegovića izrečena u ta dva navrata u HSS i kod Hrvata shvaćeni su kao zalaganja za nastavak rata, i to prvenstveno protiv Hrvata, ali i ozbiljan zaokret u definiranju državno-pravnog ustrojstva BiH.

Osim što su Izetbegovićevi istupi ostali samo na tumačenju organizacije vlasti u bosanskoj (muslimanskoj) republici, oni sadrže i niz ocjena o pojedinim narodima bez nužne distinkcije žita od kukolja, čime on više ne samo implicira, nego eksplicite govori o "najviše zainteresiranim" i "najzaslužnijim" narodima, isključujući druge i njihovo pravo i interes za BiH, kao zajedničku i demokratsku zajednicu ravnopravnih naroda s nedjeljivim kolektivnim i individualnim pravima i slobodama.

Članstvo HSS se pita što znači zalaganje za "reduciranu" BiH, i je li ona takva, reducirana, još uvijek BiH? Znači li to da g. Izetbegović odriče interes i pravo drugim narodima da BiH izgrađuju kao vlastitu državu, jer on se pita što znači danas muslimansko-srpsko-hrvatska BiH ili BiH tri konstitutivna naroda. Odgovor koji nudi nije u skladu s funkcijom koju obnaša. Naime, on kaže da "ona to ne može biti".

Možda nije umjesno, ali HSS mora upozoriti predsjednika Predsjedništva da BiH može postojati jedino kao zajednica tri ravnopravna naroda, tri konstitutivna naroda, jer pravo muslimanskog naroda na njegovu državu jednakopravno je s pravom druga dva naroda u BiH. To što su vodstva ovog ili onog naroda "otišla u planine i počela da pucaju" ne isključuje pravo i interes tih naroda da BiH bude i njihova domovina, i njihova država.

HSS ocjenjuje kao uvredljivo inzistiranje g. Izetbegovića na terminima "mi" i "oni" gdje on izbjegava da hrvatski i srpski narod nazove njihovim imenima. Pravo je g. Izetbegovića da zastupa interese muslimanskog naroda, ali ga funkcija koju obnaša još uvijek obvezuje i na zaštitu prava drugih dvaju naroda. Pogotovu je neprihvatljivo imputiranje hrvatskom i srpskom narodu da će "oni odrediti ustaše i četnike" u budućoj organizaciji BiH gdje predsjednik ne razlikuje narode i odrode. Članstvo HSS i Hrvati se pitaju ne krije li se u tome namjera da netko drugi izvan tih na-

- 2 -

roda odredjuje podobnost ljudi koji bi trebalo da zastupaju interese hrvatskoga ili drugih naroda,

Izetbegovićev stav da "ćemo njih slomiti u Bosni" shvaćamo kao poticaj na daljnji rat protiv Hrvata i definitivno razračunavanje između hrvatskoga i muslimanskoga naroda. Čak i kad g. Izetbegović kaže da će ratom vratiti teritorije u kojima su Muslimani bili u većini, ipak ne ide na Zvornik, Foču, Kozarac, Prijedor, nego na hrvatske enklave u središnjoj Bosni. Doda li se ovome i njegova tvrdnja da su Hrvati "učinili" gore stvari nego četnici" ne možemo a da ne primijetimo da je time grubo falsificirao činjenice o broju stradalih licitirajući žrtvama i zaboravljajući na vlastite izjave od prije samo koji mjesec unatrag.

Tvrdnja g. Izetbegovića da su "svi nama dužni" upućuje na zaključak da "dug" treba naplatiti, što izaziva dodatni strah od revanšizma i bojazan od progona koji neće prezati ni od nekih novih slučajeva tipa Fojnica. Pritom nisu nimalo utješna njegova "nastojanja" da se u bosanskoj (muslimanskoj) republici izgradi "neki stepen demokratske civilizacije" i poštivanja "nekih minimalnih" standarda civilizacije. Predsjednikovo nije da nastoji, nego da garantira ljudska i nacionalna prava i slobode, a i tu ne minimalne. Minimalne imamo sad!

Neumjesnim, u najmanju ruku, smatramo predsjednikovo uspoređivanje Hrvata i Srba u budućoj bosanskoj (muslimanskoj) republici s položajem Arapa u Francuskoj, jer takva ne mogu i ne smiju biti ni prava Muslimana u druge dvije buduće republike. Hrvati u BiH nisu i neće biti nacionalna manjina, nego narod pa ma koliko bili statistička manjina.

I dosada je često g. Izetbegović mijenjao stajališta. Ovaj put je novo to što se prvi put dokraja deklarirao kao muslimanski lider, najavljujući i organizaciju buduće središnje republike u BiH kao čisto muslimanske bez participacije u vlasti drugih naroda. To može imati dalekosežne političke posljedice, osim toga što dokraja oponaša model Boban-Karadžić. To obvezuje HSS da se odredi prema takvoj orijentaciji i odluči o svrhovitosti ostajanja predstavnika HSS u vlasti, a pred međunarodnom zajednicom pokrene inicijativu za zaštitu interesa hrvatskoga naroda u BiH.

HSS ne može a da ne primijeti da g. Izetbegović obećava Hrvatima koji ostaju u bosanskoj (muslimanskoj) republici demokraciju i da im neće "faliti dlaka s glave", a imamo podatke da Hrvati trpe progone, pljačke, zatvore u Travniku, Kakanju, Zenici, Bugojnu

- 3 -

u koje još ni međunarodni crveni križ nije ušao, a na dolazak stranih novinara ne može se ni pomisliti.

Ne znamo što znači simplificirana priča o četnicima, ustašama i - partizanima, te izjava kako "mi nećemo ubijati žene i djeću". Znači li to otvoren lov na muškarce, tj. na ostale civile, kao što su npr. strijeljenja civila u zeničkim selima, slučaj franjevacu u Fojnici, slučajevi iz Bugojna.

Već su i svjetski mediji ozbiljno reagirali na predsjednikov posjet postrojbi "El džihad", UNHCR ukazuje na neprimjereno ponašanje "Merhameta", Hrvati Bugojna ne dobivaju humanitarnu pomoć (upućuje ih se na njihov "Caritas"!), a mi sve to dovodimo u vezu s očitovanjem g. Izetbegovića na crti onoga po kome su Hrvati u Bosni kao Arapi u Francuskoj. Kako inače objasniti prvo ukidanje HVO Sarajevo, pa tek onda govor o tome kako će se to zakonski regulirati. Je li to netko iznad zakona ili je u odnosu na taj zakon privilegiran?

HSS ukazuje da je, nažalost, mnogo praktičnih ponašanja koja koincidiraju sa posljednjim istupima g. Izetbegovića, a kojima se ozbiljno sužavaju prava, dakle i sigurnost građana hrvatske nacionalnosti u Bosni. Da ono izrečeno u Zenici nisu tek slučajni lapsusi, nepreciznosti, pokazalo se u interviewu u kome g. Izetbegović neke stvari umekšava, ali druge se nije potrudio ni demantirati. Primijećujemo da takve izjave daje u Zenici a ne npr. u Tuzli što je znak po svoj prilici o novoj političkoj filozofiji vladajuće stranke i njezinih čelnika.

Sve ovo tjera nas na ozbiljne zaključke i novo promišljanje naše ukupne pozicije. Na ovo smo obavezni ne samo zbog svih onih Hrvata koji su poginuli za ovu zemlju u postrojbama HVO, Armije BiH i MUP-a, nego i zbog svih onih koji se za te ideale još uvijek bore, zbog svih onih institucija vjere, kulture, politike koje su založile svoj autoritet i sav moralni kredibilitet za ovu zemlju, i ne najposlije zbog naše povijesti koju Hrvati na ovom prostoru pišu dulje od svih ostalih, već više od tisuću i tristo godina.

GLAVNI ODBOR HSS

DREKOVIĆ, RAMIZ: U obruču: krajišnici i hercegovci u borbi na dva fronta
Zenica, Dom štampe, 2004.

...

U jesen 1994. godine predsjednik Predsjedništva je sa komandantom Štaba obišao zonu odgovornosti Četvrtog korpusa, posebno sagledavajući stanje u Mostaru. Plan obilaska i boravka obuhvatao je i obilazak 45. brigade u Buturović polju. U pratnji gospodina Izetbegovića, pored generala Delića, bili smo ministar MUP-a Bakir Alispahić, ja i moji saradnici, te saradnici generala Delića i ministra Alispahića. Dolaskom na komandno mjesto 45-e, raport gospodinu Izetbegoviću predao je komandant brigade Hakalović. Prije održavanja sastanka u kancelariji komandanta brigade, istupio je Homeini i kazao:

– Komandant i ja imat ćemo sastanak samo sa Predsjednikom! Niko drugi ne može prisustvovati! Ni general Delić, ni ministar Alispahić! A nadam se da nam general Dreković neće zamjeriti, jer ni on ne može biti prisutan. Želimo lično upoznati Predsjednika o nekim pitanjima koja ne dozvoljavaju vaše prisustvo. Ne radi se ništa o vama, generale Drekoviću, i molimo Vas da nam ne zamjerite!

Dok je Homeini izgovarao ove riječi, gospodin Izetbegović je već bio ušao u kancelariju, a na vrata je stala vojna policija. Sastanak je trajao oko sat i po. Ispred vrata su ostali stojeći komandant Štaba Armije, komandant Korpusa i ministar MUP-a jedne države.

Gledali smo se s nevjericom.

– Je li ovo moguće!, pitao sam generala Delića – a on mi je odgovorio – kao što vidiš, izgleda da jest!

Između nas pred vratima je, čini mi se, najviše bio pogođen general Delić. To je nešto što se u mom Petom korpusu nikako nije moglo dogoditi. Delić je rekao da će reagirati kod gospodina Izetbegovića. Je li to učinio, to on zna. Po završenoj posjeti, pozvao sam na razgovor komandanta Hakalovića i njegovog pomoćnika Hadžajliju. Rekao sam im da to više ne rade i da se tako ne mogu ponašati.

Nisam imao problema u daljnjem rukovođenju i komandovanju tom brigadom, a epizode s Homeinijem iz Hercegovine prisjećam se da bih ilustrirao probleme sa kojima smo se susretali prilikom ustrojavanja naše Armije.

Šesti korpus

Šesti korpus je osim Komande Korpusa, koja je brojala 112 pripadnika, imao pet brigada, četiri samostalna bataljona, Mješoviti artiljerijski divizion (MAD), Logističku bazu i Nastavni centar na Bradini. U sastavu Šestog korpusa su bile sljedeće jedinice: 43. bbr., 44. bbr., 45. bbr., 649. lbr., 601. olbr., SB «Prozor», SB «Bjelašnica», 6. bVP, 609. samostalni inženjerski bataljon, 6. mješoviti artiljerijski divizion, Logistička baza.

Brojno stanje jedinica Šestog korpusa Armije Republike Bosne i Hercegovine na dan prijema dužnosti iznosilo je 8.463 pripadnika.

Pregled brojnog stanja
jedinica Šestog korpusa
19. januara 1994. godine:

JEDINICA	BROJNO STANJE
1. Komanda korpusa	112
2. 6. Bvp174	174
3. 609. samost. Inž. Bataljon	331
4. 6. MAD «Igman»	244
5. 6. LoB	88
6. 43. bbr.	2 451
7. 44. bbr.	1 545
8. 45. bbr.	1 631
9. 649. lbr.	976
10. 601. olbr	186
11. SB «Prozor»	599
12. SB «Bjelašnica»	126
UKUPNO	8 463

...

Artiljerici Šestog korpusa

Šesti mješoviti artiljerijski divizion «Igman» (6. MAD) formiran je 23. oktobra 1993. godine, sa komandnim mjestom na Bradini i u Konjicu. Divizionom je komandovao Reuf Sidran. Divizion je 13. februara 1994. godine preformiran u Četvrti mješoviti artiljerijski puk (MAP), u čiji sastav ulazi Četvrti i Šesti mješoviti artiljerijski divizion. Četvrtim mješovitim artiljerijskim pukom komandovao je nakon formiranja mladi i iskusni starješina, artiljerac po struci Edin Čajić. Pod njegovom komandom ovaj puk postao je snažna artiljerijska jedinica. Borci i starješine 6. MAD su, do formiranja 4. MAP, imali izuzetnu zaslugu za artiljerijsku podršku jedinicama Šestog korpusa.

...

Pregled ukupnih gubitaka Šestog korpusa do 19. januara 1994. godine:

JEDINICA	1992. godina		1993. godina do 19.1.1994		Ukupno	
	poginuli	ranjeni	poginuli	ranjeni	poginuli	ranjeni
1. Komanda Korpusa		2		13		
2. 6. bVP	1	1	10	47	11	48
3. 609. sam. inž. bat.						
4. 6. MAD						
5. 6. LoB						
6. 43. bbr.	47	49	93	93	140	142
7. 44. bbr.	5	13	87	182	92	195
8. 45. bbr.	38	13	53	75	91	88
9. 649. lbr.	11	18	29	22	40	40
10. 601. olbr.						
11. SB «Prozor»	1	3	40	91	41	94
12. SB «Bjelašnica»						
UKUPNO	103	99	312	523	415	622

***

Shvarajući značaj Vašingtonskog sporazuma i budućeg suživota sa Hrvatima u Bosni i Hercegovini, poštujući human odnos u toku borbi i nakon njih, Komanda Korpusa je nakon oslobađanja dominantnih objekata i položaja u kojem su se našli vojnici HVO, poduzela sve mjere zaštite da ne bi došlo do revanšizma. Nije to bilo nimalo lahko, ali smo u tome uspjeli.

Komanda 56. dp. HVO nije prihvatila nikakvu saradnju sa Četvrtim korpusom. Njihov isključivi zahtjev bio je odlazak sa tih prostora u zonu odgovornosti Zbornog područja HVO u Mostaru. Prihvatio sam njihov zahtjev, ali nisam dozvolio da 56. domobranska pukovnija prevozi MTS i naoružanje, sa kojim su do jučer sijali smrt po nedužnom stanovništvu Konjica i okolnih sela, preko Konjica i Jablanice do Mostara. Omogućili smo vojnicima i starješinama prijevoz autobusima, a kompletno naoružanje i materijalno-tehnička sredstva su morali predati prije odlaska Logističkoj bazi Četvrtog korpusa Armije Republike Bosne i Hercegovine. Između ostalih sredstava morali su predati i minobacače i topove sa kojima su nas gađali samo noć prije naše uspješno izvedene operacije.

Pregled MTS po vrsti i količinama koje je predala 56. dp. HVO prije njenog dislociranja

VRSTA MTS	KOLIČINA (kom)
1. Metak 7,62 x 39	13 300
2. Metak 7,62 x 54	2 400
3. Metak 7,9	15 800
4. Metak 30-06	4 500
5. Metak 12,7 DŠK	34 500
6. Metak 14,5	3 960
7. Bomba ručna	128
8. TTM	52
9. TKM	17
10. Granata za ZIS	58
11. Granata za B1	20
12. Projektil za RB M57	20
13. Projektil za RPG 7	46
14. Mina za MB 60 m	128
15. Mina za MB 82 mm	146
16. Mina za MB 120 mm	180
17. Raketa 128 mm	43
18. Maljutka	4
19. Granata za BsT	4
20. PM M53	1
21. PAM 12,7 DŠK	1
22. PAT 20/3	3
23. JLR 128 mm	1
24. Top 76 mm ZIS	2
25. Top B1	1
26. BsT 82 mm	1
27. RB M57	2
28. MB 82 mm	5
29. Automatska puška	30

***

350.00 DM za 56. dp HVO

Prilikom primopredaje dužnosti komandant Salko Gušić me je upoznao, između ostalog, da Komanda Korpusa duži 350.000 DM. Sredstva su dobivena od Vlade RBiH. Na upit zašto su namijenjena sredstva, obavijestio me je da su te marke namijenjene da se plati Komandi 56. dp. HVO da bi mirno napustili sela Drecelj, Turija, Zaslavlje i Zabrđe, odnosno da – nakon svega što su učinili Konjičanima – bez borbe, kao gospoda, uz to debelo podmićeni, napuste taj prostor.

...

Kad sam primio dužnost komandanta, Četvrti korpus je brojao 8.544 vojnika i starješina. Bez obzira na relativno malo brojno stanje, probleme sa kojima su se suočavali, snagom i silu agresora, borci Četvrtog korpusa nisu poklekli. Uspjeli su očuvati taj prostor i nisu dozvolili implementaciju ciljeva i dogovora «velikosrpske» i «velikohrvatske» politike o podjeli Republike Bosne i Hercegovine.

Pregled brojnog stanja jedinica Četvrtog korpusa Armije Republike Bosne i Hercegovine 19. januara 1994. godine:

JEDINICA	BROJNO STANJE
1. Komanda Korpusa sa vodom veze	123
2. 4. bVP	213
3. 41. smtbr.	2.274
4. 42. bbr.	2.386
5. 47. bbr.	1.533
6. 48. bbr.	1.901
7. SB «Šargan»	311
8. SB «Nevesinje»	270
9. 4. MAD	72
10. 4. LoB	168
11. Ratna bolnica	199
12. Tovarna četa	34
UKUPNO	8.544

Jedinice Četvrtog korpusa Armije Republike Bosne i Hercegovine su u zoni odgovornosti prema srpskokrnogorskom agresoru, 19. januara 1994. godine posjedale: desno, uključno tt 413 (Vranjevići) – Stjepangrad – Ravnice – Guberača – Fortica – Šljeme – Potporim – Rošće planina – Borova glava – Plavac, uključno, a prema HVO: lijevo, tt 413 – Malo polje – Kosor – Velmos – rijeka Neretva – Donja mahala – Bulevar – Šantićeva – Carinski most – rijeka Neretva – HE «Salakovac» – rijeka Neretva – Vrda – Drežnica, uključno.

***

U toku obilaska jedinica, ustanovio sam da su položaji prema srpskokrnogorskom agresoru više stražarskog, nego organiziranog vojničkog djelovanja. To me veoma čudilo, a posebno je bilo izraženo u zoni odgovornosti dotadašnjeg Četvrtog korpusa. U zoni odgovornosti Šestog korpusa, osim na prostoru općine Konjic, i to užem dijelu, prostor Prenja je bio nepokriven, kao i prostor šireg dijela padina Treskavice, što je također stvaralo probleme. Činilo mi se kao da su postojale saglasnosti o međusobnom nenapadanju. Kroz utvrđivanje zašto je to tako, u razgovoru sa starješinama, upoznat sam sa nečim meni do tada neshvatljivim, ali vjerovatno nužno potrebnim u to vrijeme, a posebno izraženim u zoni odgovornosti Četvrtog korpusa – da je tih dogovora i saradnje, iako ne u klasičnom obliku, ipak bilo. Bilo je kupovine municije, naoružanja i ostale opreme od četnika, pa i koordiniranog artiljerijskog djelovanja po položajima jedinica HVO na desnoj obali Neretve. Istina, borcima i starješinama u ovom dijelu Bosne i Hercegovine, s obzirom na situaciju u kojoj su se nalazili, nije ni preostalo ništa drugo. Ustvari, oni su i ostali zahvaljujući dovitljivosti, lukavstvu, realnom razmišljanju te pronicljivosti boraca i starješina i

organa vlasti, kao i čvrstom opredjeljenju naroda za ostankom na svome.

...

Bilo je itekako teško jedinice, borce i starješine izvesti iz njihovih mahala i sela, staviti ih u stroj i dislocirati na Bjelimički plato radi pripreme i izvođenja borbi, a posebno im nije bilo lahko objasniti da je borba na Bjelimičkom platou upravo borba za grad Mostar, ili pak da je borba u Konjicu za Konjic teža od borbe za Konjic koja se vodi na Bjelimičkom platou.

Takvo stanje odnosa i ponašanja najodgovornijih u zoni odgovornosti Četvrtog korpusa me podsjećalo umnogome na 1992. godinu i Štab odbrane u Bihaću, kad smo imali problema izvesti vojnike i starješine na dominantne položaje izvan grada i uspostaviti odbranu Bihaća. Prevazilaženje takvih problema u početnom periodu organiziranja otpora u daljnjem toku rata dalo je rezultate. Smatram da smo mnogo energije odvajali na rješavanje unutrašnjih problema i da je to oduzimalo dosta vremena i prostora od priprema za vođenje borbe.

Posebno je teško pitanje bilo pitanje uspostave sistema i odgovornosti. Jer, nema rezultata bez sistemskog rada i jasne odgovornosti. Sa sistemom se dobija, bez sistema gubi. Nažalost, i danas, sedam godina poslije rata, susrećemo se sa nesistemskim funkcioniranjem, bez jasno izražene odgovornosti. I danas se osjeti neorganiziranost bošnjačkog naroda. Ta neorganiziranost posebno se ogledala u povratku našeg naroda na svoja vjekovna ognjišta. Stalno se iščekuje da će ta pitanja riješiti neko drugi, a ne mi sami. Nema više centralnih komiteta, nema više saveznih institucija od kojih bi trebalo da nam dođu gotova rješenja. Neće Fočacima, Višegradanima, Trebinjcima, Čapljincima i drugim, niko obezbijediti povratak ukoliko se sami ne organiziraju. I danas nedostaje organizacija na terenu. Svi vodimo visoku politiku. Primjer dobre organizacije i upornosti u povratku su Bošnjaci iz Kozarca kod Prijedora. Zaborav i kratko pamćenje nas stalno potiskuje.

Ilustracije radi, pitao sam borce 42. bbr.:

– Zašto ne prihvatate Nusreta Šahića, stručnog oficira i Bošnjaka iz Bosne? Ako njega ne prihvatate, nije mi jasno kako ćete prihvatiti mene, Bošnjaka porijeklom izvan Bosne, čovjeka koji Bosnu voli i smatra svojom domovinom...

Nisam dobio odgovor, ali sam ga znao... Treba li to uopće biti kriterij? Apsolutno, ne. Za vrijeme komandovanja Petim korpusom, susretao sam se sa ljudima koji su govorili: «Bihać Biščanima!» Takve reakcije sam čuo i u Mostaru: «Mostar Mostarcima!» Postavljao sam sebi pitanje: Šta sa onima koji nisu ni iz Mostara, ni iz Bihaća, a protjerani su iz Nevesinja, Gacka, Ljubinja, Stoca, Livna, Trebinja, Sanskog Mosta, Ključa, Bosanskog Novog, Banje Luke? To mi nije bilo shvatljivo bez obzira što su iza tih slogana stajala obrazloženja koja nisu u principu otkrivala pravu istinu.

Vrijeme lokalnih moćnika na sreću iščezava, a takvih moćnika u ratu je bilo na pretek. Dolazi vrijeme kada će se valorizirati trud boraca i starješina Armije Republike Bosne i Hercegovine u punom kapacitetu. Ako se to ne desi, onda će biti potrebno podići spomenik «neznanom junaku», jer bi on, ustvari, simbolizirao one koji su mnogo dali, a za njih se ne zna.

Čuo sam za poslovicu: «U ratu vlada daje topove, bogati volove, a siromasi sinove.» Današnja socijalna struktura personala Vojske Federacije, čini mi se, potpuno odgovara ovoj narodnoj izreci. Dužnost nam je vojni poziv učiniti atraktivnim u Bosni i Hercegovini, a to se posebno odnosi na Bošnjake.

Ima još jedna narodna: «Ko ne želi hraniti svoju vojsku, hranit će tuđu.» Ne bi bilo dobro da se i ta narodna ispuni, a posebno ne opet nama Bošnjacima. Gledajući današnju socijalnu strukturu pripadnika Vojske Federacije nisam zapazio nijednog vojnika ili starješinu a da mu je otac direktor, profesor, premijer, ministar, general.

Ukupni gubici Četvrtog korpusa, do 19. januara 1994. godine, kada sam primio dužnost iznosili su:

JEDINICA	1992. godina		1993. godina do 19.1.1994		Ukupno	
	poginuli	ranjeni	poginuli	ranjeni	poginuli	ranjeni
1. Komanda Korpusa		4	18	27	18	31
2. 4. bVP			20	96	20	96
3. 41. smtbr.	119	150	340	638	459	788
4. 42. bbr.	8	24	95	126	103	150
5. 49. ihbbr.	11	40	99	281	110	321
6. RB Mostar			7		7	
UKUPNO	138	218	579	1 168	717	1 386

Ukupni gubici
Četvrtog i Šestog korpusa
do 19. januara 1994. godine:

KORPUS	Poginuli	Ranjeni
1. 4. korpus AR BiH	717	1 386
2. 6. korpus AR BiH	415	622
UKUPNO	1 132	2 008

I Z V J E Š Ć E

OD SAMOSTALNE BOJNE "HERCEG STJEPAN"-TURIJA

U razgovoru sa Harisom Silajdžićem dana 19.10.1993. u vezi razgovora o razmjeni ratnih zarobljenika -pozvan sam kod Silajdžića na razgovor.

Razgovoru su prisustvovali ispred samostalne bojne "Herceg Stjepan" Mladen Zovko i Jerko Petrović a ispred muslimanske strane, pored Silajdžića razgovoru su prisustvovali K-dant 6. Korpusa Salko Musić i član VK-Bosiočić, zvani Zagi.

Pored razgovora u svezi razmjene isti su nam ponudili da im predamo naše položaje a oni bi nam omogućili evakuaciju vojske i civila sa naših slobodnih prostora preko njihove teritorije.

Haris Silajdžić je prilikom razgovora na sebe prenio sve garancije u svezi eventualne operacije.

Na dan 3.11.1993. godine sastao sam se sa Fahrudinom Fazlićem-Bracom i isti me je izvjestio da je od Silajdžića ovlašten da pregovara samnom u svezi naših položaja.

Tom prilikom me je ponudio da od nas otkupi 70 % lakog naoružanja, svo teško i hranu koja je ostala iza nas, a za to su spremi dati 500.000 DM.

Odgovorio sam da eventualno mogu dobiti lako naoružanje na liniji razgraničenja-što je isti prihvatio.

Fazlagiću sam tom prilikom dao rok da do 15.11.1993. godine da prijedlog operacije kao i zalog za eventualne nesporazume.

Dana , 05.11.1993. godine ponovo sam se sastao sa Fazlagićem i tom prilikom sam izvješćen da će nas, kao zalog pratiti K- da 6.Korpusa i Haris Silajdžić.

Predložio je najkraću maršrutu:Konjic-Jablanica-Doljani.

Za osiguranje puta-pripremili su specijalne jedinice MUP-a i A.BiH kako bi spriječili da se ne desi nešto nepredvideno.

Isi traži da se 12.11.1993. u 12,00 u K-di SPABAT u Jablanici sastane sa Zapovijednikom OZ koja kontrolira taj prostor, kako bi se dogovorili o eventualnoj evakuaciji.

Na sastanku bi bilo poželjno da pored Mladena Zovke - Kuhara prisustvuje i netko iz GS.

Molim Vas da mi odmah date instrukcije u svezi ovoga .
Potvrdite dolazak u Jablanicu.

Dostavljeno:

-Bruno STOJIC

~~-gen./boj.Milivoj Petković~~

-I.Lučiću

-Ž.Keža

MLADEN ZOVKO

-KUHAR-

Republika Bosna i Hercegovina
HRVATSKA ZAJEDNICA HERCEG-BOSNA
ODJEL OBRANE
GLAVNI STOŽER
MOSTAR

Dostavljeno			
Ory. jeda	Broj	Priloge	Vrijenos:
			09.11.1993
022/1-01-33		83	93

Mostar, 2004.**XXII. ODLIKOVANJA DUŽNOSNIKA BOŠNJAČKO-MUSLIMANSKOG NARODA U BIH**

U povodu Dana državnosti Republike Hrvatske, predsjednik Republike Franjo Tuđman, temeljem članka 98. Ustava Republike Hrvatske i članka 2. stavak 1., Zakona o odlikovanjima i priznanjima Republike Hrvatske (Narodne novine 20/95), a na prijedlog Državnog povjerenstva za odlikovanja u prigodi Dana državnosti i pete obljetnice samostalne i suverene države Hrvatske, dana 29 i 30.5.1995. godine donio je ukaz kojim se, pored ostalih hrvatskih dužnosnika, dodjeljuju odlikovanja sljedećim bošnjačko-muslimanskim dužnosnicima:

1. Alija Izetbegović

Predsjednik Predsjedništva Bosne i Hercegovine, odlikuje se Veleredom kraljice Jelene sa lentom i Danicom «za doprinos uspostavi povjerenja između hrvatskog i bošnjačko-muslimanskog naroda, suradnji u otporu i agresiji i uspostavi hrvatsko-bošnjačke Federacije te izgradnji njene Konfederacije s Republikom Hrvatskom.»

2. dr. Haris Silajdžić

Odlikuje se redom kneza Trpimira s ogrlicom i Danicom «za izniman doprinos neovisnosti, cjelovitosti i međunarodnom ugledu Republike Hrvatske za izgradnju Hrvatske i razvitak odnosa Hrvatske i drugih zemalja.»

3. Ejup Ganić

3.1. Odlikuje se Redom kneza Trpimira s ogrlicom i Danicom «za izniman doprinos neovisnosti, cjelovitosti i međunarodnom ugledu Republike Hrvatske, za izgradnju Hrvatske i razvitak odnosa Hrvatske i drugih država.»

3.2. Odlikuje se redom kneza Branimira s ogrlicom «za osobite zasluge stečene promicanjem međunarodnog položaja i ugleda Republike Hrvatske i njezinih odnosa sa drugim državama.»

4. Muhamed Šaćirbej

Odlikuje se Redom kneza Branimira sa ogrlicom: «za osobite zasluge stečene promicanjem međunarodnog položaja i ugleda Republike Hrvatske i njenih odnosa sa drugim državama.»

"JUŽNI POTEZ"
08. 10. 1992 g. do
11. 11. 1992 g.

CILJ NAPADNE OPERACIJE

1. Okupiti i uskladi napredajne snage u širokom području: Mlinski Grad, Podrinjsko polje, HE - Jugo-3.
2. Staviti pod nadzor južne luke voće na Banja Luki:
- ČADAVICA - BANJA LUKA
- ANĐELIĆIĆ GRAD - BANJA LUKA
- JAJICE - BANJA LUKA
3. Uspostaviti čvrstu obranu na južnim padinama planine Manjača, na položajima, sa kojih se doklumljivom izmisljenom može padati grad Banja Luka, i sa koje se može uspiješno nastaviti napad za oslobađanje BANJA LUKA.
4. Izvesti snage napredno na planinu Manjača i u Banju i uskladi snage u obližnjem gradu Banja Luki, 19. 10. 1992. godine prihvatiti na snage 5 i 7. korpusa Armije BiH, staviti ih u pripremu za nastavak operacije na 1. Sreb i 1. Luga putu od Srebrenice ka Banja.
5. Stvoriti usloveni načelo napredne jedinice kao jedinstveni vojni fudžer.

"JUŽNI POTEZ"
08. 10. 1992 g. do
11. 10. 1992 g.

TEMELJNA ZAMISAO

Operacija i usklađivanje snaga u širokom području: Mlinski Grad, Podrinjsko polje, HE - Jugo-3.

U cilju oslobađanja manjaka i uz pomoć teritorijalno pripadajućih snaga napredovati u širokom području Mlinski Grad - Podrinjsko polje - HE - Jugo-3, oslobađajući pri tom područje kao što je opisano u 1. Srebrenice i Banja Luki, kao i druge energetske objekte na 1. Srebrenice i Banja Luki.

Glavne snage za napad grupirane su: JAJICE - ANĐELIĆIĆ GRAD - BANJA LUKA - Mlinski Grad - Podrinjsko polje - HE - Jugo-3 i pomoćne snage: DANTELJI - DUBICA.

Napredne snage izvesti u dva faza: 1. napredovanje 7-8 dana.

* U prvom fazi, u trajanju od 2 dana prvom bodovno-sadržajnim, glavnom snagama i naprednim snagama: Mlinski Grad - Podrinjsko polje - HE - Jugo-3.

* U drugom fazi, u trajanju od 2-3 dana uskladi snage, se napredovati u obližnjem području Banja Luki, 19. 10. 1992. godine prihvatiti na snage 5 i 7. korpusa Armije BiH, staviti ih u pripremu za nastavak operacije na 1. Srebrenice i Banja Luki.

Uključiti u zajedničko načelo napredne jedinice kao jedinstveni vojni fudžer.

"JUŽNI POTEZ"
08. 10. 1992 g. do
11. 10. 1992 g.

OMJER SNAGA

BROJ	NIZ	LAKOZ	SNAGA		OMJER
			PREMA OSNOVNOJ SNAGI	PREMA OSNOVNOJ SNAGI	
1	1	1	1	1	1
2	2	2	2	2	2
3	3	3	3	3	3
4	4	4	4	4	4
5	5	5	5	5	5
6	6	6	6	6	6
7	7	7	7	7	7
8	8	8	8	8	8
9	9	9	9	9	9
10	10	10	10	10	10

BANJA LUKA

OBRANA
VOJNA TAJNA
strogo poverljivo
JUŽNI POTEZ

- HVO, HV
- A. BiH
- VRS

08.10.1995.

11.10.1995

 - A. BiH

JAJCE

August 2009. Slavko Profom

A-BiH
 YRS
 HV + HVO

08.-19

ZA BANA LUKU

S. IX 1995

AUGUST 2009. Sweden Profile

Linije na kojima su stale snage HV, HVO i ABiH nakon ultimatumu SAD-a
 - Christopher, Holbrooke, Galbraith / Jesen 1995.

Z

HV HVO
 VRS
 A:BiH

Jesen 1995
 Linije na kojima su stale snage HV, HVO I A BIH nakon ultimatumu SAD-a – Christopher, Holbrooke, Galbraith
 Autumn 1995: lines at which the forces of HV, HVO and BH army stopped after the ultimatum of USA, Christopher Holbrook and Galbraith

AUGUST 2019. Sebastian Profan